

PROVERBELE ROMÂNILOR

*Floriferis ut apes in saltibus dulcia libant,
Omnia nos itidem depascimus aura dicta
Sturea, perpetua semper dignissima vitu.*

LUCRETIU, III, p. 11—13.

*Un fenomen, o credință... și' eia o
legenda; un basm, o poezie și' eia un
proverb.*

B. P. HĂȘDEŢ, *Cuv. Bêtr.*, II, XIX.

FIE-CARE EXEMPLAR VA PURTA ISCĂLITURA AUTORULUI

TÓTE DREPTURILE RESEVATE.

J. V. SOCECŪ BUCUREȘȚI.

ANTON PANN

1794 - 1854.

dacoromanica.ro

PROVERBELE ROMÂNILOR

DIN

ROMANIA, BASARABIA, BUCOVINA, UNGARIA, ISTRIA ȘI MACEDONIA

PROVERBE, PICĂTORI, POVĂȚURI, CUVINTE ADEVĂRATE,
ASEMENĂRI, IDIOTISME ȘI CIMLITURI

CU UN

GLOSAR ROMÂNNO-FRANCES

DE

IULIU A. ZANNE

VOL. II

OPERĂ PREMIATĂ DE ACADEMIA ROMÂNĂ

BUCURESCI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE, CAROL GÖBL

EDITURA LIBRĂRIEI SOCECŪ & Comp.

1897.

BIBLIOGRAFIE ROMÂNĂ ¹⁾

AUTORI CITAȚI.

1. ÁCZ (KAROLY). — Magyar, Német, Olasz, Român, (Oláh), Csek-tot és Szerb beszélgetések otthon és uton. — Pest, 1859, Kladják Lauffer és Stolp.
2. ACSINTI URICARUL. — A doua domnie a lui Neculaî Alexandru Mavrocordat V. V. in Moldova. — Cronicele României de Michail Kogălniceanu. — Bucurescî, 1872, C. N. Rădulescu.
3. ADRIAN (I. V.). — Abecedar Ilustrat. — Botoșani, 1870.
4. ALEXANDRESCU (GRIEGORE). — Suvenire chi impresii, epistole chi fabule. — Bucurescî, 1847.
5. — Scierî in versuri și prosa. — Bucurescî, 1893.
6. ALEXANDRESCU (GR. I.). — Literatura și sciința. Director Dobrogeanu Gherea. Vol. II, 1894.
7. ALEXANDRI V. & LASCAR ROSETTI. — Mică colecțiune de 89 proverbe culese de Lascar Rosetti pentru V. Alexandri, urmate de 156 proverbe extrase din *Povestea Vorbei*; manuscris din biblioteca Academiei Române.
8. ALEXANDRI (V.). — Opere complete, IX Vol. — Bucurescî, 1875, Socec & Comp.
9. — Poesii populare ale Românilor. — Bucurescî, 1867. Tipografia lucrătorilor asociați.
10. — Diverse. — Convorbiri literare
11. — Operile lui C. Negrutzi, Edit. Socec. Prefață.
12. AMIRAS (A.). — Cronica anonima a Moldaviei, 1662—1733. — Cronicele României de M. Kogălniceanu. — Bucurescî, 1874, C. N. Rădulescu.
13. ANTIM IVIRENUL (MITROPOLIT). — Din didahiile ținute în mitropolia din Bucurescî. Edit. dr I. Cornoî. Librăria Socec & Comp. 1895.
14. ARSENIÉ. — Noua colecțiune de basme, I—II. — Bucurescî, 1884.
15. AŞAKI (A.). — Fabule. — Iași, 1862.
16. BĂDESCU (A.). *preot c. Mărgineni, j. Prahova*. — Etymologicum Magnum, B. P. Hășdău.
17. BAÎCAN (E.). — - - Vorbe bune (Binețe) întrebuințate la Români și adunate de. — Bucurescî, 1884.

1) La începutul ultimului volum se va completa, de va fi trebuință, lista corespondenților și autorilor citați.

18. BĂLĂȘEL (TEODOR). *Învățător c. Stefănesci, j. Vâlcea*. — Șezătorea
19. BARONZI. (GEORGE). — Limba română și tradițiunile ei. — Galați, 1872.
20. BELDIMAN (ALEXANDRU). — Tragedia, sau mai bine a dice jalinica Moldovei întimplare după resvratirea Grecilor. — Cronicile Românilor. Vol. III, de M. Kogălnicenu, Bucuresci, 1874.
21. BENGESCU. — Opere publicate în Convorbiri Literare, An. XI—XII.
22. BERTOLDO (VLAȚA LUI). — Chrestomația română și literatura populara româna de Dr Gaster.
23. BIBICESCU (I. G.). — Poesii populare din Transilvania. — Bucuresci, 1893.
24. BIBLIE.
25. BOGDAN (N. A.). — Povești și Anecdote. — Șaraga, Iași.
26. BOLINTINEANU (DIMITRIE). — Ielele. — Bucuresci, 1869, C. N. Rădulescu.
27. BOLIAC (CESAR). — Culegere de mai mulți articoli. — Bucuresci, 1861.
28. BUJOR (P.). Nuvele.
29. BURADA (TEODOR). — Diverse. — Convorbiri literare și Revista pentru Istorie, Archeologie și Filologie.
30. CALENDARIU pe anul după Hristos 1829. — Buda, tipografia universității unguresci.
31. CALENDARIU pe anul după Hristos 1832. — Buda, tipografia universității unguresci.
32. CALENDARIU pe anul după Hristos 1844. — Buda, tipografia universității unguresci.
33. CALENDAR pe anul 1853. — Tipografia Româno-Francesă, Iași.
34. CALENDAR PENTRU TOTI. — profetic, amasant și popular pe anul comun 1863. — Bucuresci, Edit. Bălăceanu și Varta.
35. CĂLUGĂRENI (I.), *inv. c. Movileni, J. Tecuciă*. — Etymologicum Magnum, B. P. Hășdău.
36. CANDREA (AURELIU). — Poreclele la Români. — Revista Noua, An. VII.
37. CANIAN (M.). — Poesii Populare. — Șaraga, Iași.
38. CANTA (SPĂȚARUL ION). — Letopisețul Moldovei, 1741 — 1769. — Cronicile României de Mihail Kogălniceanu, Vol. III.
39. CANTEMIR (PRINCIPELE DIMITRIE). — Divanul. — Edit. Academiei Române, Bucuresci 1878.
40. — Descrierea Moldaviei. — Edit. Academiei, Bucuresci, 1875.
41. — Istoria Ieroglifica. — Edit. Academiei, Bucuresci, 1883.
42. — Evenimentele Cantacuzinilor și Brâncovenilor. — Edit. Academiei, Bucuresci, 1878.
43. CARAGIALI (I. L.). — Teatru. — Edit. Socecă & Comp. Bucuresci, 1889.
44. CARP (P. P.), *c. Țibănesci, J. Vaslui*. — Monitorul Oficial, An. 1895, No. 183, p. 983.
45. CATARGIU (LASCAR), *c. Goldăsei, J. Covurlui*. — Monitorul Oficial An. 1894, No. 94.
46. CIIBICI-REVNANU (A.). — Diverse. — Convorbiri literare.
47. CIIAC (A. DE). — Dictionnaire d'etymologie Daco-Romane, 2 Vol. Francfort s/M. Ludolphe St. Goar, 1870 — 1879.
48. CODRESCU (TEODOR). — Uricaru, XXII volume. — Iași, 1852—1892.
49. COLUMNA LUI TRAIAN. — Revistă, — B. P. Hășdău, Anul VII, 1876.
50. CONSTANTINESCU (DANBU). — Carte de cetire prelucrata de învețătorii asociați Barbu Constantinescu, Lambrior, Aug.

- Laurian, St. Mihailescu, I. Măniu. — Partea II, Edit. XV, Socecă & Comp. 1892.
51. — Idem. — Partea II, Edit. XII. — Socecă & Comp. 1893.
 52. — Proverbele românești din colecțiunea Reinsberg-Düringsfeld.
 53. CONSTITUȚIONALUL. Diar. — București
 54. CONVORBIRI LITERARE. — An. I. — XXIX.
 55. CORESSI. — Evanghelie. — Etymologicum Magnum, B. P. Hășdău.
 56. COȘBUC (a.) — Balade și Idile. — Socecă & Comp. 1893.
 57. — Făie pentru toți. — An. I.
 58. COSTIN (MIRON). — Scrierile lui Miron Costin. — Cronicile României de Mihail Kogălniceanu, Vol. I & III, București, 1872 — 1874.
 59. COSTIN (NICOLAE). — Scrierile lui Nicolae Costin. Cronicile României de Mihail Kogălniceanu, Vol. I & II, București, 1872.
 60. CRĂCIUNĂȘ (GR.) *Învățător în Transilvania.* — Etymologicum Magnum, B. P. Hășdău.
 61. CRĂȘESCU (VICTOR). — Schițe și Nuvele. — H. Steinberg, București, 1893.
 62. CRAINICEANU (DR. A.). — Diverse. — Convorbiri Literare. — An. XXII.
 63. CREANGĂ (ION). — Povești. — Edit. Grig. I. Alexandrescu, 1890.
 64. — Amintiri din copilărie și anecdote. Șaraga, Iași, 1892.
 65. CRISIAN (T.). *Învățător c. Cugieru, Transilvania.* — Etymologicum Magnum, B. P. Hășdău.
 66. CRONICA ANONIMĂ. — Istoria țerei Românești de la anul 1809 încôce, continuată de un anonim. — Magazin Istoric pentru Dacia. Vol. V, 1847.
 67. DAME (FR.). — Nouveau dictionnaire Roumain-Français. Bucarest, 1893 — 1896.
 68. DELAVRANCEA (ST.). — Trubadurul. — Haimann, București, 1887.
 69. — Sultanica. — St. Mihailescu, București, 1885.
 70. DIACONOVICI-LOGA. — Chemare la tipărirea cărților românești. — Buda, 1821.
 71. DONCEV. — Curs de literatura română, 1865.
 72. DONICI (A.). — Fabule. Cartea I, Iași, la cantora Daciei literare 1840.
 73. — Fabule. Cartea II. Fără dată.
 74. DOSOFTEIŪ. — Etymologicum Magnum, B. P. Hășdău.
 75. DRAPELUL. — Diar, Bărlad, J. Tutova.
 76. DREPTATEA. — Diar, Banat, 1895.
 77. — Diar, București.
 78. DUMITRESCU (AL.). — Galicisme, proverbe, maxime, barbarisme. Carol Müller, București, 1894.
 79. EVENIMENTUL. — Diar, Iași.
 80. EMINESCU (M.). — Diverse. — Convorbiri literare.
 81. FILIMON (N.). — Ciocoi vechi și noi. — Revistă Română, 1861—1862.
 82. FRÂNCU T. & G. CANDREA. — Rotacismul la Moți și Istrieni. București, 1886.
 83. FUNDESCU (ION C.). — Basme, Orații, Pacalitari și Ghicitori. — București, 1875.
 84. GALLIN, NÂDEJDE, ȚIGHIȚIŪ, ȘI CANDREA. — Carte de citire, 1893.
 85. GANE (N.). — Nuvele. — Convorbiri literare, 1875—1876.
 86. — Poesii. — Șaraga, Iași.
 87. — Diverse. — Convorbiri literare.
 88. GASTER (DR. M.). — Literatura populară română. — București. 2 Vol.
 89. — Chrestomatia Română. 2 Vol. Leipzig. — București 1891.

90. — Țiganul ce 'și-a mâncat biserică. — Revista Tocilescu, I, 1883.
91. GAZETA POPORULUI. — Țiar, Bucuresci.
92. GEORGESCU, *Învățător c. Coșoreni, J. Ialomița*. — Etymologicum Magnum.
93. GHEORGACHI (AL DOILEA L. GOFET). — Condica obiceiurilor vechi și noi ale Domnilor Moldovei. — Cronicele României de Mihail Kogălniceanu. Vol. III, 1874.
94. GHICA (ION). Amintiri din pribegia după 1848. — Socecă & Comp. Bucuresci 1890.
95. — Scrisori către V. Alexandri. — Socecă & Comp. Bucuresci 1887.
96. GIL. — Nuvele. — Convorbiri literare.
97. GOLESCU (CONSTANTIN DIN). — Adunare de pilde bisericăști și filosoficești. — Buda. 1826.
98. GOLESCU (VORNICUL IORDACHE). — Pilde, povești și cuvinte adevărate și povești adunate de dumnealui Vornicul Iordache Goleșcu, fiul reșosatului banul Radul Goleșcu. — Manuscris din biblioteca Academiei Române. Proverbele extrase din acest manuscris sunt trecute în PROVERBELE ROMÂNILOR, cu însemnarea: *Mss. I*.
99. — Copie întocmai a precedentului manuscris, care se afla depusă la biblioteca națională de la Iași. — Proverbele extrase din acest manuscris sunt trecute în PROVERBELE ROMÂNILOR, cu însemnarea: *Mss. II*.
100. GOVORA (PRAVILA DE LA). — Pravila bisericășcă tipărită la 1640 în monastirea Govora. — Edit. Ion M Bujoreanu, Bucuresci, 1885.
101. GRĂDIȘTEANU (PETRE). — Voința Națională, An. 1895. — Gazeta Poporului, An. I, No. 192.
102. GRIG. — Nuvele. — Convorbiri literare.
103. GROSMAN (S. I.). — Dicționar germano-român. — Iași. În curs de publicațiune.
104. HALLER (DR JOSEPH). — Altspanische Sprichwörter und sprichwörtliche Redensarten aus den Zeiten vor Cervantes. Vol 2. — Regensburg, 1883.
105. HARAV (VASILE). — Carte de lectura, 1894.
106. HĂȘDEU (ALEXANDRU). — Domnia Arnautului. — Revista Nouă, An. VII, No. 10—11.
107. HĂȘDEU (B. PETRICEICU). — Etymologicum magnum Romaniae.
108. — Trei Crai de la Resarit. — Bucuresci.
109. — Ion Voda cel cumplit. — Bucuresci, 1865
110. Columna lui Traian. — Bucuresci, 1882—1883.
111. Cuvinte din Betrani, 2 Vol. — Bucuresci, 1878.
112. — Traian. — Țiar, An. 1869, No 63.
113. HELIADE-RĂDULESCU (ION). — Mémoire sur l'histoire de la régénération roumaine ou sur les événements de 1848. — Paris, 1851.
114. — Vocabular de vorbă străină. — Bucuresci, 1847.
115. — Tandalida.
116. — Biblioteca portativă, LXV. — Poesii inedite. — Bucuresci. 1860.
117. HINȚESCU (I. C.). — Proverbele Românilor. — Editura Closius. Sibiu, 1877.
118. HODOS (KNFA). — Poesii populare din Banat. — Caransebeș, 1892.
119. IANOV. — Diverse. — Convorbiri literare.
120. IARNIK-BĂRSEANU. — Doine și strigături din Ardeal date la

- iveala de Dr. Urban Iarnik și Andrei Bârseanu. — București, 1885.
124. ICS. — în Paloda, An. XIV, No. 27.
122. IDEM. — Dicționar de proverbe în Calendarul Românilor pentru 1892.
123. IONESCU (I.). — Carte de cetire, II. — Ioseph Göbl, București.
124. — Carte de cetire, III. — T. Ionițiu & I. Alcalay, București.
125. IPSILANT V. V. (ALEXANDRU ION). — Pravilnicesca condica a Domnului Ion Ipsilant. — București, 1841.
126. ISPIRESCU (PETRE). — Legende sau Basmele Românilor. — București, 1882.
127. — Snöve sau povești populare adunate din gura poporului de un culegetor tipograf. — Ediția II, cu multe adause. București, 1879.
128. — Basme, snöve și glume adunate din gura poporului de P. Ispirescu. — Craiova, 1893.
129. — Pilde și ghicitori adunate de P. Ispirescu. — București, 1880.
130. — Pilde, fabule, ghicitori adunate de P. Ispirescu. — București, 1880.
131. — Din poveștile unchiașului sfatos, basme păgănesci întocmite de P. Ispirescu. — București, 1879.
132. — Ghicitori populare. — Revista pentru Istorie, arheologie și filologie. An. I & II.
133. — Basme, snöve, etc., de un culegător tipograf. — București, 1872.
134. — Idem. — In Chrestomația Româna de Dr M. Gaster Vol. II.
135. — Diverse. — Convorbiri Literare.
136. JIPESCU (GILIGORE M.). — Opincaru, cum iese și cum trebuie sa hie sateanu. — București, 1881.
137. — Reurile orașelor. — București, 1884.
138. KOGĂLNICEANU (KNACHE). — Diverse. — Cronicele României dn Mihail Kogălniceanu, Vol III, 1872.
139. KOGĂLNICEANU (MIHAIL). — Ședințele Divanului ad-hoc din Moldova. -- Respons vornicului Alecu Bal.
140. LAHOVAȚY (ALEXANDRU N.). — Monitorul Oficial. Ședința Camerii din 2 Decembre 1894.
141. LAMBRIOR (A.). — Convorbiri Literare, An. VIII—IX.
142. LAURIAN-MAXIM — Dicționarul limbei Române. 3 Vol. — București, 1871—1876.
143. LITA (IOSIF). — *Invătător în Transilvania.* — Etymologicum Magnum, B. P. Hășdău.
144. LUCACIU (DR. VASILE) *paroh greco-catolic, c. Șişesci*, p. u. Fclsiu-Banya. Ungaria. — Gazeta, I, No. 160.
145. LUMEA ILUSTRATĂ. — Revistă, An. II, 1894.
146. LUMEA NOUĂ. — Djar. — București.
147. LUPESCU (M.). — *Invătător, c. Broscești, J. Suciava.* — Șezătorea.
148. MAGASINUL ISTORIC PENTRU DACIA. — Volumuri IV și V.
149. MAGIUNCA (S.). — Etymologicum Magnum, B. P. Hășdău.
150. MAIORESCU (TITU). — Critice. — București, 1874.
151. MARIAN (S. FL.). — Nascerea la Români. -- C. Göbl, 1892.
152. — Nunta la Români. — C. Göbl, 1890.
153. — Inmormintarea la Români. — C. Göbl. 1892.
154. — Ornitologia poporana Româna, 2. Vol. Cernăuți, 1883.
155. — Satire poporane Române. -- Sococu & Comp. 1893.
156. -- Descânțece poporane Române, Suciava, 1886.
157. — Tradiții poporane Române în Bucovina, București, 1896.
158. MATEI BASARAB V. V. — Indreptarea legiei cu Dumneșu care

- are t \acute{o} ta judecata archier \acute{e} sca \acute{s} i imparat \acute{e} sca de t \acute{o} te vinele preot \acute{e} sce \acute{s} i mirenesc \acute{e} . Pravila, etc. — Edi \acute{t} ia Ion M. Bujoreanu. Bucure \acute{s} ci. 1885.
159. — Pravila. — Studiu asupra elementelor grec \acute{e} sce in limba rom \acute{a} na, de G. Murnu.
160. MAWR (D \acute{O} MNA R. R.). — Proverbele Rom \acute{a} nilor. — Bucure \acute{s} ci \acute{s} i London, 1882.
161. — Analogous Proverbs in ten languages. — London Elliot Sock. 62, Paternoster Row, E. C. 1885.
162. MEISSNER C. & V. DOGAR. — Prima carte de lectur \acute{a} , II, Ploesc \acute{e} , 1894
163. MELHSEDEC (EPISCOP). — Revista pentru Istorie, Archeologie \acute{s} i Filologie, An. II. Visita Episcopului Gr. \acute{T} amblac.
164. MERA (I. T.). — Diverse. Convorbiri Literare, An. XVI.
165. MIHAILES U (S.). — *Inv \acute{e} řator*, *Şeřet \acute{o} rea*, An. I.
166. MILESCU (ŞEŞTARUL NICOLAE). — Cronic \acute{a} pre scurt a Rom \acute{a} nilor. — Cronicile Rom \acute{a} niei de Mihail Kog \acute{a} lnic \acute{e} nu, Vol. I, 1872.
167. MONITORUL OFICIAL. — Şedin \acute{t} a din 2 Decembrie 1894 ; No. 183, din anul 1895.
168. MUNTEANU (G. I.). — Carte de lectura rom \acute{a} nească pentru clasele gimnasiale inferio \acute{r} i \acute{s} i reale. — Braşov, 1861.
169. MURNU (G.). — Studiu asupra elementelor grec \acute{e} sce in limba rom \acute{a} na. — Bucure \acute{s} ci, 1895.
170. MUSTE (NICOLAE). — Letopiseşul ţerei Moldovei de la domniea lui Istrati Dabija V. V. p \acute{a} na la a treia domnie a lui Mih \acute{a} i Racoviţa V. V. atribuita lui Nicolae Muste, dieac st \acute{a} ra de divan, 1662—1729. — Cronicile Rom \acute{a} niei de Mihail Kog \acute{a} lnic \acute{e} nu, III, 1874.
171. N \acute{A} DEJDE (D \acute{O} MNA SOFIA). — Fie-care la rindul se \acute{i} . — Nuvele. — Samitca, Craiova, 1895.
172. NAUM. — Scrieri. — Dictionnaire Dime.
173. NECULCE (ION). — Letopiseşul Moldovei. — Cronicile Rom \acute{a} niei, de Mihail Kog \acute{a} lnic \acute{e} anu. II, 1872.
174. NEGRUZZI (C.). — Opere complete, 3 Vol. — Socec \acute{u} & Comp. 1873.
175. NEGRUZZI (I.). — Diverse. — Convorbiri Literare.
176. ODOBESCU (ALEXANDRU ION). — Pravilnic \acute{e} sca condic \acute{a} a lui Alexandru Ion Odobescu.
177. ODOBESCU (ALEXANDRU I.). — Scrieri literare \acute{s} i istorice, 3 Vol. — Socec \acute{u} & Comp. 1887.
178. ODOBESCU-SLAVICI. — Carte de citire. — Bucure \acute{s} ci, 1893.
179. OMILIAR DE LA GOVORA. — Etymologicum Magnum. — B. P. H \acute{a} şde \acute{u} .
180. PALODA. — \acute{U} iar. — B \acute{e} rlad, Tutova.
181. P \acute{A} L TIN \acute{E} NU (GR.). — *Inv \acute{e} řator c. Ţiubar \acute{e} , Transilvania*. — Etymologicum Magnum, B. P. H \acute{a} şde \acute{u} .
182. PANN (ANTON). — Culegere de proverbur \acute{e} sau Povest \acute{e} a vorbe \acute{i} . — Edi \acute{t} ia Cucu 1889, reproducere dup \acute{a} cea din 1847.
183. — Proverbur \acute{e} sau Povest \acute{e} a vorbe \acute{i} , 3 broşure. — Bucure \acute{s} ci 1852—1853.
184. — Calendar pentru anul 1848.
185. — Nasdravaniile lui Nastratin-Hogea. — Bucure \acute{s} ci, 1887.
186. — Fabule \acute{s} i Istori \acute{o} re, 2 Vol. — Edi \acute{t} ia I, Bucure \acute{s} ci, 1841.
187. — Inşeleptul Archir \acute{s} i nepotul seu Anadam. — Bucure \acute{s} ci, 1880
188. — O şezat \acute{o} re la ţera sau povest \acute{e} a lui Moş-Albu, partea I. Bucure \acute{s} ci, 1851.
189. — Idem, partea II. — Edi \acute{t} ia Laz \acute{a} r, Craiova, 1890.

190. PANU (GHEORGHE). — *Publicist.* — Ziarul Epoca 1896—1897.
191. PĂSCULESCU (M.). — La întâlnire, sfaturi și diverse pentru toți, de M. P. Miosotis. — Tipografia Lazar, Craiova.
192. POMPILIU. — *Diverse.* — Convorbiri Literare.
193. POP (EM.). — *Invățător, c. Somcuței-Mare, Ungaria.* — Etymologicum Magnum, B. P. Hășdău.
194. POP-FLORENTIN (ION). — *Diverse.* — Convorbiri Literare.
195. POPESCU (N.). — Calendarul Basmelor. — An 1881—1882—1883.
196. POPOVICI (G.). — Convorbiri Literare. An XXV.
197. REINSBERG-DÜRINGSFELD (IDA UND OTTO FREIHERN VON). — Sprichwörter der Germanischen und Romanischen Sprachen, 2 Vol. Leipzig, 1875.
198. REVISTA PENTRU ISTORIE, ARCHEOLOGIE ȘI FILOLOGIE, sub direcțiunea lui Gregoriu G. Tocilescu, 1882—1895.
199. REVISTA NOUĂ, sub direcțiunea lui B. P. Hășdău, 1888—1894.
200. RIUREANU (I. M.). — Despre datorile copiilor catre parinți lor. — A cincea edițiune, Bucuresci, 1887.
201. — Noué istoriøre pentru copii. — A patra edițiune, Bucuresci, 1887.
202. — Morala. — Volumul IV din biblioteca portativă. Bucuresci, 1860.
203. ROMANIA LIBERĂ. — No. 838 din 15 Martie 1880. Moș Grăilă.
204. ROSETTI (LASCAR). — Veđi Alexandri (v.).
205. ȘAGUNA (MITROPOLIT). — *Diverse.*
206. ȘĂINENU (LAZAR). — Basmele Române. — C Göbl, 1895.
207. — Ielele, dinsele, vintósele, frumósele, șoimanele, maestrele, milostivele, zinele. — Bucuresci, 1886.
208. — Incercari asupra semasiologiei limbei române. — Revista pentru Istorie, Archeologia și Filologie. Vol. VI, 1891.
209. — Elemente turcesci in limba romána. — Revista pentru Istorie, etc. Anul II și III.
210. — Filosof-Filoscos. — Convorbiri literare. An. XXI.
211. — Dictionar universal al limbai Române. — Samitca, Craiova, 1896.
212. SALVIU (G. P.). — *Invățător, c. Smuți, J. Covurlui.* — Șezatórea.
213. SBIERA (ION AL LUI G.). — Povești populare românesci. Cernăuț, 1886.
214. SCHÜLLER (IOHAN KARL). — Aus der Walachei: Römânische Gedichte und Sprichwörter. — Hermanstadt, 1851.
215. SEDĂTÓREA. — Revista. — Buda-Pesta.
216. SEDĂTÓREA — Revista. — Director A. Gorovei, Folticeni.
217. SEVASTOS (DÓMNA ELENA D. O.). — Povești. — Șaraga, Iași.
218. SILASI (DR. GR.). — Renascerea limbei românesci in vorbire și scriere. — Stein, Clușiú, 1879.
219. — Apologie. — Stein, Clușiú, 1879.
220. SIMA (GR.). — Convorbiri literare.
221. SIMU (R.). — *Invățător, c. Orlat, Transilvania.* — Etymologicum Magnum, B. P. Hășdău.
222. ȘINCAI DIN ȘINCA (GHEORGHE). — Cronica Românilor, 3 Vol. Bucuresci, 1886.
223. SION. — Fabule, Bucuresci.
224. SLAVICI. — Nuvele. — Convorbiri literare. An. 1875—1876
225. SOLOMON. — Paremiile lui Solomon extrase din biblia de la 1688. — Socecú & Comp. 1895.
226. SPERANȚIA (ТЕОДОС). — Anecdote populare, I. — Ediția II. Basilescu, Bucuresci, 1892.
227. — Alte anecdote populare, II. — Ediția I. — C. Sfetea, Bucuresci, 1890.

228. — Tot anecdote populare, III. — H. Steinberg, București, 1893.
 229. STAMATI (c.). — *Musa*.
 230. STĂNCESCU (DIMITRIE). — *Basme și snöve*. -- H. Steinberg, București, 1894.
 231. — *Alte basme*. -- H. Steinberg. București, 1893.
 232. STURDZA (D. A.). — În *Voința Națională*, An. XII, No. 3278.
 233. TEODORESCU (G. DEM.). — *Cercetări asupra proverbelor române*. — București, 1877.
 234. — *Poesii populare române*. — București. 1885.
 235. — *Mituri lunare. Vircolaci.* — *Convorbiri literare*. — An. XXIII.
 236. — *Vięta și activitatea lui Anton Pann*. — I. Göbl, București, 1893.
 237. — *Operele lui Anton Pann*. — I. Göbl, București, 1893.
 238. — *Incerări critice asupra unor credințe, datine și moravuri ale poporului român*. — Tipogr. Petrescu-Conduratu, București, 1874.
 239. TĚRA NOUĂ. — Tomul III, București, 1897.
 240. THEODORESCU (G.). — *Invěđtor, Galatz*. — *Etymologicum Magnum*, B. P. Hășdău.
 241. THEODORESCU (T.). — *Invěđtor*. — *Șezatörea*.
 242. ȚICHINDEAL (DIMITRIE). — *Filosoficesci și politicesci prin fabule moralince invěđturi*. Buda, 1814.
 243. TIMPUL. — *Țiar*, București.
 244. TOCILESCU (GR.) *Veđi Revista pentru istorie, etc.*
 245. — *Diverse*. — *Convorbiri Literare*.
 246. TOMESCU (V.). — *Invěđtor, c. Buda, J. Tecuciă*. — *Etymologicum Magnum*, B. P. Hășdău.
 247. TRĂILA (PREOT C.), *Temışöra*. — *Etymologicum Magnum*, B. P. Hășdău.
 248. TRAIAN. — *ȚIAR*. *Veđi Hașdeu*.
 249. TRIBUNA. — *Țiar*. Sibiu, 1885—1894.
 250. URECHI (VORNICUL GRIGORI). — *Domni Moldovei, 1354—1594*. — *Cronicele Romăniei de M. Kogălniceanu*, Vol. I.
 251. URECHIA (V. A.). — *Legende Romăne*. — Socecă & Comp. 1891.
 252. — *Diverse*. — *Convorbiri Literare*, An. XXI.
 253. VĂCĂRESCU (ION). — *Opere*. — *Etymologicum Magnum*. — *Convorbiri Literare*, An. XVIII.
 254. VALENTINEANU (I. G.). — *Cugetări, maxime, proverbe, anecdote*. — București, 1890.
 255. VARRON (C.). — *Noptile lungi sau povești, fabule și anecdote*. — Brăila, 1877.
 256. VASILE LUPU V. V. — *Carte romănesca de invěđtura de la Pravilele imperatesci și de la alte giudețe cu dișa și cu tötă cheltuēla a lui Vasile Voevodul și domnul țerei Moldovei*. — Edit. Ión M. Bujorėnu, 1885.
 257. VOINȚA NAȚIONALĂ. — *Țiar*. București.
 258. VOINȚA PRAHIOVEI. — *Țiar*. Ploesci.
 259. WANDER (K. F. W.). — *Deutsches Sprichwörter*. — *Lexikon*, 5. Vol. — Brockhaus. Leipzig, 1867—1880.
 260. ZILOT ROMÂNUL. — *Cronica inedită*. — *Columna lui Traian*, 1833 până la 1883
 261. — *Scrieri inedită*. — *Revista pentru istorie, etc.* An. III, 1885.
 262. — *Jalnici cântare*. — *Revista pentru istorie, etc.* Vol. IV, 1891.

CORESPONDENȚĂ.

263. ALBU (GH.), *elev la școala normală de învățători din Bârlad*, c. Schineni, J. Tutova.
264. ALBU (M.), *elev la școala normală de învățători din Bârlad*, c. Ivesci, J. Tutova.
265. ALEXANDRESCU (GRIGORE I.), *președinte de tribunal Galați*, J. Covurlui.
266. ALEXANDRESCU (C.), *elev la școala normală de institutori din București*, c. Alexeni, J. Ialomița.
267. ALEXANDRESCU (P.), *elev la școala normală de învățători din Bârlad*, c. Mircesci, J. Vaslui.
268. ALEXANDRESCU (A.), c. Hârșova, J. Constanța.
269. ANTONESCU (I.), *elev la școala normală de învățători din Bârlad*, c. Plăinesci, J. Rimnicu-Sărat.
270. ANTONESCU, *elev la școala normală de institutori din București*, c. Vâlcele, J. Argeș.
271. ARBORJE (ION), *inginer*, J. Buzău.
272. ARSENEȘCA (ANICA), *servitoare*, București, J. Ilfov.
273. BĂLĂNESCU (GR.), *avocat*, c. Focșani, J. Putna.
274. BĂLĂNESCU (DINA S.), c. Focșani, J. Putna.
275. BĂLĂSEL (TEODOR), *învățător*, c. Ștefănesci, J. Vâlcea.
276. BALLY (COSTACHE), *proprietar*, c. Cărlomănesci, J. Tutova.
277. BALLY (DINA CL.), c. Nicorești, J. Tecuci.
278. BĂNESCU (ION), *profesor*, c. Roman, J. Roman.
279. BEREĂ (IORGU), *agricultor*, c. Urlați, J. Fălciu.
280. BUDIȘTEANU (MAIOR P.), București, J. Ilfov.
281. BUDIȘTEANU (DINA V.), București, J. Ilfov.
282. BUNGEȚIANU (PREOT G.), *învățător*, c. Cosovăț, J. Mehedinți.
283. BUNGEȚIANU (C. C.), *elev la școala normală de institutori din București*, c. Cosovăț, J. Mehedinți.
284. CĂLIN (IORDACHE), *elev la școala de institutori din București*, J. Argeș.
285. CĂLIN (VASILE), *elev la școala normală de institutori din București*, J. Argeș.
286. CALOI (DINA S.), c. Bârlad, J. Tutova.
287. CANIAN (M.), *publicist*, c. Iași, J. Iași.
288. CATRINIU, *elev la școala normală de învățători din Bârlad*, c. Rădiu, J. Vaslui.
289. CHIRIAC (ION), *elev la școala normală de institutori din București*.
290. CIOCIU (A.), *elev la școala normală de institutori din București*, J. Dorohoi.
291. CIORICE (PREOT D.), *învățător*, c. Mereni, J. Olt.
292. COJOCARU (A.), *elev la școala normală de învățători din Bârlad*, c. Tîfesci, J. Putna.
293. CONSTANTINESCU (I. N.), *agricultor*, c. Ciulnița, J. Ialomița.
294. CORBIȘ (GRIGORE), *agricultor*, c. Căndesci, J. Nămu.
295. COSTACEA, *profesor*, c. Galați, J. Covurlui.
296. COSTACHE (ION), *agricultor*, c. Gădinți, J. Roman.
297. CRISTESCU (C.), *sub-locotenent*. Proverbe culese în c. Rucăr, J. Mureș.
298. CRUCEANU (DIN), *elev la școala normală de învățători din Bârlad*; c. Popeni, J. Tutova.
299. CURIERU (NICULAE), *agricultor*, c. Tînta, J. Prahova.
300. DAME (DINA EUGENIA), c. București, J. Ilfov.
301. DANIILESCU (C.), *elev la școala normală de institutori din București*, c. Scundu, J. Vâlcea.

302. DIANU (c.), *Revisor scolar*, J. Mehedinți și în urmă Argeș.
303. DONCA (i. i.), *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Cârja, J. Tutova.
304. DORDEA (MARIA), c. Topîrcea, Transilvania.
305. DRAGAN (i.), *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, c. Coșula-Miletin, J. Botoșani.
306. DRĂGUESCU (DIM.), c. Bucuresci, J. Ilfov.
307. DUMBRAVĂ, *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Schineni, J. Tutova.
308. DUMITRESCU (MARIN), c. Bucuresci, J. Ilfov.
309. DUMITRESCU (i.), *învățător*, c. Gânciova, J. Dolj.
310. DUMITRESCU (STEF.), *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, c. Balșu, J. Romanași.
311. DUMITRU (MARIN), *agricultor*, c. Moțăeni, J. Dâmbovița.
312. DUNCA (TITUS), *inginer*, c. Tulcea, J. Tulcea.
313. ENESCU (H. D.), *învățător*, c. Zamostea, J. Dorohoiu.
314. FÊTŪ, *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Onesci, J. Bacău.
315. FOCHIDI (ALEXANDRU), *proprietar*, c. Urziceni, J. Ialomița.
316. FORESCU (VASILE), c. Folticeni, J. Suciava.
317. FRUMUȘANU (TITU), *avocat*, c. Tirgu-Jiū, J. Gorj.
318. FURCĂ (N.), *inginer*, c. Bucuresci, J. Ilfov.
319. GABRIELESCU (ION), *inginer*, c. Tirgoviste, J. Dâmbovița.
320. GABUNEA (c.), *inginer*, c. Slatina, J. Olt.
321. GÂRBOVICEANU (F.), *profesor la seminarul central din Bucuresci*, pentru clasele VII și VIII.
322. GEORGESCU (CRISTEA), *magistrat*, c. Huși, J. Fălciu.
323. GHEORGIU (DIMITRIE), *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, c. Tecuci, J. Tecuci.
324. GLODARIU (ANICA), c. Sibiu, Transilvania.
325. GOROVEI (ARTUR), *magistrat*, c. Folticeni, J. Suciava.
326. GRIGORESCU (ION), *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, c. Bucuresci, J. Ilfov.
327. GR. . . . (D'A ELEN.), c. Bucuresci, J. Ilfov.
328. HARAM (VASILE), *învățător*, c. Grivița, J. Tutova.
329. HRISTIDI, *student*, c. Buzău, J. Buzău.
330. HUÎBAN (MARGHIOALA), c. Avramesci, J. Tutova.
331. IFRIM (v.), *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Corodesci, J. Tutova.
332. ILASEVICI (i.), *învățător*, c. Stîubenj, J. Dorohoiu.
333. ILIEȘ (PETRE), *inginer*, c. Hațeg, Transilvania.
334. IONÈSCU-GION, *profesor*, Bucuresci, J. Ilfov.
335. IONESCU (i.), *învățător*, c. Beciu, J. Olt.
336. IONESCU (G.), *învățător*, c. Beciu, J. Olt.
337. IONESCU (N. G.), *învățător*, c. Mamornita, J. Dorohoi.
338. IORDĂCHESCU (c.), *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, c. Cristesci, J. Botoșani.
339. IORDAN (N.), *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Tecucel J. Tecuci.
340. IORGULESCU (i.), *învățător*, c. Baia-de-Aramă, J. Mehedinți.
341. ISTRĂTESCU (i.), *învățător*, c. Cobia, J. Dâmbovița.
342. J.... (D'A Z.), c. Fedesci, J. Tutova.
343. JUVARA (N.) *propeietar*, c. Popeni, J. Fălciu.
344. JUVARA (ALFRED), *student*, c. Bêrlad, J. Tutova.
345. JUVARA (HENRI), c. Bêrlad, J. Tutova.
346. J..... (D'A AGLAÉ), c. Bêrlad, J. Tutova.
347. KRUPENSKI (D'A SAFTA), c. Bețesci, J. Némțu.

348. LAMBRINO (D^{SA} SMARANDA), c. Găgesci, J. Fălciu.
349. LINDE (D^{SA} LUTA), c. Bêrlad, J. Tutova.
350. LUPAN (CĂPITAN), c. Fălciu J. Fălciu.
351. LUPESCU (M.), *învățător*, c. Broscești, J. Sucilava.
352. LUZZATTO (D^{RA} P.), c. Iași, J. Iași.
353. MACHIDON (N.), *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Nicoresci J. Tecuci.
354. MACRI (D^{SA} CALIOP), c. Galați, J. Covurlui.
355. MĂGURĂ (I.), *profesor*, J. Prahova.
356. MANOILESCU (C.), *elev la școala normală de institutori din București*, c. Cosmesci, J. Vaslui.
357. MĂRĂCINE (C.), *inginer*, c. Slatina, J. Olt.
358. MARDARE (I. S.), *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Certesci, J. Tutova.
359. MARIN (ILIE), c. Bucuresci, J. Ilfov.
360. MARINESCU (DOBRE), *învățător*, c. Pirvu-Roșu, plasa Teleorman, J. Argeș.
361. MARINESCU (ANDREI), *învățător*, c. Humele, J. Argeș.
362. MARINESCU (I.), *învățător*, c. Bradu-de-jos, J. Argeș.
363. MARTINIAN (AL.), c. Bucuresci, J. Ilfov.
364. MATAK, *inginer*, c. Bucuresci, J. Ilfov.
365. MATEESCU (N.), *învățător*, c. Movilița J. Putna.
366. MEISSNER (C.), *profesor*, c. Iași, J. Iași.
367. MICLESCU (D^{RA} EUPROSINA CAT.), c. Bêrlad, J. Tutova.
368. MICLESCU (LOCOTENENT C. C.), c. Miclesci, J. Vaslui.
369. MICU (GHEORGHE), *agricultor*, c. Băsesci, J. Fălciu.
370. MICU (ION), *agricultor*, c. Băsesci, J. Fălciu.
371. MIHĂILESCU (E.), *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Băsesci, J. Fălciu.
372. MIRON (N.), *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Onesci, J. Bacău.
373. MOTĂȘ (VASILE), *agricultor*, c. Adâncă, J. Dimbovița.
374. MOVILĂ (MITICĂ), *proprietar*, c. Movileni, J. Covurlui.
375. MUSICESCU (GAVRIL), *profesor*, c. Iași J. Iași.
376. N.... c. Găesci, J. Dimbovița.
377. N.... *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Schiopeni, J. Fălciu.
378. NECULESCU (D^{SA} EUPROSINA A.), c. Constanța, J. Constanța.
379. NIȚĂ BIRJARU, c. Pitesci, J. Argeș.
380. NIȚESCU (ION), *învățător*, c. Viespesci, J. Olt.
381. OLARU (ILEANA), c. Crângu, J. Tutova.
382. ONIȘOR (GAVRIL), *profesor*. Proverbele sunt adunate din c. Dobrovăț, plasa Crasna, J. Vaslui.
383. PASCAL (MIHAI), *profesor*, Bucuresci, J. Ilfov.
384. PATRICIU (E. I.), *învățător-diriginte*, c. Smulți, J. Covurlui.
385. PETRESCU (I.), c. Bucuresci, J. Ilfov.
386. PETRESCU (AT.), *inginer*, Curtea-de-Argeș, J. Argeș.
387. PETROV (N.), *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Codăesci, J. Vaslui.
388. PÎRVU, *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Ivesci, J. Tutova.
389. POBORAN (A.), *institutor-diriginte*, c. Slatina, J. Olt.
390. PONICI (D^{SA} E.), *institutore*, Cernavoda, J. Constanța.
391. POPESCU (EM.), *învățător*, c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.

¹⁾ Indemnului și amabilității domnului profesor Gavril Onișor datorăm toate proverbele primite de la elevii școlii normale de învățători din Bêrlad.

392. POPESCU (v.), *agricultor*, c. Petroșița, J. Dimbovița.
393. POSSA (c.), *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, c. Humulești, J. Némțu.
394. PROCOPESCU (TR.), *învățător-diriginte*, c. Islaz, J. Romanați.
395. RĂUULESCU (MARIN), *elev la școala normală de institutori la Bucuresci*, c. Slatina, J. Olt.
396. ROMAȘCU (GHEORGHE), *agricultor*, c. Urdești, J. Fălciu.
397. ROȘTOS (ION), *inginer*, c. Roman, J. Roman.
398. SALVIU (G. P.), *învățător*, c. Smulți, J. Covurlui.
399. SCURENÎ, *revisor școlar*, Bacău, J. Bacău.
400. SIMION (I. G.), *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Băsesci-Tămășeni, J. Fălciu.
401. SION (D³ PROFIRĂ), c. Bêrlad, J. Tutova.
402. SPERANȚIA (TEODOR) *profesor*, Iași, J. Iași ¹⁾.
403. STĂNCEANU (M.), *învățător*, c. Piria, J. Mehedinți.
404. STĂNESCU (ION), *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, J. Argeș.
405. STEFĂNESCU (LAZAR), c. Perișani, J. Argeș.
406. STOIAN (VASILE N.), *agricultor*, c. Roșiori-de-Vede, J. Teleorman.
407. STOIAN (VASILE), c. Oltenița, J. Ilfov.
408. TARCUS (N.), *învățător*, c. Piscu, J. Covurlui.
409. TEODOR (LIRAVKA), c. Bêrlad, J. Tutova.
410. TEODORESCU, *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*.
411. TEODORESCU (I.), *învățător*, c. Cotârgaș, J. Suciava.
412. ȚIFANCA (ILEANA), c. Țifu, J. Fălciu.
413. TILA (s.), *elev la școala normală de învățători din Bêrlad*, c. Brăhăscu, J. Tecuci.
414. TITORIAN (I.), *profesor*, Basarabia.
415. TODER (VASILE), *agricultor*, c. Roșiori-de-Vede, J. Teleorman.
416. TRIFU (ILIE), *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, c. Bucuresci, J. Ilfov.
417. TROTEANU (c.), *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, c. Stăncescu, J. Botoșani.
418. URĂCHĂ (V. A.), *profesor universitar*, c. Iași, J. Iași.
419. VĂCĂRESCU (ION), *picher*, c. Măcin, J. Tulcea.
420. VĂLCOF (ION), *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, c. Craiova, J. Dolj.
421. VARLAM (T.), *învățător*, J. Putna.
422. VASILE (I.), *agricultor*, c. Vadu-Lat, J. Vlașca.
423. VASILE A LUI STAN, c. Rucăr, J. Muscel.
424. VEJA (I.), *profesor*, c. Alexandria, J. Teleorman.
425. VOINESCU (ALEXANDRU), *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, J. Gorj.
426. VULCĂNESCU (ILLIU), *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, c. Pelești, J. Dolj.
427. WELTZ (CAPITAN), c. Constanța, J. Constanța.
428. X... , *elev la școala normală de institutori din Bucuresci*, c. Nănesci, J. Bacău.
429. ZANFIRESCU-DIACON (K. A.), *învățător*, c. Știubeni, J. Dorohoi.
430. Z... (D³ EC.), c. Bêrlad, J. Tutova.
431. ZANNE (D³ SOFIA), c. Bucuresci, J. Ilfov.
432. ZANNE (D³ ALEXANDRINA), c. Bucuresci, J. Ilfov.
433. ZANNE (D³ VICTORIA), c. Bucuresci, J. Ilfov.
434. ZANNE (DIMITRIE), *arhitect*, c. Bolintinu din-Vale, J. Ilfov.

¹⁾ Toate proverbele primite de la elevii școlii de institutori din Bucuresci s-au cules după îndemnul și stăruința d-lui Teodor Speranță, profesorul lor.

BIBLIOGRAFIE

PENTRU

DIALECTELE DIN ISTRIA ȘI MACEDONIA

AUTORI CITAȚI

1. BAGAV (ANDREIU AL.). — Carte de alegere scrisa în dialectul Macedo-Român. — București, 1887.
2. BOJADSCHI (МИХАИ С.). — *Γραμματική Ρωμανική ητοι Μακεδο-Βλαχική, υπό Μιχαήλ Γ. Μποϊατζή*. — București, 1863. Ediția identică cu cea din Viena, 1813.
3. GAZETA MACEDONIEI. — Ziar, București.
4. LAURIAN & MAXIM. — Dicționarul limbii române. — București, 1871—1876.
5. MIKLOSICH (DR FRANZ). — Rumunische Untersuchungen: Istro und Macedo-Rumunische Sprachdenkmäher. — 2 Broşure, Carl Gerold's, Wien, 1881—1882.
6. NENIȚESCU (ION). — De la Români din Turcia europeană. — Carol Göbl. București, 1895.
7. WEIGAND (GUSTAV). — Die Aromunen, ethnographisch-philologisch-historische untersuchungen über das volk der sogenannten Makedo-Romanen oder Zinzaren von Zweiter Band-Volks literatur der Aromunen. — Leipzig. 1894.
8. PAPAIIAGI (PERIKLE) in Zweiter Jahresbericht der Institut für rumänische Sprache, zu Leipzig 1895, publicat de d-l doctor Gustav Weigand.

CORRESPONDENȚI.

9. BUȚA (DR ATHENA), c. Ochrida, Macedonia.
10. CAPSALE (ΚΕΝΟΦΟΝΤΕ), student, c. Pirlepe, Macedonia.
11. DAN (D.), student c. Nevesca, Macedonia.
12. DIAMANDI (VASILE), profesor, c. Meşova (Arminciū), Macedonia.
13. GHIŢCA (CONSTANTIN), c. Bitolia, Macedonia; prin D. Jeronimy.
14. GHICU (ILIE), profesor, c. Ianina, Epir.
15. META (CONSTANTIN), student, c. Molovişte, Macedonia.
16. MILESCU (D. A.), student, c. Gopeşi, Macedonia.
17. N. ST., c. Nijopole, Macedonia; prin D. Jeronimy.

SEMNE CONVENȚIONALE.

- * Proverbe cunoscute personal de autor sau culese de dînsul.
Proverbe sătesci.
Proverbe întrebuiţate numai de literaţi.
Proverbe dubioase sau traduse din cele străine, cari însă nu s'au depărtat pentru diferite motive.

PROVERBELE ROMÂNILOR

CAPITOLU IV

OMUL ȘI ORGANELE SALE

Omul în genere. — Bărbat. — Femeie. — Copii.
Organe. — Membre.

ALBA

2695 * A trecut alba prin raiu.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vedî Cap. III. *Albă, Fată.*

Despre o fată care și-a pierdut fecioria.

ALUNIȚA

2696 Alunile negre, dar podoba muierilor.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 129.*

Și un cusur pôte fi câte-o-dată folositor. Alunițele revin adeseori în poesiile noastre populare. Dăm un fragment din următorul cântec cules de d-l T. Balășel, în județul Vâlcea :

Iónă, Iónă, taică Iónă.
Naiba te scóse 'n poiană;
Albă ca o butiană;
Frumósă ca o icónă!

Sărut ochiul și-o sprincenă,
 Și-alunița de sub genă,
 Și negelul din obraz.
 C'ai făcut la mulți necaz
 De nu te mai măritași.

BABA

Vezi *Belea, Bubă, Colac, Copac, Dijmar, Dinte, Drac, Fecior, a Fluera, Moș, Mut, a se Peptăna, a Proroci, Rada, Sat, Surd, Vis, a Vorbi.*

- 2697 * △ Cât e baba de betrână
 Tot doresce diuă bună.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *în*:
J. Dorohoi.

Omul, cât de bătrân să fie, tot nu vré să móră.

- 2698 * △ Cât e baba de betrână
 Tot doresce voe bună.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 362.

- * △ *Cât e baba de bētrână
 Tot doresce voe bună,
 Batir o dată în septemână,*

ARTUR GOROVEI, *c. Folticenii, J. Suciava.*

- * △ *Baba, câtu'î de bētrână,
 Tot așteptă 'n septemână.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Debrorēț
 J. Vaslui.*

Pentru femeile cari nici la bētrânețe nu se părăsesc de rele.

- 2699 D'ar avé și baba, ca ómenii barbă,
 Atuncea i-ar ȕice: «ce mai moș de trēbă.»

A. PANN, III, p. 150

La bētrânețe, bărbat sau femee, tot una este și nimica tot.

- 2700 * Nu s'a vēȕut nici babă frumósă, dar nici doctorii
 bune și copil cu minte.

V. FORESCU, *c. Folticenii, J. Suciava.*

Vezi *Copil.*

Se ȕice pentru cele cari nu pot fi.

«Va să fie frumos și să fie și bătrân; aceste două poște nu se tocmesc: de vei fi bătrân, nu vei fi frumos» — *St. Augustin*, p. 22.

2701 Babele de cele trecute pururea birfesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, 533.

Bătrânul, *laudator temporis acti*, își reamintesc cu plăcere, vremile trecute pe care le și laudă în pizma timpurilor de față.

2702 * △ Baba betrăua uu sē sperie de druga (druga) grōsă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 88; III, 65.—ANDREI MARINESCU, *inv. J. Argeș.* — *preot* C. BUNGETIANU, *inv. J. Mehedinți.*

Baba bătrână nu se teme de vorbă grōsă.

C. NEGRUZZI, I, p. 251. — E. I. PATRICIU, *inv.*, J. Covurluiu.

Veți *Curvă.*

Omul bătrân, fiind mai încercat în nevoi, nu se sperie de fie-ce lucru. Se țice despre acel care a pățit și scie multe.

2703 * △ Baba e calu dracului.

LAURIAN & MAXIM, I, 341.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J Argeș.*

Veți *Drac, Femeie*

Femeile bătrâne fiind meștere în farmece, după credința poporului, nu le pōte întrece nimeni în șiretenie.

Veți N. A. Bogdan, *Nu te juca cu.... baba* p. 104—109.

«*Calul dracului de babă nu putea să vadă în ochi pe fata unchiașului.*» — P. ISPIRESCU.

2704 * △ Baba e talpa iadului.

M. LUPESCU, *inv. J. Suciava.*

Babele fiind meștere în rele.

Talpa iadului, țice poporul, e însuși mama lui Scaraoschi, o babă hîdă și urită, de se sperie și sfinții când o vîd.

«Un *tâlpoi* de babă meșteșugōsă în trebile sale, cum 'i sfredelu dracului» — *Conv. Lit.* XI; 31.

2705 Babele cu sâuge bătrân
Se sperie (sparia) și scuipa 'u siu.

A. PANN, III, p. 53. — IINȚESCU, p. 8.

Despre cei fricoși.

2706 * Uude baba face,
Dracul uu desface.

I. ARBORE, *inginer*, J. Buzăi.

* *Unde baba face,
Nici dracul nu desface.*

Al. MARTINIAN, J. Ilfov.

Arată puterea pre care, credința poporului, o atribuie farmecelor și vrajelor facute de babe.

2707 Nu se lasa nici o baba
Caci e betrâna si slaba;
Ci pentru ca-i ȋic: mama,
Si n'o mai bag ȋn sȋma.

A. PANN, III, 150.

Femeile nu vȋd nici odată cȃ au ȋmbȋtrȃnit, și nu se lasă de rele de cȃt atunci cȃnd nu mai gȃsesc cu cine sȃ le fȃptuȋscȃ.

2708 * Baba caletȋre,
Nu-are serbatȋre.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 132; II, p. 85. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.* I, 450. — I. T. MERA, *Conv. Liter.*, XVI. — V. FORESCU, c. *Broșteni* J. *Sucȋva*. E. I. PATRICIU, *ȋnv. c. Smulȋi, J. Covurluiȋ*. — *Semin. Buc.* cl. VIII prin P. Gȃrbovicȋnu, *prof.* — G. ONIȘOR, *prof. c. Bȋrlad*, J. *Tutova*.

Omul caletor, fie la mȃncare, fie la dormire, saȋ orȋ-ce alt, nu caută dupȃ cum 'ȋ este gustul, ci dupȃ cum pȋte gȃsi.

De aceea și mai ȋice Romȃnul: *La drum mȃnȃncȃ omul ce gȃsese, cȃ Dumneȋu ȋertȃ pȋcatele.*

2708 b. * Baba tace
Ca n'are ce face.

TROD. BȃLȃȘEL, *ȋnvȋț. c. Stefȃnescȋ, J. Vȃlcea*.

A face ce-va de nevoie.

2709 A se aruncȃ ȋn ... ca babele ȋn catei si motani.

C. NEGRUZZI, I, p. 3. — B. P. HAȘDEC, *Etym. Magn.* p. 2269.

A ȋndrȃgi ce-va de odata și peste mȋsurȃ.

Pe cȃnd uitaseȃ cȃ suntem Romȃni și cȃ avem și noi o limbȃ, pe cȃnd ne lipseȃu și cȃrȋ și tipografie, pe cȃnd totȃ lumea se aruncase ȋn dosȋ și perispomȋnt *ca babele ȋn cȃȋi și motani*, cȃci la șȋola publicȃ se ȋnvȋȋȃ numai grecesce... — C. NEGRUZZI.

2710 * \triangle A cășunat ca baba (matusa) la mormint.

A. PANN, III, 4. — HINȚESCU, p. 30. — B. P. HĂȘDEU, *Etyrn. Magn.* p. 2269. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosorêț, J. Mehedinț.*

Se ȝice omului care, fiind saũ nu chemat unde-va, nu mai are gând să plece, precum și celui care nu isprăvesce îndată un lucru.

In această ȝicetóre se sub-înțelege *pentru pomană*.

2711 * A fi o baba.

B. P. HĂȘDEU, *Etyrn. Magn.* p. 2268.

Se ȝice, in bătae de joc, ómenilor becisnicii, fără vlagă.

2711b Tale-baba.

V. ALEXANDRU, *Poesii*, I, p. 59.

Se ȝice de omul lăudăros.

2712 * A fi ca o babă turcescă.

Despre omul spân și cu sbircituri pe obraz.

2713 * \triangle Nu te gramadi ca baba la raiu.

FR. DAMÈ, II, p. 79. — I. TEODOR-RESCU, *inv. J. Suciava.*

Veȝi *Pravnic, Vadană*.

Se ȝice acelor cari se îndesă la o trébă și o fac cu placere.

2714 * \triangle Scie cât baba mea.

A. PANN, I, p. 10. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 74. — B. P. HĂȘDEU, *Etyrn. Magn.* 2267. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 74.

Adică prea puȝin.

Scie sfături să dea
Cât scie și babu mea.

A. PANN, I, p. 10.

•N'ar strica să hite și doftori dă ghite, că mulȝi din ai d'aȝi sciũ mai numa *cât baba mea*, vorba aluia. — GR. JIPESCU.

2715 * \triangle Babă
Caraba.

POMFILIU, *Conv. Liter.* IX, 190.

△ *Babă*
Catarambă

R. SIMU, *Etylm, Magn.* p. 2267.

Se ȋdice de o babă gârbovită de bătrânețe, precum ne arată bine următoarea poezie populară din Ardél.

Dragele badit copile
De v'ar puté badea cresce
Sa vé facă tot neveste
Din neveste babe
Slabe,
Și din babe,
Cătărambe.

R. SIMU, *Poes pop.*

Pentru Român cuvîntul *babă* nu însemnăză adîncele bătrânețe, și când vroesce să'i dé acest înțeles îl însoțesce cu epitelete de *bătrână*, *carabă* sau *catarambă*.

Și-a strîns fine
Și vecine
Și toți finit
Și vecinit
Și vr'o tref babe bătrâne
Care sciîi rîndul la pâne

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. pop.*
p. 146.

2716 A dá pîrciul babei.

FR. DAMÉ, I, p. 109.

A dá peste cap tumbă, cu voie sau fără voie.

BĂIAT

2717 * Baietii sunt dracu gol.

GR. JIFESCU, *Opincar*, p. 118.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș.

Veđi *Copil, Drac.*

Arată năsdărăvâniile ce le fac copiii și ne învață să ne ferim de dînșii.

2718 △ Ai mai veđut v'un baiet cu minte și babă frumoasă?

S. MIHĂILESCU, *inv. Șezătórea*,
II, 74.

Se ȋdice spre desvinovățirea copiilor și despre cele carî nu s'aũ mai veđut.

2718^b * [△] Baiatul cere pușcă și fata cere furcă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Fie-care trage unde 'l împinge firea.

BARBĂ

Vedî An, Babă, Cap. XXI
c. Barbă, Brânză, Cărbune,
Ciubuc, Copil, Găscă, Ghiocel,
Ierbă, Mână, Păcat, Păr, Popă,
Prepetiță, a Rade, Răsătură,
Spân, Șorece, a Stupi, Vorbă.

2719 * Barba lasă să se ducă,
Capul să trăiască.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 134;
II, p. 87.—ILINȚESCU, p. 10.

Se ȋce spre mângăierea celor cari suferă o pagubă, arătându-le că această ar fi putut să fie și mai mare.

În vechime raderea barbei eră, pentru boer, o necinste și o degradare.

Turcu, de la care e de creȋut că ne a venit acest proverb, și pentru care barba este lucrul cel mai scump din lume, ȋce ca și noi: *Trebue să jertfesci barba pentru a scăpa capul.*

Mieux vaut perdre la laine que la brebis.

Prov. Franc.

Antes a lâ se perca, que la ovelha. ¹⁾

Prov. Port.

Better give the wool than the sheep. ²⁾

Prov. Engl.

2720 Cine are barbă, se îngrijașce dē pieptene.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 79.

* [△] Cine are barbă să-și cumpere (și) pieptene
(peptene)

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 95; III, p. 111. — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.* — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea J. Dorohoi.*

¹⁾ Mai bine să pierdă lăna de cât oȋea.

²⁾ Dă mai bine lăna de cât oȋea.

* \triangle *Cine are barbă, are și peptene.*

C. NEGRUZZI, I, 249. — ABECEDAR
ILUSTRAT, 29. — A. BAȘOTA *prin* V.
FORESCU, *Folticeni*, J. Suciava. —
E. I. PATRICIU, *inv. c. Sinuși*, J.
Covurlui.

* \triangle *Cine poartă barbă să-și cumpere și peptene.*

P. ISPIRESCU, *Rev.* II, p. 153. —
II. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi.

Cine poartă barbă trebuie să aibă și peptene.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872
p. 166. — HINȚESCU, p. 10.

* *Cine are barbă să aibă și peptene.*

I. BĂNESCU, *prof.* J. *Roman*.

* *Țel ce are barbă, are și cheptene.*

V. DIAMANDY, *c. Meșova, Armin-
ciu, Macedonia*.

Cari ș'ari barba, ș-ari ș-căptin li. ¹⁾

PERICLE PAPAHAĞI, *Zveit. Iahres*,
p. 152.

1° Adică cine are casă, trebuie să îngrijască d'ale casei. (GOLESCU).

2° Cuî îi place să se fudulească, să aibă dielisuri.

3° Prin această ȝicere se arată că cine-va e în stare a se în-
potrivi învinovăȝirilor ce i se aduc de alȝii. — PATRICIU.

2721 *Cei cu barbe, ca caprele tot înainte merg.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asam.*
p. 202.

Adică boerii.

2722 *Când începe să ȝesă barba fiului teȝ, tu rade pe a ta.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 457.

*Dacă începe să ȝesă barba fiului teȝ tu rade
pe a ta.*

A. PANN, II, p. 147.

) Cine are barbă, are și peptene.

Adică gătesce-te de ducă, căci de aci înainte îți sunt Țilele numărate, și nu te mai ieă nimenea în sēmă.

2723 Barbă lungă și capra are, dar minte nici cum are.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 532.

Și capra ari barbă, m'a tut capră ș'ési. ¹⁾

PERICLE PAPAHAGI, *Zweit. Jahres.*
p. 161.

Boerii, preoții și bătrânii noștri, adică toți acei cari erau cu învățatură mare sau trecuți prin multe, și prin urmare cu experiență, se purtau odinioară cu barba lungă.

Si philosophum oporteat ex barba metiri, hircos pri-
man laudem ablaturus. — Eunuchus.

Se barbe le sens encusent.

Bouc et chèvres moult sages fusement.

Roman du Renart, v. 2321, XIII
Siècle.

2724 Nu te fali în barba lungă când mintea 'te scurta.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 532.

Nu te fali cu slujbele mari pre care le ai putut dobândi, dacă nu e nimica de tine.

2725 Barbă mare,
Fără minte n'are.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 454.

*
Barbă mare,
Minte n'are.

Cine are barbă mare, minte nici cum are.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 78.

Adică socotesc că mintea stă în barbă (Goleșcu). Se Țice bărbatilor proști.

SNOAVĂ.

Un bărbier văȚend că un boier îi plătesce pentru rasul capului cinci pare, iar pentru găȚela barbei cinci galbeni: boierule, îi Țise, să vede că mintea din cap, totă s'a scoborit în barbă, d'acela mai mult barba de cât capul o cinstesci.—IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 739.

Εκ πάγωνος σοφοί, καὶ ἀπὸ πάγωνος σοφισταί, καὶ ἀπὸ πάγωνος φιλόσοφοι. ²⁾

Prov. Elin.

¹⁾ Și capra are barbă, dar tot capră este.

²⁾ Barbă: tenus sapientes, et sophistae et philosophi.

Barbæ tenus sapientes.

Prov. Lat.

En la grant barbe ne gist pas li savoir.

Anc. Prov. Mss. XIII Siècle.

La sapienza non istà nella barba ¹⁾.

Prov. Ital.

Barba fa bucc igl um ed in bi restigiu bucc il signur ²⁾.

Prov. Reto-romans.

2726 * \triangle Barbă lungă, minte scurtă.

IORD. GOLBESCU, *Mss*, I, p. 532.—
T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Stefănescu*, J.
Vâlcea.

* \triangle Barbă lungă şi minte scurtă.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeş.

*Barbă lungă, până 'n burtă,
Şi minte până 'n gât scurtă,*

A. PANN, I, p. 88. — HINŢESCU,
p. 10. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I.*
p. 451.

Bătrânii greşesc şi ei câte odată, sau greşind nu ascultă poveştele celor tineri, şi li se dice: *aî îmbătrânit de géba*, sau: *eşti bătrân şi n'ai minte ca un copil*, sau: *barbă lungă şi minte scurtă*.

Dicerea corespunzătoare pentru femei este: *pole lungă şi minte scurtă*.

«De va dice neştine altuia *tu ai barbă* mare, iaste cuvînt ce să prinde şi drept sudalmă şi nu drept sudalmă, pentru că acéstea cuvinte se chieimă ca neşte isvóde, şi gludeşul mai bine créde cum să fie fără sudalmă, drept aceia nu se va certă atunci acela ce aî şis acele cuvinte.»—*Pravila VASILÉ LUFU*, p. 53.

2727 Plini de barbă si goi de minte.

ZILLOT ROMÂNUL, *Cronică*, p. 20.—
Columna Traian, 1882, p. 285.

Acelaş înţeles ca la numărul 2726.

«Ocarită ispravă a Căpitan-paşei şi a celor-l-alţi paşi, *plinî de barbă şi goi de minte*. —ZILLOT ROMÂNUL.

¹⁾ Ştiinţa nu stă în barbă.

²⁾ Barba nu face pe om şi haîna nu face pe boer.

2728 Scăparea lui la barbă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 67.

Să ȋce pentru cei ce se silesc din proști să ajungă mari cu lăsarea barbei, pentru că din vechime cine ajungea boer mare, își lăsă barba, ca un semn de cinste (GOLESCU).

2729 * De barbă și de cote gôle să nu te plângi nici odată.

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*Veđi *Copil, Cot, Insurat, Măritat, Păr.*

Căci viu fără a le dori cine-va.

2730 Altu ș-ardi barba, ș-altu ș'aprinde țigara ¹⁾PER. PAPAHAGI, *Zveit. Iahres*, p. 149.Veđi *a se Peptănă.*

Când unul petrece pre când altul suferă vre-un rău.

2731 * △ Lasă-mă de barbă că se rupe leuca.

I. TEODORESCU, *c. Cotirgăș, J. Suclava*. — T. BĂLĂȘEL, *Inv. J. Vâlcea*.

De una mă vaiet și de alta 'mă pasă. Se ȋce mai ales pentru Evrei.

SNOAVĂ.

O dată un percfunat de Ovrei plecă cu o căruță c'un cal, unde, nu sciū să vȋ spun, că nici el n'a vrut să 'mī spue. Sciū dór atâta că pȋ drum se întălni cu un puișor de Român.

De la una la alta Românul înhață pe strănepotul lui Abraham de barbă, și dă-l cățeuă ca pe! Ovreiul amețit de durere și de tîrnuială, nu avu putere să facă alt-ceva, de cât că se apucă voinicesce de leuca căruței și începu a strigă de la ficiți: «*Lasă-mă de barbă, că se rupe leuca.*»

2732 * A se face diră prin barba.

* ∠ Cărare să nu suferi (lași) să ȋi se facă prin barba.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 104. — C. BAȘOTA prin V. FORESCU, *c. Folțiceni, J. Suciata*.

Să nu tréca odată șorecele p'în barbă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 113.

¹⁾ Unu își arde barba, și altu își aprinde țigara.

Iți fac drum prin barbă pe de'ntregu.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 38.

* *Să nu se facă dîră prin barbă.*

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, 228.

Să nu se facă dîră.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, 227.

△ * *A face dîră prin barbă.*

FR. DAMÉ, I, p. 119. 376. —
M. CANIAN, J. Iași. — E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulți, Covurlui.

Adică să nu suferim cât de mică supărare, ca să nu se facă obiceiul (p. 104). Adică să ne păzim, a nu se face obiceiul spre a noastră supărare, să nu iertăm cea d'întăiu supărare (p. 113). — (GOLESCU).

Să nu se deschidă cale, să nu se facă început, să nu devină înveț. Presupune în tot-d'auna o pagubă.

2733 * △ Nu mi ciudă că trece păduchele prin barbă, da mi ciudă că face cărare.

PĂRVU, *stud. c. Ivesci*, J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 2521.

2734 * Il manâncă barba pre cine-va.

B. P. HĂȘDEŢ, *Etym. Magn.* p. 2509.

Adică vede ce-va pe care ar vré să 'l fure.

«Intrând pe uşă în casă, au aruncat unul din ei ochiul în pod şi, zărind o slănină mândră şi grosă aninată în pod, au dis către cela-l-alt: Fărtate *mă mănâncă barba!*—Lasă c'om rade-o! răspunse cela-l-alt.»—ION AL LUI SBIEREA, *Pov.* p. 268.

2735 * △ 'I-a intrat barba în gură.

T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Stefănesci*, J. Vâlcea.

I s'a apropiat sfîrşitul.

2736 * A căută cui-va în barbă.

B. P. HĂȘDEŢ, *Etym. Magn.* p. 2507.—FR. DAMÉ, I, p. 119.

Vezi *Obraz*.

A stimă, a cinsti pre cine-va.

2737 * A 'şi da barba în mîna cui-va.

ZILOR ROMÂNUL, *Cronica*, III, p. 46.

Veđi Pěr.

A se da pe mânele cui-va, a se pune la discreția lui.

«El tot acela eră, sërmanul, dar ce folos! că 'șî dedese barba în mâna fu sêŭ.»—ZILOR ROMÂNUL.

2738 * \triangle A smulge barba cui-va.

LAURIAN & MAXIM., I, p. 117.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*.
J. Argeș.

1° A-l bate, a l batjocori.

Acest înțeles îl avé, în parte, dicetórea identică la Romani: Est illud sumptum a gestu, *barbam vellere*, quo summum contemptum ac ludibrium significamus.—P. MANUTIUS.

2° Se mai ȑice și de omul păcălit saŭ rēmas într'o prinsóre.

Τόν πάγωνα τίλλειν ¹⁾.

Prov. Elin.

Barbam vellere ²⁾.

Prov. Lat.

2739 * \triangle A'i luá barba foc.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*,
J. Vâlcea.

Veđi Pěr.

A'l sguduî de barbă, a'l bate.

2740 * \triangle A'l luá barba puî.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*.
J. Vâlcea.

Acelaș înțeles ca la No. 2739.

2741 A'sî neteđi barba.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 117.

A se arētà, a fi fórtē mulțumit în inima sa.

BĂRBAT

Veđi Cap. IX, c. Bărbat, Femeie, Muîere, Vēduvâ.

2742 * \triangle Barbatul să fie putintel mai frumos de cât dracul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 106; II, p. 129.—IIINȚESCU, p. 10.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J Argeș.

¹⁾ A smulge barba.

²⁾ Idem.

*Bârlatul nu stă în frumos,
Ce a fi de cât dracul ce-va mai frumos.*

A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 77.

Bărbatului i se cere mai multe alte daruri de cât frumusețea, putând să fie mai urit, pe când femeia trebuie, înainte de toate, să fie frumoasă.

2743 * △ Barbatul după vină, și mulțea după dinți.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I. p. 546.

Arată darurile ce se cer de la un bărbat și de la o femeie.

2744 Doi bărbați la un loc tot pot lăcui, iar două mulțeri într-o casă, nici cum pot trăi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 327.

* △ *Dece Români pot ședea într-o casă, că se
'mpacă, da două femei ba.*

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 23. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș — preot C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.

Vezi *Mulțere*.

Prin acest proverb, adese-oră întrebuințat, se caracterizează răutatea femeilor și neputința lor de a se uni mai multe la un loc.

2745 Fie un beț descodat
Tot se numesce bărbat.

A. PANN, II, p. 55. — HINȚESCU,
p. 12.

Bărbatul, cât de prost să fie, tot bărbat se socotese.

L'ombre d'un homme vaut cent femmes.

Prov. Franc.

2746 * △ Barbat bun și usturoiu dulce nu se poate.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105; II,
p. 113. — HINȚESCU, p. 10. — DR.
GASTER, *Liter. pop.* p. 218. — ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

*Usturoiul dulce și bărbat iar mola nu se poate
în lume.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 14; I,
p. 55.

* *Bărbat bun și usturoiul dulce.*

Acest proverb ne dă părerea femeilor despre bărbați.

*Că usturoiul dulce și bărbat țar môle
Nu se poate-în lume, el nu poartă pôle.
Cât de bun să 'ți pară tot el ciocan este.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 14.

Il n'est homme ni femme où il n'y ait un si.

Prov. Franc.

*Es ist kein Mann,
Er hat nen Wolf's zahn ¹⁾.*

Prov. Germ.

2747 * △ Nici bărbatul în (la) argea, rici muierea la răsboi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 49.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș.

Adică fieș-care la ceea ce din fire i se cuvine (GOLESCU).

Nu la toate omenii le este dat a face acelaș lucru, de aceea nu trebuie să se amestece nimeni unde vede că nu poate face. Ne arată datoriile firesci ale bărbatului și ale femeiei.

2748 Unde bărbatul lipsește, ca gardul când lipsește, pază nu se mai găsește.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 207.

Arată rolul și însemnătatea bărbatului în familie.

2749 * △ Unde nu 'i (e) bărbat în casă,
Nici mămăligă pe masă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105 —
DIMITRIE ZANNE, J. Ilfov.—ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

*Unde nu 'i bărbat în casă,
Nu e nici pâine pe masă.*

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 22.

Bărbatul este cheia casei, bărbatul este stîlpul casei, fără el casa nu mai este casă, masa nu mai este masă.

Există o variantă a acestui proverb care nu se poate publica.

2750 Bărbatul fără muiere, ca când ar fi luat de lele.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 207.

E ca un trup fără suflet.

¹⁾ Nu e om care să nu aibă un dinte de lup.

L'homme qui est seul est fol.

Adages français XVIe Siècle.

- 2751 Bărbatul fără muere, ca fôrfece fără soție, ce nu taie ci numai sgârie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 207.

Acelaș înțeles ca la No. 2750.

- 2752 Rămasul bărbatului cu trântitura muerilor.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 218, 401.

Pilda acésta va să se înțelégă, că orî-cum lucrul s'ar tîmplă, tot pe voie este să fie. — DIM. CANTEMIR.

«Apoi nedejdea înduplecându-mi ȳiceam, că din colȳii Dulăilor de va cum-va scăpă, di fâlcile crocodilului nici cu un mijloc nu se va mântul; și așa saũ despre o parte, saũ despre alta, *rămasul bărbatului cu trântitura muerilor*, tot voi dobândi, și gândul meũ început tot voi isprăvi. — DIM CANTEMIR, p. 218.

Origina acestei ȳiceri ni se dă tot de Dim. Cantemir:

«Este poveste, că vrînd douē mueri să se trântescă, ȳică, orî care a s'a birul să facă vocea bărbatului; bărbatul îndată a se gâti începînd, ele ȳică: Ce te gâtesci? El rēspunse: Ori așa, orî așa tot eũ dobândesc.» — *Istorie Ieroglifică*, pag. 401.

- 2753 Barbatul capul muerii,
Barbatul legea muerii,
Barbatul crucea muierii.

IORD GOLESCU, *Mss.* I. p. 546.

Arată întăietatea bărbatului.

- 2754* △ Barbatul este cheia casei.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Arată însemnătatea bărbatului.

Francesul de altă părere ȳice: *La femme est la clef du ménage.*

La femme est la clef du ménage.

- 2755* △ Barbatul e stîlpul casei.

DIM. ZANNÉ, *J. Ilfov.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Barbatul ține casa; când dînsul lipsesce casa se surpă.

L'homme est l'âme de la maison.

Prov. Franc.

- 2756 * Barbatlu cu crucea în cap,
Mlearea cu draclu tu iuima. ¹⁾
N. St. *Nyopole, Macedonia.*

Bărbatul este bun și muiera rea.

- 2757 Barbatul surd nu prea biue, muiera mută cu mult,
mult mai biue.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 546.

Vezi *Muiera*.

Nu e prea bine când bărbatul lasă să treacă de la dînsul, și se face că nu aude țipetele și vorbele rele ale muierii, ci e mult mai bine când acesta din urmă tace și ascultă de bărbat.

Pour faire un bon ménage il faut que l'homme soit sourd et la femme aveugle.

Prov. Franc.

- 2758 * △ A fi bărbat la gură.

I. VEJA, *prof. Alexandria, J. Teleorman.*

Adică harnic la mâncare.

- 2758_b * A fi bărbat.
Om cu vlagă.

BĂRBIE

- 2759 * △ A lăsat bărbie.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Ii merge bine, a făcut avere.

BEREGATĂ

Vezi a *Scuipă*.

- 2760 * A avé beregata curcanului.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A înghiți repede și ne-mestecat.

BÔCĂ

- 2761 * △ A fi tare de bôcă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

¹⁾ Bărbatul cu crucea în cap, muiera cu dracul în inimă.

*Gros la bôca.*FR. DAMĂ, *Dict.* I, p. 141.Veđi *Cap.*1° A fi tare de cap, a nu pricepe ușor.—J. *Olt.*2° A nu 'i prea păsă de ori-ce întâmplare, a nu 'i fi urît, a răbdă multe.—J. *Vâlcea.*

BOJOC

2762 * Varsă bojocii dintr'insu.

E apucat de vërsături grozave și durerôse.

2763 * \triangle A se umflă în bojogi ¹⁾.T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea.*

A se necăji, a face gură mare.

BOT

Veđi *Cap.* IV, c. *Bot*, *Ôlă*,
a *Pupă*.2764 * \triangle A unge pe (la) bot (botu).FR. DAMĂ, I, p. 152. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*Veđi *Ochiu*.

A mitui, a dà cui-vă un bacșiș, o plată nedatorită, cu scopul de a dobândi chiar și fără drept, un lucru pe care îl doriți.

Pe zapciū *unse pe bot.*

A. PANN.

Francesul ȝice cu un înȝeles identic: *gratifier la patte*. A se vedé în *La Mésangère*, pag. 472 o snová din evul-mediū privitoare la acéstă locuȝiune.2765 * \triangle A se sterge pe bot.LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, pag. 89. — *Conv. Liter.* IX, p. 459. — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 110. — FR. DAMĂ, I, p. 152. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȝi*, J. *Covurluiđ.** \triangle *Sterge-te pe bot.*V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1561. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina* J. *Olt.*¹⁾ În judeȝul Vâlcea se ȝice *bojog* iar nu *bojoc*, precum, în loc de plămâni, se ȝice *flămâni* și *flomoȝi*.

Să se stérgă (ștérgă) pe bot.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 169. — HINȚESCU. p. 181.

* △ *Sterge-te la bot.*

T. BĂLĂȘEL, *inv*, J. Vâlcea.

Veđi Buză.

Ca unul care a mâncat ore-ce și în urmă se șterge pe gură. Insemnă a pierde un lucru, un folos, etc., fără nădejde de a-l mai redobândi vre-odată, a-și lua gându de la dînsul; a nu i se face pe voie:

— «Nu vė dau nici o bucățică de purcel, măcar să crăpați.
— Iar de nu, cel ce ăice, răspunde Gătlan.
— Amin! bleștesc eū cu jumătate de gură.
— Și eū m'anin, spuse Pavel după sobă.
— Amin, ne amin, *stergeți-vė pe bot*, despre purcel.» — I. CREANGĂ,
Amint. p. 110.

Francesul ăice: *se brosser le ventre*.

2766 * A fi bot gros.

M. CANIAN, J. Iași.

A fi mojić la vorbă.

2767 * A da cui-va peste bot.

A'l înfruntă, a'l dojenî cu asprime.

2768 * A'și linge botul.'

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 89.

Veđi Buză.

A simți mare plăcere din ore-ce.

2769 * A se linge în (pe) bot cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 89.
— FR. DAMÉ, I, p. 152.

Veđi a Pupa.

A fi fôrte prietin cu cine-va.

2770 * △ Linge-te pe bot, de-acum!

GAVR. ONIȘOR, *prof. e. Bêrlad*,
J. Tutova.

Ica-ți nădejdea de un lucru.

2771 * \triangle A merge în bot.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria J. Mehedinți.*

Se dice despre bețivii cari, la fie-care pas, cad la pămînt.

2772 * \triangle A tunde botul cui-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A'i tăia vorba.

BOTOS

2773 * \triangle A rămâne botos.

G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Vezi *Buză*.

A fi înșelat în așteptările sale.

2774 * A fi botos.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A fi ne-rușinat, obraznic.

BRÂNCA

2775 * A dà pe brânci.

BARONZI, p. 46. — GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș*, p. 58. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III*, p. 155.

A nu mai puté, a cădé istovit la pămînt. Se dice prin asemănare cu dobitocele.

2776 * \triangle Eū mă duc, dar dați-mi brânci că mă dau de trei ori peste cap.

LAZĂR ȘTEFĂNESCU, *c. Perişani, J. Argeș.*

Când vrei un lucru și te faci că nu ții la dînsul.

BRAȚ

Vezi *Cap. XXI c. Braț*.

2777 * Cu brațe deschise.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 31. — LAURIAN & MAXIM, *I*, p. 249.

Adică dragoste mare (GOLESCU).

Francesul dice ca și noi: *à bras ouverts*.

2778 * A fi cu brațele deschise.

S. FL. MARIAN, *Trad. pop.*, p. 196.

Primitor.

2779 * Ca în brațe el ține.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 222.

* \triangle A ține (purtă) pre cine-va în (pe) brațe.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249. —
T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*, J. Vâlcea.

A'l căută cu cea mai mare dragoste, a îngriji bine de dînsul.

2780 * A stă (ședé) cu brațele încrucișate.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.

A nu lucră nimica, a stă nepăsător, a nu se amestecă.

2781 * \triangle A fi cu brațele prinse.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*, J. Vâlcea.

A avé copil mic.

2782 * A avé brațele legate.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.

A nu avé putere, a fi oprit de piedici materiale sau morale.

2783 * A fi brațul drept al cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.

Vezi Mână.

A fi persóna cu care se servește cine-va bucuros în toate afacerile sale; fără de care cine-va nu pôte.

2784 * A se aruncă în brațele cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.

A se dà în mânele lui, a se supune buneii lui plăcere, a se pune sub scutul lui.

BUCĂ

Vezi a Pîșpăl.

2785 * \triangle A dà într'o buca sa crepe cea-l-altă.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A plesni de gras.

BURIC

Vezi *Mósă, Nag, Pepene.*2786 * \triangle Buricul pururea în mijloc.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
*J. Argeş.**Ca un buric în mijlocul pântecelui.*IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 207.

Adică ori-ce la locul său, cum şi domnul în mijlocul norodului (GOLESCU).

2787 * \triangle Calabalic.
La buric.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 24.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 455.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeş. — preot C. BUNGEŢIANU,
inv. c. Cosovëţ, J. Mehedinţi.

1° Adică la cendriul stăpânirii pururea calabalic, adunare (GOLESCU).

2° Când se certyă mai mulţi ômeni şi s'aû grămădit unii peste alţii li se dice: «s'a făcut calabalic la buric.»—*J. Argeş.**Calabalic* este un cuvînt turcesc care înseamnă: bagaj, glôtă, larmă. Vezi *Revista pentru Istorie, Archeologie şi Filologie*, II, p. 667.

2788 * A nu cadé buricul cui-va.

1° Se dice, spre îndemnare, aceluî care nu prea vroeşte să facă un lucru creşînd că se înjosese făcîndu'l.

2° De poftă:

„Da-i, şi lui să nu'î cadă buricul.

2789 * A taia buricul cui-va.

A'l potrivi cum se cade.

2790 * \triangle De cînd cu buricul verde.G. P. SALVIU, *inv. c. Smulţi, J. Covurluiă.*

De cînd eră cepil mic.

2791 * \triangle Buricul pământului.

E. I. PATRICIU, *intr. c. Smulți,*
J. Căvurluiă.

Se ȋdice despre omul mic de stat.

BURTĂ

Veȋi *Copil, Ochiu, Popă,*
Șerpe, Vișel.

2792 * \triangle Burta omului n'are ferăstră să se vaȋdă ce e în ea.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 454.*—
ANDREI MABINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș.

Veȋi *Pântece.*

1° Omul mănâncă multe și de tôte căci, precum măi ȋdice Ro-mânul: *nu scie omul din ce se îngrasă.*

2° Măi mult să ne îngrijim de ceea-ce se vede, adică de îm-brăcăminte, de cât de măncarea năstră pre care nimeni nu o pôte cunăsce.

Mieux vaut b'lle manche que belle panse.

Prov. Franc.

Sa bentre (matta) non la bidet niunu. 1)

Prov Sard.

Man sieht nicht in den Magen,

Wohl aber auf den Kragen. 2)

Prov. Germ.

2793 * Burta plină nu învaȋă bine.

I. ARBORE, J. Buză.

Veȋi *Făte, Stomach.*

1° Se ȋdice copiilor mici după ce au măncat prea mult, saȋ când vreni să-i oprim de a măi mănca.

2° Dacă nu te împinge nevoia nu lucreȋi cu atăta inimă.

2794 Burta priimesce și multe și puține.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 543.*

Se mulȋumesce omul cu mult și cu puțin.

1) Burta nu o vede nimeni.

2) Nu se vede în burtă, dar se vede gulerul.

Au ventre tout y entre.

Trésors des Sentences, XVI, Siècle.

2795 * A stă cu burta la sôre.

M. CANIAN, J. Iași.

A nu face nici o trebă. Se ȋdice despre cei leneși.

2796 * Cu burta de pamînt.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 129

Cu burta la pămînt.

BARONZI, p. 70.

1° Adică în fuga mare, prin asemănare cu dobitócele.

Calul fugea de *dă cu burta de pămînt.*—P. ISPIRESCU.

2° A nu face nici o trebă. Se ȋdice despre cei leneși;

«Stă, *cu burta la pămînt*, totă ȋiua.»

Francesul ȋdice: *courir ventre à terre.*

2797 * △ Par'că 'i-a fript peste burta.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*,
J. Olt.

Veȋi Șerpe.

Acelaș înȋeles ca la No. 2513.

2798 * △ A avé burtă de iépa.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A nu se mai sătură mănȋcând.

2799 * △ 'I-a mas șóreci în burta.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veȋi Maș, Păntece.

Se ȋdice pentru cel flămăngios.

2800 * △ A cresce 'n burta.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A nu se mai îngrijî de cât de mănȋcare.

2801 * △ A fi numai burtă și caciula.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi scund.

2802 * △ A fi numai burta de cine-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi gros și scund.

2803 * \triangle A fi larg în burtă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A fi bolnav; a răbdă mult.

2804 * \triangle A nu ști ce are în burtă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A nu'i afla voile ori' ceea ce știe său ce pôte și, cum ȕice Francezul: *chercher à savoir ce qu'il a dans le ventre*.

2805 * \triangle A face burta butie și gura pilnie.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas*, p. 351.—
GR. JIPESCU, *Răur. Oraș*, p. 113.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

Se ȕice despre cei beȕivi.

2806 * \triangle Burta-Verde.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 107.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele J. Argeș*.—preot C. BUNGEȒIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți*.

Iordache Burtă-Verde.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 227.

1° Acest nume se dă aceluși ce mănâncă mult, ce se îmbuibă și se îndopă din cale afară, și de aci, prin metaforă: om dat la interes și vieȕa, materială, și prin acesta lipsit de cugetări și simȕiri înalte și generóse.

2° Om prost său un om care n'are grijă de nimic, ci așȕeptă să i se dea tóte de'a gata.—*J. Argeș și Mehedinți*.

BUZĂ

Veȕi Cap. I, c. Crăciun, *Inimă*.

2807 In buze m:ere și'n inimă fiere.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 17.

Pre buze m:ere, în inimă fiere.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 292.

Veȕi *Făță, Gură*.

Arată cugetul celui făȕarnic și vicién (GOLESCU).

- 2808 * △ Buzele cele mute
Vorbesc pe tăcute.

A. PANN. I. p. 167. — HINȚESCU
p. 21. — ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș.

1° Se țice despre cei fățarnici.

2° Și tăcerea este un răspuns.

- 2809 * A scapără buza de....

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 148.

* △ A crepă cuț-va buza.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 272. —
Dna E. GRIGORIU, *J. Ilfov.* — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina J. Ott.*

A fi în mare lipsă de un lucru, și a'l dori foarte mult; a fi în mare nevoie de un lucru a cărei satisfacere nu mai sufere amânare:

«Țeranii, opincarii, hinc, scii au multe treburi cu negustoru. Când *le scapără buza de parale*, se duc la el a-casă, în zi de sărbătoare, și ieau arvună ca să-l ducă cu chirie în carile lor: scânduri, sare, țuți, lemne....»
GR. JIPESCU.

- 2810 * A fi cu lapte pe buze.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bârlad*,
J. Tutova.

Vezi *Caș.*

A fi încă copil.

Si on lui pressait le nez il en sortirait du lait.

Prov. Franc.

- 2811 Buzele cele dulci, ca lipitoare te sug.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 205.

Arată puterea sărutatului precum și tristețe urmărit ale dragostei.

- 2812 * A se sterge (spălă) pe buze.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* pag. 948
& 917.

Vezi *Bot, Gură.*

A-și lua gândul de la un lucru, a-l pierde fără nădejde de a-l mai redobândi vre-odată.

«Florica. — Ce hârtie.

Colivescu. — O copte de pe testamentu cucónei Todosiea, prin care te lasă pe tine clironómă averii sale.

Florica. — (*ușmită*) Pe mine?

Florin. — Pe dînsa? d'apoî eû?

Colivescu. — Tu *te spală pe buze* despre avere! Pe tine te lasă argat Floricăi. — V. ALEXANDRI.

2813 * △ A rămăue cu buzele umflate.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 272. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 272. — G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulŷi J. Covurluii.*

* △ A rămăs cu buza umflată.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 175; *Leg.* p. 234; *Rev. Ist. I.* p. 232. — N. FILIMON, *Ciocoi*, p. 42, — HINŢESCU, p. 21. — *preot, C. BUNGEŢIANU, inv. c. Cosorêŷ, J. Mehedînŷi.*

A lăsă cu buza umflată.

V. ALEXANDRI, *Conv. Lit. II*, p. 142. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 249; *Unch. Sfăt.*, p. 11.

* A rămăné buzat.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 50.

* Cu buza umflată.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 70 & 739.

1° A pierde ce-va, a rămăné supêrat.

2° A fi înşelat în aşteptările sale, a nu isbuti într'o întreprindere, a nu căpêta ce aşteptă să capete.

3° A veni cu buzele umflate adică a fi nepregătît. — E. I. PATRICIU.

2814 * A lăsă buza.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 272. — P. ISPIRESCU, *Rev. Istor. I.* p. 229.

* A pune buza.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 272.

A fi gată să se supere, să se înbufnêscă, să plângă.

credeaŭ că dacă o pŕtă pe dînşii, vor câştigă procesele cele mai grele.

Francesul ȝice de un copil născut cu căiŭ: *il est né coiffé*.

CĂLCĂIU

Veđi *Cur, Fŕme, Genuchiu,*
Inimă.

2824 Isbesce cu calcăiele 'n pinteii.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 7.

Adică singur sŕ rănesce (GOLESCU).

2825 Dă cu calcăiul în pintene.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 93.

Sŕ zice pentru cel ce vatŕmă pe însuşi sine (GOLESCU).

2826 * \triangle El îi dă calcăie să stea,
Şi iŕpa mai tare fugea.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872,
p. 171; *Rev. Ist.* III, p. 377. —
HINŦESCU, p. 181. — T. BĂLĂŞEL,
inv. c. Stefănescu, J. Vâlcea.

Când unul, prins cu mâna 'n sac, caută a se desvinovăŭi dând argumente cam slabe.

S N Ó V Ă

Un diavol de ŭigan ce făcuse, ce dresese, că furase o iŕpă de la un om. Păgubaşul l'a prins şi l'a chemat la judecată. La ȝiua înfăŭişării judecătorul întrŕbă pe ŭigan: «De ce ai furat iŕpa, ciŕră? — Hapoi nu am furat'o eŭ pa ea, ea m'a furat pa mine, zŕu aşa, să trăiŭi boearule, mâncaŭ-aş.—Cum te-a furat, întăciunatule?—Hapoi huite cum a făcut, S'a virŭt, huite aşa, su mine şi m'a luat pa sus, şi a tulit'o cu ming la horaş să mă vindă. *Eŭ îi dam calcăie să stea şi ea mai tare fugea*, până m'a băgat în horaş. Şi eŭ, ca să nu mă vinđă ea pa mine, am vindut'o eŭ pa ea zŕu aşa boearule, să trŕdesci!»

2827 * Din calcăie pân'la glezne.

A făcut şi Vişa griŭ din calcăie pân'la glezne.

A. PANN, I, p. 166. — HINŦESCU,
p. 202.

* \triangle *A făcut şi Vişa griŭ din calcăi şi pân'în glezne.*

ANDREI MARINESCU, *inv. J. Argeş.*

Se ȝice:

1° Despre o laudă prŕstă.

2° Când se face muncă multă şi spor puŭin.—J. Argeş.

2828 * \triangle Fugiți calcăe, ca vă calc.

N. JORDAN, *stud. c. Tecucel*, J. Tecuci.

Când unul e în premedie, e amenințat, și de frică nu știe cum să fugă, cum să scape.

2829 * \triangle A face albătă 'n călcăi.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Se dice când ei pe cine-va în bătae de joc.

2830 * \triangle Ii jăcă șorecii 'n călcăe.

I. ANTONESCU, *elev. scol. inst. c. Vâlcele*, J. Argeș.

Om' ne-astîmpărat.

2831 * \triangle A'si dă cu călcăiu 'n cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*, J. Vâlcea.

A perde vremea în zadar.

2832 A dă cu călcăiu cui-va sau la ce-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 317.

* \triangle A'i dă cu călcăiu' în cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*, J. Vâlcea.

Vezi Pictor.

A'l disprețui, a'l aruncă cu dispreț.

2833 A lovi pre cine-va în călcăi.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 317.—
FR. DAMÉ, I, p. 181.

1° A nu'l vătămă de loc.

° A nu'și atinge scopul.

2834 * \triangle A bate din călcăi (calcăie).

FR. DAME, I, p. 181.—GR. JI-
PESCU, *Opinc.* p. 65.

Vezi Pinten.

A fi foarte vesel, bucuros.

2835 Din călcăe pân' la cap.

A. PANN, I, p. 133.—HINȚESCU,
p. 77.

Vezi *Cap, Creștet.*

Cu totul, cu desăvîrșire.

E îmbrăcat ca un nap
Din călcăe pân' la cap.

A. PANN, I, p. 133.

2836 * A pune sub calcăe.

A stăpâni cu totul, a nimici și a înjosi pre cine-va.

2837 * △ A se învîrți (sari) într'un calcăiu.

M. CANIAN, J. Iași. — T. BĂLĂȘEL,
inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.

* A se întorce (numai) într'un calcăiu.

P. ISPIRESCU, *Basmе*, p. 75; *Le*
p. 13.

A fi iute la trébă, a face ori-ce lucru repede, fără zăbavă, a fi vrednic.

«Punea la cale tot pentru drum, și să întorcea numai într'un calcăiu, când porunca și așeza lucrurile de călătorie.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* 13.

2838 * Cât te-ai învîrți într'un calcăiu.

Vezi, *a se învîrți.*

Repede, în puțină vreme, într'o clipă.

2839 * △ A i se aprinde calcăile.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 194, 216,
260, 421, 581, 814, 943. — E. I.
PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Co-*
vurlui. — G. POBORAN, *inst. c. Sla-*
tina J. Olt.

* △ Mi se aprinde (aprind) calcăile (călcărele) de doru-ți.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 160;
III, p. 129. — HINȚESCU, p. 22. —
Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GÂR-
BOVICEANU, prof.

* I s'au aprins calcăile.

BARONZI, p. 47. — IOAN CREANGĂ,
Pov. p. 163. — I. BĂNESCU, *prof.*
J. Roman.

* △ *Îi ard călcăiele.*

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii. — I. R. DAMĂ, I, p. 181.

Vezi *Talpă*.

Se dice:

1° De un om fără astimpăr, zorit în afaceri.

2° De un bărbat sau de o femeie care pică în dragoste. Acest
din urmă înțeles e cel mai obișnuit

Țița. — Și cu cine se 'nsoră, cucună... scii d-ta?
Ferchezeancă. — I s'o *aprius călcăile* pentru mine.

Doi morfi vîi, p. 581.

2840 * A arătă călcăile.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 317.

A întorce dosul, a se pune pe fugă.

2841 A'si luă călcăile de-a umere.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1034.

Vezi *Picior*.

A fugi repede, a o luă la sănătosa.

«M'am smucit voiculesce din ghiarele ce mă prinseseră de gât; *m'am*
luat călcăile de-a umere, și m'am dus, m'am dus, m'am dus până ce m'am

vedut departe și de lîc și de agie...» — IONCU DE LA SAGADURA, p. 1034.

2842 A jucă din călcăii.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 317.

Același înțeles ca la 2841.

2843 * △ *Îi sfirie călcăiele.*

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872,*
p. 169; *Leg.* p. 12. — HINȚESCU,
p. 21. — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefă-*
nesci, J. Vâlcea

Vezi a *Fugi*.

Fuge repede.

«Altă dată abia mă arătam înaintea vrăjmașului și, să te ții pîrleol *îi*
sfirîtau călcăile din naintea sepi mele.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* 12.

2844 * △ A se duce cu călcăile înainte.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluii. — T. BĂLĂȘEL, *inv. c.*
Stefănesci, J. Vâlcea. — M. LUPESCU,
inv. J. Suceava.

1° A fi dus mort la grópă. — J. *Sucéva*.

2° A stă pe loc, a nu merge unde ai gând. — J. *Vâlcea & Cuvurluiu*.

3° A fi oprit de la ce-va. — J. *Sucéva*.

CĂMAȘĂ

2845 * \triangle Nascut cu cămașa (cămeșa).

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*. — S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 65.

Vezi *Căiță*.

1° Adică foarte norocos. — *Macedonia și Țera Românească*.

2° Păgubos și după mörte strigoiu. — *Țera Românească*. Vezi detașiuri la cuvîntul *Căiță*.

CAP

Vezi *Au, Basamac, Barbă, Căciulă, Cap, V c. Căldură, Calindar, Cărbune, Chiulaf, Craiū, Cur, Di, Doulec, Drojdie, Evanghelie, Gărgăui, Găscă, Glagole, Greere, Gwă, Igrasie, Jidan, Judecată, Limbă, Mână, a Măncă, Nctuns, Ochii, Pătărie, Perete, Pétvá, Pólá, Prag, Răsboiū, Sat, a se Sculă, Sol, Sticlete, Tată, Tichic, Tufă*.

2846 Cap, mâni și picîore am.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 135 ;
II, p. 88. — HINȚESCU, p. 3.

Țice omul bărbat care scie bine că va fi, în ori-ce împrejurări, în stare de a'și câștiga vieța, de a atinge țința dorită.

2847 * \triangle Capul duce picîorele.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

Cei mai mai mari, cei mai învățați, cei mai buni trebuie să poruncescă, iar cei-l'alți să asculte de poruncile date.

2848 * Dacă nu e ('i) cap, vai de picere (picîore).

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 87. — HINȚESCU, p. 26. — P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 168 ; *Rev. Ist. III*, p. 154. — I. IONESCU, *Cart. Căt. II*, p. 157. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.*, p. 135. — P. ILIEȘ, *c. Hașegu, Transilvania*.

* *Unde nu e cap, vai de piclóre (picere).*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 29 & 82; II, p. 4; III. p. 30. — LAURIAN & MAXIM. I. p. 429—430. — *Abecedar Ilustrat*, p. 25. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni*, J. Ialomița. — I. NEGRUZZI, *Contr. Litr.* XII, p. 14. — BARONZI, p. 51. — HINȚESCU, p. 26. — I. G. VALENTINKANU, p. 30. — AL. DUMITRESCU, p. 151. — I. DUMITRESCU, *inv. c. Găgiovă*, J. Dolj. — C. BAȘOTA *prin* V. FORESCU, *c. Folțiceni*, J. Suciava. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurlui.

Vai de picere când nu e cap.

IORD. GOLESCU, *Mes.* II, p. 17.

* *Vai de piclóre dacă nu'î cap.*

II. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. Dorohoi.

Dacă n'ar în cap, vai de piclóre.

HINȚESCU, p. 26.

* *Când nu'î cap, vai de picere.*

D-NA. V. BUDIȘTEANU, *București*, J. Ilfov.

*Când capul se ametește, piclórele dovedesc,
și când măduarele bulguesc, lipsa crieri-
lor arată.*

DIM. CANTENIR, *Ist. Ierogl.* p. 236.

Iu nu'î cap, ca vai di ȕicóri ¹⁾.

PERI. PAPAHAGI, *Zveit. Iahres.* p. 161.

Iu caplu lipsésce, ca vai de ciclóre ²⁾.

ANDREI AL BAGAVŪ, *Cart. Aleg.* p. 61

Vezi *Cap. III, c. Cap.*

Adică când n'avem bun stăpân, vai de norod (p. 87).—Adică de cel ce nu-și are mințile întregi, cum și de un norod fără stăpân (p. 17). — (GOLESCU).

¹⁾ Cel care nu 'și aduce aminte, trebuie în urmă să alerge.

²⁾ Dacă ești prost faci o faptă rea într'o clipă, și apoi alergi de te prăpădesci până o potolesci.

¹⁾ Unde nu'î cap, vai de piclóre.

²⁾ Unde capul lipsesce vai de piclóre.

Les jambes pâtissent pour la tête.

Prov. Franc.

Lou qui n'a pas cap, qu'aye cames ¹⁾.

Prov. Bearn.

2)

Chi a nen d'testa, abia ganbe ²⁾.

Prov. Piem.

*Was man nicht im Kopfe hat, muss mann in den
Reinen haben ³⁾.*

Prov. Germ.

2849 * △ Când nu 'i cap, nu 's nici picior.

GAYR. ONIȘOR, *prof. c. Bérhad,*
J. Tutova.

Arată însemnătatea stăpânului.

2850 Ahtari cap, ahtari minti ³⁾.

PERICLE PAPAHAĞI, *Zıveit. Jahres.*
p. 148.

De la cap atiră totul.

Qualis rex, talis grex.

Prov. Lat.

2851 * △ Capul sa trăiească, (că) belele curg.

A. PANN. *Edit.* 1889, p. 134; II,
p. 88. — HINȚESCU, p. 26. — FR-
DAMÉ, I, p. 192. — E. I. PATRICIU,
inv J. Covurluiă. — LAURIAN &
MAXIM, *Glosar*, p. 65. — P. ISPI-
RESCU, *Rev. Ist.* I, p. 460.

* △ Capul de ar fi sănătos, că belele curg gîrlă.

I. CREANGĂ, *Conv. Lit.* XI, p. 181;
Pov. p. 219. — C. N. TROTEANU,
Elev. Sc. Norm. c. Stăncescu, J. Bo-
toșani.

* △ Capu(l) să fie sănătos, că belele curg (gîrlă).

IANOV, *Conv. Lit.*, XIII, p. 73. —
S. MIHĂILESCU, *Sezdt.* I, p. 220. —
C. CONACHI, *Op.* — V. FORESCU, *F. I-*
țiceni, J. Suciara.

¹⁾ & ⁴⁾ Acel care nu are cap, să aibă picere.

²⁾ Ceea ce nu avem în cap, trebuie să avem în picere.

³⁾ Atare cap, atare minte.

* — *Capul să trădască, că belele cură.*

G. POBORAN, *inst. J. Ol.*

Vezi *a Răbdă.*

Ne îndemnăm să ne ținem firea, să nu pierdem nădejdea în nevoi.

2852 * △ *Vai de cap când talpa-i mâncată pân' la os.*

V. ALEXANDRI, *Pros.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

1° *Vai de țera în care norodul e sărac, rău năvălit, etc.*

2° *Se ȋdice de omul care se arată în fața lumii că stă bine și el este prăpădit de viu, sau că e mai mult mort.*

2853 * △ *Bine ȋdice moș Arvinte:*

Vai de cap unde nu'î minte.

RETEGANU, *Pov. Ard. V. 79.*
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele J. Argeș.*

Vezi *Arvinte.*

Omului care pate o mulțime de rele pe urma faptelor sale i se ȋdice ast-fel.

2854 * *Pe cap bun stă bine și o căciula rupta.*

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Vezi *Căciulă.*

Căci mintea iar nu portul omului să ȋea în sémă.

2855 * △ *Capul lui nu plătesce cât o căpa degerată.*

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

* △ *Nu'î face capul nici o căpa degerată.*

Semin. Buc. cl. VIII, prin P. GĂRBOVICRANU, *prof.*

Vezi *Piele.*

Se ȋdice de omul prost, care nu prețnesece nimic. Vezi No. 529.

2856 * △ *Nu'î taie capul nici două mere degerate.*

G. POBORAN, *inst. J. Ol.*

Acelaș înțeles ca la No. 2855.

- 2857 \triangle Cap legat, inimă 'ncinsă
Și de minte necoprinsa.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 520.

Vezi No. 2895.

Adică femeile cari sunt lipsite și de minte și de judecată.

Ci tact, matcă, la naiba,
Că așa e femeia :
Póle lungi și minte scurtă
Judecată mai măruntă.
Cap legat, inimă 'ncinsă
Și la minte necoprinsa.

Poes. Pop. Corbea, p. 520.

- 2858 * \triangle Capul pâna nu se sparge, creeri nu se vîd.

A. PANN, I, p. 145. — HINȚESCU
p. 26. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. *Humele J. Argeș.*

1° După ce se descopere ôre-ce, atunci se vîd cusururile.

2° Până nu faci fapta nu pôte să'ți impute nimeni nimică,
pînu nu faci foc, fum nu ese. — J. Argeș.

- 2859 Sacu capu are a sač misle. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

Câți ômeni, atâtea și gânduri. Corespunde đicerii românesci
câte capete, atâtea păreri.

Tante teste, tanti cervelli. ²⁾

Prov. Ital.

- 2860 Capul în jos, când în sus nu 'l poți ține.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.

Adică să te pleci, unde nu poți porunci. (GOLESCU).

- 2861 * \triangle Capul plecat nu 'l prinde sabia.

IÓN NECULCE, *Letop. Mold.* II,
p. 257. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON,
inv. c. Stiubeni, J. Dorohoi. — N.
MATRESCU, *inv. c. Movilița, J. Putna.*

- * \triangle *Capul plecat sabia nu 'l tae.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 115; II,
p. 52. — D^a E. B. MAWR., p. 16. —
FR. DAMÉ, IV, p. 5. — D^a EC. Z.
c. *Bêrlad, J. Tutova.* — *preot, C.*
BUNGEȚIANU, *inv. c. Cîsovăț, J. Me-*
hedinți.

¹⁾ Fie-ce cap, are creeri săi.

²⁾ Câte capete, atâtea creeri

* \triangle *Capul plecat nu 'l tae (taie) sabia.*

C. NEGROZZI, I, p. 250. — ALEXANDRU HĂȘDEŢ, *Rev. Nouă*, VII, p. 402. — FR. DAMÉ, I, p. 192. — P. ÎSPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 460. — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 30. — V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*. — T. FRÂNCU & G. CANDREA, *Rotac.* p. 75. — ANDREI MARINESCU, c. *Humele*, J. *Argeş*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulţi*, J. *Covurluiu*. — *Semin. Buc. cl. VIII prin P. GÂRBOVICĂNU, prof.* — GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovă*, J. *Vaslui*.

Capul plecat, pururea nevătămă, iar cel din potrivă, pururea culcat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25.

*Capul plecat
De sabie e netăiat.*

I. HELIADE RĂDULESCU, *Bibl. port.* p. 122.

* \triangle *Capul plecat
În sabie (spadă) nu e tăiat.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 426. — BARONZI, p. 53. — HINŢESCU, p. 26. — I. G. VALENTINĂNU, p. 10. — AL. DUMITRESCU, p. 138. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

*Capul plecat la toate
Sabia să 'l tae nu poate.*

A. PANN, *Archiv*, p. 5.

* \triangle *Capul plecat de sabie nu e tăiet.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. *Dorohol*.

Capul plecat nu se taie.

C. BOLLIAC, *Culeg.* p. 174.

Adică cei plecaţi de nimienî se supără, iar cei din potrivă la pământ s'aruncă. — GOLESCU.

Prin supunere şi umilinţă se înlătură mari primejdii. — LAURIAN & MAXIM.

Omul neîncăpăţinat, supus la toate, nici odată nu pierde. —
J. Argeş & Mehedinţi.

Nu face ca tată-său Cantemir-Vodă să se pună împotriva unei crăi
cu o mână de oameni slabi.... *capul plecat nu-l prinde sabia.* — I.
NECULCE, II, p. 257.

Capul plecat nu'l tuie sabia.

Ecangelit.

Pokornu glavu sablja ne sjece. ¹⁾

Prov. Sîrb.

Timidi mater non flet. ²⁾

PROBUS. Viaţa lui Trasibul.

2862 Capul plecat, nu numai pre cei milostivi ce şi pre
cei remilostivi, spre milostivire poriesce.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 149.

Această dicere nu este de cât parafrasa acelei de la No. 2861
şi are acelaşi înţeles.

2863 Capul fie cât de mare, iar gura potrivită, şi cu mult
mai mică.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.

Adică omul fie cât de mare, însă vorba lui mai potrivită. —
GOLESCU.

2864 Capul cel tâmpit, odorogezce ca un butoiu dogit.

G. SION, *Fab.* p. 12.

Flecar şi prost.

2865 * [△] Şi altul are cap, da,
Dar, ca al meu, ba-ba-ba!

A. PANN, I, p. 83. — HINŢESCU,
p. 3. — ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeş. — PREOTU C.
BUNGETIANU, *inv. c. Cosorţă. J. Me-*
hedinţi.

^{1°} Se dice despre cel prost. — A. PANN; C. BUNGETIANU.

^{2°} Adesea când greşesc cine-va ce-va, recunoscându-şi gre-
şala dice: *şi altul are cap, dar ca al meu ba.* — MARINESCU.

¹⁾ Plecatul cap sabia nu'l tuie.

²⁾ Muma celui fricos nu plânge.

2866 * \triangle A fi batut la cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 339.—
GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 42. — T.
BALĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A se frecă mult cu un lucru, a căpătă mare experiență și deprindere în acel lucru, și de aci, a sci și pricepe foarte bine, a se pricepe bine. — L. M.

2867 * \triangle E bătut la cap,
Tocmai ca un țap.

A. PANN, I, p. 10.—HIINȚESCU,
p. 26.—ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș.—preot C. BUN-
GEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

*Era lătut la glavă (cap) ca un berbec (ber-
bece) întors.*

P. ISPIRESCU, *Snove*, p. 107; *Rev.*
Ist. III, p. 378.

* \triangle E bătut la cap ca berbecul (berbecule) la c.....

I. MĂGURĂ, *prof. J. Prahova.*—
MAIOR, P. BUDIȘTEANU, *București,*
J. Ilfov.—T. BALĂȘEL, *inv. c. Ște-*
fănesci, J. Vâlcea.

1° Se dice, în bătae de joc, celui ce se crede că scie multe.

2° E greoiu, guguman, prost.

2868 * \triangle Cap ai, minte ce 'ți mai trebuie.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, pag.
459—CARAGIALI, *Conv. Liter.* XVI,
p. 410.—FR. DAMĂ, I, p. 192.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele.*
J. Argeș.—preot C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.—G.
P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Co-*
vurlui.

Se dice omului prost care greșesc în ce-va sau spune vre-o neroție; și în deobște celui care crede că e de prisos să mai învețe spunând că *are el cap*

2869 Cine vrednicia capului nu pricepe, acela lungimea
coșii la mare cinste ține.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 106.

Se dice despre acei cari nu judecă pe om după mintea ci după înfățișarea lui.

2870 Cu capul se lucră mai greu de cât cu sapa și cu lopata.

SLAVICI, *Conv. Liter.* IX, p. 188.

Se dăce pentru acei cari nu știu prețui precum se cuvine munca intelectuală.

2871 * ¹ Capu în ese, și curu intra.

I. S. MARDARE, *stud. c. Cerțesci*,
J. Tutova

1° Când îl cauți, tot acolo îl găsești.

2° El a dăș, și tot el o întorče.

2872 * ² Capul face, capul trage.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 82; III, p. 30. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 426. — P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit.* 1872, p. 173; *Rev. Ist.* I, p. 460. — HINȚESCU, p. 26. — REINSBERG DÜRINGSFELD, I, p. 224. — BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* III, p. 14. — I. G. VALENTINIANU, p. 7. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* II, p. 115. — S. I. GROSSMAN, *Dict. Germ.* p. 90, 92 & 158. — FR. DAMÉ, I, p. 129. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni*, J. Tulomița. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș. — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Coșovăț*, J. Mehedinți. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurlui.

* *Caplu façe, caplu tradze* ¹⁾.

N. ST., *Nijopole, Macedonia.* — PERICLE PAPAHAGI, *Zveit. Iahres.* p. 161.

Pățitele sunt rezultatul minței și cugetărilor, adese-ori greșite, ale omului. Ori-ce trebă să o faci cu preugetare.

Faber compedes quas fecit ipse gestet ²⁾.

Prov. Lat.

Qui fait la faute, la boit.

Prov. Franc.

Chi la fa, la magna ³⁾,

Prov. Venet.

¹⁾ Capul face, capul trage.

²⁾ Lanțurile (entraves) pe care le a făcut lucrătorul, le va purta el singur.

³⁾ Cine o face, o mănâncă.

Wie man's einbrokt, muss man's essen ¹⁾.

Prov. Germ.

2873 * \triangle Capul le face, inima le trage.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 279.—ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș.

Inima suferă adese-orî din pricina capului.

Se mai ȋdice cînd faci un lucru care nu 'ȋi place, dar care 'l faci, fiind-că interesul te silește. — *J. Argeș.*

— Taci, inimă, taci
Că tot tu le faci:
Și bune, și rele.
Mai multe belele!

— Ba capul le face,
Inima le trage,
Ostéză și tace
Că n'are ce'î face!

Capul și Inima.

2874 * \triangle Câte capete, atâtea și căciuli.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36.—
DIM. ȚICHINDEAL, p. 416.—ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

* \triangle Câte capete, atâtea păreri.

KÁROLY, *Acs.* p. 79. — G. MUN-
TEANU, p. 60. — I. G. VALENTI-
NEANU, p. 47.—IIINȚESCU, p. 25.—
FR. DAMÉ, I, p. 191. — H. D. E-
NESCU, *inv. c. Zamostea, J. Doro-*
hoi.— V. FORESCU, *Cernușă, Bu-*
corina.

* Câte capete, atâtea idei.

Abecedar Ilustrat, p. 26. — V.
FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciara.*

* \triangle Câte capete, atâtea și vorbe deșerte.

V. FORESCU, *c. Baja, J. Suciara.*

Câte capete, atâtea minȋi.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 424. —
D^a E. B. MAWR, p. 56.

Atâtea capete, atâtea păreri.

FR. DAMÉ, III, p. 186.

¹⁾ Ceca ce dumieȋ, acela trebuie să mănânceȋ.

Atâtea păreri câte sunt și capete.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș. p. 124.*

Câți ômiîi ahânti mințē. ¹⁾

PRIGLE P'APA HAGI, *Zveit. Iahres. p. 165.*

VeđI Bordeii, *Om, Sat.*

Adică câți ômenî, atâtea și gânduri, că fieș-care cu părerea sa. — GOLESCU.

Nu toți ômenii sunt tot la un fel, fie ca inteligență, fie ca apucături, și cum se mai ȳice: *nu toți sunt făcuși într'o ȳi.*

* Ἀλλος γάρ τ'ἄλλοισιν ἄνθρωπος ἐπὶ τέρεπεται ἔργοις ²⁾.

OMER, *Odis.*

Quot homines tot sententiæ. ³⁾

TERENTIUS. *Phormio.*

Quot capita tot sensus. ⁴⁾

Prov. Lat.

Tanti uomini, tanti pareri. ⁵⁾

Prov. Ital.

Many men, many minds. ⁶⁾

Prov. Engl.

Viel Köpfe, viel Sinnen. ⁷⁾

Prov. Germ.

2875 * △ Capul lui a mai fost la o ciotă de răchită.

S. MIHĂILESCU, *Seq̃et̃orea*, I, p. 219. — V. FORESCU, c. *Dorna*, J. *Suciava*. — E. I. PATRICIU, inv. c. *Smulți*, J. *Covurlui*.

* △ Capul lui a mai fost la un cur de babă (de mǎ/uașă).

I. BĂNESCU, prof. J. Roman. — D^a EFR. A. NECULESCU, c. *Constanța*, J. *Constanța*. — G. P. SALVIC, inv. c. *Smulți*, J. *Covurlui*. — T. BĂLĂȘEL, inv. c. *Stefănesci*, J. *Vâlcea*.

¹⁾ Câți ômenî, atâtea minți.

²⁾ Căci unora unele iar altora alte lucruri surid și le plac.

³⁾ Câți ômenî, atâtea minți.

⁴⁾ Câte capete, atâtea minți.

⁵⁾ Câți ômenî, atâtea păreri.

⁶⁾ Mulți ômenî, multe păreri.

⁷⁾ Multe capete, multe păreri.

* *Capul lui a mai fost la un cur de măgar.*

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Despre omul prost, său nevrednic, care nu caută de el, de casa lui, ci umblă numai să facă treabă pentru altul.

2876 * *Fie-care este stăpân pe capul lui.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III*, p. 379.

*Ești stăpân pe capul tău,
Orî pe bine, orî pe rău.*

A. PANN, *II*, p. 153.

*Ești stăpân pe capul tău,
Orî la bine, orî la rău.*

HINȚESCU, p. 180.

Fie-care este stăpân de a face cum va vroi, căci capul lui plătesce.

2877 *Capul ți l'oiu sparge, dar hatirul nu ți l'oiu strică.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I*, p. 460.

Despre acei cari ne arată o prietenie prefăcută.

2878 * \triangle *Ce 'i la cap, nu 'i la piciore.*

X... *elev. Sc. Norm. c. Nănești*
J. Bacău.

Când un om se crede că face bine și face rău. Mai bine gândea cu piciorele de cât cu capul.

2879 * *Cap fără creeri.*

LAURIAN & MAXIM, *I*, p. 964.

Om prost fără judecată.

2880 * *A 'și pune cenușă pe cap.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

A se pocăi, simțindu-se vinovat.

Acastă dîcere se trage de la un vechi obicei al Evreilor.

«Și pentru aceea mă osîndesc și mă pocăesc pe praf și pe cenușe.» — *Iob*, XLII, 5—6.

2881 * \triangle *Capul pute, cîda mișcă.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Să ȋce mai ales pentru pesce, în mod ironic, arătând că e mai mult vechiū de cât prospēt, și de aci, într'un mod mai general, pentru lucrurile próste, cari se încercă uniū să ni le trecă de bune.

2882 * \triangle Cine n'are cap, nu 'l dóre.

GAUR. ONIȘOR. *prof. J. Tutova.*

Pentru cei próști.

2883 * \triangle A 'și luă capul în póle.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 345.

— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Veđi Póld.

1º. A o luă la sănătósă, a fugi.

«Dobitócele, saracele, iarăși în tóte părțile, cu mare tulburare, a se îm-prăștia li-aū căutat; din care unele, precum se ȋce ȋcătórea, *capul în póle luându-ș*, în monarhia pasirilor aū pribegit». — DIM. CANTEMIR.

2º. A se face că nu aude, nu vede nimic. — MARINESCU.

2884 Capul când te dóre, tot trupul bolesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 228.

*
*Când capul bolesce.
Tot trupul pătinesce.*

*Când capul se amefesce, picíóarele dovedesc,
și când mădulele butguesc, lipsa crierilor
arată.*

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 236.

Arată însemnătatea celor mari, și cum, de dînșii atirná fe-ricirea mulțimei.

Si caput dolet, omnia membra languent. ¹)

Prov. Lat.

A ki li chef deut touz les membres li faillent. ²)

Prov. Franc. XIIe Siècle.

Quando 'l capo duole, tutte le membro languono. ³)

Prov Tosc.

¹) Dacă capul (te) dóre, tóte mădulele lănceDESC.

²) Pe cine 'l dóre capul tóte mădulele 'l lasă.

³) Când capul (te) dóre, tóte mădulele lănceDESC.

Wenn das Haupt krank ist, trauern alle Glieder. 1)
Prov. Germ.

2885 * △ Pe un cap 's stăpân, pe altu nu.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiș.*

Nu mă duc eu după capul altuia, ci după capul meu.

2886 * △ Cap mare, minte puția.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. J. Tutova,*

Vezi Mare.

Pentru cei proști.

2887 Cine ce'o să tragă, la cap îi e scris.

A. PANN, I, p. 32.

Vezi Frunte.

Intimplările viitoare sunt de mai nainte stabilite, și nimica în lume nu le poate schimba. Deviza fataliștilor.

2888 * Cap ce nu gândește,
 Numai la bostan se găsește.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Se țice despre cei proști.

2889 Capete fara mintuirî masi la bostanî cresc.²⁾

ANDREI AL BAGAVIL, *Car. Aleg.*
 p. 90.

Vezi No. 600.

Despre cei proști, cari trăiesc fără nici o grijă.

Gailesiz baş bostanda biter 3).

Prov. Turc.

2890 Carle fale de cap, plate de scrigne 4).

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter, I,*
 p. 9.

Vezi Pungă.

Vai de omul fără minte și fără judecată, căci nici o greșală nu rămâne neplătită.

2891 Carele are capu de stecla, neza nu se bate cu e(rpa) 5).

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter, I,*
 p. 9.

1) Unde capul e bolnav, toate măduarele pățimesc (sunt triste).

2) Capete fără de griji și la bostanî cresc.

3) Cap fără de griji la bostan crește.

4) Carele greșesc cu capul, plătesc cu punga.

5) Carele are cap de sticlă nu se bate cu bolovanii de pêtre.

Cine e slab nu se prinde la luptă cu cei puternici.

2892 * \triangle Tufă 'n cap, tufă 'n mână, tufă 'n purga.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *București*.
J. Ilfov.

Nimic în pungă, tufă 'n capete.

GE. JIFESCU, *Opinc.* p. 124.

Țăranii de la munte, în Țăra-Românească, batjocorcau odinioară prin această țicere pre soldații Austriaci cari, la părădi, purtau frunze de tufă la șacouri vrând să arate că catanele neînțesci nu au nimica în cap, 'căci sunt proste; nimic în mână, căci sunt vecinic bătute și arma nu le este de nici o treabă; nimic în pungă, căci sunt sărace.

Au service de l'Autriche
Le militaire n'est pas riche
Chacun sait ça!

Vezi No. 1213 la care se vor adăoga aceste variante.

2893 * A fi cap sec.

A. PANN, I, p. 93. — HINȚESCU,
p. 27.

A nu ave minte, a fi nepriceput.

Își pune *capul sec*.
Cu înțeleptul la întrec.

2894 * A suci capul cui-va.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A niomî, a înșelă pe cine-va.

2895 * \triangle A'si legă capul.

A. PANN, II, p. 96. — LAURIAN
& MAXIM, I, p. 143. — P. IPIRESCU,
Leg. p. 386. — ION AL LUI ȘBIERA,
Prov. 110. — G. POBORAN, *inst. c.*
Slătina, J. Olt.

Vezi No. 2857.

1° A se mărită și prin extensiune a se însură.

2° A se învoi la un lucru; a se prinde că'l va face. — J. Olt.

Să scie că, la țără, numai femeile măritate se poartă cu capul legat sau înhobotat, pre când fetele umblă tot-dé-una cu capul gol. — Din această datină s'a născut țicătorea ce ne ocupă care, prin extensiune, s'a aplicat mai târziu și bărbaților.

O văduvă însă când-va, după lege
Cu a doua nuntă *capul său să-și lege*
Ea atuncea țice cum că se însoră,
Iar nu se mărită pentru a doua oră.

A. PANĂ, II, p. 96.

Fata împăratului nu voia cu nici un chip să se mărite.... Ei nu-i dă
inima *să 'și lege capul* cu nici unul din peșitorii ce veneau să o ceară. —
P. IERESCU, *Leg.* p. 380.

«Cum te jălesc eu, luminate împărate, că *fi-ai legat capul* cu o minu-
nație ca acesta.» — ION AL LUI SIBIEA, *Por.* p. 110.

2896 * △ Numai ciuperci în cap nu mi-a crescut.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluii.*

Țice acel care scie și a pățit multe.

2897 * △ A-și viri capul în gard.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

De rușine.

2898 * △ A fi tare de cap.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 66. — T.
BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

Vezi *Bocă.*

1° A nu înțelege ușor, a fi prost.

2° A fi răbdător.

«In sfârșit mama, cât era ea de *tare de cap*, de la o vreme pierde
răbdarea, și vine tiptil, în virul degetelor, pe la spatele mele. — I. CREANGĂ.

3° A nu ține socotélă de povața altuia. — J. Vâlcea.

2899 * △ A fi hap (ap) pe cap.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Tocmai pe tocmai.

2900 * △ A fi cap în cap.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 2899.

2901 * A umbla cu capu 'n traistă.

M. CANIAN, *J. Iași.* — G. PO-
BORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A nu fi atent, a nu 'și da sēma de ceea ce se petrece înpre-
jurul său; a nu pricepe nimic; a nu chibzui bine lucrurile.

2902 * \triangle A umblă cu capu 'n sac.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Ifu-
mele, J. Argeș.* — T. BĂLĂȘEL, *inv.
c. Ștefănești, J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la numărul 2901.

2903 Are cap, nu devla.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 219.

Se pricepe bine.

2904 * \triangle A avé cap, nu dovléc (bostan).

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J.
Corurluiă.* — LAURIAN & MAXIM,
Glosar, p. 219.

* *Cap nu dovléc.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J.
Corurluiă.*

* \triangle A avé cap, tivgă (chîulac).

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1° A fi deștept, chibzuit.

2° Se ȕice, în bătae de joc, omului prost care se crede deștept.

2905 * \triangle A avé capul, ca dovlécul.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A avé cap prost.

2906 * \triangle A avé cap.

B. P. HĂȘDĂC, *Etym. Magn.* 969.

* \triangle A fi om cu cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

1° A fi deștept, chibzuit, priceput.

2° A fi în stare de a face ôre-ce.

Poți desface ce-ai făcut
Dar eũ *n'am cap* să te ult.
Că cu gândul te-aș ulta,
Nu mă lasă inima.

IARNIK-BĂRSEANU, p. 164

2907 * \triangle A avé graunte 'n cap.

M. CANIAN, *J. Iași.* — G. P.
SALVIU, *inv. c. Smulți J. Corurluiă.*

A fi prost.

2908 * \triangle A avé apa la cap.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Iulmele, J. Argeș.*

* *A avé apă 'n cap.*

M. CANIAN, J. Iași.

Vezi Urechie.

Adică a fi palavatic, țienit.

2909 * \triangle A luat apa la cap.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă.*

Adică s'a îmbătut.

2910 * A fi cu luna 'n cap.

M. CANIAN, J. Iași.

Acelaș înțeles ca la No. 2907. Cam pretutindenă poporul atribue lunii o înfrîurire ôre-care asupra minței unor ômenî. Francicul dice, despre omul care 'și schimbă părerile dintr'un cês într'altul: *il est lunatique*, adică schimbător ca și luna.

2911 * \triangle I-a răsărit luna 'n cap.

GAYR ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Covurluiă.*

A îmbetrănit; alusie la pleșuvie.

2912 * A fi greū la cap.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 164. —
FR. DAMÉ, I, p. 191; II, p. 83. —
LAURIAN & MAXIM, I, p. 425

Cap greū.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

* *Om greū de cap.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

A nu pricepe ușor, a fi prost.

«Dumnedeū să mă lerte, moș Iône, dar dumneta, cum vîd, *esl cam greū la cap*; la haldem în grădină, să vî fac a înțelege și mai bine.» —
I. CREANGĂ.

2913 * A fi ajuns de cap.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 106. —
S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 5.

Deștept, înțelept.

«Împăratul, care o cârmuia, cu mult *mai ajuns de cap* și mai vrednic de cât pașa lor...» — S. FL. MARIAN.

2914 * A fi ușor (ușurel) de cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425. —
FR. DANĂ, IV, p. 205.

Cap ușor.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

* △ *A ave cap ușor.*

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se dice de omul care ușor și curînd pricepe.

2915 * A fi gros de cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

* *Om cu capu gros.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

* *Cap gros.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

* *A fi gros la cap.*

M. CANIAN, J. Iași.

A pricepe anevoie.

2916 * A ave cap mare.

M. CANIAN, J. Iași.

* *A fi cu capul mare.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 426.

A fi cap mare.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 426.

* *A fi mare de cap.*

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 99.

Se dice despre omul deștept, priceput; despre omul cu mare pretenție de a domină:

În casa acesta toți sunt cu capul mare, adică toți vor să poruncască.

2917 A umblă cu capul mare.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A se ține mare, a nu băga în-sămă pre alții.

2918 *△ Om fără cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425. —
FR. DAMÉ, I, p. 191.

Adică fără minte, nepriceput, ușurel.

2919 *△ A lua în cap.

BARONZI, p. 44. — ANDREI MARI-
NESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

1° A pricepe.

2° A se pune cu totă rîvna să facă un lucru.

2920 *△ A'și lua (așa) în cap.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

Vedî Dumnegeu.

A face de capul seû, ne vrînd să asculte de nimeni.

2921 *△ A'și pierde capul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 424.

*△ A nu scie unde 'l-e capu.

G. POBORAN, *inst. J. Olt*.

A se zăpăci de trebă multă, a nu mai scie ce face.

2922 *△ De țî-oiu pune mîna 'n cap.
De loc, rêmăi ca cu 'n nap.

GAVR. ONIȚOR, *prof. c. Dobrovăț*
J. Vaslui.

Iți voiî smulge pîrul. Amenințare.

2923 * Cu capu 'n jos.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 350.

1° Umilit, rușinat.

2° Arată neorînduială, zăpăcelă; se ȑice despre lucrurile care
nu sunt după rînduîela obicînuită și precum ȑice Francesul:
sens dessus dessous.

«Tôtă casa e cu capu 'n jos.... Cum să dreg trebile?» — *Pîtra din*
casă, p. 350.

2924 * A umblă cu capu 'n sus.

M. CANIAN, J. Iași.

* *A umblă cu capul (pe) sus.*

FR. DAMÉ, I, p. 192. — T. BĂ-
LĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

A se ține mare, a nu băgă în sémă pre alții.

2925 * A ridică capul.

BARONZI, p. 43.

A se înalță, a prosperă în afaceri.

2926 * A avé fumuri în cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1266. —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fi mîndru, a se crede.

2927 * A scôte fumurile din capul cui-va.

A aduce pre cine-va la cunoștința adevăratei sale valóre, a
'i scôte gărganii din cap.

2928 * [△] A umblă cu capul între urechi.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.
— M. CANIAN, J. Iași. — ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Ar-
geș.* — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c.
Cosovăț, J. Mehedinți.* — A. PANN,
Edit. 1889, p. 45 ; I, p. 155. —
HINȚESCU, p. 26. — E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulți, J. Covurlui.

1° A nu fi atent la nimic, a fi leneș, a nu se ține de nici o
trébă, a umblă gură-cască.

2° A nu 'și dá sémă de ceea ce se petrece împrejurul sêi,
a fi prost.

Acest din urmă înțeles e mai puțin obicinuit.

2929 * A 'și ține capul cu....

N. MUSTE, *Letop. III, p. 42.*

A trăi, a 'și ține casa cu...

«Avea și sfetnic pe lângă sine o arătare de grec anume Spandoni.... un
blestemat și de nemică, fără de nici o meserie; numai cât își ținea capul
cu minciunile și cu milosteniile ce 'i daș.» — N. MUȘTE.

2930 * [△] A'si (i) pune capul.

SIMEON DASCĂLU, *Diverse, I, p. 405.*
— N. MUSTE, *Letop. III, p. 4 & 52.* —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A da chezășie pentru ôre-cine saũ ôre-ce, a se prinde că va face un lucru.

2° A se pune în primejdie de môrte.

3° A fi doborât, a fi ucis, a muri.

«Ieră daca aũ sosit în țera lui, îndată aũ făcut oști, și se bătea cu Moscalii ce erau prin cetățile ce le luase de la Sveđi, și pre apă și pre uscat, până și el 'șt aũ pus capul, lovindu'l dintr'o pușcă.»—N. MUSTE, p. 52.

2931 * △ A mănca capul cui-va.

ION NECULCE, *Letop.* II, p. 211.
— N. MUSTE, *Letop.* III, p. 56. —
Șezătorea, Pov. Pop. II, p. 32 ; III,
p. 214.

Se cêrtă dè 'și mănâncă capetele.

A. PANN, III, p. 23.—HINȚESCU,
p. 32.

A 'și mănca capul.

ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 56.

A nimici, a împinge pre cine-va saũ a se duce singur la peire.

«Din țera Muntenilor tot îl adăogă cu piră Ștefan-Vodă până i-aũ măn-
cat capul.» — N. MUSTE, III, p. 56.

Avé mulți și mari neprieteni la Duca-Vodă, de staũ în tot cêsul să'î
mănânce capul, pe toți Cupărescii, și pe alți boteri de țera Muntenescă,
tovareși cu Cupărescii, și staũ tot de'l pîrtau. — ION NECULCE, *Letop.* II,
p. 211.

Gruo! Gruo! fêtul meũ,
Fôrte'î rêu năravul têu,
Cu bețivii te'nsoțesci,
Cu tâlhari te sfătuesci,
Numai țera s'o prădezi
Și nimica nu lucrezi:
Lasă-te de tôte acêste
Că acêste-s fôrte rele,
Că zeu și capul ți-l mănca
Saũ șeđi în temniț'adîncă.

*Gruu lui Novac. Poes. Pop. Șe-
zătorea, II, p. 32.*

2932 * A ródé capul cui-va.

Fu. DANÉ, III, p. 342.

Veđi *Urechie.*

A urmări pre cine-va, a nu'î dă pace, a'î spune într'una acelaș
lucru.

2933 * △ A tocă capul cui-va.

Acelaş înţeles ca la No. 2932.

2934 * \triangle A se pune pe capul cui-va.

A insistă mult, pre lângă cine-va, ca să facă un lucru.

2935 * \triangle A nu mai scie unde 'i stă capul şi picîorele.

GAVRIL ONIŞOR, *prof. c. Bărluţ*,
J. Tutova. — T. BĂLĂŞEI, *înr. c.*
Stefăneşti, J. Vâlcea.

1° A fi buîmac de cap, zăpăcit.

2° A fi ostentit.

2936 * Fără să'l dóră macar capul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p.
381; *Leg.* p. 8. — FR. DAMK, I, p.
192 & 401.

*Acum poţi să puî flóre la ureche şi nici capul
să te dóră.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* II, p. 135.

N'o să vè dóră nici capul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 9.

\triangle *Fără nici capul să'l dóră.*

GR. JIFESCU, *Rêur. Oraş.* p. 144;
Opinc. p. 72.

Adică fără să ai nici o pagubă, nici cea mai mică supărare
nici o grijă.

«De altele prea puţin îl durea capul.»

2937 * \triangle Are cap de întors furci.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv.*
c. Sltubeni, J. Dorohoi.

* \triangle *Cap bun de întors furci.*

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi*,
J. Coturlui.

E prost rău, nu e de nici o trébă.

Asemănarea vine de acolo că locuitorii, când fac furci cu cari
se vor sluji la treerat, le întorc córnel într'un cap de cal mort,
punënd, cele douè córnel ale furcei, în găurile ochilor acelu
ciolan.

2938 *△ A fi dat cu capul și de sus și de jos.

E. I. PATRICIU, *înv. J. Covurluiș.*

Vezi *Prag.*

A pățit și scie multe.

2939 *△ A se dà cu capul de (toți) pereții.

S. MIHAILESCU, *înv. J. Suciava, Sezdt. II, p. 72.* — T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A fi foarte nenorocit, desnădăjduit, a'î fi ciudă de vr'o greșală.

2940 * A da cu capul de toți pereții.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 589. — FR. DAMÉ, III, p. 186.

1° A fi orb.

2° A fi distras sau zăpăcit, a nu mai scie ce să facă, și cum ȋdice Francesul: *Ne plus savoir où donner de la tête.*

2941 *△ A se dà peste cap.

MAIOR, P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov. — G. POBORAN, *înst. c. Slatina, J. Olt.*

A întrebuiță toate mijlocele pentru a'și atinge ținta.

În basme, zmeii se dau de trei ori peste cap pentru a se preface, sau pentru a redobândi forma lor primitivă.

2942 *△ A dà peste cap.

G. POBORAN, *înst. J. Olt.*

A bé.

2942 b. *△ Dacă nu'î cap, nu'î noroc.

G. MADAN, *c. Trușeni, Ț. Chișineu, Basarabia.*

Norocul și'l face omu singur; numai cel prost sau leneș se plânge că n'are noroc.

2943 *△ A 'și luă lumea în cap.

A. PANN, II, p. 124. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 188 & 429. — ION AL LUI ȘIERNA, *Pov.* p. 225. — ȘEZĂTÔREA, I, p. 284; II, p. 67. — LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 357. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

A apucă lumea în cap.

FR. DAMÉ, I, p. 83.

A fugi pentru a scăpa de un rău fără a scie unde, a fugi nebun.

2944 *△ A nu 'și vedē capul.

I. CHEANGĂ, *Amint.* p. 62. — T. SPERANȚIA, II, p. 216 — FR. DAMĂ. I, p. 191. — G. P. SALVIU *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

1° De trebī multe ce are.

2° De supărare, de nevoi.

2945 *△ A pune plumb în capul cui-va.

MAIOR, P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.
M. CANIAN, J. Iași.

A 'l domoli, a 'i băgā minte în cap.

2946 * A se pune în cap și în piciōre.

Vezi, *Cur, Picior.*

A încercā prin tōte niijlócele.

2947 *△ A tăiā pre cine-va capul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425. — A. PANN, II, p. 123. — HINȚESCU, p. 135. — BARONZI, p. 44 — T. EĂ-LĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A se pricepe ca să facā un lucru.

Pe omul la mai mari drăcii *!l taie capul.* — A. PANN.

2948 * Și fără cap, și fără piciōre.

M. CANIAN, J. Ilfov.

Fără început și fără sfirșit. Om sucit, cu care nu te poți, în nici un chip, înțelege.

2949 *△ A vedē să prindā capul loc.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A băgā de sēmā cum se încep lucrurile, cui să dai ce-va.

2950 *△ A merge (o trēbā) peste cap.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A nu merge bine, a merge pe dos.

«Totul merge *peste cap.*»

2951 * \triangle O data cu capul.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 166. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 861. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 424. — DIM. TICHINDEAL, p. 57. — P. ISPIRESCU, *Leg.* 162. — G. DEM. TEODOBESCU, *Poes. Pop.*, p. 154. — GN. JIPESCU, *Opinc.* p. 36.

Adică cu nici un preț, chiar dacă ar trebui să pierdem viața.

O dată cu capul lucrul acesta neisbândit să nu'l lăsăm. — DIM. CANTEMIR.

Căci leica are o față
Și n'ar vré cu *capu-o dată*
Să stele ne-sărutată.

G. DEM. TEODOBESCU, *Poes. Pop.*
p. 154.

2952 * \triangle In ruptul capului.

I. CREANGĂ, *Pop.* 223; *Amint.*
p. 116. — Șezătorea, I, p. 88. —
GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bérard*, J.
Tutura.

* *Nici în ruptul capului.*

I. CREANGĂ, *Pop.* 217; *Amint.*
p. 49. — Șezătorea, I, p. 88. — P.
ISPIRESCU, *Leg.* p. 23.

1° Acelaș înțeles ca No. 2951.

«Nu se dă la muncă *nici în ruptul* capului. — I. CREANGĂ.

2° Repede: «a șters'o în ruptu capului. — J. *Tutura.*

2953 * \triangle Din cap pâna în picere (piciöre).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 430. —
S. DELAVRANCEA, *Sultânica.* — FR.
DANÉ, I, p. 192; III, p. 211.

Din cap până în călcăe.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 430.

Vezi *Călcăe*, *Creștet.*

Cu totul, preste tot; arată o asemănare desăvîrșită.

Eră chiar mă-sa *din cap până 'n piciore.* — STEF. DELAVRANCEA.

Εκ τῶν ποδῶν ἐς τὴν κεφαλὴν ¹⁾.

Prov. Elin.

¹⁾ Din picere până în cap.

A capite usque ad calcem ¹⁾.

Prov. Lat.

Des pieds à la tête.

Prov. Franc.

2954 * A 'sî face de cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 424. —
V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1258. —
G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Co-*
vurluii. — G. ONIȘOR, *prof. c.*
Bêrlad, J. Tutova.

A îndeplini fapte care pot primejdui viața sa și aduce vre-un
reșu ôre-care.

2955 * [△] A 'sî dă de cap.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina,*
J. Olt.

Acelaș înțeles ca la No. 2954.

2956 * [△] A 'î dă de cap.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A 'î resbî.

2957 * [△] A da cu capul de multe.

A fi pățit, a i se fi întâmplat multe.

2958 * De cap si-a făcut, de cap 'i-a fost.

LAURIAN & MAXIM, I, 424.

Fie-care suferă după faptele sale.

2959 Se ține de capul lui ca găia mașul.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872,*
p. 178.

Adică într'una, fără încetare.

A se adaoga această variantă la No. 1822.

2960 * [△] A se pune (ședé) pe capul cui-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* 270. — E. I.
CREANGĂ, *inv. c. Smulți, J. Co-*
vurluii. — FR. DAMÉ, IV, p. 48.

^{1°} A starui de cine-va.

^{2°} A stă mereu lângă dînsul, a 'î cădă belea.

¹⁾ Din cap până în picere.

«Duceți-vă de după capul meu.» — I. CREANGĂ.

2961 * \triangle A 'i întorce capul.

ION CREANGĂ, *Prov.* p. 165.

A ameți, mai ales de dragoste.

Fata, bună mehenghe, *îi întorce capul*, și Ipate vede că nu 'i de le-pădat.» — I. CREANGĂ.

2962 * A se sui, (a sări, a se urcă) în capul cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 428. —
FR. DAMÉ, IV, p. 126.

A atacă pre cine-va cu violență, fie cu fapte, sau cu vorbe injurioase. — LAURIAN.

A stăpâni pre cine-va.

2963 * A fi de capul său.

A nu avea stăpân, a nu fi cine să 'i poruncască.

2964 * \triangle A fi cap tăiat (leit)...

G. P. SALVIU, *Inv. c. Smulți*, J.
Covurlui.

Arată o mare asemănare fizică între două persoane.

«E tată-său, *cap tăiat*.»

CĂPÊȚÎNĂ

2965 * \triangle Două căpêține într'o căciulă.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 90. —
ANDREI MARINESCU, *Inv. c. Humele*,
J. Argeș.

Vedî Căciulă.

Adică cei ce au tot un gând, tot o părere. — GOLESCU.

Deux têtes sous le même bonnet.

Prov. Frac.

CARNE

Vedî Mumă, Saramurd, Ta-
tă, Unghe.

2966 * Carne cu ochi.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 460. —
FR. DAMÉ, I, p. 201.

* *Boș cu ochi.*

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 71.—D^a SOFIA NÂDEJDE, *Nuv.*—FR. DAMÉ, I, p. 152.—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulț, J. Covurluiș.*

1° Adică om de nimic. — GOLESCU

«Nu mi-ar fi ciudă încaltea, când ai fi și tu ce-va și de te mir unde: îmi ȋdice cugetul meu; dar așa, *un boș cu ochi* ce te găsești, o bucată de humă însușeșită din sat de la noi...» — I. CREANGĂ.

2° Se ȋdice de o față fără expresiune.

Frumoșă! un *boș cu ochi*.—D^a SOFIA NÂDEJDE.

3° Om cu desevirșire prost.

2967 * A cresce carnea pe cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 456.—P. ÎSPIRESCU, *Leg.* 108.—FR. DAMÉ, I, 201.

A se îngurășă, a 'i merge bine, a fi mulțumit, bucuros.

2968 * Nu mai cresce (nu se prinde) carnea pe el.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 967.

De rău saș de inimos ce este.

2969 * Isi manăncă carnea de pe el.

I. RĂNESCU, *prof. J. Roman.*—T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănescu, J. Vâlcea.*

* △ A 'și mânăcă din carne.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 2968.

2° A ajunge rău, nebun. — J. Vâlcea.

2970 A-și mânăcă carnea cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 456.

A-și mânăcă amarul, a duce o viață foarte amară cu cine-va.

2971 * △ Carnea ca fieru.
Viea ca otelu.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acastă ȋdicere, pre care o întâlhim adese-orî în poesiile poporane, și se întrebuintează mult de popor, arată pre un om bătrân cu puterile ne-slăbite

2972 *△ Mi s'a mâncat de carne.

G. POBORAN, *inst. v. Slatina, J. Ol.*

Mi s'a urît, mi s'a acrit, mi s'a găgit.

2973 * A dà în carne.

A lovi unde dóre, a nu dà alături.

2974 *△ A nu avé carne pe el.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi rău, supéracîos. Veđi No. 4331.

2975 *△ A fi cu carnea baltata.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veđi *Inimă.*

A fi om cu nazurî, rěutácîos.

2976 *△ A mîncá omul.

*△ *A mîncá carne de (din) om.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 456. —
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smuțu, J. Covurluiă.*

1° A fi fôrte rău, aspru, varvar și crud.

2° A fi cumpelit în felul sěu, fie în bine saú în rău. — LAURIAN & MAXIM.

3° A fi urît din cale afară.

E urîtă de *mănăncă omul.*

2977 * A fi carne rea.

*△ *A fi rău de carne.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 456. —
T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănescu, J. Vâlcea.*

1° Aplecat la plăcerile sexuale.

2° Are sângele stricat, ast-fel ca orî-ce rană se tămădue cu greu.

2978 *△ A taià în carne vie.

V. CODRESCU, *ȚĂCARU, XXII, p. 51.* — L. ȘĂINEANU, *Dict. p. 793.*

A curma reul fără cruțare, prin mijloce energice și cum țice francesul: *couper dans le vif*.

2979 * A fi de carne și de oșe.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 455.

A fi expus la ostenelă ca ori-ce ființă cu puteri mărginite și slabe. Este opusul ȋicerii: *a fi de pētră*, a nu simți ostenelă.

2980 * În carne și în oșe.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 103. — FR. DAMÉ, I, p. 201.

Adică în ființă, înaintea ochilor.

Se deșteaptă și fata de unde dormea ea, și cum îi vedū în carne și în oșe, îi țise: tu să fi soțul meu. — P. ISPIRESCU.

2984 * A se scutură carnea de pe om.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 129.

A se încrîncină carnea pe om.

I. CREANGĂ, *Pov.* 77.

De scârbă, de frică.

Atunci unde se făcu un noroiu cletos și puturos de *fi se scutură carnea* de pe tine. — P. ISPIRESCU.

CÉFĂ

Vedī Cap. III, c. *Céfă*, *Fafă*, *Ochiu*.

2982 * — A A fi gros la (în) céfă.

ANDREI MAHINESCU, *inv. c. Hamela, J. Argeș*. — M. CANIAN, *J. Iuși*. — PREOT C. BUNGETIANU, *inv. c. Cosorēș, J. Mehedinți*. — FR. DAMÉ, II, p. 86

El gros la céfă are de 108.

A. PANN, III, p. 105. — HINȚESCU, p. 101.

A fi gras la céfă.

BAUONZI, p. 42.

Céfă grasă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 568.

Om cu cefa grasă.

LAURIAN & MAXIM, I. p. 568.

* \triangle *A fi cu cefa grósă.*

M. LUPESCU, *inv.* J. Suciava.

1° A fi om bogat.

1° A fi mojie, gros de obraz. Acest din urmă înțeles e foarte puțin întrebuințat în Țera Românească, și se aude mai ales prin Moldova.

2983 A avé cefa lată.

G. POBORAN, *ins.* J. Olt.

Acelaș înțeles ca la No. 2893.

2984 A lovi în cefă c'un bulgăre de iască.

M. CANIAN, J. Iași.

A spune vorbe nepotrivite.

Vezi variantele acestei dicătorii la No. 777.

2985 * \triangle A pune la cefă.

G. POBORAN, *inst.* J. Olt.

Veđi *Spatē*.

A dà uitării, a nesocoti o poruncă dată; nu'î pasă.

2986 * A scărpina la cefă.

LAURIAN & MAXIM, I. p. 568.

* \triangle *A'î dà la cefă*

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Olt.

A bate și, într'un mod metaforic, a se purta rău cu cine-va, a l scutura rău.

2987 * \triangle A fi tare de cefă.

G. POBORAN, *inst.* J. Olt.

Veđi *Chied*.

A fi bogat.

2988 * \triangle A vorbi până ți s'a strimbă gura la cefă.

A vorbi mult și fără rost, fără să te opresci.

2989 * \triangle Când mi-oi (ți-i) vedé cêfa.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 128 — V. ALEXANDRI, *Teatr.* 642 & 1662. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 227. — T. SPERANȚIA, I, p. 188. — FR. DAMĂ, I, p. 216. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Vezi *Chică.*

Nici o dată; se ȋice pentru cele peste putință.

Lasă, las, prin satul vostru
Nu vè cad de-acum belea,
Să vè vèd atunce numai
Cêfa cand imi voiă vedea.

Țiganul la Mândstire, p. 188.

2990 * \triangle A întôrce cêfa cui-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A nu'î băga în sémă vorbele.

2991 * \triangle A umflă cêfa de pumni și spatele de ciomege.

A. PANN, I, p. 25. — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A bate rău.

2992 * \triangle A 'i muiă cêfa.

G. PONORAN, *inst. J. Olt*

Vezi *Os.*

Acelaș înțeles ca la No. 2913.

CHICĂ

Vezi *Vlădică.*

2993 Cui e chica dêsă
Sa vie la masă,
Êr cui e chica rară,
Să êsă pe ușă-afară.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 159.

* \triangle Cui este chica dêsă
Să poftêscă la masă.

V. FORRESCU, *c. Varatic J. Némțu.*

Mod glumeț de a pofti pre cine-va la mâncare, sau la nuntă la masa cu dar.

2994 * △ A fi tare de chică.

Vezi *Cără.*

1° A fi sănătos, gras.

2° A fi bogat.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

2995 * A face cui-va chica topor.

I. CREANGĂ, *Prov. p. 254.*

A scăpă cu chica topor.

ION GHICA, *Conv. Liter. XIV. p. 86; Scrisori, p. 41.*

* △ *Cu chica topor.*

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mes. ANDREI MARINESCU, inv. c. Humele, J. Argeș. — V. FORESCU, c. Foliticeni, J. Suciava.*

1° A fi bătut.

Iea să-ți faci *chica topor*, spinarea tobă și pântecul cobză, Țise Setilă, căci almintrelea nici nu e de chip s'o scoți la capăt cu buclucașul acesta.» — I. CREANGĂ.

2° A fi rușinat, supărat.

3° Unui om bine făcut la trup, care se poartă bine îmbrăcat și care este vesel în tot-deauna i se Țice ast-fel. — MARINESCU.

2996 * A i se face chica măciucă.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vezi *Păr.*

I s'a sbîrlit pîrul în cap, de frică.

2997 * △ A umflă de chică.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea.*

A luă de pîr, a bate.

2998 * △ A'l ține de chică.

DIM. A. STURDZA, *Voința Națion. XII No. 3278. — Maior P. BUDIȘ-TÊNU, J. Ilfov. — Gr. P. SALVIU, inv. c. Smulț, J. Covurlui.*

Vezi *Păr.*

A stăpâni cu totul, a avé în mână.

«Credeal că ei sunt în stare să ție *de chică* totă țera.» — D. A. STURDZA.

2999 * △ Când mî-oî vedé chica.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vezi *Ceai*.

Nici odată.

CHIP

Vezi *Frunos*.

- 3000 Chipurile mai de departe, ca mai de aproape semenele le vedesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 101.

Adică pe femei mai de departe să le privim, că mai de aproape li se cunosc sbirciturile obrazului. — GOLESCU.

- 3001 * Fii după cum te arată chipul.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 176; *Rev. Ist.* III, p. 382. — HINȚESCU, p. 33.

Indemnare ca să fim de treabă.

- 3002 Cum ți-e chipul te poartă.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 339.

Vezi *Port*.

Acelaș înțeles ca la No. 3001.

Dacă 'ți trebuie mulere
Balet, balet,
Vin 'la malca de măr cere
Nu fluiară pe la poartă,
Ci cum ți-e chipul te poartă.
Poes. Pop.

- 3003 * △ Chipul omului e oglinda sufletului lui.

V. FORESCU, c. *Folclorici din Dorna*, J. *Suciava*.

Vezi *Ochiu*.

Infățișarea omului îl arată de bun sau de rău.

CÎOLAN

Vezi Cap. VII, c. *Cîolan*, *Piele*.

- 3004 * △ Așa face de cîolane.

A face un lucru care ți poate aduce vreun neajuns, care se va sparge în capul tău.

«În locurile unde hoții își fac de cîolane unul de lăc nu găsești.»

- 3005 * A trece cîolan prin cîolan.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, IX, p. 283; *Pop.* p. 5. — M. CANIAN, J. *Iași*.

A fi rupt de ostenelă.

«Acum de-odată, până te-î mai odihni, iea furca în briu și până măui demineță să gătesci futoarele aceste de tors, penele de strujit și mălaiul de pisat. Eu mă las puțin că *mă-a trecut ciolan prin ciolan* cu nunta voastră.» — I. CREANGĂ.

3006 * A fi cu ciolane în pantece.

FR. DAMĂ, I, p. 246.

Vezi *Păntece*.

A fi însărcinată, se țice mai ales despre fetele cari au greșit.

CÎUF

Vezi *Față, Păr*.

3007 * △ A'î face Dumneșen parte d'un ciuf.

T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.

A fi rinduit să trăiesci cu nritul în casă.

Prin enviutul *ciuf* se înțelege un om nesimțitor și rău făcut.

CODĂ

3008 Códă lungă, minte scurtă.

BARONZI, p. 51. — HINȚESCU, p. 36. — AL. ODOBESCU, III. p. 44.

Vezi *Plătă, Poldă*.

Se țice despre femeii, pentru a arată că sunt lipsite de minte; și precum țice Dim. Cantemir: *Cine vrednicia capului nu pricepe, acela lungimea coții la mare cinste ține*.

3009 A împleti coddă albă.

BARONZI, p. 46. — B. P. HĂȘDEU, *Eyym. Magn.* p. 707.

Vezi *Cosiță*.

1° Despre o fată care a îmbetrănit fără a se mărită.

2° A face o muncă nefolositoare. — B. P. HĂȘDEU.

C . . Ū

Vezi *Lucru, Para*.

3010 * A strînge de c... pre cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 773.

1° A'î vătămă, a'î surpă.

2° A'î muili, supune, a'î îmblândi, a'î silii să facă un lucru.

3011 * △ Zdranga, zdranga itele,
Dragi 'mă sunt c....

T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.

Se ȕice fetelor ſi nevestelor leneſe ſi bune de prieteni.

3012 * A fi cu c....

A fi cu vlagă, bărbat.

3013 * \angle Umbla ca un c.... într'o caldare.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
GAVRIL ONIŞOR, *prof. c. Dobrovă,*
J. Vaslui.

Veđi Cuiă.

Umblă fără rost, se învîrtesce ſi tot pate.

Țiganul ne-avînd de cît un c.... de miel l'a pus într'o căldare ca să facă ciorbă.

COLȚAT

3014 * \triangle A fi colțat.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veđi Colțos.

1° Bun de gură, care răspunde fără frică ſi vorbeſce unde nu e poftit.

2° Arțăgos, care se înfige la cîrtă.

Veđi ȕicetórea de la No. 1718e

COLȚOS

3015 * \triangle A fi colțos.

M. LUPESCU, *inv. J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 3014.

COLTUC

3016 * \triangle A'i arêta (dă) coltucul (cultucul).

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.* — LAURIAN & MAXIM, I, p. 986.

Veđi Babie, Cot.

A'i întorče spatele, a nu'î dă nimic.

COPIL

Veđi Adevăr, a Bate, Bêtrân,
Bogat, Cuțit, Drac, a Flămîndă
a Mîncă. Mînce, Mîșă, a Plînge
Sérman, Stăpân.

3017 * Copii, nebunii si omul bêt vorbesc adevêrul.

DIM. ZANNE, J. Ilfov.

* \triangle *De la un copil, și (de la) un nebun aflu adevărul.*

BARONZI, p. 52. — HINȚESCU, p. 38. — Dr E. B. MAWR, p. 23. — DR GASTER, *Liter. pop.* p. 218. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

* *De la un copil și un nebun aflu tot-dé-una adevărul.*

I. G. VALENTINEANU, p. 10.

Vezi *Adevăr, Nebun.*

Aflu adevărul de la copil și de la nebun pentru că copilul și nebunul n'au vicleșug la inimă, nu pot ține o tăină.

*A fol, enfans et à gens ivres
Ne faut ses secrets révéler
Car, selon que trouvons es livres,
Jamais ne veulent rien celer.*

Mots dorés de Caton XVIe Siècle.

I mati e i putci dise la verita ¹⁾.

Prov. Venit.

Kinder und Narren, sagen die Wahrheit ²⁾.

Prov. Germ.

Children and fools tell (speak) truth ³⁾.

Prov. Engl.

Barn segir jafnan sannleik ⁴⁾.

Prov. Island.

3018 * \triangle *De copii, de barbă și de câte gôle să nu te plângi
nici o dată.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 120; III, p. 111. — HINȚESCU, p. 37. — Dr GASTER, *Liter. Pop.* p. 218. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș. — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Coșovăț*, J. Mehedinți.

¹⁾ Nebunii și copiii spun adevărul.

²⁾ Copii și nebunii spun adevărul.

³⁾ Idem.

⁴⁾ Copiul spune tot-dé-una adevărul.

* △ *De copii și de cote-gole nici o dată să nu te
vaiți (plângi, jëluesci).*

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872,*
p. 165. — GAVRIL. ONIȘOR, *prof. c.*
Bêrlad, J. Tutova.

*De copii și de cote-gole să nu se vaete cine-va
nici o dată.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III, p. 157.*

Vedî Barbă, Cot, Inșurdătore,
Măritat, Pêr.

De copii să nu se plângă, nimeni, pentru că copii face orî-ce
nătafleț, și apoi *e mai bine să dică cine-va: vai de mine de cât
vai de noi.*

De barbă să nu se plângă, căci barba arată pe om bătrîn.

Iar de cote gole d'asemenea să nu se plângă, căci sărăcia vine
când n'ai gândi.

3019 * △
Doi la oi,
Doi la boi,
Doi cu tata la cimpoi;
Și Marița și Mateiă,
Și la foc is mititei.

S. MIHĂILESCU, *Șezătorea, I, p. 210.*

* △
Doi în car,
Doi sub car,
Doi pe chinga carului,
Iar Marița,
Și Gahița,
Și Mateiă,
Și Dorofteiă
Staă la foc, că 's mititei.

Da Ec. Z. Bêrl d, J. Tutova.

Doi în brațe,
Doi în muțe,
Doi de pôle li s'agață!
Și Marica,
Și Săftica;
Dar Mateiă

*Și Doloifeiă
Care sunt mîi mititei...*

P. ISPIRESCU, *Basme* p. 74.

*Doi la oi,
Doi la boi,
Doi cu tat-său la cimpoiă.
Doi în car,
Doi sub car,
Doi în chilna carului.
Iar Ciurila,
Și Burilă,
Și Frațila,
Și Mândrila,
Și Mașteiă,
Și Dorofteiă,
Sed la foc că's mititei.*

PALODA, *ziar*, an. 1894

Se ȋice, în gluină, despre acei cari au copii mulți.

3019b. * △ Unu 'n brațe,
Altu 'n mațe,
Ș'altu de pôle s'agața.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Valcea.

Acelaș înțeles ca la No. 3019.

3020 Copilul ca copaciul, când dă mic se strîmbază, ane-
voie se mai îndreptază.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61.

Cel ce din mic copil să dedă cu năravuri rele, anevoie a să
mai desbară de ele. -- Veȋi No. 547.

3021 Căȋi copii ca tine duce la grăpă cel bătrân și 'ngrăpă!

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 37.

Să ȋice pentru cei tineri ce aștăptă când și când să móră cei
bătrâni (GOLESCU).

3022 Până copil mic eram,
Nebunii multe făceam,
Acum c'am îmbătră it,
Mintea cu totul mi-a lipsit.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 59.

Să ȋice pentru cei ce, și la bătrânețe, dă nebunii nu se lasă. —
GOLESCU.

- 3023 * Copii mici, grije mici,
Copii mari, grije mari,

Dna E. DANÉ, c. București, J. Ilfov.

Cine are copii nu 'i nici odată lipsit de grije.

- 3024 Să nu vie în capul copilului ce-î menesce maica-sa.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 261.

Părinții trăiesc tot-dē-una cu frica în sân.

Precum mașcele către fiit sei aveau dovadă sunt, carele ori de fiete ce mică a orînduităi sănătății mutare, grele și primejdioase bôle cuconilor sei prepuș și de celea ce să nu le cum-va să vie să tem, acele precum să le fi venit de frică socotesc, de unde cuvîntul a se țice s'aŭ apucat: *să nu vie în capul copilului ce-î menesce maica-sa*. — DIM. CANTEMIR.

- 3025 * Nu mă învăță să-mi inec copiii.

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 158; III, p. 127. — M. CANIAN, J. Iași.

Vezi Părinte.

Adică a face rele.

- 3026 Copilul ori cei place, acela cere, fără a cunósce de
'i folosesce sau nu.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 233.

Mulți ómeni mari sémănă copiilor, în acéstă privință.

- 3027 Nu ești copil fără dinți.
Să te ieă (scôtă) omul de (din) minți.

A. PANN, II, p. 147. — HINȚESCU, p. 38.

Vezi Dinte.

Adecă ești în stare a judecă un lucru.

- 3028 * Nu mai sunt copii.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Adese-ori copiii sunt mai șireți de cât s'ar crede și pricep lucruri cari s'ar părē că întrec mintea lor.

Romanii țicēu desŭ re copii: *Nasum rhinocerotis habent*, lungimea nasului fiind privită ca seinnul unei minți agere.

- 3029 Nu 'mi plâng oopiii de fόμε.

A. PANN, II, p. 107. — HINȚESCU, p. 37.

N'are copii să 'i plângă de fόμε.

A. PANN, II, p. 144. — HINȚESCU, p. 37.

* *Ce 'ți plâng copiii de fême?*

MAIOR. T. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov

Nu 'i de grabă. Arată nepăsarea omului care nu are de cât sufletul lui de îngrijit.

3030 * \triangle *Îl trag copiii de pâlă.*

G. POBOBAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

Ii-e de grabă.

3031 *Copiii după părinți, ca pomele după pom.*

IORD. GOLESCU, *Mss II, Asem.*,
p. 61.

Copiii sunt frumoși sau urîți, buni sau răi, după cum sunt și părinții lor.

Tel père, tel fils.

Prov. Franc.

3032 * *Așa se 'nșală copiii.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 5.* —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 233.*

* *Așa se 'nșelă copiii și femeile.*

MAIOR P. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov.

Să ție când se 'nșală cei ce se socotesc de iscusiți. (GOLESCU).

3033 *Copilul ne-pedepsit*
Ajunge ne-procopsit.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 29* —
LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas. p. 235.*

* \triangle *Copilul ne-pedepsit*
Rămâne ne-procopsit.

A. PANN, I, p. 61; II, p. 5. —
HINTESCU, p. 38. — *Semin. Buc. Cl.*
VIII prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Copilul ne-pedepsit
Ajunge ne-pricopsit.

DR GASTER, *Liter. Pop. p. 218.*

Ficiorlu ațel ne-pedepsit procopsitu nu pôte
să hibă.

ANDREI AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 99.

Copilul prin pedepse se îndreptă și se cumițește. Acest înțeles, ce se dă astăzi dicerii, este greșit și ar trebui să se spună: copilul *neînvățat* rămâne nepricopsit.

În adevăr vechiul înțeles al cuvintului *pedepsă* este *învățatură*.

Și acesta am făcut la tălmăcirea acestor sfinte Scripturi, făcând multă nevoie și destulă cheltuială, despre o parte puind dascăli sciști foarte den limba elinească... și despre parte al noștri omeni al locului nu numai *pedepsi* într-o noastră limbă ce și de limba elinească având știință. — *Biblia din 1688. Predoslovie I.*

Ce-va mai curios: vorbele *învăț*, *învățatură*, au dobândit sub influența lui *pedepsesc*, *pedepsă*, înțelesul de a pedepsi, *pedepsă*. înțeles străin limbilor române.

A se vedea în această privință capitolul: *Creștinismul și limba* în *Seimasologia* d-lui L. Șăineanu.

Vom însemna că un fenomen analog s'a întâmplat și la Francezi pentru cuvintul *chastier*.

Vechiul proverb: *Bien labeure qui chastoie son enfant*, are înțelesul de: Bine lucrăză cine 'și cresce bine copilul.

În adevăr citim în *Le Roux de Lincy*: I, 217.

Dans notre vieux langage, *chastier* ne voulait pas dire *punir, corriger*, mais *élever, instruire, endoctriner*, comme le prouve le poème intitulé le *Castoiment d'un Père à son Fils*, composé au XIIIe Siècle, et qui n'est qu'une suite de préceptes accompagnés d'exemples à l'appui.

Fîul certat (învățat) înțelept va fi și pre cel nebun slugă 'l va avea. *Biblia*, 1639. *Paremi. Solom.* X § 5.

3034 Copilul rasgăiat (răsgaiat, risgăiat)
Remăne ne-învățat.

A. PANN, *Edit.* 1889, 29; II, p. 5.
— HINȚESCU, p. 38. — BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cînt.* III, p. 14.

Fișiorlu dizăirdat, armăne ne-învățat ¹⁾.

PERICLE PAPAHAGI, *Zveit. Iahres*, p. 156.

Multu disăirdat fișiorlu, ne 'nvățat pôte s'a-rămândă ²⁾.

ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.* p. 99.

«Eu să 'ți spun că Românii care nu 'și pîrșică, nu 'i urechiesc, nu 'i mustră, nu 'i pișcă și nu 'și stăpînesc copiii de mic, mult păcătuesc; căci la mare, les nisce spîndurași și ajung rău.» — GR. JIPEȘCU, *Opincar*, p. 118.

¹⁾ Copilul desmărdat, rămâne ne-învățat.

²⁾ Mult desmărdatul copil, ne-învățat pôte se rămîndă.

*Enfant par trop caressé
Mal appris et pis réglé.*

Trésor des Sentences, XVIe Siècle.

- 3035 * △ Copilul alintat
E Român (om) stricat.

E. I. PATRICIU, *înv. J. Căpurului.*

Acelaș înțeles ca la No. 3034.

- 3036 * △ Mulțimea copiilor, averea omului.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*

- * △ *Mulțimea copiilor, averea Românului.*

ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeș.* — S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 1.

Mulțimea copiilor, bucuria Românului.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 1.

Căci mulțimea copiilor este un mare ajutor și nici cum o povăra pentru lucrătorul de la țară.

Enfans sont richesses de pauvres gens.

Adages françois XVIe Siècle.

- 3037 Lucrătorul de pământ, cu cât mai mulți copii are
cu atât mai folosit.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 282

Vezi *Țeran*.

Acelaș înțeles ca la No. 3037.

- 3038 Unde mulți copii, acolo blagoslovenia Domnului.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 232.

Acelaș înțeles ca la No. 3037.

- 3039 * △ Din glumă se fac copii.

I. ARBORE, *îng. J. Buzău.* — ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeș.* — MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c. București, J. Ilfov.* — PREUT C. BUNGEȚEANU, *înv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

1° Când un om vrea să se desvinovățească de un lucru făcut de dînsul și care nu a eșit la un bun sfîrșit, se răspunde prin jicătorea de mai sus.

2° Glumă pe care o fac adesea bărbații pe socotela femeilor.

3040 Copilul ride și când nu e dă ris.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 27.

Vezi a Ride.

Să ție pentru cei ce rid fără vreme (GOLESCU).

3041 * \triangle Copilul până vremea nu 'i vine, nu ese din sgăul mă-sei.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 26. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Adică ori-ce, până nu-î vine vremea, nu se săvârșasce (GOLESCU).

3042 Copilul, ce vede cu ochii, cere.

A. PANN, III, p. 154. — HINȚESCU, p. 38. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 157.

Căci crede că tot ce sboră se mănâncă.

3043 * Fie-căruia i se pare că copilul său e mai frumos.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III p. 382.

*Fie-căruia i se pare că copilul său e mai frumos,
D'ar fi cât de uricțos.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 3; I, p. 7.

Proverb care se află în toate țările și la toate popoarele. Vezi prov. 1612 și legenda care-l însoțește.

Ieder Mutter Kind ist schön ¹⁾

Prov. Germ.

All'occhi di e mamme tutti i figlioli so belli ²⁾

Prov. Cors.

3044 * \triangle Copiii omenilor sunt draci goi.

A. PANN, II, p. 122. — G. DEM. TRODORESCU, *Cercet.* p. 72. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 157. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

* \triangle Copiii sunt draci goi.

HINȚESCU, p. 37. — PREOT C. BUNGETIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

¹⁾ Pentru fie-care mamă copilul (său) e frumos.

²⁾ În ochii mamelor toți copiii sunt frumoși.

*Copiii sunt numai dracul gol.*G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 72.Vezi *Băiat, Drac.*

Acelaș înțeles ca la No. 2717.

Se țice *goi*, adică întocmai ca dracul, fiind-că, după credința poporului, necuratul e gol, adică neîmbrăcat cu nimic.

3045 De copii, case sparte nu s'aū vëdūt.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 120; III, p. 112. — HINȚESCU, p. 37. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 157. — DR. GASTER, *Lit. Pop.* p. 218.

* △ *Casa, de copii nu se strică.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — PREOT C. BUNGETIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

La o casă tata și mama sunt totul, iar copiii vin în al doilea rînd.

Iar unul dintr'înșii, vrënd să'î mai mângâe:
Lăsați, țice, frate plânsul să rămăe,
Casa nu v'e spartă, c'a murit copilul,
Sunteți încă tineri ș'o să faceți altul.

A. PANN, II, p. 138.

3046 Copilul, e ca măimuța, ce vede face.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 19; I, p. 68. — HINȚESCU, p. 38. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 157.

* △ *Copilul e ca maimuța.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

În multe trebue să ne ferim de copii, căci ceea ce vëd la părinți aceia învață și fac la rîndul lor.

3047 * Copilul numai ce mănâncă e halal, ce îmbraca e haram.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 166; III, p. 133.

* *Halal de ce mănâncă, și păcat de ce pörtă.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Ne învață să ne îngrijim mai mult de măncarea pre care o dăm copiilor, de cât de straele cu care 'î îmbrăcăm.

- 3048 Copilului da-î cu palma peste cur sa-î vie minte la cap.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 166 ;
III, p. 133.

*Copilului da-î cu varga peste şeuţ, să-î vie
minte la cap.*

HINŢESCU, p. 38.

Vezi Cur.

Bătaia şi pedepsa îndreptăză firea proastă a copiilor şi le bagă
minte în cap.

*Nebunia este legată de inima copilului
Dar varga pedepsitoare o va scote din el.*

Pror. Solom. XXII, § 15.

- 3049 Cui e mila nuiaoa sa nu-şi frânga
El mai pe urmă copilul o să-şi plângă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 166 ;
III, p. 133.

*Cui îi e frică să nu frângă nuiaua, pe urmă
o să 'î plângă copilul mai bine.*

HINŢESCU, p. 125.

Acelaş înţeles ca la No. 3048.

*Care nu se îndură de totag, urasce pe fiul său,
Iară cel ce 'l iubesce cu nevoinţă îl certyă.*

Biblia, 1688. Parem. Solom.

- 3050 Cui i-e milă de copil, nu iubesce pe copil.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 207.

Ne învaţă că pe copii fără milă să 'î dojenim şi să nu 'î răs-
făţăm. — GOLESCU.

- 3051 * Vai de copilul acela ce n'ascultă de părinţi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 232.

Căci de la dinşii nu putem primi de cât sfaturi bune şi fo-
lositoare. De alminterea Românul mai dicesc: *ascultarea e viţă
şi neascultarea e mörte.*

- 3052 Copiii la părinţi ca un ochi de viţă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 61.

Arată dragostea părinţilor pentru copii.

- 3053 * \triangle Copilul să nu 'l iei pe credința.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Pe vorba omului fără minte să nu te iei.

- 3054 * \triangle Copilul cu lăgănul se adorme.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 107.* —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș.

Copilul cu lăgănul se amădgesce și tace.

A. PANN, II. 125. — HINȚESCU,
p. 38. — DR GASTER, *Lit. Pop.* p. 218.

Cu vorbe bune și cu blândețe faci trebă.

- 3055 * Și noi am fost copii.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c. București,*
J. Ilfov.

Se dice acelor cari se plâng că copiii sunt sburdalnici, neastîmpărați, îndemnându'i să fie îngăduitori.

Wir sind auch Kinder gewesen ¹⁾.

Prov. Germ.

Alle barn i början ²⁾.

Prov. Norv

- 3056 * Cât trece ciura peste gard copilul flamândește.

DA Z. J. c. Fedesci, J. Tutova.

Copilul e vecinic flămând.

- 3057 * \triangle Are burtă ca de copil sêrac.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Steftinesci, J.*
Vâlcea.

Pentru cel flămâgios.

- 3058 Nevoiea învață pe om și nuăua pe copil.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 29; II,*
p. 5. — HINȚESCU, p. 123.

Acelaș înțeles ca la No. 3048.

¹⁾ Și noi am fost copii.

²⁾ Totul e mai întâiu copil.

- 3059 Dacă 'l copil, să se jöce.
 Dacă 'l cal, să traga,
 Dacă 'l popă, sa citësca.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 38.

Arată firea și menirea fie-căruia.

«Să mănânce și să se jöce acum, cât îs militei; că le-a trece lor sburdăciunea, când or fi mai mari și i-or lua grijile înainte; nu te teme, că n'or scăpa de asta. Ș'apoi nu scii că este o vorbă: *dacă-l copil, să se jöce; dacă-l cal, să tragă, și dacă-l popă, să citësască*». — I. CREANGĂ.

- 3060 * \triangle A ajunge (dă, veni) în dōga copiilor.

G. MUNTEANU, p. 121. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 108. — E. E. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covur-lui*. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănescu, J. Vâlcea*.

* \triangle A ajunge în mintea copiilor.

Sezătōrea, III, p. 200.

Vezi Copilărie, Dōgă.

A fi, ca copiii, lipsit de judecata; a se prosti; se ȑice despre acei bătrâni a căror minte s'a întunecat.

«Baba copil n'a mai făcut, și de dor de a avé și ea, își făcuse un lēgân și în el puse, în loc de băet, un lemn de tei ce 'l înfășase și 'l îmbrobodise ca pe copil. Se vede că *ajunsese baba în mintea copiilor*». — M. LUPESCU.

Δις παιδες οι γερωντες ¹⁾).

Prov. Elin.

Bis pueri senes. ²⁾

Prov. Lat.

- 3061 Am ajuns să ne ieă copiii în piclōre.

A. PANU, III, p. 150 — B. P. HAIȘDEU, *Etyim. Magn.* p. 633.

A ajuns (vremea) să ne ieă copiii în piclōre.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist* I, p. 225. — HINȚESCU, p. 37.

Vezi Picior.

ȑic cei bătrâni când tinerii nu le mai ascultă sfaturile și po-vețele.

1) Bătrânii sunt pentru a doua ôră copii.

2) Idem.

3062 Copilul până nu plânge, țița nu sugă.

IOBDO GORESCU, *Mes.* II, p. 27.

* △ Copilul până nu plânge, muma țiță nu'i dă.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 149;
III, p. 120. — PREOT C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.

Pruncul până nu plânge, nu'i dă țiță muma-sa.

A. PANN, *Nastratin-Hogea*, p. 74.

* △ Copilul până nu plânge, muma-sa nu'i dă țiță.

BARONZI, p. 52. — HINȚESCU, p. 38
& 114. — H. D. ENESCU, *inv. c.*
Zamostea, J. Dorohoiu.

* △ Copilul până nu plânge, mă-sa nu'i dă țiță.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 157.
— S. MIHĂILESCU, *Sezdlórea*, II, p.
218. — ANDREI MABINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș. — G. P. SALVIU,
inv. c. Smulți, J. Covurlui. — E.
I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani, J.*
Covurlui. — I. G. VALENTINEANU,
p. 49.

Copilul până nu plânge, muma nu'i dă țiță.

HINȚESCU, p. 114.

* △ Până ce copilul nu plânge, mama nu'i dă țiță.

N. GH. IONESCU, *inv. c. Mamor-*
nița J. Dorohoiu.

* △ Copilul, până a nu plânge, nu'l aplăcă muma.

V. FORESCU, *c. Folticeni J. Su-*
ciava.

* △ Copilul, până nu plânge, nu capătă țiță.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bărlad,*
J. Tutova.

Fectorlu carē s-nu plângă, nu'li da mă-sa țiță.¹⁾

PER. PAPAŃAGI, *Zveit. Iahres,*
p. 172.

¹⁾ Copilului care nu plânge, nu'i dă mă-sa țiță.

Vedî Fecior.

Adică până nu ceri, nimeni nimic nu-ți dă. — (GOLESCU).

Cere și ți se va da. Dacă vrei să ai bi un lucru, și dobândirea lui atiră de altul, cere-l, căci necerut nu ți se dă.

Quen nao fallu, nao o ouve Deos. ¹⁾

Prov. Port.

Cli nu pianghie, mancu tetta. ²⁾

Prov. Cors.

Han fier inkje, som inkje bed. ³⁾

Prov. Norv.

Aglâmaian ciogiugá memé vizmezlér. ⁴⁾

Prov. Turc.

3063 Copilul, cu plânsori dobândește dămăucare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 134.

Acelaș înțeles ca la No. 3062.

3064 * [△] De copil, copil e, dar cu nevêsta sá uu 'l lași siugur.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Omul, și dacă nu se pricepe la ceva bun, la cele rele tot îi dă în gând.

3065 * Copilul trebuie să fie copil.

I. RĂNESCU, *prof.* J. Roman. —
DIM. ZANNE, *București*, J. Ilfov.

Nu e bine ca copilul să fie bătrâncios în gusturile și gândurile sale.

Kinder sind Kinder. ⁵⁾

Prov. Germ.

Barn er Barn. ⁶⁾

Prov. Island.

I giovò a venta ch'a la fasso da giovò. ⁷⁾

Prov. Piem.

1) Cine nu vorbește, Dumnezeu nu 'l aude.

2) Cine nu plânge, nu suge țigă.

3) Acela nu primește nimic, care nimic nu cere.

4) De nu plânge băiețu nu i se dă de mâncare (țigă). — Acest proverb mi s'a comunicat de d-l C. Mașu, student din Veles, Macedonia.

5) Copilul să fie copil.

6) Copilul e copil.

7) Tinerii ia douăzeci (de ani) trebuie să trăească ca tinerii.

3066 * Δ Copilul rău, blestemul lui Dumnezeu.

M. MATEESCU, *inv. c. Movilița, J. Putna*

Credință foarte răspândită în popor.

3067 * Copil cu minte și babă frumoasă.

* *Nu s'a vădut nici babă frumoasă, dar nici doctori bune și copil cu minte.*

M. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

* Δ *N'a vădut nimeni copil cu minte și babă frumoasă.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Vezi *Babă, Băiet.*

Se dice despre lucruri cari nu s'aū mai vădut, cari nu pot fi; și mai ales despre copii, când se plânge unu că cutare copil nu e cu minte.

3068 * Δ Copil de suflet.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1626.—
P. ISPIRESCU, *Basme* p. 89; *Rev. Ist.* II, p. 157.

Adică copil înfiat, numit *copil de suflet* pentru că după mórtea părinților săi adoptivi va îngriji de sufletele lor, făcând cele de lipsă pentru ca să li se ierte păcatele și să mērgă de a dreptul în raiū.

3069 Să nu iei în viēță copil de suflet să crești.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 130; III, p. 117.

* *Copil de suflet să nu iei,
Taīna să n'o spuī nevastă,
Si prietin de masă să nu ai.*

Maīor P. BUDIȘTEANU, *c. Bucuresci, J. Ilfov.*

Căci nu sunt recunoscători și la nevoie 'ți sunt dușmanii cei mai mari. Infiind și crescēnd copii cari nu sunt ai noștri uităm că, precum a đis Socrat: κακοὺς ποιεῖν εἶδ', ὀρεΐσθαι λυκοὺς, făcēnd bine celor răi, nutrești lupi.

Veđi A. Pann, *Edit.* 1889, pag. 120—131.

3070 Mila de la copil de suflet ca umbra de maracine.

P. ISPIRESCU, *Basme*, p. 97.

Dacă copiii, născuți din carnea și din oșele tale, sunt adeseori nerecunoscători și reî pentru părinții lor, dar încă cei adunați de pe drumuri.

Vezi Ispirescu, *Basme*, pag. 88—97.

3071 * Copil din flori ¹⁾.

LAURIAN & MAXIM. I, p. 925. — BARONZI, p. 106. — S. FL. MARIAN, *Nascere* p. 59. — PREOT C. BUNGE-TIANU, *Inv. c. Cosovăț*, J. Mehedinți.

Vezi I No. 5605.

Adică copil pe care l'a născut fată nemăritată și, prin extensiune, orî-ce copil natural.

Acest soi de copii poartă, după localități, denumiri foarte variate și anume: '*copil din flori*, *copil de pripaz*, *spur*, fem. *spurioică*, *urzar*, *fecior de isbelisce*, *copil de lele*, *copil de căpătat*, *copil de la umbră* sau *proptăua gardului*, *foachi* (Trans.) și *bitongi* (Trans.).

Românul crede că acești copii sunt de obicei cu mult mai talentați, mai deștepți, mai isteți, mai întreprinzători și mai frumosi de cât mulți dintre copiii născuți dintr'o căsătorie legiuită, dar tot de-odată și mai desfrinați.

Întîlnim o asemenea credință la diferite popoare și mai ales la Francezi.

În lucrarea d-lui S. Fl. Marian, *Nascerea la Români*, se va găsi un însemnat număr de credințe și de obiceiuri privitoare la *copiii din flori*.

Vom spune numai ca, la Români, copilul natural a purtat în tot-de-una numele mamei sale, chiar când acesta a avut un bărbat și copii legiuiți, dovadă: Ión Vodă *Arménul*, a cărui mamă era o Arinencă, soția lui Sarpega, Petru Rareș ¹⁾ și Ale-

¹⁾ Înainte vreme cuvîntul *copil* se întrebuintă, mai ales în Moldova, numai pentru copii naturali, pe când cei născuți dintr'o căsătorie legiuită se ziceau *feciori*.

Feciorii ce se vor naște din călugăriță, aceia sunt *copii*; nu vor mosceni nemică dețru averea mame-sa. — *Pravila*. Vasile Lupu.

Acesta se înțelege când cuconul cel suduit încă nu va fi osăbit de tată-său; iară de 'l va fi fecior de suflet, sau de 'l va fi *copil* atunci nu va putea să meargă la gludeț să 'și plîngă sudalma feciorului său. — *Pravila*. Vasile Lupu. Glava 207. — Când face neștine copil cu mularea lui ceea ce e blagoslovită pe lege, acela copil se chiamă *adeverat*.

Iară când ține neștine mulare în casa lui ne-blagoslovită, și se culcă cu dînsa de față, de va face copil se chiamă *hireși*.

Iară când se culcă cu mulare afară de casa lui, acela copil ce va face se chiamă *copil*.

Iară când va naște copil și nimenia nu știe care tată l'a făcut, nici cela ce l'a sîmînat, acela se chiamă *întunecat*. — *Pravila*. Matei Basarab.

Acești din urmă copii se numesc de Francezi: *Enfant de la messe de minuit*, *qui cherche Dieu à tâtons*.

xandru *Lăpușnénu*, fiul unei Lăpușnence. Întîlnim un obicei ū identic la Elini și la Romani probă ȋicerile: Τῆς μητρός ὡς ἀπὸ καλαίται, Matris ut capra dicitur. *)

Ce-va mai mult, la Români, copilul din flori vine cu drepturi egale la împărțirea moștenirei rămasă de la mămă; dînsu pôte fi legitimat prin căsătorie sau adoptat, cu formele cerute de lege.

La Evrei, în vechime, copiii naturali aveau aceleași drepturi ca cei legitimi dacă nu erau născuți din o servă sau o idolatră.

La Elini copiii naturali făceau parte din familie. În lipsă de copii legitimi, ei nu moșteneau Prin legitimație dobăndeau drepturi în succesiune.

La Francesi un tată pôte recunósce un copil natural. Cu tóte ca un asemenea copil nu are nici un drept asupra averii părinților săi, a căror moștenitor nu este, i se recunósce calitatea de succesor neregulat.

La Prusaci copilul natural are tóte drepturile unui copil legitim în succesiunea numei. Tatăl, care l'a recunoscut, îi dătoréză o pensie de întreținere și educația până la 14 ani; are dreptul la a șesă parte din succesiunea acestuia dacă nu au avut și copii legitimi.

La Austriaci copiii naturali moștenesc numai pre mamă, dar cu aceleași drepturi ca copiii legitimi.

Originea ȋicerii *copil din flori*, este cam îndoiósă și putem alege între următoarele versiuni.

1º Copil din flori, adică făcut printre flori, prin liveȋi și nu în casă ca copiii legitimi. În favórea acestei versiuni avem și ȋicerile: *copil de gard*, *copil de la umbră* sau *proptéua gar-dului*, *urzicar*.

Francesii dau, în unele provincii, copilului natural numele de *champi*, adică născut pe câmp.

2º Se ȋice copil din flori prin alusiune la fecióra care a născut din mirosul unei flori.

«Înti una din ȋile, domnița postind la o flóre frumoasă, rugă pe róba-i să i-o aducă și cum o mirosi, rămase însărcinată.» — *Flórea și Florea*, DIM. STĂNCESCU.

Acéstă credință o întîlnim și la Romani, la cari vedem că Iunone atîngend o flóre concepù pe ȋeul Marte.

Protinus herentem decersit pollice florem,
Tangitur; et tactu concepit illa sinu.

OVIDIU, *Fasti*, V. 255.

*) Să nu pue pre altul la Domnie, ci pre Petru Măjearul, ce l'a poreclit Rareș, dupre numele mulerii ce au fost după alt bărbat, tîrgoveț din Hârléu, și l'au chîemat Rareș. — Gr. Urechle, I, p. 190.

*) In spurios dictum videtur, quorum pater incertus est, eaque gratia a matre denominantur. — P. Manutiu.

Odinióră vechii Elini credeaŭ că cei d'întâiŭ ómenī s'aŭ născut din stejari și din pietre, probă fabula lui Deucalion.

Ὅτι γὰρ ἀπὸ θρόνῳ ἐστὶ παλαιφάτων, οὗδ' ἀπὸ πέτρης.
OMER. *Odis.*

Ex. quercubus ac saxis nati.

Prov. Lat.

Latiniŭ întrebuiŭă acéstă ȕicétóre în potriua ómenilor eșiŭ din popor, și a căror origină eră necunoscută, saŭ celor lip-siŭ de ori-ce creștere, și cruŭi la inimă.

3º La țară mai ales, florile le pórta tiněrii ne-căsătoriŭ. Copiŭ născuŭi în acest timp sunt făcuŭi când ambiŭ parinŭi erau purtători de flori, saŭ erau ei însuși flori nescuturate, și de aceia, la ast-fel de copiŭ, li se ȕice *copiŭ din flori*, adică nevinovaŭi ca și florile, căci sunt făcuŭi din dragoste.

Acéstă din urmă versiune, care explică ȕicerea printr'un o-biceiŭ românesc și bine cunoscut, pare a fi cea mai probabilă. Sunt însă argumente destul de puternice în favórea celei-l-alte versiuni, ast-fel că nu ne putem pronunŭa într'un mod absolut pentru una din aceste trei soluŭiuni, în lipsă unei probe ho-tărîtóră.

3072 Dolofan de copil.

P. ISPIRESCU, *Unch. S'at.* p. 18;
Rev. Ist III, p. 162.

Pentru un copil gros și gras.

3073 *△ A face pe copilul.

ANDREI MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

A face pe naivul, pe nesciutorul și cum ȕice Francesul:
faire l'enfant.

3074 * Ca un copil de țifă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II. Asem.*
p. 61.

Veȕi *ȕifă.*

Adică nepriceput, naiv, care nu scie nimica.

3075 Ca un copil cu țifa în gură.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 223.

* *Ca un copil la țifă.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 61.

Adică mulțumit, fericit.

3076 Ca copilul cu două țite.

IOND. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 223.

Adică în belșug.

COȘ

3077 * A fi tare în coș.

N*** Běrlad, J. *Tutova*. — Ion
AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 109.

A fi sdravăn, sănătos, puternic.

3078 * A rupe în coș.

A trage o bătae strașnică, sor cu mórtea.

3079 * A se rupe în coș.

A lucra cu sîrguință, a se prăpădi de prea multă muncă.

3080 * A fi rupt în coș.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 261.

A fi prăpădit de fómie și de sete.

COSIȚĂ

3081 * A impleti cosița albă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 233; *Rev.*
Ist. I, 229.

Vezi *Codă*.

A îmbetrâni rămânând fată.

«Intrase la griji că o să-î îmbetrănescă fetele în vatră, și o să *impletăscă cosița albă*, fără să pue pirostriile în cap». — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 233.

3081^b Cusiță lungi ș-minți scurtă ¹⁾.

PERICLE PAPAHAĞI, *Zveit. Iahres.*
p. 169.

Vezi *Plete, Pôlă*.

Arată mintea cea slabă a muierilor.

3082 * Cosița-albă.

FR. DAME, I, p. 294.

Poreclă ce se dă fetei care a îmbetrănit fără a se mărită.

¹⁾ Cosițe lungi și minți scurtă.

COSTĂ

Vezi Păntece, Spin.

3082 * \triangle A bate la trei coste.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 125 & 253.—PREOT C. BUNGEȚIANU, înv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.

Vezi, No. 4441.

A bate foarte rău.

3083 * A se bate în trei coste.

ANDREI MARINESCU, înv. J. Argeș.

A se bate ca o sorăță, ¹⁾ a alerga mult.3084 * \triangle A 'l luă din coste.

G. P. SALVIU, înv. J. Covurlui.

Cum îi vine mai greu.

3085 * \triangle A 'sî dă coste cu cine-va.LAURIAN & MAXIM, I, p. 953.—G. DEM. TRODORESCU, *Poes. pop.* p. 339.—G. POBORAN, *inst. c. Slătina*, J. Olt.—T. CODRESCU, *Uricariu*, XXII, p. 99, *Doc. XVIII^a Secol.* \triangle A 'și dă costele cu cine-va.GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 83.

Vezi Cot.

1° A se înțelege în ascuns, în paguba dreptului, în contra cui-va, și în deobște, a se înțelege, a se învoi, a se uni.

Nu gândi că 's toate proste

Ca să 'și de cu tine coste.

Curtes-Maha.

2° A se învecina și a se hotări.

«Care pîrău se rupe din zarea delului despre ținutul Sucevei; și vine alături cu moșia Buda, până în préjma vârfului vâei Brașinii, și până acolo își dau coste Mogoseștii cu Buda.» — URICARU, XXII, p. 99.

3086 * \triangle A are costele lipite.G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A fi lihnit de fomie.

¹⁾ Un solț de pesce.

3087 * \triangle Gras de-î numera còstele.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Slab de-î numără còstele.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 194 & 286.*

* \triangle *Îi numără còstele de o poștă.*

G. P. SALVIU, *înv. J. Corurluiș.*

Adică slab.

COT

3088 * \triangle Când cotul se lovesce, totă mâna patimezce.

IOND. GOLESCU, *Mss. II, p. 34.* —
ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeș.*

Adică când cărma se vatamnă, toate părțile pătimesc. — (GOLESCU).

Când greșesce cine-va, sau când pierde ce-va, tot ce-î aparține suferă.

3089 De còte-gole și de mațe flămânde nime nu se vaită, (valetă).

BARONZI, p. 53. — HINȚESCU, p. 39.

Vezi *Copil, Insurătoare, Măritat, Păr.*

Căci de rele și de nenorocire nu putem scăpa.

3090 * \triangle A'i arătă (dă) cotul

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, J. Corurluiș.* — T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Vezi *Cottuc.*

1° A 'și bate joc de cine-va, după ce nu mai are nevoie de dînsul; a 'î întorçe spatele.

2° A'i respinge cererea.

3091 * A fi un còte gòle.

M. CANIAN, *J. Iași.* — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* *Còte gòle.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 957. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II, p. 158.*
— CARAGIALI, *Nopt. furt. I, sc. 1.*
— A. PANN, *Edit. 1889, p. 120; III, p. 111.* — HINȚESCU, p. 37. — DR. GASTER, *Lit. pop. p. 218.* — N. GANE, *Nov. II, p. 34.* — D^a EL. SRVASTOS, *Prov. p. 175.*

Vezi *Copil, Păr.*

A nu are nimic, nici măcar cu ce să se îmbrace.

Și am venit aici în vale.

Ca să ved un cote gole.

De neveste fermecat,

De prăjină 'ncălecat...

N. GANE.

3092 * A 'și da cote cu cine-va.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — I. CARAGIALI, *apud. Dămă, I, p. 295.*

Vezi *Costă.*

1° A se lovi cu cotul.

«Își dedeu cote și ridău». — P. ISPIRESCU.

2° A fi în înțelegere, a se învoi, a se uni cu cine-va.

3° A trăi la un loc cu cine-va.

Când omul își *dedeu cote* cu Dumnezeu pe fața pământului. — D. C. OLLĂNESCU, *Teatr. la Rom. p. 35.*

CRAC

3093 Îți stă înainte cu cracii.
Ca ursu 'n spinarea vacii.

A. PANN, III, p. 37. — HINȚESCU, p. 179.

Despre cei obraznici.

3094 * △ Lung în craci,
Bun de vaci.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Se dice, în zeflema, despre cei lungi, ca să se arate ca nu sunt buni de vre-o treabă mai de sémă.

CREER

Vezi *Cap.*

3095 Unde lipsesc crierii din cap, 'acolo covirșesce cода peste cap.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl. p. 106.*

Când stăpânul său cel mai mare este lipsit de minte, sluga său cel mai mic poruncește.

3096 Unde creeri mai puține, acolo voinicie mai mare.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 13.*

Adică la cei nebuni. — (GOLESCU).

Ne dă a înțelege că numai cel lipsit de minte, e voinic în ori-ce împrejurare, neputându-și da sémă de toate primejdiile la care se expune.

3097 * \triangle A avé fum (cătă) în creeri.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fi bét.

3098 * \triangle A nu avé creeri în cap.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veđi *Cap.*

A fi lipsit de judecată, a fi prost.

CREȘTET

3099 * Din creștet până în tălpi.

ION AL LUI ȘBIERA, *Pov. 302.*

Veđi *Călcăe, Cap.*

Cu totul, preste tot.

3100 * \triangle De te-ai pune în creștet, tot de gēba.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț J. Vaslui.*

Veđi *Cap.*

Ori ce vei face, nu vei isbuti, nu 'ți vei atinge scopul.

CUR

Veđi *Cap, a Dormi, Frumos, Gard, Gură, Nas, Oă, Popă, Rulfă, Seceră, Smerit.*

3101 * \triangle Tôtă lumea are cur, dar mai cur al cui sē vede.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 69.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Aigeș.* — D. DRĂGOESCU, *c. Bucuresci, J. Ilfov.* — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

* *A cui cur e mai mare? — A cui sē vede.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Adică tot omul păcătos, dar mai păcătos cel ce urmăză păcatul dē față. — GOLESCU.

3102 * \triangle Să nu 'ți dai curul pe mâna altuia.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Să nu te dai pe mâna altuia căci e rău de tine.

3103 * Cu curul (curu) îi două luntre.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 29. —
DA E. B. MAWR, p. 15. — FR. DAMÉ,
I, p. 321. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — AL. BELDIMAN, *Trg.* III,
p. 419.

* Umblă cu curu în două luntre.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Sé dice pentru cei ce se razimă când în unul, când în altul (GOLESCU).

Între ei aveai nădejde a lucră ş'a isbuti,
Interesul la Domnie, cu dinşit a'l isprăvi,
Cu curul în două luntre, paremăia ce avem,
Mă tem să mi-l vedă în baltă, cum pe cei mai mulţi vedem.

AL. BELDIMAN.

Țicerea noastră corespunde proverbului latin: *duabus sedere sellis*.

Juliu Cesar numise senator pe poetul Laberius. Cicerone, când acesta se înfățișă în Senat, nu vroi să 'i facă loc Țicând: *reciperem te nisi anguste sederemus*. Marele orator da ast-fel a se înȚelege că dictatorul pre înmulȚe din cale afară, numărul senatorilor. Laberius însă răspunse îndată lui Cicerone: *atqui solebas duabus sedere sellis*, făcând alusie la purtarea în doi perî, pre care o avusese M. Tullius în vremea resbelului civil.

Solone facuse, la Atena, o lege prin care lovă forȚe aspru, pe acei carî, în timpul răscolelor, se dau pe lângă toȚe partidele. Ce păcat că o asemenea lege, nu se află și pe la noi.

Tegnî o pê în due scarpe. ¹⁾

Prov. Ligur.

Sich zwischen zwei Stühle setzen. ²⁾

Prov. Germ.

Sittia emillan två stolar. ³⁾

Prov. Sved.

3104 Cine umbla cu curul în două luntre, îi nici una este.

IORD. GOLESCU, *Mss.* III, p. 79.

1) A ține un picior în două încălȚăminte.

2) A se aședă într'un două scaune.

3) Idem.

* △ *Cine șede (umblă) cu curu în două luntre pică (cade) în apă.*

Maior P. BUDIȘTEANU, c. *București*, J. *Ilfov*. — E. I. PATRICIU, inv. c. *Smulți*, J. *Corurlui*.

Cu curu în două luntre (luntri) nu poți șede.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 73; III, p. 99. — HINȚESCU, p. 41.

Nu pôte omul să șașă (ședă) cu curul în două luntri.

A. PANN, I, p. 149. — HINȚESCU, p. 131.

Nu âmbălă cu curu în două luntre.

C. NEGRUZZI, I, p. 250.

Nu șcdé cu curul în două luntre.

REINSBERG-DÜRINGSFELD, II, p. 440.

Vezi *Luntre*.

Adică cine slujasce la două slujbe, la nici una se găsește. (GOLESCU).

Cel care se rezemă când pe unul, când pe altul și care, cum mai țice Românul, vreă să împace și capra și varza, nu face nici o ispravă, și nemulțumescce pre toți.

Demeurer entre deux selles le cul à terre.

Prov. Franc.

No se pol tegnir el culo su do scagni. ¹⁾

Prov. Venit.

Wer auf zwei Stühlen sitzen will, fällt oft mitten durch. ²⁾

Prov. Germ.

Between two stools the brecch cometh to the ground. ³⁾

Prov. Engl.

3105 * △ *Lesne două-deci și cincă (cinci-deci, o sută) de bice (nunele) la curu altuia.*

Maior P. BUDIȘTEANU, c. *București*, J. *Ilfov*. — E. I. PATRICIU, inv. c. *Smulți*, J. *Corurlui*.

¹⁾ Nu se pôte ține curul pe două scaune.

²⁾ Acel care vré să sté pe două scaune, cade de multe ori între ele.

³⁾ Între două scaune curul cade la pământ.

Cinci sute de nuele lesne în spate la alții.

A. PANN, II, p. 12.

*O sută de bice la curul altuia, ca nici unul
la curul nostru.*

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.

*L'alt cinci sute de nuele
Lesne când nu guști din ele.*

A. PANN, *Fab.* I, p. 116.

*Moghini nă sut-di çumadz pri truplu alantui,
di nă sișgură pre-amél. ¹⁾*

PERICLE PAPAHAOI, *Zveit. Iahres.*
p. 168.

1° Adică cazna altuia noastră nu o simțim, nici ne pasă de ea, că pe noi nu ne vatămă. Să ție pentru cei cumpliți (GOLESCU).

2° Pentru a se arăta că o treabă nu se face așa ușor după cum se crede.

3° Lesne a sfătui fără să ieși parte.

Vezi A. Pann, povestea vorbii, II, p. 5—14.

SLUGA OSINDITĂ

Un aga se necăjise
Pe slugași ce îi greșise
Și a poruncit îndată
Aci 'nainte'i să'l bată,
Strigând: puneți'l jos lute
Și îi dați la tălpi cinci sute.
Aman Aga! ține sluga,
Ascultă mi puțințel gura.
Judecata dumitale
Este prea forte cu cale,
Dar eu 's încă la 'ndoelă
Și am mare bănuelă
Că or n'al mâncat bătae,
Să scii durerea cunî tae,
Său nu scii numără bine,
Și poruncesc cum îți vine.
Sutel'ale de nuele,
Nu 's ce-va mai puțințele!
Aga făcînd haz mare
Îl dete, atunci, ertare.

PANN, *Fab.* I, p. 116.

S N Ó V Ă

Se povestesc că un boer, supărat pe un țeran de răspunsul lui, a chemat o slugă și 'i a poruncit. Măi! te-a să 'mi așterni pe țărănotul ăsta la pă-

¹⁾ Mai bine o sută de ciomege pe trupul altuia, de cât unul singur pe al meu.

mînt și să 'i tragi două și decî de lovituri la spate că el nu vrea să în-
țelégă ce 'i spun eu; el pune vorbele mele la cur » Țăranul începe a răzni
și a se ruga: «Mă rog, cucóne, iértă-mă, că nu mai put vorbele D-tale la
cur.—Auți, bre?! Mai trage'! două-decî și cincî, că el ci-că nici la cur
nu pune vorbele mele! » Țăranul începe iar a se ruga: Mă rog, cucóne!
Iértă-mă că le pui!—Mai trage'! bre, două-decî și cincî că, tan auți, ci-că
vorbele mele le pune la cur.» — P. G. SALVIU.

3106 * △ Curul nóptea vornic mare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 162.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. *Argeș*.

*
Curul nóptea vornic mare,
Că vorbesce singur tare.

DIM. ZANNE, *arch. J. Ilfov*.

Adică fieș-care, la vremea sa, mare se arată, și că în pustie-
tăți și cei mai proști mari se arată (GOLESCU).

3107 Înfricoșază'ți cusurul
Să nu 'ți umple curul.

A. PANN, III, p. 53.

Înfrîneză 'ți cusurul
Să nu 'ți umple curul.

HINȚESCU, p. 42.

Amenințare pentru casul când nu ne vom opri din relc.

3108 Ieà din cur și bagă 'n gură, și pîzeà să nu te spurci.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 7.

*
Ieà din cur și bagă în gură și ăi că 'i bu-
cata bundă.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c. Bucuresc*,
J. *Ilfov*.

* △
Ieà din cur și bagă în gură.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănescu*,
J. *Vâlcea*.

1° Adică mănâncă ou și să nu te picî. Să ăice pentru cele
urite urmări, că piste puțință a nu te molevsi de ele (GOLESCU).

2° Să ăice celor murdari. — J. *Vâlcea*.

3° Mulțumește-te cu ce ai. — P. BUDIȘTEANU.

- 3109 * Dacă n'ai bătut cur mic,
Nu 'nfricoză p'al voinic.

A. PANN, III, p. 53. — HINȚESCU,
p. 41.

Nu te legă de omul puternic, dacă nu ai îndrăznit să lovesci
pe altul mai slab.

- 3110 * Δ A fi cur bētrân.

A fi om în vîrstă.

- 3111 * Δ A duré în cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Olt.

A nu 'i păsă de altul.

- 3112 * Bate curul, că se învață capul.

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman.

- * Δ A trage (a dà) bătaie la cur, ca să vină min-
te₁ la cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 124. —
T. BĂLĂȘEL, *inv.* c. Stefănesci, J. Vâl-
cea.

- * Dă₁ la cur ca să se sue mintea la cap.

ALFRED JUVARA, Bērlad, J. Tutova.
I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman.

- * Δ Dă 'i la cur să 'i fugă mintea la cap.

G. P. SALVIU, *inv.* c. Smulți, J.
Covurluiă.

Dă 'i cu nuțao la cur, să 'i vie mintea la cap.

P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 155.

Vezi Copil.

A bate pre cine-va pentru o greșală.

Se ȋice mai ales despre copil, care numai cu pedēpsa se cu-
mintesce și se îndreptēză.

- 3113 * Δ A fi cur greū.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi gras.

- 3114 * Li jōcă curul ca o mārgea.

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman.

Despre omul ne astâmpărat.

3115 * Par 'că are argint-viū în cur.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
Maior P. BUDIȘKANU, c. București
J. Ilfov.

Acelaș înțeles ca la No. 3114.

3116 * △ A ședē cu curu 'n cenușă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi leneș. Se ȃice mai ales femeilor.

3117 * △ Ți pute curu a usturoiū.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J.*
Covurlui.

Veȃi Usturoiū.

Are ce-va pe consciință.

3118 * △ A fi cur gros.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi imbuibat.

3119 * △ Nu'i ajunge curul de calcăe.

G. P. SALVIU, *inv. J. Covurlui.*

Are multe treburī și nu se mai pōte odihni.

3120 * △ A pune seū la cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A'i merge bine, a face avere.

3121 * △ A fi cu c . . . t la cur și a ȃice că e seū.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi sērac și prost și a te crede lucru mare.

3122 * A stringe din cur.

De frică,

3123 * △ A se sculă cu curu 'n sus.

* △ S'a sculat hursus, cu curu 'n sus.

V. FONESCU, *c. Dorna, J. Suciava.*

Se ȃice despre omul care se supēră de ori-ce, chiar și fără pricină bine cuvîntată, care stă tot fără chef și posomorît.

- 3124 * Curu ei (lui) si patru bani,
Și-o căruță de țigani.

Maior P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.—
Da S. C. Bărlad, J. Tutova.

Pentru cel nepăsător. Există și o altă variantă care nu se poate da.

- 3125 * A fi cur și vale.

Se dice de omul neclibzuit, cheltuitor fără nici o socotelă.
Se aude în Moldova.

- 3126 * △ A se pune în cur și în cap.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, 234.—
LAURIAN & MAXIM, I, p. 428.—FR.
DAMÉ, I, p. 321.—GAVE. ONIȘOR,
prof. c. Bărlad, J. Tutova.

- * A se dà, în cur și în cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1001.—
FR. DAMÉ, I, p. 192.

Vezi *Pictor*.

A 'și pune toate puterile, a face totul, a întrebuiți toate mij-
ocele pentru a isbuti.

«De te-ai pune în cur și 'n cap tot de géba.»

- 3127 * △ A pune curul pentru altul.

T. BĂLĂȘEL, inv. J. Olț.

A lua apărarea cui-va fără folos.

- 3128 * Își face singur sunet curul.

E. I. PATRIGIU, inv J. Covurluiă.

1° Când unul prost făcând ce-va mai de nimica, se laudă pe
toate căile că a făcut o mare ispravă.

2° Când unul caută să svonască un lucru care n'ar trebui să
se mai audă.

- 3129 * △ C'o mână culege știr, cu alta se scarpină 'n cur.

T. BĂLĂȘEL, c. Siefănesci, inv. J.
Vâlcea.

Se dice femeilor leneșe, murdare și tândălöse.

Acastă dicere se află într'un cântec de horă, cules în județul
Vâlcea.

Harnică, nevasta mea,
Harnică, naiba s'o lea!
Co mână culege știr,
Cu alta se scarpină 'n cur,
Să se facă știru bun,
Să 'i placă ș'ălu' bătăn!

3130 * △ A ajuns curul cap.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănescu, J. Vâlcea.*

* *Vai de țără când ajunge curul cap și l...
pârcălab.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman. —*
Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Vezi Sat.

Când cei proști ajung mai mari și ne dau porunci; când cel prost învață pe cel cu minte.

3131 * △ A merge cu curu înapoi.

M. CANIAN, *J. Iași. — Maior P.*
BUDIȘTEANU, *c. București, J. Ilfov.*

Vezi Rac.

A da înderăt, a nu isbuti.

3132 * A rămâne cu curu pe ghêță.

1° Înșelat în așteptările sale.

2° Sărac cu desăvîrșire.

La Francesi dicțtorea *être à cul*, se apropie de a noastră, și are o origină destul de curioasă pentru a merita ca să o reproducem aci.

În Evul-Mediu studenții de la Universitatea din Paris sedeau, în clase, jos, pe pae. Fie-care se scula, când i se pune vre-o întrebare, și dacă nu putea răspunde se aședea la locul lui, cea ce se numia *être à cul* sau *être mis de cul*, precum se vede în această frază din Rabelais, Cart. II: «Il tint contre tous les régentes et orateurs et les mit de cul.»

3133 * △ Hăpa 'n sus, cur betrân,
Că la iernă să 'ți dau fin.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănescu, J. Vâlcea.*

Se ȳice persónelor bătrâne și cu deosebire celor ce se scolă anevoie.

3134 * A fi cu curu mare.

A. PANN, I, p. 160. — Ilințescu,
p. 118.

A se ține mândru, a se crede.

3135 * △ A pune curu la tinjala.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Oli.

A se pune pe lucru strașnic.

3136 * △ A se ține de curul cui-va.

A'l urmări, a nu'l slăbi, a nu se despărți de dînsul.

3137 * △ A dà din cur sa esî din iernă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c.* Ștefănesci, J
Vâlcea.

A te pune pe muncă dacă vrei să scapi de sărăcie.

3138 * △ A nu avé loc de curul cui-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c.* Ștefănesci, J.
Vâlcea.

A nu lăsă pre cine-va în pace, a'l vorbi de rău.

3138_b * △ A se frecă de curul cui-va.

Acelaș înțeles ca la No. 3138.

DEGET

*Vezi Bețiv, Dumnezeu, Gol,
a Jude, Mare, Miere, Raiu, Sore,
Vorbă.*

Domnul T. Bălășel, învățător, ne-a comunicat următoarele credințe și datine culese în județul Vâlcea.

De degetul cel mic se lăgă, la morți, o para, cu carc mortul are să plătescă la vămile văzduhului.

Buricele degetelor se jupoe, când vești pe altul făcându'și neputințele. Ca să scapi de această jupuială trebuie să suflî în deget și să dîci:

*Mănele mele ca tunul
Curul tău ca chirul*

Când lovești pre cine-va cu degetele în ochi, cel lovit să'î sufle în degete, că'l trece îndată.

Celui ce și trosnesce degetele i se dîce că are amorezi.

Popilor numai degetul cel mic li se vede din iad.

Peste degetele mînei drepte fetele pun de trece salamandrița ca să pîcă cîrle rîrî frumose pe cămăși.

3139 * Ți întinzi degetul și 'ți cere mâna.

I. G. VALENTINIANU, p. 32. —
I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* *Dați un deget și 'ți iedă mâna totă.*

Da Z. J., c. *Fedești*, J. Tulova.—
Maior, P. BUDIȘTEANU, c. *Bucuresci*,
J. Ilfov.

Se dice despre cel lacom, și obraznic

Si digitum porrexeris, manum invadet. ¹⁾

Prov. Lat.

Si vous lui donnez un pied, il en prendra quatre.

Prov. Franc.

Al villano, se gli porgi il dito, ei prende la mano. ²⁾

Prov. Ital.

Wenn man Einem den Finger giebt, so will er gleich die ganze Hand. ³⁾

Prov. Germ.

Give a clown your finger and he'll take your whole hand. ⁴⁾

Prov. Engl.

3140 Degetele să 'mă trăiască, inele multe.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 88.

* △ *Degetele să 'mă trăiască, inele 's multe.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

* △ *Degetul să 'mă trăiască.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

1° Să dice când nu vrem să scim de cele mai próste, de cele ce nu ne plac. (GOLESCU)

2° Când pierde cine-va un om și vré să se arate că nu 'i pare rău dice: *eă să traesc că am să fac altul*, sau: *degetul să-mă trăiescă*. — J. Argeș.

¹⁾ De 'i întinzi degetul, apucă mâna.

²⁾ Țăranul, de 'i întinzi degetul, apucă mâna.

³⁾ Când se dă cu-va degetul, vré îndată mâna totă.

⁴⁾ Dați țăranului degetul vostru și vé va lua mâna totă.

3141 Al meu deget sa 'mî trîiasca, alt inel în loc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 2.

Vezi *Scaun*.

Să ȳce când nu ne pasă de ceea ce am pierdut, cum nevasta de bărbat, și bărbatul de nevastă (GOLESCU).

3142 * △ Cinci degete sunt la o mână, și unul cu altul nu se potrivesc.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103 ; II, p. 80. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea*, J. Dorohoi.

Cinci degete la o mână, împreună născute, împreună crescute, și unul cu altul nici cum se potrivesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84.—

* *Cinci degete sunt la o mână și unul cu altul nu s'asemănă.*

HINȚESCU, p. 44. — MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c. București*, J. Ifov.

* △ *Cinci degete la o mână și nu sēmănă unul cu altul.*

BARONZI, p. 53. — preot C. BUNGEȚIANU, *înv. c. Cosovăț*, J. Mehedinți.

* △ *Sunt cinci degete la o mână și nu sāmînă toate unul cu altul.*

I. CHEANGĂ, *Por.* p. 19. — ILIE TRIFU, *elev sc. înv. București*.

* △ *Cinci degete la o mână și nu se asemănă unul cu altul.*

ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele*, J. Argeș.

△ *Cinci degete sunt la o mână dar nu se potrivesc.*

Semin. Buc. cl. VIII prin PETRE GĂRBOVICĂNU prof.

Cinci degete sunt la o mână și nu se potrivește unul cu altul.

IDEM. *Calend. Român.* 1892

* △ *Cinci degete sunt la o mână și nu sémăndă (samăndă) unu cu altu (dar ômenii).*

AL. DUMITRESCU, p. 126.—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

* △ *Are omul cinci degete la o mână și nu sunt toate de o potrivă.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

* △ *Cinci degete's la o mână, și nu's toate ca una.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți J. Covurlui.*

Ținți dzéditi tu mună, ș-un cu-alantu nu sunt ună. ¹⁾

PERICLE PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.* p. 155.

Toři zázeti nu scu řednac. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter, I,* p. 15.

VeđI Om.

Arată neasemănarea ômenilor și mai ales a fraților (GOLESCU).

Dacă degetele care sunt la aceeaș mână nu se asemănă, cu atât mai puțin ômenii care sunt crescuți în diferite moduri, și aș fire deosebite; se ȳice mai ales despre frați.

«Era odată o capră, care avé trei ieđi. Iedul cel mare și cu cel mijlociú daú prin băȳ de obraznici ce erau: iară cel mic, eră harnic și cu minte. Vorba cea : *sunt cinci degete la o mână, și nu samină toate unul cu altul*».—CREANGĂ.

Les doigts d'une main ne s'entresemblent pas.

Prov. Galic. Mss. XV.e Siècle.

Tutte le dita non son pari ³⁾

Prov. Ital.

Los dedos de la mano no son iguales. ⁴⁾

Prov. Span.

¹⁾ Cinci degete (sunt) la o mână, și unul cu altu nu sunt (tot) una.

²⁾ & ³⁾ Toate degetele nu se asemănă.

⁴⁾ Degetele de la mână nu se asemănă.

- 3143 * △ Lung în dește,
Bun de clește;
Lung în craci,
Bun de vaci.

G. P. SALVIU, *în* *r. c. Smulți*,
J. Covurluiă.

Să ȕice, în zeflema, despre cei lungi, ca să se arate că nu sunt buni de nici o trébă mai de sémă.

- 3144 * △ Te lovesci la un deget și te dóre trupul tot.

T. BALĂȘEL, *în* *r. c. Ștefănesci*,
J. Vâlcea.

Și de cel mai mic lucru al nostru ne pare rău.

- 3145 Degetul cel mare cu mult mai mic se vede de celelalte.

IOBD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 88.

Adică cel mare mai mic se'nțelege, că la toți slujasce. — GOLESCU.

- 3146 * △ L'o cumpărat cu cinci degete ș'o cătătură rea.

CATRINIU, *stud. c. Bădiu*, J. Vaslui.

Adică a furat lucrul.

- 3147 Cari dzedit va tăli, di un va ti dórá? ¹⁾

PERICLE PAPAHAGI, *Zweit. Jahres.*
p. 155.

Nici pe unu, căci toate sunt trebuinciose.

- 3148 * Nu sunt numai cu deștu (degetu) în gură, ci cu mâna totă.

A. PANN, I, p. 162. — HINȚESCU.
p. 44. — MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c.*
București, J. Ilfov.

*Am creșut că e cu degetul în gură, și când
colo el eră cu mâna totă.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 231.

1° ȕice săracul mândru. — A. PANN.

2° Adică de tot prost.

¹⁾ Ce deget vreți să tăi, să nu te dórá?

3149 * \triangle A stă cu degetul (degetile) în gura.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 257.—*Maior*
P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.* — Gr. JI-
PESCU, *Opinc.* p. 61.

* *A fi cu degetul în gură.*

BARONZI, p. 44.—T. BĂLĂȘEL, *inv.*
c. Ștefănești, J. Vâlcea.

* *A pune degetul în gură.*

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

1° A nu munci, a stă cu mânele în sîn fără a face nimica.

«Eû socotesc, mărite împărate, că cel ce a făcut o asemenea vitejie, nu creî să se fi culcat pe urechia aia, și să fi stat așa *cu degetul în gură* după ce a ucis pe smei... trebuie să fi luat el vr'un semn cu care să dé la ivelă vitejia lui.» — P. ISPIRESCU.

2° A fi nătărău.

3° A fi sêrac.

3150 * A rămas cu degetu în gură ca tăunul (musca) cu paîu în cur.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
Maior P. BUDIȘTEANU, c. București,
J. Ilfov.

Adică păcălit, prost.

3151 * A rămâne cu degetul.

A. PANN, I, p. 133.

* \triangle *A ajunge (fi) ca degetul.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănești,*
J. Vâlcea.

* \triangle *A ajunge (fi) cu degetul.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Corurlui.

Adică sărac, lipit pămîntului.

S'ars, s'a stins într'un ceas.
Numai *cu deștul* a rămas.

A. PANN.

3152 * Numai cu degetu.

Adică săracă, fără zestre.

A luat'o numaî cu degetu, şi cum se mai ȝice: numaî cu cămaşa pe dînsa.

3153 * Mai bine sa pierđi un deget de cât mîna tótă.

Maîor P. BUDIŞTEANU, J. Ilfov.

Adică mai bine să pierđi ce-va de cât întregul, un singur copil de cât pe toţi s. c. l.

Membrum perdere præstat quam totum corpus. ¹⁾

Prov. Lat.

I vâ nû piede on bresse qui tot l'coirps. ²⁾

Prov. Wallon.

L 'è méi perdr un dî che una man. ³⁾

Prov. Romanş.

Besser den Arm brechen, als den Hals. ⁴⁾

Prov. Germ.

3154 * Isî dau cu degetele în ochi.

I. BĂNESCU, prof. J. Roman.

Cértă între prietini.

3155 * Încerca marea cu degetul.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 170.

Vedî *Mare*.

Încercă lucruri peste putinţă.

Acastă variantă se va adaogă celor dejă date la No. 855.

3156 * Nici la degetul cel mic nu te pui (pune, ajunge).

A. PANN, I, p. 54.— E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulft, J. Covurlui*.— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* *Nici la degetul cel mic.*

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 352* — DRĂDIDINA ZANNE, *Bucuresct, J. Ilfov.*

A fi lasat la degetul cel mic.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 233.*

¹⁾ Mai bine să pierđi un mădular de cât tot corpul.

²⁾ E mai bine să pierđi un braş de cât tot corpul.

³⁾ E mai bine să pierđi un deget de cât o mână.

⁴⁾ Mai bine să pierđi braşul de cât gâtul.

* △ *Nu 'l schimb nici pe degetul meu cel mic.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Arată mică înseamnă a unui lucru, a unei persoane, și cât de puțin o prețuim față cu alta.

Nu 'l schimb nici pe degetul meu cel mic, adică nu mă dau pe dînsul.

«Crinit și viorelele rămăseseră pe jos, și *nici la degetul cel mic al ei nu le puneă.*» — P. ISPIRESCU.

3157 * △ *Nici la virfu degetului.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Acelaș înțeles ca la No. 3156.

«Nu te scriu *nici la virfu degetului.*»

3158 * *A numără pe degete.*

*Numai pe dește
Orî-ce socoteste.*

A. PANN, I, p. 170.

A fi prost, a fi lipsit de orî-ce învățătură.

3159 * △ *Îi numeri pe degete.*

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș. p. 188.*
— T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănești, J. Vâlcea.*

Sunt puțini la număr.

3160 * *Nu scie să 'și numere degetele.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

E foarte prost.

3161 * *A scăpă un lucru p' între degete.*

V. ALEXANDRI, *Tiatr. pag. 1593.*

* *L'a trecut p' între degete.*

A pierde un lucru pe ne-așteptate, fără a se pute împotrivi, și când credeam că am pus stăpânire pe dînsul.

«Cum să fac?... Zestrea ei 'mî scapă *p' între degete.*» — V. ALEXANDRI.

Il lui a glissé entre les doigts.

Prov. Franc.

3162 * \triangle Ce'ı trece p' iutre degete,

S. MIHĂILESCU, *Sezdt.* II, p. 73.—
G. P. SALVIU, *Inv. c. Smulfi, J. Covurluiă.*

Adică puțin și fără voiea lui.

«Ce-ı trece p' între degete dă și stăpânului.»—SEZĂTOREA.

3163 * \triangle A scie pe degete.

M. CANIAN, J. Iași.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* *A scie pe vârful degetelor.*

D-ra A. J. c. Bârlad. J. Tutova.

Adică foarte bine.

Latiniî qicéu despre ce-va foarte bine lucrat: *factus ad unguem*, prin alusie la obiceiul pre care 'l avéu lucrătorii de a trece unghia degetului pe d'asupra rosturilor bucăților de marmoră împreunate, pentru a 'și dă sémă daca aceste erau bine apropiate și nu rămăsese părți mai ridicate.

Savoir sur le bout du doigt.

Prov. Franc.

3164 * A (se) ascunde (dă) după deget.

BARONZI, p. 48.—FR. DAMÉ, I, p. 97.—maior P. BUDIȘTEANU, c. *Bucuresci, J. Ilfov.*—Ics. *Paloda XIV*, No. 27.—E. I. PATRICIU, *Inv. c. Smulfi, J. Covurluiă.*

1° A da argumente próste, a se scusă fără dibăcie.

2° A îndosi ce-va.—E. PATRICIU.

3165 * \triangle A dă după deget.

T. BILĂȘEL, *Inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A birul pre cine-va în avere, cinste saū slujbe.

3166 * \triangle Păuă va dă diu deget.

EM. POPESCU, *Inv. c. Ciocănescu-Mărgineni, J. Ialomița.*

Se qice despre omul sîrguitor și care nu 'și póte atinge scopul: «Alérgă *până va dă din deget* și tot el »

3167 * \triangle Cât va dà din deget.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-
mele, J. Argeș.*

Adică cât va fi, cât va trăi

Sunt unii ómenî cari vrënd să arate că fără ei nu se pôte
face nimica ȑic: *cât voi dà eũ din deget*, n'are să se întîmple
nimic.

3168 A bate cu degetul.

ENACHI KOGĂLNICEANU, *Letop.
Mold. III, p. 241.*

În semn de amenințare.

«Erà om de trébă și învêțat, și agluns de minte, care stând trei ȑile în
vederea norodului, aũ trecut și Sultan Mustafa împêratul tiptil, și vedên-
du'l *bătea cu degetul* ȑicënd: dușman, dând și bacșîș la Enicerî caril îl
păziaũ.» — ENACH. KOGĂL.

3169 * \triangle A se trage cu cine-va în degete.

LAURIAN & MAXIM, I. p. 1031. —
I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — FR.
DAMÉ, I, p. 345. — E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulț, J. Covurluiă.

A trage degitu cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1034.

A se împotrivi cuî-va, a se luà la cêrtă, a se judecà cu cine-va.

3170 * A fi arêtat cu degetul.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
A. PANN, I, p. 111.

A se face de rîs prin purtarea sa.

Din potrivea, la Elinî și la Romanî a fi arêtat cu degetul, în-
semnă: a se bucurà de o mare reputație.

Totum numeris hoc tui est
Quod monstror digito prætereuntium.

Orafiu.

3171 * \triangle A 'și băgà degetul în cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J.
Vâlcea.*

A ședé de gébă, fără lucru.

3171b. * A purta lumea pe degete.

I. CREANGĂ, *Pov. 190 & 267.* —
FR. DAMÉ, I, p. 344.

* △ *A purtă pe degete.*

Maior P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov. —
M. CANIAN, J. Iași. — FR. DAMÉ,
III, p. 300. — G. POBORAN, *inst. c.*
Slatina J. Olt.

* *A învîrți după (pe) deget (degete).*

G. POBORAN, *inst., c. Slatina, J. Olt.*

Vezi a Jucă.

1^a A purtă cu vorba, cu minciunile și după plac.

«Eu ți-oîu aîta-o pe unde se ascunde, iară tu să mi-o prinzi, cum ți-i meșezugul, și să'i strîmbi gâtul o lécă, să se învețe de altă dată a maî purtă lumea pe degete.» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 267.

2^a A duce după placul său.

«Crede-mă că să aibi tu puterea mea, ai vîntură țările și mările, pămîntul l'oi dă de a dura, lumea acêsta ai purta-o ulte așa, pe degete, și tôte ar fi după gîndul tîu — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 190.

3172 A suge ce-va din degete.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1031. —
FR. DAMÉ, I, p. 345.

A imagină, a închipui un lucru.

3173 * △ A pune degetul pe rană.

Dr. E. B. MAWR, p. 103. — T. BĂ-
LĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

* *A pune degetul pe bubă.*

Maior P. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov. — I. NEGRUZZI, *Conv.*
Liter. XII, p. 17.

Vezi Bubă.

A atinge punctul dureros, a lovi pre cine-va unde 'l dore, a arătă reul fără ocol.

3174 * A 'și linge degetele.

Vezi Buză.

De bun ce e. A mîncă un lucru cu mare plăcere. A înăncă totul și a maî dori dintr'acelaș lucru.

3175 * △ A lins la miere de pe degete până ce și le-a mîncat.

M. LUPESCU, *inv. c. Broscent, J.*
Sucirava.

Vezi Miere.

De prea mare lăcomie își face de cap.

3176 * A 'și mușcă degetele.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 294. — FR. DAMÉ, III, p. 77. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

Vezi *Pumn.*

1° De supărare, de părere de rău, de căință, de ciudă, de rușine.

2° De nerăbdare.

În legenda Asiriană, *Scoborîrea în iad a marelui zeu Istar*, citim: «Umilită, lovindu 'și fruntea și mușcându 'și degetul cel mare....

3177 A 'și mușcă degetele.

S. I. GROSSMAN, *Dict. Germ.* p. 136.

Vezi *Unghie.*

A fi sgîrcit.

3178 * △ A nu ave nici cu degetul ce face.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*, J. *Vâlcea*.

Se dice în glumă, de lucruri slabe.

Când face câte cine-va un lucru slab, în glumă sătenii dic, că cutare a făcut un lucru de *nici cu degetul n'ăi ce 'i face*, adică nici cu degetul nu 'l poți sfărîma.

3179 A ave degete lungi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

A fi cu degetele lungi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 199.

Vezi *Mână*, *Unghie.*

A fi hoț, și mai ales hoț de casă.

3179b. * A pune degetul.

T. CODRESCU, *Uricar*, XX. p. 88.

A iscăli.

3180 * △ A'l strânge de degetul cel mic.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*, J. *Vâlcea*.

A fi epileptic.

Când cine-va are un atac de epilepsie obiceiul poporului este de a 'l strânge de degetul cel mic, creșdend că cu acesta îl face a 'și veni în fire năi de grabă.

În Evul-Mediu, în Franța, cioclii erau dator să musce, și chiar să rupă cu dinții, degetul cel mic de la morți, păzându-se ast-fel ca un om, căzut în catalepsie, să fie îngropat de viu. De la acest obicei vine numele de *croque-mort* care se dă ciocliilor până în ziua de astăzi.

DINTE

Vezi *Bărbat*, Cap. XXI, c. *Dinte*, *Înmă*, *Limba*, *Lulea*, *Lună*, *Muiere*, *Părinți*, *Pôlă*, *Sôre*, *Stea*.

3181 * \triangle Mai aprôpe dinții
Decât (ca) parinții.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 43.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. *Argeș*. — PREOT C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosorêș, J. *Mehedinți*. — G.
MADAN, c. *Trușeni*, J. *Chișineu*, *Basarabia*.

*Îs mai aprôpe dinții
Decât părinții.*

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 11.

Vezi *Cămașă*, *Genuchiă*,
Pele.

Adică mai mult n'e milă de noi decât de fusuși părinții noștri (GOLESCU).

«Ori mi-or dà seclorii după mörte de pomană ori b, mai bine să-mi daū eū, cu mâna mea. Că, ori-cum ar fi, tot *îs mai aprôpe dinții de cât părinții*. S'aū vêđut de acestea! — I. CREANGĂ.

Vechii Eliii ȓicêū: *piciorul e mai departe de cât genuchiū*.

È più vicino il dente che nissun parente 1).

Prov. Ital.

Jeder ist sich selbst der nächste 2).

Prov. Germ.

3182 * \triangle Dintele minții la muere tocma (tocmai) după mörte-
iese.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 89.—
HINȚESCU, p. 112. — ANDREI MAR-
INESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*. —
DR GASTER, *Lit. Pop.* p. 217.

1) Mai aprôpe e dintele de cât ori-ce rudă.

2) Fie-care este sie-și mai aprôpe.

Adică mușierea după mörte dobândește minte (GOLESCU).

Cu alte cuvinte, femeile sunt fără minte, pe ele le pöte înșelă ori și cine.

- 3183 Se plânge ca n'are dinți,
Ș'apoî röde la cojiți.

A. PANN, III, p. 92. HINȚESCU,
p. 46.

Se ȑice despre cel sgârcit, care nu se îndură să dé altora
nici măcar lucrul ce'i este nefolositor.

- 3184 N'are dinți sa rödă pânea, și'i cere inima mere acre.
A. PANN, III, p. 150.

Veȑi Inimă.

Se ȑice despre omul bătrân care tot poftesce la lucruri ne
potrivite pentru virsta și puterile lui.

- 3185 Când n'avem în gură dinți
N'avem atunci în cap minți.
A. PANN, III, p. 147.

*Când n'avem în gură dinți,
N'avem atunci în cap minți.*

HINȚESCU, p. 118.

Veȑi Copil.

Adică când eram copil. A doua variantă se pöte aplică și bătrânilor.

- 3186 Dintele când te döre, cu cleștele se domöla.
IORD. GOLESCU, *Mss*, II, p. 89.

Veȑi Măsea.

Adică rēn cu depărtarea (și) numai să vindecă (GOLESCU).

- 3187 * △ Ca si dinții babii mele,
Fără șapte nu sunt opt.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. —
I. MĂGURĂ, *prof. J. Prahova*.

Se ȑice, în bătaie de joc, aceluî care se laudă că are multe și,
la drept vorbind, nu are nimic.

- 3188 * △ A ajunge ca dinții babei.

TEOD. BĂLĂȚEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea*.

A se rări.

- 3189 Trei-deci și doi de dinți are omul în gură, dar nici
doi nu'i rămân până în urma.
IORD. GOLESCU, *Mss*, I, p. 556.

Omul, când îmbetrănește, pierde, una câte una, toate însușirile, toate puterile sale.

3190 * [△] Dinții 'i-a eșit, mai sunt ochii.

G. P. SALVID, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Glumă réutăciósă care se face copiilor, și mai ales bătrânilor.

3191 * Pâna scobesci un dinte.

A. PANN, I, p. 91.

* *Cât să te scobesci într'un dinte.*

LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas*, p. 344.

D. STĂNCESCU, *Basme*, p. 12.—

FR. DANĂ, IV, p. 36.

* *Cât te-ai scobi în dinte.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Adică îndată, repede, într-o clipă.

Dar gândirea 'a fost scurtă,
Că nu pierdem vreme multă,
Cî *până scobesci un dinte*
Ce să faci 'i veni 'n minte.

A. PANN, I, p. 91.

3192 * A se scobi în dinți de un lucru.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 294.

A nu 'l pute dobândi, a renunța la dînsul. Corespunde țic-
cerii franceze: *tu peux te fouiller*.

Când prin dreptul părului, nu 'i vorbă, că par'că eră bătut cu lopata
de pere multe ce avé; dar credeți c'a avut fata parte să guste vr'o una?
Nu căci părul s'o făcut de-o mie de ori mai nalt de cum eră, de-l ajunsese
crengile în nour! Ș'atunci. . *scobesc-te fata babel în dinți!*—I. CREANGĂ.

3193 * [△] Ai dinți în gura
Ca parii la curătură.

N. MIHON, *stud. c. Onesci, J. Bacăi.*

Puțini și rari; ai îmbetrănit.

Curătura este locul unde se curăță o pădure nelăsându-se
nimica în urmă de cât, pe-ici pe-colo, câți-va semiceri.

3194 I se clătana dinții.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 7.

Adică este pă sfârșit (GOLESCU).

3195 * \triangle Nu'l mai dore dinții.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

Se țice de acel care a murit.

Les dents ne lui font plus mal.

OVIDIU, *Curiosités françaises*

3196 * \triangle A scôte (luă) cui-va si dinții din gura.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1044.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234.—
FR. DAMÉ, I, p. 375.—G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Ol.

Vezi *Măsea*.

A'i luă tot ce are, a'l sărăci cu desăvîrșire silindu'l a plăti o datorie de unde are saū de unde nu are, a'i luă și cenușa din vatră.

Laurian și Maxim adaogă acestui înțeles și următoarele: a ride saū a se opune, a amenința. — Vol. I, p. 1044 — 1045.

3197 * \triangle Dinte pentru dinte, și ochiu pentru ochiu.

N. GANE, *Conv. Liter.* An. 1875 —
1876. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

De'ți va face cine-va un reū, întorce'i răul ce ți l'a făcut.

Origina acestei țiceri: se găsește în vechile legislațiuni, cari stabileaū ceea-ce Francesul numesce: *le peine du talion*.

Ochă pentru ochă și dinte pentru dinte.

Esod. XVI, § 23.

*Acel care va răni pe vre-unul din concetățeni
săi, va îndurà ce a îndurat cela-l-alt,
va primi frângere pentru frângere, va perde
ochiū pentru ochiū, dinte pentru dinte.*

Levitic. XXIV, 19 & 20.

Rău pentru rău, țice cuvintul vechiū.

ESCHIL, *Choeforele*.

3198 * \triangle Om bun de dinte.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1044.

Care te înțepă cu vorba.

3199 * A sedé cu dintii la stele.

ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeş.* — M. CANIAN, J. Iaşi. — Dª ELENA SEVASTOS, *Pov. p. 52.* — G. P. SALVIU, *înv. c. Smulţi J. Cocurluiă.*

* A şedé cu dinţi la sóre.

MAIOR, P. BUDIŞTEANU, *c. Bucureşti, J. Ilfov.*

Veđi *Stea.*

1° A nu avé ce mănă, a răbdă de fóme. Se đice de dobitóce şi de ómenî.

2° A pîerde timpul în zadar. — J. Argeş.

Veđi đicétórea de la No. 296.

3200 * A taiă ca dinţi babei.

BARONZI, p. 43.

Adică réu şi chiar de loc.

3201 * \triangle A avé dinţi de lapte.

ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeş.* — G. POBORAN, *înst. c. Slatina, J. Olt.*

A fi tînér, şi prin urmare copiláros, nepriceput, necunoscétor de ale vieţii.

3202 * 'Ş'a aretat dinţi.

KÁHOLY ÁCS, p. 83.

Veđi *Colţ.*

A se împotrivi la óre-ce; a 'şi arètă voinţa; a ameninţă.

3203 A ascuţi dinţi asupra cui-va.

A. PANN, *Moş Alb*, II, p. 42.

A se obrăznicî cu cine-va, a'l atinge cu vorba.

Veđi *Povestea fetei*, Vol. I, pag. 499.

3204 * \triangle Ascute'ţi dinţi.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, J. Cocurluiă.*

Aşteptarea ăi-e zadarnică.

3205 * A avé dinţi de papura.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — M. CANIAN, J. Iaşi.

Se ȋice de omul care amenință fără a fi în stare să trecă și la fapte.

3206 A se spală pe dinți de un lucru.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1573.

Veđi *Gurd.*

A'și luă nădejdea de la dinsul.

«Iși pusese ochiul greco pe răsăria mea... spune'i să se spele pe dinți.»
— V. ALEXANDRI.

3207 A beli dinții.

LAURIAN & MAXIM, *Gl.sar*, p. 65.

A rîde protestee.

DOS

Veđi *Față, a Injură, a Mușcă, Obraz.*

3208 — Unul în dos te'a'njurat.

— În lipsa mea putea să mă și bată.

A. PANN, I, p. 169.

Veđi *Față, a Injură.*

Arată nepăsarea de birfelile ómenilor.

3209 * △ Ce aude dosu, n'aude fața.

GAYRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

În lipsa omului multe se spun pe socotela lui.

3210 Tóte lucrurile ne sunt pe dos.

A. PANN, II, p. 148.—HINȚESCU, p. 189.

Nu sunt cum ar trebui să fie.

3211 * △ A eși cu dosul la ómeni.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III, p. 71.—HINȚESCU, p. 134.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

A nu se purtă cum trebuie, în lume.

3212 Nici în dos, nici în față.

Pravila lui MATEI BASARAB, p. 139.

Adică în nici un chip.

«Și încă aceștia Sfinți iubitori de cinstea lui Dumnezeu zăbréla blogocestiei, atâta biruiră înșelăciunile cât nu băga în seamă nici în dos nici în față frica lor.»—*Prav. MAT. BAS.*

3213 * Dos la fața.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 58, 216, 825, 1006 & 1169; *Conv. Liter.* I, p. 294.

A dà dos la față.

V. ALEXANDRI, *Conv. Lit.* VII, p. 370. — S. F. L. MARIAN, *Trad. pop.*, p. 30.

Adică a fugi, a pleca.

«V'am dus.... Să ne videm cu bine, Mândică! Pe unde să es, ca să nu mă 'ntîlnesc cu el? Ha! pe ferăstră.... *dos la față.*» — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 825.

3214 * △ A dà dos (dosul).

Pracila lui VASILE LUPU. p. 31. — N. COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 91. — N. MUSTE, *Letop.* III, p. 21, 38. — GR. URECHER, *Letop.* I, p. 231. — BARONZI, p. 41. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 227. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

A se întorce, a plecă, a fugi, de unde și cuvîntul *a dosi*, — vezi N. MUSTE, *Letop. Mold.* p. 32, — a fugi, a se ascunde.

«Svedul necunoscînd meșteșugul Moscalului, socotind că Moscalul de frica puterii lui *aù dat dos* și fuge....» — N. MUSTE, III, p. 38.

3215 A dà dos la fugă.

NIC. COSTIN, *Letop. Moldoc.* II, p. 109.

Acelaș înțeles ca la No. 3213.

«Veșînd Tătarii așa, aù lepădat și robii și dutulul și *aù dat dos la fugă.*» — N. COSTIN.

3216 △ A duce la dos.

S. MIHAILESCU, *Sezăt.* I, p. 220.

Vezi *Spat.*

A nu ține sîmă de ceea ce i se spune, a nesocoti o poruncă dată.

«Femeia *duce la dos* tot ce'i spune bărbatu.

FALCĂ

3217 * △ Cu o falca în cer și (cu) alta (una) în pămînt.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 309. — P. ISPIRESCU, *Leg.* 6, 225, 263 & 302. — ION AL LUI SBIERA, *Por.* p. 36. — V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suctava.* — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 55; *Pov.* 58 & 214. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursuceni, J. Covurluiă.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Adică necăjit foc, mânios, gata să te prăpădască. Această locuțiune este foarte des întrebuințată în basine, de unde 'și trage și origina.

«Alții l-ar fi spus, ca cum aușind, cu amărăciune s'ar fi umplut, și de voie rea s'ar fi otrăvit, cum țice cuvîntul: *cu o falcă în cer și cu alta în pămînt, la șoim alergă*». DIM. CANTEMIR.

3218 * \triangle A vorbi cui-va sa 'i trosnescă falcile.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A vorbi aspru, fără ocoluri.

3219 * A se lovi cu mîna peste falcă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 293.

Vezi Gură.

De mirare.

«Cînd aușiră una cu acésta, toți *se lovirdă cu mîna peste falcă*. Ei nu mai putură să 'și stăpînescă mirarea... — P. ISPIRESCU.

3220 * A fi fare în falci.

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman.

Se țice despre omul care nu sê mîie cu una cu două.

3221 Cu falci deschise.

A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 42.

În gura mare, cu tărie.

Țice ea *cu falcî deschise*:
Ba să țici tu cum țic eu!

A. PANN.

3222 * \triangle A dá falci.

LAUREIAN & MAXIM, I, p. 1218.—
FR. DAMĂ, II, p. 9.—G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt.

A'i dà falcî.

P. ISPIRESCU, *Rev. Lit.* I, p. 228.

A îmbucă cu lăcomie.

FATĂ

Vezi Ban, Bătrîn, Culcare,
Di, Cap XXI. c. Fată, Față, a
se Grăbi, Nevastă, Păr, Nord,
Ochelari, a Schiopătă, Scopit,
Țifă.

Domnul T. Bălășel mî-a comunicat următoarele credințe și datine, culese în județul Vâlcea.

Fetei mari căreia l-a murit peșitorul, înainte de a se fi cununat cu el, nu 'i mai vin alți peșitori, căci n'are parte de bărbat.

Când fata merge la cine-va în casă, să stă repede jos pe scaun sau pe pat, căci și peșitorii cași or veni la ea șed, nu plăcă îndată.

Când femeea însărcinată perde din sprincene, e probă că face fată.

Când mama scaldă fetița mică, să nu încerce apa de ferbinte, în căldare, cu degetul căci, când va fi copila fată mare, își va perde fecioria.

Când copilul mic va ține întâi *mumă*, copilul ce 'l va urmă va fi fată.

Mama când cose la cea d'întâi a fetei, să nu se scoale de jos până nu o gătesce, căci numai un singur peșitor va veni la fata ei și va face cu el.

Copilul celui mic să nu 'l puș flori, de va fi bălat, ori mărgelile de va fi fată, până la anul, căci mama va face des și numai fete.

Când se îngropă locul, sau cămașa în care a stat copilul în pântice, se pune în el un fir roșu și o pană de găină, dacă vrei să faci mama mai târziu o fată.

Locul în care a fost fata se îngropă după ușa.

Dacă mama vrea să facă fată în viitor, de patru-șapte de zile să 'și facă moliftă la biserica Marții, Joia, Sâmbăta și Duminica.

Fata când e fată, trebuie să facă ițe, căci dacă s'o mărită numai e bine să facă la ițe.

Fetele trebuie să bé vinul tot din pahar, să 'l scargă, căci se scurg ochiul flăcăilor după ele.

Fetele când se învață să cósă întâi, sara când se culcă pune un codru de turtă în cusătură, ca să nu o uite, după cum nu uită turta.

Fetele mari ca să se mărite, spală clopotul și cununile bisericii cu apă. Acea apă o bea, și să scaldă cu ea ca să asculte lumea la ea, cum ascultă la clopot.

Fetele mari rămase ne-măritate, în ziua de *Ropotinul țăstelor*, a treia Marți după Paște, fac un țăst micuț, îl usucă tot în ziua aceea; îl arde până roșesce și bagă, sub el, un pul de găină viu și îl lasă de se arde, ca să ardă inima în scrisul ei, întocmai cum arde pulul sub țăst.

În sêra anului nou fetele iêu doi perî de porc; unul îl rînduesce ei și altul bălatau cu care ar vrea să se mărite. Pune acești doi perî, unul lângă altul, pe vatra arsă. Dacă perîl se încârligă unul cu altul, e probă că fata are să iêu pe acel bălat. Din potrivă dacă perîl se încârligă fie-care în parte, să 'și iêu gîndul de la el.

Tot în sêra anului nou fetele iêu trei sîmînte de cânepă, le pune pe vatra focului ferbinte, și încotro or sări sîmînte, într'acolo este scrisul ei.

Tot în sêra anului nou, fetele mari es afară cu ochii închiși, trag la gard și pun mîna pe un par din gard, și încep a numêra de la acel par în rînd, începînd de la țece înderêt până la unul. Parul care va cîde la numêrul unu, de va fi cu cîjă pe el, soțul ce-l va luă bogat va fi, de va fi sîră cîjă, va fi sêrac.

Tot în sêra anului nou fetele mari merg în oborul vitelor și, lovind ușor o vită culcată, țece: Hei, estimp! Hei, la anul! Hei, la alt an! și așa mai departe. La ce an se va sculă vita, la ala se mărită fata.

3223 * △ Fetele mari, numai după urși nu merg.

V. FORESCU, c. Folticeni, J. Suciara.

Vezi Femeie.

1° Fetele se mărită, nu după plac, ci după poruncă, după cuviința, după voința părinților, așa că numai urși nu le pune înainte la măritiș.

2° Arată cât de mult rîvnesc fetele la căsătorie, precum și mintea lor cea slabă, care le lasă a fi înșelate de orî și cine.

3224 * △ Fetele și după ursi se duc.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Aceeași idee ca la No. 3223, exprimată cu mai multă tărie.

3225 * △ Nici mărgea ne-înșirata,
Nici fata ne-măritată.

A. PANN, II, p. 128. — IINȚEȘCU, p. 101. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

*Nici o mărgea ne'nșirată,
Nici o fată ne-măritată.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 48.*

1° Să ție spre mângăierea fetelor ce întârziează a se mărită, arătând că nu trebuie să se deznădăduiască. — GOLESCU

2° Intr'un mod mai general, cand cine-va ție că un lucru este peste puțină de făcut, și el este fôrte ușor, și'l pôte face orî și cine.

3226 * Fată mare,
Minte n'are.

DR Z. J. c. Fedesci, J. Tutova. —
DRA ALEXANDRINA ZANNE, *Bucuresti, J. Ilfov.*

Fetele n'aũ minte, căci orî-cine le pôte înșelă.

3227 * △ Cu gogoși de fata mare nu se fac ouē roși.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele. J. Argeș.* — G. POBORAN, *inst. c. Statina, J. Olt.*

* *Cu povești de fată mare nu se mănâncă ouē roși.*

Veđi *Beșină, Casă, Gogóșă, Oud.*

Cu minciuni nu se face nici o trébă; nu poți face ca faptele tale să fie cređute.

3228 — Măi, Ióne (Ivane), dragi ți 's fetele?
— Dragi.
— Dar tu, lor?
— Și ele mie.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 719.* —
I. CREANGĂ, *Amint. p. 51.*

— *Ți 's dragi fetele?*
 — *Dragi.*
 — *Dar tu, lor.*
 — *Și ele mie.*

Da Ec. Z. c. Bârlad, J. Tutova.

Se dice celor care iubesc fără a fi iubiți la rîndul lor.

RĂVĂLĂTESCU. — Țara nu 'i de jác, dar tu 'mî ești pe plac, pre legea me!
 SUSANA. — Ți-oiú fi, d'apoi scii povestea lui Ivan: *Măi, Ivane, dragi fi 's fetele?* — *Dragi.* — *Dar tu, lor?* — *Și ele mie* — V. ALEXANDRI.

Veđi N. A. Bogdan, Povești, p. 110.

3229 \triangle Fata dacă 'mbetrânesce,
 Pune pae si-o pîrlesce.

S. FL. MARIAN, *Poes. pop.* 105.

Caci și-a pîrldut toți nuri

3230 $^* \triangle$ După ce trece dulcile,
 Șed fetele ca curcile.

T. BĂLĂȘEL, *Inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

După ce trece vremea în care fetele așteptă pețitorii, ele se întristeză, c'aũ rămas ne-măritate.

Dômnă Elena C. Bălășel, a cules în comuna Bogdănesci, J. Vâlcea un cântec din care extragem următoarele versuri.

Deseră sê lasă sec.
 Mē duc, malcă, sã mē 'nnec,
Cã a trecut dulcele
Și ședem ca curcile.
 Fata mamel, nu te duce
 Cã mai vin și alte dulce.

3231 $^* \triangle$ Cine are fete multe, însoră mulți măgari.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 78. —
 HINȚESCU, p. 59. — ANDREI MARI-
 NESCU, *Inv. c. Hunele, J. Argeș.*

Adică le dă după ori-cine sê întimplă, fie cât dē proști (GOLESCU).

3232 $^* \triangle$ Ai fete, strângi gunoe.

GAVRIL. ONIȘOR, *prof. c. Bârlad,*
 J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 3231.

3233 Cine are multe fete, aduna nebunii de pe drumuri.

P. IPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 150.

Acelaș înțeles ca la No. 3232.

3234 Cine are fete multe, se închină la orî-cine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 239.

Ca să le pôtă mărită.

3235 * △ La o fată mare si un magar sbîară (sbéră) la uşă.

A. PANN, II, p. 134. — HINȚESCU, 57. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeş.*

* △ La fata mare și măgarul sbéră.

Semin. Buc., Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICĂNU, *prof.*

* △ La o fată sbéră (rage) și un măgar.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tulova.* — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

* △ La o fută mare și un măgar îi sbîară (sbéră) la uşă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 102 — II. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Pe o fată mare o pôte cere orî și cine în căsătorie, numai să vré dînsa. Are acelaș înțeles ca ȋicerea: *și măgarii sunt scoși în tîrgul armăsarilor.*

3236 Așa 's fetele, când senin când plôie.

V. ALEXANDRI, *Conv. Liter.* V, p. 140.

Arată firea schimbătore a fetelor carî acuma sunt vesele și acuma se posomoresc.

3236 b △ Unde's șapte fete'n casă,
Nici călți în casă,
Nici mălaiu pe masă.

G. DEM. TEODORESCU, *Foes. Pop.* p. 256.

Veđi Cumnată, Frate, Soră.

Unde poruncesce mulți nu ese nici o ispravă. Acéstă ȋicală se află în basmul: *Vitezul cu mână de aur.*

3237 * △ La casa cu două fete
Mor pisicele de sete.

Semin. Buc. cl. VII prin P. GÂRBOVICĂNU, *prof.*

Ved! Cumnată.

Acelaș înțeles ca la No. 3236.

- 3238 Fata pân'ei marită
Țile negre vei nodă.

BABONZI, p. 53.

*Fata pân'ei mărîtă
Dile negre vei înnodă.*

HINȚESCU, p. 57.

Căci fetele se mărită anevoie, și 'ți fac țile fripte până le poți dà pe la casele lor.

- 3239 Fata mare,
Grijă mare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 238.

Căci au minte ușoră și orî-cine le pôte amăgi.

- 3240 Fetișora asta are trei còste de drac într'insa; pe
când (și chiar și) cea mai bună dintre femei, și
(inca) tot are una.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p.
29; *Pov.* p. 164.

Fetele, chiar și cele mai bune, tot au câte ce-va rău într'-insele.

«Fetișora asta, o ved! d-ta cât e de scumpă la rîs? Par'că 'ți ar veni a crede că-i de cele cu crucea 'n sîn, dar, ica! una de aceste a înălbit o dată numai într'o singură noapte pe moșu-meu în fântână.» — I. CREANGĂ, *Pov.* 164.

De alminterea Românul crede că nu e bine să rămăie femeia fără nici un drac într'insa.

- 3241 * △ Fata mare,
Ispravă n'are.

V. ALEXANDRI, *Proză*, p. 5. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*.

Adică nu'i de nici o trébă.

- 3242 Fata mare,
Bese tare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71.

* △ *Fată mare, bese tare,
Umple casa de putóre.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, pag. 381. — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci*, J. *Vâlcea*.

Să ȋice pentru cei ce, cu cât mai mari sunt, cu atât mai mari greșeli fac, și pentru cei ce li s' aude numele de departe (GOLESCU).

Coplii flecarî și un adese ori în batjocură, în fața fetelor, următoarele versuri.

*Fata mare,
Bese tare,
Umple casa de putore,
Sparge fundul la căldare,
Sparie ieșă din coșare.
Fata mică bese 'ncet,
Umple casa de oțet.*

3243 Fata, drac înzobonit.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 238.

Arată șiretenia fetelor.

3244 Fata cu tulei n'o țină pe vatră, că nu e făcută de vatră.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 114.

Adică fata în vîrstă n'o țină ne măritată (GOLESCU).

Il ne faut pas faire grenier de filles.

Prov. Franc.

Di donne e di vinu 'un ne fa magazzinu ¹⁾.

Prov. Cors.

Mädchen und Eier muss man nicht lange aufheben ²⁾.

Prov. Germ.

3245 Erî se jucă între fete
S'astă-ȋi șade (șede) 'ntre neveste.

A. PANN, II, p. 143. — HINȚESCU,
p. 59.

*Erî eră cu fetele
Ș'astă-ȋi cu nevestele.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 378

* △ *Până ieri cu fetele,
Astă-ȋi cu nevestele.*

Poes. Pop.

*Astă-ȋi cu fetele,
Mâne cu nevestele.*

ION GHICA, *Scrisori*, p. 34

¹⁾ Fetele și vinul nu se păstrează.

²⁾ Fetele și oulele nu trebuie păstrate multă vreme.

Pentru cei a căror stare s'a schimbat cu totul și de curînd, precum și de fetele cari au greșit.

Aceste versuri formîză începutul vechiului cîntec care se dice de zori și a doua și după nuntă. Veđi, pentru mai multe detalii, ION GHICA, *Scrisori*, p. 33—36.

3246 * Nici cu fetele, nici cu nevestele.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 110.

Nici cu fetele la hordă, nici cu nevestele la biserică.

A. PANN, II, p. 98.

* *Nești tri tu investi nești tri tu feti.* ¹⁾

D. A. MILESCU, *Gopești, Macedonia.*

Se dice despre acele cari, prin purtarea lor nesocotită, au eșit din rîndul fetelor, fără ca să intre într'al nevestelor.

3247 * △ Cîte fete se ridică nu pot face o mamălișă.

G. P. SALVIU *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Nu sunt bune de măritat. Se dice pentru fetele care nu mai sunt copile mici, dar nici fete mari, după-cum se cred.

3248 * △ Nu e nici fată nici nevastă.

Semin. Buc Cl. VII prin P. GĂRBOVICĂ, prof.

Acelaș înțeles ca No. 1553.

3249 * Fata mare, pétra'n casă.

Veđi *Pétră.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Unii părinți privesc fetele ca o sarcină în casa lor. Veđi No. 1003. În basmul cu *Doi împărați* de Teodor M. Arsenie, citim :

— Împărate, împărate,
Tu ai trei fete,
Ca nisce pietre,
Êr eu am trei feciori
Ca nisce bujori.

3250 * △ Fetele, la casa omului, 's petre de mîra.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Covurlui.*

¹⁾ Nici între neveste, nici între fete.

* △ *Fetele sunt petri la casa omului.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci J. Vâlcea.*

Vezi *Pétră.*

Acelaș înțeles ca la No. 3249.

3251 * De cât fătă ma ghine chetra.¹⁾

D. DAN, *Nevesca, Macedonia.* —
D. A. MILESCU, *c. Gopești, Macedonia.* —
XENOFONTE CAPSALE, *Pirlepe, Macedonia.*

Țice Aromănul supărat că a căpătat o fată.

3252 * Di fete multe casa nu se asparze.²⁾

D. A. MILESCU, *c. Gopești, Macedonia.*

Vezi *Copil.*

Cu toate că fetele sunt pétră în casă, nu se strică o casă fiind
că nevêsta face numai fete. Are câte-odată și înțelesul prover-
bului românesc: *casa de copii nu se strică.*

3253 * Săraca mândruța mea
Cât e ea de neteșea:
Demineța când se scôla,
Ciôrele din cap îi sbôră,
Eră sêra când se culca
Gândesci că-i o ciôră smultă.

S. FL. MARIAN, *Ornit. II, p. 39.*

Se țice cu privire la o fată, care își negrijesce corpul, care
umblă ne-spălată, ne-peptenată și négră.

3254 * △ A rubi fruntea fetelor
Și-a luă ciuful verzelor.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

De cine nu ai gândit, de acela ai avut parte.

3255 * △ Fete multe, saracie la casa.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

De ôre-ce le trebuie zestre.

3256 * △ Să deă (dee) Dumneșeu, mama, sa fiu eă fata (mare).

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — C. NEGRUZZI, I, p. 250.

¹⁾ De cât fată mai bine pétră.

²⁾ De fete multe casa nu se strică.

Arată îndoiéla ce o are despre ce-va.

3257 * Te o vreà fata și mama, voiú și eú.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*Daca o fi de la Dumnezeu
Ș'o vreà fata și muma, voiú și eú.*

A. PANN, II, p. 143. — HINȚESCU,
p. 59.

Dicem când nu atîrnă numai de noi ca să se facă un lucru care,
de almintrelea, ne este plăcut.

3258 Te gata, tóte sunt gata,
Numai nu voesce fata.

A. PANN, II, p. 143. — HINȚESCU,
p. 68.

* *Gata, gata,
Dar nu vré fata.*

I. ARBOR, *ing. J. Argeș.*

* △ *Gata, numai să vré fata.*

Gr. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Nu a sosit vreme de a se face ôre-ce, și nu atîrnă de noi ca
să se facă. Se dice celui care crede că un lucru este gata, pe
când în realitate mai e mult până atunci.

3259 Rusinea fetei, flórea frumuseței.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 238.*

Podóba fetei este modéstia.

3260 Cinstea fetei, preț n'are.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 238.*

Căci odată perdută nu se mai pôte redobândi cu tóte bogă-
țiile lumii.

3261 Mai bine fata mórtă
Té cât ne-cinste să pórtă.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 238.*

În memoriile lui Langeron, printre documentele privitoare la
istoria Românilor găsim următóarele linii care ne dovedesc, cu
prisosință, că la începutul acestui secol se găseaú boierí, și
încă dintre cei mai mari, cari erau cu totul de altă părere de
cât Virginiu, care și-a omorît singur fata, în mijlocul forului de
la Roma, vrénd mai bine să o vadă mórtă de cât necinstită de
deceinvirul Claudiu.

«Le boyard Constantin Philippesco, profitant cette impardonnable faiblesse de Miloradovici, lui prostituait sa fille, s'empara de sa confiance, surprit par lui celle de Michelson, réussit à rendre Ipsilanti suspect, et enfin à l'éloigner, brouilla Michelson avec lui et fit déposer et persécuter Varlam.

- 3262 Mai bine fata cinstită,
Decât zestre grămădită.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 238.

Sunt mulți, cu toate acestea, care pretind că: *zestrea toate le astupă*.

- 3263 Fata la vremea ei, ca mierea în fagul ei.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*,
p. 183.

Adică dulce și plăcută.

- 3264 Fata după muma, ca proba după pâna.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 183.

Cum a fost muma va fi și fata.

- 3265 Fata ca mama.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 183.

Acelaș înțeles ca la No. 3264.

- 3266 * △ Nu umblă după fete, că rămâi fără ghetă.

N. IORDAN, *stud. c. Tecucel*, J.
Tecuci.

Dragostea fetelor, golesce punga omului.

- 3267 Cinstea fetei ca zapada, dacă odata se topește, al-
băta nu i se mai vede.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 183.

Repetă sub o altă formă idea de la No. 3260.

- 3268 * △ A fi fata fatată.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Adică cu copii.

- 3269 * △ A trecut fata prin rai.

I. BĂNESCU, *prof.* J. *Roman*.

Vezi *Cap. III & IV, c. Alba*.

Și-a pierdut fecioria.

- 3270 * △ A fi fata la cap.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănești*, J.
Vâlcea.

A 'și fi perdut fecioria. Umblă cu capul gol, ca fetele, ar trebui însă sa se imbrobodăască ca muierile.

3271 *△ Sunt multe fete ingrenate.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Ilumele, J. Argeș.*

Vezi Drac.

1° Se dice când tot de odată plonă și sôrele lucesce.

Francesul dice în acelaș cas: *c'est le diable qui bat sa femme et qui marie sa fille.*

2° Sunt mulți ômeni cari, în față, și se arată într'un fel și în inima lor aũ alt ce-va, întocmai ca și unele fete cari, în față se dau de fete mari, pe când în fapt ele sunt muieri gôle.

3272 * A' fi fata în flóre.

Adică fată mare.

3273 Ca o fată mare se arata.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem. p. 6.*

*△ A se purtă ca o fată mare.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

*△ Par'că e o fată mare.

I. CREANGĂ, *Amint. p. 85.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Adica sfiicios, rușinos, cu gusturi modeste, cu minte, așeșat, curat, ciuștit, fără bănueli.

Il est sage et timide comme une jeune fille.

3274 * Tot ca una, fata (me) mea.

A. DONICI, *Il fab. 9. p. 22.* — V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 717.* — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ. p. 83.* — D^a SOFIA NĂDEJDE, *Nuv. p. 16.* — FR. DAMÉ, *II, p. 14.* — *Gazeta Poporului An. I. No. 230.*

Se dice pentru cele care sunt de o potriva, de un fel, cari sunt *tôte ca una și una ca tôte.*

Paternitatea acestei țicere se atribue lui Donici care, cel d'în-tâin, a întrebuintat'o în următorea fabulă:

MOMIȚA ȘI OGLINDA.

În oglindă o momiță
 Chipul își vedu odată,
 La a sa tovarășiță
 Face semne mi-i arăta,
 Dicând: «Uită-te, privesce
 La ace caricatură,
 Cum să strîmbă, se slujește,
 Parcă-i pulhavă la gură.
 Vezi grimasuri ce întorce.
 Eu să fiu așa de slută,
 Samă singură 'mi aș face
 Și mi-aș spîndură de ctudă.
 Dar cum sunt din sorioare
 Vr'o trîi patru sluișore
 Ca acêsta, și anume
 Pot pe număr a le spune,
 Nu mai cere trebuința,
 I-au răspuns tovarășița,
 Căci fără de înșirare,
 Adevărul de vei vre,
 Noi suntem cam din nascare
Tot ca una fata me.

Cart. II, fab. 9.

- 3275 * △ Patru-deci de ani îmi pare
 De când sunt fată mare.

T. BĂLĂȘEI, inv. J. Vâlcea.

Se dice fetelor rămase ne-măritate.

- 3276 * △ A fi ca fata ne-maritata.

G. POBORAN, inst. J. Olt.

A fi fără nici un rost în lume.

- 3277 * △ Are popa șapte fete, toate stau sa fete.

T. BĂLĂȘEL inv. c. Ștefănescu, J. Vâlcea.

Se dice despre fetele cu rea purtare.

FATA

*Vezi Cîră, Comăndure, Dos,
 Fata, Întelepciune, a Judecă,
 Maș, Pămînt, Roșău, Suflet,
 Urît.*

- 3278 Se incaldesce la fata,
 Iar spatele îi ingheta.

*A. PANU, I, p. 155. - HINȚESCU
 p. 58.*

Despre cel leneș și trândav.

- 3279 În fața te cinstește,
 Și în dos te vorbesce.

A. PANN, I, p. 168. — HINȚESCU,
p. 34.

Despre cel fățarnic.

- 3280 În față nna 'ți vorbesce,
 Și în dos alta 'ți croesce (croiesce).

A. PANN, III, p. 63. — HINȚESCU,
p. 206.

* *Tu față una 'ți sburasce.
 Și dinapoî alta 'ți curuésce.* ¹⁾

N. St. c. Nijopole, Macedonia.

Arată năravul celor vicleni și fățarnici.

- 3281 În fața dinții îți albesce,
 Și inima își negresce.

A. PANN, III, p. 63.

Acelaș înțeles ca No. 3279 și următoarele.

- 3282 În tața te neteșesce,
 Și în dos te cioplesce.

A. PANN, Edit. 1889, p. 88.

*In față te neteșesce,
 Și în spate te cioplesce.*

A. PANN, III, p. 63. — HINȚESCU,
p. 122.

Acelaș înțeles ca la No. 3279 și următoarele.

Chi davanti te lica, dadrio te sgrafa ¹⁾.

Prov. Venet.

*Hüte dich vor den Katzen,
Die vorne lecken und hinten kratzen* ²⁾.

Prov. Germ.

- 3283 △ Pe din fața magulesce,
 Pe din dos te otravesce.

S. FL. MARIAN, *Poes. Pop. Nun tă*
p. 53.

Acelaș înțeles ca la No. 3279 și următoarele.

¹⁾ În față una 'ți vorbesce, și dinapoî alta 'ți croiesce.

3284 In față miere,
Și în dos fiere,

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 88.

Vezi Buză.

Se dice despre cel fățarnic care:

C'albina 'n gură cu miere
Și în coddă cu ac și fiere.

Honig im Munde, Galle im Herzen ³⁾.

Prov. Germ.

A honey-tongue, a heart of gall ⁴⁾.

Prov. Engl.

Langue de miel et cœur de fiel.

Prov. Franc.

Volto di mele, cor di fiele ⁵⁾.

Prov. Tosc.

Boca de mel, mãos de fel ⁶⁾.

Prov. Portug.

3285 * △ In față te linge,
In dos te frige.

HINȚESCU, p. 58. — G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt.

* △ Pe din fața te linge,
Pe din dos te frige.

S. MIHĂILESCU, *Sezdătoare*, II, p.
218. — V. FORESCU, c. *Folticeni*, J.
Suciava. — E. I. PATRICIU, *inv. c.*
Smulți, J. Covurluii.

Arată năravul celui fățarnic și viclen.

3286 * △ A judecă numai fata, iar nu si inima.

A judecat numai fața, iar nu și inima.

A. PANN, II, p. 146. — HINȚESCU
p. 57.

A judecă după exterior, adică într'un mod superficial.

¹⁾ Acel care în față te linge, în dos te sgârle.

²⁾ Păzesc-te de pisicile care te ling în față și pe din dos te sgârle.

³⁾ Miere în gură, venin în inimă.

⁴⁾ O limbă de miere, o inimă de fiere.

⁵⁾ Obraz de miere, inimă de fiere.

⁶⁾ Gură de miere, mână de fiere.

- 3287 Tot-d'a-una fetisóra.
Marita pe fetisóra.

A. PANN, II, p. 129. — HINȚESCU,
p. 58

* △ *Fetișóra mângâie fetișóra.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 106.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 382.
— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hume-*
le J. Argeș.

Veđi *Cap.*

1° Frumusețea înlesnesce măritarea fetelor căci, precum ȋice francesul: *La beauté est un bon passeport dans la vie.*

2° Acest proverb se întrebuinteză cu mai multe înțelesuri. Unii îl explică ast-fel: fetele sunt atrăgătoare, îi mângâie fețișóra dar 'ți golesc pungușóra. — MARINENCU.

Sunt mai multe variante a acestei ȋiceri, cari nu se pot publică.

- 3288 Fața subțire cu mare cheltuēla se tine.

G. MUNTEANU, p. 150. — HINȚESCU,
p. 58.

Veđi *Boerie, Neroȋie,*
Obraz.

Cine vré să ducă o viēță mai alésă, să trăiēscă bine, trebue să cheltuēscă.

- 3289 * △ Te nita în fața,
Și me întreba de viēța.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 148; III,
p. 120. — HINȚESCU, p. 194. — *pre-*
otul D. CIORICE, *inv. c. Mereni. J. Olt.*

Omul se uită în fața,
Și îi judecă viēța.

A. PANN, I, p. 150.

Omul se uită în fața
Și 'ți judecă a ta viēța.

HINȚESCU, p. 135.

Uită-te la obraz și mă 'ntreba dē necaz ;
Uită-te la fața și mă 'ntreba dē viēța.

IORD. GOLESCU, *Ms.* II, p. 11.

* △ *Uită-te la față
Și mă 'ntrebă de viață.*

BARONZI, p. 50. — HINȚESCU, p. 58. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. — P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 165. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Coturluiă*.

*Privesce-mă în față.
Ș'apoi mă întreabă de viață.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.*

* △ *Uită-te la față,
Și'l întreabă de viață.*

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRROVICEANU, prof.

Adică buna saū réua petrecere a omului se cunoște după fața obrazului (GOLESCU).

Se dice când se întâlnesc două prieteni, cari nu s'au vădut de mult, și să cercetéză despre sănătate și despre starea lor materială.

— Ba ca să ȳici, măi Ne-avere,
Vesel ești, ori am părere?
— Dar ori nu vești? ce pustie!
Tu o să mori în prostie.
Apoi, *te uită la față*
Și mă 'ntrebă de viață

A PANN, I, p. 16.

3290 Dupa a lui față, firea lui de față.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91.

Sé dice pentru cei uriți, ce aū și faptele lor urite, ca și fața (GOLESCU).

3291 Nu caută la față, si la naravul ce are în față.

IORD GOLESCU, *Mss.* I, p. 506.

Acelaș înțeles ca la No. 3286 sub formă de povață.

3292 * ∠ Me uit în față sa ved ce are în mațe.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humels, J. Argeș*.

Veđi *Ochiū*.

Căci pe față se oglindesc năravurile omului.

3293 Și pe față, si pē dos, tot față din dos.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 98.

Veđi *Frumos*.

Sé ȓice pentru cele mai urite lucruri (GOLESCU).

3294 * Ma ghini sa aruşescă di cât sa îngalbinescă faţă ¹⁾.

D. A. MILESCU, c. *Gopeŕi*, Macedonia.

Se aplică la însurătóre şi mai cu sémă la aceea de a doua óră.

3295 La faţă frumos s'în lăuntru gaunos, ca mărul cel frumos.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 192.

Veđi *Frumos*, *Măr*.

Se ȓice pentru cei ce la vedere se arată de ispravă, iar pe din năuntru sunt scârnavi şi cumplici, ca făţarnicii.

3296 Când nu sunt de faţă pôte să mă bată.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 731.—
P. ISPIRESCU, *Basme*, p. 129.

Veđi *Dos*.

Arată nepăsarea pentru cele ce se spun de noi în lipsa noastră.

Dice unul: cutare te ocărasce, dar acela îi răspunde: «când nu sunt de faţă, pôte să mă bată.»—IORD. GOLESCU, *Răspunsuri potrivite*, *Mss.* I, p. 731.

3297 De faţa fiind, lipseşte.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 94.

Se ȓice pentru cei nesimţitori (GOLESCU).

3297_b * Ca ta de faţa, şi baţa ²⁾.

V. DIAMANDY, *prof. c. Meŕova*,
Armiciu, Macedonia.

După om şi cinstea.

3298 * [△] A fi cu două feţe.

D. TICHINDEAL, p. 321. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. Do, rohoi. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON. *inv. c. Stiubenit*, J. Dorohoi. — M. CANIAN, J. Iaŕi. — GR. JIFESCU, *Răur. Oraŕ.* p. 57. — G. ONIŞOR, *prof. c. Běrlad*, J. Tutova.

Veđi *Obraz*, *Taler*.

Adică făţarnic, şi vielén.

D'aceia părerea noastră publică e cu două feţe adică răzbuzată.» — GR. JIFESCU.

¹⁾ Mai bine să roŕescă de cât să îngalbinescă faţa.

²⁾ Cum e faţa şi palma.

- 3299 * A scapă cu fata curata.

BARONZI, p. 41 & 68. — P. ISPIRESCU. *Rev. Ist.* I, p. 233; *Leg.* p. 16.

Cu fața curată.

FR. DAMÈ, I, p. 321.

Vezi *Obraz.*

Adică a eși curat dintr'o afacere, fără ca să i se pōtă aruncă vre-o învinuire; a nu rămâne de rușine.

«Pe drum calul spuse fetei cu ce tertipurî âmbălă tată-său să-i încerce bărbăția, și o povățui ce să facă ca să scape *cu fața curată.*» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 16.

Alnâm acir iuzim ac. ¹⁾

Prov. Turc.

- 3300 Dupa fața și sufletul.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 157.

Vezi *Ochii.*

Sufletul omului se oglindește pe fața lui.

- 3301 * A dà un lucru pe față.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1213.

A descoperi un lucru, a'l dà în vileag.

- 3302 Nici pe față, nici pe sub mănecă.

BARONZI, p. 44.

Adică nici pe față, nici pe ascuns.

- 3303 * [△] A'l întorče față la cefa.

A lovi cu putere, cu palma, peste obraz.

- 3304 * [△] I-a eșit pamintu 'n față.

G. P. SALVIU, *inc. c. Smulți, J. Covurlui.*

Se dice de cei bolnavi, cărora li se înegresce față, *qui ont la figure terrestre*, cum dice francesul.

Țerannul crede că acesta este semn de mōrte.

FĂTĂTĂŬ

- 3305 * [△] A esi fatatau inaintea cui-va.

G. POROAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Cu îndrăsnělă, ca o fată care a perdut ori-ce rușine.

¹⁾ Fruntea mi-este deschisă și fața 'mi albă; adică sunt fără pată. Proverb omu nicat de d-l Ion Baracu, student din Avdela, Macedonia.

FECIOR

Vezi *Ban, Copil, Lete, Popă*

3306 Fecior de baba.

B. P. HASDEU, *Etym. Magn.* p. 2271.—DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.* p. 151.

Se dice despre copiii crescuți pre mult timp pe mânele mamelor și a bunicilor.

3307 * △ Cine are feciori, are și pecate.

GAVRII. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Cine are copii are și greutăți, trebuie să se aștepte să pată câte o rușine din pricina lor.

3308 Gûlobi si feciori cacu casa. ¹⁾FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I.* p. 9.

Cine are copii nu 'și pôte ține casa curată.

Fioi e colombi smerda le case. ²⁾

Prov. Triest.

Enfants, poules et les coulombs.

Embrenent et souillent les maisons.

Trésor des sentences XVIe Siècle.

3309 * Feciori s'hiba, mea fete câte s'vrei. ³⁾D. A. MILESCU, *c. Gopești, Macedonia.*

Arată preferința Macedonenilor, ca și a Românilor în genere, pentru băieți.

3310 * Feciorli măca țapurne, (s') auslor le amortesc dinții (dinții). ⁴⁾D. DAN, *c. Nevesca, Macedonia.* — META COSTANDIN, *c. Molariște, Macedonia.* — XENOFONTE CAPSALE, *c. Pirlatepe, Macedonia.* — IFRICILE PAPA-NAGI, *Zireit, Iahres.*, p. 156.

¹⁾ Porumbil și copilul scârnăvesc casa.

²⁾ Copiii și porumbil scârnăvesc casa.

³⁾ Băieți să fie, căci (dor) fete câte vrei.

⁴⁾ Copiii mănâncă prune verzi, și bătrânilor li se strepezesc dinții.

* *Ficiorli mănca prunele, și-a ușlor le amorțesc dinții* ¹⁾).

I. GURU, *prof. c. Aminciu, Epir.*

Vedî *Părinți.*

1° Unul greșese și altul o pătesce, mai cu deosebire părinții mult trag în urma copiilor.

2° Când copiii fac ce-va rele, părinții se îngrijesc. — *Epir.*

3311 * *Cu ficiorli nu mâți lapte că te pruschuchesc.* ²⁾

D. DAN, *c. Nevască, Macedonia.* —
XENOFONTE CAPSAK, *c. Pirlape, Macedonia.*

Cine se adună cu cei proști, să rău crească, nevătămat nu scapă.

3312 *Feciorli acela cu minte plangu ma înainte di ci lui lă fômea* ³⁾).

M. BOJADSCHI, Γραμ. Ρωμαυν. p. 195.

Vedî *Copil.*

Trebuie să fim prevădători, să îngrijim de cu vreme de cele trebuincioase.

«Porcul agrul ședeă nă zua sub arbure, și intru xea dincili. E vulpea ci trecea pre acolo lu vizu sub un arbure. Cătră ci fără verună lipsire ce intruxești dincili? Și acela răspuse: nu u fac incot, că seste că nă jine neapandaxita verună lipsire, și lă am îndrepci, tra si nu șed aturcea si lă intruxesc, cândo si me lipséseă.» — M. BOJADSCHI.

3313 *Și feciorli nu s' fac cu punga di guse* ⁴⁾).

I. NENIȚESCU, *Rom. Maced.* p. 283.

Se ȳice femeilor însărcinate arătându-se că, dacă vor nasce o fată, și acesta e cu norocul ei.

3314 *Feciori acatată Sămbata* ⁵⁾).

I. NENIȚESCU, *Rom. Maced.* p. 164.

Cuvînt de ocară ce se ȳice copiilor de Români din Tirnova și din Magarova.

Locuitorii din aceste orașe, mai toți negustori, sunt ocupați totă săptămîna în Bitolia, și numai Sămbăta se întorc acasă. Acastă particularitate explică în de-ajuns ȳicerea.

¹⁾ Copiii mănăncă prunele, și bătrînilor le amorțesc dinții.

²⁾ Cu copiii nu mănăncă lapte ca te stropesc.

³⁾ Copiii cei cu minte plîng mai înainte de a le fi fômea.

⁴⁾ Și băieții nu se fac cu punga de gât (gușă).

⁵⁾ Copiii concepui Sămbăta.

FEMEIE

Veți Casă, Că, Fus, Leneg,
 Muțere, Păsat, Plătă, Sterp.

FACREA FEMEIEI

I.

Spun, mare, ca Dumnezeu, după ce a urjit pământul cu ariciul, avu poftă să facă și omen.

El și-a împlinit pofta inimii tocmai pe tocmai.

Făcu pe om și se veselî o tână. Cățelul cum este el lingusitor, tot sfîștea din cōdă și se gudură pe lângă Dumnezeu; érá Dumnezeu îl luase în nume de bine și nu făcea un pas fără să nu fie și cățelul cu dînsul.

Voidă să facă și pe muțere; ori, că uitase cūm făcuse pe om, saū că de témă că nu va mai nimeri să facă acelaș lucru a doua oră, precum îl făcuse întâi, stătū la chibzuiri.

Se socoti ce se socoti, și îndată adormi pe oin. Pasămi-te că plănuise oi ce-va nou în gând; și de unde să nu fie așa. Scōse o cōstă de la om ca să lăv pe muțere, și o puse jos, alături, până să închiđă rana ce făcuse bietului om.

Cățelul stă și el acolo, și se uită la stăpînul său ce face.

Pe cānd Dumnezeu se frămîntă cu firea și se munceă a vindecă rana omului, cățelul haț! lea cōstă în gură și pe ici ție drumul. Veđi că p'a-tunci căței nu erău învețați a face slujă! Cānd bagă de sēmă Dumnezeu, cōstă nu e. Se uită în sus, se uită în jos, și ce să veđi D-ta? fugea cănele, nene, de par'că fi dase cine-va sub cōdă cu unt-de-nest

Sirigă Dumnezeu: cuțu! cuțu! Dară unde să mi-l auđă cănele. Cum bag de sēmă, se dedulcise necuratul la carne de om. Iară dacă veđū Dumnezeu că nu este chip să scōtă cōstă din gura cănelui alt-fel, se luă după dînsul. Cănele fugi, Dumnezeu după el. Și fugi, și fugi, și fugi, până ce Dumnezeu se cam supără, și unde mi se opini odată, sări cale de un conac și mi-l apucă de cōdă. Cănele trage, Dumnezeu ține. Nu vrea, dușmanul să lase cōstă din gură, nici în ruptul capului. Și trage, și trage, până ce Dumnezeu rămăne cu cōdă lui în mână, érá el se duse ca un turbat, și dus a fost și până ađi.

Dumnezeu măhnit și ostenit de atăta alergare, stătū locul și se uită cānd la căne, cānd la cōdă lui cu care rămăsese în mână; apoi scārbît, trānti cōdă jos, pe pămînt, și ăise:

— Muțere să se facă. Și muțere sē făcu.

P. ISPIRESCU, *Snove*, p. 92.

Veđi în Șezătōrea, IV, p. 177, o variantă a acestei legende.

II.

Dumnezeu, la început, a făcut și pe femeu tot cu atătea cōste cū câte făcut și pe bărbat. Însă cānd a rēmas mōșă Eva însărcinată cu copilul cel d'întăi, nu putē să-și ție sarcina, căci se lāsă mereu în jos. Atunci Dumnezeu, veđînd că a greșit-o, fii d-că trebuia să fi dat femeii mai multe cōste ca bărbatului, a mai luat două costițe de la Adam, și le-a pus la Eva. Așa că de atunci femeea a rēmas cu mai multe cōste ca bărbatul. — T. BĂLĂȘEL, J. *Vâlcea*.

3315 *△ Femeia te face să 'ți iei ale trei fiiore și lumea în cap.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 104. —
 ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
 J. *Argeș*.

Arată răutatea femeielor.

*Se garde de femme espouser
Qui veut en paix se reposer.*

BRUSCAMPILLE, XVIIe Siècle.

3316 * Ce e mai rău de cât o femeie?—Două.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Aceas idee ca la No. 3315 sub o altă formă.

Ὅδεν γυναικὸς χεῖρον, οὐδὲ τὰς καλῆς ¹⁾).

Prov. Elin.

3317 * Δ O femeie vrednică e corónă casei..

I. G. VALENTINEANU, p. 41. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș. — PREOT C. BUNGETIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.

* Δ *Femeia cinstită este corónă bărbatului.*

Semin. Buc. Cl. VII prin P. GĂRBOYCEANU, prof.

Vezi *Nevastă*.

La țără mai cu sémă, toate lucrurile din casă și din curte sunt sub îngrijirea femeiei și când acesta e vrednică toate sunt bune, la din contra toate sunt în stare rea.

Acastă dăcere ne vine din Biblie, unde se citește: *Cel ce aū aflat muiere bună, aflat-aū daruri și aū luat de la Domnul îmbălbândire.*—*Parem. SOLOM. XVIII, § 22. Biblia 1688.*

Femme bonne vaut une couronne.

Recueil de GRÜTH.

Na fomna buna la val ōna corōna ²⁾.

Prov. Lomb.

La muger buena corona es del maridado ³⁾.

Prov. Span.

A good wife's a godley prize ⁴⁾.

Prov. Engl.

3318 Femeia tot femeie.

C. NEGRUZZI, I, p. 157.

¹⁾ Nimic nu e mai rău de cât femeia, chiar și cea mai bună.

²⁾ Femeia bună prețuește o corónă.

³⁾ Femeia bună este corónă bărbatului.

⁴⁾ O femeie bună e de mare preț.

* *L'cmeea e tot femee și în ziua de Paști.*

MAIOR P. BUDIȘTEANU, c. București, J. Ilfov.

Adică în tot-dé-una slabă, fără judecată și ne-statornică. Cu acest din urmă înțeles Francesul dice: *Fortune, ton nom est femme.*

Varium et mutabile semper femina.

VIRGILIU.

*Souvent femme varie,
Bien fol est qui s'y fie.*

Prov. Franc.

3319 * Pusca, calul și femeia nu se împrumută.

N. GANE, *Conv. Liter.* IX, p. 51.

C. BAȘOTA prin V. FORESCU, c. Folticeni, J. Suciava.

* *Trei lucruri nu se împrumută: calul, pușca și femeia.*

I. BĂNESCU, prof. J. Roman.

* △ *Calul și femeia să nu le împrumuți.*

GAVR. ONIȘOV, prof. c. Bêrlad, J. Tutova.

* △ *Calu și femeia să n'o dai pe mâna altuia.*

S. MIRĂILESCU, *Sezălăreu*, I, p. 220. — V. FORESCU, c. Dorna, J. Suciava. — E. I. PATRICIU, inv. c. Smulți, J. Covurlui.

Vezi Cal.

Să dice despre lucrurile cari nu trebuiesc împrumutate, căci ți se întorc cu pagubă. Sfat prielnic.

3320 * △ Femeia, pusca și calul n'are creșemint.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Ediț.* 1872, p. 174. — ANDREI MARINESCU, inv. c. Humele, J. Argeș.

* △ *Femeia, pușca și calul n'au (nici odata) creșemint.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 381. — HINȚESCU, p. 58 — G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Olt. — I. S. MĂRDARE, stud. c. Cîrșești, J. Tutova.

* Δ *Femeea și calul n'au creșemint.*

Semin. Buc. Cl. VII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Vedî Cal.

Calul te pôte trânti, pușca pôte să nu țiea foc și femeea e înincinosă și viciénă.

Γυναικῇ μὴ πιστοῦε μηδ' ἄν ἀποθάνῃ ¹⁾).

Prov. Elin.

Nec mulieri, nec gremio credendum. ²⁾).

Prov. Lat.

De cattiva donna guardati, e della buona non ti fidar di nulla. ³⁾).

Prov. Neapol.

*De le mala muger te guarda,
Y de la buenu no fies nada* ⁴⁾).

Prov. Span.

Trust not a horse's heel, nor a dog's tooth. ⁵⁾).

Prov. Engl.

Weibern und Geschossen soll Niemand trauen. ⁶⁾).

Prov. Germ.

3321 * Δ *Femeea a prinde minte,
Când a face curu dinte.*

V. FORESCU, c. Folticeni, J. Suciava

Acelaș înțeles ca la N°. 3182.

3322 * Δ *Femeia și cânele să nu creșu.*

S. MIHĂILESCU, *Șezdătorea*, I, p. 221.
—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiș.

* Δ *Credința femeiei și a cânelui să n'o ție nici odată.*

Preot C. BUNGEȚIANU, inv. c. Coșorți J. Mehedinți.

¹⁾ Să nu te încreși femeiei, nici mórta.

²⁾ Nici femeiei, nici inimei să nu te încreși.

³⁾ Păzesce-te de femeia rea, și nu te încrede celei bune.

⁴⁾ Nu te încrede în piciorul calului, nici în dintele cânelui.

⁵⁾ Să nu te încreși în femeie și în pușcă.

Vezi Cal, Câne, Mușiere.

Căci femeia înșală pe bărbat și cânele te mușcă pe furiș, chiar când te cunosc bine.

- 3323 * \triangle Fă-mă, mama (un) val de teiă,
Și m'aruncă 'ntre femei.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș. — G. MISAIL *apud*
ISPIRESCU, *Rev. Ist* III, p. 380.

- * \triangle Fă-mă, Dómne, val de teiă.
Și m'aruncă 'ntre femei.

I. CREANGĂ, *Amint* p. 64. — *Preot*
C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J.*
Mehedinți.

- * Fă-mă, Dómne, bob de meiă,
Și m'aruncă 'ntre femei.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Se dice despre bărbații cărora le plac societatea femeelor;
dorind să le afle gândurile ascunse.

Fă-mă, mamă, val de teiă
Și m'aruncă 'ntre femei,
Să le-aud vorba și sfatul,
Cum își farmecă bărbatul.

Poes. Pop.

- 3324 * Cine scie amnarul femeiei?

I. ARDOR, *ing. J. Buzău.*

Vezi Drac.

Pentru cele care nu se pot sci.

Căci femeia nu are amnar anumit, și ascute pe orî-ce bucată
de fer, clește, pirostie, ș. c. l. care îi cade sub mână.

- 3325 Femei când 'i-e bine cauta pe dracu.

Da ELENA SEVASTOS, *Pov.* p. 20.

Căci femeia e vecinic nemulțumită de sôrta ei și cu gândul
tot la rele.

- 3326 * \triangle Femeia are gându dracului, ca si el sa te asvirle
unde nu trebuie.

I. DUMITRESCU, *inv. c. Gânciova,*
J. Dolj.

Vezi Mușiere.

Femeia e rea, șirătă și viciéna.

3327 *[△] Femeia e calul dracului.ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
*mele, J. Argeș.*Vezi *Babă*.Căci cu ajutorul femeiei dracul își atinge scopurile. Vezi le-
genda de la No. 3330.

3328 * Femeia e scula dracului.

DIM. ZANNE, *București, J. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 3327.

3329 * Femeia e sora dracului.

DIM. ZANNE, *București, J. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 3327.

Rutenii dic: *femeia e fiica dracului*.

3330 Femeia și dracul.

C. NEGBUZZI, I, p. 251.

Vezi *Muier*.Acelaș înțeles ca la No. 3329, exprimat cu mai multă tărie.
Vezi No. 4018.În tratatul de morală din papirusul Prisse, redactat sunt
acuma cinci mii de ani, un învățat definesce femeia egiptiană
«un mănunchiu care coprinde toate răutățile, un sac plin de toate
gândurile rele.»

L E G E N D A

Sfete Spiridon, făcător de minuni, căcă umblă cu Sfete Petre p'o cale.
Da Sfete Spiridon se abătă într-o leasă de mărăcină și dete peste dracu
călare pe muere. Sfete Spiridon, de mare ciudă, scose sabia și le reteză
capu la amândoi, și plecă lăsându-i cărăbaniți. Să dușă Sfete Spiridon, a-
junse pe Sfete Petre și-i spuse tărașenia.Da Sfete Petre, în su milă și dîsă: «Rău făcuși, Sfete Spiridone, și poți
sa se mânia cum-va Dumnezeu pe noi. Ar fi bine să te întorci să le pul
capetele la loc; roga-te la Dumnezeu, și cum ești făcător de minuni, o să
învieze.»Sfete Spiridon s'a întors iute înderăt și de degrabă a greșit capitile, a
pus capul dracului la muere și p'al muerii la trupu dracului, și i-a
înviat așa. Și d'atunci toate muerile, câte se trag din blestemata ala de
muere, sunt cu capu de drac, da nu se cunosc din ale-l-alte. Și ce creșt,
că muerile alea lepădate de suflet, care scote pe dracu, care fac vrăji de
învrăjbesc omenilor, face de sparge casele Rumânilor, își omoră copiii, bătă
burueni să nu mai facă copil, și câte feluri de lucruri neleguite, ce creșt
că alea sunt curate? Nu te mai gădui că alea au ce-va și din partea dia-
volăscă. — *Sezătorea*, III, p. 33.3331 *[△] Femeia e mai dihai de cât dracul.G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaş înţeles ca la No. 3330.

3332 Femeea hotaresce şi Satana împlinesce.

V. ALEXANDRI, *Tratr.* pag. 296 & 319.

Ce hotaresce femeia trebuie să se împlinescă; mai cu seamă când are gânduri rele, ceea ce se întâmplă mai de obicei.

3333 Femeiei nici dracu nu'i vine de hac.

DA ELENA SEVASTOS, *Prov.* p. 158.

Atât e de şirătă şi de vicleună. Vezi D-a El. Sevastos, *Poveşti* pag. 158—165.

S N Ó V Ă

Dracul s'a prins într'o şi cu femeia că va cîşi o bucată de pânză mai repede de cât dînsa. El îşi făcuse socotela că va câştiga multă vreme trecînd de odată un fir de aţă lung, lung cât toate şilele, prin urechile acului, în loc de unul mai scurt precum se obiceiuesse la cusut. Se pun amîndoi la treabă; dar pe cînd femeia, cu firul ei cel scurt, lucră repede şi cu spor, bietul împelişat îşi perdé vremea tot trăgînd aţa lui cea lungă, astfel că femeia isprăvisse deja pe cînd dracul abia făcuse câte-va împunsături.

La femme sait un art avant le diable.

Prov. Gallic. Mss. XV Siècle.

*La dona per piccola che la sia,
La vince el diavolo in furbaria.¹⁾*

Prov. Venet.

3334 * Femeea judeca pe dracu şi'l scöte dator.

V. FORESCU, c. *Folliceni J. Suciava.*

Vezi *Muiera.*

Pentru că meşteşugul femeesc e mai mare de cât cel drăcesc.

3335 * [△] Ceea ce femeia lîgă, nici dracul nu deslîgă.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeş.* — DA E. B. MAWR. p. 98.

Vezi *Muiera.*

Alusie la farniecele pe care, după credinţa poporului, le fac femeile, şi mai ales cele bătrîne.

Femeile sunt înzestrate cu darul de a afla slăbiciunea bărbatului, făcîndu'l în tot-dé-una să şică ca ele.

3336 * [△] Femeia a îmbătrînit pe dracul.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeş.* — HINŢESCU, p. 58.

¹⁾ Femeia cât de mică e dînsa, întrece pe dracul în şiretenie.

* *Femeea a îmbetrânit pe dracu cu descrețirea
unui fir de păr.*

Dr GASTER, *Liter. pop.* p. 137.

Vezi *Mulere*.

Arată violenția și iscusința femeiei.

Originea acestei diceri se află într-o snovă populară, foarte răspândită. Reproducem mai jos o variantă a acestei snove după D-na E. Sevastos; la cuvântul *Mulere*, No. 3946, se vor mai găsi încă două variante, care se deosebesc, intru cât-va, de cea d'întâiu

S N O V Ă

«Femeia aduce 3 fire de păr de porc, ca să 'i facă din ele un ac și un suvac. Necuratul ca vîntul se duce la un ferar de lea solul, ilăul și toate halaturile de câte are trebuință; apoi face jărătic mare și pregătesce să împlinescă cuvîntul ce a dat femeiei. Ieă un fir de păr, îl încălzește, îl mai încălzește până se face scrum. Il ieă pe al doilea, îl încălzește mai pe departe îl pune pe ilău, îl bate cu ciocanul sdavăn, îl îndoaie și iar și iar îl bate. De unde vede că n'are ce-i face se chibzuesce că mai trebuie încălzit. Își face socotelă și 'l încălzește, îl bate cu ciocanul până îl gătesce de țile. Atunci ieă și pe al treilea fir de păr, îl încălzește mai pe departe, mai pe aproape, îl succește, îl învîrtesce pînă cel arde. Știi ce? țice necuratul. Eă nu pot face nici ac nici suvac, dă-mi copilul să mă duc.

— Ba nu ne-a fost așa tocmai, bădișorul! Dar veți nu vreți să dîci că nu-s milostivă; mai na-ți un fir de păr să-mi faci dintr'însul o spelcă după proba asta, ce ți-o dau; ear de nu, să știi că ți s'au închis cărările și să-ți iei tălpășița, că cu mine ții încircă. Ieă Ucigăi-toca pîrul, îl îndoaie după probă, el nu șede, dă să 'l turtescă cu ciocanul, nici atîta

Își face socotelă că tot cu focul trebuie să 'l lucreze, îl mai succește, îl mai cârnesce și la urmă 'l pricopsesce ca și pe celelalte. Atunci Diavolul de necaz isbesce foile dinaintea ușii ear el se duce pe sus și se vede numai un fum în urma lui. Ear omul să uită la femeie și dă din cap: amarnică ești tu, mîi femeie, că nici dracul nu ți-a venit de hac.»

3337 * △ *Femeia re-batută, e ca mîra ne-ferecată.*

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 126. — ANDREI
MARINESCU, *Inv. c. Humele, J. Argeș.*
— PREOT C. BUNGEȚIANU, *Inv. c. Co-*
sorț, J. Mehedinț. — G. P. SALVIU,
Inv. c. Smulți, J. Cocurliuți.

* △ *Fimeia ne-bătută (ne-mustrată), ca mîra ne-ferecată.*

V. FORESCU, *c. Năgra-Șarului, J.*
Suciava. — G. MADAR, *c. Trușeni,*
J. Chișineu, Basarabia.

* △ *Femeia ne-țeselată, e ca mîra ne-ferecată.*

M. LUPESCU, *Sezdt. IV,* p. 178.

Vezi Mușiere.

După cum mōra trebuie ferecată pentru a scōte malaiū bun, tot așa și femeia trebuie bătută pentru a putē face trēbă cu ea ; căci dealmintrelea: *Dumneșu a făcut femeia din cōsta bărbatului și bărbatul are dreptul a-și scărpină cōsta sa.*

Bossuet, reamintindu-și modul cum Dumnezeu a creat femeia, o numește, *un os surnuméraire.*

«Am s'o ieū de 'cānepa dracului, și am s'o învăț eu cum trebuie să caute altă dată de bărbat; că *femea ne-bătută, e ca mōra ne-ferecată.*»

I. CREANGĂ.

LEGENDĂ

Țice că demult, demult, demult, cine scie când va mai fi fost și aceea, mergēnd într'o Ți de primăvară un oin cu plugul în țerină, și începēnd a ară un ogor al său dă, după vr'o câte-va întorsături, de cuibul unui Ciocărlan. Ciocărlanul, cum îl vede că trece cu plugul pe lângă dînsul, și că nu va trage multe brazde până ce îl va strică cuibul, Țice:

— Badișorule! fi bun și nu-mi strică cuibul, că și eu Ți-oiū priude când-va vre un bine!

Și ce bine poți să-mi prinȚi tu? — întrebă omul plin de mirare, auzindu-l vorbind.

— I'ă numai ceea ce te rog eu și lasă dacă vei bănul când-va, lasă dacă nu-mi vei fi tōtă vieȚa mulțamitoriu,—Țice mai deparle Ciocărlanul.

— Bucuros Ți-ași împlini dorinȚa acēsta, că nu e cel lucru mare, dar 'ini-tă tēmă să nu păȚesc una cāt dece.

— Și ce poți să păȚesci?

— Ce pot să păȚesc? Afia că eu am o femeie sōrte rea, care, dacă va veni și va vedē că n'am arat ogorul cum trebuie să se are, o să mă bată de-mi va merge colbul.

— Cum se pōte una ca acēsta?... Femeea să te bată pe D-ta?... D'apoi bine: nu eȚi d-ta bărbatu?...

Nu scit că femeea trebuie să fie supusă bărbatului și să se tēmă de dînsulu?

— Ba sciū!.. Așa ar fi să fie, nu-i vorbă, dar ce e de făcut după ce femeilor li e dată să fie mai tari de cāt noi bărbaȚii și să ne bată ori și când li vine chieful?... Trebuie să răbdăm și să tăcem!

— Ba, asta n'ași mai face-o nici o dată!

— Și ce ai face, mă rog, când ai fi tu bărbat în locul meu?

— Ce ași face?... Sciū eu ce ași face, că'n viaȚa sa n'ar mai pune mîna pe mine!...

Și, dacă nu mai vrei, eu pot să te învăȚ și pre tine, ca de astă-Ți înaintē femeea ta să nu te mai bată ci s'o baȚi numai tu pre dînsa.

— Când n'ai învăȚă, mare pomană Ți-ai mai face, și eu nu numai că Ți ași lasă cuibul cum este, ci încă Ți-ași li sōrte mulțamitor că, vai Dōmne! multe am mai avut să sufer până acuma din partea femeii mele, multe bătaii am trebuit să mă mănănc! ..

— Ascultă dară! —Țice Ciocărlanul — când va veni femeea ta în țerină și va voi să te bată, pentru că nu ai arat locul, unde se afia cuibul meu, tu, în loc de răspuns, să apuci de grabă o prăjină lungă, și cu prăjina aceea apoi să începi a mi-o croti pe unde vei apucă, scit colea... cum se cade, căci ea, neavēnd prăjină, nu se va putē apropia de tine ca să te bată, și așa o să scapi cu obrazu curat, fără să Ți se întāple vre-un rău, nici măcar cāt e negru sub unghie. Iară femeea ta, neavēnd în-cotro, va trebui să înghită noduri, să tacă și să se întōrcă a-casă de unde a venit...

Asta-i una!... Al doilea după ce te vei întorce de seară a-casă nevasta, fiind foc și pară de mânia pe tine, cum vei intra în casă are să sară cu o prăjină ca să te bată. Tu însă nici de astă dată să nu te lași, să apuci un băț scurt, dar gros și sănătos și cu acela să începi a mi-o măsura peste spate, scii coala... de la rôte. Ea a voi să deie în tine cu prăjina, dar fiind acesta prea lungă de bătut în casă, nu ți-a putea nimica face, pe când tu cu bățul tău poți s'o bați cât o încăpea într'însa.

Fă așa, cum îți spun eu, și lasă de vei mai păți vre-odată ceea ce ai pățit până acuma!

Omul îl ascultă! Incepă mai departe a ară, fără locul, unde eră cuibul ciocărlanului, îl încunjură, adică îl lăsă nearat.

Ciocărlanul, de bucurie că și-a vădit cuibul ne-atins, a început a se înălța în naltul cerului tot învîrtindu-se în cercuri și cântând de parea că totă lumea eră a lui.

Iată însă că nu mult după acesta vine și nevasta omului nostru c'o falcă în cer și cu uua în pămînt, și cum dă cu ochii de cuibul ciocărlanului că nu este arat, sare ca turbată la bărbatul său și nici una nici două vré numai de cât să-l bată.

Însă bărbatul său, care i sciă acuma prca bine uăravul, nu o lăsă până ce s'a apropiat de dînsul, ci apucând de grabă o prăjină unde nu începă a mi-o crol peste cap, peste spate, și pe unde apucă, de ți se parea că îmblătesce păpușoi, nu alta, și dăi, și dăi, până ce s'a saturat de bătut dicînd.

— Destul sunt eu ostenit și uacăjit de mult lucru ce am, încă și tu vrei să mă mai amărăsc?... Nu m'ai amărit destul până acuma?...

Na ceea ce-ai căutat, căci dóră e vremea ca să-ți iei și tu odată răsplata!...

Femeea, de durere și mânie, stupia foc și pară, nu alt ce-va. Dar de geaba... Nu putea nimică să-i facă... Și așa acuma întăia-și dată în viața ei trebuia să rebde și ea o bătae.

Apoi, după ce numai de-abia cu chiț cu și cu vaț, scăpă din mânele bărbatului, o luă îndărept la fugă, spre casă, tot blestemând și amenințând:

— Lasă, mări mangositule, că-mi vei veni tu a-casă?... Te-oîu învăța eu pre tine a bate de altă dată pre femeia ta, n'avă tu grijă!..

Bărbatul, săltând de bucurie, că a fost și el odată în stare ași bate nevasta, îi dăte pace să se ducă tot învîrtindu-se câte zile-lu'tr'un an, și-și păzi mai departe lucrul... Iară, după ce a înserat, s'a întors a-casă ca și când nu s'ar fi întimplat nimică.

Femeea cum îl vede că vine apucă de grabă o prăjină cât diua de eră de mare, și cu acesta puiindu-se lângă ușă îl așteptă, ca cum va intra în casă, deună să începă a-l crol.

Bărbatul intră în casă. Femeea sare la dînsul și voesce să-l bată. Dar de geba!.. Unde s'a mai pomenit ca să se pótă bate cine-va în casă cu prăjina?

Bărbatul său însă, care asemenea se înarmase, din cu bună vreme, o'un resteu de cărpén gros și vinjos, mi-o bătú și de astă dată de-i merse colbul.

Și diu diua aceea apoi nici odată nu l-a mai bătut femeea, și tot numai el a bătut-o pre dînsa, când o mănca pelea și căuta vre o pricină.

De la acest bărbat apoi s'au învățat și ceia-l-alti bărbați ași bate femeile, căci mai nainte nici un bărbat nu sciă cum să-și bată femeea și s'o învețe minte, ci numai femeile își băteau bărbații.

Iară de la țigoveții aceștia, căci omul ce și-a bătut întăia-și dată femeea, era țigoveț, au învățat și alți ómeni de prin satele învecinate ași bate femeile.

Femeile, vădînd de la un timp că s'a lutors crângul morii, că acuma nu-și pot bate bărbații ca mai nainte, ci din potrivă că aceștia de multe ori le frig în bătaie, fără ca să se pótă într'un mod óre-care apără de dînsii, s'au strîns tóte la uu loc, la vornicul țigului, care eră o babă, și dimpreună cu acesta au ținut apoi un sfat mare: ce e de 'nceput și de făcut? Și după multă chitela și chipzuéla, se puseră în cale ca tóte, până într'una, să-și părăsescă bărbații și să fugă peste Dunăre.

Și cum s'au sfătuit, așa au și făcut. Fie-care a luat ce a avut mai scump la casa sa, au încărcat toate lucrurile luate în mai multe care și apoi, lăsându-și bărbații, s'au pornit să treacă Dunărea, mergând vornicul, adică baba, înainte iar nevestele după dînsa.

Bărbații la rîndul lor, vedînd că femeile nici de cum nu șuguesc, că i-au părăsit și au apucat lumea în cap, se porniră cu toții, ca niște lupi turbați, asupra omului care i-au învățat a le bate, voind să-l prindă și să-l omîre.

Omul, prințînd de veste și scăpînd, cum va fi scăpat din mânele lor, apucă la fugă spre țarină și mergînd drept la ciocărlanul, căruia i-a crușat cuibul, îi dîse tremurînd ca varga de frică:

— Iată cum și iată ce mi-ai făcut tu, măi ciocărlane!... m'ai învățat să-mi bat nevasta, și te-am ascultat. De la mine s'au învățat și alți bărbați așa bate nevestele, și acuma părăsindu-ne și fugînd toate nevestele de la noi, bărbații lor vrîu să mă prindă și să mă omîre!... Ce să fac eu acuma?...

— Meeei! mēi!... ce mai omeni băuți cu leuca!... să se tēma, că într-o furie îi vor părăsi nevestele pentru tot-dé-una și că nu se vor mai întorce nici cînd înapoi!... N'aiți nici o frică, căci unde s'a mai vîdut vre o femeie să fugă de bărbat... Dar dacă ți-e frică să nu ai vre-o neplăcere din pricina mea, apoi... lasă-te numai pe mine, că le întorc eu pe toate, pînă într-una, mai de grabă de cum și-ar închipul cine-va, și cum roști ciocărlanul cuvintele acestea se avîntă de-odată în naltul cerului și cât ai bate în palme, ajunse lângă Dunăre, în cotro i se spuse că au apucat femeile. Și tocmai cînd ajunse el acolo, voiau și femeile să treacă Dunărea! Ciocărlanul, cum le vedîu, începu a se învîrti prin aer, de-asupra lor, și a cînta:

Țurlui, țurlui, țurlui, țurlui!
Peste Dunăre bărbați nu-i!
Țurlui, țurlui, țurlui, țurlui!
Peste Dunăre bărbați nu-i!

Femeile auzindu-l ast-fel cîntînd, dîse una către alta: Auziți voi ce cîntă paserea, care sbîră pe de-asupra noastră?

— Da cum pēcatele s'au n'auzim!... ci că peste Dunăre nu se află nici un bărbat!...

— Ei dacă e așa trēba trebilor, mai bine să ne întorcem înapoi la bărbații noștri, carii ni i-a dat Dumnezeu și să suferim bătae de la dînșii, decît, trecînd Dunărea, să fim totă viața noastră fîră de bărbați.

Și cum dîseră, așa și făcură. Toate se întorseră înapoi la bărbații lor. Și de-atunci apoi nu mai bat femeile pre bărbați, ci numai bărbații pre femei. Și dacă se 'ntîmplă să bată vre o femeie pre bărbatul sēu, apoi s'au sciți că bărbatul acela nu e bărbat adevērat, ci nn māmăligar. *Ornitologia*, I, p. 343.

*Bon cheval, mauvais cheval veut l'éperon,
Bonne femme, mauvaise femme veut le baston.*

Trésor des Sentences XVIe Siècle.

Abeilard punē în practică acēstă povață, precum o scim dintr-o scrisōre a sa către Heloisa: *In ipsis diebus dominicæ passionis,.... te nolentem ac dissuadentem sæpius minis ac flagellis ad consensum trahebam.*

Ausone ghicise inima Heloiselor viitoare, cînd ne spune în descrierea bunurilor unei amante desăvîrșite: *« Va scie să pri-*

mescă loviturile, și după ce le va primi, va îndrăgi cu mai mult foc pre amantul ei. — Epigr. 77.

De altminterlea cine nu scie că bătaia este pentru țerancele noastre, proba cea mai hotărîtoare a unei dragoste desăvîrșite.

Al caval spron, a la fomna baston ¹⁾.

Prov. Piem

Weiber und Pferde wollen geschlagen sein ²⁾.

Prov. Germ.

3338 * ^Δ Femea ne-bătută (e) ca calul ne-țeselat.

I. DUMITRESCU, *Inv. c. Gâncioara*,
J. Olt.

* ^Δ Femeia ne-bătută îi ca și calu ne-săcelat.

S. MIHĂILESCU, *Șezdătorea*, I, pag.
221.—E. I. PATRICIU, *Inv. c. Smulți*,
J. Covurlui.

Acelaș înțeles ca la No. 3357.

3339 * ^Δ Femeile ne-mustrate,
Ca bucatele ne-sărate.

V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. Suciava.

Acelaș înțeles ca la No. 3337.

3340 * Femeile ne-chibzuite, ca bucatele ne-sărate.

V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. Suciava.

Femeile cari nu se gândesc la cele ce vorbesc, pierd din nurii lor.

3341 * Femeia ne-măritată e ca mōra ne-ferecată.

V. FORESCU, *Inv. c. Folticeni*, J. Suciava.

Variante la No. 3337.

3342 * ^Δ Femeia numai după urs nu se duce.

ANDREI MARINESCU, *Inv. c. Humele*, J. Argeș.—N. BOGDAN, *Nuv.*
p. 97.

¹⁾ Caluluf pinten, femeiei bățul.

²⁾ Femeile și caii cer să fie bătuți.

- * △ *Femeia numai după urs nu se duce, că 'i e frică c'a mânca o.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Cuvurului.*

Vezi *Fată.*

Arată slăbiciunea femeilor, precum și dorința lor de a se mărită.

Vezi Șeșătorea, I. pag. 65, *Baetul mōșnégului și fata Impăratului.*

- 3343 Femeea trebuie să se tîema de bărbat.

N. GANE, *Cuv. Liter. an. IX.*

Căci altminterlea i s'e suie în cap.

- 3344 * △ Femea vede chiar unde bărbatul abia zăresce.

I. G. VALENTINEANU, pag. 21. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Arată agerimea minții la femeie.

- 3345 * △ Femeia 'i sac fara fund.

I. CREANGĂ, *Pov. 141.* — ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

1° Nimeni nu pōte afla adevărul femeii, sau că ele 'nu pot ține ceea ce le spun.

2° Nimeni nu le pōte satura nici odata.

- 3346 * △ Femeia e cîne, latră dar nu mușca.

VASILE TÔDER, *c. Roșiorii-de-Vede, J. Teleorman.*

Vezi *Cîne.*

Femeia amenință, însă fără nici o ispravă. Ne învață a nu ține sēmă de țipetele și vorbele ei cele proște.

- 3347 * △ Femeea de ciomag fuge, nu de colac.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Cuvurului.*

Vezi *Cîne.*

Când fuge femeia cui-va, e sigur că o bate, căci de bine n'ar fi fugit.

- 3348 Femeea care nu voescă să framinte, totă ȋioa cerne.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist III, p. 381.*

- * \triangle *Femeia care nu vré (vra) să frământa (plă-mădăscă) totă ziua (țioa) cerne.*

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 167. — HINȚESCU, p. 58. — I. IONESCU, *Cart. Căt. II*, p. 105. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurluiă*.

Veți a Frământă, Muier.

Se ȋice despre acei cari, ue-vroind să facă o lucrare, își pierd vremea cu pregătirile ei; se mai ȋice și despre cei leueși, pre care uu'i trage inima la o trébă.

- 3349 * Căud trei fimei se iutînesc, mai mult de cât o sută gâsce gârâesc.

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

Se ȋice de femeile cari se iutînesc, că vorbesc tôte odată și nu se ascultă una pe alta, întocmai ca și gâscele rătăcite când se găsesc iarăși grămadă.

- 3350 * \triangle Femeile, căud se aduna, par'ca's gâscele la pîrîu.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulț, J. Covurlui*.

Arată gura cea mare pre care o fac femeile, când se adună mai multe la uu loc.

- 3351 Două femei rele uu fac cât una buua.

BARONZI, p. 52. — HINȚESCU, p. 58.

Adevăr ușor de primit.

- 3352 Femeia a scos pe om diu raiu.

N. FILIMON, *Ciocoli*, p. 204.

Arată rēul pre care dînsa l'a făcut bărbatului.

- 3353 * \triangle Se pôte pazi un sac de purici, o turma de epuri, dar uu o fimee.

C. BAȘOTA, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

Maî lesne poți păzî un cârd de iepuri...

C. NEGRUZZI, I, p. 251.

- * \triangle *E maî ușor a păzî un cârd de epuri de cât o fimee.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurluiă*.

Vedî Iepure, Muîere, Nevastă.

E peste putinţă ca să păzesci o femeie, dacă nu vré să se păzescă singură.

*Qui a femme à garder
N'a pas journée assurée.*

Adages françois, XVIe Siècle.

- 3354 * △ N'am mai vădut femeie
Să lase voinic să piee.

T. BĂLĂŞEL, inv. c. Ștefănesci,
J. Vâlcea.

Femea, cine i o ȕice, p'acela iubesce.

- 3355 * Trei lucruri nu lasa în pace pe om: vinul, femeia și banul.

I. BĂNESCU, prof. J. Roman.

Vinul te iubată și te împinge la rele; femeia te cicălesce totă vieța ta, și banul nu 'ți dă pace până nu l'ai cheltuit, și fiind ochiul dracului, te și vîră în păcate.

*L'emme et vin
Ont leur venin.*

GABR. MEUNIER, XVI-e Siècle.

- 3356 Să te ferisca Dumnezeu de femeia leneșă, mirșavă și răsipitoare.

I. CREANGĂ, Por. p. 141.

Căci tocmai nienirea femeiei este de a strînge, și de a ține casa prin munca ei; dînsa trebuie să fie pisica casei.

- 3357 * △ A fi femeie.

T. BĂLĂŞEL, inv. c. Ștefănesci,
J. Vâlcea.

A fi lipsit de vlagă.

- 3358 * △ Femea frumoșă
Este pagubă la casa.

MARIAN RĂDULESCU, elev. Șc. Inst.
c. Slatina, J. Olt.

Căci e cheltuitoare și mulți îi dau tîrcole.

Beauté de femme n'enrichit homme.

Prov. XVI-e Siècle.

3359 * \triangle A'l bate si femeile.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A fi nevoiaș.

FĂT

3359b. Carle cava de alți fati, celi de ie nu mergu bire ¹⁾.

FR. MICLOSICH, *Rum. Unter. I.*
p. 10.

Să îngrijim, înainte de toate, de ale noastre.

FICAT

3360 * A ródé la ficați pre cine-va.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 51.

A se căi de un lucru.

«Și apoi o'rodé la ficați călcarea poruncii tatălui lor. — P. ISPIRESCU.

3361 * A fi rănit la ficat.

A. PANN, II, p. 93.

A iubi pre cine-va, din dragoste.

3362 * A tăia la ficați.

FR. DAMÉ, II, p. 22.

Se dice de un frig mare: «e un ger de te taie la ficați».

3363 * \triangle A spune de la ficați.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*,
J. Vâlcea.

A spune ce-va serios și constrîns.

3364 * A oftă de la ficați.

ZILLOT ROMÂNUL, *Rev. Ist.*, III, p. 71.

Din adânc, cu mare durere.

3365 * A frige (arde) la ficați.

M. CANIAN, J. Iași.

A atinge la ficați.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 153.

¹⁾ Cine caută de copiii altora, al lui nu merg bine.

* △ *A secă la ficați.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Arata durerea pe care o resimte acela căruia i se face un mare neajuns, sau pre care 'l atingem rău cu vorba.

Măcar că *până la fcați îl atinge pildele . . .* — DIM. CANTEMIR.

3366 A se opinti de la fcați.

M. PĂSCULESCU, *La întâlnire, 5.*

Adică cu putere.

FIERE

Ved! *Buză, Miere, Muțere, Sete.*

3367 * A plesni fierea în cine-va.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 26.* — M. CANIAN, *J. Iași.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* △ *A crăpă fierea în cine-va.*

P. ISPIRESCU, *Snore, p. 14.* — A. PANN, III, p. 140. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° De ostenelă și grabă.

2° De necaz, de răutate.

«Plesni fierea într'însa de necaz, cădă și crăpă ca necuratul.» — P. ISPIRESCU, *Leg. p. 26.*

3° De sete.

Când m'e sete să-mi dai apă,
Iar nu fierea după ce'mi crapă.

A. PANN, III, p. 140.

4° A fi constrins.

3368 * △ A'și varsă fierea.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 3367 § 2.

3369 * △ A fi fiere spurcata.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea*

Ou ren.

FIR

Veđie. *Fir*, Cap. VI & X, *Për*3370 * \triangle A despică firu 'n patru.BARONZI, p. 47; & 67. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 160. — DOBRE MA-
RINESCU, *Inv. c. Pirvu-Roșu*, J. *Argeș*.*A țară un fir de pěr în patru.*V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 774.Veđi *Pěr*.

1° A cercetă cu de-a-măruntul.

2° A fi sgârcit.

CHIRILĂ. — Așî vrê să sciũ mai întâiũ dacă nepotul d-tale are hristoiftie?
AGACHI. — Are.

CHIRILĂ. — Dacă 'i om statornic, econom?

AGACHI. — El?... e în stare să țate un fir de pěr în patru.

V. ALEXANDRI, *Agachi Flutur*.

A FLOCĂÎ

3371 * \triangle A flocăiT. BĂLĂȘEL, *Inv. J. Vâlcea*.

A bate, a luă de pěr.

FLÓCE

3372 * \triangle Noróce, în flóce.T. BĂLĂȘEL, *Inv. J. Vâlcea*.

A avé parte de bătae.

FLUER

3373 * \triangle A cântă cu fluerele.T. BĂLĂȘEL, *Inv. J. Vâlcea*.

A ședé jos cu genunchiũ la gură.

FÓLE

Veđi Cap. X, c. *Fóle*, *Póle*,
a *Turnă*.

3374 * A dă pe foi.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 162. — LAZĂR
ȘĂINEANU, *Semas.* p. 355. — FR.
DAMÉ, III, p. 33.

A bate.

«Mânia grădinarului trecu ori ce hotare când veni și vălău acea mare prăpădenie. Dară când voi să 'i de pe foș, pentru că nu îngrijise de grădină, sîca împăratului îi ceru flori, de la ferăstră.» — P. ISPIRESCU.

FRUNTE

Ved'i Bour, Păduche, Cap.
XII, c. Stea.

3375 * Δ Ce ți-e scris, în frunte ți-e pus.

TÉBA NOUË, Tom. III. Bucur. 1887.
— ALEXANDRESCU, elev Sc. Norm. c.
Alceseni, J. Ialomîța. — C. IORDĂ-
CHESCU, stud. c. Cristeseni, J. Botoșani.

* Δ Ce-i e scris omului, în frunte-i e pus.

I. CREANGĂ, Pov. p. 82 & 220. —
TEODORESCU, elev. Sc. Inn. prin T.
SPERANȚĂ.

Devisă fatalista Sôrta fie-carui om e stabilită mai dinainte și nimic nu o pôte schimbă.

Apoi de, *ceea ce-i scris omului, în frunte 'i este pus*; și tot de o mörte are să möră cine-va.» — I. CREANGĂ Pov. 82.

3376 Omul nu pôte scăpă de ce îi este (i-e) scris în frunte.

P. ISPIRESCU, Leg. I, Edit. 1872,
p. 169. — HINȚESCU, p. 134,

Trebuie să pață omul ce 'i o fi scris în frunte.

HINȚESCU, p. 136.

* Δ Ce e scris în frunte, omul aia pate.

T. BĂLĂȘER, inv. c. Ștefănești, J
Vâlcea.

Aceeși idee ca la No. 3375, sub o altă formă.

«De lucrurile Dumneșcesci puțin sciū Mulți dintre ei, și în general mai totă plebea crede că Dumneșcu a destinat de mai înainte ziua morței pentru fie-care ființă, și că mai înainte de această ziua nime nu pôte să möră, nici să pteră în resbel.

Și această credință atât curagia le insuflă, în cât se aruncă câte-odată orbesce asupra inamicului.» — DIM. CANTEMIR, Descri. Mold. p. 139.

3377 Δ De la frunte pân' la nas
Șapte poște ș'un popas.

S. FL. MARIAN, Ornit. I, p. 214.

Se dice celor urite.

3378 A fi de șapte palme în frunte.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 93.

Nu 'i căută să fie măcar de șapte palme în frunte.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 179.— HINȚESCU, p. 139.

De ar fi de șapte palme în frunte.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt. I*, p.
50; *Rev. Ist. III*, p. 156.

1° Adică ales, deosebit, minunat; lățimea cea mare a frunței fiind privită ca semnul unei minți mai agere.

1° Voinic, uriaș.

«Erau nisce mufurusce (Amazónele) cu cari nu se puté jucă cine-va, că-l lua pèrul foc, de ar fi fost, el acolo, *de șapte palme în frunte*. Ercule se întovărăși deci cu căi-va prietini d'ai lui . . . » P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt. I*, p. 50.

3379 * △ A bate cu fruntea 'n nori.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

1° A fi înalt.

2° A fi mândru.

3379b. * △ A ridică fruntea sus.

T. BĂLĂȘEL, *tnv. J. Valcea*.

A fi vesel și fără frică.

3380 * A avé fruntea senină.

E. I. PATRICIU, *tnv. c. Smulți, J. Covurlui*.

A nu se sci vinovat de nici o faptă urită.

3381 * △ A fi frunte.

Gr. JIPESCU, *Opinc.* p. 25.

Din cei d'întâi, din cei mai buni.

«Care mai bun, care mai rău, care *frunte* care coddă.» Gr. JIPESCU.

3382 * △ A merge în fruntea coții.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

* △ A fi în capul coddă.

M. PASULESCU, *la Intâln.* p. 15.

A fi prost, a fi tot la urmă.

«O să facem așa de târziu în cât tot *în capul codel* o să fim.

3382 b. De cât cõda frunții mai bine fruntea codii.

Semin. Buc. cl. VII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Maî bine să fii cel d'întăiū printre cei micî, de cât cel de pe urmă printre cei mari.

Cesar exprimă acéstă părere, cu mai multă tărie, când dicé că e mai bine să fii cel d'întăiū într'un sat de cât al doilea la Roma.

GĂRLAN

Vedî a *Suflă*.

GÂT

Vedî *Leică, Lingură, Meserie, Nod, Sortică, Unghe*.

3383 Gutu face maere omu ẽn malura ¹⁾.

FR. MIKLOSICH, Rum. Unter. I, pag. 9.

Cine nu-și păzescẽ limba adese-orî își primejduescẽ viéța.

3384 * A o luă 'n gât.

Maior P. BUDIȘTEANU, c. București, J. Ilfov.

O ȳdã în gât și merge înainte.

P. ISPIRESCU, Leg. I, Edit. 1872, p. 169.

A se pune cu tótã rĩvna să facă un lucru, prin asenãnare cu boiĩ carĩ ieaũ jugul în gât ca se tragă carul; a o luă asuprã'ĩ.

3385 * ^Δ A 'ți intră pe gât ne-spalat.

G. P. SALVIU, ȳnv. c. Smulȳi, J. Covurluiũ.

Când vederea sau presenȳa unuĩ ȳi este displăcută;

Se dicẽ de cei respingẽtorĩ, carĩ aũ obiceiul de a se apropiã prea mult de cine-va, când vorbesc, și fac mișcãri cu degetele aprõpe de gura omuluĩ.

¹⁾ Gãtu (gura) face să mĩergă omul în nenecroĩre; adicã: gura duce omul la peĩre.

3386 * \triangle A 'ți intră pe gât ne-reghilat.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulft*,
J. Covurluiă.

Acelaș înțeles ca la No. 3385.

3387 * A pune gâtul pentru cine-va.

A 'și pune gâtul la mijloc.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 56.

A 'și pune vițea chezășie pentru cine-va, a garantă pentru dînsul: «îmi *pun gâtul* că e om cinstit.»

3388 * A dă de gât pre cine-va.

A'l pierde, a'l nenoroci.

«Guvernul a esitat să *dă de gât* pe R....»

3389 * A se ține (stă) de gât cu cine-va.

FR. DAMÉ, II, p. 57.

Vezi *Briă*.

A fi tare prietin cu dînsul.

3390 * A '(u) stă în gât.

FR. DAMÉ, II, p. 58; IV, p. 98.
— M. CANIAN, J. *Iași*. — G. PO-
BORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

A avé 'n gât.

A fi dis plăcut, nesuferit cui-va; a fi supărat de ceea ce i s'a spus.

3391 * A 'și rupe gâtul.

M. CANIAN, *publ. J. Iași*.

1° A nu isbuti într'o afacere.

2° A 'și pierde bunul renume, cîntea, averea, poziția în societate.

3392 * \triangle A ajuns apa la gât.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă*.

Vezi *Apă*.

Arată culmea necazurilor.

3393 * \triangle Pân 'n gât.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 161. — G.
POBORAN, *inst. J. Olt*.

Vezi *Bria, Genuchiu, Glezne.*

1° A sei foarte mult.

«Unităcicăscăcarte, până în glezne; alții dicăcă până în genuchi, érá alții până în briă. De m'ar fi întrebă pe mine, eă le-aș fi spus că aciă carte *până în gât* — P. IPIRESCU.

2° A fi înglodat în datorii.

A fi dator *până'n gât.*»

3394 * A stringe de gât pre cine-va.

A'l supără a'l scôte din sârîte, a'î veni rău.

«*Mă strînge de gât cînd te aud spunënd ast fel de lucruri.*»

3395 * △ Îl potrivește din gât, ca lupul.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

S'a lăsat a fi înșelat, dar și el are să 'l înșele la rîndul lui.

3396 * △ A se strică la gât.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți J. Covurlui.*

Vezi *Cătă.*

Arată desbinarea între două persóne.

GÂTLAN

Vezi a *Sufă.*

GÉNĂ

Vezi *Ene, Ochii.*

3396 b. * △ A lasă genele.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A se supără.

GENUNCHIŮ

Vezi *Judecător, Tîfă.*

3397 Genucheale cu mult mai aprópe decăt călcăele la trup.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 85.*

Vezi *Dinte, Piele.*

Arată că mai mult iubim pē cei dē aprópe decăt pē cei streinți (GOLESCU).

Eliniî dicéu: *Piciorul e mai departe decăt genunchi.*

3398 * \triangle Strânge-ți genunchele de gura.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluii*.

Să nu te întinzi a face lucruri mari, dacă nu te bizui.

3399 Genuche-Gôle.

E. BAICAN, *Vorbe bune, p. 11.*

Adică sêrac, și cum ar dice Fran cesul: *un va-nu-pieds*.

3400 * A dà cu genuchiu cu-va.

Vezi *Picior*.

A'l respinge a'l depărtă cu dispreț.

3401 Pân 'n genuchiu.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 161.*

Adică puțin. Vezi la No. 3393 frasa din Ispirescu.

3402 * \triangle Ce strici orzul pe găște, când e ierba la genuchii.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluii*.

A se adaoga această varianta la No. 933.

GHIARĂ

Vezi *Cap. III, C. Ghîară*.

3403 * \triangle A dà cu ghiarele.

Preot C. BUNGETEANU, *înv. c. Co-soveș, J. Mehedinți*.

Adică a munci.

3404 * A pune ghiara pe cine-va.

* \triangle .A apucă în ghiară.

A pune mâna pe unul care rămâne la discreția noastră; a veni vremea ast-fel ca altuia să-i pese de tine.

3405 * \triangle Are ghiara lungă.

G. POBORAN, *înst. J. Ol.*

Vezi No. 1889.

1° E șiret.

2° E apucător.

GINGIE

3406 * \triangle A îngingia.

T. BĂLĂȘUL, *înv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea*.

A face avere, a prinde chiag.

GLEZNĂ

Vezi *Colecție*.

3407 Până la glezne (glezna).

A. PANN, III, p. 153. — P. ISPIRESCU, *Leg.* 161; *Rev. Ist.* I, p. 229. — HINȚESCU, p. 28. — GR. JIRESCU, *Opinc.* p. 128.

Adică foarte puțin.

A învățat carte *până la glezne*.

A. PANN, III, p. 153.

GRĂBĂN

3408 * \triangle A fi numai grăbanul de el. ¹⁾T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

A fi prăpădit de slab.

GRUMAZ

3409 * \triangle Grumazul cel dulce înmulțesce prietenii (prietenii).DIM. TICHINDEAL, p. 219—220. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*.Cu cât cine-va este mai bun, mai blând, mai primitor, mai puțin mândru, cu atât are mai mulți prietini, și cum se mai dice: *vorbele cele dulci, deschid ușa cea de fier*.

GURĂ

Vezi *Adevăr*, *Apă*, *a Auzi*, *Balan*, *Bale*, *Ban*, *Bărbat*, *Băt*, *Bucată*, *Cap. II*, *c. Burete*, *Calic*, *Cap*, *Caș*, *Cuvint*, *Clopot*, *Dumneșău*, *Foc*, *Gară*, *Grâu*, *Îmbucătură*, *Înimă*, *a Întrebă*, *Jidan*, *Lacăt*, *a se Lăuda*, *Leica*, *Mână*, *Melișă*, *Melișoiu*, *Miere*, *Muiere*, *Mură*, *Nebun*, *Ochiu*, *Om*, *Pară*, *Pecătos*, *Pocitură*, *Prescura*, *Prost*, *Prună*, *a Pupă*, *Sat*, *Sfânt*, *Suflet*, *Taină*, *Țerină*, *Țigoviște*, *Ture*, *Usturoi*, *Vorbă*, *a Vorbi*.3410 * \triangle Casca gura cât poți înghiți.ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*.¹⁾ Grăbăn—șira spinării.

Nu te întinde la lucruri prea mari pentru tine.

- 3411 Bine că nu a dat Dumnezeu omului mai multe gure (guri).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 144 —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 452.

Se țice :

1° Despre cei guralivi.

2° Despre cei lacomi.

- 3412 Cel ce gura nu 'i tace,
Ca rîndureoa vorbă face.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 47.

Vorbesce mult însă fără nici o ispravă, fără nici un înțeles.

- 3413 * △ A 'și pune lacata (lăcată) la gura.

Dⁿ Z. J. c. *Fedești*, J. Tutova.—G.
P. SALVIŪ. *inv. c. Smulți*, J. Covur-
lui.

Iși pune lăcăt (lăcat) la gură.

A. PANN, I, p. 168.—HINȚESCU,
p. 86 — F. B. DAMÉ. II, p. 89; III,
p. 297.

*Când vrei să vorbesci, la gură
Să aibi lăcăt (lăcat) și măsură.*

A. PANN, I, p. 3 — HINȚESCU, p. 206.

*Nu vorbi peste măsură,
Ci puneți lăcăt (lăcat) la gură.*

A. PANN, III, p. 9. — HINȚESCU,
p. 207.

- * △ Să aibi lăcăt la gură.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J.
Covurlui.

Vezi Gard, a Vorbi.

A nu vorbi pré mult. Ne învață a vorbi cât de puțin și cum-
pétat, căci: gura aduce ura.

- 3414 Puneți friu la gură și lăcat (lăcat) la inima.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6 ; I,
p. 21.—HINȚESCU, p. 62.

Să vorbim cât de puțin și, când vorbim, să nu ne destăinuim
tote gândurile.

- 3415 Frate meu din gură ; iara de la inima foc și otrava
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 383.
FR. DAMÉ, III, p. 167.

Se zice despre cei fățarnici și vicleni.

- 3416 Țici din gura c'ești sunt draga,
Limbă plină de otravă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 23.

Să Țice pentru cei fățarnici, ce se fac că ne iubesc (GOLESCU).

Ἀπὸ γλώττης φίλος ¹⁾.

Prov. Elin.

Lingua amicus ²⁾.

Prov. Lat.

- 3417 Din gura miere, iar din inima otrava.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 88.

Cei mai mulți cu mîierea 'n gură și cu fiera 'n inimă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75.

Vezi Buză.

Să Țice pentru cei fățarnici, arătând naravul lor (p. 88). — Adică de față s'arată ca te iubesc și pe d'în-dos te sapă; arată naravul fățarnicului (p. 75). — GOLESCU.

- 3418 Din gura te unge, și din inima te frige.

GR. JIFESCU, *Răur. Oraș.* p. 112.

Vezi Dumneșu, Față, Ochiu.

Se Țice despre cel fățarnic și viclen.

- 3419 Din gura: fugi la nevoi;
Din inima: vin(o) ca voiu.

A. PANN, II, p. 135. — HINȚESCU, p. 71.

Se Țice despre cei cari se prefac că nu vor ceea ce doresc din tot sufletul, și mai ales despre femei.

- 3420 La gura ca un miel, iar la inima lup întreg.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 38.

Vezi No. 2149.

Să Țice pentru cei fățarnici, arătând naravul lor (GOLESCU).

- 3421 * Omu nu cauta ce'î în inima, ci ce'î în gura.

DA Z. J., c. *Fedeș'i*, J. Tutova

¹⁾ Prietin din limbă.

²⁾ Prietin din limbă.

Să luăm vorbele ómenilor cum ni se spun, fără a mai cercetă dacă exprimă adevăratele lor gânduri și simțiri.

- 3422 Din gura omului bun vorba de reu nu ese nici odata.
A. PANN, I, p. 168. — HINȚESCU,
p. 136.

Căci dînsul este indulgent chiar și pentru cei răi.

- 3423 O gură numai are omul si urechi două, dar d'im-
potrivă mai mult graiesce de cât asculta.
IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 137.

Veđi a *Auđă, Urechie.*

Arată năravul ómenilor și ne îndéinnă a urmă împotrivă.

- 3424 * De multe ori ai gura si n'ai limbă.

*△ *Gură am (și) limbă n'am.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursu-
cani, J. Covurluiđ.*—G. P. SALVIU,
inv. c. Smulți, J. Covurluiđ.—GA-
VRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J.
Vasluiđ.*

Ai avé multe de ăis și trebuie să tacă.

- 3425 Gura desfrinata mai tare alérġa de cât pétġa din
dél résturnată, pre care un nebun cu piciorul
póte a o prăvăli, și o mie de înțelepți a opri nu
o pot.

DIM. CĂNTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 81.

Ne învață a ne cântări vorbele căci, cuvîntul slobođit nu se
mai póte întórce, și multe neajunsuri ne póte aduce.

- 3426 * △ Întăiú clatesce-ți gura, apoi varsa.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 102.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,
J. Argeș.*

Veđi a *Clotori.*

Adică întăiú socotesce-te, apoi grăiesce (GOLESCU).

- 3427 * △ Par'ca ți-a esit un porumb din gura.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J.
Covurluiđ.*

Când unul își arată o dorință pre care o împărtașește și altul.

- 3428 * △ Gura indulcesce,
Gura amăresce.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea,
J. Dorohoi.*

Vezi *Limbă*.

Vorbele ne pot aduce suu plăcere, sau supărare.

- 3429 * Ce intră 'n gura nu e pecat, ci ceea-ce iese din gură, aceea mare pecat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 147.

- * Nu e păcat ceea-ce intră în gură, e păcat ceea-ce ese.

J. ARDORE, *ing.* J. Buzău.

- * Nu e păcat de ce intră în gură, ci de ce ese din gură.

I. G. VALENTINEANU, p. 32. —
preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Co-*
sovet, J. Mehedintzi.

- * Nu este păcat ce intră în gură, ci ce ese din gură.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mule, J. Argeș.

- * Ce ese din gură e arău nu ce badzi¹⁾

D. A. MILESCU, *c. Gopeși*, Macedonia.

Adica mai mult păcatului cu gura pirind, defăimând, grăind dă rău și c. l. t. de cât mâncând de carne în ăi dă post (GOLESCU).

Cu alte cuvinte nu mâncarea spurcă pe om, ci vorbele și faptele lui.

- 3430 Nu ceea ce intra 'n gura spurcă pe om, ci ceea ce iese din gura.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 50.

- Nu ce intră în gură spurcă pe om, ci cele ce es din gură.

I. M. RIURENU, *Ist. Crp.* p. 96.

Adică nu mâncarea, ci vorba cea viclăna de fațarnic (GOLESCU).

- Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce ese din gură, aceea spurcă pe om.

MATEIU XV, 11; Rom. XIV, 14,
XVII, 20, 1 Tim. IV, 4.

¹⁾ Ce ese din gură e rău, nu ce bagă.

- 3431 * \triangle Nicî din gura bêsina, nici din cur vorba buna.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 49.—
I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Adică nici dă la cel prost poți auzi vorbă bună, nici dă la cel cinstit vorbă proustă (GOLESCU).

- 3432 * \triangle Gura lui trebuia pusă în alt loc.

G. P. SALVIU *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Adică în locul curului. Se ȋice pentru cel ce spune vorbe prouste.

- 3433 * \triangle Ii-e gura pusa la loc rêu.

G. P. SALVIU *inv. c. Smulți J. Covurlui.*

Să ȋice despre cei flecari.

- 3434 * \triangle Lesne din gura, anevoie din mâna.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 40.

* *Lesne din gură.*

Adică lesne făgăduim, dar anevoie împlinim, și lesne poruncim, dar anevoie să săvîrșasce (GOLESCU),

- 3435 Gura de multe ori capul jos l'arunca.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 22.

Adică cu vorba dă multe ori și vieța ne-o repunem (GOLESCU).

Și precum ȋice Solomon în Pareniile sale: *gura nebunului pȋierea lui este, și buzele lui laț sufletului.* — Biblia 1688.

- 3436 Cari ș-avęgli gura, caplu a lui s-avęgli. ¹⁾

PRICILE PAPAHAȚI, *Zveit. Ia' res.* p. 161.

Cine tace, merge în pace.

- 3437 * \triangle Gura bate curu(l).

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 22.—
C. NEGRUZZI, I, p. 247.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — V. FORESCU, *c. Dorna, J. Suciava.*—E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani, J. Covurlui.* — HINȚESCU, p. 72 — I. ARBORE, *ing. J. Buzău.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bȋrlad, J. Tulova.*

Adică vorba fără cale ne osîndesce la pedepsă (GOLESCU).

¹⁾ Care 'și păzesce (vegiază) gura, își păzesce capul.

3438 * Gura bate spatele.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 175. — HINȚESCU, p. 72. — *Tribuna (ziar)* An. 1895, p. 26.

De multe ori pe urma vorbelor o pate cine-va.

Bridul prea ager se știrbă și *gura bate spatele*. — *Tribuna*.

3439 * Δ Gura omului sparge cetați.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 22 — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

Arata puterea gurii (GOLESCU).

3440 Care nu 'l dore gura, și munții disica. ¹⁾

ANDREIŢ AL BAGAVU, *Cart. Aleg.* p. 91.

Arata puterea gurii.

3441 * \angle Gura aduce ura.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 7; I, p. 25 — V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.* — BARONZI, p. 58. — HINȚESCU, p. 71. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi*.

Vorbele nechibzuite pot semăna ura între oameni, și chiar adevărul nu trebuie spus în tot-d'a-una.

Veritas odium parit. ²⁾

Prov. Lat.

Die Wahrheit ist der Welt leid. ³⁾

Prov. Germ.

La verità genera odio. ⁴⁾

Prov. Tosc.

La verdad amarga. ⁵⁾

Prov. Span.

3442 Gura omului e plina, și varsa când i se plăcă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 22.

¹⁾ Care nu 'l dore gura, și munții despică.

²⁾ Adevărul naște ura.

³⁾ Adevărul e rău lumii.

⁴⁾ Adevărul naște ura.

⁵⁾ Adevărul e mai rău.

Adică omul când se supără piste măsură, atunci vorbește mai cu prisos (GOLESCU).

3443 * [△] Când nu tace o gura, nu tace o lume întreaga.

A. PANN, III, p. 77.—HINȚESCU,
p. 71. — ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș.

Ai spus cui-va o taină a ta, are să fie știută de totă lumea.

3444 Gura nu cere chirie,
Póte vorbi orî-ce fie.

A. PANN, I, p. 3. — HINȚESCU,
p. 72.

* *Gura nu cere chirie.*

D-NA LUȚA LINDE, *Bêrlad, J. Tutova.*

* [△] *Gura nu ține chirie.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 293.—*Poes.*
Pop. apud DAMÉ, I, p. 235.—G. P.
SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* *Gura nu cafta chirie ti sburîre.* 1)

D.A. MILESCU, *Gopești, Macedonia.*

Pentru cei vorbăreți și flecari.

Bieții ómeni, de spaimă, și știind că *gura nu'î ține chirie*, spuse celor ce îi întrebară. precum îi învățase cotoșianul. P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 293.

3445 * [△] Nu'î ține gura parale.

F.R. DAMÉ, II, p. 89.—GAYR. ONIȘOR
prof. c. Bêrlad, J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 3449.

3446 Gura care e 'mputîta,
Altui e ne-suferita.

A. PANN, I, p. 5.—HINȚESCU, p. 72.

1º Cusururile celor-l-alți ne supără în tot-dé-una.

2º Mincinosul displace tutului.

3447 Par'că 'i-e gura 'nclestata
Și de elele luată.

A. PANN, I, p. 105.

Par' că 'i-e gura încleștată.

HINȚESCU, p. 73.

1) Gura nu cere chirie pentru vorbire.

Se dice :

1° Despre cel leneș, care nici să vorbescă nu vré.

2° Despre cel prost.

3448 Cine cauta guri
'I se desgolesc (desgolesce) turii.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 49; I,
p. 129. — HINȚESCU, p. 73

Să fim cumpătați la mâncare,

Gouverne ta bouche selon ta bourse.

Prov. Franc.

3449 * △ Gura nu te lasa.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulft, J. Covurlui.*

Gura nu te iértă.

GR. JIFESCU, *Opinc.* p. 134.

Gura cere ne-contenit mâncare. De toate poți răbdă, dar de fome, nu.

3450 Gura mai lesne vorbesce adevărul de cât minciuna.

A. PANN, III, p. 124. — HINȚESCU,
p. 72.

E mai ușor să spuî lucrurile cum sunt, de cât să tieluesci o minciună.

3451 Gura dice vavic istina ¹⁾.

F. R. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 9

Acelaș înțeles ca la No. 3450. Gura ar vorbi adevărul, omul însa o silește adeseori să spună minciuni.

La boca vuol dire sempre la verità.

Prov. Triest.

3452 * Frunța verde loboda,
Gura lumii-e sloboda.

I. G. VALENTINEANU, p. 32. — Ma-
ior, P. BUDIȘTEANU, c. *Bucuresci*, J.
Ilfov.

* △ *Gura lumii sloboda*

GAVE. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

¹⁾ Gura dice în tot-dé-una adevărul.

„Dice acel care se p^ortă cum îi place, fără a ține nici o socotelă de vorbele și părerile lumii.

3453 * △ Gura lumii nu o poți opri (astupă)

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*. J. Argeș.— E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani*, J. Covurlui.— G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurlui.

* △ Apa, vîntu și gura lumii nu o poți (se pot) opri.

S. MIHĂILESCU, *Șezdt. I*, p. 220.— V. FORRESCU, *c. Folliceni*, J. Suciava.

Poți opri vîntul, apa și gurile omenilor?

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 67.

* △ Apelor, vînturilor și gurilor omenilor nu le poți pune friu.

C. C. BUNGETIANU, *stud. c. Cîsoveț*, J. Mehedinți.

Nu poți opri lumea de a grăi cum îi place, fie și pe nedrept.

«De unul este ăis că: *cine va astupă gura la toată lumea?* Acésta nu e cu puțință.» DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 248.

3454 * △ Ferescă Dumnezeu de gura lumii.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurlui.

Acelaș înțeles ca la No. 3453.

3455 * △ Gura lumii (lumei) numai pamintul o astupa.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 4 & 159; I, p. 7; III, p. 128.— V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.*— V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1432.— P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit.* 1872, p. 164.— BARONZI, p. 56.— IIINȚESCU, p. 72. GIL, *Conv. Liter.* p. 24.— I. G. VALENTINEANU, p. 32.— H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. Dorohoi.— G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurlui.

Gura omului numai pămîntul o astupă.

IORD. GOLTESCU, *Mss. I*, p. 196; *Mss. II*, p. 22.

* △ Gura omului n'o astupă de cât pămîntul.

Semin. Buc. Cl. VIII. prin P. GĂRBOVICIANU, *prof.*

Gura lumii nime n'o pôte include de cât pământul.

Da EL. SERVASTOS, *Prov.* p. 97.

Gura lumii numai mormîntul o astupă.

I. G. VALENTINIANU, p. 47.

Numai pământul astupă gura flecarului.

BARONZI, p. 51.—HINȚESCU, p. 139.

Vezi *Flecar*.

Adică omul, numai după ce mîre, nu mai pôte grăi dă rău (GOLESCU).

Einmal in der heute Mund, kommt man schwer wieder heraus. ¹⁾

Prov. Germ.

3456 Gura lumii nici pământul n'o astupa.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 113.

Acelaș înțeles ca la No. 3455 exprimat cu mai multă tărie.

3457 * ^Δ Căniî când încep a latră te mai lasă, dar gura lumii... pace.

G. P. SALVIU, *înș. c. Smulți J. Covurluii*.

Acelaș înțeles ca la No. 3456.

3458 * Gura rea numai pământul o astupa.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Acelaș înțeles ca la No. 3456.

3459 * ^Δ Gura de om,
Gură de căne,
Cere pâne.

ALFRED JUVARA, *c. Bărlad, J. Tutova*. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. — I. G. VALENTINEANU, p. 45.

Orî-ce vietate în lume are nevoie de a mîncă, și trebuie să înuncescă ca să-și agonisescă hrana de tôte dîile.

¹⁾ Odată (când ai intrat) în gura ômenilor, ești cu greș afară.

- 3460 * Δ Gura omului e iad,
Cât să'i dai tot ȕice: ad!

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 50; I,
p. 129 — HINȚESCU, p. 72. — *Se-*
min. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂR-
BOVICEANU, prof.

Gura 'i chiar un ead
Cât bé, tot ȕice: ad!

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 239.

Se ȕice despre cei lacomi la înăncare și la băutură.

- 3461 * Gura nu dzice: nimal! ¹⁾

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macs-*
donia.

Acelaș înțeles ca la No. 3460.

- 3462 Gura-i iama: mai mun ce li se daie, mai mun ma-
rânca. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter, I,* p. 9.

Gura nu se satură nici odată.

- 3463 Gura nu-are saturare; da 'li cât vreî, nipoî va sa-aftă. ³⁾

ANDREIU AL BAGAVȚ, *Cart. Aleg.*
p. 107.

Acelaș înțeles ca la No. 3462.

- 3464 Gura se satura, dar ochii nici odata.

I. G. VALENTINEANU, p. 46.

Gura ȕe-o (ȕi-o) poȕl satură, dar ochiul nici
odată.

IORD. GOLESCU, *Mss. II,* p. 175. —
HINȚESCU, p. 72.

Veȕi *Ochiu*.

Arată lăcomia omului care tot poȕtesce mai multe de cât îi
trebuie.

- 3465 Cănescă e gura si lacomi sunt ochii la pogace.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 10.

Acelaș înțeles ca la No. 3460.

«Noi așa suntem într'acéstă piele a noastră cât nici nouă însu-și nu trebuie
cu totul să ne încredem: *nu crede, nașule, că cănescă e gura, și lacomi*
sunt ochii la pogace.—DIM. TICHINDEAL.

¹⁾ Gura nu ȕice: destul!

²⁾ Gura 'i o prăpastie: mai mult i se dă, mai mult mănăncă.

³⁾ Gura nu se satură: da 'i cât vreî, va mai cere.

3466 Gura taie mai mult de cât sabia.

BARONZI, p. 52.—HINȚESCU, p. 72

* △ *Gura ucide mai mult de cât sabia.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi.

Vezi *Limbă*.

Arată grelele urmări, a vorbelor rele.

3467 Gura ȃice, gura minte; omul tot rămâne om de omenie.

HINȚESCU, p. 72.

Se ȃice în bătaie de joc, despre cei mincinoși.

3468 * △ Gură rea,
Inimă rea.

G. MUNTEANU, p. 150.—HINȚESCU,
p. 72.—ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș.

Numai omul rău la inimă pôte vorbi pre alții de rău,

3469 Cară nu 'l dări gura, tută dzua mașină ¹⁾.

PERICLE PAPAHAGI, *Zweit. Jahres*,
p. 162.

Pentru cei flecari.

3470 * △ Din gură în gura, are să ajungă pâna la urechile lui Voda.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulț, J.*
Cerurluiș.

Adică o să se afle.

S N Ó V Ā

Cică odată, de mult, nisce țărani, bătrâni ședău în drum rătă, și vorbău de ce se mai aude prin țără. Unul ȃise: Ea asta *din gură în gură are să ajungă până la urechile lui Vodă*, și ast-fel ȃicând făc lercea, percea cu bățul într'o baligă mare care se află înaintea lui.

3471 Gura are de vorbit
Și (dar) cap n'are de gândit.

A. PANN, I, p. 94. — I. G. VALENTINEANU, p. 28. — HINȚESCU, p. 72.

Despre omul nerod.

3472 * Gură are și gura nu i se aude.

BARONZI, p. 59.—HINȚESCU, p. 72.

¹⁾ Cară nu'l dări gura, totă ziua mașină.

Se ȋdice :

1° Despre omul nerod.

2° Despre omul sfiicios, care nu ȋndrăsnescce nici să vorbescă, ȋn anumite ȋmprejurări.

*Gură aū și nu pot să grătască,
Cu ochi sȋnt și nu pot să zărească,
Urechȋ aū și nu pot să audză,
Nice aburȋ nu le taste 'n budză...*

DOSOFREIU, 1673, *Psm.* CXXXV,
15, 16, 17, 18; *Psm.* CXV, 4, 5,
6, 7.

3473 Gura lui ȋi suflă cȃnd cald, cȃnd rece.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 22.

Suflă cȃnd cald, cȃnd rece tot dintr'o gură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 65.

Din gura lui ȋasă și cald și rece.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 183—184.

A scos din gură cȃnd cald, și cȃnd rece.

A. PANN, I, p. 165.

Cȃnd frig suflă, cȃnd caldura.

G. ASAKI, *Fab.* p. 113.

Adicȃ vorbesce cȃnd bine, cȃnd rȃu, și sȃ ȋdice pentru cei ce aȋi laudȃ, aȋi defaȋmȃ tot p'acel obraz (p. 22).—Adica cȃnd te ajutȃ, cȃnd te dȃrapȃnȃ tot cu un graiȃu (p. 65).—(GOLESCU).

Se ȋdice de omul fȃjarnic și viclȃn.

Origina acesteȋ ȋcȋeri se aflȃ ȋntr'o fabulȃ fȃrte veche po-vestitȃ de Anian, și de mai toȋȋ fabuliștii din antichitate. Acelaș subiect a fost tratat, la Francesȋ, de La Fontaine ȋn Cart. V, fab. 7, iar la noi de G. Asaki, *Selbaticul și Cȃlȃtoriul*, p. 112—113, și de Dim. Tichindeal.

SATIRUL ȘI OMUL

Satirul e un om sȃlbatec sȃu maemucȃ de cȃle mari, asemenea omului. Acesta s'aȃu prietenit cu un Om, și pornind sȃ cȃlȃtorȃscȃ ȋn soȋie, acȃsta s'aȃu ȋntȃmplat ȋerna, pentru acȃsta ȋȋ erȃ ȋrig omului la mȃnȋ, și apropiȃndu-le cȃtrȃ gurȃ suflȃ ȋnȋrȋnsele ca sȃ se ȋncȃlȃdescȃ. Iarȃ Satirul l'aȃu ȋntrebat ce face el. Acesta aȃu rȃspuns cȃ se ȋncȃlȃdesce la mȃnȋ. Apȃi dupȃ acȃa aȃu venit la un sȃgȃdȃu unde li s'aȃu dat mȃncare caldȃ. Atuncea Omul pertru ca sȃ nu se ardȃ, iarȃ aȃu ȋnceput a suflȃ, sȃ rȃcȃscȃ mȃncarea. Satirul mirȃndu-se ȋl ȋntrebȃ pentru ce acuma suflȃ? El ȋȋ spune, sȃ rȃcȃscȃ mȃncarea, cȃ e prea ȋerbintȃ. Ei! dacȃ e acȃsta așȃ, tu rȃmȃȋ cu Dumneȃu! cȃ cu așȃ priatenȋ mie nu-mȋ place, *din a cȃror gurȃ ȋasȃ și cald și rece.*—DIM. TICHINDEAL.

*De suflă scântela, se va așîță o flacără puternică;
de scripi pe dinșă, se va stinge; și e gura care
fare și una și alta.*

Ecclesiast. II, v. 14.

*Ἐκ αὐτοῦ τοῦ πτόματος τὸν θερμὸν καὶ τὴν ψυχρὸν
ἐξάγειν. 1)*

Prov. Elin.

Ex eodem ore calidum ac frigidum effl. re. 2)

Prov. Lat.

Souffler le froid et le chaud.

Prov. Franc.

- 3474 * Δ Când ți-î gura amara, (atunci) se cauta (cine-va a
ț'o îndulci) cine ț'o îndulcesce, c'apoi (căci) când
îi dulce ori și cine (toți) o sărută.

S. MIHAILESCU, *Sezătorea*, I, p.
219.—C. BAȘOTA, *prin* V. FORESCU,
inv. c. Folticeni, J. Sucăva.

Nu se caută de cât acela care 'ți dă ajutor în vremuri de
grea cumpănă, căci, când ești fericit și 'ți merge bine, mulți
se gădesc să te linguşescă și să-ți ofere serviciile și sprijinul lor.

- 3475 Nu te luă dupa gura lumii ca dai în gropi.

P. ISPIRESCU, *Leg. I. Edit.* 1872,
p. 171. — HINȚESCU, p. 73.

Căci parerile și credințele lumii sunt adese-ori greșite.

- 3476 * Mult a așteptă, pâna 'i-a veni mura în gura.

V. FORESCU, *c. Dorna*, *Bucovina*.

Se ȳice de cine-va care 'și-a pierdut averea, saŃ o slujbă, o
afacere de la care tragă mare folose

- 3477 * După gura, lingura.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Veđi Sac, Turc.

Slujbc, folose, locale dupa om.

- 3478 Gura care singura pre sine se lauda, pute.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 224

Veđi Laudă, a se Lăudă.

1) Din aceeași gură a suflă cald și rece.

2) Idem.

Căci numai laudă pre care ne o aduc alții, are preț.

3479 * \triangle Asta va țipă în gura celei-l-alte.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Acésta va fi mai rea de cât cea de mai nainte.

3480 Mai multă gura de cât tréba.

BARONZI, p. 61 & 66.—HINȚESCU, p. 73.—D^a E. B. MAWR, p. 55.

* \triangle Gură multă, tréba puțină.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Despre cei lăudaroși cari, după vorba Francesului: *font plus de bruit que de besogne.*

Verbis pugnas non re.

Prov. Lat.

3481 * \triangle Sare cu gura proțap.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani, J. Covurluiș.*—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Vezi Prăjină.

1° Când unul fiind vinovat, sare tot el cu gura mare.

2° Sare cu gura la toți.

3482 * Cu gura ce pôte.

Se ȋice pentru cei cari, neputên! face mai mult, se apara cu vorbă, precum și pentru cei ce se laudă mult dar nu pot face nimic.

3483 * \triangle Bun de gura.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II, p. 286.—C. NEGRUZZI, I, p. 247.—LAURIAN & MAXIM, I, p. 229. I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* II, p. 51.—AL. ODOBESCU, *Узодо-Ковулуйш.*—ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453.

Bun de gură și palavragiș de frunte.

P. ISPIRESCU, *Rcv. Ist.* I, p. 453

* *Bun de fleoncă.*

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 167; *Rev. Ist. I*, p. 453. — HINȚESCU, p. 20.

Om care se pricepe a vorbi, care vorbesc? mult, limbut.

«Trimise că-i va breslași megieși de a lui Mihai-Vodă, Vâslnieni tot de cei *buni de gură* și de plăt. — I. NECULCE.

3484 *△ *Bun de gura, (și) reu de lucru.*

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 158; III, p. 128. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 229. — BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit. III*, p. 15. — ION NIȚESCU, *inv. c. Viespesct, J. Olt.* — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 471. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I*, p. 453. — HINȚESCU, 71. — I. IONESCU, *inv. c. Beciu. J. Olt.* — GR. JIFESCU, *Opinc.* p. 107. — E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — I. DUMITRESCU, *inv. c. Gânciova, J. Dolj.* — A. PANN, *Edit. 1889*, p. 41; I, p. 152.

Bun de gură, rău la treabă.

AL. DUMITRESCU, p. 129.

Cu gura țara bară, ma cu mâna csira-mara ¹⁾.

PRU. PAPANAGI, *Ziceit. Iahrea*; p. 170.

Vezi *Vorbă*.

Palavragiū și fără spor la lucru; se țice mai ales despre cei flecari și leneși.

«Vă știu că de mult că sunteți *buni de gură și răi de lucru.*» — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 47.

Les grands discours ne sont pas les grands faiseurs.

Prov. Franc.

Gran prumëss e pöch fett ²⁾.

Prov. Romagn.

A mucha parola obra poca ³⁾.

Prov. Span.

Grosse Worte und nichts dahinter ⁴⁾.

Prov. Germ.

¹⁾ Din gură țice ce vreau, dar din mână nu fac nimic.

²⁾ Mare făgăduințe și fapte puține.

³⁾ La multă vorbă, treabă puțină.

⁴⁾ Vorbe mari și nimic în dosul lor.

Acelaș înțeles ca la No. 3483.

3485 Bun de gură, bun de mână.

BARONZI, p. 43.

Adică:

1° Palavragiū și ne-cinstit.

2° Spune și face.

3486 Bun de gură, rău de mână.

BARONZI, p. 52. — HINȚESCU, p. 20.

Lăudăros și de nici o trébă.

3487 * A 'și păzi gura.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 82.

A 'și cumpănî vorbele.

3488 A 'și pune gard la gură.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 915. —
FR. DAMÉ, II, p. 89. — M. CANIAN,
J. Iași.

A tăcé.

FLORICA. — Să tei pe alta? ba să nu te 'mpingă păcatu că 'ți scot ochii,
auți tu?... Ți scot ochii cel de boier perpelit

FLORIN. — Perpelit? eū?... Florico, *pune-ți gard la gură*, că pe crucea
mea.... — V. ALEXANDRI.

3489 A'si îngrădi gura.

FR. DAMÉ, II, p. 188—189.

Acelaș înțeles ca la No. 3488.

3490 * A avé gura impedicată.

FR. DAMÉ, II, p. 135.

Vedî *Taînă*.

Despre acei cari numai cu greu pot vorbi.

3491 * Gura lilice și inima cernice. ¹⁾

D. A. MILESCU, c. *Gopeși, Macedonia*.

1° Despre omul care caută să-și ascundă necazurile.

2° Despre cel fățarnic.

3492 * Ii umblă gura ca curu.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Spune neroșii.

¹⁾ Gura flóre și inima dude negre.

3493 * Îi umbla gura ca rișnița.

MaIor P. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov.

Vezi Melișă.

E flecar, vorbesce repede și cum dice Francesul: *c'est un moulin à paroles*.

3494 * △ Îi umbla gura ca o móră (stricata).

V. FORESCU, c. Broșteni, J. Su-
ciava. — G. POBORAN, inst. c. Sla-
tina, J. Olt.

* △ *Îi umblă gura ca o móră hodorogită (hârbuită).*

D. GEORGHIU, stud. c. Tecuciă,
J. Tecuciă. — C. IORDĂCHESCU, stud.
c. Cristeni, J. Botoșani.

Vezi Móră.

Când vorbesce omul vrute și ne-vrute, spune multe ne-gâu-
dite, se asemănă cu o móră hodorogită care un macină bine.

3495 * △ A luă pētră în gura,

G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Olt.

A susține o afirmare cu mare jurămint.

«Fură, și *leă pētră în gură*, și jură că nu a furat.

3496 * A dă cui-va si pe gură si pe nas.

* △ *A dă cui-va și pe gură și pe cur.*

I. RĂNESCU, prof. J. Roman. — V.
FORESCU, c. Folticeni, J. Suciava.

A dă cui-va cu belșug și mai mult de cât îi trebuie, a 'l îmbuiba
cu bani, mâncare, etc.

Se dice de obicei sub forma: *poți să 'i dai și pe gură și pe
cur și tot nu o să 'l mulțumesci*, cu înțelesul că unui nemulță-
mitor, orî cât bine i s'ar face, tot găsește mijloc a se tângui
că un i se face destule îndatoriri.

3497 A avé gura impuțita.

A. PANN, I, p. 5. — HINȚESCU, p. 72.

* *A puși gura cui-va.*

Da Z. J. c. Fedesci, J. Tutova. —
FR. DAMÉ, III, p. 49.

Adică a fi miucinos: *Îi pute gura de minciună*.

3498 * A vorbi cu gura altuia.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfânt*, p. 82.—
 DA ECAT. Z. . . c. *Bêrlad*, J. *Tutova*.
 —ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*. J. *Argeș*.—PREOT C. BUNGE-
 ȚIANU, *inv. c. Cosovăț*, J. *Mehedinți*.—
 M. CANTAN, J. *Iași*.

1° Se țice când vorbesce un altul în locul unui om care, fiind chemat să vorbescă, saũ se rușineză saũ nu se pricepe să vorbescă.

2° A vorbi încet, între dinți, mormăind, într'un mod neînțeles.

«Din pricina această mai marele ȝeilor se ultă-la dînsul tot chîndoriș, și îi vorbă cu gura altuia, cum se țice.» — P. ISPIRESCU.

3499 * △ A vorbi ca cu gura altuia.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.
 G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*. — S. FL. MARIAN, *Trad. Pop.* p. 319.

Cu sfielă, fără siguranță, într'un mod nehotărit.

3500 * △ Mănăncă ca cu gura altuia.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*,
 J. *Vasluiă*.

1° Nu'i plac mîncările ce i se daũ.

2° Îi stă gîndul în altă parte. Nu'l mai cunoscî.

3501 * △ A vorbi cu gura pe jumătate.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*,
 J. *Covurluiă*.

* △ *Cam (mai) cu jumătate de gură.*

I. CREANGĂ, *Pop. I*, p. 197 &
 262. — E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți*,
 J. *Covurluiă*.

1° A nu spune cu tótă inima, a nu vorbi verde, lămurit.

2° A vorbi încet.

«Bun sosît la noi, volnice, țise crațul *cam cu jumătate gură*.» — I. CREANGĂ.

3502 * △ Îi rîde gura ghêța.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*,
 J. *Vasluiă*.

Vezi a *Rîde*.

E vorbăreț.

3503 * \triangle Îi tale gura 'n sabiu.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 112.

Vezi *Sabie*.

Se dice despre omul gureș, limbut, flecar dar și cicălitor, aspru și mușcător.

«Când are omu patina limbușii, ghierme la limbă, vorbește și curate și spurcate, și hlerțe și nehierte; e fêmele cicălitoare, ce-î tale gura 'n *sabii*. - GR. JIPESCU.

3504 * \triangle Îi tale gura in fier.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănescu, J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 3503.

3505 * \triangle Îi tale gura.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 3504.

3506 * \triangle A vorbi cu două guri.

A. PANN, I, p. 164. — GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 133. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Vezi *Fașă, Limbă, Obraz*.

1° A vorbi când bine, când rău și se dice de acei cari ați laudă și tot ați defăimă 1 e acelaș om.

Spune pentru june că este cu stare,
Cu două guri însă, și șoptind și tare,
Când vorbă de bine strigă să audă,
Și când spună rele abia mișcă buza.

A. PANN, I, p. 164.

2° A nu spune tutulor acelaș lucru, a fi pentru unii mună și pentru alții ciună, și precum dice Francesul: *avoir deux poids et deux mesures*.

Premaru vorbesce cu două guri: cu una desgreunează p'ai lui, îi apără și 'i păsulesce, cu alta te nteșce pe tine și nu te slăblesce, pân'nu plătesci și lăscata — GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 133.

3507 * Pâna i se duce gura la urechi.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 67.

Vezi *Căsa*.

Despre cel care ride cu mare poftă.

Ride până li se ducă gura la urechi. — I. CREANGĂ.

3508 * \triangle Când o pui la gură, nu'î!

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Veđi Pahar.

Bejivul când bé eu ulcica o suge pe ne-résufiate, și întrégă, fără să mai lase și pentru alții.

Arată pofta, plăcerea de o băutură bună.

3509 * \triangle A intrat în gura lumii.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Il vorbesc ômenii de rău.

3510 * \triangle A avé apa 'n gura.

V. HARAM, *inv. c. Grivița*, J.
Tutova. — M. CANIAN, J. Iași.

Se ălice de ômenii tăcuți.

3511 * \triangle 'I-a venit apă(a) la gură.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș. — PREOT C. BUNGE-
TIANU, *inv. c. Cosovăț*, J. Mehedinți,
— I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. —
IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 34.

Veđi Apă.

1° E în mare primejdie, desnădejduit, a dat de un necaz mare.

«Când vine apa la gură, toate trec peste măsură.» — IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 34.

2. Stă mai bine, a ajuns și el mai mare, a dobândit un ajutor. Are acelaș înțeles ca: 'I-a venit apa la mără. — J. Mehedinți și Argeș.

3512 * \triangle A'î lasă gura apă după ce-va.

BARONZI, p. 40 & 68. — GR. JI-
PESCU, *Opinc.* p. 153. — P. ISPI-
RESCU, *Leg.* pag. 213 & 238. — I.
CREANGĂ, *Pov.* p. 259.

* A lăsă gura apă.

Calend. Basm. 1875, p. 59.

1° A fi dorit de mâncare.

«Și înălțimei vóstre gând bun și mână slobodă, ca să ne dați cât se pôte mai multă mâncare și băutură, ăise Setilă, căruia îi lăsă gura apă».
— I. CREANGĂ, *Pov.* p. 259.

Saliram movere. ¹⁾

Prov. Lat.

L'eau lui en vient à la bouche.

Prov. Franc.

2° A iubi foarte mult pre ore-cine; a pofti, a privi cu jind un lucru.

Cresce inima într'insul de bucurie și de sală, mai cu sémă când vede pe cel-l-alti fiu de împérați și de domni că *le lăsă gura apă* la toți după o așa bucăfică. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 213.

3513 * A se bate peste gura.

A se bate cu mâna peste gură.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 243. — FR. DAMÉ, III, p. 14.

* *A se bate cu palma peste gură.*

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. *Tutora*.

* *A pune mâna la gură.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 171.

1° De mirare la anșul unei întâmplări nenorocite, rugându-ne ca Dumnezeu să ne ferescă de un asemenea reu.

«Iarap-Alb atunci *se bate cu mâna peste gură* și dice : Dómnne feresce de omul nebun, că tare 'i de jălit, sêrmanul! I. CREANGĂ, *Pov.* p. 243.

2° Când ne a scăpat o vorbă și ne căim de ceea ce am spus.

3° De rușine la anșul unor cuvinte prôste.

«I'rage în gazdă la babă, o leă cam pe departe, și-i spune ca să 'i aducă de-sară pe nevasta lui Stan din satul cutare la dînsul.

«Baba când aude asta, *pune mâna la gură*, clatină din cap și dice:

«— Dómnne, om bun, cum cređi d-ta că aști face eă una ca asta.» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 171.

3514 * Bate-te cu palma peste gura.

G. P. SALVIC, *inv. c. Smulți*,
Covurluiă.

Mai bine ți sa te ferescă Dumnezeu pe tine, și nu mai ju decă pre alții.

3515 * A prinde cu mâna la gura.

I. ARBORC, *ing. J. Buză*.

¹⁾ A pune în mișcare (a veni în gură) saliva.

Adică asupra faptului.

- 3516 * A se sterge pe gură despre un lucru.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* pag. 228, 247 & 560.

- * A se spăla pe gură.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230. —
maior P. BUDIȘTEANU, c. *București*,
J. *Ilfov*.

Voci *Bot, Buză*.

A pierde un lucru făcând nădejde de a 'l mai redobândi vreo dată; a 'și lua gândul de la dînsul.

ISPREAVNICUL. — Vin de intră la mine fată 'n casă.

DOCHIȚA. — *Ștergete pe gură*, boterule.

V. ALEXANDRI, *Craiă noă*, p. 228.

- 3517 * A 'și pune gura la cale.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 60.

A mânca.

- 3518 * Gură-lata.

ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 252.

Se dice, în dispreț, aceleia care vorbește mult și tare.

- 3519 Gură-largă.

COSTINESCU, *Dict.* I, p. 505. —
AUREL CANDREA, *Rev. Nouă*, VII,
p. 406.

Acelaș înțeles ca la No. 3518.

- 3520 * △ A fi (un) gura-casca.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 285. — M.
CANIAN, J. *Ingl.* — E. I. PATRIOIU,
inv. c. Smulți, J. *Cocurliu*.

A umbla gură-cască.

A. PANN, I, p. 96. — HINȚESCU,
p. 73

- * △ *Gură-cască*.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 498. —
GR. JIPESCU, *Pzur. Oraș* p. 266. —
BARONZI, p. 95.

1° A căscă gura, ochii mirându-se de ce vede.

2° A fi fără căpătâi, a ședé zadarnic; a 'și petrece vremea cu nimicuri și, prin extensiune, a fi prost.

«Moşnegul fiind un *gurd-cască*, saū cum 'Ńi vré sǎ-l ŃiceŃi, se ulŃă în córnelé ef, Ńi ce-l spuné ea, erǎ sfânt.» — I. CREANGǎ, *Prov.* p. 285.

3521 * *Cască-gura.*

LAUBIAN & MAXIM, I, p. 498.

Umblǎ cascǎ-gurǎ, pierde-varǎ.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45.

Este un cascǎ-gurǎ, un pierde-varǎ.

ILINȚESCU, p. 26 & 71.

A'Ńi pierde vremea cu nimicuri.

3522 * \triangle A remǎné cu gura cascata.

Mirat, înŃelǎt în aŃeptǎrile sale.

$\Lambda\acute{\upsilon}\kappa\omicron\varsigma$ ἔχανεν.

Prov. Elin.

Ńi precum Ńice Lucian: εἰς ἣν οὖν, μάλιστα λύκος χανὼν παρὰ μικρὸν.

Lupus hiat.

Prov. Lat.

3523 Gura-cască, semn de minte prǒstǎ.

IOB. GOLESCU, *Mss.* I, p. 197.

Variantǎ a Ńicǎtǒrei de la No. 3520.

3524 * \angle Cǎce umbla cu gura cascata, în intrǎ muscele.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bèlad*,
J. Tutova.

1° AcelaŃ înŃeles ca la No. 3520.

2° Se Ńice, în deridere, celor carǐ staū cu gura cǎscatǎ.

3524 b. * \triangle Gura lui daca ar fi de peticǎ s'ar rupe.

G. P. SALYIU, *inv. c. SmulŃi*, J.
Covurlui.

Se Ńice despre cei flecarǐ.

3525 * Gura-sparta.

FR. DAMÉ, *Dict.* II, p. 89, IV,
p. 89.—E. I. PATRICIU, *inv. c. SmulŃi*,
J. Covurlui.

Se Ńice de omul flecar, care nu scie sǎ Ńie o tainǎ.

3526 * A avé gură de cârpa,

BARONZI, p. 45. — D. DRĂGUESCU,
c. *București, J. Ilfov.* — G. POBORAN,
inst. c. *Slatina, J. Olt.*

A fi limbut, a nu puté ține o taină.

3527 * Tócă-gura.

BARONZI, p. 83 & 96 — AUREL CANDREA,
Rev. Nouă, VII, p. 406. — FR.
DAMĂ, IV, p. 167.

Adică flecar, care troncănesce din gură cât e ȕiulica de mare.

3528 * \triangle A 'i tocă gura.

BARONZI, p. 40. — G. POBORAN,
inst. c. *Slatina, J. Olt.*

A flecări, a fi gureș, limbut.

3529 * \triangle E numai gura de el.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1313. —
T. BĂLĂȘEL, inv. c. *Ștefănesci, J. Vâlcea.*

1° Făgăduesce, dar nu se ține de cuvînt.

2° Se laudă cu multe, fără să aibă puterea de a face.

3530 * \triangle Dai cu gura să iasă banul.

G. P. SALVIU, inv. c. *Smulț, J. Covurlui.*

Se ȕice în batjocură celor cari trăesc numai cu gura, numai cu minciuni, mai ales despre avocați.

3531 * Par'că are călți în gură.

I. BĂNESCU, prof. J. Roman.

Despre cei cari bălbăesc vorbind.

3532 * L'a luat gura pe din nainte.

A. PANN, Edit. 1889, p. 11 ; I,
p. 52. — HINȚESCU, p. 73. — C. NE-
GRUZZI, I, p. 263. — AL. ODOBESCU,
III, p. 45. — G. POBORAN, inst. c.
Slatina, J. Olt.

A scăpat o vorbă pre care nu ar fi vrut să o spuna.

«Crede-mă nici eu n'aș vol să spun ceta ce nu pré este tocmai adevé
rul, dar ce să 'i faci năravului? *Mă leă gura pe dinainte.*» — AL. ODOBESCU.

3533 * A apucă cu gura înainte.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1181.

Se dice mai ales de omul care, sciindu-se vinovat, începe dinsul cu gura ca să ne ieă apa de la móră.

3534 * Cum 11 vine la gura.

Adică fără să se mai gândescă, fără să 'și mai cumpênescă vorbele. «Dice *cum îl vine la gură.*»

3535 * △ A 's1 bate gura 'n vint.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

A vorbi de géba.

3536 * △ A 's1 reci gura de géba.

HINȚESCU, p. 204.—A. PANN, *Edit* 1889, p. 74; III, p. 101.—T. BALĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

A vorbi fara nici un folos, fără a dobândi ceea ce dorim.

Dacă nu fi se trece vorba nu 'fi răci gura de géba.»

3537 A stă cu gura rece.

M. BOGDAN, *apud. Damé, III, p. 319.*

△ nu îmbucă nimic.

3538 * A avé gura sloboda.

FR. DAMÉ, II, p. 88

* *A fi slobod la gură.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cœurluiă.*

A vorbi fără sfielă, pré mult și ceea ce nu trebuie spus.

3539 * △ A avé gura.

B. P. HAȘDEU, *Etyrn. Magn.* 969.

A vorbi fără sfiela, a îndrăsni să vorbescă.

3540 * A nu avé gura.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 10. — M. CANIAN, *J. Iași.* — FR. DAMÉ, II, p. 89

A nu îndrăsni sa vorbescă de frică, de rușine, etc.

Vai, vai, vai inima mea,
Mult 'i bună, mult 'i rea,
Mult 'i neagră ca tina:
Mult se arde și se frige
Și *n'are gură* să strige.

IARNIK-BĂRSEANU, p. 213.

Boerit cari erau acolo, *gură n'avău* spre împărăție, bucuroși erau să-și scutască vieța.» — N. COSTIN.

3541 * \triangle A avé gură mare.

T. BĂLĂȘEL, *tnr. c. Stefănesci*,
J. *Vâlcea*.

A vorbî tare și răstit.

3542 A nu fi gura cui-va chióra.

A. PANN, I, p. 15.

Despre cel care spune multe și fără vreme.

3543 * A'i umblă priu gura.

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 15.

Se ȋdice despre un lucru pre care îl scim de altunintrelea bine dar de care nu ne putem aduce aminte, pre care nu'l putem denumi în césul când vrem să vorbim de dînsul.

Avoir sur le bout de la langue.

Prov. Franc.

3544 * A se uită în gura cui-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 177; *Amint.*
p. 163. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.*
p. 252. — FR. DAMÉ, II, p. 89. —
GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 136.

A căută la gura cui-va.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 266;
Opinc. p. 26 & 136.

A'l ascultă, a ține sémă de ceea ce spune.

«Și apoi dacă ne-am pricepe și noi la câte ce-va, *cine se mai uită în gura noastră*? Vorba cea cocóne: Țăranul când merge, tropătesce și când vorbesce, hodogorogesce.» — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 163.

3545 A face gura pilnie.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* pag
113 — LAZĂR ȘAINEANU, *Semas*
p. 351.

A bé mult, a se îmbătă.

3546 * A purtă pre cine-va în gură.

FR. DAMÉ, III, p. 300.—Da Ec.
Z. c. Bêrlad, J. Tutova.—Dna V.
BUDIȘTEANU, c. București, J. Il'ov.

A 'l vorbî de rău.

3547 \triangle * A purtă pe cine-va în gură ca pe un sfânt.

GR. JIFESCU, *Opincar*, p. 131.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș.

A 'l lăudă forte mult.

«Când te 'nalți, te 'ngroși și te tolănesci în binuri, atunci te măresce,
face spume la gură lăudându-te și *te pōrtă în gură et ca p'un sfânt*»
— GR. JIFESCU.

3548 A avé gura strimbă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1295.

* *Gură-strimbă.*

A fi mincinos.

3549 A strimbă gura la cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1294.

A batjocori, a lua în ris, a îngână pre cine-va.

3550 * \triangle A face gura punga.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova. — G. POBORAN, *inst. c.*
Slatina, J. Olt.

1° Efect care 'l produc lucrurile acre când le punem în gură.

2° A strînge din gură.

3551 * A fi bun de gură.

FR. DAMÉ, II, p. 89.

1° A vorbî pre alții de bine.

2° A fi vorbăreț.

3552 * A fi reu de gură.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 285. — FR.
DAMÉ, II, p. 89.

* *Gură rea.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1313.

A vorbi pre alții de rău, chiar fără drept.
Francesul ȋice: *être mauvaise langue*.

3553 * Gură de aur.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1313.

Se ȋice despre acel care vorbește cu eleganță și ușurință;
a fi orator bun.

3554 * Fie-ȋi gura aurită (rostul aurit).

Adică: să dé Doninul să vorbești într'un cés bun.

3555 * △ Par'ca 'i cu gura aurită.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

Bine a mai vorbit, verde a mai spus.

3556 * △ A avé gura dulce.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Covurluii.

1° A fi plăcut la vorbă.

2° A fi blând la vorbă și chiar lingușitor.

3556b * Gura are, și gura n'are.

I. GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Pentru cei cari tac din modestie sau sfielă.

3556c. Ii merge gura ca pupaza.

I. CREANGĂ, *Pov. — FR. DAMĂ,*
III, p. 298.

Se ȋice de omul vorbăreț și flecar.

3557 A se muă gura cui-va.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 58.

A vorbi mai domol și chiar a tăcé.

«Tôte ca tôte, dar când am auȋit eă de tata, pe loc *mi s'a mulat gura*; apoi încet, încet m'am furișat p'ntre ómenl.» — I. CREANGĂ.

3558 * A'i luă gura.

BARONZI, p. 44. — I. CREANGĂ,
Pov. p. 16.

Veȋi *Vorbă*.

1° A face pre cine-va să tacă cu sila sau de rușine.

2° A i se paralisă gura.

«Tecele 1-aŭ luat gura și pictórele.» — I. CREANGĂ.

3559 * A se sarută în gura cu cine-va.

A fi foarte prietin cu dînsul.

3560 A cască gura cât ocnîța.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 124;
Rev. Ist. II, p. 144.

Adică foarte mare. Se țice, mai ales, de cel lacom la mîncare.

3561 * △ Are-o gura
Cât o șură.

V. ALEXANDRI, & LASCAR ROSETTI,
Mss. — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad,* J. Tutova.

* △ Cască-o gură,
Cât o șură.

I. CREANGĂ. *Pov.* p. 54. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamoslea,* J. Dorohoi.

Face-o gură,
Cât o șură.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 473.

Acelaș înțeles ca No. 3560.

3562 * △ A face gura cât tóte țilele.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci,* J. Vâlcea.

A vorbi tare.

3563 * △ Cu gura cascata.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 499.

Arată:

1° Dorință înfocată, aviditate, pasiune pentru óre-ce, neas-tîmpăr, graba mare.

2° Mirare. înmărmurire și de aci prostie.

A umblă cî gura căscată după o slujbă.

3564 * A închide (astupă) gura cui-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina,* J. Olt. — M. CANIAN, *publicist,* J. Iași.

A silii pre cine-va să tacă, prin amenințări, argumente puter-nice, sau chîiar cumpărându'i tăcerea.

3565 * A unge cu gura.

A. PANN, III, p. 63.

A linguși cu vorba pre cine-va, a 'i spune vorbe plăcute și de lăudă.

3566 * △ Mură în gură.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 167. — G. P. SALVIU, *inv. c.*
Smulți, J. Covurluiță.

Veți Păsat.

«A 'i cădea mură 'n gură. Se ȋice despre cei leneși, cari aş-
tăptă ori și ce de-a gata și fără muncă.

A se adaogă această variantă la No. 901.

3567 * Din gură în gura.

FR. DAMÉ, II, p. 88.

Adică de la unul la altul.

3568 A'l trece din gura în gura ca câni prin tarbacelă.

BARONZI, p. 40.

Se ȋice când mai mulți, pe rind, vorbesc pe unul de rēn.

3569 * Gură în gură.

FR. DAMÉ, II, p. 88.

Adică aprōpe unul de altul și precum ȋice Francesul: *bouche à bouche*.

3570 * △ A sari cu gura.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 155.

* A începe cu gura la cine-va.

A. PANN, III, p. 136.

A certă pre cine-va; a se amestecă într'o discuție, într'o
cērtă, etc.

3571 * △ A'i înturui gura.

T. BALĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J.*
Vâlcea.

A vorbi iute.

3572 * A intră în gura cui-va.

Se ȋice când cine-va ne vorbește de rău: «să nu intri în gura
ei că e foc de tine »

3573 * \triangle In gura mare.

Ast-fel ca totă lumea să audă, să afle, să înţeleagă.

Apertis tibiis. ¹⁾

Prov. Lat.

GURGUIŮ

VedŮ *Ţiŷă.*

GUŞĂ

VedŮ *Nume.*

3574 * \triangle Ce are (u-e) în gusa
Şi în capusa.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Nu pöte ŷine o taină, spune ŷute ce scie.

Mugurele viŷei de vie, se numiesce *căpuŷe*. ŷi cum se des-
gröpă viŷa începe a se deschide.

În acěstă ŷicere gura omulŷi care nu pöte ŷine o taină, se
asemînă cu căpuŷa viŷei.

După alŷii, cuvîntul *căpuŷă* sau *căpuŷ*, ar însemnă aci un fel
de fluer.

Prima explicare ne pare mai naturală.

3575 * A se umflă în gusa.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

VedŮ *Pandă.*

A se mândri, a se răŷoi. Asemênare luată de la curcanŷi,
păuni, etc.

HÎRCĂ

3576 * Hirca.

LAZĂR ŞĂINEANU, *Dict. p. 379.*—
FR. DAMÉ, *Dict. II p. 106.*

Babă förte bētrina, baborniŷă.

HOMÓCE

3577 * A luă de homóce.

T. BĂLĂŞBL, *inv. c. Stefănesct, J. Vâlcea.*

A trânti de pēf. Homóce însemnēză pēr mare, stufos.

¹⁾ Cu flautele (bine) deschise.

ÎMPREJUR

3578 * \triangle A'l luă împrejur.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Adică îl zoresce cu vorba unul mai mare, cerându 'i socotélă de ce-va.

ÎNAINTE

Vezi *Nainte.*

3579 * \triangle A fi cu inaintea (haide) înapoi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fi om sucit.

ÎNCROZNIAT

3580 * \triangle A fi încrozniat

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi urit, făcut rău, și cu calități rele.

Cuvîntul *croznă* arată, în Vâlcea, partea de din jos de cefă acoperită între cei doi umeri, cefa și șalele. *Iea 'l croznie*, adică iea 'l în spinare.

INIMĂ

Vezi *Bătăie, Băt, Buză, Chiag, Cuiă, Cuiț, Drac, Dulce, Dumne-deu, Față, Frumos, Gurd, Iepure, cap. XIX, c. Inimă, a se însură, a Judecă, Leșie, cap. VII, c. Măr, Ochii, Păr, a Răbdă. Racilă, a Săgetă, Șerpe, Venin, Vindeilor.*

3581 Voința inimii da aripi piciorilor.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.*

* \triangle *Inima voioasă, picioare agere.*

HINȚESCU, p. 80.— ANDREI MARI-NESCU, *inv. c. Humel, J. Argeș.*

Inima bucurasă, picioare agere.

G. MUNTEANU, p. 150.

1* Arată puterea voinței.

2* Se dice unui om care în tot-dé-una este vesel, or la ce muncă îl vei pune.— A. MĂRINESCU.

3582 Inima o au pe limbă.

DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.* p. 137.

Ce 'i pe inimă aceea 'i și pe limbă.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 106.

* Δ *Ce are pe (in) inimă are și în gură.*

GAYR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutora.*

* *Ce are în (pe) inimă are și pe buze.*

Vezi *Bét.*

Spune tot ce gândește, tot ce are pe inimă.

În scrisul lor ieroglific Egiptienii figurau francheța printr'o inimă atîrnată de un gât.

«Cu toți sunt foarte glumești și veseli; *inima o au pe limbă*; dar precum uită curînd mânia, chiar așa amiciția lor nu ține mult.» — DIM. CANTEMIR,

Avoir le cœur à la bouche.

Prov. Franc.

3583 * Δ *A avé (fi cu) inima aprópe de gură.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Cu inima aprópe dē gură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 27. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 160.

A nu avé inima departe de gură.

BARONZI, p. 44.

* *A fi cu inima la gură.*

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

1° Adică lesne se mînie (GOLESCU).

2° Spune tot ce gândește, tot ce are pe inimă.

3584 Inima când se 'nveseșceșce fața înfloreșce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 506.

Mulțumirea omului se oglindeseșce pe fața lui.

3585 Inima și limba sunt de o palma una de alta.

G. MUNTEANU, p. 60. — HINȚESCU, p. 80.

Se ține despre cei vorbăreți, cari nu pot păstra la inimă vre-o taină.

- 3586 Inima 'mi crapă de foc,
Și lui îi arde de joc.

A. PANN, III, p. 7. — HINȚESCU,
p. 80.

Unul se 'nveselește pre când altul e supărat.

- 3587 Inima mea plânge și el rîde.

A. PANN, III, p. 7. — HINȚESCU,
p. 80.

Acelaș înțeles ca la No. 3586.

- 3588 Din inimă rea, rău gând purcede.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 318

Cel rău, cel mînios tot rele plănuiesc.

«După ce Hameleonul nă cunoscut precum Inorogul din falcile Crocodilului și din toate vicleșugurile lui nebetăjit s'a mîntuit, și acum tuturor de viclan dovedit, și mai virtos despre Șoim tare probosit și mascatit vîdîndu-se, precum se ține cuvîntul: *din inimă rea, rău gând purcede*, de cîta nevă asupra Inorogului toate răutățile își pohărni.» — DIM. CANTEMIR.

- 3589 * Unde ți-e inima, acolo și gândul.

V. FORESCU, c. *Folliceni*, J. *Suciara*.

Cînd iubești pre cine-va ești tot cu gândul la el.

- 3590 Marea că e mare și încă are fund, dar inima omului !

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 101.

1° Și omul se satură în cele din urmă.

2° Cu stăruința poți afla gândurile cele mai ascunse ale omului.

«Ba încă cumuatu meu, paharnicu, pretinde că m'ași fi măritat chiar și de a cincea oară, dacă ar fi fost ertat de discaterie... Apot de! nu țic ba!... că dîr nime nu fuge de bine... *Marea că 'e mare și încă are fund, dar inima omului!*» — V. ALEXANDRI.

- 3591 * Δ Tacî inima, tacî,
Că tot tu le faci.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 278.

Se ține, în glumă, celor cari iubesc și pățesc ore-ce din această pricină.

CAPUL ȘI INIMA

*Tacî inimă tacî,
Că tot tu le faci:*

Și bune și rele,
 Mai multe belele!
 Ba capul le face,
 Inima le trage,
 Oțetă și tace,
 Că n'are ce-i face.

3592 * \triangle A căde tronc la inimă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 166. — V. ALXANDRI, *Teatr.* p. 944. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 139. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

* \triangle Tronc la inimă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71. — M. LUPESCU, *inv. c. Broscent, J. Suciara.*

'I a cădūt la inimă tronc,
 C'a cloșca pe ouă clonc.

A. PANN, II, p. 93. — HINȚESCU, p. 21.

* \triangle A căde cu tronc la inimă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olă.*

Se ȋice în bătaie de joc, când ȋre-cine se face că se sfărâmiă eu inima pentru ȋre-ce (GOLESCU).

Se ȋice, într'un mod glumeț, când cine-va iubesce de odată la prima vedere, când primesce ceea-ce Francesul numesce *le coup de foudre*.

«Fata, bună mehenghe, îi întȋrce capul și Ipate vede că nu'i de lepădat. Dar Chirică eră și el p'acolo, și cum se lasă Ipate din joc, îi ȋice:

— Ei, stăpâne, cȋm vȋd eă, nicl de asta nu te-ai dă în lătură, așa 'i că ȋi-a cădūt tronc la inimă?» — I. CREANGĂ.

3593 * Inima sanătȋsă e viȋta trupului.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Veȋi Sănătos.

Se ȋice unui unui om care, orȋ-ce i s'ar întimplă, el este tot vesel.

Inima ce se veselesce face a fi sănătos, iară omului măhniț usucă i-se ȋsele.

Biblia 1688, *Parem* XVII, 23.

3594 * A avé inimă verde.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, c. *București*, J. *Ilfov*.—M. CANIAN, J. *Iași*.

* *Inimă verde.*

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș*, p. 112.

1° A fi vesel, voios.

2° A fi vitéz.—P. BUDIȘTEANU.

3595 * △ A fi negru la inima.

* *Inimă neagră.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Adică rău, ține-ninte.

3596 * Inimă albastră.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfat.* p. 45.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina J. Olt.*

Dor de inimă albastră.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș*, p. 112.

* △ *De inimă albastră.*

M. CANIAN, J. *Iași*.—G. P. SALVIU,
inv. c. Smulți, J. Covurluiă.

A fi supărat, întristat.

«Deul se supără foc. — Și de ce atâta *inimă albastră*? Ai dăra nu cunoșce deul ce pómă de ómeni sunt Elini, că nu se țin de vorbă?» — P. ISPIRESCU.

Cântecele de dragoste și de dor se numesc și *cântece de inimă albastră*.

3597 * A fi (stă, dă) cu inima închisă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fi supărat, a dă cu părere de rău.

3598 * A fi cu inima cernită.

Acelaș înțeles ca la No. 3597.

3599 * △ Abraș la inimă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Adică rău la inimă.

3600 * A avé scorbura la inima.

T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Ştefănesci*,
J. Vâlcea.

A fi supărat, a i să fi întâmpnat vre-o ne-norocire.

3601 * △ A fi tare rinzos la inima.

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni*, J.
Suctava.— S. MIHĂILESCU, *inr. Se-*
zdătore, II, p. 74.

A ţino mânie.

3602 * A avé inima de pётră.

COSTACEA, *prof. c. Galaţi*, J. Co-
vurluiş.

‡ A avé inimă impetrită.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraş. p. 112.*

A fi milos.

«Mi s'a impetrit inima de atâtea păţeli.» — GR. JIPESCU.

3603 * Inima de aur.

Se dice despre omul milos, bun la suflet, înzestrat cu por-
niri înalte.

3604 * A avé inima de fiere.

M. CANIAN, *publ. J. Iaşi.*

A fi răutăcios, invidios

3605 * A avé inima legata cu curele.

A fi tare la inimă.

Illi robur et oes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus.

HORAT. Ode III.

3606 Mi-am sarat inima!

I. ARBOR, *ing. J. Argeş.* — MAIOR
P. BUDIŞTEANU, *c. Bucureşti*, J. Il-
fov. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina.*

Vezi Suflet.

1° Aşi împlini dorinţa sau pofta, a se bucura de o isbândă.

Se ține, într-o discuție, de acel care a rămas pe profivnic, arătându-și ast-fel mulțumirea.

2° Mă am răsunat de el.

3607 * △ A 'și ține inima cu dinții.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.* IX, p. 460; *Pov.* p. 58.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A stăpâni durerea pe care o resimte.

«Danilă crapă de durere! Dar ori cât îl duré de tare, el tot *își ține inima cu dinții* și ține...» — I. CREANGĂ.

2° A se împotrivi la ce 'i dă inima brânci.

3608 * △ A 'și luă inima în dinți.

LAURIAN & MAXIM, I. p. 318 & 1014.—P. ISPIRESCU, *Basme*, p. 89, *Leg.* 11, 86, 100, 121, 136, 177, 218, 261 & 381.—ION AL LUI SBIERA, *Pov.* 283.—ION CREANGĂ, *Pov.* p. 156 & 291.—LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 357.—FR. DAMÉ, I, p. 375; II, p. 193.—M. CANIAN, *J. Iugi.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*—A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 49; II, p. 115.

Își țea inima în dinți și funia în traistă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 19; I, p. 68.—HINȚESCU, p. 80.

Îeă'ți inima în dinți și lumea în traistă.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.*

A se îmbărbăta, a învinge frica naturală inimii omenesci, a se hotărî să facă un pas care 'l costă.

Cu Dumneșeu înainte, *îmi țeau inima în dinți.*

Mă 'nsor; cunună Părinte și ȋică-mă toți că n'am minț. A. PANN, II, p. 115.

«*Își țea inima în dinți*, calcă în gura lacomiei, se hotărăse să-și țea un copil de suflet.» — P. ISPIRESCU, *Basme*, p. 89.

Prendre son courage à deux mains.

Prov. Franc.

3609 A 'și luă inima în gura.

A. PANN, III, p. 115.

Acelaș înțeles ca la No. 3608.

Ea pe loc eșind afară, *inima în gură își țea,*
Și țipa, răcesce, sbiere, aolei și val de ea.

A. PANN.

3610 * A prinde inima mucegaiu.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

A îmbetrâni, a pierde ori ce urme de porniri generose.

3611 * Δ Îl ricane la inima.

A. PANN, I, p. 15.—HINȚESCU, p. 144.—FR. DAMĂ, III, p. 306.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° Nu pôte ține o taină.

2° Îl supără foarte mult.—G. POBORAN.

3612 * A crește inima în cine-va.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 213 & 278.*
—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

De mulțumire, de fală, de bucurie.

«*Crește inima într'insul* de bucurie și de fală, mai cu seamă când vede pe cel-altă fi de împărat și de domni că le lăsa gura apă, la toți, după așa buclăcă. P. ISPIRESCU.

3613 * A crește inima cui-va de o schiopă.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

A se barbată, a redobândi întru cât-va voinicia, speranța, etc.

3614 * T-a crescut inima cât un bostan.

Da Z. J. c. Fedesci, J. Tutova.—
G. P. SALVIU *inv. c. Smulji, J. Covurlui.*

Această țelă ca la No. 3612 & 3613, însă într'un grad mai mare.

3615 * A fi cu inima mare.

T. BALĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

A fi superat. Vezi X. 3647 b.

3616 * A înimă.

T. BALĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

1° A prin e inimă, curaj

2° A începe să facă avere.

3617 * \triangle A i se face i'ima cât un purice.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 64 & 545. — FR. DAMÉ, I, p. 208; III, p. 300. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 200 & 304. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

A'î fi inima cât un purice (purece).

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 179. — HINȚESCU, p. 80.

A i se face inima numa cât un purice.

GR. JIPESCU *Rêur. Oraș.* p. 111.

Cu inima cât un purice.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 281.

Adică cu inima strînsă de frică.

«Vitêzul care priveghia, *i se făcuse inima cât un purice*, dară îmbărbătându-se se repeși, și unde se aruncă, mări, asupra balaurului cu sabia gôlă în mână, și se luptă cu dînsul până îi veni bine.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 200.

3618 A se stârci inima cui-va.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 111.

De durere.

3619 * A se strînge inima cui-va.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 111.

De supărare, de întristare, de frică.

3620 * I se bate inima ca la un purice mort.

DA Z. J., c. *Fedești, J. Tutova.*

* *I se bate inima ca la un rac mort.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

De frică.

3621 * A i se pune o pîtra pe inima.

FR. DAMÉ, III, p. 297.

Vedî *Pîtră.*

A se îngrijă de ôre-ce. Acéști variantă se adaugă la No. 1015.

3622 * \triangle A î cîdă de pe inimă o pîtră de móra.

GAYR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

A scăpă de o mare grijă.

3623 * *Îi stă pe inima.*

Adică vré să facă ôre-ce și nu pôte. Dorință, răs bunare, etc.

3624 * \triangle *A stă (sedé) grecesce în inima cui-va.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, pag. 379. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — F. B. DAMÉ, II, p. 81. — GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 112.

* \triangle *A ședé grecesce în inima (gândul) cui-va.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

A sci tot ce vroesce și tot ce cugetă cine-va, a 'i cunósce tôte gândurile, chiar și cele mai ascunse.

3625 * \triangle *A stă calare în inima cui-va,*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — I. ARBORE, *ing. J. Buzău.*

Eă șed cđlare în inima lui.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 161; *Conv. Lăter.* XI, p. 28. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, pag. 379.

Acelaș înțeles ca la No. 3624.

«De asta ți-i acum în griă, stăpâne? dac'a rămas tréba fână la atâtă, apoi las' pe mine, că te-oi face eă să iei un drăguț de femele, care nu se mai află! Căci eă *șed cđlare în inima lor* și, nu că mă laud, dar sciă tôte mărunțatele dintr'însele.» — I. CREANGĂ.

3626 *A se pune calare pe inima cui-va.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 108.

A stapâni pre cine-va, a 'i impune voința sa.

«Dacă ți cerură Arapii inelul, el tăgăduță ca un nemernic. Se *pusesse diavolul cđlare pe inima lui*, și nu 'l lăsă nict de cum să scóță inelul la ivéla. — P. ISPIRESCU.

3627 *'I a dat un fer ars prin inima.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 134, 239, 271 & 282. — B. P. ILAȘDIU, *Etym.* *Mugn.* p. 1731.

* *A trece un fier ars prin inima.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 52, 92, 134 & 363.

* \triangle *M'o ars la inimă.*

M. LUPESCU, *inv. c. Broscent, J. Suciara.*

Vezi *Ouză, Cușt.*

1° A se speria.

2° A fi scârbit tare de ce-va, foarte ne-plăcut, la care nu ne așteptam și care ne apucă fără veste. Acest din urmă înțeles se aplică mai ales la varianta a treia.

«Fata cum vedu furca, *il trecu un fer ars prin inimă*; ea cunoscî furca și pricepu că Prâslea cel vitéz trebuie să fi eșit d'asupra pămîntului.» — P. Ispînescu, *Leg. p. 92.*

3628 * A lăsa cu inima arsa.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 79.*

Măhăit, plin de durere.

«Nu 'ți mai pune vieța în primejdie! Și apoi să ne lași, tocmai acum, străini, *cu inima arsă*, și fără nici un sprijin.» — I. CREANGĂ.

3629 * A'î pune (rămăne) un ghimpe la inimă.

A rămăne cu o părere de rău, cu o tîmă.

3630 * \triangle A 'și calcă pe inimă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 318. —
F. DAMĂ, I, p. 181. — S. FL. MARIAN
Trad. pop., p. 129.

Aceleași înțelesuri ca la No. 3603.

3631 * Par'că a dat inima dintr'însul.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 99.*

Vezi No. 3666.

Se țice când simte ôre-cine o emoție puternică, când află, pe ne-așteptate, o veste ne-plăcută și pare că se sfîrșește aușînd'o.

«Cum s'a sculat împăratul și s'a pornit la vînatôre, credinciosul 't-a spus cu de-a mărunțul, ce se petrecuse în odala lui, în cele două nopți din urmă. Și împăraul cum a aușit acêsta, pe loc a țresărit, de par'că 't-a dat inima dintr'însul.» — I. CREANGĂ.

3632 * \triangle A 'î sări inima din loc.

M. LUPESCU, *inv. c. Broscent, J. Suciara.* — S. MIHĂILESCU, *Sezdt.*
II, p. 74. — *Calendarul Basmelor*,
1877, p. 3.

A se tulbură, a se speria de odată.

3633 * A nu'i fi i ima la loc.

G. POBORAN, *inst. J. Ol.*

A nu fi pe deplin mulțumit; a nu fi împăcat în sufletul său.

3634 * A veni cui-va inima la loc.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 192. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 310 — M. CANIAN, *J. Iași.*

A se liniști după ce s'a temut de ôre-ce.

«Ea se duse și se prinse în horă érá-și lângă fiul împăratului. Acesta cum o văzû, *îi veni inima la loc*, fiind-că fata cam întârziase » P. ISPIRESCU.

3635 * A sfîrîi inima cui-va după....

I. CREANGĂ, *Pov.* 167.

Vezi *Căleții*.

A iubi pre cine-va.

«Ce-a făcut el ce-a dres, că fetei și lui Ipate au început a *le sfîrîi inima* unul după altul.» — I. CREANGĂ.

3636 * A rămâne cu inima friptă.

A. PANN, III, p. 55.

* \triangle A fi fript (ars) la inimă.

A. MARINESCU, *inv. c. Humile, J. Argeș.* — S. MIHĂILESCU, *inv. Seză-torea*, II, p. 74.

Vezi *Buză*.

A fi scârbit tare când pierdem ôre-ce.

Dar îmi eră pentru tine, că din mână te pierdém,
Ș'atunci *cu inima friptă* rămânénd mă prăpădém.

A. PANN, III, p. 55.

3637 * \triangle A (i) să sterge de la inimă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Nu mai ține la cine va, cum a ținut până atunci.

3638 * A 'și răcori inima.

ION AL LUI SOIERA, *Pov.* p. 34

A se bucura de ceea ce a făcut, mai ales, în urina unei răs-bunări.

3639 * A unge la inimă cu miere.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 538 & 591.

* △ A unge la inimă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A spune cui-va vorbe plăcute, cuvinte de laudă, o veste dorită, s. c. l.

GHIȚUL. — Ce păcat că m'ai trezit!

FERCHEZANCA. — Păcat?

GHIȚUL. — Dar... 'mi-ai spăriet un vis cât se pôte de plăcut... Pune 'ți în gând că visam că erai lângă mine, și că 'mi Țiceai, c'un glas de țnger, că nu mă poți suferi... scii?... *par'că mă ungeai cu miere la inimă.*

FERCHEZANCA. — Adese-ori visurile's mincinoșe.

GHIȚUL. — (*Trist*) Păcat mare!

V. ALEXANDRI, *Doi Morfi.*

3640 * △ A'î ride inima.

Șezdătorea (Buda-Pesto) An. 1879.
— *Conv. Liter.* VI, p. 102. — I.
CREANGĂ, *Pov.* p. 4.

△ A ride inima în cine-va.

IARNIK-BĂRSEANU, *Poes. Pop.* p. 13

De bucurie.

3641 * A fi cu inima înghețată.

* A înghețà inima cui-va.

De frică, de supărare. Francesul Țice, cu acelaș înțeles: *avoir le cœur transi.*

3642 'I-a trecut rece prin inimă.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 109.

VeȚi *Spate.*

S'a speriat.

3643 * △ A'î fi răcit inima.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

S'a înfricoșat de ce-va.

3644 A fi môle la inimă.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 145.

Adică slab, milos.

«Fetul-babei eră tare *mole la inimă*. Indată 'i s'a făcut milă de bleata țigancă, și de aceea aū prîns un iepure și 'i l'aū dat.» — I. SBIERA.

3645 * A nu avé la inima.

Veđi *Stomah, Suflet*.

A nu iubi pre cine-va. a nu-l puté suferi, a'l urî.

3646 * Δ Cacacîos la inima.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă*.

Réu la mațe, invidios.

3646b * Δ Chișav la inima.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă*.

Acelaș înțeles ca la No. 3646

Porecla de *chișav* se dă, la țeră, omului réu în treburile lui căruia nu'i scîi nici vocea, nici nevoia, caruia i se mai dîce: *réu la cheș* sau *réu la mațe*; în fine omului care se scîrbesce, de binele altuia.

3647 Inimă de argint-viū.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 249.

Adică iute, inimos. Veđi No. 429.

3647b * Δ A fi cu inima.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

* *A fi inimos.*

Simțitor, vrednic și un muncitor. Veđi No. 3615.

3648 * A fi fara de inimă.

FR. DAMÉ, I, p. 225.

* Δ *A nu avé inimă.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănescu, J. Vâlcea*.

1° A fi crud, ne-milos.

2° A fi fără vlagă.

«N'are inimă într'însul.»

3649 * De inima buna.

A. PANN, I, p. 114. — HINȚESCU, p. 135. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 64.

Bună să 'ți fie inima!

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.* X, p. 376.
— P. ISPIRESCU. *Rev. Ist.* I, p. 453.

1° De bunătate.

2° De bucurie.

«Omul se îmbrăță și *de inimă bună* și de inimă rea.» — A. PANN.

3650 * △ De inimă rea.

NIC. COSTIN, *Let. p. Mold.* II, p. 88. — A. PANN, I, p. 114 & 138.
— HINȚESCU, p. 135. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 64. — FR. DAMÉ, III, p. 335. — *Șezdători, Poes. Pop.* III, p. 213.

* △ *A fi cu inima rea*

Vezi *Licsandru*.

1° De răutate.

2° De supărare.

«Îi scrisese și prietenii de la Pôrtă, precum să nu 'și facă *inimă rea* Nicolai Vodă de mazălire.» — M. COSTIN.

Apoi mai o săptămână zăcut *de inimă rea*,
De păré că totă carnea și ôsele mă duré.

A. PANN, I, p. 138.

3651 * △ A'î pune (remăză) o bubă la inima.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smușli*,
J. Covurluiă.

1° Adică a 'î supără. Se țice când unul vorbesce ce-va care 'î costă mult pe un altul.

2° A păstră răsbunarea.

3652 'Î s'a pus la inimă.

ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 157.

Adică l'a iubit, l'a îndrăgit.

După ce au zărit'o și boterul, s'au minunat fôrte de chipul ei, și îndată
'î s'au pus la *inimă*, cât nu mai avé astîmpăr nicăiri. Dragostea îl în-
ghimpase urît.» — I. ȘBIERA.

3653 * A le pune tôte la inimă.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 111.
FR. DAMÉ, II, p. 193.

A 'și face supărare de ori-ce lucru, și cum țice Francesul :
prendre tout à cœur.

3654 * \triangle A 'i fură inima.

1° A face pre cine-va să 'îi facă în voe.

2° A 'l face să te iubească.

3655 * \triangle A i se lipi de inimă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'i fi drag.

3656 * \triangle A fi slab de inimă.

T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Stefăneşti, J. Vâlcea.*

A fi fara vlaga

3657 * A 'l secă inima.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*—T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Stefăneşti, J. Vâlcea.*

A 'i păre rău tare de ce-va.

«Imi *secă inima* când o văd așa de rea.»

3658 * A cóce pre cine-va la inimă.

FR. DAMÉ, II, p. 193.

Vezi a Cocos.

A dorî reul cui-va, şi cuni {dice Francesul: *lui garder un chien de sa chienne.*

3659 * A avé foc la inimă.

FR. DAMÉ, II, p. 193.

* *A avé un mare foc.*

1° A fi tare supărat.

2° A dorî foarte mult un lucru.

3660 * 'I-a remas la (pe) inima.

MAIOR P. BUDIŞTEANU, *c. Bucureşti, J. Ilfov.*

1° A rămas dorit de un lucru.

2° A remas supărat de o vorbă, de o întâmplare.

3661 * 'I-a mers drept la inima.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872, p. 177.*—HINŢESCU, p. 103.

Adică 'I-a plăcut.

3662 * A fi cu inima împăcată.

A. PANN, III, p. 146.

Adică liniștit, fără nici un prepus.

Îi ȋise ea iarăși: mamă,
Eă nu pré am băgat sémă;
Ea mai citesce odată,
Să 'mă sté inima 'mpăcată.

A. PANN.

3663 * \triangle A dá inima brânci.

BARONZI, p. 44. — G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt.

Nu 'mă dá inima brânci.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș. p. 112.*

Veđi *Brâncă*.

Când te împinge inima la o faptă.

3664 * \triangle A băgă inimă în cine-va.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A'l îmbărbătă. *Băgă inimă în tine*, adică: fii inimos, vrednic, ȋute.

3665 * A prinde la inimă.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 212.* — ION
AL LUI SBIERA, *Pov. p. 182.*

A 'și veni în fire, a se îmbărbătă.

«Harap-Alb mai *prinde*nd o *lăcă* la *inimă* încalecă și se lasă în voia
calului, unde o vré el să 'l ducă.» — I. CREANGĂ.

3666 * A i se tărá inima.

LAZAR ȘAINEANU, *Semas. p. 361.*
— P. ÎSPIRESCU, *Basme, II, p. 136.*

De frică, de sperietură.

«Când auđi porunca asta și amenințarea ce'i făcú, *i se tărá inima* bie-
tului picú, p'ací eră să'i vie răú.» — P. ÎSPIRESCU.

3667 * \triangle A'l face căței pe inima.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A'l supără răú și el nu póte ȋice nimica.

3668 * I-a cădută inima în călcăi.

Maior P. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov.

Se dice:

1° Despre cel amoresat.

2° Despre cel fricos

Cu acest din urmă înțeles Latinul dăcă: *Animus in pedes decidit*, și Omer, în Iliada: Τάρβησαν, πᾶσι δὲ παρὰ ποδὶ καπετὶς θυμός.

3669 A cadé cu inima.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 302.

A pierde curagiu.

3670 A cadé cu inima pre ce-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 302.

A se pune cu totă puterea și tragerea de inimă pe un lucru

3671 * Până a dat inima din noi.

I. CREANGĂ, Pov. p. 160.

Adică foarte mult, până nu-a mai putut.

«Am muncit până a dat inima din noi.» — I. CREANGĂ.

3672 * △ A nu mai rămâne inimă în cine-va.

G. POBORAN, inst. J. Ol.

A'și pierde firea, puterea.

3673 * Dia băierile inimei.

M. FILIMON, Ciocoi, p. 52. — P.
ISPIRESCU, Rev. Ist. I, p. 450. — Gr.
JIPESCU, Rêur. Oraș. p. 112. — G.
POBORAN, inst. c. Slatina, J. Ol.

Din adîncul inimii, cu totă puterea: *oftă odată din băierile inimei*

3674 * A se strică inima cui-va.

Gr. JIPESCU, Rêur. Oraș, p. 112.

A fi fără chîef, supărat.

3675 △ Inimă de teiū.

Gr. JIPESCU, Rêur. Oraș, p. 112.

Adică slaba.

INIMĂ

Vezi a se Plecă.

- 3676 * Δ Când inima chiorăește, gura nu pré contenesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 34.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș.

Adică la vreme de nevoie omul cam cârtesce, și mai ales când
ei lipsesce dămâncarea (GOLESCU).

- 3677 * Δ A i se pune sôrele drept inimă.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 66 — Dr
MARIA J. c. *Bîrlad*, J. *Tutova*. —
Gr. I. ALEXANDRESCU, *Galatz*, J.
Corurluiu. — G. P. SALVIU, *inv. c.*
Smulți, J. *Corurluiș*.

Adică a i se face fôme.

«In totu-lut-tot, a fi trecut la mijloc vr'o jumătate de cîas, cât a zăbo-
vit mama acolo, mai vr'o tre-patru de când fugisem d'a-casă, ș'ar fi tre-
buit să începă *a mi se pune sôrele drept inimă*, după cum se dîce; căci
eră trecut de amiață.» — I. CREANGĂ.

Acéstă dîcătore se întrebuintează în totă Moldova, și mai mult
la persôna întâiî de la singurit, fôrte rar la persôna a doua și
a treia de la singurit, și nici odată la plural.

Origina acestei figuri trebue să se afle în vre-o poveste saî
istorioră a unui țigan, care uitându-se la sôre, ce eră sus, la
meridian, și fiindu 'î fôme, a dîs greșit că i s'a pus sôrele, în
locul fômei, drept inimă. Asemenea inversiuni sunt nenumărate,
la țără, și tôte se dau pe sôma țiganilor.

LIMBĂ

Vezi Albînd, Boî, Dulce,
Gădîliciî, Gură, Inimă, Cap.
XXI c. Limbă, Môrte, Nebun,
Pasăre, Pécătos, Popă, Puscăie,
Șérpe, a Tôrce, Vacî, Voce.

- 3678 Mai lesne ar fi cui-va apa curătore a popri, de cât
limbilor multe a stăpâni.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 38.

Acelaș înțeles ca la No. 3453.

- 3679 Limba 'nu are ôse, și sfărâmă umerile.

Berteldo, apud GASTRU, *Lit. pop.*
p. 210.

Limba ôse n'are, dar ôse sfărâmă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 40.

Limba cea môle frânge ose.

CONSTANTIN DIN GOLESCI, I, p. 47.

* \triangle *Limba ose n'are și ose sfărâmd.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 5; I, p. 21. — BARONZI, p. 58. — HINȚESCU, p. 90. — K. WANDER, *Lexicon*, V, p. 633. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argiș*.

* *Limba fără ose, ose sfărâmd.*

V. FORESCU, c. *Folticenii*, J. *Suciara*.

* \triangle *Limba ose n'are,
Unde-atinge dore.*

I. ARBOR, *ing. cules în J. Valcea*.

Limba n'are ose, dar ea sfărâmd ose.

I. G. VALENTINEANU, p. 43.

* *Limba ose n'are, dar ose røde.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

* \triangle *Limba n'are ose.*

N. MATRESCU, *inv. c. Movilița*, J. *Putna*.

*Limba n'are osu,
Ma face resbi dosu. ¹⁾*

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*. I p. 12

Ose limba noastră n'are, mași ea ose pôte să-frângă ²⁾.

ANDREI AL BAGAVD, *Cart. Aleg.* p. 98.

* *Limba ose (osi) nu are (ari), (ș-) ose frândze.*

Gazeta Macedoniei, I, par. 5. — PER. I'APAHAGI, *Zveit. Iahres*. p. 166. — I. GHICU, *prof. c. Turia-Aminciu*, c. *Simarina*, *Epir*.

¹⁾ Limba n'are os dar rupe spatele.

²⁾ Ose limba noastră n'are, însă ea ose pôte să frângă.

Adică cu cuvîntul, mari lucruri săvîrșim (GOLESCU). Sau că se spun glume cari vatămă pe altul.

Acastă dîcere se mai găsesc la Români sub formă de ghicitoare :

*Óse n'are, nici aramă,
Însă ósele sfărămă.*

*Intru îndelungarea mîniei, sporul Împăratului; iară
limba môle sd robesce óse.*

*Biblia 1688, Parem. XXV, 15;
Iuc. XXXII, 4; Sam. XXV, 24.*

Chemicsic dil chemic chîrar ¹⁾.

Prov. Turc.

*La langue n'a grain n'y d'os
Et rompt l'échine et le dos.*

Prov. Franc.

La lingua a n'ha d'osso, ma a rompe l'osso ²⁾.

Prov. Lig.

*Eine Zunge ist kein Bein,
Schlägt aber Manchem den Rücken ein ³⁾.*

Prov. Germ.

The tongue breaketh bone, tho 'itself have none ⁴⁾.

Prov. Engl.

3680 * Limba nu are óse, se îndoe după gîrd.

C. FLORESCU, c. Folticeni, J. Suciava.

Se deosibesce întru cât-va de proverbul de mai sus. Cel d'întăiu arată răul ce 'l pôte aduce o vorbă pre care o scăpăm, al doilea ne învață că limba pôte dîce și bine și rău, adevărul ca și minciuna, etc.

3681 * Cine 'și pazește limba, își pazeste capul.

HINȚESCU, p. 90.—FR. DAME, II, p. 278.

Cine păzesce limba, 'și păstrează capul.

BARONZI, p. 61.

Vezi Gură.

¹⁾ Limba fără óse, óse sfărămă.

²⁾ Limba n'are os, dar rupe osul.

³⁾ O limbă nu e ciolan, dar lovesce pe mai mulți pe spate.

⁴⁾ Limba strică óse, cu toate că singură nu are (óse).

Ne învață a ne cântări cuvintele, arătând primejdia la care ne poate aduce o vorbă ne-socotită.

Cine păzesce gura lui și limba, păzesce și de scârbă sufletul lui.

Biblia 1688, *Parem.* XXI, 23.

3682 Limba slobodă mult te vatemă.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 277.

Acelaș înțeles ca la No. 3681.

Căderea omului este pe limba lui.» Dice scribul Ani care trăia în Egipt sub a XII-a dinastie.

3683 Cine nu 'și ține limba, își perde capul.

IDEM. Calend. Român. an. 1892.

Acelaș înțeles ca la No. 3682.

3684 De multe ori limba tae (taie) mai mult de cât sabă.

A. PANN, *Edit.* 1869, p. 5; I, p. 21.—HINȚESCU, p. 90.—P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 158.

* [↵] *Limba tae mai mult de cât sabă.*

ANDREI MARINESCU, *Inv. c. Humele, J. Argeș.*—V. FOLESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

* *Limba tae mai rău ca sabă.*

HINȚESCU, p. 90.

Limba urită, mai ascuțită de ori-ce sabă ascuțită.

IORD. GOLESCU, Mss. II, p. 40.

Multe ori s'talie cu limba cama mult ca cu córdă. ¹⁾

ANDREIU AL BAGAYU, *Cart. Aleg.* p. 98.

Vezi *Gură, Vorbă.*

Adica cu gura rea uciți mai rău decât cu cușitul (GOLESCU).

Sunt cea-ce grădesc de rănesc ca cu sabă, țară limbile înțelepților vindecă.

Biblia 1688, *Parem.* XII, 19.

¹⁾ De multe ori se tale cu limba mai mult decât cu córdă (de vioră).

Un coup de langue vaut pis qu'un coup de lance.

Prov. Franc.

Cattive lingue tagliano più che spade. 1)

Prov. Ital.

Mas hiere mala palabra, que espada afilada. 2)

Prov. Span.

Many words hurt more than swords. 3)

Prov. Engl.

Böse Zungen schneiden schärfer denn Schwerter. 4).

Prov. Germ.

3685 *△ Limba rea este cuțit cu două tăușuri.

DA E. B. MAWR, p. 9. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*,

Veți Muțere.

1° Se ȋice de acel care se aratȃ cȃ voesce sȃ te laude și el te lovesce.

2° Omul rȃu de gurȃ se rȃnesce singur vroind a lovi în alȃii.

3686 Limba tae (taie) ca fȃrfecile.

A. PANN, I, p. 167. — HINȚESCU, p. 90.

Acelaș înȃeles ca la No. 3684.

3687 *△ Limba e bunȃ, limba e rea.

I. G. VALENTINEANU, p. 45. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

1° Pe urma vorbelor une-orȃ scapi, alte-orȃ o paȃi.

2° Limba vorbesce și bune și rele.

Mȃrtea și vieȃa sunt în puterea limbei.

SOLOMON, *Prov. XVIII, 21.*

3688 Limba ndrȃdzȃ, limba-aspardzi. 5)

PER. PAPAHAȢI, *Zweit. Jahres. p. 166.*

Acelaș înȃeles ca la No. 3687.

1) Limbele rele taie mȃi mult de cȃt sabia.

2) Mȃi rȃu lovesce o vorba rea de cȃt o sabie ascuȃiȃ.

3) Unele cuvinte lovesc mȃi rȃu de cȃt sabiile.

4) Limba rea tae mȃi rȃu de cȃt sabia.

5) Limba drege, limba sparge.

* *Omulu limba 'l face, limba l'aspardze.* ¹⁾

I. GHICU, *prof. c. Bătea, Epir*

3689 *△ *Limba dulce
Mult aduce.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.—
Semin. Buc. cl. VIII, prin PETRE.
GÂRBOVICĂNU, prof.*

*Limba dulce,
Bine aduce.*

S. M. RIURĂNU, *Dot. Cop. p. 97.*

*Limba dulce
Multe bune aduce.*

ANDREIUL AL BAGAVĂ, *Cart. Aleg,
p. 54.*

Vezi Vorbă.

Cu vorbe bune și cu blândețe dobândim, adese-ori, ceea-ce
nu am fi putut căpăta altminterlea.

3690 *△ *Limba îndulcesce,
Limba amăresce.*

A. PANN, *Edit. 1889, p. 6; I, p.
21. — HINȚESCU p. 90. — I. G. VA-
LENTINEANU, p. 28 — K. WANDER.
Lexicon, V, p. 633. — ANDREI MA-
RINESCU, inv. c. Hum-le J. Argeș.—
V. FORESCU, c. Folticeni, J. Su-
ciava.—E. I. PATRICIU, inv. c. Smulți,
J. Covurluiă.*

Limba te 'ndulcesce și tot ea te amăresce.

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 56.*

Tute câte le-amăresce limba, pôte să le-îndulcăscă.

ANDREIUL AL BAGAVĂ, *Cart. Aleg.
p. 99.*

Limba 'murasci, limba 'ndulcăsci. ²⁾

PERICLE PAPAHAGI, *Zweit, Iahres,
p. 166.*

Vezi Gură.

Omul după cum scie să vorbescă, așa trăesce. Vorba aduce
și mângâiere și supărare, laudă și defaimă.

¹⁾ Pe om limba 'l face, limba 'l sparge.

²⁾ Limba amăresce, limba îndulcesce.

A se vedé în *Vięfa lui Esop*, de Planudu, anecdota meselor date de filosoful Xantos și, la care tóte mîncările erau făcute cu limbi.

En langue gist la mort et la vie.

Anc. Prov Mss. XIIIe Sięcle.

3691 Limba și dulce și amară sę arată.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem*,
p. 79.

Limba e mař dulce și limba e mař amară.

BARONZI, p. 53.—HINȚESCU, p. 90.

* *Limba e și dulce și amară, după cum o dař.*

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

Acelaș înțeles ca la No. 3690.

3692 Limba e dulce ca miera și amară ca fiera.

Constituționalul, (ziar) An. 1894.

Acelaș înțeles ca la No. 3690.

3693 Nu pure limba, iuva nu te tuca¹.

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, p. 14.

Veđi *Lingurd, Olă*.

Nu te amestecă unde nu te privesc.

Non metter bocca, dove non ti tocca ²).

Prov. Tosc.

3694 Limba isbesce în dintele ce te dóre.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 40.

Limba 'n gură ne-o învertim la măséua ęe ne dóre ³).

ANDREIUL AL BAGAYŮ, *Cart. Aleg.*
p. 90.

Limba ři-gură o 'anvîrtesci, la măséua ęe ři dóri ⁴).

PER. PAPAHAGI, *Zveit, Iahres.*
p. 166.

¹) Nu pune limba unde nu 'ři tóci.

²) Nu pune gura unde nu 'ři tóci.

³) & ⁴) Limba 'n gura (ne)-o învîrtim la măséua ce ne (te) dóre.

Limba tradje, iuva dintele dore ¹⁾.

FN. MIKLOSICH, *Rum Unter.* I, p. 12.

Adică te defaimă unde ești pasă (GOLESCU).

Ῥοπον τις ἀλγίζει, καί τις καὶ τὴν χεῖρα ἔχει ²⁾.

Plutarch.

Uhi dolet quis, ibi et manum habet ³⁾.

Prov. Lat.

Dişin ardâi erde dil docanîr ⁴⁾.

Prov. Turc.

La langue va où la dent fait mal.

Prov. Franc.

Sa limba baltit in ue sa dente dolet ⁵⁾.

Prov. Sard.

Lá vai a lingua, onde doe a gengioa ⁶⁾.

Prov. Portug.

De tong gaat (is) waar de tand zeer doet ⁷⁾.

Prov. Oland.

3695 *Limba când grezasce, adevărul grăiesce.*

IOND. GOLESCU, *Mss.* I, p. 276.

Limba greşind, adevărul spune.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1393.

* *Limba greşind, adevărul grădesce.*

I. PETRESCU, *îng. c. Curtea-de-Argeş, J. Argeş.*

Adese-ori omul spune adevărul fără să vré.

NEANUŞ.— Prin urniure eă sunt de părere să depărtăm de noi ori ce gând de prigonire în contra acestul ném aia de interesat... asta... atât de interesant, vroem să şic.

HÎNZOBEANU. *Limba greşind, adevărul spune.*

Belei şi Cîcoloî, p. 1393.

3696 * *Înțeleptul învîrtesce de septe ori limba în gura, înainte de a vorbi.*

V. FONESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

¹⁾ Limba trage, unde dintele dore.

²⁾ & ³⁾ Unde ce-va dore, acolo şi mâna (o) are.

⁴⁾ La măséoa care dore limba atinge (tot-dé-una).

⁵⁾ Limba bate acolo unde dintele dore.

⁶⁾ Acolo merge limba, unde dore gingia.

⁷⁾ Limba merge, unde dintele dore.

Omul înțelept se gândește mai întâiu bine, și în urmă vorbește. Se dice celor ușurei la vorbă.

Il faut tourner sept fois sa langue dans la bouche, avant de parler.

Prov. Franc.

3697 La născântă talî dințuî, ș-la născântă talî limba. ¹⁾

PER. PAPAHAGI, *Zveit. Izhres*, p. 166.

Pentru ômenii răi de gura.

3698 Tôtă pasărea pe limba ei piere.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 175.

Se adaoga la No. 2268.

3699 * \triangle Limba lungă ușor se scurtă.

HIINȚESCU, p. 90. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

1° Care nu scie să 'și păzescă gura o pate rău. Amenințare pentru cei vorbăreți.

2° Omul care vorbește multe se desvață de a mai vorbi cum trebuie. — ANDREI MARINESCU, J. Argeș.

3700 * \triangle Mai scurtăză 'ți cea limbuță.

GAVR. ONIȚOR, *prof. c. Dobrovăț*, J. Covurluiă.

Nu flecări atâta.

3701 * \triangle A i să fi scurtat limba.

T. BĂLĂȘEL, *c. Ștefănesci*, *inv. J. Vâlcea*.

A nu puté vorbi.

3702 * \triangle A 'sî pune friu limbii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

A tăcé.

3703 A avé vierme la limba.

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 112*.

A fi limbut.

¹⁾ La unii tale dintele, la alții tale limba.

3704 * A avé mîncărime de limbă.

M. CANIAN, J. Iași.

* △ A avé mîncăriciă de limbă.

G. P. SALVIU, inv. c. Smulji, J. Covurluiă.

* △ A avé mîncătura de limbă.

T. BĂLĂȘEL, inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.

1° A fi nerăbdător de a vorbi, a fi limbut; a vorbi când nu ești poftit.

2° A nu pute ține o taină.

3705 * Il trije la limbă.

I. BĂNESCU, prof. J. Roman.

Acelaș înțeles ca la No. 3704.

3706 * △ A 'si bate limba.

T. BĂLĂȘEL, inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.

A vorbi mult.

3707 * Imi vine pe limbă și nu pot să spun.

I. BĂNESCU, prof. J. Roman.

* △ Imi stă pe limbă.

G. POBORAN, inst. J. Olt.

Vezi Gură.

Acelaș înțeles ca la No. 3543.

Avoir sur le bout de la langue.

Prov. Franc.

3708 * △ A esi cui-va (scôte) limba de-nn cot.

M. CANIAN, J. Iași. — G. P. SALVIU, inv. c. Smulji, J. Covurluiă.

A fi într'o mare strîmtóre; a isbuti după multă trudă.

Tirer la langue d'un pied de long.

ODIN, Curios. Franc.

- 3709 * A așteptă cu limba scósă.

FR. DAMĂ, II, p. 278.

Cu ne-răbdare.

- 3710 * A umblă (alergă) cu limba scósă după...

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 64.

A rîvnî mult la un lucru, a alergă mult pentru a'l puté dobândî.

- 3711 * A'î ingheță limba 'n gură.

I. CREANGĂ, *Pov.* 256.

1° A fi înghețat de frig.

2° A tăcé de frică.

- 3712 * Cu limba ce pôte.

Pentru ómenîi carî, ne-avênd alte mijlóce, se apêră saũ atacă uumaî cu vorba; se ȑice maî ales despre femeî.

In Iliadă Menelas, muștrând pre Elinî, ȑice: Ωμοι ἀπειλητῆρες ἀχαϊδὲς οὐκ ἔτάχαιοι.

Γλώττη πολεμίζειν. ¹⁾

Prov. Elin.

Lingua bellare. ²⁾

Prov. Lat.

- 3713 * △ L'a mușcat albinele de limbă.

H. D. ENESCU, *Inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi. — E. I. PATRICIU, *Inv.*
c. Smulț, J. Covurlui.

E bêt. Acest îñteles se adaogă celui arêtat la No. 1269.

- 3714 * A i se împedică limba.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 113.

* △ A i se împleticî limba.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

A fi bêt.

¹⁾ A se luptă cu limba.

²⁾ Idem.

3715 * \triangle A fi pișcat (prins, înțepat) la limbă.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 113.
— FR. DAMÉ, II, p. 213 & 278; III, p. 220.— LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 351.— G. POBORAN, *înst. c. Slătina*, J. *OU*.

Adică bêt, amețit, afumat.

3716 * A fi prins la limbă.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 113.
FR. DAMÉ, III, p. 280.

Acelaș înțeles ca la No. 3715.

3717 * Nicî limba nu 'i asuda.

BARONZI, p. 47. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Se dice:

1° De omul ne-ostenit în vorbă.

2° Intr'un mod ironic, când învinuim pe un om muncitor că este leneș.

3718 * \triangle A asuda sub limba.

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*.

Se dice, în bătaie de joc, de cei cari se vaită că au muncit mult, când, la drept vorbind, nu au făcut nimica.

3718_b * \triangle A se înaduși sub limbă.

T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănesci*, J. *Valcea*.

Se dice, în gluma, când ți-e frig.

3719 * \triangle A legă limba cui-va.

BARONZI, p. 43.— ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele*, J. *Argeș*.— PREOT C. BUNGEȚIANU, *înv. c. Cosovăț*, J. *Mehedinți*.

A face pre cine-va să nu mai vorbésca de frică, de interes, etc.

3720 * \triangle A se legă limba cui-va,

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*, — M. CANIAN, J. *Iuși*.— A. PETRESCU, *îng. Curtea-de-Argeș*, J. *Argeș*. — S. F. L. MARIAN, *Trad. Pop.* p. 321. — GAYE. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J. *Tutova*.

* \triangle *A se luă (perî, încurcă, îngroșă) limba cui-va.*
T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

1° A nu îndrăzni să vorbească de un lucru.

2° Cu deosebire a fi pe patul morții, cu suflul în gură.

3721 * \triangle A se deslegă limba cui-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 165.—
BARONZI, p. 48.—GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad J. Tutova.*

Adică pôte vorbi; pricinele care 'l oprîu de a spune ceea ce scie aû perit, îi dă mână să vorbească.

3722 * \triangle A 'și inghiți limba și a 'și uită morții.

C. POȘA, *elev. Sc. Norm. c. Humulești, J. Némțu.*

* \triangle *De 'fî inghiți limba.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Când mănânci ce-va dulce, plăcut.

«Așa't de bun că 'fî inghiți limba și 'ți uiți morții»

3723 * A avé limbă de aur.

Gr. JIPESCU, *Opinc. p. 56.*

Vedî Gură.

A fi bun de gură, a vorbi bine și frumos.

3724 * \triangle A fi cu limba fagur de miere.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A fi dulce la cuvînt.

3725 * A fi cu două limbi.

Om cu două limbi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 165.—
FR. DAMĂ, II, p. 278.

Vedî Față, Gură. *Obraz.*

Se ȃice de omul prefăcut care vorbește când bine, când rău, aȃi laudă și aȃi defăimă tot pe acelaș om.

3726 \triangle A avé multe limbi.

Gr. JIPESCU, *Răur. Oraș, p. 10.*

Se ȃice de omul fățarnic.

3727 * △ A'și mușcă limba.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 165.—
G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vezi *Mând.*

1° 'I pare foarte rău, se căesce de ce a vorbit.

2° Ar vroi să ȋică ce-va vătămător, dar își înfrină pofta și tace.

3728 * △ A'l trage de limba.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A'l zori să spună o taînă.

3729 * Par'că 'l trage cine-va de limba.

MIHAIL PASCAL, *prof. București, J. Ilfov.*

Se ȋice despre cei limbuți cari nu se pot oprî de a spune ceea ce trebuia să tacă.

3730 Limbă subțire.

Gazeta Maced. I, 5.

Poreclă prin care Aromânii zugrăvesc firea lingușitoare și fățarnică a Grecului.

3731 * △ S'o spargi cu limba.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Adică foarte subțire; se ȋice mai ales de pânze și borangicuri.

Cămașă de borangic *s'o spargi cu limba.*

3732 * △ A fi limbă lata.

T. BĂLĂȘCU, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

A vorbi urit, din cauza limbei mari.

3733 * △ A avé limba lunga.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 165.—
HINȚESCU, p. 90. — ANDREI MARI-
NESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* —
K. A. ZAMFIRESCU, *Diacon, inv. c. Siliubenii, J. Dorohoi.*

* \triangle *A fi lung la (de) limbă.*

S. MIHĂILESCU, *inv. Șezătorea*, II, p. 47. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cœuruluiă.*

A nu pute păstra tăcerea, a vorbi prea mult, a nu pute ține o țină. Cu acelaș înțeles se mai ȳice: *a fi limbău.*

3734 * \triangle *A fi slobod la limba.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cœuruluiă.*

Veȳi *Gură.*

Acelaș înțeles ca la No. 3733.

3735 * \triangle *A fi fraget la limbă.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cœuruluiă.*

Acelaș înțeles ca la No. 3733.

3736 * *A înțepă cu limba.*

MAIOR, P. BUDIȘTEANU, *c. Bucuresci, J. Ilfov.*

A atinge cu vorba.

3737 * \triangle *A avé limba ascuțita.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

A fi rău de gură, nișcător.

3738 * \triangle *A prinde (la) limbă.*

M. CANIAN, *J. Iași.* — FR. DAMÉ, II, p. 278. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Se ȳice:

1° Despre cel sficioș sau fricos care îndrăsnesc să vorbescă numai după ce au dispărut cauzele care 'l opréu de a deschide gura.

2° Despre omul care a béut și e cu chieș.

3739 *Limba.*

M. MUSTE, *Letop. Mold.* III, p. 59, 79 & 83. — MIRON COSTIN, I, p. 277.

Cercetaș. Înțelesul este bine stabilit de Miron Costin când ȳice: «și din *limbi*, apoi și din iscóde ce avéu Leșii la Turci, cum să hie avut Sultan Osman 300.000 călări, etc.

«Intorcându-se au prins *limbă* pre un Léh, carele au spus câte stégură sunt Leși și Cazaci.» — N. MURTE, p. 83.

3740 * *Limbă-lată.*

Maior P. BUDIȘTEANU, c. *București*, J. *Ilfov*.

Se dice despre cel care nu póte să vorbescă, care bălbăesce.

3741 * A 's ținé (bagă) limbă în gură.

A tăcé.

LUMINĂ

Veđi *Ochiu*.

MÂNĂ

Veđi *Ban*, *Bubă*, *Buzunar*, *Călugăr*, *Cap*, *Cărbune*, *Copae*, *a Dă*, *Dumneđu*, *Falcă*, *Foc*, *Furnică*, *Gură*, *Iepure*, *a Jucă*, *Lună*, *Cap*, XXI. c. *Mână*, *Miere*, *Minte*, *Mórtie*, *Ochiu*, *Olă*, *Pepene*, *Pilat*, *Popă*, *Sac*, *Sapă*, *a Serie*, *a Scutură*, *Șérpe*, *Sgârțit*, *Spuză*, *a Tre-mură*, *Vatră*.

3742 * △ Cine dă din mâini (mări) nu se innécă.

A. PANN, III, p. 27. — BARONZI, p. 61. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 157. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* II, p. 133. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 151. — FR. DAMÉ, II, p. 198. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. *Dorohoi*. — PREOT C. BUNGETIANU, *inv. c. Cosorêș*, J. *Mehedinți*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*. — SEMIN. BUC. Cl. VIII prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Care dă din mâini nu se innécă.

G. MUNTEANU, p. 150. — IINȚESCU, p. 100.

Cine dă din mână nu se innécă, ci ese maș curînd la mal.

ION AL LUI SBIFRA, *Pod.* p. 215.

Cine dă din mână, esé la liman.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 157.

Cine muncesce are cu ce trăi, cine alérgă câștigă; îndemn pentru cei cari așteptă scăparea lor de la alții.

3743 * Dă din mâni dacă vrei (vrei) să ești la liman.

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 41 ; I, p. 152 — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist* III, p. 155. — HINȚESCU, p. 94 & 100. — FR. DAMÉ, II, p. 278.

* △ Dă din mâni dacă vrei să ajungi (ești) la mal.

BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Căt.* II, p. 45. — I. STĂNESCU, *elev Sc. Inst. J. Argeș.*

* △ Dă din mâni ca să nu te înnecei.

I. G. VALENTINIANU, p. 34. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Co-vurluii.*

* △ Dă din mâni să ești la mal.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.* — T. BĂ-LĂȘKI, *inv. J. Vâlcea.*

* △ Dă din mâni dacă vei să scapi.

X... *elev Sc. Norm. c. Nănești, J. Bacău.*

* △ Dă din mâni dacă nu vrei să te înnecei.

GALLIN-NĂDEJDE, *Cart. de Căt.* — *Semin. Buc. cl. VII prin P. GÂRBO-VICEANU, prof.*

Acelaș înțeles ca la No. 3742, sub o formă mai imperativă.

3744 * △ Dă din mâni pâna nu te înnecei.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 3743, cu adaosul că munca, alergarea, încercările noastre să se facă la vreme, iar nu după ce nu mai sunt de nici un folos.

3745 * Dă din mâni și cerul 'ți va ajuta.

FR. DAMÉ, I, p. 54.

— *Scapă-mă, Dómnne!*

— *Dă din mână, Române!*

I. M. RIUREANU, *Dat. Cop.* p. 25.

Să nu aşteptăm scăparea noastră de la alţii, chiar de la Dumnezeu, ci să facem singuri cele de lipsă pentru a atinge ţinta noastră.

Aide toi et le ciel t'aidera.

Prov. Franc.

3746 Multe mâni fac sarcina mai uşoră.

Da E. B. MAWR, p. 55. — BAKONZI, p. 60. — HINŢESCU, p. 101.

*△ *Multe mână fac sarcina uşoră.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeş. — E. I. PATINCIO,
inv. c. Smulţi, J. Covurluiă.

* *Săracele mână multe fac sarcina mai uşoră!*

Mai mulţi óimeni pot mai mult de cât unul singur. Arată puterea şi ródele tovărăşiei. Veđi No. 3784.

Γλαίων και πλεόνων μελέτη. ¹⁾

ESIOD, Ἔργα και ἡμέραι.

Multae manus onus levius reddunt. ²⁾

Prov. Lat.

Molte mani fanno l'opera leggiera. ³⁾

Prov. Ital.

Viel Hände machen bald ein Ende. ⁴⁾

Prov. Germ.

Many hands make quick work. ⁵⁾

Prov Engl.

3747 In mână 'i ce pica
Sparge tot si strica.

A. PANN, I, p. 96.

Veđi *Nerod.*

Se ǎice despre cel nerod şi stângaciū.

¹⁾ Mai mult póte munca (meşteşugul) mai multora.

²⁾ Multe mâni fac sarcina mai uşoră.

³⁾ Multe mâni fac munca uşoră.

⁴⁾ Multe mâni fac lute un sfîrşit.

⁵⁾ Multe mâni fac lute munca.

3748 Omul de trebă nu iese cu mâna goală din casă.

A. PANN, 1889, p. 173.

Omul de trebă nu iese din casă cu mâna goală.

HINȚESCU, p. 132.

Se ține oamenii sărăciți cari tot spun că nu au, când li se cere vre un ajutor.

3749 * △ Cu mâna goală n'ai făcut nici o trebă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Nu dobândesci nimica, fără să dai și tu ce-va în schimb.

3750 Unde nu poți prinde
Mâna nu 'ți întinde.

S. I. GROSSMAN, p. 35.

Să nu rivnim la lucruri cari nu sunt de nasul nostru.

3751 * △ Mâna altuia nu te scarpină cum îți place,

A. PANN, I, p. 136. — HINȚESCU,
p. 170. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. Humele, J. Argeș.

* *Axenlu ti scarchindă în nu ti macă ¹⁾*.

D. A. MILESCU, *c. Gopești*, Macedonia.

Să nu te lași nici odată în nădejdea altuia, căci nu 'ți face lucrul după cum îți place.

3752 O mână spală pre alta.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225. —
G. MUNTEANU, p. 60. — AL. DUMITRESCU, p. 133.

* *Mână pe mână spală, și amîndouă (spală) o-brazul (fața).*

N. FILIMON, *Ciocoli*. — V. FORESCU,
c. Folticeni, J. Suciava. — E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulți, J. Covurlui. —
Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GÂRBOVICRANU, prof. — V. CĂLIN,
elev Sc. Inst. J. Argeș. — H. D. ENESCU,
inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.

¹⁾ Străinul te scarpină unde nu te mănâncă.

Mână pe (pre) mână spală și amîndouă fața.

Abecedar Ilustrat. p. 25. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* II, p. 105.

* [△] *O mână spală pe alta, și amîndouă obrazul (fața).*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158; III, p. 127. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 1213. BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* II, p. 203. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 174. — B. P. HĂȘDERC, *Etym. Magn.* p. 108. KÁROLY A'CS, p. 78. — BARONZI, p. 53. — HINȚESCU, p. 98. — I. G. VALENTINEANU, p. 41. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — FR. DAMÉ, III, p. 14. — DA LÉ. B. MAWE, p. 66. — AL. N. LAHOVARY, *Sedința Camerei Dep.* 2 Dec. 1894. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

O mână pe alta spală ș'amîndouă pe obraz.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

O mână pe alta trebuie să spele.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 101.

* *Mână cu mână se spală și obrazul cu amîndouă.*

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiubeni, J. Dorohoi.*

Mână pre mână spală, și amîndouă mânele spală obrazul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230.

O mână spală pre alta și amîndouă fața. ¹⁾

REINSDERG-DÜRINGSFELD, I, p. 188.

Mâra spela mîra, și amîndă facă. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* p. 13.

Mâna spelă soția și amîndouăle fața. ³⁾

ANDREIUL AL BAGAYŪ, *Cart. Aleg.* p. 54.

Ne învața să ne ajutăm unul pe altul, luând pildă de la mîni (p. 9); — Adică unul pe altul trebuie să ajute (p. 101). — GOLESCU.

¹⁾ Cuvîntul (o) lipsește în Düringsfeld din eroré, ceea ce se vede după traducerea germană care urmăze.

²⁾ Mîna spală mîna, și amîndouă fața.

³⁾ Mîna spală soția și amîndouă fața.

Ómenii să se ajute unul pe altul la nevoie ca și ei, la rîndul lor, să fie ajutați de un altul.

Χεῖρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλὸς τε δάκτυλον. ¹⁾

Prov. Elin.

Manus manum lavat. ²⁾

Prov. Lat.

Une main lave l'autre.

Prov. Franc.

Una mano lava l'altro e tutte (e) due la faccia. ³⁾

Prov. Ital.

Huma mão lava a outra y ambas o rosto. ⁴⁾

Prov. Port.

Eine Hand wäscht die andere und beide das Gesicht. ⁵⁾

Prov. Germ.

At court one hand will wash the other. ⁶⁾

Prov. Engl.

3753 * Astéptă la mîna altuia.

P. I. PIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234

* △ *A cătă la mîna altuîr.*

T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea.*

A atîrnă la mîna altuîr.

FR. DAMÈ, III, p. 14.

Așteptă să'i dé alții ce'i trebuie ne vroind său neputînd do-bîndi singur ceea ce'i e de lipsă.

3754 * △ Mai ușor e a ține un bostan în mîna de căt a al-bină.

E. I. PĂTRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Arată căt e de supărăcios omul viclén.

¹⁾ Mîna spală pre mînă, și degetul pre deget.

²⁾ Mîna spală mîna.

³⁾ O mîna spală pre alta și amîndouă fața.

⁴⁾ O mînă spală pre alta și amîndouă rostul.

⁵⁾ O mînă spală pre alta și amîndouă obrazul.

⁶⁾ La curte o mînă vré să spele pre cea-l-altă.

3755 * \triangle E rău când aștepți de la mâna altuia.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 156 ;
III, p. 126.

Acelaș înțeles ca la No. 3753.

Male agitur cum illo qui alieno nutritur arbitrio. ¹⁾
Prov. Lat.

*Wer auf eines Andern Schüssel wartet, isst oft
schlecht.* ²⁾

Prov. Germ.

Chi per le man d'altri s'imbocca, tardi si satolla. ³⁾
Prov. Ital.

3756 Sa nu scie mâna stângă ce face drépta.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

* *Ce face mâna dréptă să nu scie mâna stângă.*

BARONZI, p. 53. — HINȚESCU, p.
98. — DR GASTER, *Lit. Pop.* p. 214.
— DA E. B. MAWR, p. 23.

* \triangle *Ce face drépta să nu scie stânga.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 146
— BARBU CONSTANTINESCU, *Cart
Cit.* II, p. 15. — H. D. ENESCU
inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.

Stânga să nu scie ce face drépta.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1258.

Ce face stânga să nu scie drépta.

IDEM, *Calend. Rom. An.* 1892.

Să nu scie stânga ce face drépta.

I. M. RIURENU, *Ist. Cop.*, p. 96.

* \triangle *Nu trebuie să scie mâna stângă, ceea ce dă
cea dréptă.*

V. FORESCU, c. *Folticenii*, J. Su-
ciava.

¹⁾ Rău îi merge aceluia a cărui mâncare atrăna de o voință străină.

²⁾ Cine așteaptă după blidul altuia, mănâncă adese-ori rău.

³⁾ Cine se nutrește cu mâna altuia, târziu se satură.

Când faci vre-un bine fă'l pe ascuns să nu te vadă ómenii,
și să nu 'l strigi în gura mare ca să 'l afle tótă lumea căci,
precum ȕice Martial:

..... Donna
Auctoris pereunt garrulitate sui. ¹⁾

*Iară tu când faci milostenie. să nu scie stânga ta ce face
drépta ta. — MAREIT, VI, § 4.*

3757 * Dă c'o mână, ieà cu alta.

A. PANN, II, p. 69.

Cu o mândă dă, și cu alta adună.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 161.

* △ *Cu o mândă dă, și cu alta ie.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
J. *Covurluiă.*

Cu o mândă da, și cu alta ie (ia).

BARONZI, p. 53.—HINȚESCU, p. 98.

1° Adică mai mult ieă dă cât dă (GOLESCU).

2° Despre cei cari nici odată nu sunt în pagubă, căci sciū
să tragă folóse chiar din darurile pre cari le fac; ca negustoru
de pildă, care și cumpără și vinde.

3° Când cumpărătórea se face cu banī gata.

3758 Iei (iaī) c'o mână și dai cu alta.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 95 : III,
p. 110. — P. ISPIRESCU, *R v. Ist.*
III, p. 377. — HINȚESCU, p. 98.

Cu o mândă ieū și cu alta daū.

Dª E. B. MAWR, p. 81.

Se ȕice despre cei cu mâna spartă, cari cheltuesc tot ce câș-
tigă și, după ce aū muncit, nu se aleg cu nimica.

3759 * △ Iai cu o mână și dai cu ȕecă.

D. GHEORGHIU, *Elev. Sc. Norm.*
c. Tecuciă, J. Tecuciă.—C. POSSA,
stud. c. Humulești, J. Némfu.

Acelaș înȕeles ca la No. 3758 exprimat cu mai multă tãrie.

¹⁾ O facere de bine divulgată prin limbuȕia aceluia care a făcut'o își pierde-
preȕul.

3760 * A dà cu o mână și a opri cu cea-l-altă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

A face cui-va un dar, fără însă a slobođi darul din mână.

3761 Da cu o mână ca să ieă cu două.

HINȚESCU, p. 98.

* △ *Cine dă cu o mând, ieă cu amîndouă.*

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 172; *Rev. Ist. II*, p. 151. — HINȚESCU, p. 98. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Să șice despre cel lacom și cumplit care dă puțin ca să ieă mai mult.

Pileum donat ut pallium recipiat. ¹⁾

Prov. Lat.

Dê poch pr avê benasse. ²⁾

Proa. Romagn.

Schenken heisst Angeln. ³⁾

Prov. Germ.

Gaava ventar Altergaava. ⁴⁾

Irov. Norv.

Donner un pois pour avoir une fève.

Prov. Franc.

3762 * △ Da cu o mână și ieă cu o mie.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 3760 exprimat cu mai multă tărie.

3763 C'o mână te mângâie și cu alta te sgârie.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 26.

Să șice pentru fățarnici (GOLESCU).

Altera manu fert lapidem, altera panem ostentat. ⁴⁾

Prov. Lat.

¹⁾ Dă o căcfuă ca să capete o manta.

²⁾ A dà puțin pentru a primi mult.

³⁾ A dà însemneză a pescul.

⁴⁾ Dar așteptă dar (întors).

⁵⁾ Cu o mână șine o petră, și cu cea-l-altă arată o pâne.

- 3764 * Cu o mână te apără,
Cu alta te depără.

LAURIAN & MAXIM, I. p. 1047.

*Cu o mână te apără,
Cu alta te dapără.*

LEX. BUD. p. 163. *apud.* HÎȘDEU,
Etym. Magn. p. 1303.

Să dice pentru cel fățarnic.

Τῇ μιᾷ ὕδωρ φωρᾷ, τῇ δὲ ἐτέρῃ τὸ πῦρ. ¹⁾

Prov. Elin.

Altera manu fert aquam, altera ignem. ²⁾

Prov. Lat.

- 3765 Mâna 'ntinde ca un sărac, ochiș și-aruncă la furțișag.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 46.

Să dice pentru cei ce fură cerșind, și pentru cei smeriți și fățarnici (GOLESCU).

- 3766 Cu mâinile la piept, și cu ochi la puii dă giol.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 29.

Vezi *Rus.*

Să dice pentru cei ce cu suzerenia lor vor să fure (GOLESCU).

- 3767 • Cu mâna te joci, mojițe te arăți.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.

Vezi a *Glumă.*

Să dice pentru cei ce supără cu mâna în glumă. (GOLESCU).
arătându-ne că nu trebuie să glumim cu ghionturi și îmbrânciri
ca țărani și ca mojiții.

Jeu de main, jeu de vilain.

Prov. Franc.

Gioco di mano, gioco di villano. ³⁾

Prov. Tosc.

Jochs de mans, jochs de villans. ⁴⁾

Prov. Catalan.

¹⁾ Intr'o mână ține apa, în cea-laltă foc.

²⁾ Idem.

³⁾ Gluma cu mână, glumă de mojițe.

⁴⁾ Gluma cu mâinile, glume de mojițe.

3768 Cu o mână ca c'o mie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 23.

Să țiee pentru cei ce cu puțin, mult ajută (GOLESCU).

3769 *^Δ De la mână pân' la gură.

Maiores P. BUDIȘTEANU, c. *București*, J. Ilfov. — M. CANIAN. J. Iași. — GAYR. ONIȘOR prof. c. *Berlad*, J. Tutova.

Mîi și sute de întîmplări dă la mână până la gură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 44.

De la mână pîn la gură, mulți 'ț hin născîndi ori. ¹⁾

PERICLE PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.* p. 170.

Arata schimbările vremii cele grabnice la ori-ce întîmplare (GOLESCU). — Intr'o clipă putem trece de la bine la rău, de la viață la moarte.

Aristotele da acestei ȋiceri următoreă origină. Anceū, fiul lui Neptun și Astipaleei, săpādu-și odata via, certă sclaviī care nu lucrau destul de bine. Unul d'intr'īnșii, supērat de atāta ocară, īī spuse cā el, Anceū, nu va mai bē vin din acēstā vie. Trece vreme la mijloc, se coc strugurii, se culeg și se calcă. Anceū cere sā i se aducā must și, ridicānd cupa, ȋice sclavului cu pricina. Mai creȋi acuma cā nu voi bē din acest vin? — *Intre cupa și buze, o mie de nenorociri se pot ivi*, rēspunde omul. In acel minut se aud nisce strigāte: un mistreț intrase īn vie și stricā totul. Anceū pune īndatā cupa la pāmīnt, īși ieā armele, alērga spre fiara selbatică, și cade ranit de mōrte.

Alȋi cred cā origina ȋicerii trebue cāutatā īn Odissee. In acēstā poemă Antinous, unul din peȋitorii Penelopei, stā gata sā golēscā o cupa de vin, cānd se simte lovit de o sāgētā slobozită de betrānul Ulise, scapā cupa diu māni și mōre.

Πολλὰ μεταξὺ πέτσι κώλικος καὶ χεῖλος ἄκρου. ²⁾

Prov. Elin.

Multa cadunt inter calicem supremaque labia. ³⁾

Prov. Lat.

¹⁾ De la mână pîn la gură, multe 'ți vin adese-ori.

²⁾ Multe cad (se perd) între cupă și buze.

³⁾ Idem.

Entre la coupe et les lèvres il y a de la place pour un malheur.

Prov. Franc.

Dalla mano alla bocca spesso si perde la zuppa. ¹⁾

Prov. Ital.

Von der Hand bis zum Mund verschüttet Mancher die Suppe. ²⁾

Prov. Germ.

*Between the hand and the lip,
The morsel may slip.* ³⁾

Prov. Engl.

3770 * \triangle A trai de la mână pân la gura.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Căvurluiș.*

A ave de la mână până la gură.

G. I. MUNTEANU, p. 121.

Adică foarte puțin. Are înțeles mai restrîns de cât: *de ață până mîne.*

«Milă de la mână pân'la gură. — A. GOROVEI.

3771 * \triangle De la mână pân'la gură
Pierde-îmbucatura.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — DA E. B. MAWR, p. 78.

Să ȋdice unui om slab.

3772 * \triangle A uită de la mână pân'la gura.

BARONZI, p. 47 & 65. — GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tulova.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — HINȚESCU, pag. 194. — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 88. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Măgineni, J. Iolomița.* G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Căvurluiș.*

Uit îmbucătura de la mână pân'la gură.

A. PANN, II, p. 146. — HINȚESCU, p. 77.

¹⁾ De la mână la gură adese-orî se perde supă.

²⁾ Intre mână și gură mai mulți își răstornă supă.

³⁾ Intre mână și gură, bucata pôte să cadă.

*Prostul uită, din natură
De la mână pân'la gură.*

A. PANN, I, p. 80. — HINȚESCU,
p. 155.

Vezi a Mână.

1° Despre omul uituc.

2° Despre cel prost.

3773 E mult de la mâna pân'la gură, dar de astă-ți (ați)
până mâne!

A. PANN, III, p. 141. — HINȚESCU,
p. 113.

Acelaș înțeles ca la No. 3769.

3774 * Δ Sarută mâna pe care n'o poți mușcă.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș. — preot C. BUNGE-
ȚIANU, inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.

Mâna ce nu o poți mușcă, sărut'o și o mân-
gâre.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108.

Mâna care nu o poți mușcă, o sărută (sărut'o).

A. PANN, III, p. 65. — HINȚESCU,
p. 98.

Sărută mâna ce n'o poți mușcă.

REINSBERG DÜRINGSFELD, I, p. 353.
— G. DEM. TEODORESCU, *Cerce!* p. 29.

* Δ *Linge mâna ce n'o poți mușcă.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Linge mâna pe care nu poți să o mușci.

C. BOLLIAU, *Culeg* p. 175. — DA
E. B. MAVR. p. 96.

Mâna ce nu poți mușcă, să o lingi.

I. G. VALENTINEANU, p. 33.

Adica pe cel ce nu 'l putem supune, să ne plecăm lui (GOLESCU).
Când vezi că nu poți întrece pre un oim în ori-ce, nu te mai
luptă de gēba cu el.

A. Pann aplică celui fațarnic acesta țicere care, pentru C.
Boliac, zugrăvesce de minune natura, viclenă și josnică, a cîo-
coiului.

Multi manum palpant, quam amputatam vellent. ¹⁾

Prov. Lat.

Aucune fois on seut baiser

La main qu'on voudroit qui fust arse.

Roman de la Rose XIII^a Siècle.

Muchos basan las manos que querrian ver cortadas. ²⁾

Prov. Span.

Many do kiss the hands, they wish to see cut of ³⁾.

Prov. Engl.

Kesemedijin eli öp de annena ko ⁴⁾.

Prov Turc.

3775 Mâna mai ușoară, să n'o simța cel ce pe umere o pórta.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108.

Adică oblăduirea mai blândă, ca s'o póta suferi norodul (GOLESCU).

3776 Ceea ce e în mâna ta, cu polița nu departă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 115.

Adică binele ce'l poți face însu-și tu, să nu'l trimiți la altul să'l savîrșescă (GOLESCU).

3777 * ^Δ Ce e ('i) în mână, nu e ('i) minciuna.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 145; III p. 117; *Archir*, p. 7.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 146.—C. NEGRUZZI, I, p. 248.—I. CREANGĂ, *Amint.* p. 100.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 515.—S. FL. MARIAN, *Ornit.* I, p. 412.—AL. DUMITRESCU, p. 141.—*Preot* C. BUNGEȚEANU, *inv. c. Cosovăț*, J. *Mehedinț.* — FR. DAMĂ, III, p. 14.—K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubenii*, J. *Dorohoi* — LAURIAN MAXIM, II, p. 225.—I. IANOV, *Conv. Liter.*, II, p. 132.—I. NEGRUZZI, XII, p. 56.—BARONZI, p. 55.—I. G. VALENTINEANU, p. 8.—DIM. TICHINDEAL, p. 28.—*Abecedar Ilustrat*, p. 24.—C. BOLLIAC, *Culeg.* p. 175.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — DA E. PONICU, *inst. c. Cernavoda*, J. *Constanța*. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț*, J. *Covurluiă*. — G. MADAN, *c. Trușeni*, T. *Chigineu*, *Basarabia*.

¹⁾ Mulți ating mâna, pre carî ar dori (să o vadă) tăiată.

²⁾ Mulți sărută mânele pre care ar vroi să le vadă tălate.

³⁾ Mulți sărută mânele, pre care ar vroi să le vadă tălate.

⁴⁾ Mâna ce nu poți f-ânge, sărut'o cu pasiune.

Ce e'n mândă nu e (r) minciună.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75.—
ACS Károly, p. 79.—HINTESCU, p.
98.—S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.*
p. 153.

* *Ce fiț în mândă nu e minciună.*

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Su-*
clara

* Δ *Ce'i a-mândă nu'i minciună.*

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobro-*
văț, J. *Vaslui*ă.

Acea ți è tru mană nu e mentsună. 1)

M. BOJADSCHI, Γραμ. Μακεδονα-
Βλαχίας, p. 193.

Çe este tru mândă, nu este mincună. 2)

ANDREIUL AL BAGAYŢ, *Cart. Aleg.*
p. 61.

Çi este tu mândă, nu este mincune. 3)

G. WEIGAND *Die Aromunen*, II,
p. 278.

Çe-i tu mândă, nu'i mincună. 4)

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.*
p. 170.

VedI Cap. XVII.

Adică numai ceea ce avem în stăpânirea noastră, aceea numai
e sigura a noastră (GOLESCU).

În tot-dé-una mulțumesc-te pe ce ai, căci *ne-mulțumitului*
i se rea darul.

A se observă forma *a-mândă*, în varianta din județul Vaslui, în
apropiindu-se de dicțtorea de la No. 3800.

ACEA CI È DRU MANĂ NU È MENCȘUNĂ.

Trecundu unu cane unu riu cu carne în gură, și vizuundu tru apa umbra
a lui mindui, că bucata aceea ce li se vedé în glou este ma mare di catu
acea ce avé în gură; ași lasându aceea ci avé în gură tra si lla aceea ci se
li vedé, aremase fâ â di daule. — M. BOJADSCHI.

Un tiens vaut mieux que deux tu l'auras, L'un est
sûr, l'autre ne l'est pas.

LA FONTAINE.

1) Aceea ce e în mândă nu e minciună.

2), 3) & 4) Ce este în mâna, nu este minciună.

Ich weiss wohl, was ich habe, aber nicht, was ich kriege. ¹⁾

Prov. Germ.

Han er viss, som i Handi heve. ²⁾

Prov. Norv.

3778 Sus de mână și-aprópe de gaura.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 113.

Sus de mână, jos de vînd și mai aprópe de gaură.

A. PANN, III, p. 53.

Așa cântă șórecii când se înveseliă jucând, adică să rîdice mâinile în sus jucând în horă, dar să sté și pē lângă găuri, ca să pótă scăpă la vreme de nevoie, învețându-ne și pē noi, că în cea mai mare veselie, să ne îngrijîm dē cele rele (GOLESCU).

Acéstă ȓicetóre se aplică ómenilor fricoși.

3779 Pe tot ce pune mîna se usuca.

Vedî a Apucă.

Pentru omul ne-norocós în tóte întreprinderile sale.

3780 * △ Îi (o) mână saca!

GAVRIL ONIȘOR *prof. c. Dobrovăț,*
J. *Vaslui.*

Acelaș înțeles ca la No. 3779.

3781 * △ Cu mîna închisă musce nu poți prinde.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. *Argeș.*

Adica fără banî nimic nu poți face, nu poți dobândi; și se ȓice pentru cei sgârçiți (GOLESCU).

Daca nu te apuci de un lucru cum trebuie, negreșit că nu 'l poți face; ședënd nu 'ȓi vine nimic.

Mano chiusa non prende mai mosche. ³⁾

Prov. Ital.

¹⁾ Șciū bine ce am, însă nu o voiū primi.

²⁾ Acela este sigur, care are (ține) în mână.

³⁾ Mîna închisă nu mai prinde musce.

- 3782 * \triangle Cine e cu (are) mâna lungă
Pierde (perde) și ce are 'n punga.

A. PANN, II, p. 31; *Archer*, p. 9.
— HINȚESCU, p. 98. — ANDREI MĂ-
RINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*
— PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Co-*
sovă J. Mehedinți. — V. FORESCU, *c.*
Folticeni, J. Suciava.

- * \triangle Cine are mână lungă,
Perde și ce are 'n pungă.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea,*
J. Dorohoi.

Omului ne-cinstit nu'i merge nici odată bine până la cele din urmă. Se aplică celor cari fură ce-va și în urmă, dovedindu-se, pierd și ce au avut.

- 3783 Departă cu mâna de para focului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 117.

Adică dă mușiere (GOLESCU). Veđi No. 689.

- 3784 Măinile cele mai multe, aduc și roduři mai multe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 337.

Arată puterea și ródele tovarășiei. Veđi No. 3746.

- 3785 Nu póte ține cine-va doi pepeni într'o mână.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872,
p. 168.

- * Cine ține doi pepeni într'o mână rămâne fără
nici unul.

V. FORESCU, *c. Folticeni J. Suciava.*

- * \triangle Doi pepeni într'o mână nu poți ține.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

Nu's pórtă doi peapiñi sum-soard. ¹⁾

PERICLE PAPAHAGI, *Zveit. Iah, es.*
p. 154.

- * Doi piponi sum-soardă nu 's țin. ²⁾

I. GHICU, *prof. c. Perivolți, Epir.*

¹⁾ Nu se pórtă doi pepeni la subsuóră.

²⁾ Doi pepeni la subsuóră nu sē țin.

Nu poți face două treburî odată. Lăconia la om nu e bună.
Vești No. 990.

3786 * Ca mână de muier, nici o mână mai delicată.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 105.

Vești Sapă.

Arată blândețea inuierii, și darul ei firesc de a alina durerile noastre.

3787 * \triangle Unde puneă (a pus) el mâna, puneă (a pus) și Dumnezeu mila.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 37. — P. ISPIRESCU, *Snove.* p. 45. — S. MIHĂILESCU, *inv. Sezătorea*, II, p. 75. — V. FOIRESCU, *c. Folticeni*, J. Suciava.

1° Se dice omului norocos în întreprinderile sale.

«Erau odată într'un sat doi frați, și amindoi erau însurați. Cel mare era harnic, grijuliv și chtabur, pentru că *unde puneă el mână, puneă și Dumnezeu mila*, dar n'avea copii.» — I. CREANGĂ.

2° Se dice despre acel cărui îi stă 'n putere a scôte pe om de la greu.

3788 * Mâna măsură nu are. ¹⁾

D. DAN, *c. Nevesca, Macedonia*. — META COSTANDIN, *c. Moloviște, Macedonia*.

Pentru cel lacom.

3789 * \triangle A 'și spală mânele de un lucru.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225. — DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 477. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*. — M. CANIAN, J. *Iași*. — V. ALEXANDRI, p. LXII. *pref.* C. NEGRUZZI.

A se lepădă de răspundere, a se da de nevinovat; a incurcă lucrurile și pe urmă a se da de o parte.

Mos erat apud antiquos, ut cum vellet quis se ostendere innocentem ab aliquo crimine, accepta aqua lavaret manus suas coram populo. — FLEURY DE BELLINGEN.

Mi am spălat mânele printre cei nevinovați. — Psalm. LXXII, v. 13.

¹⁾ Mâna măsură nu are.

Când Pilat vrî să se lepede de orî-ce răspundere căud Hristos fu osândit la mörte, se spălă pe mîni în fața poporului adunat.

3790 * △ A se spălă pe mîni de un lucru (de cîle-va).

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 30. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 51. — LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 361. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* △ A se sterge pe mîni.

Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GĂRBOVICIANU, prof.

Veđi Bot, Gură.

A fi nevoit să se lipescă de ce-va; a pierde un lucru fără speranță de a 'l mai puté redobândi vre-odată.

«Călugărița simți, sări odată în sus, și vedînd că lipsește vasul, începî a se boci de ți se rupeă rîrunchii de milă. Imdată se adunară călugărițele și se vîlcărîu de focul ce le ajunsese. Pustnicul, dacă veđi că s'a spălăt de mîni de vasul cu botez, cătă către fata de Impărat cum sbură cu Galben-de-Sóre.» — P. ISPIRESCU.

3791 A coprinde un lucru cu patru mîni.

A. PANN, III, p. 149.

* Cu două mîni.

Adică cu mare dragoste.

In adevăr.
Este bătrîn să te 'ntinđi
Cu patru mîni să 'l coprinđi,
E și de care să fugi,
Opt cu a brăuđi să te duci.

A. PANN.

3792 * △ Când mi-oiu vedé mînele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi Palmă, Păr.

Să întrebunțeză mai ales în frasa: să te ved când mi-oiu vedé mînele, cu înțelesul de: în tot-dé-una, forțe des.

3793 * A dá cu mîna în foc.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872,* p. 174.

A se îmbogăți din senin, de odată și pe ne-așteptate.
După unii origina 'acestei điceri ar fi următórea: Romănul.

crede că, în anumite 'dile, jóca focurí (feux-follets) de-asupra ascunđătorilor în carí se află baní saũ scule prețioase. Acela care, trecând prin acele locurí, sapă îndată în punctul pe deasupra căruia vede focul jucând, găsesc comóra ascunsă.

A se adăogă acéstă variantă la No. 699.

3794 * A lasă cu mâna 'n gura.

M. CANIAN, J. Iași.

Veđi *Deget, Pumn.*

Adică buzat, păcălit, prost.

3795 * Măni piperate.

FR. DAMĂ, III, p. 217.

Se ăice despre hoți.

3796 * A se taiă cui-va mânilé și piclórele.

P. LEPIRESCU, *Leg.* p. 196.

Demirare, frică, desnădějduire, neaz. Francesul ăice cu acelaș înțeles: *les bras m'en sont tombés.*

«Când însă vėđu pe Fėt-Frumos viind ca un volnic cu fata lângă dınsul *i se tale mânăle și pi țórelc*: p'aci, p'aci eră să se ı érdă Smeul de pă-rere dc rėu, că se rėpusese mumă sa. — P. LEPIRESCU.

3797 * Manusitele mamutei si tatuței.

ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 209.
— D-a EC. Z. c. *Bărlad. J. Tutova.*

Mănuțele tătucuței și mămucuței.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 292.

Se ăice în bătaie de joc despre cei leneși.

Origina acestei ăiceri trebuie căutata în basmul, *Fata babei și fata moșneagului.*

«Merge și ea cât merge tot pe acest drum pe unde fusese fata moșnegului; se întâlnește și ea cu cățelușa cea slabă și bolnavă; dă și ea de părul cel ticsit de omide, de fântăna cea mıtă și sēcă și părăsită, de cup-torul cel nelipit și aprópe să se risipescă; dar când o rógă și cățelușa, și părul și fântăna și cup-torul, ca să îngrijescă de dınsele, ea le răspundeă cu ciudă și în bătaie de joc:

«— Da cum nu! că nu mıt-otă festeli eă *mănuțele tătucuței și mămucuței!* Multe slugi ați avut ca mine?» — I. CREANGĂ.

3798 * △ A fi o mână si un suflet.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina,*
J. Olț.

Veđi *Trup, Unghie.*

Acelaș înțeles ca la No. 4740. Se aude în Moldova.

3799 Cu ȱilele a-mână.

MIRON COSTIN, *Letop. Mold. Edit.*
I, p. 231 & 308; *Edit.* II, p. 263.
B. P. HĂȘDEU, *Etym. Magn.* p. 1018.

*
Cu ȱilele în mână.

R. MARINESCU, *inv. Șezătorea*, II,
p. 109.

Cu frica în sîn.

Nice ei fără grôza morții nu erau ce ămblau în tot césul, cum se ȱice:
cu ȱilele a-mână. — MIRON COSTIN, p. 263.

«Se duse portaru la Impêrat și-i spuse.

— Du-te și-i ȱi să vie, răspunse Impêratul. Da moșnégu așteptă răs-
punsul *cu ȱilele 'n mână*. Vine portaru și-i ȱice: — Du-te, moșule, ai
voie.» — R. MARINESCU, *inv. Suctava*.

VeȱI NICOLAE MUSTE, *Letopiseșul Moldovei*, p. 84.

3800 Cu capu a-mână.

DIONISIE ECCLES, *apud* HĂȘDEU,
Etym. Magn. p. 1018. — LAURIAN
& MAXIM, I, p. 424.

A fi, a scapă dintr'o mare primejdie de môrte.

Cine merge în răsboiu e în tot-dé una cu capul a-mână.

«Prins'au (Pazvantoglu) și pe boterit ispravnic și-i ține la Diu închiși
până când dà câte patru-ȱeci său cinci-ȱeci de pungt de bani, apoi *scăpă*
cu capu a-mână» — DIONISIE ECCLES. *Cron.*

3801 *
In mâni straine.

A. DONICI, *Fab.* I, p. 41.

Adică nu atîrnă de noi. Se întrebuițéza mai ales în frasa:
bucuria (cutăruia) a fost în mâni străine, despre cei cari se
bucură de un lucru înainte de vreme, și se vèd în urmă în-
șelați în așteptările lor.

O vulpe a intrat odată
Flămândă în livadă.
Și pόμεle vèȱënd, frumôse, còpte bine,
S'au bucurat pré mult în sine.
Dar bucuria ei aù fost *în mâni străine*.
Că prunele pe crengi cam susușor erà.
Vulpele în livadă.

3802 Cu mâini si cu picere.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 29.—
LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

* *A dà și din mână și din picioare.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 207. — FR. DAMĂ, III, p. 14.

1° Adică cu mare silință, sîrguință și bună-voință, gata spre orî-ce slujbă (GOLESCU).

«Din nou se puse pe muncă, muncă jidovăscă, se svîrcolea omul și în dreapta și în stînga; năptea o făcea și, *dă și mână și din picere*, cum se țice, și folos nici cît negru subț unghie.» — P. ISPIRESCU.

2° Din toate puterile.

A se opune *cu mână și cu picere*. — LAURIAN & MAXIM.

Χερσὶν τε ποσὶν τε. ¹⁾

OMER, *Iliad* V.

Manibus pedibusque. ²⁾

TERENȚIU.

3803 * *Maî dă din mână și din picioare.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

Adică maî alergică, maî lucrăză și tu, și nu așteptă tot de la alții.

3804 * ^Δ *Da și di 1 mână și din gura,*

E. I. PATRICIU, *Inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Dă tot ce are ca să scape.

3805 * *A 'și mușcă mânele (mânele).*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 59. — D. DRĂGUESCU, *c. București, J. Ilfov.*
— D^a EC. Z. *c. Bêrlad, J. Tutova.*
— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

^Δ * *A'și mușcă din mână.*

E. I. PATRICIU, *Inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Vezi *Deget.*

De necaz. A se căi de ce a făcut, și cum țice Francesul: *se mordre les poings.*

¹⁾ Din mână și din picere.

²⁾ Idem.

3806 * A fi mâna dreapta cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249; II, p. 225. — FR. DANĖ, III, p. 14. — *Columna lui Traian*, An. VII, p. 431. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1478. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 31, 142.

Vezi Ochiu.

Adică persóna cu care se serveşte cine-va bucuros la toate afacerile sale, fără de care cine-va nu poate, omul de încredere.

Ajunsesse să fie *mâna dreaptă* a Împăratului. — *Columna lui Traian*.

3807 * Δ A fi mâna dreapta.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225. — P. ISPIRESCU, 164 — GR. JIVEŞCU, *Opinc.* p. 88.

Adică ager, îndemaneat, bun la treabă.

«El luase la ochi, căci era spirt, scilicet, acela cum trebuie omului, *mână dreaptă*, nu alt-ceva.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 164.

3808 * Cu mâinile la piept.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, p. 29. — FR. DANĖ, III, p. 213.

Cu mărnele la piept ca cei smeriți și plecați.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 105.

Adică smerit și plecat. În vechime omul care se înfățișă înaintea mării marelui său, strângea cu amândouă mâini anteriorul la piept, în semn de respect și de umilință. Din acest obicei s'a născut și cuvântul: s'a apropiat de cutare cu *pieptul strins*.

3809 * Δ A pune mâinile pe piept (pept).

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 118 & 288 — S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 118. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurlui*. — G. MADAN, *Poes. Pop. Basarabia*, p. 45.

Cu mâinile pe piept.

FR. DANĖ, III, p. 213.

Adică a muri. Se ține prin aluzie la poziția ce se da mâinilor celui care a murit, îndată după moarte, precum și când se aședea în sicriu.

«Numai cel de sus știe câte am trăit de când mama care m'a făcut a pus mâinile pe piept» I. CREANGĂ.

*Mânile pe pept oi pune
Și din gură tot oiă spune.*

Poes. Pop.

3810 * A pune cui-va mâna în piept.

FR. DAMÉ, III, p. 213.

A'l prinde, a 'l încolți, a 'l silî să facă un lucru.

3811 * △ A stă cu mânele în șolduri.

S. FL. MARIAN, *Trad. pop.*, p. 122.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

A nu lucră; a fi leneș, ne-păsător.

3812 △ Cu mânile în șolduri.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 115; *Rêur. Oraș.* p. 223.

Adică în voie bună, fără nici o grijă, fără nici o greutate.

«Ingeru de pe umêru drept sfătuie pe Român dă bine, să intre la raid
cu mâinile în șolduri». — GR. JIPESCU.

3813 * △ A stă (rêmânê) cu mânele în sin.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.—
SLAVICI, *Conv. Liter.* XII, p. 430.
GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 10;
Opinc. p. 61.

1° Fără a lucră nimic.

2° Nepăsător.

Τὸ τῆν χεῖρα ἔξω ἔχοντες λέγειν.)

ESCHINE.

Manum habere sub pallio. ²⁾

QUINTILIAN. XII.

Demeurer les bras croisés.

Prov. Franc.

3814 △ A stă cu mânile în briu.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 89.

Acelaș înțeles ca la No. 3813.

¹⁾ Ca să ținem mâna scosă de sub manta când vorbim. La Elini a ținé
mâna sub manta saă afară de manta, însemna a vorbi puțin sau mult.

²⁾ A avé mâna sub manta.

3815 * \triangle Cu mâra în sîn.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeş.*

Adică asupra faptului. Ex: *a fost prins cu mâna în sîn.*

3816 * Nicî sóreciu nu manânca din mâna lui.

Da Z. J. c *Fedeşti, J. Tutova.*

Despre omul ne-darnic saú sgârcit.

3817 * \triangle A 'şi pune mânele în cap.

ION AL ULI SBIERA, *Fov. p. 263.*
— I. CREANGĂ, *Fov. I, p. 261 & 292.*

De mirare, de necaz, de supărare.

«Când a venit Sfânta Duminică de la biserică 'şî-a pus mânele 'n cap de ceea ce a găsit a-casă.» — I. CREANGĂ, p. 292.

3818 * A se luă cu mânele de pěr.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeş.* — FR. DAML, III, p. 202. GR. JIPESCU, *Opinc. p. 32.*

S'a luat cu amîndouă mîinile de pěr.

A. PANN, I, p. 167. — HINȚESCU, p. 92.

Acelaş înţeles ca la No. 3817.

3819 * \triangle A fi mâna sparta.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 751.* — *Abecedar Ilustrat, p. 27.* — LAURIAN & MAXIM, II, p. 1220. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeş.* — FR. DAML, IV, p. 89 — G. P. SALVIU. *inv. c. Smulţi, J. Covurluiú.* — ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suciava.* — T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea.*

* *Mână spartă.*

LAURIAN & MAXIM, II p. 1220.

* *A fi spart la mână.*

M. CANIAN, J. Iaşi.

A dà şi a pierde totul, a fi risipitor,

3820 Cu mâna spartă.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1224.

Adică fără nici o socotélă, asvîrlind banii pe ferestră.

«Nu ȳic nimic că cheltuesci *cu mâna spartă*» — V. ALEXANDRI.3821 * \triangle A avé mână bună.LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.—
FR. DAMÉ, III, p. 14.—G. POBOHAN,
inst. c. Slatina, J. Olt.

A fi norocos în întreprinderile sale.

3822 * A avé mână bună cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

A petrece în înțelegere bună cu cine-va.

3823 * A fi (ajunge) în bună (bune) mână (mâni).

La mână bună.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 125.

*In bune mâni suntem.*DIM. TICHINDEAL, *Fab.* 133.

Adică la loc său la o persoană sigură.

*Il est tombé entre bonnes mains.*OUDIN, *Curios. franc.*3824 * \triangle A fi bun de mână.LAURIAN & MAXIM, I, p. 230.—
FR. DAMÉ, III, p. 4.—BARONZI, p.
43.—D. DRĂGUESCU, *Bucuresci, J.*
Ilfov.—GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.*
p. 122; *Opinc.* p. 96.

1° Indemănatec.

2° Indemănatec la furat. Acest din urmă înțeles este cel mai
obiceiuit.3825 * \triangle A 'și face mână bună.AL. ODOBESCU, I, p. 122.—FR.
DAMÉ, II, p. 7.A'și face nume bun, a dobândi trecere pre lângă cine-va, a
se luă cu binele, a se lînguși pre lângă cine-va.

«Până într'atîta isbutiră ei a 'și face mână bună la Turci, încât im-

părăția le arătă a sa bună-voință și a sa încredere, dându-le mansupuri și întrebându-l ca slujbași ai bisericii.» — ДОМНА ЧИЛАННА.

3826 * △ A fi cu mâinile de sare.

G. POBOBAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.*

A nu avé pieze bune, pe ce pune mâna nu 5'i merge bine, n'are parte de nimica.

3827 * △ A fi cu mâna învățată rău.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 3824.

3828 * △ A avé mâna lungă.

A. PANN, II, p. 31; *Archiv*, p. 9. — HINȚESCU, p. 98. — ANDREI MĂRINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — FR. DAMĂ, III, p. 14. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zămostea, J. Dorohoi.*

* △ *Lung de mână.*

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 585. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Conurlui.*

* △ *Mână lungă.*

DIM. CANTRIMIR, *Ist. Ierog.* p. 113. — LAUBIAN & MAXIM, II, p. 226. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 230. — GR. JIPESCU, *Păr. Oraș.* p. 20 & 287; *Opinc.* p. 72.

* △ *A fi lung la mână.*

M. CANIAN, *J. Iași.* — G. POBOBAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

D'ai cu mâna lungă.

BARONZI, p. 48.

1° Are obiceiul sa fure.

Cine e cu mâna lungă
Pierde și ce are-în pungă.

A. PANN, II, p. 31.

Tot volnic
D'ai Oltului,

Cum ți place,
Codrului,
Cum nu ți vine
Câmpului:
Lungă
De mână
Tari
De vină
Toți porniți pentru pricină.

G. DEM. TFODORESCU, *Poes. Pop.*

2° Se bucură de o mare putere saă influență morală.

«A putincioșilor *mână lungă* și ochiul neoprit este.» — DIM. CANTEMIR,
1 t. Ierogl.

Ecă mâna lui Iehova nu s'a scurtat.

ISAIA, *Cap. LIX, v. 1.*

Il est pourvu de longues mains.

UDIN, *Curios. franc.*

Longæ regum manus.

OVIDIU.

Κρείσσων γὰρ Βασιλεὺς, ὅτε χύσεται ἀνδρὶ χέρη.

OMER, *Iliad.*

3829 * △ A avé mâna scurtă.

M. CANIAN, J. Iași. — FR. DAMÉ,
III, p. 14.

1° A fi fără trecere, fără putere morală saă materială.

Ecă mâna lui Iehova nu s'a scurtat.

ISAIA, *Cap. LIX, v. 1.*

2° A fi ne-darnic.

E cu *mâna scurtă* la dare și lungă la luare.

3830 A avé mâna larga.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

A fi darnic.

3831 A 'sı largi mânele.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold. II, p. 17.*

Vezi *Maș.*

Acelaș înțeles ca la No. 3580 § 1.

«Deci, vădând Muntenii, ales un nēm ce le dīcēu Șaitānesci, cum Ducă-Vodă 'și-a *lărgit mânele* pre lăcomie, care nu mai putē să rabde, ce aă început a se cam cercă.» — NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*

3832 * \triangle A fi ager la mână.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

1° A dà bine, a lovi cu putere.

2° Iute la trébă.

3833 * \triangle A fi ușor (greu) de mână.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănești, J. Vâlcea.*

A face lucrul cu ușurință sau cu greutate.

3834 A avé mână strînsă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

* *A fi strîns la mână.*

GR. JIPESCU. *Opinc.* p. 29.

A fi ne-darnic, sgârceit sau numai foarte păstrător.

3835 * A avé mâna de fer.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

A fi mână de fer.

Cronica Anonimă, ap. FR. DAMÉ, III, p. 14.

A fi energetic, a stăpîni într'un mod despotic.

«Le void da eû Domn cu mână de fier.» — *Cronica Anonimă.*

Avoir une main de fer.

Prov. Franc.

3836 * A avé (fi cu) mînile legate.

FR. DAMÉ, III, p. 14. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.

Mîni legate.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

* *A legà mînile cuț-va.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 143.

A fi pus în ne-putință de a face un lucru, de a îndeplini o faptă bună sau rea, a fi împedecat în acțiunea sa, a nu avé putere, a fi oprit de pîedici materiale sau morale.

3837 * \triangle A legă de mână și de picere.

HINȚESCU, p. 101.

A'l pune în ne-putință de a se împotrivi voinței noastre.

«Măritișul *te legă de mână și de picătură.*»

3838 * \triangle A 'și luă mâna de pe cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

A'l părăsi, a nu 'l mai apăsă.

3839 * \triangle Om cu dare de mână.

FR. DAME, III, p. 14. — GR. JI-PESCU, *Opinc.* p. 99.

Om care stă bine, care e bogat.

3840 Cu mână tare și cu braț înalt.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

Cu totă puterea fizică și morală de care putem dispune.

3841 * \triangle A pune pre cine-va la mână.

C. NEGRUZZI, I, p. 302. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 444, 512, 831 & 832. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 225 — M. CANIAN, J. Iași. — FR. DAME, III, p. 14 & 297. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani*, J. Covurluiș. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiș.

A'l înșelă.

«Scii una, dragă cucónă Nastasică?... *'t-am pus la mână.*» — V. ALEXANDRI.

3842 * A prinde la mână.

N. MUSTE, *Letop. Mold.* III; p. 4. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1078.

1° A pune mână pre cine-va.

«Vrând să prindă la mână pre boierii Muntenesci, aș ședut ascuns în Țarigrad. — N. MUSTE.

2° A prinde pre cine-va asupra unui fapt rău, sau disprețuit, care 'l pune la discreția noastră.

«M'au prins la mână, blăstematul! Da cine dracu mă pune să scriu». — V. ALEXANDRI, *Creditorii.*

3843 * A avé în mână.

M. CANIAN, J. Iași.

* △ A avé la mână.

FR. DAMÉ, III, p. 41. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Vezi *Palma*.

A ține pre cine-va în puterea noastră, a 'l puté silî să facă ce vroim noi.

3844 * △ A cadé la mâna cui-va.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Jerogl.* — G. DEM. TEODORESCU, *Poe. Pop.* p. 503.
— V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 234 & 1612.

* A venî la mîna cui-va.

* △ A încăpé la mîna cui-va.

FR. DAMÉ, III, p. 14 — *Sezătóre, Poes. Pop.* III, p. 214.

Vezi *Palma*.

A cadé în puterea cui-va, la discreția lui.

Că sunt volnic ai vădut,
Că sunt Miul n'ai sciut,
Dér la mână m'ai cădut.

Ștefan-Vodă, *Poes. Pop.*

Il passera par mes mains.

ODIN, *Curiosités franc.*

3845 A 'sî scôte capul din mâna cui-va.

Pravila lui VASILE LURU. p. 29.

A 'și scăpă vieța.

Uciderea ce face neștine de frica altuia pentru să 'și scôtă capul den mîna lui, acesta să nu nîbă certare.» *Pr. V. Lupu.*

3846 * △ A 'ți fi dat mult din mîna.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Sé ȕice celui ce-i tremură mînilé, cam în batjocură.

3847 * △ A 'l dă pe mîna cui-va

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

* △ *A 'l băgă în mărțile cui-va.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci*,
J. Vâlcea.

1° A dă în puterea cui-va, la discreția lui, a 'l pîrî.

2° A 'l înșelă; a rîde de cine-va pre care 'l scie prostănac.

3848 * △ Par'că a luat (cutare lucru) cu mână.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J

Repede, de odată. Se țice mai ales de o bôlă, de o du iere care dispar de odată.

3849 * A fi în bune mîni.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 133.

Adică a căde în puterea unui om bun în toate privințele. Francesul țice, ca și noi: *tomber en de bonnes mains*.

3850 * A 'și frînge mînele.

A. PANN, III, p. 137. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Arată durerea, desnădăjduirea, necazul.

3851 Ii sarută mînele și pe față și pe dos.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 93.

Arată:

1° O mare dragoste.

2° Năravul celui lingușitor.

3852 A pune mână de la mână.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 332; *Amint.* p. 161. — S. NĂDEJDE, *Nuv.* p. 156.

* △ *A face ce-va din mână în mână.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

A dă fie-care câte ce-va pentru a veni în ajutorul cui-va.

«Un sat întreg n'aș fi pus oare mână de la mână, ca să pôtă face dintr'însul ceva.» — I. CREANGĂ.

3853 * A umblă din mână în mână.

P. ISPIRESCU, *Leg.* pag. 197. —
LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

Vezi *Ban.*

Adică de la unul la altul.

«Și se făcă o bucurie mare între dânșii de nu se pôte spune. Bietul Feti-Frumos, umblă *din mână în mână*, căci toți voiaș să 'l îmbrățișeze de mulțumire.» — P. ISPIRESCU.

3854 * △ A fi (merge) mână 'n mână cu cine-va.

M. CANIAN, J. Iași. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică în înțelegere, în legătură de prietenie cu cine-va ; a se ajutat unul pe altul, a lucra împreună.

3855 * △ Când te-oii aduce de mână.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică nici-odată, mai ales în frasa: «să vii când te-oii aduce de mână.»

3856 * △ A'l duce de mână.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A'l călăuzi altul, a fi prost.

3857 * △ Pe sub mână.

I. AURIAN & MAXIM, II, p. 225. — P. ISPIRESCU, *Leg. p. 185.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Incet, pe ascuns, ca să nu aște și alții. Francesul ȳice: *eu sous mains, sous cape*, etc.

«Vorbiră, riseră, își povestiră fel de fel de lucruri, dără cam *pe sub mână* fiind că-i eră rușine feciorului de împărat să riȳă și să vorbescă așa înaintea tătâne-său.» — P. ISPIRESCU.

3858 * △ Să fi dat cu mânele de cer.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

N'aș fi creȳut acest lucru.

3859 * A bate mâna.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 918.*

A dà mâna.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226. — ION AL LUI ȘBIERA, *Pov. p. 137 & 168.* — *Pravila VASILE LUPU*, p. 37.

Vedȳ *Cap. XXII, Mână, Palmă.*

1° A isprăvi un tirg, a se invoi.

«Florico, înă duc și viă îndată ca *să batem mâna* împreună. Crede-mă, fa, nu scapă chilipiru de la mână.» — *Florin și Florica*.

2° A făgădui, a se prinde cu cine-va că va face ôre-ce. Acest înțeles se deosibesce puțin de cel precedent.

«Atunci trebuie să socotescă giudețul, acel obraz de se va fi călugărit după ce se vor fi împărțit cu biserica, ce se dăce *să fie dat mâna*, pentru că atunci nu iaste loc de-a se mai împreunare.» *Prov. VASILIU LUPU*, p. 37.

Daca nu 'i dă *mana* că mergi după mine... I. SBIÎRA. *Pov.* 168.

3° A se împacă.

4° A face ce-va fără temere de vre un rău. Acest înțeles se obicinuesce numai pentru qicătorea: *a dă mâna*.

3860 * A dă mâna cu cine-va.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 27.

1° A se întâlni cu cine-va Astă-qî se dăce mai ales: *a dă cu ochii cu cine-va*.

«Dómna Ducăi-Vodă, auđind aceste vești de Căzaci, și boerii cari erau Caľmacamî în Iași, erau bucuroși de una ca acéstă tulburélă, ca să póta și ei scipă să nu le mai fie *a dă mâna* cu Duca-Vodă, mai tare au început a purtă vestile.» — NIC. COSTIN.

2° A fi potrivii, la fel.

«Puteți să vă *dați mâna*».

3861 * △ Ieă-te de mână cu el.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova*.

Sunteți potrivii, tot o apă, cât unul cât altul, de o panură Are un înțeles mai mult defavorabil.

Ils peuvent se donner la main.

Prov. Franc.

3862 * △ A dă cu mâna de cine-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vălcua*.

A 'l găsi, a-l află pentru a 'l pedepsi.

3863 * △ A 'i fi peste mână.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

1° A nu 'i fi îndemână

2° A fi departe.

3864 * △ O mână de...

I. NECULCE, II, p. 257.

«Scie și el o mână de carte.»
«Era o mână de omul.»

3865 * A ave mâna curata.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

A se scie curat în conștiință, a se purta cinstit, a conduce și administra cu fidelitate, a nu alerga după câștiguri ne-cinstite.

3866 * \triangle Una la mână.

E. I. PATRICIU, înv. c. Smulți, J. Covurluiș.— V. ALEXANDRI, Teatr. p. 1352.

1° Când din mai multe așteptări ale noastre, una s'a împlinit și nădăjduim că succesul de astă-zi nu este de cât începutul unei serii de isbânzi.

Șatraru! în sfișit m'am făcut boțeru!... *Una la mână* și cele multe 'nainte! — *Boțeri și Căcot.*

2° Când unul vré să arete că, osebit de ceea ce se vorbește, încă mai e ce-va.

MĂSE

Veți Oltén, Venit.

3867 Măséua cleștele, ohtica sapa și lopata, si ciurma fuga.

ION. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108.

Veți Dinte.

Adică când te dore măséua s'o scoți, când te îmbolnăvesci de ohtică să 'ți sapi grópa, și la eiumă să fugi (GOLESCU).

3868 * Fie-care scie unde 'l dore masaua.

V. FORESCU, c. Folliceni, J. *Suciava.*

Veți Cismă.

Fie-care om își cunoște păsurile.

3869 * \triangle A lepadă ca pe o masé stricata.

Preot C. BUNGEȚIANU, înv. c. Coșorș, J. Mehedinți.

*Il dete afară 'ndata
Ca pe o mäsé ¹⁾ stricata.*

A. PANN, III, p. 24.— HINȚESCU, p. 45

¹⁾ Hințescu, din greșelă scrie: masă.

A depărtă pre un om, a lepădă un lucru fără părere de rău
ca un ce păgubitor și lipsit de orî-ce folos.

3870 *△ Cât să pue p'o măsé.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. *Dorohoiu*. — P. ISPIRESCU, *Rev.*
Ist. I, p. 145; *Unch. Sfăt.* p. 84. —
FR. DAMÉ, III, p. 30.

* *Nici p'o măsé (măsa) n'are ce pune.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 23. — G. P.
SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Nici cât p'o măsé.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 540.

Nu le ajungé nici pe o măsé să pue.

P. ISPIRESCU, *Snoave*, p. 82.

Adică fôrte puțin; arată o mică cantitate.

«Și-l mănâncă așa de lute și cu așa poftă, de 'ți păré că *nici p'o măsé*
n'are ce pune.» — I. CREANGĂ.

Il n'en a pas pour sa dent creuse.

Prov. Franc.

3871 *△ A trage (suge) la măsé.

T. SPERANȚĂ, I, p. 53. — D^a SOFIA
NĂDEJDE, *Nuv.* p. 19. — S. I. GROS-
SMANN, *Dict. Germ.* p. 28 & 48. —
FR. DAMÉ, III, p. 30. — M. CANIAN, J.
Iași. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*,
J. *Covurluiă* — GR. JIPESCU, *Rêur.*
Oroș, p. 112.

*△ *A trage la măsă.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea.*

*△ *A 'șt încalți măséua.*

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 30. —
FR. DAMÉ, III, p. 30. — G. P. SALVIU,
inv. c. Smulți, J. Covurluiă.

*△ *A 'șt stropi măséua.*

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p.
28 & 48. — P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.*
p. 30. — FR. DAMÉ, III, p. 30. —
G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Co-*
vurluiă. — G. POBORAN, *inv. c. Sta-*
tina, J. Ol.

A bé, a bé mult. a se îmbetà.

«Stai mai bine *să-l tragem la măsé* că'e o litră de tămliósă.» — Da S. NÂDEJDE.

3872 * \triangle A 'și pili măséua.

G. OBOBAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 3871.

3873 A nu avé cu ce 'și stropi măséoa.

BARONZI, p. 43.

A nu avé cu ce bé, a fi sărac.

3874 * Cât te-ai scobi în măsé.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi Dinte.

Repede, într'un scurt interval de timp.

3875 * A 'i scóte și maselele (din gură).

LAURIAN & MAXIM, II, p. 249. —
FR. DAMÉ, III, p. 30. — P. ISPI-
RESCU, *Rev. Ist. I*, p. 234 — GR. JI-
PESCU, *Opinc.* p. 62.

Veđi Dinte.

A'i luá tot ce are, a'l sărăci cu desăvîrșire făcându'l să plă-
téseá o datorie, de unde are saú nu are.

3876 \triangle A fi scobit în masele.

G. DEM. TEOD., *Poes. pop.*

Gata să mănânce, lihnit de fóme.

Vine 'mpératul îndată
Cu oștirea lut tótă :
O sută cinci-șeci și cinci
De cei mai volnici
Cu fețele alese,
Cu mánicile sumese,
Scobiți în măséle,
Găriți, sócre mare,
Pentru óspele tele

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*

3877 * \triangle A pune maséua.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A bé țépău; se dice pentru bețivi.

3878 * \triangle A 'i face cu măsêua.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 28.— *Maior*
P. BUDIȘTEANU, c. *București*, J. *Ilfov*.

veđi *Ochiu*.

A 'i face semn.

3879 Nu mă dor măselele de . . .

LAURIAN & MAXIM, II, p. 249.—
FR. DAMĂ, III, p. 30.

Adică: nu 'mî pasă.

3880 * Î pocnesc măselele.

I. BĂNESCU, *prof.* J. *Roman*.

De frică saŭ de nevoie.

3881 * Î țipă (scapără) măsêoa.

I. BĂNESCU, *prof.* J. *Roman*.

E în mare strîmtóre, în mare nevoie.

3882 * \triangle A 'i crapă masêua (măsaua) în gură.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 5.— E. I.
PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurlui*.
— GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J. *Tutova*.

1° De necaz, de ne-răbdare.

2° De nevoie.

«Așteptam cu neastîmpăr să vie un lainic de școlar de afară, căci eră poroncă să nu eșim câte doi odată, și 'mî crapă măsêua 'n gură, când vedem că nu mai vine.» — I. CREANGĂ.

3883 * \triangle A 'și culege măselele.

M. CANIAN, J. *Iași*.

* \triangle A 'și culege măslele de pe jos.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J.
Covurlui.

A fi fost bătut cum se cade.

3884 * \triangle De 'i sar măselele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

Pentru o lovitură puternică peste obraz.

3885 *△ De 'i troznesc maselele.

T. BĂLĂŞEL, *inv.* J. Vâlcea.

Acelaş înţeles ca la No. 3884.

MAȚ

Vezi Côt, Faşă, Mânie.

3886 Matele în om încă tot se cêrtă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 14; I, p. 55.

*△ Maşile (maşele) în om se cêrtă, dar om cu om.

A. PANN, II, p. 102. — HINȚESCU, p. 102. — ANDREI MARINESCU, *inv.* c. Hum-le, J. Argeş. — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv.* c. Cosocet, J. Mehedinţi.

Traiu fără cêrtă nu se pôte. Când doi se cêrtă şi li se re-proşeză de ce se cêrtă, ei răspund prin această ȓicere.

3887 * Tu îl bagî în mate,
Şi el eze în fată.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 52; I, p. 114. — SEMIN. Buc. cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Se ȓice despre vin.

3888 *△ A 'i chiorai matele de fôme.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158; III, p. 128 — P. ISPIRESCU, *Rev. St.* II, p. 149. — HINȚESCU, p. 102. — G. P. SALVIU, *inv.* c. Smulfi, J. Covurluiă.

Se ȓice celui sărac, care nu are nici ce mîncă, precum şi despre cel flămînd.

3889 *△ I-a mas sôrecu în maţ (mate).

E. I. PATRICIU *inv.* c. Bursucani J. Covurluiă. — G. P. SALVIU, *inv.* c. Smulfi, J. Covurluiă.

Vezi Pântec, Burtă.

Se ȓice despre cel flămîngios.

3890 *△ A fi cu maşele pistrife.

PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv.* c. Cosocet, J. Mehedinţi. — T. BĂLĂŞEL, *inv.* J. Vâlcea.

* △ *Pestriț l, mațe.*

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.* IX, p. 453. — CARAGIALI, *Conv. Liter.* XIII, p. 253. — FR. DAMÉ, III, p. 31. — E. I. PATRICIU, *Int. c. Smulți*, J. *Corurui*.

Este d'ăi cu mațe pestrițe.

V. ALEXANDRI, *Conv. Liter.* I, p. 330; *Teatr.* p. 49. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 379.

* △ *Om cu mațe pestrițe.*

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI
Mss.

* *A avé mațe pestrițe.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* *Alb lu cap și pestriț l, mațe.*

Adică ține-minte, care nutresce gânduri rele altora, într'un cuvînt, rău ca șerpele cel pestriț care, după credința poporului, este cel mai veninos dintre toți șerpîi.

Câte-odată se țice și despre omul fățarnic, bun la vorbă și rău la inimă. Veđi No. 2144.

3891 * △ *A fi țarcat la mațe.*

G. P. SALVIU, *Int. c. Smulți*, J. *Corurui*.

Acelaș înțeles ca la No. 3890.

3892 * △ *A fi cu mațele băltate.*

T. BĂLĂȘREI, *Int. c. Ștefănescu*, J. *Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 3890.

3893 * △ *A avé mațe-negre.*

FR. DAMÉ, III, p. 31.

* △ *A fi negru la mațe.*

G. P. SALVIU *Int. c. Smulți* J. *Corurui*.

Acelaș înțeles ca la No. 2144 și 3890.

3894 *△ A fi rău la mațe.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Cœurului*.

Acelaș înțeles ca la No. 3893.

3895 *△ A fi mațe-fripte.

AURELIU CANDREA, *Rev. Nouă, VII, p. 411.*

Om sărac, care n'are nici ce mânca.

3896 *△ A frige la mațe pre cine-va.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A'l supără, a'l face vre-un ne-ajuns. Se aude în Moldova.

3897 * Mațe-góle.

AURELIU CANDREA, *Rev. N. uș, VII, p. 411.*

Acelaș înțeles ca la No. 3895.

3898 * A fierbe mațele în cine-va.

FR. DAMÉ, III, p. 31.

A turbă de necaz.

3899 △* A'l patrunde la mațe.

G. POBORAN, *inst. s. Slatina, J. Olt.*

A'l miră grozav, a'l atinge rău.

«Vorba lui *m'a pătruns* la mațe.»

3900 * A versă si matele.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 252.

1° A vërsà reu.

2° A ucide.

3° A se îndignă foarte, a avé mare grătă de o faptă saú persónă mișelă.

3901 * A ține mat.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 252.—
FR. DAMÉ, III, p. 31.

VedI *Gae.*

A nu mai încetă, a nu mai dà pace.

3902 * \triangle Apucă ca gaia mațu.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Se ȋice de acel care, orȋ-cȃt i s'ar spune, tot pe a lui o ține.
A se adȃogȃ la No. 1822.

3903 A se lȃrgi mațul cui-va.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold. II, p. 23 & 29.*

Veȋi Mȃnȃ.

A fi ne-sȃțios, a poftȃ multe.

«De care vȃdeȃnd boierii cȃ nu mai pot birui nici mai pot sȃturȃ nesa-
țul Ducȃi-Vodȃ, cȃ i se desfrȃnase și i se lȃrgise mațele spre luat, ce
numai ce l'ȃu cȃutat a se risipi.» — N. COSTIN.

3904 * A se lungi cui-va mațul.

M. CANIAN, *J. Iași.*

A 'i fi fȃme; a se lȃcomȃ.

3905 * \triangle A 'șȃ impȃrȃi mațele cu druga.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Acelașȃ ȃȃeles ca la No. 4469.

MIJLOC

3906 * \triangle A fi mȃle de mijloc.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Lingușitor, tȃrȃtor.

3907 * \triangle Mijlocelul ca noȃȃa.
Curȃșoru ca tȃgȃrȃa.

T. BȃLȃȘEL, *inv. c. Ștefȃnesci, J. Vȃlcea.*

Se ȃȃice fetelor și nevestelor fudule, ȃnsȃ urȃte la trup.

MȃRUNȃȃIE

3908 A scȃie tȃte mȃrunȃȃiele din cine-va.

I. CREANGȃ, *Pov. p. 162.*

Veȋi Inȃmȃ.

A cunȃșce pe un om cu desȃvȃrșire, și chȃr gȃndurile lui
cele mȃi ascunse.

«Cȃci eȃu șed cȃlare ȃn inima lor și, nu cȃ mȃe laud, dar scȃiȃ tȃte mȃ-
runȃȃiele dintr'ȃnsul.» — I. CREANGȃ.

MOȘ

Vezi Cap. XII, c. Moșii, a Muri.

- 3909 Și moșului în plac tôte,
Dar să le rôđa (rôđa) nu pôte.

A. PANN, III, p. 72.— HINȚESCU,
p. 111.

Vezi Om.

Se ȃice celui care se încercă să săvîrșecă lucruri peste puterea lui

- 3910 * △ Căt e mosul de betrân
Tot doresce mer din sîn.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 362.

Se ȃice despre omul care a îmbetrănit și tot nu se lasă de dragoste.

- 3911 Mosul traiul ș'a remerit
Și ca vultur (ul) a 'ntinerit.

A. PANN, III, p. 141. — HINȚESCU,
p. 191.

Se ȃice cînd omul, gata să se pérda, scapă de mórte și își recapetă puterile; mai ales despre cei în vîrstă.

- 3912 A isit si mos
Din cos.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 1.

- * △ A eșit și moș
Din coș.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

Vezi Grópă, Tîrîș-Grăpiș.

1° Se ȃice cînd se scólă bolnavul din pat, după o bôlă îndelungată (GOLESCU).

2° În bătaie de joc, cînd cine-va face un lucru pe neașteptate.

Cînd ierna e pe sfîrșite și copilașii, încep să eșă din case la momirea unor slabe rađe de cîldură, cîte o cétă dintr'înșii răzemați de prispa casii repeta cu duioșie:

Eșt sóre
Din 'nchisóre,
De 'ncăldesce,
Ôse góle;
Eșt moș
Din coș,

Că vine cucónele
Și dau cu pistólele!
Buuuuu!

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 97.

3913 * Δ Până a trece moșul grosu, trec caprele dosu.

IULIU VULCĂNESCU, *stud. c. Pelesci, J. Doljiu.*

Când unul nu se grăbesce și alții îi apucă înainte, sau îi scapă ce-va din mână.

3914 A spune despre moși péroși.

FR. DAMĂ, III, p. 205.

*Tot înșiră la gogoși,
Spuind despre moși péroși.*

A. PANN, I, p. 9.—BARONZI, p. 57.

A spune povești, lucruri cari nu pot fi; se dice despre cei mincinoși sau, precum [spune A. Pann, despre pedanți și copilăroși.

3915 Tot înșiră la gogosă,
Spunând despre moși stramoși.

HINȚESCU, p. 70.

A spune povești, a vorbi de lucruri vechi pre cari nimeni nu le pôte cunósce sau controlă. Se dice despre cei mincinoși și flecări.

3916 * Δ A spune (dice, vorbi) moși pe groși.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 332.—GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 29 & 185.
—D. BOLINTINEANU, *Ielele*, p. 51 & 81.—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți J. Covurluiu.*

A promite moși pe groși.

BARONZI, p. 46.

* *A îndrugă moși pe groși.*

Semin. Buc. cl. VII prin P. GÂMBOVICĂ, prof.

Acelaș înțeles ca la No. 3914.

«Rumânu s'a datat a polecri, că spune la moș p' groși pe ce'l ce'l tot dá mereu cu Dumneđu să'l ferte, adică: lume, cășcați gura numa! la noi; vedeți-ne lume.» — GR. JIPESCU.

Incălecaiū pe un lemn,
La bine să v' îndemn.

Încălecaiū pe un cocoș,
Să vē spuīū la *moș pe groș*.

P. ISPIRESCU.

3917 De pe la ai moși putreți.

M. PASCULESCU, *la Intiln.* p. 6.

* \triangle *Vorba asta e (de) când cu moșii putreți.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 146; III,
p. 118 — preot C. BUNGETIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

Veți Bun.

Adică de demult.

Se țice când cine-va povestescce vre-un fapt ce a trecut de mult și pre care cei-l-alți nu sunt dispuși a'l ascultă.

3918 De când cu moșii roșii.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 157.
— FR. DAMÉ, III, p. 67.

Adică de demult. Veți No. 3917.

Se mai țice și când cine-va spune multe cari nu se pot împlini.

3919 * \triangle De când cu moșii verzi.

BARONZI, p. 48. — FR. DAMÉ, III,
p. 67. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 3918.

3920 * \wedge La moșii ai verzi.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 261. — EM.
PORESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgi-*
neni, J. Ialomița. — K. A. ZAMFI-
RESCU-DIACON, *inv. c. Știubeni, J.*
Do oho! — LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.*
p. 363.

Adică nici-odată.

«Veți mai căpătă și tu cap *la moșii ai verzi*, ori la Pascele cailor. — P. ISPIRESCU.

MUȚIERE

Veți Bărbat, Dinte, Drac,
Dumnețu, Grati, a Imbro-
bodi, a se Insură, Mând, Min-
te, Miros, Cap. IX & XXI, c.
Muțiere, Mumă, Pânză, Pôlă,
Sâmbătă, Șerpe, Zestre.

LEGENDĂ

Când a făcut Dumnezeu pe rumân, a făcut și pe muere, și uite cum:
A făcut Dumnezeu două păpuși de pământ și a suflat în gure-le dă le-a

înviat. Dumnezeu a pus de o parte o furcă de tors și cu fusu ei, și un ciomag, și Dumnezeu a zis: muerea să-și ia furca cu fusu, și omu să-și ia ciomagu.

Atuncea ș-a ales: omu s-a dus la ciomag și muerea la furcă.

Ei mai mult se jucau cu furca și cu ciomagu, da de lucrat nu lucrau mai nimic. Că ei erau îmbrăcați în unghie, peste tot trupu, de nu-l răsbégeru, și mâncau pome după 'în pometuri și de unde lua, crește altu la loc și așa că numai scade de loc.

Da muerea ca muerea, ea tot seacă la minte și la noroc, într-o zi dorme barbat-său și vine dracu la ea și-i zice: «Ieă, fă, mere din pomu ăla care v-a zis Dumnezeu să nu mâncați, și mănâncă, că sunt niste mere grozav de bune.»

Muerea l-a ascultat, a luat și a mâncat, da dracu de colo: «storce, fă must pe gât și bărbat-tău» Ea prăstă și blestemată, a stors și bărbat-său pe gât. Da el o dată a simțit, și a pus mâna în beregată, și a strins cât a putut, ca să nu se ducă mustul pe gât, și d'atunci rumănu are nodu ăla în gât și muerile nu-l au. Dumnezeu cînd l-a văzut că l-a calcat porunca, l-a luat la plesnete de bice și l-a blestemat pe rumăn să se arătască cu sapa și pe muere, cu furca să se arătască! și pomii unii s-a uscat, alții a rămas sterpi, și grădina ăla s-a părăsit, și d'atunci e rău de rumăn până în ziua de azi, numai din pricina muerii.

Și muerea d'ăia e blestemată să n'albă crucea 'ntrégă, crucea ei numai cu trei cornuri, și ai vădit că și cununia mueri are trei cornuri și a barbatului patru, crucea întrégă, și din muere nici popă nu se face, nici barim în altari n'are voce să între. Ea e mai păcătoasă ca rumănu, ori pe unde o fi ea. Și apoi și făptura muerii e mai în chipu dracului, că ia să rămăie o muere în pelea goală, că se spărie și fuge și dracu de ea. Și mintea muerii e mai prăstă d'o sută de ori ca a barbatului; ea are mintea copiilor, și d'ăia e și vorba cîntecului că muerea e.

Poale lungi și miute scurtă

Muere ne pricepută!

Ea n'are nici un curaj, da de drăcovei întrece și pe dracu.

Nu vești câte descîntece, câte fermece dă încliegă apele de s'o fi minunînd și draci; tot muerea le face.

Și n'a mințit seracu al d'a zis că: muerea a albit și pe dracu, și zău așa e! Ba, Dómné păzesc, d'o fi cum să povestește din bătrîni, apai noi zicem că ședem cu muere în casă, și noi mulți om fi ședînd cu gol dracu.

Șesătorea III, p. 31.

3921 * Δ Muieria ne-certata 1)
E ca móră ne-ferecatǎ,
Nu macinǎ bine.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105,
II, p. 123. — HINȚESCU, p. 112. —
Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂR-
BOVICĂNU, prof.

*
Muieria ne-bătută
E ca móră ne-ferecatǎ.

DIM. ZANNE, *arch. J. Ilfov.*

Vezi Femeie.

1) Hințescu scrie: ne-cercată.

După cum mōra trebuie ferecată pentru a scōte mālaiū bun, tot așa și femela trebuie bătută pentru a putē face trēbă cu ea.

Beaumanoir ne spune că, pe timpul lui Saint-Louis, bărbații avēū, după lege, dreptul să-și bată nevestele *à loisir*, adică cât le plăcē, nu trebuia însă să le omōre, sau să le calicēscă.

O vechie ȕicere din Languedoc, care se aude și astăzi, ne arată că fetele din Montpellier, ca și Romāncele nōstre, consideră bătaia ca un semn de dragoste.

*Lei castagniou dou brazie
Petoun kan soun pas mordudes:
Lei filiou dé Mounpelié
Plouroun kan soun pas battudes.*

3922 Muierea întrece si pe dracul.

REINSBERG-DÜRINGSFELD, I, p. 248.

Arată violenția și răutatea muierii. Veȕi legenda de la No. 3331.

La femme sait un art avant le diable.

Prov. Franc.

Lu donna ne sa un punto più del diavolo. 1)

Prov. Ital.

3923 Muierea judeca pe dracul, îl scōte și dator.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104.

* △ Muierea îți judecă pe dracul, și ȕi-l scōte și dator.

A. PANN, II, p. 118. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — HINȚESCU, p. 49. — *Semin. Buc., Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICĂNU, prof.*

Veȕi Femeie.

Pentru că meșteșugul femeesc e mai mare de cât cel drăcesc Veȕi legendele de la No. 3333 și 3336.

I donn i ghe l'ân fada anca al diavol. 2)

Prov. Milan.

3924 Unde e muierea nu mai are dracul nimic de facut.

REINSBERG-DÜRINGSFELD, *apud* 13.
Dem. Teodorescu, Cercet. p. 30.

Acelaș înȕeles ca la No. 3922.

Где баба, тутъ не надобенъ чертъ. 3)

Prov. Rus.

1) Femeia scie un punct mai mult de cât dracul, adică: întrece pe dracul.

2) Femeile au înȕelat chiar pe dracul.

3) Unde e femeia, dracul e de prisos.

3925 *[△] Ascultă din dece vorbe și una a muerii, (muierii).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 43; I, p. 153. — HINȚESCU, p. 195 & 205. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234. — *Preot C. BUNGEȚIANU, înv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.* — *ANDREI MARI-NESCU, înv. c. Humele, J. Argeș.*

Și una 'a muerii din dece cuvinte ține minte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 42; I, p. 152.

* *Din dece una s'ascuți și a femeii.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad J. Tutova.*

Cu toate că *sfatul muierii numai muierilor folosese*, tot e bine să ascuți câte odată și sfatul muierii, mai cu seamă în ale gospodăriei. Probă următoarea poveste.

CA SĂ ASCUȚI BINE ESTE ȘI SFATUL UNEI NEVESTE

Nastratin Hoge¹⁾ a la multe a se gândi nu-l plăcea
Și cam pătimea adesea după cele ce făcea.
Odată cârmuitorul al acelui județ
Aci 'n sat pentru o seră poposind ca un drumeț,
Și vădând el că sătenii toți cu mari, cu micți alerg
Care de care mai bune plocone să 'l ducă merg,
Socotî Nastratin-Hoge¹⁾ mai jos a nu se lăsa,
Și ca ce lucru să 'l ducă, întrebă nevasta sa.
El dîcî gutul să 'l ducă, ea, ba smochine îi dîcî.
Și părerea între dînșii unul altul nu 'l plăcea.
Disputându-se ei ast-fel ca la un miut de cîs,
Ca să ducă tot smochine nevasta lui l'a rămas.
Deci din pom cele mai cîpte smochine el culegînd
Și 'n grab la cârmuitorul cu dînsule alergînd,
Se uită cârmuitorul, și sciindu-l cam bufon:
Dîcî tocmai smochine, dîcî, gîsiși să 'mi aduci plocon,
Și cum sta 'n genuchi cu coșul ca fiește-ce supus.
Cârmuitorul îndată pe slujbașii săi a pus
Să iea acele smochine și fie-care pe rînd
Să 'l lovîcă și în cap cu ele toți câte una dînd.
Cînd lui Nastratin acestea slujitorii o făcea
El la totă lovitura, bodaproste le dîcî.
După ce strivî totă smochinele în capu 'l gol,
Îi dîcî cârmuitorul: ardică-te de jos, scîlă
Și îmi spune adevărul de ce, voiți să știu și eu,
La fie-ce lovitură tu ai mulțumit mereu?
Răspunse Nastratin Hoge¹⁾: Să-ți spun; eu ca un sărac

¹⁾ Nastratin-Hoge¹⁾ a fost goitaru Sultanului Balazet Ilderim. Cârmuitorul orașului de care se pomenește aci, nu este altul de cît vestitul Tamerlan, înaintea cărui se înfățișă Nastratin-Hoge¹⁾ trimis de obștea orașului Constantinopol ca să cerșescă mila florosului învingător.

Ne având nici o putere vre-un plocon bun să-ți fac,
Am sfătuit cu revêsta să 'ți aduc nisce gutui,
Ea dicé s'aduc smochine, eu în contra fi stătu,
Déră 'n cele de pe urmă de gura ei m'am supus
Și aceste puținele smochine și le-am adus.
De acea când în capu-mi smochinele moi simțem
De sfătuirea nevastă mulțumirile făcém;
Că de aducém ploconul gutui, precum dicém eu,
Atuncea eră să fie vai de acest cap al meu!
De acea este bine ca s'ascuț și să înveți
Și o povață de-a femeii din patru-deci de poveți:
Că eată eu, cu întâmplare, prin povața ce 'mi a dat
Cu aceste moi smochine scăpai cu capul nesparg.

A. PANN, *Nastratin-Hogea*, p. 12.

Intr'o altă anecdotă, *Povestea vorbi*, p. I, pag. 152—154, doi bărbați au plecat la un drum; pe amîndoi îi povățuesc mule-
rile ce să facă și cum să se porțe. Unul care s'a ținut de sfa-
turile nevastă s'a înapoiat cu bine; iar cel-alt care n'a ascultat'o,
s'a întors a-casă fără parale și prăpădit ca vai de dînsul.

Qvinnoråd kan ock stundom vara godt. ¹⁾

Prov. Sued.

3926 Muieră căt de puternică, bărbat pē jumătate.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.

Arată cu căt băbatul întrece pe muere.

3927 Muieră e jumătate de cruce, rumănu e cruce în-
trégă, cruce de voinic.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 79.

Acelaș înțeles ca No. 3926.

Să scie că cununa de nuntă a bărbaților are patru cercuri și
a femeii trei. Veți în acéstă privință, *Mss.* I a lui Iordache
Golescu, p. 733, *vorbe și răspunsuri potrivite*, precum și în bas-
mele lui Ispirescu, Editia din Craiova 1893, paginile 129—131.

3928 Muieră pôle lungi, minte scurtă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 113; II,
p. 101.—HINȚESCU, p. 112.

Muieră pôle lungi și minte scurtă.

Dr GASTER, *Liter. pop.* p. 217.

Ca muieră cu pôle lungi și cu minte scurtă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 97

¹⁾ Câte odată pôte fi și sfatul muierii folositor.

* △ *Femeia 'i pôle lungi și minte scurtă.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vastuiț.

Vezi *Haînă, Plătă, Pôlă.*

Arată slăbiciunea minții la muiere.

Γυναικὸς φρένες. ¹⁾
Prov. Elin.

Mulieris animus. ²⁾
Prov. Lat.

3929 Muierea minte ușora.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 322.

Vezi No. 3928.

3930 Limba muierii cuțit cu doa ascuțituri.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 277.

* △ *Limba muierii cuțit cu două ascuțisuri.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Vezi *Limbă.*

Acelaș înțeles ca la No. 3685.

Limba muierii e spada ei; n'o lasă nici odată să se
ruginescă.

Prov. Chin.

3931 Muierea dacă 'mbêtrânesce și nimeni o mai privesce,
la verigă gândește.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 258.

Ne mai putând face ticăloșii pe sémia ei, îndemná pre alții
la rele.

3932 M'a inzăbalat muierea
Și mă jocă cum ('i)e vrerea.

A. PANN, II, p. 158.—HINȚESCU,
p. 83.

Se ȋice despre bărbatul care e sub papucul muierii.

3933 Pe muierea (muierea) înțeleptă o bate cine-va și 'i
e rușine să plângă; iar muierea (muierea) rea
numai dintr'o vorbă ardică mahalaoa în cap.

A. PANN, III, p. 18.—HINȚESCU,
p. 112.

¹⁾ Minte de mulere.

²⁾ Idem.

Tot e mai bine să ai a face cu un om deștept de cât cu un prost. Să ție, mai ales, pentru femeile rele.

3934 Gândurile muierii sunt răshirate ca cōda dracului

Gr. JIRESCU, *Opinc.* p. 42.

Nimeni nu le pōte cunōsce.

Nu 'ți spusei cā eram o fiță, un nod. acoio? Ce să cunosc eu ce-ți plesnă muierii'n cap! Nu 'ntelegi cā *gândurile muierii sunt răshirate ca cōda dracului.* — Gr. JIRESCU.

Femme et melon

A peine les cognoist-on.

Prov. Franc.

*Wie kent er ooit, naar regten eisch,
Meloenen en het vrou wenvleisch? 1)*

Prov. Oland.

3935 \triangle Muerea rea singurā își da palme, ș'își bate capul de pereți (pēreți).

A. PANN, III, p. 17.—HINȚESCU, p. 112.

Arată până unde pōte merge răutatea femeilor.

3936 \triangle Muerea poftesce și la urdă de curcă, și la lapte de cuc.

Gr. JIRESCU, *Opincar*, p. 150.

Arată firea ne-sățioasă a muierilor, cari poftesc până și lucruri ce nu pot fi pe lume.

3937 * Pe muerea în totă viața să o porți în spinare, și odată să o lași jos, iar ea se vaită cā a ostenit.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 160; III, p. 129.

Muerea e vecinic nemulțumită.

3938 * \triangle Muerea are nouă găuri.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele J. Argeș.*

Muerea are nouă gđuri și multe cere.

A. PANN, II, p. 110.

1) Cine cunōsce după o drēptă cercetere, pepenii și carnea femeilor.

Nevêsta nouă gurî are.

A. PANN, *Archiv*, p. 13.

Muîerea are nouă gurî și multe cere.

HINȚESCU, p. 112.

△ *Femeia are nouă gurî și să i le astupî pe
iôte, tot nu se îndestulează din lăcomie.*

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 150.

Arată firea ne-sățioasă a femeiei; de unde și vorba: *nu te
însură, măi vere, că femeia multe cere.*

3939 Mușerea înghite o mare întregă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 320.

Acelaș înțeles ca la No. 3938.

3940 Firea mușerii saț n'are.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 327.

Același înțeles ca la No. 3938.

3941 * △ Mușerea dă la cap răcesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș.

Arată slăbiciunea mușerii la minte (GOLESCU).

3942 Mușerea este vas slab, de nimic se necăjește. și cu
nimic se îmblânzește.

A. PANN, II, p. 125.— HINȚESCU,
p. 112.

Arată firea cea slabă și schimbătoare a femeiei.

3943 Mușerea ca un vas slab ce lesne se sparge.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 98

Acelaș înțeles ca la No. 3941.

3944 De mușere nu scapă nici dracul!

V. A. URECHIA, *Cons. Liter.* XXI,
p. 1104.

Vezi *Femeie.*

1° Pe toți îi potrivește și îi rămâne mușerea.

2° Nu scapă nici un bărbat ne-insurat.

3945 Ceea ce săvîrșește mușerea nimenea nu pôte savîrsi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103;
II, p. 114.— HINȚESCU, p. 112.

Arată dibăcia cea ne-întrecută a muierii. Veđi A. PAUN, *Povestea vorbe*, I, p. 53—59.

Weiberlist Geht über alle List. ¹⁾

Prov. Germ.

Astuzia di donne le vince tutte. ²⁾

Prov. Tosc.

3946 * Mușerea a îmbetrănit pe dracu (dracu).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158; II, p. 118 & 121. — HINȚESCU, p. 112. — P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit.* 1872, p. 164 — Dr GASTER, *Liter. pop.* p. 217.

* △ Mușerea a 'mbetrănit pe dracu cu discreșirea unui hir dē pēr.

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 115.

* △ Mușerea a 'mbetrănit pe dracu cu discreșirea unui fir de pēr.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș. — PREOT C. BUN-
GETIANU, inv. c. Cosovăț, J. Mehe-
dinți.

* Mușerea a înalbit și pe dracu.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* Mușerea îmbetrănesce pe dracul.

M. CANIAN, *J. Iași.*

Veđi *Femeie*.

Arată iscusința cea mai mare a muierii.

S N Ó V Ă

Un om avē un petic de loc lângă moșia unui drac. Dracul tot mereu luă din locul omului mărindu-și balta sa. La urma urmelor omul se necăjește și se ieă la cērtă cu dracul după ce însă se învoesc, făcēnd o prinșore, și anume: dracul să slujescă la om un an de ȓile, și să facă tot ce i se va porunci. Dacă dracul va îndeplini bine tot ce i se va cere, atunci locul să rămână al lui. Slujesce dracul pe om, făcēndu-și slujba bine și în tōte, ast-fel că rămăsese numai câte-va ȓile până să se împlinēscă anul. Omul speriat se vorbește cu nevēsta, cerēndu-i sfatul. Femeia îi rēspunde

¹⁾ Vicleșugul femeiei întrece ori-ce vicleșug.

²⁾ Șiretenia femeiei le întrece pe tōte.

să n'albă frică, și smulgând un fir de păr de la subșioră îl dă dracului cerându'i ca să'l descrețescă. Dracul lea firul și cercă toate mijlocele de a'l îndreptă. Il trage prin dinți, îl încăldește la foc, îl bate cu ciocanul și firul mai rău se încolăce. In cele din urmă, vădând dracul că această poruncă nu o poate îndeplini, fuge rușinat, cu părul albit de atâta trudă, și lasă omul în pace, rămânând păgubaș și de slujitul de pân' aci. Și ast-fel a rămas vorba că *muierea a îmbătrânit pe dracu*.

A se vedé în *Povestea Vorbei*, II, pag. 118—121 una din numărările variante a acestei snöve, care se încheie cu următoarele versuri:

Ș'atât s'a necajit dracul
Cu pustiul păr, s'eracul,
Cât încep să albescă
P'êrul, și să îmbătrânescă.
Ba și cocoșat rămase
Neviindu 'i să se lase,
O muere să'l supue
Și moșia să 'i rēpue.
Dar în cele după urmă,
Mörtea care toate curmă,
Scăpă și de dinșit dracul
Și iar își stăpânî lacul.
Dar cocöșa din spinare,
Și barba crescută mare,
Î-au rămas ca moștenire,
Spre vecnică pomenire:
Că *muerea* de când vécni,
A îmbătrânit pe dracul.

3947 * △ Unde vede muere
Par'că îl lipesci cu miere.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105.—
GAYR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J.
Tutova.

Orî-unde vede muere
Par'că îl lipesci cu miere.

A. PANN, II, p. 109.

Orî unde vede muere,
Par'că îl lipesc cu miere.

HINȚESCU, p. 112.

Pentru cei berbanți,

3948 * △ Sfatul muerii (muierii) muerilor (muierilor) folosesc.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 43; I,
p. 153; III, p. 127. — HINȚESCU,
p. 175. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. Humele, J. *Argeș*.

Muierile nu ne pot da sfaturi bune căci, după cum mai ȳice
Românul, dinsele au *pöle lungă și minte scurtă*.

Loda, ma 'un fari di donna cunsigghiu. ¹⁾

Prov. Sard.

Frauenrath und Rübensaat geräth alle sieben Iuhr. ²⁾

Prov. Germ.

3949 * Δ Muerea (muerea) care nu va (vré) să plamadésca,
tóta ȕioa cerne.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103.—
preot C. RUNGETIANU, *inv. c. Coso-*
vêș, J. Mehedinți. — ANDREI MARI-

NESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

*Muerea care nu va să facă azimă totă ȕioa
cerne.*

PANN, *Fab. I*, p. 38.

*De va fi să nu voiescă,
Mulțerea să plămadésca,
Șade, cerne, până mâine
Și tot nu frământă pâne.*

A. PANN, II, p. 158.—HINȚESCU,
p. 203.

* Δ Muerea care nu vré să facă mămăligă totă
ȕiua cerne.

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂR-
BOVICĂNU, prof.

*Mulțera ȕe nu va s'fremintă, tuta ȕiua ma
tot ȕérnd. ³⁾*

ANDREI AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 62.

* Mliarea când nu va s'fărmită, tuta dzua în-
țérnd. ⁴⁾

I. GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

* Mulțerea, care nu va s'fărmită, totă ȕua în-
țérne. ⁵⁾

D. A. MILESCU, *Gazet. Maced. I.*

¹⁾ Landă, însă nu urmă sfaturile femeilor.

²⁾ Sfaturile mulierilor și sămînța de morcovî sunt bune la fie-care șapte ani.

³⁾ ⁴⁾ & ⁵⁾ Mulțerea care (când) nu vrea să frămînte, totă ȕioa (tot) cerne.

Veđi *Femeie, a Frământă.*

Se ȃice despre cei cari, ne vroind sǎ facǎ o trebǎ, își pierd vremea cu pregătirile ei, sau tot cautǎ nod în papurǎ ca sǎ nu o facǎ. Se mai ȃice și despre cei leneși.

F A B U L Ǎ

Nevestǎ! mi-am și uítat
 Turtǎ de când n'am mǎncat!
 Și cum aș mǎncǎ acum,
 Cum sunt flǎmǎnd dupǎ drum!
 Așa, dragǎ, sǎ trǎesci
 Fǎ 'ndatǎ de mǎ iubesci.
 Ț'aș face sufletul meú,
 Cǎ nu e vr'un lucru greú,
 Dar apǎ de loc n'avem
 Nicǐ sǎ frǎmint, nicǐ sǎ bem.
 Ci du-te, a ȃis, la puț
 Și adú într'un ceșcuț.
 Bine, íi ȃise ea, dar
 Și sare nu avem iar.
 Eh! ȃise el te-ai trecut,
 Cere niȃicǎ 'mprumut.
 Apoi unde sǎ o coc?
 Nu sunt lemne, nu e foc.
 Pentru lemne, a ȃis el,
 Veí culege vr'un surcel,
 Foc iar la vecini gǎsesci,
 Și un crǎng sǎ pǎrjolosci.
 Bine, ȃise, dar n'avem
 Fǎinǎ, mǎcar un piem.
 Veđi asta e, a ȃis el,
 Și a tǎcut ca un miel.

A. L'ANN, *Fáb.* I, p. 38.

3950 Muerea te face sǎ ȃici: La-mǎ, mama, si pe mile.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104.

Veđi *a Lǎ.*

Adicǎ te prostesce, te pune cu totul sub papucul ei.

3951 Muierea, pisica casei.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45.

Muierea e pisica casei, o pǎzesc de șóreci.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 98.

Veđi *Nevestǎ.*

Adicǎ pǎzesc casa dǎ risipitori. (GOLESCU). Veđi No. 4010.

3952 Muierea credințǎ n'are.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.

Veđi *Femeie.*

Cǎci este mincinósǎ și viciénǎ.

- 3953 * \triangle Sub potcova cismeî mele
Sede dracul ş'o muiere
Şi mă 'nvăţ a face rele.

V. ALEXANDRI, *Poes. pop.* p. 323.

Femeia, ca şi dracul, numai la rele împinge pe bietul bărbat, de almintrelea să scie că *femeia a scos pe om din raiu*.

- 3954 Doaë muiere si o găscă fac tîrgul cucului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 90.

- * Douë muiere ş'o găscă fac tîrgul cucului.

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 56.—DR. GASTER, *Liter. pop.* p. 217.
—HINŢESCU, p. 113.

- * \triangle Douë femei ş'o găscă fac tîrgul cucului.

I. A. MANDARE, *stud. c. Creşesci*,
J. Tutova.

Arată gălăgia şi sgomotul ce fac muierile când vorbesc, fie cât dă puşine (GOLESCU).

Acu vre-o trei-şeci şi şese de ani există în Bucureşti, la în-tilnirea stradelor Brezoianu şi Belvedere, un tîrg numit *Tîrgul-Cucului*, unde salahorii şi bidinăresele, doicele, samsarii şi slugile aşteptău muşterii ce avéu nevoie de a lor muncă şi bună-voinţă.

În Iaşi Tîrgul-Cucului e renumit prin învălmăşela şi huetul ce fac Jidanii în tocmelile şi vinđările lor de vechituri şi de alte obiecte. Dîcătorea dăr biciuesce vorbăria femeiească, spu-indu-ne că, gâgăitul unei găsce şi palavrele a două muiere, sunt în stare să te asurđescă, ca şi sgoinotul cel grozav din Tîrgul-Cucului. — G. DEM. TEODORESCU.

Tres mulieres faciunt nundinas. ¹⁾

Prov. Lat.

*Deux femmes font un plaid,
Trois un grand caquet,
Quatre un plein marché*

GABRIEL MEURIER, XIIIe Siècle.

Doo dónni e un oca fan un mercù. ²⁾

Prov. Parm.

¹⁾ Trei femei fac un tîrg.

²⁾ Douë femei şi o găscă fac un tîrg.

Zwei Weiber und eine Gans machen einen Wochenmarkt. ¹⁾

Prov. Germ.-Elveț.

3955 * [△] Mușiera limbută la bărbat tăcut, ca tōca la biserică.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 94. — HINȚESCU, p. 112 — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humule, J. Argeș.*

Veți Bărbat.

Biciuesce limbușia femeielor, arătând tot de-odată și precăderea bărbatului.

3956 Mușiera limbută, gura ei făcută ca tōca să 'i turușască.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 94.

Arată limbușia mușierii.

3957 Când mușiera e mută, și bărbatul e surd, e vișța cea mai bună între amîndoi.

HINȚESCU, p. 112.

Când mușiera mută și bărbatul surd, vișța cea mai bună între amîndoi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 265

Veți Bărbat.

Ca și șicerile de mai sus, biciuesce limbușia mușierii.

3958 Mușiera după dinți.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 546.

Veți Bărbat,

La Români se consideră ca o rușine faptul ca femeia să 'și arate dinții. De aceia femeile de la țără, țin mâna la gură, când se află în fața unei persoane pre care o privesc ca superiōră lor, în semn de respect și de modestie.

«Unele (femei) beu acasă vin cât de malt; în public însă rare-orî vei vedé vie-o matronă bștă cāci ele sciū că, cu cât o femeie va mănă și va bé mal puțin pe la ôipeșe, cu atât ea se consideră de mal onestă. Pentru aceea, rar vei puté observă când 'și aduce câte o bucățică la gură, nici să-și deschidă buzele în cât să i se vadă dinții, ci cât se pōte mai pe ascuns 'și viresce bucatele în gură.» — D. CANTEMIR, *Descr. Mold.* p. 139.

3959 Pe mueri (le) cunoști din rochi,
și pe hoții dnpă ochi.

A. PANN, II. p. 27. — HINȚESCU, p. 113.

După portul ei se cunoște daca femeia este cinstită sau ba

¹⁾ Două femei și o găscă fac un tîrg săptămănal.

*Femme de riche vêtement parée
A un fumier est comparée,
Qui de vert fait sa couverture;
Au découvrir appert l'ordure.*

GABRIEL MEURIER, XVIe Siè^{le}.

- 3960 * △ De nebun și de muerea (muereea) rea fie-ce (fie-care) înțelept fuge.

A. PANN, I, p. 169. — HINȚESCU, p. 119. — FR. DAMÉ, II, p. 211. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

Cu nici unul din ei nu te poți înțelege și nu poți trăi.

*Maî bine a locul în pământ pustiū, de cât cu mu-
ierea sfâtnică, și limbută și vrăjmașă.*

Biblia 1688, Cap. XXI &. 19.

- 3961 De muere rea, si dracul fuge de ea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 315.

Acelaș înțeles ca la No. 3960.

- 3962 Să fugi de muere rea ca dracul de tămăie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 315.

Acelaș înțeles ca la No. 3961, sub formă de povață.

Ὡς οὐκ αἰνότερον καὶ κύντερον ἄλλο γυναικὸς. ¹⁾

Omer.

Femina nihil pestilentius. ²⁾

Prov. Lat.

- 3970 Trei lucruri te sgornesc din casa ta: picătura, fu-
mul și muereea rea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 284.

*Picătura, fumul și muereea rea, scôte pe om
afară din casa sa.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 385.

Fumul, picătura și tratul rău te scôte din casă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1102.

- * △ *Fumul și femeia ră, te scôte din casă afară.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J
Cocurliuă.

¹⁾ Nimic nu e mai prefăcut și mai rău ca femeia

²⁾ De cât femeia nimic nu e mai funest.

* *Trei lucruri te scote din casă afară: plôta,
fumul și muerea rea.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* Δ *Fumul, femeia rea și picușul te scot din casă*

ANTUR GOROVEI, c. Folticeni, J.
Suciava.

* *Să te ferești de fumu din casă și de muie-
rea rea.*

D. DRĂGULESCU, *București, J. Ilfov*

Acelaș înțeles ca la No. 3960.

Sunt tria damna domus: imber, mala femina, fumus. ¹⁾

Prov. Jós. Lat.

Πῶρ καὶ θάλασσα καὶ γυνὴ κακὰ τρία. ²⁾

THALES.

*O picătură neîntreruptă în Ți de plôie, și o femeie
sfădăcioasă una sunt.*

SOLOMON, *Prov. XXVII, § 15.*

Fumée, pluie et femme sans raison

Chassent l'homme de sa maison.

Prov. Franc.

Fumo e dona catia fa scampar l'omo de casa. ³⁾

Prov. Venit.

*Drei Dinge treiben den Mann aus dem Hause: ein
Rauch, ein über Dach und ein böses Weib.* ⁴⁾

Prov. Germ.

3971 *Ce se nasce în cap de muere, într'insa ne-istovit
nu piere.*

AL. ODOBESCU, Ψευδο - Κυνηγ.
p. 246.

Arată staruința cu care femeia își urmărește hotărârile.

3972 *Cu muieria să umbli ca c'o bubă cōptă, că îndata
să sparge.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 104.*

¹⁾ Sunt trei rele în casă: picătura, femeia rea, fumul.

²⁾ Focul și marea și mulerea, trei lucruri rele.

³⁾ Fumul și femeia rea gonesc pe om din casă.

⁴⁾ Trei lucruri gonesc pe om afară din casa: un fum, un acoperemint rău
și o femeie rea.

Adică binișor, că numai îndată se mânie (GOLESCU),

3973 * Ochii muierii sunt la pungă.

M. CANIAN, *J. Iași*. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Femeia prețuesce pe om după averea pe care o are.

La femme est faicte de la bourse de l'homme.

Prov. Franc.

3974 * Muieria (femea) se uită la mână.

D^a Z. J. c. Fedesci, J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 3973.

3975 * Δ De cât muieră dă aur, mai biue bărbat dă paie.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 117. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș.

Arată deosebirea bărbatului dă muieră (GOLESCU).

Homme de paille vaut une femme d'or.

Prov. Franc.

3976 Două muieri într'uu loc
Nu traesc, se cert de foc.

A. PANN, *II*, p. 135. — HINȚESCU
p. 113.

Două muieri nu o scot la capăt (nu es în capăt).

ACS KÁROLY, p. 79.

*Doi bărbați la un loc tot pot lăcuți, iar două
muieri într'o casă, nici cum pot trăi.*

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 327.

* Δ Dece Români pot ședé într'o casă că să 'mpacă,
da două femei ba.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș*. p. 23. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș.

Prin acest proverb se caracterisază răutatea femeielor și neputința lor de a trăi, mai multe într'o casă, fără a se certă.

3977 Muieria cuculeț dă nópte, iar barbatul cocoș dă nópte.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 45.

*Mușerea la bărbat, cuculeș de noapte.*IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.

Adică ceea ce mușerea cântă noaptea bărbatului, aceea el urmează, iar bărbatul o deșteptă (GOLESCU).

3978 *Mușerea cu nouă suflete.*IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45.* △ *Femeia are nouă suflete, ca pisicile.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vezi *Suflet.*

Adică de multe primejdii scapă la faceri de copii (GOLESCU) precum și în celelalte întâmplări ale vieții.

3979 *Pă mușere s'o încăleci, iar nu să te încălece.*IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 111.

Adică s'o stăpânesci, iar nu să te stăpânescă (GOLESCU).

*Ne souffre à ta femme pour rien
De mettre son pied sur le tien,
Car lendemain la puste beste,
Le voudrait mettre sur ta teste.*

GABR. MEURIER, *XVIe Siècle.*3980 *Mușera ține trei cantuni de casa, și omu ur. 1)*FR. MIKLOSICH, *Rum Unter.* I, p. 13.

Arată însemnătatea economică a femeiei într-o casă, însemnătate recunoscută mai ales de toți acei cari au trăit pe la țară. În fermele franceze este admis, ca o axiomă, ca rōdele muncii femeiei, adică păsările, laptele și derivatele lor, trebuie să plătescă totă întreținerea fermei.

3981 *Care 'și bate mușerea își bate caplu; care 'și bate mula își bate pușga. 2)*G. WEIGAND, *Die Aromunen*, II, p. 276, *Samarina.*

Daco-Românul este cu totul de altă părere, precum se vede la No. 3921.

3982 *Mușerea cât de bună să n'o slăbesci din frtū.*IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 545.

Căci este slabă și trebuie să fie stăpânită.

1) Mușerea ține trei părți de casă, și omul una.

2) Cine 'și bate mușerea își bate capul; care 'și bate catfra, își bate pușga.

*Une bonne femme, une bonne mule, une bonne chievre,
sont trois meschantes bestes.*

Prov. Franc.

- 3983 Muierea rea, apa și focul purure rășbat, si li se face loc.

Bertoldo, apud GASTER, Liter. pop. p. 210.

- 3984 Muierea rea, rezboiu în casa ta.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 315.

- 3985 Muierea temetóre, învața pe barbat curvar.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 316.

- 3986 Muierea frumoșă,
Mai dragătoșă.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 316.

- 3987 Muierea cinstită,
Pêtră ne-pretuită.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 316.

- 3988 Muierea cinstită, podoba casei sale.

IORD. GOLESCU, Mss. I. p. 316.

- 3989 * Δ Muierea desfrînata e ca calul fără friu.

Semin. Buc. cl. VII, prin P. GÂRBOVICĂNU, prof.

Nimînea nu-o pôte strîni.

- 3990 Muierea înțeleptă coróna barbatului.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 313.

Arata cât de mult prețuește o femeie bună.

Femme bonne vaut une couronne.

Prov. Franc.

Na fonna buna la val ôna corîna. ')

Prov. Bergam.

- 3991 Muierea se 'ntelege din fire viclêia.

IORD. GOLESCU, Mss. I. p. 314.

- 3992 Muierea barbata, avuția casei.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 314.

*) Femeia bună valorêază o corónă.

- 3993 Muiera bărbată
Mult tort ne arata.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 314.

Vrednicia muierii se cunoște la cele din casă.

- 3994 Muiera bărbată
Scôte pânză foarte lata.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 314.

Acelaș înțeles ca la No. 3993.

- 3995 Muiera credincioasă, cinstea casei.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 314.

- 3996 Muieră tăcută anevoie a găsi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 314 b.

Biciuesce limbuția femeilor. A se vedé No. 3954.

*Eme kumun ou aman inou maghoui ugo yin egur
houyou. 1)*

Prov. Mongol.

- 3997 Muieră rea,
Înrégă cătea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 315.

- 3998 Muieră rea lacașul dracului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 315.

- 3999 Muieră mamósa este marea fără vad.

*Bertoldo, apud. GASTER, Liter.
Pop. p. 209.*

- 4000 Léc la rană, muieră cea bună.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 316.

- 4001 Muieră bătrână și dă vină buna, somn urit aduce,
dar mâncare buna.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 317.

Nu te lasă să dormi dar te hrănesce bine.

- 4002 Mare venin, muieră la om.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 319

Veđi Vin.

Dar otravă plăcută ca și vinul, precum ne învață o altă ȕicere

- 4003 Muieră orînduiala casei.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 320.

Veđi No. 3673.

1) Gura femeiei este un cuib de vorbe rele.

- 4004 Muierea în pat, se nu se suie fără bărbat.
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 320.

Dicerea de la No. 4016 explica această povată.

- 4005 Muierea îmbatrânesce,
Dar pofta nu 'i contenesce.
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 320.

Arată firea ne-sătișă și stricată a femeiei.

- 4006 Muierea cu ochi frumoși,
Pê toți îi face voioși.
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 320.

Arată puterea frumuseței asupra bărbaților, și precum țice Francesul: *la beauté est un excellent passe-port dans la vie.*

- 4007 Muierea cu cât îmbetrânesce cu atât mai mult la
tinere pizmuesce.
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 320.

Arată firea purure pizmătărăță a femeiei.

- 4008 Muierea curată,
Dă miros te-îmbată.
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.

Curațenia este darul de căpetenie al femeiei.

- 4009 Muierea când are pat, la nimic alt mai gândesce.
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.

Arată firea ei desfrînată.

- 4010 Muierea când lipsesce,
Casa se risipesce.
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.

Acelaș înțeles ca la No. 3951.

- 4011 Daca muierile n'ar fi gasit mijloce, târziu bărbații
ar fi 'nvățat să jöce.
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 323.

Arată priceperea muierii și rolul ei civilisator în lume.

S'il n'y avait pas de femmes, les hommes seraient des ours mal léchés, țice un proverb Provansal.

- 4012 Dă casa nouă sa te feresci, dă muieră tinără să te
lipesci.
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 329.

Căci cea d'întăiu îi aduce bole, și cea de-a doua césuri plăcute.

4013 Mușerea multe face, și bărbatul vede și tace.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 322.

Mușerea este rea și bărbatul îngăduitor.

4014 Mușerea pământul cel mai roditor, dar fără udatură
nimic nu rodesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 322.

Adică fără bărbat.

4015 Mușerea te iubește,
Până ce altul gasesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 323.

Arată firea ei schimbătoare.

Femme mesprent à foiée. ¹⁾

Roman du Renart, XIIIe Siècle.

4016 Mușerea fără bărbat,
Rău se tăvăleşce în pat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 323.

Francesul ȃice la rîndul său: *les femmes ont leurs jambes au col.*

4017 * [△] Mușerea fără bărbat,
Ca calul despedicat.

Semin. Buc. cl. VII prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.

Mușerea are nevoie de a fi stăpînită.

4018 Mușerea drac impelițat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 324.

A se vedé No. 3330.

4019 Mușerile tot vorbesc,
Iar bărbații săvîrșesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 326.

Veđi *Vorbă.*

Și precum se mai ȃice: *factele sunt bărbați, iar vorbele femeî.*

4020 Nicî o mușere,
Fără fiere.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 326.

Tôte sunt pline de răutate.

¹⁾ *Femme trompe souvent.*

- 4021 Nici toporul fără cîdă, nici muierea fără barbat,
este buna de vre-o treba.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 326.

Arată slăbiciunea femeii și de ce ajutor îi este bărbatul în
viață.

Femme seule est rien.

Prov. Gallic. Mss. XVe Siècle.

- 4022 La muier, ca la mîra, purure le lipsește, la una
o dîga, și la alta o aripa.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 97.

Muier cu mintea întrîgă nu se află.

- 4023 La muier ca la baie, ce într'o baie și bun și răi
se spală.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 97.

Țicere ce nu se pîte aplică de cît la un soi deosebit de femeii.

- 4024 Muier ca vița, cum o pisci lacramează.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 98.

Caci femeile plîng pentru nimicuri și de poruncelă.

A toute heure chien pisse et femme pleure.

Prov. Franc.

- 4025 Muier ca castravetele, pâna e verde sî manînce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 98.

Adica cînd este tînără.

- 4026 Muier ca crîngul cu iepurii, piste puțință a se
pazi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 98.

*
*De cît să păzesci o muier (fată mare), mai
bine un cîrd de iepuri.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Corului.

Vezi *Nevestă*.

Ne arată ca e peste puțință ca cine-va să păzescă o femeie,
daca nu vrî să se păzescă singură. Vezi No. 3353.

Qui a femme à garder n'a pas journée assurée.

Prov. Franc.

- 4027 Mușerea ca sfîrlîza, cine scie mai bine sa o învîr-
tîscă, acelaia mai bine și-î slîjiasce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 98.

Mușerea are nevoie de un bun povățuitor.

- 4028 Mușerea la război, ca bărbatul la argea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 99.

Se ȑice pentru lucruri ne-potrivite și ne-firesci.

- 4029 Mușerea ne-gătîtă,
Ca o tingire ne-spoită.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 99.

Veȑi Tigă.

Femea să fie curat îmbrăcată.

- 4030 Mușerea cicala, gura ca tîca-î tîca.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 94.

Arată limbușia mușerii.

- 4031 Mușerea mncalită întocma ca o iazma pocita.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 94.

Căci trebuie să fie serioasă și modestă.

- 4032 Nici otrava nu e rea ca mușerea rea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 95.

Arată reutatea firei femeieșci.

- 4033 Precum la haine molia, așa și la barbat mușerea rea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 96.

Îl nenorocesc și 'l prăpădesc cu totul.

- 4034 Mușerea tînera ca vinul nu fierbe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 96.

Este neastîmperată

- 4035 Mușerea buna, ca pâinea caldă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 96.

Adică plăcută.

- 4036 Cea mai buna mușere, ca cel mai reu barbat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 96.

Arată marea deosebire între bărbat și femeie.

4037 Nimic alt mai dulce ca muiera dulce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 96.

Acelaș înțeles ca la No. 4035.

4038 Ca o flóre la ureche muiera lângă bărbat.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 97.

Acelaș înțeles ca la No. 4036.

4039 Muiera fără bărbat, ca un cuiu fără ciocan.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 99.

Acelaș înțeles ca la No. 4021.

4040 Muiera fără bărbat, ca carul fără proțap.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 99.

Aceleași înțelesuri ca la No. 4021.

4041 Muiera fără bărbat, ca casa fără temelie.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 99.

Acelaș înțeles ca la No. 4021.

4042 Muiera fără bărbat, ca lopata fără codă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 99.

Acelaș înțeles ca la No. 4021.

4043 Muiera fără bărbat, ca furca fără fus.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 99,

Acelaș înțeles ca la No. 4021.

4044 Cel cu o muieră, ca cel numai cu o cămașă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 100.

Dicerea berbanților.

4045 Bărbatul ca un foc, iar muiera foc întreg.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 100.

Adică muiera e mai aprinsă de cât bărbatul; dar la urma urmelor tot vorba Românului.

Foc la mine,
Foc la tine,
Foc la noi
La amândoi.

4045b [△] A fi muiere cu cârpă 'n cap.

G. MADAN, *Poes Pop. Basarabia*,
p. 88.

Adică frumos.

MUSTAȚĂ

Veđi a Rade.

4046 * [△] De mustați și de cote gôle să nu te plângi nici odată.

*Semin. Buc. cl. VIII prin P. GÂR-
BOVICĂNU, prof.*

Veđi *Barbă, Copil, Cot, Insurat, Măritat.*

Acelaș înțeles ca la No. 4453.

4047 * [△] Mustățile îi caută (cată) a ôla.

A. PANN, I, p. 111. — I. BĂNESCU,
prof. J. Roman. — LAZAR ȘAINEANU,
Semas. p. 351. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* [△] *Îi cată mustățile spre fundul ôlez.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Îi place să bé.

4048 * [△] I's mustățile facute pe ôlă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Acelaș înțeles ca la No. 4047.

4049 * I-a crescut mustața în ôlă.

LAZAR ȘAINEANU, *Semas. p. 351.* —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 4047.

4050 * [△] A trage la mustață (mustetă).

FR. DAMÉ, III, p. 79. — S. I. GROB-
SMANN, *Dict. Germ. p. 28 & 48.* — M.
CANIAN, *J. Iași.* — G. P. SALVIU,
inv. c. Smulți, J. Covurluiă.

A bé bine și chiar până la îmbetare.

4051 * [△] Sus mustață!

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea.*

A fi vesel de ce-va.

4052 * A face cu mustața.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 391.

A 'și areta înbirea către o femeie răsucindu-și mustața când trece pe din naintea ei.

Fuind tot pe lângă Impăratul, și vedând adesea pe fata Impăratului, îl bătu gândurile să se întință până la dînsa și nu greș; căci și ea pusese o hit pe dînsul. Intr-o zi se încumese a 'i face cu mustața, dară cam cu sfîrlă; ea se uită galeș la dînsul. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 391.

4053 * △ A mustaci.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A face nazuri, a nu 'i placé ce-va.

4054 * A 'i ride mustața.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 988.—
GAVR. ONIȘOR. *prof. c. Bărlad, J. Tutora.*

1° A se bucură de binele care vine peste noi sau peste prietenii noștri.

2° A începe să crească mustățile pentru întâiași dată, și frumose și precum se mai zice: a 'i miși mustața.

4055 * △ A ride (zimbi) pe sub mustață.

I. CREANGĂ, *Prov.* p. 245. — FR.
DAMÉ, III, p. 79. — T. BĂLĂȘEL
*inv. J. Vâlcea.*Ved. *Pumn.*

A ride cam pe ascuns.

Ridere in stomacho.

CICERO.

Rire dans sa barbe.

Prov. Franc.

4056 * △ A stă cu mustațile țapura.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Cu mustațile resucite și aduse în sus.

4057 * △ A stă cu mustațile în prepeleag.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 4056.

MUTRĂ

- 4058 * A face (a arătă) mutre cui-va.

FR. DAMÉ, III, p. 80.

1° A se sclifosi.

2° A-și arătă ne-prietenia către cine-va.

- 4059 * Nu e de mutra lui.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 177. — HINȚESCU, p. 116. — FR.
DAMÉ, III, p. 80.

Se ȋice despre un dar, o slujbă, etc. cari sunt pré bune pentru cel care le primesce.

DIN NAINTE

Veȋi *Inainte, Din Napoi.*

- 4060 * A nu trece pe diu naintea cui-va.

I. CREANGĂ, *Pop. p. 216.* — P. IS-
PIRESCU, *Snove*, p. 38.

A cinsti pre cine-va, a fi blând cu ȋinsul.

«De aș avé o slugă ca acésta, *nu 'i aș trece pe din nainte.* — I.
CREANGĂ.

«Nevésta mē iubescé de *nu scie cum să 'm' trēcă pe din nainte*, sunt
fericit.» — P. ISPIRESCU.

DIN NAPOI

- 4061 Pe din napoi bun dē popă sē crede, pe din nainte
măgar sē vede.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 58.

Sē ȋice pentru cei ce ne înșală la vedere (GOLESCU).

NARĂ

Veȋi *Cap. II, c. Piper.*

- 4062 * A se umflă în nari.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 174.

* △ *A umflă nările.*

FR. DAMÉ, III, p. 87. — T. BA-
LĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1° A se mândri.

Dér nunul cel mare
 Cu grija'n spinare,
 Călare p'un cal
 Ca un Ductupal
 Se ridică 'n scări,
 Și se umflă 'n nări
 Și făcu-ochii rōta
 Peste oștirea tōta

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*

2° A se supără și a fi gata de răsbunare.

3° A fi cu băgare de seamă.

4063 Om cu bune nări.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 358.

Adică delicat, fin, deștept, vorbăreț, glumeț; în opunere cu:
om fără nări.

Francesul ȋice cu înțelesul de fin, deștept: *cet homme a bon nez* sau *du nez*.

4064 A băgă pe sub nară.

FR. DAMÉ, III, p. 87.

A băgă pe sub nări.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 358.

Veđi *Nas*.

A mânca. Acastă ȋicere este mai energică de cât *a băgă pe sub nas*.

NAS

Veđi *Apă, Babă, Flóre, Frunte, Cap. IX, c. Fum, Iabașă, Ibrîșin, Ivan, Judecată, Lă-măie, Măneodă, Muo, Muscă, Muștar, Cap. XXI, c. Nas, Obraz, Panglică, Pas, Piper, Rîdiche, Spate, Teică, Țifnă, Un-tură.*

4065 De nu eră nasul
 Beliai obrazul.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 65.
 — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*

* △ *De nu eră nasul
 Iși beleă obrazul.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. —
 P. ÎSPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 159.
 — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Co-sovêș, J. Mehedinți*. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

*De nu erà nasul
O păfeà obrazul.*

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 179; *Rev. Ist. III*, p. 159. —
HINȚESCU, p. 118.

*
*Noroc cu nasu.
Că 'și beleà obrazu.*

I. ARBORE, *ing. J. Buzău.*

1° Se ȋice, în batjocură, celor carī cad, lovindu-se cu nasul de ceva.

2° Cu un neajuns ai scăpat de altul, cădēnd ai scăpat, printr'o vătēmare mai mică, de alta mai mare. — LAUREIAN MAXIM.

3° Unui om, care scapă dintr'o încurcătură cu ajutorul unui altuia, i se ȋice ast-fel. — ANDREI MARINESCU.

4066 'Ș-a plecat gura și nasul
Ca când o să 'mbuce vasul.

A. PANN, III, p. 33. — HINȚESCU,
p. 73.

Se ȋice:

1° Despre omul rușinos la masă.

2° Despre cel lacom la mănecare.

4067 Nas subțire cu cheltuială se ține.

FR. DAMÉ, III, p. 89.

Veȋi *Fașă, Obraz.*

Fără cheltuială nu poți duce un traiu mai ales, nu poți ține un loc cu vaȋă în lume.

4068 Din nas, zēma cea mai urită.

IORD. GOLESCU, *Mes. II*, p. 88.

Adică din cele spurcate spurcăciuni ese, și dă la cel prost, prost cuvint auȋi. (GOLESCU).

4069 *△ Și nasul mirōse florile cele mai frumoșe și din el
ese zēma cea mai urită.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Când unui om prost i se încredințēză să 'facă ce-va bun și alȋi il mustră pentru acēsta, atunci rēspunde ast-fel.

4070 Par'că n'are nas să ne deă obraz.

A. PANN, III, p. 32. — HINȚESCU,
p. 118.

Se ȋice pentru cei obraznici.

4071 O palmă departe de nasul meu.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II,¹ p. 9.

Adică pe mine să nu mă supere (GOLESCU).

4072 * \triangle I se m^oie ni^șel,
Nasul cel de o^țel.

A. PANN, III, p. 33. — HINȚESCU, ¹
p. 199. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. *Humele*, J. *Argeș*.

* \triangle A i se mu^lă nasul.

E. I. PATRICIU, *inv.* c. *Smu^li*, J.
Covurluiă.

Se \dot{d} ice ast-fel unui om m^ândru care, per^dând ce-va, pierde
și m^ândria.

4073 * \triangle Nu 'l ajunge n'as că n'are
Mai e și cu curul mare.

A. PANN, I, p. 160. — HINȚESCU,
p. 118. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. *Humele*. J. *Argeș*.

Se \dot{d} ice despre omul sărac și m^ândru, despre cel care după
ce e prost și fără nici o va^đa, mai este și ambi^țios.

4074 Cel ce 'și baga nasul pretutindeni și'l va băgă și
unde nu trebue.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 154.

Ne înva^ță să nu fim obraznici și să nu ne amestecăm unde
nu ne privește.

4075 Ce au cautat pe nas le-a dat.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 25.

Ve^đi No. 4093.

Pentru cel care p^ășește ore-ce din vina sa.

4076 * A 'sⁱ viri nasul în...

HINȚESCU, p. 118. — DIM. TICHIN-
DEAL, *Fab.* p. 115.

* \triangle A băgă nasul unde nu trebue.

G. POBORAN, *inst.* c. *Slatina*, J
Ol.

Ve^đi *Olă*.

A se amestecă în afaceri care nu'l privesc.

HinȚescu dă, acest proverb, sub o formă cu totul greșită.

4077 * \triangle A avé nas de céră.

I. ARBORE, *ing. J. Buzău*. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. — C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți*.

* *A fi nas de céră.*

Da Ec. Z. c. Bêrlad, J. Tutova.

* \triangle *Nas de céră.*

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 249.
— FR. DAMÉ, III, p. 89. — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Vezi Judecată.

A se supără lesne și din nimic.

«Mai virtos obiceiul învechit este deprindere cu nevoe a se uita, pre carele precum meștersugul, așa firea pré lesne a'l lipsi, saũ a'l tăgădui nu póte; Iară de și s'ar află *nas de cîră* și inimă de argint-viũ ca acela, mă crede că, acel fel de prieteșug, pururé îndoit și cu prepus ar fi.» — DIM. CANTEMIR.

*De son nez ne vous sai que dire
Fors que mieux faict ne fust de cire.*

Roman de la Rose, XIIIe Siècle.

4078 * Nu merge la sóre de frică să nu i se topescă nasul.

Da Z. J. c. Fedesci, J. Tutova. —
Da PROFIRA SION, c. Bêrlad, J. Tutova.

Se ȕice despre cel delicat, de omul cu obraz subțire.

Qui a tête de cire ne doit pas s'approcher du feu.

Prov. Franc.

Chi a (il) capo di cera, non vada al sole. ¹⁾

Prov. Tosc.

Die van was is, moet bij het vuur niet komen. ²⁾

Prov. Oland.

Be not a baker, if your head be of butter. ³⁾

Prov. Engl.

4079 * Nu 'i ajunge cu strămurarea la nas.

LAURIAN & MAXIM, III, p. 88. —
P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 246.

¹⁾ Cine are cap de céră nu merge la sóre.

²⁾ Cine e de céră nu trebuie să se apropie de foc.

³⁾ Să nu te faci pitar (brutar) dacă ai cap de unt.

Nu 'i ajungi cu strămurarea la nas, de înfumurat ce este.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 168. — HINȚESCU, p. 181.

* *Nu le ajungi nici cu strămurărița la nas.*

M. PĂSCULESCU, *La Intil. p. 23.*

* △ *Nu ajungi cu prăjina de opt boi la nasu lui.*

E. I. PATRICIU, *Inv. c. Smulți, J. Cœurului.*

* *Nu 'i ajunge cu prăjina la nas.*

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 175.* — T. SPERANȚIA, II, p. 100 — FR. DAMÉ, III, p. 88.

* △ *Nu îl ajungi cu o prăjină de căcat la nas.*

V. FORESCU, *c. Broscent, J. Suclava.*

Se dice de omul mândru, înfumurat, care se ține tot *cu nasul în sus* și privește la cei-l-alți cu dispreț, și cum dice France-sul, *du haut de sa grandeur.*

«Cum se brodi ca locul ce 'și alesese, să fie alături cu al unui țăran bogat și mândru de *nu 'i ajungea cine-va cu prăjina la nas.*» — P. ISPIRESCU, *Leg. p. 175.*

4080 * △ *A ride pe sub nas.*

Vezi *Mustafă.*

A ride pe ascuns.

4080b * △ *A 'i ride în nas.*

T. BĂLĂȘEL, *Inv. J. Vâlcea.*

Când cine-va îți ride, bătându-și joc de tine.

4081 *A întorce nasul cui-va.*

FR. DAMÉ, III, p. 88.

Vezi *Spate.*

A se face că nu 'l vede, că nu 'l cunoște, a 'l desprețui; a se arătă rău voitor pentru dînsul.

4082 * △ *A băgă pe sub nas.*

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 40. — FR. DAMÉ, III, p. 89. — G. P. SALVIU, *Inv. c. Smulți, J. Cœurului.* — T. BĂLĂȘEL, *Inv. J. Vâlcea.*

Vezi *Nard.*

A mânca saŭ a bé cu lăcomie.

4083 * \triangle A 'și beli (rŭpe, jŭpui) nasnl.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 65. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Ol.*

1° A cădé în mare primejdie.

2° A se păcăli, a o păți.

4084 * \triangle A pŭți a nas belit.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Se ȃice vinului și rachiului, carŭ fac pe om să 'și beléscă nasul.

4085 * Nŭ lŭ mŭtria narea
Ma mŭtréli harea. ¹⁾

N. St. c. Nŭjopole, Macedonia.

Acelaș înțeles ca ȃicerea Românească : *mai bine un dram de nuri de cât un car de frumusețe*.

4086 * \triangle A 'și cunósce lungul naslnŭi.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 234. — G. MUNTEANU, p. 72. — I. IONESCU, *Cart. Cŭt.* III, p. 174. — FR. DAMÉ, II, p. 295; III, p. 88. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiđ.* — GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 59.

* A 'și cunósce nasul.

M. CANTAN, J. *Iagł.* — FR. DAMÉ, III, p. 88.

A 'și cunósce adevărata valóre, inferioritatea, a scie până unde îi este dat să se întindă.

4087 * \triangle A nn 'și cunósce lngul nasului.

BARONZI, p. 46. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 365. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiđ.* — A. PANN, *Edit.* 1889, p. 84; III, p. 48. — HINȚESCU, p. 95. — P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit.* 1872, p. 175.

* \triangle A nu 'și vedé lngul nasului.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

¹⁾ Nu căută la nas ci caută la grația (harul) lui.

Se ȋdice despre cel obraznic, moȋic saũ prost, care nu 'ȃi cunoȃce adevȃrata lui valȃre ȃi pȃnȃ unde 'i este permis.

4088 Fieȃ-care sȃ 'ȃi cunoȃcȃ lungul nasului sȃũ.

IORD. GOLESCU, *Mes.* II, p. 114.

Cunoȃce'ȃ lungul nasului.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 199.

Adicȃ cinstea ce i sȃ cuvine, ca sȃ nu sȃ ȃntȃndȃ maĩ mult piste cuviinȃȃ (GOLESCU).

Aceeaȃ ȃdicere ca la No. 4087 & 4088 sub formȃ de povaȃȃ.

4089 A nu 'ȃi ȃntinde vederile maĩ departe de cȃt lungul nasului.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.

* Δ *Nu vede maĩ departe de cȃt lungul nasului.*

FR. DAMȃ, III, p. 88 — G. POBORAN, *inst c. Slatina*, J. Olt.

* *A nu 'ȃi vedȃ lungul nasului.*

M. CANIAN, J. Iaȃi.

Se ȃdice:

1° Despre cel care nu vede bine.

2° Despre cel ne-prevȃȃtor.

3° Pentru cel prost, care are puȃinȃ pricepere despre lucrurile cele maĩ uȃore de simȃȃt ȃi priceput, despre cei *a cȃror minte nicĩ cȃt de la nas se ȃntinde maĩ departe*, precum ȃdice Dim. Tȃchindeal, Fab. p. 269.

La Romanĩ un nas lung erȃ privit ca un semn de intelegȃȃȃ ȃi de mare pȃtrundere. *Nasum rhinocerotis habent*, aũ un nas de rinocer, adicȃ sunt fȃrte deȃteȃȃȃ.

Il ne voit pas plus loin que le bout de son nez.

Prov. Franc.

4090 * Δ Nu vede de nas.

Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GȃRBOVICȃANU, prof. — T. BȃLȃȃSEL, ȃnv. J. Vȃlcea.

Se ȃdice cȃnd cine-va nu vede un lucru bine. Se ȃntrebuinȃȃȃȃ ȃi cu ȃnȃelesul figurat.

4091 A 'ȃi ȃterge nasul pe unde-va.

BARONZI, p. 42.

Veȃȃ *Muc.*

A merge des pe unde-va.

4092 * Δ A scôte pe nas.

FR. DAMÉ, III, p. 89.—M. CARNIAN, J. Iași.—G. P. SALVIU, *inv.* c. Smulți, J. Covurluiă.

* A scôte prin nas.

G. POBORAN, *inst.* c. Slatina, J. Olt.

A reaminti o bine-facere, o îndatorire, neîncetat și într'un mod plăcut.

«Mi-a făcut un bine și tot mi 'l scôte pe nas.»

4093 * Δ O să 'i iasă (easă) toate pe nas.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 113; II, p. 101.—HINȚESCU, p. 54.—G. POBORAN, *inst.* c. Slatina, J. Olt.

Vē vor eși toate pe nas.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 260.—FR. DAMÉ, III, p. 88.

Vezi Panglică, No. 4075.

Adică o să plătescă el odată tot ce a făcut.

«Bine! bine! cercați voi marea cu degetul, dar Iea! să vedem cum îți dă de fund? Vē vor eși ele toate aceste pe nas.»—I. CREANGĂ.

4094 * Δ I-a eșit lemnul pe nas.

G. P. SALVIU, *inv.* c. Smulți, J. Covurluiă.

Se dice când după ce cine-va ți-a făcut un bine, apoi ți'l reamintesc într'una, ți'l scôte pe nas, vrînd să te umilească sau ca să te silască a 'i răsplăti îndoit și înapătrit.

4095 * Δ A (nu) dă nas cui-va.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 123 & 125.—LAUBIAN & MAXIM, II, p. 365.—FR. DAMÉ, III, p. 89.—I. CREANGĂ, *Amint.* p. 39.—E. I. PATRICIU, *inv.* c. Smulți, J. Covurluiă.

Vezi Ivan.

A (nu) lăsa pre cine-va să fie familiar, îndrăzneț și chiar obraznic.

Tu le dai nas și le ții hangul.»—I. CREANGĂ.

4096 * Dacă îi dai mult nas, ți se urcă în cap.

BARONZI, p. 62.—HINȚESCU, p. 118.

Vezi Ivan.

Dacă ești prea bun cu el, se obrăznicesc.

Cui plus licet quam par est, plus vult quam licet. ¹⁾

Prov. Lat.

Meti Gallo en mi cillero; hizose mi lijo y mi heredero. ²⁾

Prov. Span.

4097 * Δ A 'i bate nasu cu vorba.

G. MADAN, *Poes. Pop. Basarabia*,
p. 33.

A 'l înfruntă, a 'l supără cu vorbe rele.

Vorba ei *îmî* bate nasu,
Din gură îi curg vorbele rele
Și mă amăresc cu ele,

Poes. Pop.

4098 A dà în nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.

A impută cui-va ôre-ce.

4099 * Δ A dà cui-va peste nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365 &
728.— BARONZI, p. 41.— FR. DAMĂ,
III, p. 88 & 89.— T. BĂLĂȘEL, *inv.*
J. Vâlcea.

A dà pe nas.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 52 & 213.

A muștră, a înfruntă aspru, a pedepsi rău; a mărgini și pune la locul său, a învinge.

«De 'l vei pute trânti pe dînsul atunci să te încerci și cu mine; dar cred că *ți-a dà pe nas!*» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 52.

4100 * A dà (pre) la nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.

A 'i impută foarte rău.

4101 * A da cu nasu prin

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș* p. 109

A merge puțin unde-va și fără nici un rost.

¹⁾ Acel căruia îi permitem mai mult de cât i se cuvine, vrea mai mult de cât i se permite.

²⁾ Aduc un Frances în lanurile mele de grâu; se face fiul și moștenitorul meu.

«Noi... cei cari *am dat cu nasu prin scôlc.*» — GR. JIFESCU.

4102 * A dà pre cine-va cu nasul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.

A 'l face să vadă, să înțelégă răul ce l'a făcut, greșela în care este, etc.

4103 A dà (face) din nas.

FR. DAMÉ, III, p. 89. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.

Vedî No. 4104.

A dà semn de înțelegere, de aprobare sau de desaprobare, de dispreț.

4104 A (cam) cârmi din nas.

V. ALEXANDRI, *Conv. Liter.* II, p. 142. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 460.

* △ *A strîmbà din nas.*

FR. DAMÉ, III, p. 88. — S. FL. MARIAN, *Trad. pop.*, p. 164. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Acelaș înțeles ca No. 4103.

4105 * △ A 'și lungi nasul.

A. PANN, III, p. 36. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiă.

* △ *A 'și lungi nasul la purtare.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*, J. Vaslui.

A se obrăznicî.

Dar el re-astîmpăratul în pat dacă a trecut,
Si vedînd'o că el tôte voințele 'i-a făcut,
Își *lungi nasul* și dîse: dragă lele! tot mî-e frig.

A. PANN.

4106 * △ 'I-a crescut nasul cel tăiat.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

S'a obrăznicit din nou, după ce o pășise odată.

4107 * △ A fi năsfiros.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A nu se mulțumî cu fie-ce lucru, a fi supăros.

4108 A nu miroși a nas de om.

I. CREANGĂ, *Conr. Lit.* XI, p. 174;
Pov. p. 188.

A nu fi faptă de oin de trébă, nu este bine.

Apoi drept să vă spun, că atunci de gēba mai stricați mîncarea, dragii mei... Să umblați numai așa frunța frășinelului tōtă vieța vōstră și să vă lăudați că sunteți fectori de craf, asta *nu miroșe a nas de om.* — I. CREANGĂ.

4109 * A luă în nas.

A luă în nas rușinea.

A. PANN, *Fab.* II, p. 59.

Obraznicu ore ceas

Când să ieă rușinea în nas.

HINȚESCU, p. 126.

Ieă rușinea 'n nas

In fie-ce ceas.

HINȚESCU, p. 161.

Adică a păți, a suferi ôre-ce.

Să vedem care pe care
 Va rămăne la cîntare,
 Și din noi amîndoi cine
 Va lua în nas rușine.

A. PANN, *Fab.* II, p. 59.

4110 * [△] A taia (frînge, rupe, scurtă) cui-va nasul.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II, p. 190. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 672 ; II, p. 365 & 728. — LAZĂR ȘAINEANU, *Semas.* p. 346. — FR. DAMĂ, III, p. 88—89. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Căvurlui.

1° A muștră și pedepsî rău.

2° A mărgini și pune la locul său.

3° A rușină.

Acastă expresiune reamintesce vechile timpuri cînd tăierea nasului eră o pedepsă obicinuită în legislațiunea românească.

«De ar fi atunci întâiu tot să și-i tale nasul, iar de va face și al doilea rînd să 'l spînzure.» — *Pravila lui Vasile Lupu*, p. 13.

Veđi *Pravila lui V. Lupu*, p. 41.

Persóna ast-fel pedepsită erà expusă disprețului tuturilor, precum arată Paul de Aleppo: în acéstă țēră (România) este o-biceiu ca o persónă slutiță la nas cade într'un fel de infamie și nu mai pôte deveni beiu.»

«Deci Ștefăniță-Vodă cum s'au vădut bețul cu cărțile, s'au pré mâniat, și l'au și adus pre acel Nicolai Mălescu înaintea lui, în casa cea mică, și au pus pe călău de i-au tăiat nasul. După aceea Nicolai Cărnul au fugit în țera nemțescă, și au găsit acolo un doftor de 'i tot sloboziă sângele din obraz, și 'l boția la nas; și așa din ți în ți sângele se încheagă, de i-au crescut nasul la loc, de s'au tămăduit. Țēră când au venit aice în țēră, la Domnia lui Ilies-Vodă, numai de abia s'au fost cunoscând nasul că 'i tăiat. Numai tot n'au ședut în țēră de rușine; ce s'au dus la Mosc, la marele împărat, la Alecsiū Mihailovici. *) — ION NECULOE.

Francesul ȃice: *être camus* cu înțelesul de: a fi rușinat.

Voilà des harangueurs bien camus.

MONTAIGNE.

4111 * Dă l'ar prin țirg cu nasul tăiat.

FILIMON. *Citocof*, p. 289. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 155.

Când dorim réul altuia. Pedépsa dării prin țirg, a existat la noi, ca și la multe popóre, până în timpurile fórte apropiate de noi, de óre-ce o aflăm și în condica lui Caragea.

4112 *[△] A 'și turti nasul.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

A o păți.

Se casser le nez.

Prov. Franc.

4113 *[△] A umflă nasul.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A se supără.

4114 * A duce de nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365 & 1130. — FR. DAMÉ, III, p. 88.

*[△] A purià de nas.

DIM. TICHINDEAL, p. 192 & 321. — P. ISPIRESCU, *Leg I, Edit.* 1873, p. 175. — G. MUNTEANU, p. 72. — HINȚESCU, p. 58. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1590. — FR. DAMÉ, III, p. 88 & 300.

*) În Rusia, N. Mălescu fu unul din dascălii celui care deveni în urmă Petru cel mare, și fu trimis ca șef al primei ambasade rusești la Pekin.

Îl pòrtă de nas pe unde îi place.

A. PANU, III, p. 27.—HINȚESCU,
p. 150.

Îl port de nas cum îi place.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1409.

*De nas purtat (ce se ȋdice mē trage de nas cum
vré el).*

DIM. TICHINDEAL, p. 325.

* *A purtă de nas ca pe un boi de còrne.*

*Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GĂR-
BOVICEANU, prof.*

A ține de nas.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 253 & 1604.

Veđi *Idăgea*.

1° A stăpâni pre cine-va, a 'l duce după placul nostru, a 'l amăgi.

«A simțit hoțul că am nevoie de el și mē ține de nas.» — V. ALEXANDRI
p. 253.

«Nu vor mai mult să 'l amăgescă, ca fie cine să 'l țină nebun, să 'z
pòrte de nas, și să 'l mai înșale.» — DIM. TICHINDEAL, p. 129.

2° Fără multă greutate, direct. De pildă: calea acēstă *duce
de nas* unde vreî să mergi.

Se ȋdice ast-fel prin alusie la urși și alte fiare care fiind prinse
de vînători, li se petrece o verigă prin nări, și sunt ast-fel si-
lii să asculte de poruncile acelor carî 'i stăpânesc.

Francesul ȋdice cu acelaș înțeles: *mener quelqu'un par le bout
du nez*.

4115 A trage de nas.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 133 &
325.—LAURIAN & MAXIM, II, p.
365 & 366.

1° Acelaș înțeles ca la No. 4114 însă mai energic.

«Mē trage de nas cum vrē el.» — DIM. TICHINDEAL, p. 325.

2° A deșteptă, a insultă, etc. — LAURIAN & MAXIM.

Nare trahere. ¹⁾

Prov. Lat.

¹⁾ A trage de nară.

4116 * Δ A căde (pică) cui-va nasul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 302. —
V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1384. —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

A rămâne rușinat, umilit, a pierde cutezanța și mândria.

«O! de te aş vedé măritată după gândul meū.... cum *i'ar cădeà nasul.*»
— BOERI ȘI CLOCOI, p. 1384.

4117 * Δ A nu fi de nasul cui-va.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 233 & 257.
— FR. DAMÉ, III, p. 88. — GR. JI-
PESCU, *Opinc.* p. 129.

Asta nu e de nasul vostru (tău).

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234.
— LAURIAN & MAXIM, II, p. 365. —
HINȚESCU, p. 118.

Vezi *Obras.*

A nu fi pentru cine-va, a fi pré bun pentru unul care nu merită un asemenea lucru.

«Ađi așa, mâne așa, el vedeà că *nu e de nasul lui* o așa bucătică. Dar ce-i faci inimei?» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 233.

Ce n'est pas pour ton nez.

Prov. Franc.

4118 * A lua nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 364.

* Δ A 'și lua nasul la purtare.

FR. DAMÉ, III, p. 301. — G. P.
SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*
— GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Berlad,*
J. Tulova.

A se năsu.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
pag. 3.

A se întinde, a se măsură cu altul mai puternic și miare, a se obrăznic.

Grăi 'i bunul Dumnezeu:
— Tu (cutare), *cui te năsu*
De te scalđi în rind cu noi,
Poes. Pop.

4119 * A umblă cu nasul pe (pre) sus.

A. PANN, I, p. 161. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 364. — HINȚESCU, p. 168

* △ A ținé (purtă) nasul sus.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 364 & 365. — GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș*, p. 188. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

* A se ținé (a fi) cu nasul pe sus.

I. CREANGĂ, *Pov* p. 162. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 175.

* A (’și) ridică nasul.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 463. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 364.

* A fi cu (a ținé) nasul în sus.

FR. DAMÉ, III, p. 88.

A fi mândru, îndrasneț, obraznic; a se ține mare.

Și sărac și ne-supus,
Umblă cu nasul pe sus.

A. PANN, I, p. 161.

4120 * △ A merge cu nasu în vînt.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt

Acelaș înțeles ca la No. 4119.

4121 * A lasă nasul în jos.

BARONZI, p. 206. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 365. — FR. DAMÉ, III, p. 88.

A plecă nasul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365. — A. PANN, III, p. 33. — HINȚESCU, p. 73.

* △ A pune nasu ’n pămînt.

M. LUPESCU, *înv. c. Brosceni*, J. Suciata. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 20. — S. MIHĂILESCU, *Șezătorea*, II, p. 74.

* *Cu nasul în jos.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 15 & 73.

Adică a fi plouat, rușinat, umilit.

«A doua zi pândi și cel mijlociū; dară nici el nu fu mai bréz, ci se întor-se la tatăl său *cu nasul în jos.*» — P. ISPIRESCU, p. 73.

Francesul întrebuințează cu acelaș înțeles *dicătorea: baisser le nez.*

4122 * *Cu nasul lung.*

S'aū dus cu nasurile lungi.

ION AL LUI SBIERA, *Prov.* p. 221.

Acelaș înțeles ca la No. 4121.

Avoir un pied de nez.

Prov. Franc.

4123 * *A avé nas.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.—
B. P. HĂȘDEU, *Etym. Mogn.* 969.—
LAZAR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 346.

* △ *A avé nas bun.*

G. POHORAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.*

A fi ndsos.

FR. DAMÉ, III, p. 90.

1° *A* fi cutezător, obraznic, ne-rușinat.

2° *A* fi considerat.

«Mincinosu nu *are nas* la nime=a nemine honoratur.»—LEXIC. BUD.

La Francesi *avoir bon nez* înseamnă a fi prevădător, pătrun-
dător; la Romani, *olfactoria nares, emuncta nares*, avéu ace-
laș înțeles. Pentru Ebrei nasul eră organul minții și al înțelep-
ciunei. Iov ne spune că *înțelepciunea lui Dumnezeu locuesce*
în nările sale, și Isaia ne stătuiesce să ne încredem cu totul cum-
pătării unī om *a cărui minte stă în nările sale.*

4124 * △ *A nu avé nas.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 364 &
365.— LAZAR ȘĂINEANU, *Semas.* p.
346 — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurlui.

N'are nas să mERGă la poliție.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 178.— HINȚESCU, p. 103.

1° A nu îndrăsni, a se simți vinovat.

2° A nu fi considerat, a nu mai avea trecere la cine-va. Veđi
No. 4123 citația din Dicționarul de la Buda.

4125 * A tremură cui-va nasul.

Fumigă (freme) cui-va nasul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 364.

Adică a fi mânios, supărat.

4125b * A da nas cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.

A avea îndrăsnela, ne-rușinarea de a se înfățișa înaintea cui-va.

NĂSOS

Veđi *Nas*, *Cap. XXI, c. Năsos*.

NOD

Veđi a *Inghiți*.

4126 Îi da necazul de nod.

A. PANN, I, p. 146.— HINȚESCU,
p. 119.

E rău lovit de sortă.

4127 I s'a dus pe gât cu noduri.

A. PANN, II, p. 29.— HINȚESCU,
p. 124.

Veđi *Gât*, a *Inghiți*.

Adică cu mare greu, cu mare neplăcere. Se ȳce pentru omul
care a fost silit să rabde multe neajunsuri pentru a dobândi
ceea ce dorește, prin asemănare cu o îmbucătură prea mare
care se inghite cu anevoie.

Avaler des couleuvres.

Prov. Franc.

OBRAZ

Veđi *Față*, *Ivan*, *Leuca*, *Mă-
nă*, *Nas*, *Necas*, *Cap. XXI, c.*
Obraz, *Opincă*, *Orb*, *Pânză*,
Rușine, *Săftian*, *Scorță*, *aScuț-
pă*, a *Stupi*.

4128 Omul nu ese cu dosul la omeni, ci cu obrazul.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 57; III,
p. 71.— HINȚESCU, p. 134.— ANDREI
MABINESCU, *Inv. c. Humele*, J. Argeș.

Se ȋdice ca un indemn pentru a ne purtă mai curat. Când ești în fața lumii pörtă-te mai scuturat; pe dedesupt poți să ai o haină și mai așă, dar pe d'asupra să fie mai bună, cu tóte că ȋdis este: *nu te uită la haină, ci la ce este în haină.*

4129 Dă la cei fără obraz, eși cumpără obraz.

IORD. GOLESCU, *Mes.* II, p. 93.

Sé ȋdice pentru cei ce eși ȋeaș pildă dă la cei obraznicii (GOLESCU).

4130 Tu obrazul ȋȋi întorcă,
Și el dosul, ca la porcă.

A. PANN, III, p. 39.—HINȚESCU, p. 126.

Se ȋdice pentru cei moȋici.

4131 * △ Obrazul supȋire cu mare chȋeltuială sē ține.

IORD. GOLESCU, *Mes.* II, p. 11.—
H. D. ENESCU *inv. c. Zamostea*, J. *Dorohoiu*.

* △ Obrazul subȋire cu multă cheltueală sē ține.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III
p. 71.—HINȚESCU, p. 126.—ANDRE
MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*

* △ Obrazul subȋire cu mare cheltuială se ține.

I. G. VALENTINEANU, p. 20 & 35.—
AL. DUMITRESCU, p. 135. — I. BĂ-
NESCU, *prof. J. Roman*. — V. FO-
RESCU, *c. Folticeni*, J. *Suciava*. —
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȋi*, J. *Covurluiă*.

*Obrazul supȋire cu mare cheltuială sē ține, și
cel fără pēr cu mare usturime.*

IORD. GOLESCU, *Mes.* II, p. 201

Veȋi *Fajă, Nas, Cap. XXI*
c. Obraz.

Adică muȋerea (GOLESCU).

Nici odată. astă-ȋȋ, acéstă ȋdicere nu se întrebuintăză cu ȋntelesul, restrȋns și special, arētat de Iordache Golescu, ci ȋnsemnăză că fără cheltuială nu poți duce o viēȋă mai alēsă. Se ȋdice celor cari caută tot bun, fără a se uită la preȋ.

4132 * A 'și pune obrazul pentru cine-va.

T. SPERANȚA, III, p. 144.

A răspunde de cinstea, inteligența, etc. unui om.

4133 Nu 'ți pune obrazul pentru altul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 115; II, p. 102. — HINȚESCU, p. 126.

Acelaș înțeles sub formă de povață. Deviza egoistului său misantropului.

4134 *[△] Cireșele trec, da obrazu rămâne.

I. GH. SIMION, *elev. c. Bădesci-Tâmbășeni, J, Fălciă.*

Răspunde acel care nu vré să facă o faptă ce'l pôte rușină.

4135 * A avé obraz.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 424 — S. FL. MARIAN, *Ornit.* II. p. 36.

*
A fi cu obraz.

1° A fi om de omenie.

2° A îndrăsnî

«După multă frămîntare și bătae de cap, îi plesni prin minte că, dacă se va încumetri cu Uliul, care tot-dé-una îi mănâncă puil, acesta, ca cumetru, *va avé atîl obraz* pe lângă nas, și nu 'l va mîncă și mai de parte puil.» — S. FL. MARIAN.

4136 Obraz de căne.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 424.

Se ȕice de omul obraznic.

4136b [△] Obraz de mascure.

G. GR. JIPESCU, *Opînc.* p. 7.

Acelaș înțeles ca la No. 4136.

4137 * A fi fara obraz.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 121. — IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 93. — LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 424.

*[△] A fi ne-obrazat.

T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1° Adică fără omenire, ne-rușinat și obraznic. Veȕi No. 4141.

4137b * A nu avé obraz.

A nu îndrăsnî să faca ôre-ce.

4137^c * \triangle A fi dat într'un obraz să crape celă-l-alt.

T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A fi gras.

4138 * \triangle A 'și face obraz.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II, p. 313.— I. CREANGĂ, *Pov.* p. 53.— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olț*.

A 'și face trecere la ciue-va, reputație bună.

«La Dumitrașco-Vodă nu mergea, nici bant saă pâne nu trimetea; și scria cărți la Șeremet, dă 'și făcea obraz, adică vești de la Turci, și pe Dumitrașco-Vodă în loc de laudă, îl clevea către Șeremet.» — ION NECULCE.

«Danilă cum vede pe drac scăpat, bun tésăr se face că 'l scôte.

— Iea las, mei omule, las! nu 'ți mai face obraz. Dacă ai știut că ai un bunic așa de grobian, pentru ce m'ai îndemnat să mă lupt cu el?» — I. CREANGĂ.

4139 * A dă cui-va obraz.

NICOLAE COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 78 — ENACHE KOGĂLNICEANU, *Letop. Mold.* III, p. 203.— V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 337, 947.— HINȚESCU, p. 164.— FR. DAMÉ, III, p. 140.

1° A lăsă cui-va pré multă libertate, dându-i ast-fel o mare îndrăsnélă,

«Ușele divanului erau deschise, și multă vorbă cu prostimea avea, cât atâta le dedese obraz, cât nu putea nimene din boieri ca să dăcă măcar cât de puțin lucru vre unui țeran, că îndată strigă la Vodă ¹⁾, și pentru un lucru de nimica a unui țeran, cât de prost, făcea pe un boier mare mas-cara și 'l închidea. — EN. KOGĂLNICEANU.

2° A se arătă cui-va.

«Da de unde și până unde pe la noi? De atâta vreme de când nu ne ai mai dat obraz ..» — V. ALEXANDRI, *Petra din casă*, p. 337.

4140 * A luă obraz.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1590.— FR. DAMÉ, III, p. 140.

* A 'și luă obraz.

A se obrăzni, a deveni din cale afară îndrăsneț.

4141 * \triangle A fi gros la (de) obraz.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, pag. 424. — S. MIHĂILESCU, *inv. Șezăt. I*, p. 47. — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 106. — FR. DAMÉ, II, p. 86; III, p. 141. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Veđi *Ptele*.

A fi obraznic, mojie. Veđi No. 4137.

4142 * \triangle A îngroșă din obraz.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

Veđi *Ptele*.

Acelaș înțeles ca la No. 4141.

4143 Cu obraz gros și semeț,
Și cu gură de orbeț.

A. PANN, III, p. 37.

Se ȃice despre omul mojie.

4144 Găsi om meșteșugos
A 'i ciopli obrazul gros.

A. PANN, III, p. 33. — HINȚESCU, p. 130.

Obrasnicul și-a găsit stăpânul.

4145 Ingróșe obrazul.

A. PANN, III, p. 37. — HINȚESCU, p. 126.

Se învață a răbdă, a suferi neajunsurile, insultele.

4146 * \triangle A avé (fi) obraz subțire.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 11 & 201. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi*. — A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III, p. 71. — HINȚESCU, p. 126. — I. G. VALENTINEANU, p. 20 & 35. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. — ANDREI MARI NESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 255.

A fi subțire de obraz.

FR. DAMÉ, III, p. 141.

A fi om delicat, căruî îl place o viéță mai alésă; a fi de ném mai ales

¹⁾ Costantin Mavrocordat.

«Or nu cum-va v'ați făcut și voi, nisce sectori de ghindă, fetați în tindă, că sunteți *obraz* subțiri!» — I. CREANGĂ.

4147 A fi cu două obaze.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II, p. 286.

Vezi *Fafă, Gură, Limbă*.

A fi fățarnic.

«Mai eră și fratele lui Mihai-Vodă, Dumitrașco Racoviță comisul, și amblă clevețiud pre Antioh-Vodă și mestecând către Munteni. Numai Muntenii *erau cu două obaze*, arătau prietășug și către Antioh-Vodă și către partea lui Mihai-Vodă și așa politiciau lucrurile de ambe părțile. — Ion NECULCE.

C'est un mot dit à deux visages.

Prov. de IER. MIELOT, XVe Siècle.

4148 Cu alt obraz.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II, p. 313.

Intr'un mod cu totul altul; arată fățarnicia și violenția omului ca și dicetătorea de la No. 4147.

«Eră la Turci scriă într'alt chip, *cu alt obraz*, că sunt Moscalii puținți, și este oștea sfămândă.» — ION NECULCE.

4149 * A 'i crăpă (plesni) obrazul de rușine.

HINȚESCU, p. 126. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 172. — G. POBORAN, *inst. c. Statina, J. Olt.*

A se rușină.

4150 Δ A bate obrazul cui-va.

S. MIHĂILESCU, *inv. Șezdătorea*, II, p. 73.

A 'l dojeni cu asprime.

4151 * Δ A 'i căută (cătă) în obraz.

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 44. — D-a EO. Z. c. *Bérlad. J. Tutova*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

*Nu 'ți mai caută 'n obraz,
Îți dă cu lulea (lulea) 'n nas.*

A. PANU, III, p. 37. — HINȚESCU, p. 126.

Vezi *Barbă*.

A stimă, a cinsti pre cine-va.

4152 * \triangle A face cui-va pe obraz.

I. CREANGĂ, *Pov.* I, p. 12, 29;
254. — FR. DAMĂ, III, p. 141. —
GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlat*, J.
Tutoca.

A 'l cinsti după cum se cuvine, cu înțeles defavorabil.

«Na! încaltea *v'am făcut și eu pe obraz*. De acum înainte spuneiți ce vă place, că nu mi-a n ciudă.» — I. CREANGĂ, p. 254.

4153 * \triangle A 'i fi belit obrazul.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A 'l fi dat de rușine.

Ion mi-a belit obrazul.

4154 * Cu obraz curat.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 215; *Amint.*
p. 55. — S. I. L. MARIAN, *Trad. Pop.*
p. 5.

Vezi *Fajă*.

Fără rușine, fără ca să ni se pôtă aruncă vre-o învinuire; ne-bătuți.

«Scăpând eu *cu obraz curat*, îmi ieu traista cu blidele, poruesc spre sat.» — I. CREANGĂ.

4155 * A nu fi de obrazu cui-va.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 948.

Vezi *Nas*.

A nu fi pentru cine-va; a fi pré bun, pré ales pentru dînsul.

«BALAȘA. —Șterge-te pe buze, chir Manoli.

MANOLE. — Pentru ce?

BALAȘA. — Adeluța *nu e de obrazu d-vostă...* adică să nu banuești...

MANOLE. — Ecă! Nu cum-va 'i cu sté în frunte.» — V. ALEXANDRI, *Drum de fer*.

4156 * A eși la obraze.

P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 228.

Vezi *Om*.

A se deosebi, a se înălță la o tréptă socială mai mare.

4157 * A spune (dice) de la obraz.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt

A mustră în față, fără frică și fără a se feri.

OCHIÛ

Veți Ban, a se Căcă, Căcat, Cămp, Carne, Carte, Chef, Clăpă, a Clăpi, Corb, Cotoi, Cumătră, Curvă, Cutră, Degot, de Depart, Dinte, a Dormi, Dumnegeu, Frate, Frumos, a Fugi, Furcă, Gând, Gărlă, Găscă, Ghimpe, Gură, Ică, Lingură, Mână, a Mână, Măjă, Moșie, Mușiere, Numeră, Cap. XVII & XXI, c. Ochiu, Pădure, Pântec, Perdea, Perete, Pizma, a Plănge, Pohoială, Pungă, a Rădă, Sărac, a Se, Sprincă, Stăpân, a Stringe, Tărină, a Vedă, Vis, a Visă, Vorbă, Vulpe, Vultur, Zavistnic.

4158 A vedea stercul în ochiul altuia, era birna în ochii săi a nu vedea.

NIC. COSTIN, *Div.* I, p. 458.

Nu vedeți birna din ochiul tău, și vedeți gunoii din ochiul meu?

IORD. GOLESCU, *Mes.* II, p. 51.

*Veți birna din ochiul tău,
Și nu vorbiți p'alt (altul) de rău.*

A. PANN, I, p. 3. — HINȚESCU, p. 11. — I. M. RIURENU, *Dat. Cop.* p. 96.

Gunoii din ochiul altuia îl vedem, și birna din ochiul nostru n'o vedem.

A. PANN, II, p. 123. — HINȚESCU, p. 71.

* Δ *Veți gunoii din ochiul tău
Și nu vorbiți pe-altul de rău.*

I. NIȚESCU, *inv. c. Viespeschi, J. Olt.* — G. IONESCU, *inv. c. Beciu. J. Olt.*

* *Veți gunoii din ochiul altuia, și nu vedeți birna din ochiul tău.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1273; *Glosar*, p. 279. — *Semin. Buc. Cl. VII*, prin P. GĂRBOVICIANU, *prof.*

Vedeți pații din ochii altuia, nu vedeți însă birna din ochii voștri.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

- * \triangle *Vești mai întâiu gunoțul din ochiul tău, și apoi vorbesce pe altul de rău.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurlui.*

Vede gunoțul în ochiul altuia și nu vede birna din al său.

FR. DAMÉ, I, p. 121.— LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 61.

- * \triangle *Gunoțu din ochiu altuia 'l vele, dintr'al său nu.*

I. ANTONESCU, *stud. c. Plăinesci, J. Rimnicu-Sărat.*

- * \triangle *A vedè birna în ochiul altuia.*

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiubeni, J. Dorohoi.*

Vești pațul în ochiul altuia, dar nu vești birna în ochiul tău.

DR. G. CRĂINICĂ, *Conv. Lit. XXII*, p. 930.

- * \triangle *Vede pațul în ochiul vecinului și nu vede birna în ochiul său.*

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Vești pațul din ochiul vecinului și nu vești birna din ochiul tău.

I. G. VALENTINEANU, p. 48.

Vești pațul din ochiul altuia, și nu vești birna din ochiul tău.

I. G. VALENTINEANU, p. 17.

- * \triangle *Birna în ochiul său n'o vede, dar gunoțul în ochiul altuia îl vede.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

- \triangle *Vești gozu din ochiu altuia și nu vești birna din ochiu tău.*

S. MIBAILESCU, *inv. Sezdt. I*, p. 220.

* *Nu vedzi grinda di tu ochiul a tēu, ma vedzi șilea altuluș.* ¹⁾

D. A. MILESCU, c. *Gopeși, Macedonia.*

Sē ȋice pentru cei ce ale altora greșeli măi mici le cercetēză și le judecă, iar ale lor cele măi mari nici că le vēd (GOLESCU).

Măi ușor cunōscem greșelile saū cusururile celor-l-aiți de cât pe ale nōstre.

Iară ce veȋi gunoiul din ochiul fratelui tēu, iară birna din ochiul tēu nu o simȋi.

MATEIU, VII, § 3. 4. 5.

Suus cuique crepitus bene olet. ²⁾

Prov. Lat.

Εκατος αὐτου τὸ βδέμα, μῆλου γλυκίον ἤγειται. ³⁾

Prov. Elín.

On voit une paille dans l'œil de son prochain et on ne voit pas une poutre dans le sien.

Prov. Franc.

To see the mote in another's eye, and not the beam in your own. ⁴⁾

Prov. Engl.

Man sieht den Splitter im fremden Auge, im eignen den Balken nicht. ⁵⁾

Prov. Germ.

Margr sēr saur á annars nefi, en ekki sjálfs síns. ⁶⁾

Prov. Island.

4159 Măi bine birna din ochiul tēu să o scoȋi, de cât gunoiul din ochiul fratelui tēu.

IORD. GOLESCU. *Mss.* II, p. 103.

Adică măi biue ale tale greșeli mari, dē cât cele mici ale celor-l-aiți (GOLESCU).

4160 * [△] Ochíul când sē lovesce îndată lacrăméza.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 8 ;
Asem. p. 86. — ANDREI MARINESCU,
inv. c. Humele, J. Așgeș.

¹⁾ Nu veȋi grinda (birna) din ochiul tēu, dar veȋi gunoiul altuluș.

²⁾ Fie-căruia i se pare că beșina lui mirōse bine.

³⁾ Fie-care gāndesce că beșina lui este măi plăcută.

⁴⁾ A vedē gunoiul în ochiul altuia, și nu birna în al sēu.

⁵⁾ Omul vede țandăra în ochiul străin, în al sēu birna nu (o vede).

⁶⁾ Unii vēd murdăria în nasul altuia, și nu în al lor.

1° Arată slăbiciunea orei-ce, cum când supărăin pe ore-cine îndată se întristeză (GOLESCU).

2° Omul slab, sărac mai cu seamă, când pierde ce-va îndată se cunoaște. — J. Argeș.

4161 A'i stă ca un gunoi în ochi.

A. PANN, II, p. 92. — HINȚESCU, p. 179.

A stă ca gunoarul în ochi.

P. IȘPIRESCU, *Snove*, p. 78.

Vedî *Picior, Ghimpe*.

A supără pre cine-va, a 'i displace.

4162 A fi spin în ochiul cui-va.

Voința Națională, An. XII, No. 3307.

Vedî *Ghimpe*.

A fi rău vădit de cine-va, a 'i fi ne-plăcut.

4163 Cn ghiarile de ochi îți dă bună-diminetă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.

Să ție pentru cei cunpliți (GOLESCU).

4164 * Δ Cn ochi de lup îți dă bună-diminetă.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-mele*, J. Argeș.

Când un om 'ți este dușman, și caută a ți să arătă prietin, pentru a 'ți afla slăbiciunea.

4165 In ochi cn gura te unge,
Ș'in dos cu ac te împunge.

A. PANN, III, p. 63. — HINȚESCU, p. 72.

Vedî *Fafă*.

Despre cel fațarnic și viclen.

4166 * Δ Din ochi miere, din gură fiere.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 4165.

4167 Ceta dnpă ochi cât poți să țe-o ridică, ca mai bine sa cnoști ceea ce vei să vezi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 115.

Adică ne-sciința (GOLESCU).

4168 * Δ Veđi-me cu un ochiū, să te veđ (ved) cu doi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.—
Preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Coso-*
răț J. Mehedinți. — ANDREI MARI-
NESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* —
T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* Δ Cine mă vede c'un ochiū, cū îl vėd cu doi; cine
nu, cū nici atāta.

S. MIRĂILESCU, *Sezătorea*, II, p.
218. — V. FORESCU, *Bucovina.* — E.
I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Co-*
vurlui.

* Cara s'mi vrei tini cu un ocliu, eū cu doi. ¹⁾

D. A. MILESCU, *c. Gopești, Macedo-*
nia.

* Breame cu unlu, s'te breesc cu doilī. ²⁾

I. GHICU, *prof. c. Perivol, Epir.*

Adică să căutăm, să îngrijim de altul, ca și acela îndoit să
caute și să îngrijască de noi (GOLESCU)

1° Să ȳice când cine-va cere un ajutor cât de mic altuia, fă-
găduindu 'i îndoit la pāsul său.

2° Ca să arāte că nu are nevoie de iubirea cuiva. Acest în-
teles pentru varianta a doua.

4169 Pentru ochi ȳasac nu este.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.

Gustul și ochiū nici un ȳasac aū.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 197.

Adică vederea slobodă (GOLESCU).

4170 * Oclī diparte ved, ma nu aū satulėță. ³⁾

D. A. MILESCU, *c. Gopra, Mace-*
donia.

* Oclīlī satulėță nu aū. ⁴⁾

D. DAN, *c. Nevesca, Macedonia.* —
META COSTANDIN, *c. Moloviște, Mace-*
donia.

Veđi Gură.

¹⁾ Dacă me voesci tu cu un ochiū, eū cu doi.

²⁾ Privește-mă cu unul să te privesc cu amindoi.

³⁾ Ochiū departe vėd, dar nu se satură.

⁴⁾ Ochiū nu se satură.

Arată lăcomia omului.

- 4171 * Ocliul a omului lemargu este. ¹⁾
N. St. c. *Nijopole, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 4170.

- 4172 Ochii se înveselesc și inima rabdă 'n sec.
IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 8.

Să ție pentru cei ce nu pot dobândi ceea ce ved cu mare poftă (GOLESCU).

- 4172 b Și ochu va a sae parte. ²⁾
FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, p. 15.

Pentru frumusețe, și plăcerea ce ne o aduce.

- 4173 * ^Δ Ochii omului se pare lacomî la pogace.
IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 8.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. *Arges*.

Cânescă e gura, și lacomî sunt ochii la pogace.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 10.

Vezi Gură.

Adică omul mult rîvnesce și mult poftesce la cele bune. (GOLESCU).

«Noi așa suntem într'acastă piele a noastră cât nici nouă însuși nu trebuie cu totul să ne încredem: *nu crede nașule. că cânescă e gura, și lacomî sunt ochii la pogace.*» DIM TICHINDEAL.

- 4174 Mamă, unde ești să mă vezi
Că și eu am tot ochi brezi?
A. PANN, I, p. 103. — IINȚESCU,
p. 199.

Se ție despre cei nevoiași.

- 4175 * Nu alghiu din ocliu, va s'alghesc di zeane. ³⁾
D. A. MILESCU, c. *Gopești, Macedonia.*

Daca nu m'am pricopsit de alt ce-va, d'apoî de acêsta.

- 4175 b * Nu vedzui di ocliu, vă 's ved di cafcale? ⁴⁾
I. GURCU, *prof. c. Absla, Epir.*

¹⁾ Ochii omului lacom este.

²⁾ Și ochiul vrea a sa parte.

³⁾ Nu albiî de ochi, o să albească de gene.

⁴⁾ Nu vădui din ochi, voiî vedî din melci (ochilor)?

¶ Nu m'aū procopsit fii mei, mē vor procopsi rudele?

4176 * Ochiū verḑi
Să nu 'i creḑi.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* △ *Pe omul cu ochiū verḑi
Nici odată să nu 'l creḑi.*

M. CANIAN, J. Iași.—G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt.

Românul crede că ômenii cu ochii verḑi sunt rēi și fățarnici. Costachi Konache, cu totul de altă părere, a slăvit ochii verḑi într'una din cele mai frumoșe poesii ale sale: *Ce putere, Dômnē sfînte, ai sădit în ochiū verḑi.*

Ochiū verḑi la Români, ca și *los ojos verdes*, la Spanioli, sunt priviți ca o trăsură de frumusețe femească, ceea-ce ni se pare a fi străin Germanilor și Slavilor, la cari nici nu există vre un termen pentru acest fel de ochi. - - *Etym. Magnum*, p. 3000.

Se mai ḑice în glumă :

Pe omul cu ochiū verḑi
Nici odată să nu 'l creḑi,
Că te 'nșală c'o lămâie,
Și te bagă 'n prăvălie.

4177 * △ Cum o veḑi,
Cu ochiū verḑi.

HELIADE-RĂDULESCU, *Op. IX. — preot C. BUNGEȚIANU, inv. c. Coșovăț, J. Mehedinți. — ANDREI MARINESCU, inv. c. Humele, J. Argeș. — G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Olt.*

* △ Cum îi veḑi,
Cu ochiū verḑi.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 268.*

* Cum veḑi,
Cu ochiū verḑi.

M. CANIAN, J. Iași.

Când vrei să arēți că lucrul nu pôte fi de cât așa cum se spune de noi, cum se vede.

«Bărbate, mai ḑise femeea, dară asta nu e lucru curat. Atâția bani pentru un ou de găina!»

Și pipăta banii să vadă nu care cum-va sunt niscai fermece, or alt-ceva.
— De găină, de ne-găină, uite l'am vindut cu două pungți de bani, *cum*
îl vești cu ochii verși. — P. ISPIRESCU.

În jocul numit, după localități, d'a baba-gaia, d'a trei colăcei,
d'a clonța (cloșca), d'a puia-gaia, și care înfățișează lupta cloccei
pentru apărarea puilor în contra eretului, gaiei sau uliului, în-
tilnim următoarele versuri.

— Cum îți sunt pui?
· Cum îi vești,
Cu ochii verși,
C'o lingură de păsă
Să nu mai zacă de vârsat.

Aceste versuri se mai aud și în jocul d'a ulcelușile.

Vești G. Dem. Teodorescu, Poesii populare, p. 196.

4178 * Doi ochi ved mai bine de cât unul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 90.—
LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.—P.
ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 162.—
G. DEM. TEODORESCU, *Cercei*, p. 23.

* △ Doi ochi vîd mai bine de cât unul singur.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Adică doi îngrijitori (GOLESCU).

Orî-ce afacere e mai bine studiată, de mai mulți inși, de cât
de o singură persoană.

Deux yeux valent mieux qu'un.

Prov. Franc.

Mais rém dous olhos que hum. ¹⁾

Prov. Port.

Zwei Augen sehen mehr als eins. ²⁾

Prov. Germ.

Two eyes see more than one. ³⁾

Prov. Engl.

4179 Patru ochi ved mai bine de cât doi,

Dª E. B. MAWR, p. 77.

Maî mun se vuede cu pa'ru ochi(i) nego cu doi. ⁴⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 13

¹⁾ Mai mult vîd doi ochi de cât unul.

²⁾ Doi ochi vîd mai bine de cât unul.

³⁾ Idem.

⁴⁾ Mai mult se vede cu patru ochi de cât cu doi.

Ochi mulți mai bine ved.

Károly Ács, p. 80.

Acelaș înțeles ca la No. 4178.

Varianța dată de Károly Ács este identică cu proverbul similar unguresc.

Quatre yeux valent plus que deux.

Prov. Franc.

Vedi più quatro occhi che due. ¹⁾

Prov. Triest.

Mas ven quatro ojos que do. ²⁾

Prov. Span.

Fire bine see mere end to. ³⁾

Prov. Danes.

Vier Augen sehen mehr als zwei. ⁴⁾

Prov. Germ.

Four eyes see more than one. ⁵⁾

Prov. Engl.

Több szem, többet lát. ⁶⁾

Prov. Ungur.

4180 Cei cu ochi călăuză la cei fără de ochi pururea sa
se arate.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 115.

Adică cei învățați la cei proști (GOLESCU).

4181 * [△] Cei fără de ochi, călăuză la cei cu ochi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76

— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Să ție când cei proști de minte poronesc celor învățați
(GOLESCU).

4182 Cel cu ochi mână pe cel fără de ochi, că d'impotrivă amândoi se poticnesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.

Adică cel învățat pe cel prost trebuie să îndrepteze, iar nu
d'impotrivă (GOLESCU).

¹⁾ ²⁾ ³⁾ & ⁴⁾ Patru ochi ved mai mult de cât doi.

⁵⁾ Patru ochi ved mai bine de cât unul.

⁶⁾ Mulți ochi, mai mult ved.

4183 * Δ Mai credincioși ochii de cât urechile.

A. PANU, I, p. 162. — HINȚESCU,
p. 40. — ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș.

Mai bine se cred ochii decât urechile.

IORD. GOLESCU, *Mss*, II, p. 43.

Vezi a *Auđi*.

Adică ceea ce vezi decât ceea ce auzi (GOLESCU).

Ὠτίων πιστότεροι ὀφθαλμοί. ¹⁾

Prov. Elin.

Oculis magis habenda fides, quam auribus. ²⁾

Prov. Lat.

*Un seul œil a plus de crédit
Que deux oreilles n'ont d'audir.
Témoin qui l'a vu est meilleur
Que ceil qui a ouy, et plus seur.*

LOYSEL, *Max. droit Coutum.*

Vale più un testimonio di vista che dieci de uditā. ³⁾

Prov. Ital.

Sjon er sögn rikuri. ⁴⁾

Prov. Island.

Ein Augenzeuge gilt mehr den zehn Ohrenzeugen. ⁵⁾

Prov. Germ.

Marie de France, scriitoare din secolul al XIII, ne povestesc cum o nevastă a convins pre bărbatul ei că această credință este greșită.

LA FEMME ET LE MARI.

Un gros benêt de paysan voulant un jour rentrer dans sa cabane, trouva la porte fermée: il regarde par le trou de la serrure, et croit voir vu homme sur son lit. Outré de rage, il se retire, bien résolu d'en témoigner le soir son mécontentement à sa femme. «Qu'as-tu? lui dit-elle en le voyant arriver de mauvaise humeur. — J'ai vu ce matin un homme sur mon lit. — Voilà tes anciennes folies qui te reprennent. — Folies! je crois ce que j'ai vu. — Souvent, il ne faut pas croire ce que l'on voit.» Puis, le prenant par la main, elle le conduit à 'un cuvier rempli d'eau.» Regarde dit-elle; que vois-tu? — Parbleu, je vois une figure d'homme. — Eh bien!

¹⁾ Ochii (sunt) mai credincioși de cât urechile.

²⁾ Să te încrezi mai mult ochilor de cât urechilor.

³⁾ Mai mult prefere un martor care a văzut, decât unul care a auzit.

⁴⁾ Lucru văzut e mai cert de cât cel auzit.

⁵⁾ Un martor ocular preferește mai mult decât zece martori cari au auzit.

répliqua la matoise, tu n'es pas dans cette eau, et cependant tu t'y vois. Il n'est pas surprenant que tu te sois vu sur ton lit; apprends que les yeux mentent quelquefois.» Le pauvre idiot convint de son tort, et promit à sa femme de ne plus croire ce qu'il verrait.

Eschil a ȕis de asemenea :

«Pentru a avé proba, trebue să veȕi cu ochii: alta este a presupune și alta a fi sigur de un lucru.» — *Agamemnon*.

4184 * Δ Ochii vȕd, inima cere.

IORD. GULESCU, *Mss* II, p. 8.—
I. G. VALENTINIANU, p. 14 & 42.—
V. FORESCU, c. *Folticeni*. J. *Suciava*.
— *Preot* C. BUNGETIANU. *inv. c. Co-*
sorȕi, J. *Mehedinȕi*. — M. CANIAN,
J. *Iuȕi*. — ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. *Arȕeș*. — GAVR. ONIȘOR,
prof. c. Bȕrlad, J. *Tutova*. — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

* Δ Ochii vȕd, inima cere,
Dar e rȕu când n'aȕ putere.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 73; III,
p. 99. — HINȚESCU, p. 127. — H.
D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J.
Dorohol.

* Δ Ochii vȕd, inima '(mȕ) cere,
Ce folos cȕ n'am (nu 'ȕ) putere.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 112. — G.
DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 278.
— V. ALEXANDRI, *Tratr.* p. 215. —
GR. JIFESCU, *Rȕur. Orag.* p. 112.

* Δ Ochii 'mȕ vȕd, inimȕ 'mȕ cere,
Dar nu am nicȕ o putere.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. *Arȕeș*.

Δ Ochii vȕd, inima vȕd.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 326.

* Δ Ochii vȕd, inima cere;
Daca nu 'ȕ nicȕ o putere!

S. MIHȕILESCU, *inr. Sezȕt.* II, p.
220. — V. FORESCU, c. *Folticeni*, J.
Suciava. — E. I. PATRICIU, *inv. c.*
Smulȕi, J. *Covurluiȕ*.

Adică pofta omului la cele ce vede (GOLESCU).

Veđi de multe ori un lucru, iđi place, ai vreă să 'l dobândesci dar nu poți. Acest cuvînt se ăice mai ales de omul la bătrînețe; el vede multe femei frumoșe, ar dori să le aibă, dar nu năzuesce la dînsele, căci nu mai are putere a le avé.

4185 * Δ Ochii ce se vėd rar sunt mai dragalași.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamosten*,
J. Dorohoi. — ANDREI MARINESCU,
inv. c. Humele, J. Argeș. — M. LOPESCU, *inv. c. Broscent*, J. Suciava.

* Δ Ochii, cari se vėd rar, se iubeșc.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulft*,
J. Covurlui.

Se ăice pentru acei cari ne displac și tot se îndesă pe lângă noi. Când vedem mai rar pre cine-va, nu 'i putem cunósce așa de bine slăbiciunile și greșelile, și prin urmare ne place mai mult.

4186 Ochii ce nu se vėd, lesne se uită.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 8.

* Δ Ochii ce (cari) nu se vėd, se uită.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 153; III, p. 124 — LAURIAN & MAXIM, II, p. 476 — BARONZI, p. 62 & 66. — HINȚESCU, p. 127 — P. ISPIRESCU, *Leg. I*, *Edit.* 1872, p. 172. — M. CANIAN, J. Iași. — AL. DUMITRESCU, p. 123. — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț*, J. Mehedinți. — DR. G. CRĂINICANU, *Conv. Littr.* XXII, p. 930. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș. — ȘTEFAN DUMITRESCU, *elev*, *Sc. Inv. c. Balș*, J. Romanași. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Ochii cari nu se vėd des, se uită.

I. G. VALENTINEANU, p. 19.

Ocli ăe nu's ved, curund se-agărșesc. 1)

PER. PAPAHAGI, *Ziceit. Iahres.* p. 172.

Largo de uoclii, largo de irim. 2)

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 12.

1) Ochii ce nu se vėd, se uită.

2) Departe de ochi, departe de inimă.

Adică pe cei ce nu'i vedem mai des, curînd îi uităm. (GOLESCU).
Se ȋce mai ales pentru dragoste.

După cum e o ȋicală: numai ochii ce sê uit,
Ei de frați și de soție și de rude nu se uit.

A. PANN, *Moș Alb.* I, p. 39.

Procul ex oculis, procul ex mente. ¹⁾

Prov. Lat.

Loin des yeux, loin du coeur.

Prov. Franc.

Ojos qui non si bident, de pare s'ismentigant. ²⁾

Prov. Sard.

Aus den Augen, aus dem Sinn. ³⁾

Prov. Germ.

What the eye sees not, the heart rues not. ⁴⁾

Prov. Engl.

4187 Cam departe dă ochi, dar aprôpe dă inimă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.

Adică să iubim pē ôre-cine făr'd'a-l vedē des (GOLESCU).

4188 * Δ Când nu sunt ochi negri săruți și albaștri.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 203. — B. P. HASDEU, *Etym. Magn.* p. 718. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — preot C. BUNGETIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

* Δ *Cine (cel care) n'are ochi negri, sărută și albaștri*

C. NEGRUZZI, I, p. 249. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

* Δ *Când nu 's ochi negri, săruți și cei verzi.*

GAVR. ONIȘOR *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

* Δ *Dacă nu găsești ochi negri, săruți și cei albaștri.*

D. CRUCEANU, *stud. c. Popeni, J. Tutova.*

¹⁾ Departe de ochi, departe de minte.

²⁾ Ochii cari nu sê ved, sê uită.

³⁾ Departe de ochi, departe de minte.

⁴⁾ Ceea ce ochiul nu vede, inima nu plânge (dorește).

Când cine-va nu găsește ce caută, se mulțumesc cu ceea ce găsește, și precum țice Francesul: *quand on n'a pas ce que l'on aime il faut aimer ce que l'on a.*

Acastă dicere ne arată precăderea pe care o au, la Români, ochii negri asupra celor albaștri, pe care 'i și numesc, *ochi de găscă.*

De almintrelea o credință forte răspândită la Români este că ochii albaștri deochiă, și încă mai rău de cât alții. Strigoii au ochi albaștri. O pasere *albastră* e nenorocită (Marian, Ornit. II, p. 26); când e curcubeul *albastru* va fi secetă (*Etym. Magn.* p. 739); o inimă mânănită, cântecele de jale se numesc *albastre.*

Precum observă D. Hășdău, albastrul jucă la Romani acelaș rol funest pe care 'l jocal și la noi. La Roma se punău pe morminte cununii albastre (VIRGIL. *Aeneid.* III, 64); albastră eră luntrea pe care călătoriau sufletele morților (VIRG. *Aeneid.* VI, 410); șerpî albaștri încolăcea capetele Furielor (VIRG. *Georg.* IV, 482); în fine doliiul, la matronele Romane, nu eră negru ci albastru: «feminas olim in luctu, purpurea veste deposita, cœruleam sumpsisse.» SERV. *ap.* FORCELLIN.

În fine la Englesî întâlnim cuvinte ca: blue-boy=orfan, blue-devils=mâhnire.

4189 * Δ Ochii albaștri mai rari, dar negri și la Țigani.

D. CRUCEANU, *stud. c. Popeni, J. Tutova.*

Pentru cei cărora le plac ochii albaștri.

4190 * Δ Ochii sunt rupți din mare.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872, p. 172.* — HINȚESCU, p. 127. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — G. POBORAN, *inv. J. Vâlcea.*

Ochii omului sunt din mare că se bucură tot la mare.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 72; III, p. 99.* — HINȚESCU, p. 127.

Ochii vâd mult și cer mult; se țice despre cel lacom.

Iadul și pierirea nu se satură; așiderea și ochii ômenilor sunt nesățioși. — *Biblia 1688, Cap. XXVII, § 20.*

4191 Alții daca ș'o scôte ochii, și noi nu o să scôte.

A. PANN, II, p. 21.

Alții daca și-ar scôte ochii, și noi tot nu o să 'i scôte.

HINȚESCU, p. 127.

*Alți! dacă și-o scóte ochi!, și noi trebuie să
ni-! scótem?*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 230.

* Δ *Dacă 'și scóte cine-va ochi!, să'! scótem și noi?*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*.

Dacă sare cine-va în puț, să sărim și noi? Dacă cine-va a făcut un rău, urmăz! de aci ca să facem și noi ca dînsul?

4192 Are ochi, m!ni și picióre,
Póte munci cu sudóre.

A. PANN, I, p. 137.— HINȚESCU, p. 114.

Veđi *Cap*.

Se đice pentru omul leneș, care cerșesce în loc de a munci.

4193 * Δ Tu îi faci cu ochiul, el îți face cu capul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 25; I, p. 85.— HINȚESCU, p. 56.— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*.

Se đice despre cel prost care, fiind cu tine într'o adunare, îi faci semn să se feresc! de ce-va, și el nu se păzesce când vr! să 'ți arate c! a înțeles.

4194 * Δ Ochii și sprincenele
Fac tóte p!catele,
Și lég! dragostele.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 301.

* *Ochi! și sprincenele
Fac tóte greșelele.*

Sez!tóra, *Poes. Pop.* II, p. 217.

* Δ *Ochi! și sprincenele
Fac tóte pricinele.*

Sez!tóra, *Poes. Pop.* I, p. 11.— V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 411.— G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

Prin ochi intr! dragostea și str!bate p!n! la inim!.
Aceste versuri, ajunse proverbiale, se întilnesc în multe posesii populare de dragoste.

Ἰὼναικὸς ὄμμα τοῖς ἀκμάζουσιν βέλος, ¹⁾

Prov. Elin.

- 4195 * ^Δ De n'ar fi ochi și sprîncene
N'ar mai fi păcate grele,
Nici dragoste tinerele.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 301. — IARNIK-BĂRSEAMU, *Poes.*
Pop., p. 8.

* *De n'ar fi ochi, n'ar fi sprîncene,
N'ar mai fi păcate grele.*

Sezdtórea Poes. Pop. I, p. 11.

Acelaș înțeles ca la No. 4194.

INCEPUTUL DRAGOSTEI

Déc 'ai sci, déc 'ai pricepe
Dragostea, de und 'e 'ncepe!
De la ochi, de la sprîncene,
De la buze subțirele,
Mușcar'ar neica din ele
Ca dintr'un fagur de mtere!

Déc 'ai sci, déc 'ai cunósce
Dragostea de und 'se nasce!
De la gâtul cu mărgelē,
De la sín cu drăgânele
Juca-s'ar neica cu ele,
Ca cu două floricele.

Poes. Pop. G. DEM. TEODORESCU,
p. 301.

Ἐκ τοῦ εἰσορᾶν γὰρ γίγνεται ἀνθρώποις ἐρᾶν. ²⁾

Prov. Elin.

Ex adspectu nascitur amor. ³⁾

Prov. Lat.

- 4196 * ^Δ Ochii înțeleptului vîd mai departe.

A. PANN, I, p. 149. — HINȚESCU,
p. 127. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. *Humele, J. Argeș.*

Ochii înțeleptului vede mai departe.

BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.*
II, p. 46.

Vedl Înțelept

¹⁾ Ochii femelei este o săgétă pentru acel care 'l întâlnește.

²⁾ Cîci din vedere se naște la omeni dragostea.

³⁾ Din vedere se naște amorul.

Arată folósele înțelepciúnei.

4197 Ochiul trupului vede bine, dar al dracului măi bine.

I. G. VALENTINIANU, p. 46.

Veđi *Drac*.

Arată puterea banului care se numesce de popor și, *ochiu dracului*.

4198 Unde's ochii înțeleptului este mâna nebunului.

A. PANN, I, p. 94. — HINȚESCU, p. 81.

Arată lipsa de judecată la cel nebun sau nerod.

4199 *[△] Ochii au vėđut, ochii să 'i sară (sae).

A. PANN, II, p. 72. — HINȚESCU, p. 127. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș. — Preot C. BUNGEȚIANU, inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.* — M. CANIAN, J. Iași. — G. POBOAN, *inst. c. S.atina, J. Olt.* T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

*[△] Ochii au vėđut, ochii să crape (sară).

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — ANDREI MARINESCU *inv. c. Humele, J. Argeș.* — M. CANIAN, J. Iași.

Tu ți-ai făcut, tu să pătimești. Se ȑice celor ce cumpără câte ce-va fără să fi observat bine pe ce dă bani, și cu deosebire celor cari se căsătoresc cu fete cu năravuri rele. Are acelaș înțeles ca proverbul: *capul face, capul trage*.

4200 *[△] Ochii sunt oglinda inimei.

Dr G. CRAINICĂNU, *Conv. Liter. XXII*, p. 930. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Ochii oglinda inimei,

IOND. GOLESCU, *Mes.* II, p. 174.

Ochii oglinda sufletului.

Dr G. CRAINICĂNU, *Conv. Liter. XXII*, p. 931.

Veđi *Curvă, Hof.*

In privirea omului se pot citi gândurile, simțirile, apucăturile lui bune sau rele.

4201 *[△] Ómenii se cunosc după ochi.

M. CANIAN, J. Iași.

Veđi *Curvă, Hof.*

Acelaş înţeles ca la No. 4200.

- 4202 * Dă'mi ochii tăi, şi eu pe-ai mei, să vezi cum o să
'ţi pară.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovăţ,*
J. Vaslui.

Dacă ai judecă tu, ca mine, mi-ai găsi dreptate.

- 4203 Celi ce n'aru ochii, picior(e)le li portu. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 8.

Vezi Cap.

Acelaş înţeles ca la No. 2848, care este varianta Daco-Română a proverbului Istrien.

Quelli che non hanno occhi, i piedi li portana. ²⁾

Prov. Triest.

- 4204 Ochii având ai fost ca orbul,
Te-ai dus, m'ai slujit ca corbul.

A. PANN, II, p. 49 — HINŢESCU,
p. 126. — S. FL. MARIAN, *Ornit.* II,
p. 22.

Vezi Corb.

Se şice celor care nu sunt de nici o slujbă, de nici un ajutor.

Auras-tu donc toujours des yeux pour ne point voir,
Peuple ingrat.

- 4205 Nu vidzu di ocii, vai vedă di dzeni? ³⁾

PERICLE PAPAHAĞI, *Zveit. Iahres*,
p. 178.

Celui care înşelându-se la o afacere, crede că va isbuti într'-altă şi mai grea.

- 4206 Lasă 'i să 'şi scôţă ochii, că ei o (or) dă sémă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 115; II,
p. 102. — HINŢESCU, p. 127.

Ne îndemnă să nu ne amestecăm în certurile altora.

- 4207 * Scôte'ţi un ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt

Se şice, în glumă, când nu vrem să dăm ceea ce ni se cere.

- 4208 * [△] A unge ochii cui-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 477. —
T. SPERANŢĂ, I, p. 94. — S. I. GROS-
SMANN, *Dict. Germ.* p. 67. — M. CA-
NIAN, J. Iaşi. — G. POBORAN, *inst.*
c. Slatina, J. Olt.

¹⁾ Acei cari n'au ochii, îi vor duce piciorlele.

²⁾ Idem.

³⁾ Nu vedă cu ochii, va vedă cu sprincenele?

1° A 'i luà vederile, a 'l împedicà de a vedé.

2° A'l înșelà, a'l momi dându'i puțin.

3° A'l cumpără cu bani său dându'i un folos óre-care, a'l mi-tuî, a'l împacă cu puțin.

. Boterul strigă ca să yie,
Să 'ți tea vulpea, ș'apoî îți mai dă și ție
Vr'un bacșiș acolo, *ochiș să ți-ungă*,
Și 'ți mai mulțumesc.

T. SPERANȚĂ, I, p. 94.

Graisser la patte.

Prov, Franc.

4209 Are cu ce să 'ți ungă ochii.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 232.

Are ochiș ce să 'ți ungă.

A. PANN, III, p. 105.

Are avere, are cu ce să te cumpere.

4210 A făcut ochi(i) cât boul, dar târziu.

A. PANN, II, p. 37.— HINȚESCU,
p. 127.

Le-a venit minte la cap, dar cam târziu.

4211 Unde vede gârla închide ochii.

P. ISPIRESCU, *Leg. I. Edit.* 1872,
p. 176.

Se ȋce despre cel bețiv. A se adăogă acéstă variantă la nu-mărul 727.

4212 * De cât să 'i ȋei ochii, mai bine vięta.

M. CANIAN, *J. Iași.*

Omul orb nu mai e bun de nimic.

4213 * Are ochi numai să nu dé in gropi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

Se ȋce despre cel prost.

4214 Ochi aș și nu vęd, urechi aș și nu aud.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1556.

*Ochi aș și nu vor vedé, urechi aș și nu vor
audé.*

I. NEGRUZZI, III, p. 79.

Despre cei carı nu vęd, nici nu aud, saș se fac că nu vęd
ceea ce se petrece ȋmprejurul lor.

Ochî aû şi nu pot să vadă, urechî aû şi nu pot să audă, nici abur nu le este 'n buza.—DOSOFTEI, *Psa.* 134.

4215 * Are ochi se vadă şi urechî se audă.

V. FORESCU, c. *Folliceni*, J. *Suciava*.

Scie singur ce e de făcut.

Nu trebuie să te amesteci în trebile altora; fie-care trebuie lăsat să facă cum îi place.

4216 * △ Cu un ochiū la slămina şi cu altul la faină.

HELIADÉ-RĂDULESCU, *Tandal.* p. 18.—ION GHICA, *Scrisori.*—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 162.—DR. CRĂINICĂ, *Conv. Liter.* XXII, p. 930.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeş.*—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. *Dorohoiu.*—FR. DAMÉ, II, p. 9.

* △ C'un ochiū la faină şi cu altul la slănină.

BARONZI, p. 51.—HINŢESCU, p. 128.—GR. JIPESCU, *Rêur. Oraş.* p. 58.—G. POBORAN, *inst. c. Slătina*, J. *Olt.*—T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea.*

* A se uită cu un ochiū la slănină şi cu celălalt la faină.

M. CANIAN, J. *Iaş.*

* △ A căută cu un ochiū la faină şi cu altul la slănină.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 556.—FR. DAMÉ, I, p. 213.—PREOT C. BUNGETEANU, *inv. c. Cosovăţ*, J. *Mehedint.*

* Cauţi chiar ca o găină
Cu 'n ochiū la faină ş'altu la slănină.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 8; I, p. 26.

Cam cauţi ca o găină,
C'un ochiū la slănină
Şi altul la faină.

HINŢESCU, p. 31.

Vezi a se uită.

1° Se ȋice pentru cei care se uita cruciș, chioriș, ponciș și paliu.

3° Mai rar: a fi cu gândurile împărțite. — J. Vâlcea.

Veȋi snova din Povestea Vorbiu, A. Pann, I, p. 25—27.

Il regarde en Bourgogne la Champogne qui brille.

Prov. Franc.

4217 *[△] Cu un ochiu la gaie și cu altul la tigae.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Ol.

Acelaș înțeles ca la No. 4216.

4218 Cu un ochiu la răsărit și cu altul la apus.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.

Să ȋice pentru cei ce se uita cruciș (GOLESCU).

4219 * Cu un ochiu ride și cu altul plange.

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman.

Se ȋice de omul făjarnic.

4220 *[△] A avé ochii mai mari de cât burta (pântecele).

I. G. VALENTINEANU, p. 45. —

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,

J. Argeș. — FR. DAMÉ, III, p. 144.

Veȋi Pântece.

Se ȋice:

1° Despre omul lacom care poftesce mai mult de cât pôte mânca.

2° Despre cel care rivnesce la lucruri ce nu sunt de nasul lui.

Avoir les yeux plus grands que le ventre.

Prov. Franc.

E ten più j ócc ch an fa la pânza. ¹⁾

Prov. Rom.

Die Augen sind grösser, als der Bauch. ²⁾

Prov. Germ.

The eye is bigger than the belly. ³⁾

Prov. Engl.

4221 De nimic nu i se prinde ochii.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 159.

¹⁾ Coprinde mai mult cu ochii de cât cu pântecele.

²⁾ Ochii sunt mai mari de cât burta.

³⁾ Ochii e mai mare de cât burta.

* Δ *N'are de ce să i se prindă ochiul (ochi).*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș. — preot G. BUNGEȚIANU, inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

Se dice când te găsești în casa unui om sărac, sau într'o câmpie gôlă cu desăvîrșire.

«A-casă nu are de ce să i se prindă ochiul și a ridicat nasul sus.»

4222 * Δ *Îi sticlesc ochii în cap.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

E șiret.

4223 * Δ *Ei jocă ochii în cap.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 14. — LAURIAN & MAXIM, II. p. 476. — LAZĂR ȘĂINEANU, Semas. p. 346. — M. CANIAN, J. Iași. — FR. DAMÉ, III, p. 144. — I. CREANGĂ, Pov. p. 167. — ANDREI MARINESCU, inv. c. Humele, J. Argeș. — S. I. GROSSMANN, Dict. Germ. p. 85.*

* Δ *Îi jocă ochii, în cap, ca de drac.*

I. ARDORE, *ing. J. Buzău — ANDREI MARINESCU, inv. c. Humele, J. Argeș. — preot C. BUNGEȚIANU, inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

Arată pe cel rău și viclean. (GOLESCU).

Se dice femeii sau bărbatului curvar, sau hoț, sau meșter în minciună. — J. Argeș.

Se dice omului isteț care prin firea lui e făcut a privi și cele mai mici amănunte. — J. Mehedinți.

«Cum ajunge acolo, Ipate se și prinde în joc lângă un pușor de fată, căreia îi jucau ochii în cap ca la o șerpăică.» I. CREANGĂ, *Pov. p. 167.*

4224 *A'i luci ochii departe.*

BARONZI, p. 45. — FR. DAMÉ, III, p. 29.

E cu gândul la altele, dorește alt-ceva de cât ceea ce i se oferă.

4225 * Δ *A năluci ochii cui-va.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 4224.

4226 * \triangle A câtă în ochii cui-vă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Obraz.*

A iubi pre cine-va și a se ține de sfaturile lui.

4227 * A așteptă pre cine-va cu patru-deci de (patru) ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Cu ne-răbdare, dorind să 'l vadă mai de grabă.

4228 * \triangle A fi cu patru ochi.

T. SPERANȚĂ, I, p. 18; III, p. 24.—
HINȚESCU, p. 28.—T. BĂLĂȘEL, J. *Vâlcea.*

* \triangle Om cu patru ochi.

G. DEM. TEODORESCU, *Credinț. Datin.* p. 6.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Veđi *Carte, a Sci.*

A fi cu carte, învățat, a tot știutor, cu judecată.

Tu să faci ce ȋce popa,
Dar ce face să nu faci:
El *cu patru ochi* se chlamă
N'o să 'l judeci tu, să taci

T. SPERANȚĂ, III, p. 24.

4229 * N'are ochi să mă vadă.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI,
Mss.

* *N'am ochi să 'l ved (vêđ).*

A. PANN, II, p. 130.—HINȚESCU,
p. 199.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *a Vedé.*

A nu vedé pre cine-va cu plăcere, a 'l uri.

4230 * A nu avé ochi de cât pentru.....

FR. DAMÉ, III, p. 144

A se uită numai la dînsul, a 'l iubi.

4231 * \triangle A nu 'și lua ochii de la cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaş înţeles ca la No. 4230.

4232 *[△] Umblă (e) cu ochii logodiţi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 174; I, p. 128.—HINŢESCU, p. 128.—M. CANIAN, J. *Iagî.* — LAZĂR ŞĂINEANU, *Semas.* p. 350.—GR. JIPESCU, *Răur. Oraş* p. 113.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.* — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 125.

Adică e bêt.

4233 *[△] A face (avé) ochii patru.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 96.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 381.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.—DIM. ZANNE, J. *Ilfov.*

*[△] A face (avé) ochii 'n patru.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.—M. CANIAN, J. *Iagî.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi*, J. *Covurluii*. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.* — T. BĂLĂŞEL, *înv. J. Vâlcea*.

A fi cu ochii în patru.

FR. DAMÉ, III, p. 144.

*[△] A deschide ochii în patru.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 611, 1131 & 1493. — HINŢESCU, p. 127. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubeni*, J. *Dorohoi*.

Deschide ochii patru.

A. PANN, II, p. 73. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 160.—VARARON, p. 31.

Vedî Pungă, Ureehîe.

A privi bine, a fi cu băgare de sémă, măi ales la cumpărat; a se păzi bine.

«Deschideţi ochii 'n patru, de nu vreî să 'ţi deschiţi punga»

4234 *[△] Intre patru ochi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 95 & 478 — M. CANIAN, J. *Iagî.* — FR. DAMÉ, III, p. 145.—E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi*, J. *Covurluii*.

În taină, fără martori, fiind numai doi de față, cel care spune și cel care ascultă.

Entre quatre yeux.

Prov. Franc.

4235 * △ Nică cât te-ai mânji la un ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Förte puțin, și chiar nimica.

«N'are bani *nică cât te-ai mânji la un ochi.*»

4236 * Fără să ăică: negri ăi-'s ochi.

De EL. SEVASTOS, *Pov.* p. 37.—
M. CANIAN, J. Iași — AT. PETRESCU,
ing. Curtea-de-Argeș, J. Argeș—
CRISTEA GEORGESCU, *magistr. c. Huși*,
J. Fălci.

Fără să 'i spue nimic care să 'l supere, fără să 'l întrebe ce-va.
Se ăice și de omul blând care nu e în stare să supere pe
nimeni; «*nică nu 'i în stare să 'ă ăică: negri 'ă-s ochi.*»

«De odată se duse el, umblă în tôte părțile *fără să 'ă ăică* nimene
negri ăi 's ochi.» — ELENA SEVASTOS.

4237 Cu ochi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 478.

Adică real, manifestat, împelițat, lucrul însuși în pele și în corp.

4238 Cu ochi și cu sprîncene

BARONZI, p. 48. — FR. DAMÉ, IV,
p. 95.

* △ *A face un lucru cu ochi și cu sprîncene.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 478.—
preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Co-*
sovăț, J. Mehedinț.

* △ *A fi cu ochi și cu sprîncene.*

BARONZI, p. 45. — P. ISPIRESCU,
Rev. Ist. III, p. 379. — G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt. — T. BĂ-
LĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

* *Ochenat și sprîncenat.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III*, p.
379. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*,
J. Olt.

Acelaş înţeles ca la No. 4237. Se dice de un lucru adevărat. învderat, vedit, înţeles şi sciut de toţi, de o faptă prea afară din cale de rea, etc.

4239 * \triangle A 'i lăcomi ochii.

G. POBOBAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A dorì mult.

4240 * \triangle 'I-a scos ochii, ca de bubuag.

N. MACHIDON, *stud. c. Nicoreşti, J. Tecuci.*

S'a prea încărcat. De greu ce 'i eră, i se umflase ochii ca de un buboiu.

4241 * \triangle A avé ochi răi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476 —
FR. DAMÉ, III, p. 144. — G. P.
SALVIU, *inv. c. Smulţ, J. Covurlui.*

1° Carì aduc răul celui la care se uită, a avé ochi carì deochie.

2° A se uită cu invidie, cu ne-plăcere, supărare, mânie, ură, etc. la cine-va; se dice în opunere cu *ochi buni*.

«Are ochi răi pe toată lumea.»

4242 * A avé ochi buni.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

Se dice în opunere cu *ochi răi*. A se vedé No. 4241.

4243 * \triangle A dà cu ochii în foc.

G. POBOBAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A se înşelă, a se pîrli.

4244 A fi ochiul cui-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

Vede Mând.

A fi slăbăciunea cui-va, acel prin care vede şi află totul.

4245 * A fi lumina ochilor cui-va.

G. POBOBAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fi scump, a fi drag cui-va.

4246 * Δ Ca ochii din cap.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 824 & 1385 — LAURIAN & MAXIM. II, p. 475. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 153. — ION AL LUI ȘIERA, *Pov.* p. 27 & 139. — DR. CRAIȚICĂ, *Conf. Lit.* XXII, p. 30 — S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 108. — T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Δ Ca de ochii din cap.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 203.

Δ Ca la ochi.

GR. JIPRSCU, *Opinc.* p. 55

Arată cât de mult prețuim sau iubim un lucru, sau o persoană asemănându-l cu ce are omul mai scump în lume.

«Acum vede-se Ipate, ce poate Chirica, și-i eră drag *ca ochii din cap.*» — I. CREANGĂ, p. 153.

Tenir à quelqu'un comme à la prune de ses yeux
Prov. Franc.

4247 * Și ochii din cap.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1279.

Adică foarte mult, tot ce am avut.

«Am cheltuit *și ochii din cap* până când am vădit o mare» — HĂGI PETCU.

4248 * Ochii și...

* *Ochii din cap și...*

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman.

* *și ochii din cap.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 266.

Ne îndemnăm a îngrijii de aproape de un lucru, precum am păzi ochii din cap.

«Fata *și ochii din cap*, căci atâtă vi-e lecul.» — I. CREANGĂ.

4249 * Δ A avea ochii cârpiți.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

A fi prost.

4250 * \triangle A fi cui-va ca sarea în ochi.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 85.—GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dubrovăț*, J. Vasluiș.

A fi cui-va sare în ochi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1057

Vedî Drag, a Iubi.

A nu 'i fi drag, plăcut.

4251 * \triangle A 'l legă la ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

* \triangle A 'l brobodî la ochi.

GAVR. ONIȘOR, *prof. J. Tutova*.

Vedî Gard, Perdea.

1° A 'l îmbrobodî, a' l fermecă.

2° A 'l legă de gard, a 'l înșelă, a 'l prostî.

«I-a legat ochii nevêsta.»

4252 * \triangle A luă la ochi.

AL. ODOBESCU, III, p. 159. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 197. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 477. — M. CANIAN, J. *Log.*—FR. DAMÉ, III, p. 145. — E. I. PATRICIU *inv. c. Smulț*, J. Covurluiș.

A luă la ochi bun.

ENACHI KOGĂLNICEANU, *ap. Damé*, III, p. 145.

A luă (avé) a ochi.

N. COSTIN, *Letop. Mold.* II, pag. 80 & 89.

1° A ochi. a pune, a îndreptă ochii său arma într'o țință.

2° A observă, a însemnă, în înțeles bun său reu.

3° A iubi pre cine-va.

«— Dar acest cal ți l'ai ales?

— Apoi dă, tată, cum a dă tîrgul și norocul; am de trecut prin multe locuri și nu vreau să mă ție omenii la ochi.»—I. CREANGĂ.

«Acum Hanu avînd a ochi pre Nicolai-Vodă.» — N. COSTIN.

4253 * A pune ochii pe cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Acelaș înțeles ca la No. 4252, § 2 și 3.

4254 * △ A pune ochi răi pe cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A prinde necaz pe dînsul.

4255 * △ A luă de ochi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 477. —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A amăgi, a ameți, a uîmî, a seduce prin frumusețea lui.

2° A apucă pe ne-așteptate, cu mare violență.

4256 * △ A apucă de ochi.

B. P. HĂȘDĂȘ, *Etym. Magn.* p.
1394. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*
— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Olt.

1° A 'l face să creadă ceea ce nu este. — B. P. HĂȘDĂȘ. Acelaș
înțeles ca la No. 4255. § 1°.

2° A minți, a tăgădui. — I. BĂNESCU.

3° A uîmî, a ameți prin frumusețea lui.

4257 * △ A 'i crepă (plesni, sări) ochii.

*Semin. Buc. cl. VII prin P. GĂL-
BOVICĂȘ, prof. — T. BĂLĂȘEL, inv.*
J. Vâlcea.

1° De ciudă.

2° De rușine.

«Spune'î adevărul în față să'î crape ochii.»

3° De muncă, oboselă.

4° De fôme.

4258 * △ 'I-a sarit un ochiū să vadă cu celă-l-alt mai bine.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se ȃice, in batjocură, celui ce nu a vȃduț un lucru.

4259 * △ A cîupi de ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 4256 § 3.

«M'a cîupit de ochi prin frumusețea ei.»

4260 * △ A luă ochii.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 477. —
M. CĂNĂN, *J. 1911.* — A. PANU, I,
p. 139.

* △ *A prinde och ȳ.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A amăgi, a ameți. a seduce. Veđi No. 4255.

2° Se ȳice despre un lucru placut. frumos strălucitor.

«*Haïnele ei ochii 'Ńi ȳed.*» — A. PANN.

Cu acelaş înteles Francesul ȳice: *cette personne portait un costume éblouissant.*

4261 * *A 'i fugi ochiu.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 95 & 99.

A nu 'şi puté opri ochii pe un lucru, atât de strălucitor şi de frumos este.

«*Ńi fugiaŃ ochiŃ de atâta strălucire.*» — I. CREANGĂ.

4262 * △ *A 'i alunecă ochiu după ce-va.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'i fi plăcut, drag la inimă.

4263 * *A sorbi cu ochiu pre cine-va.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 167 — LAURIAN & MAXIM, II, p. 478. — LAZAR ŞĂINEANU, *Semur.* p. 344. — P. LEPIRE-CU, *Lig.* I, *Elit* 1872, p. 173. — HINŢESCU, p. 177.

* △ *A sorbi din ochi pre cine-va.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* *A mâncă cu ochi pre cine-va.*

N. POPESCU, *Calend.* 1882, p. 18. — FR. DANÉ, III, p. 144. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 478. — M. CANNAN, J. *Luşi.*

* △ *A mâncă din ochi.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A sorbi cu privirea.

N. POPESCU, *Calend.* 1882, p. 18.

A se uita la cine-va cu mare dragoste, ca la un lucru frumos şi plăcut.

Cum să mi se pară, mări Chirică? Iea *par'că-mă vine s'o sorbă cu ochii*.
de dragă ce-mi e. — I. CREANGĂ.

4264 * △ Mânca 'ți-ași ochii.

T. BĂLĂȘEL, *în*r. J. Vâlcea.

Se dăce celui ce ți-e drag și când ești saū de o vîrstă cu el
saū mai mare, și cu deosebire când ți-a facut un bine saū are
să 'ți facă.

4265 * A 'i sclipi (licări) ochii după ce-va.

G. POBORAN, *înst. c. Slatina, J. Ol.*

A 'l dorî fôrte mult.

4266 * △ A i se scurge ochii de (după)....

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 176; *Leg. p. 24. 47 & 72.* —
BARONZI, p. 40. — HINȚESCU, p. 127
& 128. — M. CANIAN, *J. Iași.* —
FR. DAMĂ, III, p. 144; IV, p. 43.
— GR. JIPESCU, *Opinc. p. 79; Opinc.*
p. 129.

* △ A 'i cură (se scură) ¹⁾ ochii după.

G. P. SALVIC, *înv. c. Smulț, J. Cocurlui.*

1° De plâns.

Pe altul cine plânge ochii lui *ișl scurge*.

HINȚESCU, p. 128.

2° De dragoste.

«Fata de împărat, tot uitându-se la el, *i se scurgeă ochii* după fruunu-
seșea și după boful lui.» — P. ISPIRESCU, *Leg. p. 47.*

3° De poftă; cu deosebire a rîvnî la lucruri de mîncare.

4267 * △ A prăpădi din ochi pre cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 276.*

* △ A pierde din ochi pre cine-va.

G. POBORAN, *înst. c. Slatina, J. Ol.*

A se uită cu mare drag la cine-va, a 'l iubi grozav.

¹⁾ În popor nu se dăce *curge* ori *scurge* ci *cura* ori *scură*.

«Și de aceea Harap-Alb o prăpădeă din ochi, de dragă ce-l eră.» — I. CREANGĂ.

4268 * Δ A avé perî rîi în ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi No. 2280.

Căutatură urfîă, a deochîa; n'are noroc, n'are parte, nici ascultare.

Unîl ômenî, pre carî îî dor ochiî, ȑic că aû perî rîi și se duc la babe de 'î scôte.

4269 * Δ A scôte ochii cui-va.

NICOLAE COSTIN, *Letop. Mold. II*, p. 54. — LAURIAN & MAXIM, *II*, p. 477. — DR. CRAINICĂ, *Conv. Liter. XXII*, p. 930. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 122. FR. DAMĂ, *III*, p. 144. — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bîrlad, J. Tutova*. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Vezi Frate.

1° A amăgi, a amegi, a seduce.

«Turculul să 'î dai bani, și să 'î scoți ochiî.» — N. COSTIN.

2° A 'l dojenî cu asprime.

«Bărbatu meû îmi scôte ochiî că mă țiu cu cutare.»

3° A 'l supêră, a 'l necăji reamintindu'î binele ce 'î-a făcut.

«Îmi scôte ochiî că mi-a dat saû făcut cutare lucru.»

4270 * A 'și scôte ochii.

ION NECULCE, *Letop. Mold. II*, p. 302. — I. CREANGĂ, *Conv. Liter. X*, p. 375; *Pov.* p. 107. — *Conv. Liter. IX*, p. 4.

Nu vè scôteți ochiî unul altuia.

A. PANN, *II*, p. 152. — HINȚESCU, p. 127.

1° A fugî fôrte iute.

2° A căută sa facă rîu cui-va.

«După ce aû ajuns Nicolai-Vodă în Galați, atunce aû sosit și Dimitrașcoi Vodă din Țarigrad în Galați, și aû mers Nicolai-Vodă la gasda lui Dimitrașco-Vodă de s'aû împreunat amîndot, care nu puțin lucru aû făcut Nicolai-Vodă atunce, de aû mers la gasda lui Dimitrașco-Vodă, că alți Domn-nu mai staû să se împreune după ce sê maziiesc, ce fug unul de altul să 'și scoți ochiî. — ION NECULCE.

4271 * A 'și scôte ochii pentru cine-va.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

A face ori-ce, a se băga în foc pentru cine-va.

4272 * Δ A 'și scôte ochii cu ce-va sau cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 477.

Poftă trupescă.

4273 * Δ A 'i scôte prin ochi.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A supără pre cine-va, a 'i aduce minte des de binele ce 'i-ai făcut.

4274 Cu ochii în 2 perii.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 9.*

Vezi *Cap. VI. c. Păr,*
Vorbă.

De o colóre ne-hotărîtă.

4275 * Δ A avé ochi la spate.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 4276.

4276 Δ A avé un ochi după căfă.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 5.*

* *A avé ochi în căfă.*

DIM. ZANNE, *București, J. Ilfov.*

Vede tot, nu 'i scapă nimic din tot ce se petrece împrejurul lui.

$\text{᾽Οπισθεν κεφαλῆς, ὀμματα ἔχει. } ^1)$

Prov. Elin.

In occipitio oculos habet. } ^2)

Prov. Lat.

Elinii ca și Latinii întrebuintău această țicere pentru ómenii prevădători și circonspecți.

4277 * Δ Până le sar stele verzi din ochi.

GR. JIPESCU, *Opincar, p. 40.—*
G. POBORAN, *in t. c. Slatina, J. Olt.*

¹⁾ Are ochi în căfă.

²⁾ Idem.

Se ȕice pentru cei cari aũ muncit fõrte mult. Veđi No. 297.

4278 * \triangle Să 'ȕi dai cu degetul în ochi.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Când e întuneric besnă.

4279 * \triangle A se face întuneric (negru) înaintea ochilor.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Când ești supărat rău și fără veste; când ȕi se vestese o ne-norocire.

4280 * A aruncă cui-va șperlă în ochi.

N *** , c. Bêrlad, J. Tutova.

* A pune cui-va nisip în ochi.

M. CANIAN, J. Iași.

Veđi *Pulbere*.

A înșelă, a amăgi pre cine-va, a'l face să vadă lucrurile altfel de cât sunt Veđi No. 1085.

4281 * \triangle A dà peste ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olț.— T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

1° A dà palme peste ochiũ.

2° A lucră fără băgare de sémă; a face ce-va cum s'o în-ȕimplă, bine rău, numai să fie făcut.

«Dăi peste ochi» adică: fă-l cum l'ai face.

4282 * \triangle Ochii de boũ.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 475.—
M. CANIAN, J. Iași.— T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Adică mari. În Omer întilnim adese-orî denuniirea de Βοὸπις ; *Αὐάνα , Minerva cu ochii de boũ.

4283 * \triangle A face ochii ca de boũ.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A se uită cu ochii mari la ce-va. Se ȕice mai mult în bat-jocură.

4284 * Ochii de gâscă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 475.

Adică albastră, spălaciă.

4285 * Ochi de pisică.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 475.

1° Adică căprii deschiși, aprópe galbeni.

2° Vicleni. Veđi No. 1743.

3° Miscători și ageri. Veđi No. 2143.

4286 * △ Ochi de bróscă (broscoiu).

LAURIAN & MAXIM, II, p. 475

Adică eșiți din melcii lor, bulbucăți.

4287 * △ A faci ochii ca de bróscă.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A se uită cu ochii mari la ce-va; se ȃice mai mult în bat-jocură.

4288 * △ A face ochii ca de capră innecată.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Acelaș înȃeles ca la No. precedent.

4289 * △ Ochi de șerpe (șerpóică).

LAURIAN & MAXIM, II, p. 475.—

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° Mici și rotunđi.

2° Ageri, vioi.

4290 * Ochi de vasilic.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Reutăcioși, cari pėtrund tóte.

Regard de basilic.

Prov. Franc.

4291 * △ A avé ochi de corb.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Negri și frumoși.

4292 * △ A avé ochi de mura.

* △
Are ochi de mură
Cară inima 'ȃi fură.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Negri și frumoși.

4293 * △ A 'i albi ochii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Așteptând după ce-va; a i se urî așteptând.

4294 * △ A 'i înverși ochii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

1° De durere.

Iți dau o palmă de 'i înverdesc ochii.

2° De dor, așteptând mult ce-va.

Mi-a înverșit ochii așteptând.»

4295 * △ A da ochii în gene.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 97.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *înveșt. J. Vâlcea.*

A închide ochii, a ațipi.

4296 * Cât te-ai șterge (frecă) la ochi.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 77 & 107; Basme, II, p. 139.* — FR. DAMĂ, *III, p. 114.*

Cât (să) te stergi la ochi.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 114 & 388.* — FUNDESCU, *Basme. p. 34.*

* *Cât te ai șterge la un ochi.*

N. POPESCU, *Calend. Basm. 1880, p. 30.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Cât te freci la un ochi.

N. POPESCU, *Calend. Basm. 1880, p. 70.*

* *Cât ai strânge din ochi.*

POMPILIU, *Conv. Lit. IX. p. 188.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veți Clipă, Clipădă, a Clipi.

Intr'o clipă, într'un scurt interval de timp

En dacame esas pajas. ¹⁾

Prov. Span.

4297 * Nicî cât te ai mânji la un ochiă.

G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Olt.

Adică foarte puțin.

4298 A fi negru înaintea ochilor.

I. CREANGĂ, Pov. p. 227.

A fi dispăcut, a fi urît cui-va.

«Remănere-ași păgubaș de dînsul să rămân și să 'l vîd, cînd mi-Oiî vedé cîfa; atunci și nicî atunci, că tare mi-I *negru înaintea ochilor.*» — *I. CREANGĂ.*

4299 * A fură cu ochii.

I. CREANGĂ, pov. p. 276.

A se uîtă pe furîș.

«Nu 'i vorbă, și ea *fură cu ochii* din cînd în cînd pe Harap-Alb.» — *I. CREANGĂ.*

4300 * Cn cîda ochiulî.

DIM. CANTEMIR, Ist. Ierogl. p. 350.

Acelaș înțeles ca la No. 4299.

«Eû frate, pînă într'acéstă vreme duhurile înădușindu-mî tôte viclîșugurile Corbului, cum se țice, *cu cîda ochiulî* căutînd, pentru vocea ta li-a tăcut.» — *DIM. CANTEMIR.*

4301 * Par'că umblă cn ochii legați.

GAVRIL ONIȘOR, prof. c. Bîrlad, J. Tulova.

Nu vede nimic, nu 'și dă sîmă de ceea ce se petrece împrejurul lui.

4302 * A face ochi.

*1)^a SOFIA NÂDEJDE, Nuv. p. 123
— LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.
FR. DAMÉ, II, p. 6.*

1° Se țice despre dobitocele a căror pui se nasc orbi, și încep a vedé numai după câte-va țile.

2° A se deșteptă, a se trezi din somn.

3° Se țice despre omul care începe a înțelege, a pricepe.

¹⁾ Intr'un: dă 'mî aste paie.

4303 * A face ochi mari.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.—
FR. DAME, III, p. 144. — M. CANIAN, J. Iași.

1° A se deșteptă bine.

2° A se miră, a fi surprins

4304 * A face ochi mici.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

1° A fi somnoros.

2° A se face că nu vede.

4305 * A face ochi dulci.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

A se uită cu dragoste la cine-va.

Faire les yeux doux à quelqu'un.

Prov. Franc.

4306 * A deschide ochii.

M. CANIAN, publ. J. Iași.

Vezi No. 4302.

1° A se păzi, a băga de seamă.

2° A se miră.

4307 * A deschide ochii cu (pe) cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Statina, J. Olt.*

A'l cunósce bine, a fi crescut împreună.

4308 * Să nu 'i vađa ochii.

M. CANIAN, publ. J. Iași.

* *Să nu 'l vađa în ochi.*

G. POBORAN, *inst. c. Statina, J. Olt.* T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Când îl urăsce.

4309 * [△] Abia îl vėd în ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Statina, J. Olt.*

M-e főrte drag.

4309_b * A vedé pre cine-va cu ochii săi.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

A fi orbit de cine-va.

4310 * A 'i citi în ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'i cunósce. a 'i ghici și gândurile cele mai ascunse.

4311 * △ A face ochii rătă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A se uită jur-împrejur.

4312 A beli ochii.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar, p. 65.*

Veđi No. 3558.

1° A 'și deschide ochii, a băgă sémă.

2° A fi om vioiú, sprinten, muncitor.

3° A se miră.

4° A se uita la ce-va îndelung, protestește și cu pierdere de timp.

4313 * △ A face cu ochiul.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 25; I, p. 85.*— HINȚESCU, p. 56.— LAURIAN & MAXIM, II, p. 476 & 477.— ANDREI MARINȚESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

A face semne de înțelegere.

Faire de l'œil à quelqu'un.

Prov. Franc.

4314 * △ Cu ochii duși.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Aprópe de mórte.

4315 * △ A dà ochii peste cap.

1° A leșiná.

2° A muri.

4316 * A băgá ochii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A privi bine, cu băgare de seamă.

4317 * A închide ochii.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 477.

1° A muri.

2° A trece cu vederea, a se face că nu vede răul ce se face, a lăsa să treacă, să se facă fără a se împotrivi.

3° A se arunca într-o primejdie luându-și inima în dinți.

4° A nu băga seamă, a nu se gândi la ce face.

4318 * △ Ochiu ne-adormit.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurlui.*

Adică harnic, nu se odihnesce și toate le cercetază și le vede.

OM

Vedî Apă, Ban, Bătrân, Bălă, Cal, Calic, Cumpănit, Del, Dumneșu. Dușman, Flecar, Fricos, Gând, Harnic, a se Imbăta, a Imbătrâni, Indărănic, Insemnat, Inselept, a Inveșă, Inveșat, Lăudos, Măiere, Munte, Ne-slujit, Nevoș, Nevoșag, Cap. XIX & XXI, c. Om, Pașimă, Pom, Resbotă, Rău, a Ride, Rușine, Străat, Tăpă, a Umblă, Vin, Voinic, etc.

CREDINȚE DESPRE OM.

I

Omu este făcut de pământ, d'asta e așa de ticălos și de subred. După ce a închipuit Dumnezeu pe om din pământ, i-a suflat în gură, și el numai de cât a înviat. Oamenii ai de demult au fost jidovi, adică nisce oameni grozav de mari: capu ca hîrdău al de cinci vedre, ochii ca taerile, mâinile ca putinele, picioarele ca ulele, deștele ca moșorele, unghile ca secarile, dinții din gură ca stare'e plugului.

Al mai mare om din lume a fost Adam, omu al de l'a făcut Dumnezeu întâi și năst. Capu lui era grozav de mare și nu putrezise nici până când a venit Domnul Hristos pe lume. Un împărat vădînd capu lui moș Adam pe câmp, i-a înfricoșat când l'a vădît așa de mare și, ca să nu se înfricoșeze osten, a pus o mie de soldați ca să care pîet l ca s'o copere. Și stăi a fost de mare că o mie de oameni abia în trei zile au putut'o coperi. Omenii ăștia, ai mici, cum suntem și noi, sunt ișiți încoă, în urma Domnului Hristos, că și Domnul Hristos a fost tot jidov mare. Noi, ăștia d'acum, suntem pe lângă jidovi ca nisce musce mittele. Odată nisce oameni d'ăștia erau cu plugu și ei în câmp. Vine la ei o fetiță de jidov ca de dește-cinci spre dește ani, și îi țea în pîlă pe ei, vr'o trei oameni, cu plugu și cu vr'o șese boi cu tot, și îi duce în pîlă ca pe nisce șoreci la mună-sa, și ășe: «Uite, mamă, ce găsit eu colea. Nisce musce sgăriau pămîntu.»

Da mă-sa ȕise: «DnI, mamă, acolo că aștia sunt ȕmenii care are să moș-tenescă pămîntu d'acu înainte,» și I-a dus iar în pȕlă dă unde-I luase

Dumneȕu a prăpădit pȕ jidovii aștia că să făcuseră rei dȕ nu sȕ mai, înȕlegea cu ei dȕ loc. Întâi și întâi I-a orbit pȕ toȕi cu nisce musce mă-runȕele care trag la ochi, și ei, după ce a rămas orbi, a murit toȕi dȕ sȕme, că nu să mai putȕ arăni, și așa a scăpat Dumneȕu lumea dȕ spurcaȕii aia dȕ jidovi, care erău mart dȕ călcau dintr'un munte în altu. — MARIA ȘINOU c. Ștefănescȕ, J. Vlcea, în *Sezătoarea*.

II

Întâi ci-că a fost *Jidovii*, apoi ce-va mai micl a fost *Uriășii* cum, dă pida, a fost *Doicum* și *Arap-buzai*, care mulȕi din ei avȕu numai căte un ochiu în frunte. *Cătcăunii* a fost tot ȕmeni mari, da a fost cu douȕ capete, și ei mȕncău ȕmeni d'ni noștri, îi prindȕ în căte o casă mare unde le da dȕ mȕncare numai simbȕre de nucă, cu pâne și cu mȕlaiu dospit, și sȕ îngrășeȕ bleȕii Romȕni dȕ sȕ iăcȕu iamȕn ca porcii, și cȕnd să în-grășă, luă căte unu dȕn ei, și îi băgă în cuptȕre arse, cu cămași cu tot, dȕr le da brȕnci Cătcăunii aȕ fost ai mai rei ȕmeni după faȕa dȕ pȕmînt.

A mai fost și ȕmeni *jumătate-dȕ-om*, cu o mȕnă, c'un picior, cu un ochiu, cu o urchie, c'o *jumătate-dȕ-gură*, c'o jumătate de nas, și cu tȕte jumătate. Aștia a fost ai mai proșii și ai mai slabi ȕmeni după lume.

A mai fost ȕmeni cu *șȕpte picȕre* și cu *șȕpte mȕni*, da n'a fost putȕnd nimic, că sȕ încurcău singuri în atȕtea picȕre și atȕtea mȕni.

Acuma nu mai sunt nicl un fel dȕ ȕmeni opȕciȕi pȕ pȕmînt. Li s'a per-dnt ruda la toȕi; acuma nu mai sunt dȕ cȕt romȕni d'ni noștri și ȕmeni sȕlbatici, carl sunt tot ca noi, dȕr că sunt negri și flocoși

Mai sunt *pitici*, ȕmeni ca copilașii dȕ mari, da sunt bȕtrȕni, cu mus-tȕi și barbă, și sunt grozav de țapeni, trȕnteșce p'al mai volnic om. Aia ci-că mai siut și acu, și căte-un boer cumpȕră căte unu dȕ modă. — COSTACHE ȘBURLEA c. *Zlȕtarȕ*, J. Vȕlcea, în *Seȕtoarea*.

A se vedȕ și legendă de la cuvintul *Mȕtere*.

În aceste credinȕe întîlnim reminiscenȕa despre potop, Titani, Ciclopi și Polifem, Pigmei și Gnomi. Ce-va mai mult înre creaȕiunile imaginaȕiei lui Swift și credinȕele poporului nostru gȕsim mai multe asemȕnȕri curȕose, de pilda: ȕmeni cu șȕpte picȕre, fetiȕa de jidov care găsește plugari a-rȕnd și-i duce la mă-sa cu boi cu tot, și alȕele.

4319 * Omul e ca iȕrba, ȕilele lui ca flȕrea.

I. G. VALENTINEANU, p. 8 & 25.

Omul e ca iȕrba, ȕilele lui ca flȕrea cȕmpului.

V. ALEXANDRI, *Teatr*. p 1720.

Omul ca iȕrba sȕ usucȕ.

IORD. GOLESCU, *Mss*. II, *Asem*. p. 14.

*Atȕt omul cȕt și slava lui, ca flȕrea cȕmpului,
îndatȕ înflorește, îndatȕ să și vesteȕesce.*

IORD. GOLESCU, *Mss*. II, *Asem*. p. 14.

Veȕi *Cap*. V, c. Dȕ.

Aratȕ scurtimea vieȕii. Acȕstȕ ȕicere ne vine din Biblie.

*Omul este ca ierba, ȕilele lui ca flórea câmpului:
aşa va înflori.*

Psalm. DAVID, CII, 15

L'homme florit pour mourir.

Prov. Franc.

Ἀνθρώπος ἐστὶ πνεῦμα καὶ γλαυρόνουν. ¹⁾

SOFOCLE, A'ax.

Homo bulla. ²⁾

Prov. Lat.

4320 Omul, de ceea ce-i place, d'aceea sē ingraşă.

IORD. GOLESCU, Mss. II, p. 184.

Dē ce sē ingraşă omul? Dē ceea ce lui ē place.

IORD. GOLESCU. Mss. II, p. 225.

** ^Δ Omului de ce 'i place, d'ac (aia) sē 'ngraşe.*

*A. PANN, II, p. 81. — HINTESCU.
p. 136. — Pr-ot C. BUNGETIANU, inv.
c. Ciorêf. J. Mehedinç.*

Omul de cei place, de aceia sē ingraşo.

PANN, II, p. 82.

Adică fie-ce om trebuie să trăiescă cum îi place, se ȕice mai ales când cine-va se deosebesce prin gustul său de cei-l-alți, fie la mâncare sau la orî-ce alt.

4321 * Omul nu scie din ce se ingraşă.

Adese-orî ne displac mâncări care ne ar fi de un mare folos.
Se ȕice mai ales când ne aflăm la o masă mai próstă,

4322 Omul fară muşere, ca un om firă cămaşă.

*IORD. GOLESCU, Mss. II, Asem.
p. 10.*

Arată cât de mult preţnesce muşerea pentru bărbat.

Sub cuvîntul de *om*, in popor se înţelege adese-orî, barbat, precum se dovedesce în urmatórea urare la palar :

Să trăiesc eu şi eu,
Şi gineile sócră-mea,
Fectorul tatii şi a muiii,
Şi omul nevestii me e;
Să-audă bine d' mine,
N ci eu să mă prăpădesc.

¹⁾ Omul este suflare şi umbră.

²⁾ Omul este o bulă de aer.

4323 Omul vrednic să face munte și punte.

A. PANN, II, p. 49.

*Omul vrednic să face munte (luntre) și punte
și trebuie să ăasă la liman.*

A. PANN, II, p. 86.— HINȚESCU,
p. 135.

Vezi *Luntre, Munte*.

Omul vrednic întrebuițază toate mijlocele de scăpare, când se află într'o strîmtóre, într'o mare primejdie.

4324 Omul trăesce cu ce bagă în gură.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 49; I,
p. 129.— HINȚESCU, p. 135.

Nu trebuie să ne gândim numai la mîncare, însă nici s'o disprețuim prę mult.

Acelora cari se gîndesc numai la trebuințele trupului li se ȳice că *omul nu trăesce numai cu ce bag  în gură  i cu că-vîntul lui Dumnezeu*.

Omu 'n fie ce ȳi
Trăesce cu b atur 
 i cu ce bag  'n gură

A. PANN, III, p. 97 & 98.

4325 Omul ca umbra, îndată piere cum  i lipsește lumina.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 14.

Arată c t de repede  i de u or se p te pierde omul.

Pindar spune încă cu mai multă energie: $\sigma\iota\lambda\acute{\alpha}\varsigma \delta\upsilon\alpha\rho \delta\upsilon\nu\theta\rho\omega\pi\omicron\varsigma$,
omul e visul unei umbre.

4326 Om cu om pr  anevoie să s'asemene întocma la fa  
 i la naravuri.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 136.

Arată deosebirea între  meni.

Il y a grande différence d'homme   homme.

Prov. Franc.

4327 Omul p  p m nt, dar ingerii   cer.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

Adică fie-care unde i să cuvine (GOLESCU).

 i precum ȳice B. Pascal: «L'homme n'est ni ange ni b te,
et le malheur est que, qui veut faire l'ange, fait la b te.»

4328 * Δ Omul gândește (și) rele și bune.

A. PANN, II, p. 38. — HINȚESCU,
p. 133. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. *Humele*, J. Argeș.

Are părți rele și părți bune.

4329 Pe omul la (mai) mari drăcii îl tae (taie) capul.

A. PANN, II, p. 123. — HINȚESCU,
p. 135.

Se ȋice când vedem pe unul făcând lucruri cari nici nu e
ar fi trecut prin minte.

4330 Omul ca luminarea, când luminează atunci se sfirșasce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 14.

Omul móre când a dobândit experiență și învățatură, și toc-
mai atunci când ar puté să fie folositor în lume.

4331 * Tot omul bun prinde carne.

Veđi Carne.

Românul, ca și cele-l-alte popóre, a observat că omul gras
este, de obicei, bun la inimă, pe când cel slab e reütăcios, fă-
țarnic, ține-minte.

«Păziți-vé de acest tinér slab» ȋiceú Romanii arătând pre
Iuliú Cesar și Francesii pre Bonaparte.

4332 * Δ Om bun, dar cu naravu dracului.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*,
J. Vasluiú.

Când un om reü, pare a fi bun, saü e crețut ast-fel de óre-
cine.

4333 Ómenii ca degetele, nici unul cu altul s'aséménă.

HINȚESCU, p. 129.

Veđi Deget.

Arată ne-aseménarea între ómenii și mai ales între frați.

4334 * Δ Om cu om nu se lovesce.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Acelaș înțeles ca la No. 4326 & 4333.

4335 Omul cu cap ușor
Sé invirtesce ca un mosor.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 14.

Se dă în vînt fără nici un rost.

- 4336 * Ce drac mai mare, mai rău și mai fără inimă îți
trebuie ca omul ?

M. LUPESCU, *Șezdt.* I, p. 242.

Arată răutatea ne-întrecută a omului.

- 4337 * △ Pe om în diua de ađi sē 'l pui în piuă, și să dai
cu chilugul peste el, și nu 'l nemeresci.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Veđi *Piuđ.*

Atât de șiret este.

- 4338 * △ Căți ómenī atâtea năravurī.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 169. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș. — preot C. RUNGEȚIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți. H.
D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Căthi om ș-mintea-l' 1)

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.*
II, p. 160.

De ar face nescine nu sciū cāt bine, nu pōte plăcē la toți, și
precum đice cronicarul, «sfatul alege cātă osebite este între om
și om » 2)

- 4339 Orī om, orī semē-ăturā
Nu se schimbă din natură.

A. PANN, *Nastratin-Hogea*, p. 24.

Nici crescerea nici învățatura nu pot schimbă firea omului.

- 4340 Din omul bun, bun lucru ese.

N. MUSTE, *Letop. Mold.* III, p. 73.

Acelaș înțeles ca la No. 1036 și 1037.

- 4341 Omul muncitor
Ca un pom roditor.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 15.

Cine muncesce, produce și dobândește.

1) Fie-ce om cu mintea lui.

2) Miron Costin, I, p. 340.

4342 * Δ Omul sfințește locul.

I. CREANGĂ, *Por.* p. 230. — I. G. VALENTINEANU, p. 47. — *preot* C. BUNGETIANU, *înv. c. Cosovăț*, J. Mehediniți — ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele*, J. Argeș.

* Δ Omul sfințește (sânțește) locul, (iar) nu locul pe om.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 29 & 57; II, p. 5. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți*, J. Cărluț — IINȚESCU, p. 135 — HARBU CONSTANTINESCU, *Cur. Cit.* III, p. 15 — *Semin. Buc. Cl. VIII*, prin P. GÂRBOVICĂNU, *prof.* — N. MACHIDON, *stud. c. Nicorești*, J. Tecuci.

Omul sfințește pe loc.

A. PANN, *Moș Alb.* I, p. 27.

* Δ Nu locul sfințește pe om, dăr omul pe loc.

G. MADAN, *c. Trușeni*, T. Chișinău, Basarabia,

Omul cinstește locul.

I. G. VALENTINEANU, p. 45.

* *Omul sfințește locul, iar nu dobitoacul.*

G. V. ONIȘOR, *prof. c. Bărlad*, J. Tutova.

Fie locul cât de rău, fie ca pozițiune, fie ca ori-ce, face ca să fie bun dacă el este locuit de un om bun. — MARINESCU.

Cu alte cuvinte omul dă valoare slujbei, pozițiunii pre care o ocupă în lume, căci dacă dînsul nu prețuește ce-va prin sine însuși, tot nimic se va socoti ori cât de sus va fi așezat în societate.

*L'office et la somme
Monstreront quel soit l'homme.*

Prov. Franc.

4343 * Omu 'i mai rău de cât locul său.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bărlad*, J. Tutova.

Când unul a ajuns unde nu i se cuveneă.

4344 Omul fără socotință, ca carul fără proțap.

IORD. GOLICU, *Mss* II, *Asem.*
p. 15.

Adică nu e bun de nici o treabă.

4344b * Δ Nu e om fara cusur.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 3. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș — preot C. BUNGETIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.

Om fără cusur nu se poate.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872,
p. 170.

*Dar om, ori cum întru toate,
Fără cusur nu se poate.*

A. PANN, *Fab.* I, p. 128.

Om întru toate fără cusur, nu se poate.

HÎNȚESCU, p. 130.

Omul, fie cât de bun, are și câte ce-va reu.

Nul homme sans défaut

Prov. Franc.

4345 * Δ Omul ȃice și isprăvesce.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 151; III,
p. 122. — HÎNȚESCU, p. 132. — AN-
DREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J.
Argeș.

1° Se ȃice despre omul cicălit.

2° Când cine-va vorbește mereu și el nu isprăvesce nici o-
dată, i se ȃice: «și ca ho! isprăvesce odată. *Omul ȃice și ispră-
vesce* nu ca tine: *tara, tara, totă vara.*» — A. MARINESCU.

4346 * Δ Omul trage la om, si dobitocul la dobitoc.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 161; III,
p. 130. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. Humele, J. Argeș.

Om la om trage, și vita la vită.

A. PANN, I, p. 13. — HÎNȚESCU,
p. 135.

Cine se asemena se adună, fic-care unde cunoște acolo trage.
Vezi A. Pann, *Povestea vorbii*, I, p. 11 - 13.

“Ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον. ¹⁾

Aristot.

Simile simili gaudet. ²⁾

Prov. Lat.

Qui se ressemble, s'assemble.

Prov. Franc.

Ogni animale si unit cum s'ispecie sua. ³⁾

Prov. Sard.

Gleich und gleich gesellt sich gern. ⁴⁾

Prov. Germ.

4347 Buri ômiri facu grase mulêrle. ⁵⁾

FR. MICLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 7.

Daca femeia e ruinenă și grasă e dovadă că nu duce lipsă de nimica, și că are traiu bun în casă.

4348 Omul blând ca apa lina.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 15.

Trebuie să te ferești de dînsul. Veđi c. Apă.

4349 Omu neca porta sev criș. ⁶⁾

FR. MICLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 14.

Fie-ce om cu pasurile sale.

Chacun porte sa croix.

Encyclop. des Prov.

4350 * △ Omul este ca ôia, lesne sê ieă după altul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 55. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș. — preot C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.

Omul este ca ôia, lesne sê ieă după altul, nu judecă nevoia.

A. PANN, I. p. 117. HINȚESCU,
p. 132.

Unul după altul sê ieă, ca oile după capre.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 12.

Veđi No. 2209 & 4367.

¹⁾ Asemenele iubesc pe asemenele.

²⁾ Asemenele se bucură de asemenele.

³⁾ Fie-ce dobitoc se unesc cu acel de specia sa.

⁴⁾ Asemene și asemene se întovărășesc bucuroși.

⁵⁾ Ômenii (bărbații) buni fac mulerile grase.

⁶⁾ Fie-ce om pörtă crucea lui.

Omul se înduplecă lesne, și fără a se gândi, a primi părerea altuia.

Ce sont moutons de Panurge.

Prov. Franc.

4351 Omul și pofta, ca iadul ne-sățioase.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 15.

Arată firea ne-sățioasă a omului.

4352 * \triangle Omului îi plac toate
Dar să le rătăcească nu poate.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 58. —
ANDREI MARINESCU, *Inv. c. Humele*,
J. Argeș.

Vedî Moș.

Multe dorește omul fără a le putea dobândi.

4353 Omul ca o bășică, pierde cum se sparge.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 14.

Omul lesne se pierde, și nimic nu rămâne în urina lui.

Τοιμόλυξ ὁ ἀνθρωπος. ¹⁾

Prov. Elin.

Homo bulla. ²⁾

Prov. Lat.

4354 Omul este pilda slăbiciunii, jefuirea vremii, jucăria norocului, icăna ne-statorniciei, cumpăna zavistiei și a primejdiilor.

A. PANN, II, p. 40.

Arată slăbiciunea și ne-statornicia omului.

4355 * \triangle Omul greșese.

Preot C. BUNGETIANU, *Inv. c. Cosovăț*, J. Mehedinți.

Nu se poate om fără greșelă, om desăvârșit în toate.

4356 * \triangle Omul se luptă cu durerea.

ANDREI MARINESCU, *Inv. c. Humele*, J. Argeș. — preot C. BUNGETIANU *Inv. c. Cosovăț*, J. Mehedinți.

Alușiune la viața plină de necazuri ce o duce omul.

¹⁾ Omul (e o) bășică.

²⁾ Idem.

4357 Omul ca o maimuță, ce vede la altul, aceea și el face.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 14.

Arată spiritul de imitație și lipsa de judecată a omului. Veđi No. 4350.

4358 * \triangle Pe omul bun îl calcă și vacile.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș. — preot C. BUNGE-
ȚIANU, inv. c. Cosorêț, J. Mehedinți.*

* *Pe omul bun îl cacă vacile.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Cine e prę bun îl țieau toți peste picior, îl ríd și cei mai de nimic.

4359 * \triangle Omu bun, îi de pus cu curu 'n drum.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovêț, J. Vaslui.*

Acelaș înțeles ca la No. 4358.

4360 Omul ca oul, cum el atingi, îndată se sparge.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 14.

Arată firea cea slabă și plăpândă a omului.

Nici o ființă în lume
Nu e plăpândă ca omul,
El pörtă mai mare nume,
Și el e tocma ca oul:

Carele numai cât șade
În puțin timp se clocește,
Și se sparge jos de cade,
Său de alt de se ciocnește.

A. PANN, II, p. 52.

4361 Omul nu trebuie sa fie nici prę-prę, nici fôrte-fôrte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63; II,
p. 77. — HINȚESCU, p. 134.

1° Se ȑice despre cel cumplit său sgârcit. — A. PANN.

2° În tôte omul trebuie să se ferescă de extreme.

Stat in medio virtus librata contrariis.

4362 * \triangle Par'că numai el e om.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Govurlui.*

Se dice când cine-va se are în vedere numai pe sine, și de altul nu 'i pasă.

4363 * Căci de! om sunt si eă!

N. FILIMON, *Ciocol.* p. 126. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 454.

Că om sunt și eă!

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 459. — I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XII, p. 34.

1° Și ori-ce durere omenescă, are un resunet și în inima mea.

2° Acelaș înțeles ca la No. 4362.

Homo sum, humani nihil a me alienum esse puto. ¹⁾

Prov. Lat.

Al sen tòtt e d'chêran. ²⁾

Prov. Romagn.

Ider hat ein Hemd von Menschen-fleisch. ³⁾

Prov. Germ.

4364 Omul să ȋică în gândul sên:
Dómne feresce de măi rên.

HINȚESCU, p. 135.

Ne învață a primi cu resemnare loviturile sôrței.

4365 * ^ Omului nimenea nu pôte sa 'i dé minte și noroc.

A. PANN, II, p. 133. — HINȚESCU, p. 136. — ANDREIMARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*, — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedint.*

Se ȋice de omul care fiind povățuit de cine-va bine, în vre-o afacere, nu urmază povața și greșesce.

4366 * Din acelaș alnat sunt facnți toți ômenii.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 751.

Toți ômenii sunt de o potrivă, toți sunt de o panura, căci precum ȋice Englesul.

*When Adam delved and Eve span,
Where was then the gentleman?*

¹⁾ Sunt om. Însă cred că nimic din cele omenești nu îmi este străin.

²⁾ Toți sunt de carne.

³⁾ Fie-care are o cămașă de carne de om.

4367 * Δ Omul are un dulce și un amar.

A. PANN, *Fab.* II, p. 52.— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Coșovăț, J. Mehedinți.*

Tot omul are un dar și un amar.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 233.

Tot omul are un dar și un amar, și unde prisosese darul, nu se mai bagă în sêmă amarul.

I. CREANGĂ *Conv. Liter.* 1877, p. 193; *Pov.* p. 269.— B. P. HĂȘDEȘ, *Fîym. Magn.* p. 994.

* *Unde prisosese darul
Să ne-socotesce amarul.*

Da ELENA SEVASTOS, *Pov.* p. 131.

1° Omul are în vieță și zile bune și zile rele.

2° Fie care om are în sine și părți bune, și părți rele, și precum dice Pascal: *L'homme n'est ni ange ni bête; mais le malheur est que qui veut faire l'ange fait la bête.*»

4368 Omul se îndreptă după ômeni.

I. SLAVICI, *Nuvel.*

Vorba cu lumea gheboșilor.

4369 * Δ Ômenii buni se împacă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Se invoesc, pot trăi la un loc.

4370 * Δ Nu e după cum vré omul ci după cum pôte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 58.— *Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBĂVICĂ, prof.*

Vedî Domn, Dunnețeu.

Ne învață să nu rîvnim la lucruri pré mari, și pre cari nu le putem dobândi.

4371 * Δ Omul, cât traesce,
Multe patimesce.

BARONZI, p. 51.— HINȚESCU, p. 132.— preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Coșovăț, J. Mehedinți.*

Orî-cât ar trai omul, necazurile nu 'l curnă.

4372 Omul se deprinde cu răul ca vermele în hrean.

D^a ELENA SEVASTOS, *Pov.* p. 57.

Veđi *Vierme*.

Omul se deprinde a trăi cu răul, în lipsă și în sărăcie. Veđi No. 2621.

4373 Dicumu face omul află.¹⁾

M. BOJADSCHI, *Γραμ. Ρωμα.* p. 205.

Ce caută omul găsește, de va face rău, rău i se va întâmplă.

4374 Omul singur ceea ce 'și face, nimenea nu îl poate desface.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 149; III, p. 120.

* Δ *Ce 'și face omul singur, nici dracul nu poate să 'i desfacă (disfacă) (nu 'i poate desface).*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149 — I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XIII p. 31. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.* — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedintș.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* *Ceea ce omul singur își face, Nimeni nu 'i poate desface.*

HINȚESCU, p. 176. — ARTUR GOROVEI, *J. Suciava.*

* Δ *Răul care și-l face omul, nu îl poate face nimeni.*

Semin. Buc. cl. VIII prin P. GĂRBOVICĂȘU, prof.

* Δ *Nici dracul nu face omului, ce își face el singur.*

V. FORESCU, *c. Dorna, J. Suciava.*

* Δ *Cum (ce) și-o face omul singur, nu i-o (poate) face nici dracul.*

I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XIII, p. 31. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurlui.* — ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suciava.*

¹ Precum face omul află.

* *Ce 'ți faci singur, nești dracul.* ¹⁾

D. A. MILESCU, *Gopești, Macedonia*,

Rêul, ce omul și'l face singur, nu e în stare să îl facă ni-minea, necum al îndreptă.

4375 * Δ Om de paie.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 569.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humle*,
J. Argeș. — G. P. SALVIU, *inv. c.*
Smulți, J. Covurlui.

Om fara vlagă.

4376 * A fi om subțire.

Bine crescut, ros cu lumea.

4377 * Δ Om voinic: e fêtat nu ouat.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Se dice despre omul voinic, vrednic, îndrăsneț, vitéz, om în tóta puterea cuvîntului.

Acésta variantă, din Têra-Românescă, se va adaoga locuțiunei moldovenesci care este trecuta la No. 179).

4378 * A fi om la casa altuia.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi sarac.

4379 * Δ Om verde.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurlui.*

Om vrednic, cu vlagă, om în tóta puterea cuvîntului.

4380 * Δ E om verde ca gînațul gascăi.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurlui.

Zeflemia la adresa celor cari se cred vrednici dar nu sunt.

4381 * Δ A fi om.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

¹⁾ Ce 'ți faci singur, nici dracul (nu 'ți face).

1° Om în totă puterea cuvîntului, vrednic, cu vlagă.

2° Cu avere, cu vază și cu cinste.

4382 * △ A se fi făcut om.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A se fi îmbogățit.

4383 * △ A fi om-omenaș.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Om cinstit și cu avere frumoșică.

4384 * △ A se face din om ne-om.

A. PANN, II, p. 144. — HINȚESCU,
p. 151. — G. DEM. TEODORESCU, *Poes.*
Pop.

1° A se prăpădi cu totul; a 'și pierde averea, starea în lume, cinstea, etc.

2° A 'și pierde înfățișarea de om, a deveni un monstru, fiind sluțit într'un mod ôre-care.

4385 * A eși la ômeni.

V. ALEXANDRI, *Conv. Liter.* VII, p.
365.

Vezi *Obraz*.

A se deosebi, a se ridică la o treptă socială mai înaltă

4386 * △ A 'și gasi omul.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. *Tutova*. — A. PANN, III, p. 145.

* △ A'î găsît pe nen-to (têă) omu.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

* △ Nu ți-ai găsît omul.

C. NEGRUZZI, I, p. 303. — V. A.
LEXANDRI, *Teatr.* p. 241. — E. I. PA-
TRICIU, *inv. c. Smulț*, J. *Covurluiă*.

* △ A 'șî dà peste om.

CRRANGĂ, *Pov.* p. 227. — E. I. PA-
TRICIU, *inv. c. Smu ți*, J. *Covurluiă*.

1° A găsi un om deștept care nu pôte fi înșelat, voinic care ne învinge, unul mai rău de cât dînsul etc., cum ȳice France-sul: *trouver son maître*.

Lingórea le ڑise: géba
Ne-am găsit omul de trebă,
 Cine suntem să 'nțelegă,
 Și umblăm să ne alégă.
 Cunoște el dobitoꝑul
 Cul de ce îi e cojocul.

A. PANN, III. p. 145.

2° Număi pentru varianta a treia: a găsi un om prost pre care să 'l pótă înșelă.

«Hei, te pricep eă hîtrule, unde 'ți bate gîndul.... spune cîte vrute, cîte nevrute. Ce mai ba, mēi bāete,... *nu 'ți al gdsit omu.*» — V. ALEXANDRI, *Craiă noă*.

4387 * △ A fi un om și jumătate.

M. CANIAN. J. Iași. — T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.

Adică voinic, îndemănat; cu cinste mare și avere.

4388 * Nicî pu de om.

Veđi *Pictor*.

Absolut nimeni.

4389 * Om copt.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 754.

1° Matur de trup și de minte.

2° Moleșit, fără vieță.

3° Fôrte plăpând.

4° Fôrte superacios.

5° Putred de coruꝑt, fie la trup fie la suflet.

4389_b * A fi din ómenî.

Dintr'un nēm mai ales. Se aude cu deosebire în Moldova, și corespunde Francesului: *il est (bien) né*.

OS

Veđi *Cuțit, Limbă, Măduvă, Cap. VII. c. Os, Piele, Suflet*.

4390 □ E os din ósele mele și carne din carnea mea.

Arată dragostea ce o resimțim pentru copiii noștri.

«Atunci Adam ڑise: această *este os din ósele mele și carne din carnea mea.*» — MOISE, I, 2, 23; CAP. XXIX, 14; IUD. IX, 2.

4391 Cât (ce 'i) pôte osul (lui).

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfat.* p. 118.
— GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 128.

Mult ȳ pôte osul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 552.

Veȳi *Ptele*.

Ce putere, ce vlagă are; cât pôte.

«Il mirosl *ce 'ȳ pôte osul.*» — GR. JIPESCU.

4392 Sē cere os la o lucrare.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 552.

Adică putere, vlagă, stăruință.

4393 *[△] A ajunge la os.

T. C. IONESCU, *inv. Sezdt.* I, p. 89.

Pân' la os.

GR. JIPESCU *Rēur. Oraș.* p. 32.

Veȳi *Cuȳit*.

A nu putē îndurā mai mult un rău, o durere, a pierde răbdarea.

«Dar biata babă *ajungēnd'o la os*, începū a 'l ceterā ȳicēndu 'i: fugi de-aici, ticalosule, că m'ai ostigit.» — T. C. IONESCU.

4394 *[△] A 'i dā de os.

G. POBOBAN, *inst. c. Slatina*, J. *Out.*

A 'i dā de hac, a i se 'nfundā.

4395 A fi din os.

GR. URECHIE, *Letop. Mold.* I, p. 190. — FR. DAMÉ, III, p. 163.

Veȳi *Mōște, Sfânt*.

A fi din nēmul cui-va, și mai ales dintr'un nēm mare.

«Adeverindu-se că 'i *de osul* lui Stefan-Vodă, cu toȳi l'aȳ rēdicat Domn.» — GR. URECHIE.

4396 A fi din cei cu ose sfinte.

DIM. OLĂNESCU, *ap. FR. DAMÉ*, III, p. 163.

Acelaș înȳeles ca la No. 4395.

Être sorti de la cuisse de Jupiter.

Prov. Franc.

4397 * \triangle A 'i fi osul sfânt.

T. BĂLĂŞEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se ȕice celui ce face fapte bune.

4398 * \triangle A 'i fi osul îndrăcit.

T. BĂLĂŞEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se ȕice celui ce face rău.

4399 * li numeri ósele.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 165

VedI *Cóstd.*

E fórte slab la trup.

4400 * \triangle A fi numai óse înşirate.

T. BĂLĂŞEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi slab prăpădit.

4401 * \triangle A fi numai osul şi pelea.

T. BĂLĂŞEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi slab rău.

«Domnule, să mî dăi numai pelea şi osul, dar carte să 'l înveţi.»

4402 * \triangle A 'i fluera vîntul prin óse.

VedI *Slab.*

A fi slab. ȕicere mai energică de cât cea de la No. 4399.

4403 * \triangle A avé óse mórte.

T. BĂLĂŞEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se ȕice celui ce se împedică la mers, şi se trage de la o bôlá a cailor.

4404 * \triangle A 'i scirȕii ósele.

T. BĂLĂŞEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se ȕice celui prea ostentit.

4405 * \triangle A fi cu ósele pestriȕe.

T. BĂLĂŞEL, *inv.* J. Vâlcea.

VedI *Maȕ.*

A fi om reutacîos.

4406 \triangle^* A fi copt la os.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° Bêtrân.

2° Trecut prin multe.

4407 $^*\triangle$ A 'i muîă ôsele.

BARONZI, p. 43 & 47.—FR. DAMÉ, III, p. 163.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veți *Cără.*

1° A 'l snopi în bătăi.

2° A 'l pune la muncă grea.

4408 $^*\triangle$ A 'i frânge (rupe) ôsele.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*—PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*—T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 4407; expresiune mai energică.

Rômpre les os.

Prov. Franc.

4409 $^*\triangle$ A băgă fiorî în ôse.

P. ISPIRESCU, *Leg. II, p. 11; Rev. Ist. I, p. 450.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veți *Frică.*

A înfricoșă pre cine-va, și precum ȕice Francesul: *glacer d'effroi.*

4410 $^*\triangle$ A stă în capul ôselor.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

$^*\triangle$ A se sculă în capul ôselor.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A stă în picere, iar nu culcat, saũ aplecat, saũ răzimat de ce-va.

4411 $^*\triangle$ A nu 'l ținē ôsele.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se ȕice leneșilor cari 'și petrec viețta mai mult culcați.

4412 $^*\triangle$ Pân' la ôse.

LAUREIAN & MAXIM, II, p. 551.

Veți *Măduvă.*

Adică în tot trupul, foarte adânc.

Grecu 'i bôlă lipicioasă
Ce pătrunde *pân' la ôse*.

OUȘOR

4413 * \triangle A cadé oușorul. ¹⁾

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea*.

A răguși.

LEGENDĂ

Adam și Eva erau puși de Dumnezeu în raiu, care era o grădină grozav de frumoasă, cu pomi roditori. În mijlocul grădinii era un măr înalt mare și mai frumos ca toți cei-l-alți. Din acest măr, Dumnezeu a poruncit lui Adam și Evei să nu ia vr'un fruct din el, căci vor muri. Părinții noștri au păzit multă vreme această poruncă a lui Dumnezeu, dar dracul nu le dă pace, căci plăcnea de necaz: cum nește oameni proști să fie fericiți și fără morțe. Atunci dracul a luat chip de șerpe, și a început a da tîrcole Evei, momind-o cu fel de fel de vorbe lingușitoare: că pomele din acest pom sunt cele mai bune și că îndată ce vor mîncă au să fie mai fericiți ca acum, că au să se facă înocmai ca Dumnezeu de puternici, căci Dumnezeu numai de necaz, ca să nu fie și ei ca el, de acela 'i-a oprit, nu de alt ce-va.

Eva, mai slabă de fire, fu biruită de vorbele necuratului și crezî că face bine dacă o gustă și ea mîncar o lecuță dintr'un măr. Să duce la pom culege un fruct, mîncînd jumătate din el și fuge și la Adam, să mîncă și el. Dar Adam se brodi adormit și cu gura puțin deschisă. Eva, ca să-l facă mai repede fericit și pe el, cam fără voia lui, ce-l trăsî în cap, bîtu mărul puțin și începî a-l stôrce în gura lui Adam. Adam cum simți, repede bănuî fapta Evei, și ca să nu se ducă mustul mărului oprit pe gâtul său se apucă cu mîna de gât, și începî a strînge. Însă în zadar, căci mustul tot s'a dus, însă, în gât, 'i-a rămas un nod, de strînsore mare și ca să se scie că omului nu 'i-a fost cu voia a călca porunca lui Dumnezeu, că Eva cu sila l'a făcut. Și de la Adam până azi, toți oamenii au nod în gât, iar mulțea n'are. — T. BĂLĂȘEL.

PALMĂ

Vezi Gură, a Măsură, Muscă,
Pîr, Cap. I. c. Sf. Gheorghe.

4414 * \triangle A ține în palme.

N. POPESCU, *Calend. Bism.* 1883,
p. 63. — FR. DAMĂ, III, p. 176. —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

¹⁾ Nodul care se vede în gâtlee, la bărbați, și numit, la Francesi, *pomme d'Adam*.

* A ține (a duce) ca pe palmă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 113 & 307.
— FR. DAMÉ, III, p. 176.

A purtà pre cine-va pe palme.

FR. DAMÉ, III, p. 300.

* △ Ca în palmă el ține.

IOBD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 222.— G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

A îngrijî de cine-va, a nu 'l lăsa să lipsescă de nimica, a 'i face vieța ușoră și plăcută, a 'i fi drag.

«De-acum rămâi la mine Ivane; și pentru că mi-ai curățit casa de draci, am să te țin *ca pe palmă*.» — I. CREANGĂ, p. 307.

4415 * △ A avé (a dà) în palmă.

FR. DAMÉ, III, 176.— *Sezătorea*, I, p. 208.— M. CANIAN, J. *Iași*.— K. A. ZAMFIRESCU-DIAON, *inv. c. Ștubenii*, J. *Do ohot*.— I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.— E. I. PATRIOIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurlui*.

Veți Mână.

A stăpâni cu totul, a duce cum ne place pre cine-va.

4416 * △ A 'l jucă pe palmă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

Veți Mână.

A 'l duce cum ne place; a 'l face belea.

4417 * Ca pe palmă.

M. CANIAN, J. *Iași*.

* Ca în palmă.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 86.— I. SLAVICI, *Nuv.*

1° Adică de loc; arată lipsa unui lucru, unei persoane.

«Când mă uitam în oglindă, barbă și mustăți *ca în palmă*.» — I. CREANGĂ.
«Peri *ca în palmă*.» — I. SLAVICI.

2° Acelaș înțeles ca la No. 4414.

4418 * △ Ca în palmă.

A. PANN, I, p. 170.— HINȚESCU, p. 35.— AL. ODOBESCU, *Ψυδο-Κυνηγετικός*, p. 204.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 161—FR. DAMÉ, III, p. 176.— G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

1° Adică foarte bine, în cele mai mici amănunte, și cum ține Francesul: *sur le bout des doigts*.

«Cunoște ca în palmă...» — AL. ODOBESCU.

2° Ușor, repede, fără greutate.

«Îți citește ca în palmă.» — PANK, I, p. 170.

4419 * △ Când mi-oiu vedea palma.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi Mând.

Se întrebuințează mai ales în frasa: *să te vezi când mi'oiu vedea palma*, cu înțelesul de: în tot-dé-una, des.

4420 * △ A da cui-va palme scobite.

T. BĂLIȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A 'l bate strajnic.

4421 * △ Cât (cum) ai bate în palmă.

LAZAR ȘAINTEANU, *Semas. p. 345.*
— FR. DAMÉ, I, 125; III, p. 176.

Cât ai bate din palmă (palme).

I. CREANGĂ, *Pov. p. 153; Amint. p. 97.*

* △ *Cât ai bate în palme (palmi).*

C. NEGRUZZI, I, p. 81.— P. ISOPRESCU, *Rev. Ist. II, p. 145.*— N. GANE, *Conv. Liter. an. XI, p. 365.*
— V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 143, 427, 954, 1153 & 1365.*— H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohol.*
— ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 181.*
— S. FL. MARIAN, *Trad. pop., p. 26.*

Cât plesnesci în palme (palmi).

ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 11.*—
FR. DAMÉ, III, p. 230.

De grabă, îndată, într'un scurt interval de timp.

Înainte vreme slugile se chemau bătând din palme.

«A lăsat obloanele în jos, a aprins lumina și *cât ai bate din palme*, ni s'a și înfățișat cu o cană mare de lut plină cu vin de Odobesci.» — I. CREANGĂ, *Amint. p. 97.*

4422 * △ A mânca palma pre cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 228.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A fi gată, a vroi să lovască, să bată pre cine-va.

Les mains lui démantent.

Prov. Franc.

2° A vroi să capete bani. Semn că va lua bani, după credințele poporului.

4423 * △ Par'că 'i-ai fi dat palme.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Pentru cel ce a dat de vre-o rușine.

4424 * △ A frecă în palme.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A face un lucru repede, ușor.

Adesea se aude în popor: «Cutare lucru *nu se frecă în palme*,» adică: nu se face așa lesne.

4425 * A bate palma.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 26. —
FR. DAMÉ, III, p. 176.

A bate palma cu cine-va.

T. SPERANȚĂ, III, p. 229. — FR.
DAMÉ, I, p. 125. — DELAVRANCEA,
Vis și Vieță, p. 46.

Vezi *Mână*.

A isprăvi un tîrg, a se invol.

Când vinătorul și cumpărătorul au ajuns la învoială își strîng unul altuia mîna dreaptă, bătîndu-le cu putere, ceea ce se consideră ca o încheiere definitivă a vinzării.

Ma! am inchi și mînuși
Și le-aș dà făr'nici un gruși,
Dacă 'ași sci, boeri, che vreți
Mie 'n palmă să-mî bătești.

V. ALEXANDRI, *Herșcu Boccegiul*
p. 26.

4426 * △ A căde în palmă.

FR. DAMÉ, III, p. 176 — G. P.
SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiă.

Vezi *Mână*.

A căde în puterea cui-va, a fi la discreția lui.

4427 * △ A face palma biciu.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A bate pre cine-va.

4428 * \triangle A scuipă în palme.

T. BĂLĂŞEL, *inv.* J. Vâlcea.

A se pregăti la o trebă, şi mai ales să bată pre cine-va.

PÂNTECE

Vezi Brăscă, Buric, Ciolan,
Cap. X, c. Leică, Maică, Mamă,
Ochiu, Popă.

4429 * \triangle Pântecele se satură dar ochii nici odată.

ANDREI MĂRINESCU, *inv.* c. Hu-
mele, J. Argeş.

Vezi Ochiu, Stomach.

Mâncând omul se satură, dar privind nici odată.

4430 * \triangle Pântecele omului n'are ferăstră, ca să (i) se vadă
ce a mâncat.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 49; I, p.
129. — HINŢESCU, p. 140. — Preot
C. BUNGEŢIANU, *inv.* Cosovet, J. Me-
hedinşi.

* \triangle Pântecele omului n'are ferăstră.

H. D. ENESCU, *inv.* c. Zamostea,
J. Dorohol.

Vezi Burtă.

1° Omul mănăncă multe şi de toate.

2° Nimenea nu poate scie ce nutreşte în cugetul său.

4431 Fieş-ce în vasul seăn, iar pântecele vas dă obşte.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 72.

Arată mărimea pântecelui ce primesce ori-ce bagî într'însul
(GOLESCU).

Au ventre tout y entre.

Trésor des Sert. XVIe Siècle.

4432 Pântecele ca focul, ori-ce bagî într'însul îndată le
mistuiesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 131.

Acelaş înţeles ca la No. 4432.

4433 Pântecele ca un cazan, ori-ce bagî în el toate le fierbe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 131.

Acelăș înțeles ca la No. 4431.

4434 * Δ Pântecele gol n'are urechî (ureche) dă ascultat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 60.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș.

Veđi *Flămând.*

Adică flămândul nu pré sê supune la poruncî (GOLESCU); cu-
vîntarea, cât de frumósă sã fie, nu are nici o trecere la omul
flămând, și precum a ăis poetul latin, *nescit plebs jejuna timere.*

Γαστήρ οὐκ ἔχει ὠτα. ¹⁾

Plutarc.

Jejunus venter non audit verba libenter. ²⁾

Prov. Lat.

Ventre affamé n'a pas d'oreilles.

Prov. Franc.

O ventre em jejum nãs ouve a nenhum. ³⁾

Prov. Port.

Ein hungriger Bauch hat keine Ohren. ⁴⁾

Prov. Germ.

A hungry belly has no ears. ⁵⁾

Prov. Engl.

4435 Pântecele sê umple și cu pae și cu fên.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 60.

Adică când n'aî bun, mănâncî și prost (GOLESCU).

4436 * Δ Par'că 'î o mas șórecîi în pântece.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Veđi *Mașe.*

Se ăice de omul căruî îi ghiorăe mașele de fóme, precum și
de cel lacom la mănecare.

4437 Δ Șî-au țifloiat pântecele nouă ăile, și răbdară dă tóte
nouă-ăeci și nouă dă ăile.

Gr. JIPESCU, *Opinc.* p. 132.

Se ăice pentru cei cari cheltuesc tot ce aű de odată, și în
urmă trăesc o viéță întrăgă în lipsă și sárăcie.

¹⁾ Pântecele n'are urechî.

²⁾ Pântecele hămesit de fóme nu ascultă bucuros cuvintele.

³⁾ Pântecele gol nu ascultă pe nimene.

⁴⁾ Un pântece hămesit de fóme n'are urechî.

⁵⁾ Idem.

4438 * △ Să închină pânteceleui.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 73; III, p. 100. — HINȚESCU, p. 140. — II. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea J. Dorohoi.*

Se ȋice despre cel lacom la mâncare, care trăește numai pentru gură.

4439 * △ A 'și face pântecele balercă.

S. MIHĂILESCU, *inv. Szedtőrea*, II. p. 73. — V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. Suciava.

Veȋi *Lețod.*

A fi beȋiv, a bé mult.

4440 A 'i face pântecele cobză.

I. CREANGĂ, *Pop.* I, p. 254.

A 'l bate.

4441 * A 'i face pântece din cőste.

* △ A 'i face cőstele pântece.

C. NEGRUZZI, I, p. 250. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȋi*, J. Covurluiă.

Veȋi No. 3032.

A bate rėtu, rupăndu'i cőstele. A se aseamnă cu ȋicėtőrea: a' i muia ősele.

4442 * △ Mai aibi și cőste, nu numai pântece.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȋi*, J. Covurluiă.

Se ȋice omului mănăcios.

4443 * A fi luat în pântece (păntice).

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 161. — FR. DAMÉ, III, p. 180. — M. CARIAN, J. Iaȋi.

A fi grea, a rămăné însărcinată. Veȋi No. 4446.

«Nu trecu mult și atât stăpăna cât și epșuna, se simȋiră a fi luat în pântece. Și după nouė luni femeea născu un copilaș de drăguleț, ără epșuna un mănzuț gingaș. — P. ISPIRESCU.

4444 * △ Par'că are őse în pântece.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulȋi*, J. Covurluiă.

Veȋi *Ciolan.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 3006.

2° Se ȋice de acei cari umblă drepti, înțepați, și nu voesc să se îndoe pentru a se supune la o trébă.

Heine exprimă aceeași idee spunând despre Prusaci: „par'că aũ înghițit bâta cu care 'i snopeă odinióră.»

4445 * A pune lumea în pântece.

M. CANIAN, J. Iași.—FR. DAMÉ,
III, p. 180.

A mână saũ a bé cu lăcomie.

Boire comme un trou.

Prov. Franc.

4446 * A fi cu pântecel la gură.

Acelaș înțeles ca la No. 4443.

PARTE

4447 Il atirná într'o parte.

A. PANN, I, p. 112. — HINȚESCU,
p. 7.

E bét.

4448 * \triangle A pus mai (pré) mult de-o parte.

A. PANN, I, p. 112 — G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt.

S'a îmbetat.

4449 * \triangle A fi (cam) într'o parte.

BARONZI, p. 42. — G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt. — P. ISPI-
RESCU, *Rev. Ist.* III, p. 378.

* \triangle A fi nea-într'o parte.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

1° Bét.

2° Smintit, țicnit, palavatic.

PELE

Veđi *Ptele.*

PELIȚĂ

4450 * \triangle Să 'i tai pelița cu un fir de păr.

D^a Ec. Z. c. Bêrlad, J. Tutova.
— G. P. SALVIU, *inv.* c. Smulși, J.
Covurluiu.

Pentru cei cari au pelița fragedă și subțire; mai ales despre fetele și nevestele frumoase.

PÊR

Vedî *Invêf*, *Peliță*, *Cap.* III
& *XXI*, c. *Pêr*.

4451 * \triangle De omul cu părul roș sa fugi.

ANDREI MARINESCU, *inv.* c. *Hu-*
mele, J. *Argeș*. — *preot* C. BUNGE-
TIANU, *inv.* c. *Cosovăț*, J. *Meședinji*.

* Să te ferească Dumnezeu de omul spân și roș.

S. MIHĂILESCU, *invêf*. *Sezdt.* I,
p. 220.

* \triangle De om roș, spân și însemnat să fugi cât îi trâr.

M. LUPESCU, *inv.* c. *Broscești*, J.
Suciara.

\triangle De om roș, spân, și însemnat să te ferești
că-ți buclucaș.

M. LUPESCU, *inv.* *Sezdt.* II, p. 65.

\triangle De ómenî cu părul roșu să te ferești, că sunt
abrași.

Preot V. MIRONESCU, c. *Vinători*,
J. *Némf*, *apud.* B. P. HÎȘDEU, *Etyim.*
Magn. p. 90.

Când vei vedé om roșu să dai și să fugi.

IDEM, *Calend. Rom.* Au 1892.

Să te ferești de omul roș, căci e listaț dra-
cul în pictóre.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 263.

Vedî *Insemnat*.

Se crede. în popor, că toți cei cu părul roșu sunt ómenî răi
și piéză rea. Varianta lui Creangă explică în deajuns această

credință. În basme, Impăratul Roșu este cel mai cumplit dintre toți Impărații, și pune la grele încercări pre cei cari au nenorocirea să 'i cadă în mână.

Antichrist are să se nască, în vremea de apoi dintr'o femeie roșie. «Omul cu părul roșu în limba poporului este sinonim cu Păcală, de aceea povestea omului cu părul roșu este povestea lui Păcală. — A. Marinescu.

«Numai ține minte sfatul ce 'ți dau: în călătoria ta, ai să ai trebuință și de răi și de buni, dar *să te ferești de omul roș*, érá mai ales de cel spân. Cât ai pute să n'ai de a face cu dinții, căci sunt foarte șugubeți.» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 198.

Acastă credință se află la multe popóre și origina ei se pierde în negura timpurilor. La vechii Egiptieni dracul se numește *cel roșu*. În India, în codicile lui Manu citim: omul dwidja să nu se mărite cu o fată care ar *avé părul roșu*, sau bolnăvicioasă, sau pré përsă, sau guralivă, sau cu ochii roșii; să 'și alégă o nevestă bine făcută, care are mersul lin și gracios al unei lebede sau al unui elefant tânăr, a cărui trup e acoperit cu păr puțin, a cărui păr este subțire, dinții niici, și măduarele môle și plăcute la pipăit.»

*Homme roux et femme barbue
De quatre lieux les salue,
Avec trois pières au poing
Pour ten ayder, s'il vient à point.*

Trésor des Sent XVIe Siècle.

Rose de pèl, cento diàoi per caèl. ¹⁾

Prov. Lomb.

Rot Hâr à Ælbosk gror it à en goi Grund. ²⁾

Prov. Dunes.

4452 Și firul dă păr ăși are umbra sa.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 99. —
HINȚESCU, p. 60.

Vedî *Paiü, Trup, Tufă.*

1° Și cel mai mic ăși are rëcorile sale (GOLESCU).

2° Fie-care cu năravul lui.

3° Și cel mai înțelept smintesce.

4° Nu e om, cât de mic să fie, care să nu 'ți pótă face vre-un bine sau vre-un rău.

Vedî Phædr. Fab. XVI, Lib. V. *Leo et Mus*, a cărui morală este: *Ne quis minores lædat, fabula hæc monet.*

¹⁾ Roșu de păr, o sută de draci (diavoli) de fie-ce fir de păr.

²⁾ Părul roș și pădurile de anin nu cresc pe un loc bun.

Etiam unus capillus habet unbram suam. 1)

Publius. Syrus.

4453 *△ De păr și de cote gôle nu se plânge nimene (nimeni).

I. CREANGĂ, *Conv. Lit.* XI, p. 177;
Pov. p. 203. — preot C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.

*△ De păr și de cote gôle să nu te plângi nici
odată.

ANDREI MARINESCU, inv. c. Humele,
J. Argeș.

*△ De păr și genuche gôle să nu te plângi nici
odată.

C. IORDĂCHESCU, stud. c. Cristescu,
J. Botoșani.

Vezi *Barbă, Copil, Cot, Insurat,*
Măritat, Mustajă.

Nimeni nu e dorit de păr și de cote gôle, adică de sărăcie,
căci vin singure și pe ne-așteptate.

4454 Părul când albesce,
Inima se topește.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 401.

Arată urmele firești ale virstei.

4455 Dacă la păr mincinos, dară la grai tot mai virtos ?

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 87.

Să ție pentru cei ce-și văpsesc părul, arătând că precum la
păr, așa și la vorbă, mincinosi (GOLESCU).

4456 Întăiu părul din capul tău să ție-l vezi, apoi de păr
cu altul să te apuci.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 102.

Adică întâiu să-ți cunoscî destoinicia ta, puterea ta, apoi de
sfadă și de gâlcăvă să te apuci (GOLESCU).

4457 Păr lung și minte scurtă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 57.

* *Peri lungi și mintea scurtă. 2)*

N. ST., c. Nijopole, Macedonia.

1) Și un fir de păr își are umbra sa.

2) Perii lungi și mintea scurtă.

* *Perlli lundzi s'mintea scurta.* ¹⁾

D. A. MILESCU, c. *Gopești, Macedonia*. — D. DAN, c. *Neresca, Macedonia*. — META COSTANDIN, c. *Moloviște, Macedonia*.

* *Peri lungi, minte scurtă* ²⁾

I. GHICU, prof. c. *Abela, Epir*.

Vezi *Cădă, Plătă, Pălă*.

Se țice pentru cei ce se fălesc în barbele lor cele mari, cum și pentru muierile cele cu păr lung (GOLESCU).

Saci uzûn acli chisa, ³⁾

Prov. Turc.

4458 * Δ A se dà după păr.

BARONZI, p. 44. — A. DE CIHAC, I, p. 200. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

1° A se supune orbesce celui care ne stăpânesce.

2° A se lăsă în voia împrejurarilor.

4459 Lasă-te după păr.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 133.

Dă-te după păr, dacă vei să nu te dora.

C. BOLLIAC, *Culeg.* p. 175.

Acelaș înțeles ca la No. 4458 sub formă de învățătură. Boliac scrie greșit: *dă-te de pe păr*.

4460 * Δ A fi fată în păr.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, c. *București*. — GAVR. ONIȘOR, prof. c. *Dobroești, J. Vaslui*.

1° A nu fi fost încă bătut. — J. ILFOV.

«Ce, ești fată mare în păr?» nu te-a bătut nimeni?

2° A 'i fi venit vremea de măritat. — J. VASLUIȘ.

¹⁾ Idem.

²⁾ & ³⁾ *Peri lungi, minte scurtă*. Proverbul turcesc ni s'a comunicat de D-I Pandeli C. Mașu, student din Veley, Macedonia.

4461 * \triangle A eși cui-va părul prin caciulă.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănescu-Mărgineni, J. Ialomița.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele. J. Argeș.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — *Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GÂRBOVICEANU, prof.*

*Pân'ț'o eși și ție
Për prin caciulă ca mie.*

A. PANN, *Fab. II, p. 46.*

Să bei (bêi) până ți-o eși părul prin căciulă.

A. PANN, I, p. 117. — HINȚESCU, p. 12.

*Până se ved alb în căpestere mî-a eșit părul
p'în căciulă.*

BARONZI, p. 62 & 67. — HINȚESCU, p. 25.

1° Despre cel care a pățit multe nevoi și belele, care a avut multe de răbdat.

2° Despre cel care a băut până la îmbetare.

4462 * Când mî-o cresce pînă în palmă.

A. PANN, II, p. 107. — HINȚESCU, p. 108. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* \triangle *Când a cresce pînă în palmă.*

M. CANIAN, *J. Iași.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Când mî-o cresce pînă în palmă ș'între dește.

A. PANN, I, p. 170. — HINȚESCU, p. 154.

Adică nici-odată.

«Ș'o pricopsi când mî-o cresce pînă în palmă.» — A. PANN.

Crassus declarînd solului lui Orosès că va da răspunsul cerut când va fi în Seleucia, acesta își întinse mîna zicînd: *Veți intra în Seleucia când vor cresce perii aici.*

4463 * 'I-a crescut pînă în palmă.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Se ține de omul leneș.

Avoir du poil au milieu de la main.

Prov. Franc.

4464 A caută perî în palmă.

FR. DAMĂ, I, p. 213; III, p. 176.

A 'și pierde vremea, în zadar, căutând un lucru care nu pôte fi.

4465 * ^ Căți perî în podu palmei.

PREOT IOCH. ILIESCU, c. *Recea*, J. *Vâlcea*.

Adică nici unul, de loc. Veți No. 4483.

«Are noroc căți perîu palmă.»

4466 * ^ I-a luat ciuful (părul) foc.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 50.
— E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*,
J. *Covurluiă*. — LAURIAN & MAXIM,
I, p. 708.

Lasă 'l să-î ieă părul foc.

A. PANN, III, p. 25. — HINȚESCU,
p. 143.

* ^ Veți că 'ți ieă părul foc.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 188. —
FR. DAMĂ, III, p. 202. — G. POBORAN,
inst. J. Ol.

1° A fi rău bătut.

2° A întărită pre cine-va din pricina unei jeluiri, cu acelaș înțeles ca: *a 'și aprinde paie în cap.*

Erău nisce mulerusce (Amazonele), cu care nu se puteă jucă cine-va, *că 'î luă părul foc*, de ar fi fost, el acolo, de șapte palme în frunte. — P. ISPIRESCU.

4467 * ^ Să 'l tai cu un fir de păr.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Ol.*

Veți *Peliță*.

Se ȃce pentru pelea obrazului când est: fôrte subțire.

4468 * ^ A 'și împărți părul cu furca.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. *Argeș*.

A 'și împărți părul cu cine-va.

A. PANN, *Moș Alb*, I, p. 9.

Lasă 'l să-și împărță părul cu furca.

A. PANN, III, p. 25. — HINȚESCU,
p. 143.

* Δ A 'și împărți përul cu furca, mașele cu drugă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi *Furcă*,

1° A se bate cu cine-va, a fi bătut.

2° A se certă rău.

«Când cine-va este oprit de la ce-va și nu ascultă i se dice: lasă-l să se ducă la ei să-și împartă përul cu furca.» — A. MARINESCU.

3° Se dice când părăsesci pre cine-va și 'l lași în plata Domnului.

4469 A despică përu 'n patru.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A despică përul în două.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1077.

A despică përul.

FR. DAMÉ, III, p. 202.

Vezi, *Făr.*

1° A fi sgârcit.

2° A cercetă cu de-a-măruntul.

3° A fi isteț.

4470 * A se prinde cu ciue-va de pë.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 129.

A se opune cui-va, a se certă cu dînsul.

4471 * A se luă de pë.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vezi No. 3817 & 3818.

1° A se încaeră.

2° De mirare, de necaz, de supărare.

4472 * Δ A i se face përul măciucă (în cap).

P. ISPIRESCU, *Ley.* p. 190 & 301.
— BARONZI, p. 47. — G. MUNTEANU, p. 73. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 159. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 302. — FR. DAMÉ, III, p. 202. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Corurluiș.* — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 154.

A se ridică părul măciucă.

N. POPESCU, *Calend. Basm.* 1876.
p. 17.

Ți se face părul măciucă.

BARONZI, p. 67.—HINȚESCU, p. 143.

I se face în cap părul măciucă.

A. PANN, III, p. 52.—A. DE CI-
HAC, *Dict. Etym.* I, p. 152.—FR.
DAMÉ, III, p. 6.

A se pune părul măciucă.

ZILOR ROMÂNUL, *Rev. Ist.* III, p.
87.

De spaîmă.

«Aci să fi văduț ohtăturî, lacrămi de foc, blesteme de ți *să punneă părul
măciucă.*» — ZILOR ROMÂNUL, *Cronica.*

4473 *△ A se sbirli pēru 'n cap.

A. PANN, III, p. 52.—HINȚESCU,
p. 143.—R. MARINESCU, *Inv. Sezd.*
II, p. 109.

* *A i se suî părul în vîrful capului.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 77 & 159.
—FR. DAMÉ, III, p. 202.

Acelaș înțeles ca la No. 4472.

Părul în cap 'i se sbirlesce
De frică cînd povestesc.

A. PANN, III, p. 52.

4474 △ Intr'un fir de pēr.

Sezdătorea din Buda-Pesta 1879.

Adică atîrnă de o nimica tîtă, se pôte pierde fîrte ușor.

«Tîtă fericirea nîstră *stă într'un fir de pēr*» — *Sezdătorea din Buda-
Pesta.*

Francesul ar ȃice ca și noi: *tout notre bonheur ne tient qu'à
un fil.*

4475 Căt s'ar rumpe un pēr.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II, p. 261.

△ *Căt ai rumpe un pēr.*

Sezdătorea, I, p. 67.

Adică: puțin a lipsit.

«Prințând de veste Dumitrașco Belzadea, aș spus Vizirului dicând că acela este un om nebun, nu este de domnie; și așa aș lipsit de n'au luat domnia *cât s'ar rumpe un fir de păr.*» — ION NECULCE.

4476 * △ A scôte (eși) cui-va perî albi.

A. PANN, II, p. 159. — HINȚESCU, p. 77. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 66. — G. MUNTEANU, p. 122. — I. CREANGĂ, *Con. Liter.* XI, p. 193; *Amint.* p. 38; *Pov.* p. 270. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 165. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 350. — E. I. PATRICIU, *Inv. c. Smulți*, J. Covurluiă.

A scôte cui-va perî surî în cap.

S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 209.

A îmbetrâni pre cine-va făcându 'i necazuri, neajunsuri, zile amare.

Ha! și dacă-i cunosc-o care-i a mea adevărată, ie-țo și duceți-vă de pe capul meu că *mi-ați scos perî albi* de când ați venit — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 270.

4477 Nicî un pîr mic.

Pravila de la Govora, p. 109.

Adică cât de puțin să fie, nimic.

«Dă va muri un egumen dintr'o mănăstire, și după mórtea lui vor veni óre carî din rudenii lui, și vor cercă și vor cêre, dintru averea lui ce-va, să nu se deă lor *nicî un pîr mic*, nici să 'i ia amiute pre dînșit, ce să 'i gonescă pre dînșit cu rușine.» — *Pr. Gov.*

4478 * △ A ține de pîr.

HINȚESCU, p. 124. — MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c. București*, J. *Ufov.* — G. P. SALVIU, *Inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 99.

A ține 'n pîr.

GR. JIPESCU, *Rîur. Oraș.* p. 205.

Veđi *Chitcă*.

1° A avé în mână, a stăpâni cu totul.

2° A se ține de cine-va, a 'l ajută.

Îl ține norocul de pîr.

HINȚESCU.

4479 A băgă pre cine-va de pěr în sîn.

A. PANN, II, p. 92; III, p. 129.
— HINȚESCU, p. 50.

Imî vine să 'l teau de pěr și să 'l bag în sîn.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 157.

* *L'ar băgă de pěr în sîn.*

M. CANIAN, J. Iași.

Veđi *Drag, Sîn.*

Se ȃice despre cei carî nu ne sunt dragi.

4480 * Tras de pěr.

HINȚESCU, p. 85.—FR. DAMÉ, III,
p. 202; IV, p. 178.—BARONZI, p. 67.

Se ȃice despre o vorbă, o judecată silită, ne-firéscă și lip-
sită de logică.

Tiré par les cheveux.

Prov. Franc.

4481 * \triangle Când mî-o cresce pěr în barbă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Veđi *Palmă.*

Cât se pôte de curînd, des.

Se întrebuițéză mîi ales în fraza: *să te vėd când mî-o cresce
pěr în barbă.*

4482 * \triangle A se duce nouė anî cu pěr și nouė anî fără pěr.

G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulț*, J.
Covurluiă.

A se duce pentru tot-dé-una, a nu se mîi întorce. Se ȃice
mîi ales sub forma: «*Du-te....*» aceluî care ne displace și a căruî
vedere ne supără.

4483 Ca pěrul din cap.

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 66.

* *Cât pěr (câpți perî) în cap.*

1° Arată o mulțime ne-numărată, fôrte mult. Veđi No. 4465.

«Are noroc *cât pěr în cap.*»

2° Fôrte subțire. Intăia variantă are singură acest din urmă
înțeles.

4484 * Căți perî în barbă.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 90.

Adică foarte mult.

«Să ai tu atîta minte în crieri *căți perî în barbă*. — DIM. TICHINDEAL.

4485 * A 'și dă pîrul pe mîna altuia.

Da E. B. MAWR. p. 39. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Vedî *Barbă*.

A se dă pe mînele cui-va, a se pune la discreția lui.

4486 A 'și dă pîrul și a fugi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 651.

* △ *Da'î pîrul pe mîndă și fugi.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Nu te dă pe mîna cui-va, căci pe urmă în zadar, te vei încercă să fugi.

4487 * △ A fi toți în pîr.

P. ISPIRESCU, *Leg.* — GR. JIPESCU, *Pîr. Oraș.* p. 206; *Opincar* p. 23. — BARONZI, p. 206. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Coșorêș, J. Mehedinți*.

* *Intr'un (în) pîr.*

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 23 & 147.

* *Pîndă 'ntr'un pîr.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 651. — FR. DAMÉ, II, p. 202.

Pîndă la un pîr.

ZILOT ROMÂNUL, *Cron.* p. 87.

1° A fi cu toți, a nu lipsi nici unul.

«Suntem *în pîr* vr'o cinci milioane de Rumâni, cu din orașe, cu din saie.» — GR. JIPESCU.

2° Cu toate amănuntele.

Silit sunt d'adevăr:

El îmi dăce a scrie

Tote *pîndă la un pîr*.

ZILOT.

4488 *[△] De pěr și la vale.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 651.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș. — preot C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.

A se încăeră, a se luă de pěr.

«Când s'aŭ apucat doi inși la cěrtă, un altul le ȓice: *de pěr și la vale* saŭ de pěr și la primărie». — A. MARINESCU.

4489 *[△] Dacă te ține pěrul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 651.

Dacă ești în stare să faci cutare lucru, încercă.

PERCEA

Veđi *Zuluf*.

PERCĪUNAT

4490 *[△] Perciunat.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Dict.* p. 606.

Poreclă ce se dă evreilor habotnici.

PICIȐOR

Veđi a *Asvrlă, a Călcă, Cap,*
Cismă, Coddă, Cracă, Créngă,
a Dă, Dumnegei, Furnică,
Ghimpe, Ierbă, Inalt, Inimă,
Ințelept, a se întinde, Invăță-
tor, Lună, Mând, Minte, Ochii,
Olac, Papuc, Cap. XXI, c. Pi-
cior, Prag, Scară, Spinare,
Tréplă, Vin, a Visă, a Vorbi.

4491 *[△] Cu'n picior în grópă și cu altul (unul) afară.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.—
A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172; III,
p. 155. — P. ISPIRESCU, *Unch. Sfđt.*
p. 3; *Rev. Ist.* II, p. 162. — HIN-
ȚESCU, p. 145. — H. D. ENESCU, *inv.*
c. Zamostea, J. Dorohoi. — E. I.
PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*
— S. FL. MARIAN, *Trad. pop.*, p.
272.

Cu un picior în grópă și cu altul d'asupra.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit.* 1872,
p. 171.

* Δ *Cu un picior în grăpă și cu celălalt pe pământ.*

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

* *Cu 'n picior în grăpă.*

C. NEGRUZZI, I, p. 302.

* *A fi cu piciorul în grăpă.*

FR. DAMÉ, II, p. 85; III, p. 211.

Se ține pentru cei bătrâni, ce sunt spre sfârșitul vieții (GOLESCU).

Se ține, într'un mod mai general, de omul slab și prăpădit de bătă care nu mai are mult de trăit.

Avoir un pied dans la fosse.

Prov. Franc.

Τοῦ σελένου δεῖται. ¹⁾

Prov. Elin.

Apio opus est. ²⁾

Prov. Lat.

Țelina sălbatică se puneă pe morminte, la Elini și Romani, ca un dar plăcut morților și divinităților infernale.

4492 Un picior sănătos e mai de priință de cât două catalige.

Calendar, 1853, Iași.

Nimica nu înlocuesce darurile firești.

*Tousjours en quelque temps qui face,
Mieux vallent pieds que eschsasses.*

Prov. Com. XV-e Siècle.

4493 Picidorele 'și împiedică,
Dar sărind rupse pîedica.

A. PANN, III, p. 141.

Se ține pentru cel care a scăpat de un rău, de o bătă, etc.

¹⁾ Are trebuință de țelină sălbatică.

²⁾ Idem.

4494 * \triangle Pe lup, piclórele 'l hrănesc.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*,
J. Covurluiă. — N. MATEESCU, *inv.*
c. Movilița, J. Putna. — G. MADAN,
c. Trușeni, T. Chișineu, Basarabia.

Când unul se capătă cu ceva prin alergătura lui.

4495 * \triangle Nu se pôte ține bine pe piclóre, ne fiind de ȓilele
tôte.

V. FORESCU, c. Baja, J. Suciava.

Nu e om ca toȓi ómenii, muma sa l'a făcut de șapte luni.

4496 * \triangle Piclóor tinér la cur bêtrân.

IORD, GOLESCU, *Mss.* II, p. 54.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș. — Preot C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosotș, J. Mehedinți.

Sê ȓice pentru cei ce împreună sê cãlătorese ne-potriviȓi la
vîrstă, și pentru cei ce sê cãsătorese la bêtrâneȓe cu fete tinere
(GOLESCU).

Inimă tinéră la om bêtrân.— J. Argeș.

Când umblă iute un om mai bêtrân.— J. Mehedinți..

4497 Nu pure piclóru én érușe, che pote focu én nutrn
fi și sgori te. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I,
p. 14.

Veȓi No. 509.

Păzesce-te de omul vicién și făȓarnic.

4498 * Par' cã aduce picerele de după dël.

Adicã merge a-lene. Se aude în Moldova.

4499 * \triangle A luă (cam) peste piclóor.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 37, 229,
240 & 247.— GR. JIPESCU, *Rêur.*
Orag. p. 271.— I. CREANGĂ, *Amint*
p. 128.— FR. DAMĂ, III, p. 211.—
V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1069, 1230
& 1264.— M. LUPESCU, *inv. c. Bros-*
cen, J. Suciava. — S. MIHĂILESCU,
Sezăt. II, p. 73.— S. I. GROSSMAN,
Dict. Germ. p. 16.— E. I. PATRI-
CIU, *inv. J. Covurluiă.* — G. P. SAL-
VIC, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Veȓi Umér.

¹⁾ Nu pune piclóru în cenușe, cã pôte sã fie foc înăuntru și te arȓi.

A nu luă în sémă, a luă în rîs, a necinsti pre cine-va.

Traiter quelqu'un par dessous la jambe.

Prov. Franc.

4500 A luă pre cine-va în picióre.

BARONZI, p. 40.—A. PANU, III, p. 150.—B. P. HAȘDEU, *Etym. Magn.* p. 633 — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 225.—HINȚESCU, p. 37.

VedI No. 3061.

Acelaș înțeles ca la No. 4499.

4501 * Δ I-a înghețat picerile.

N. FURCĂ, *inginer, c. Pitești, J. Argeș.*

I s'au sleit puterile, e pierdut, a sărăcit; a pierdut ori-ce speranță de îndreptare.

4502 * Δ A nu ține picerile pre cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A fi bêt.

2° A fi slab.

4503 * A se tăia cui-va picerile (piciórele).

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 314. — FR. DANÉ, III, p. 211.

A se tăia cui-va mâinile și picitórele.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 196.

De frică, de o emoție óre-care.

Când însă vedu pe Făt-Frumos venind ca un voinic cu fata lângă dînsul pe cal *i se tale mâinile și picitórele* Dară îmbărbătându-se, statú locul ca să se ieă la luptă cu Făt-Frumos. — P. ISPIRESCU.

4504 * Δ A pune piciorul în scară.

E. I. PĂTRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

VedI 2174.

1° A scăpă de nevoi, a dobândi o stare mai bună.

2° Și-a ajuns la scop

4505 * Căt s'ar întórce într'un picior.

M. CANIAN, *J. Iași.*

* *Cât te-ai învêrți într'un picior.*

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 79.

Vezi *Căleaiu*.

Adică repede, într'un scurt interval de timp.

4506 * Δ A stă (face) pe picior (de ducă).

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

În grabă, a fi gata de plecare.

4507 A face stând într'un picior.

LAUBIAN & MAXIM, II, p. 1260.

1° A face ușor.

2° A face în pripă și rău.

Stans pede in uno. ¹⁾

HORATIU.

Au pied levé.

Irov. Franc.

4508 Cât apucă piciorul.

V. ALEXANDRI, *apud B. P. Hășdău*,
Etim. Magn. p. 1393.

* Δ *Cât îl eă picîórele.*

GAYR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. TUTOVA.

Adică în fuga mare.

«Cuî nu 'i place să vadă alergând pe un șes întins o poștă românească cu opt cai? Caii alérgă *cât le apucă picîóru*l.» — V. ALEXANDRI.

4509 * A se topi d'a'n picîórele.

P. ISPIRESCU, *Leg.* 8. — LAZAR
ȘĂINEANU, *Semas.* p. 344.

A slăbi, a se pierde de dorul unui lucru, de inimă rea.

*Acum mă topesc *d'a'n picîórele* de dorul părinților mei, însă și de voi nu mă îndur să vă părăsesc. — P. ISPIRESCU.

Sécher sur pied.

Prov. Franc.

Morirse por sus pedazos.

Pror. Span.

¹⁾ Stând într'un picior.

4510 * \triangle A călcă pe picior.

S. MIRĂILESCU, *Sezăt.* II, p. 73.
— GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad,*
J. Tutova. — G. POBORAN, *inst. c.*
Slatina, J. Olt.

Vedî *Opined.*

1° A 'l supără.

2° A atinge cu ce-va în vorbire.

3° A 'l face semn. Se ȋice mai ales între bărbat și femeie.

Nu mă *călcă pe picior*
Că eu știu de ce ȋi-ȋ dor.

4511 * \triangle Nu mă calcă pe picior,
Că mă faci de te omor.

G. P. SALVIU. *inv. c. Smulȋi, J.*
Covurluiu.

Nu mă lovî unde mă dóre. Partea a doua se ȋice mai rar.

4512 * A călcă în picióre.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 318.

A învinge, a supune, a umili, a oprimă, a dispreȋui.

Fouler aux pieds.

Prov. Franc.

4513 * A călcă cu (piciorul) drept(ul).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 318. —
FR. DAMÉ, I, p. 180.

A începe și a isprăvi cu bine, cu fericire.

4514 * A călcă cu (piciorul) stâng(ul).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 318. —
Maior P. BUDIȘTEANU, *Bucuresci,*
J. Ilfov.

* \triangle A *calcă cu piciorul stâng înainte.*

ION GRIGORESCU, *eler. Sc. Inst.*
Bucuresci.

Vedî *a se Sculă.*

A începe și a isprăvi cu rău, fără noroc.

Partir du pied gauche.

Prov. Franc.

4515 \triangle A să pune în picióre.

GR. JIFESCU, *Opinc.* p. 68.

A dobândi o stare mai bună.

«Fără scôlă te părăginesci rău și nu te mai *puț în picîóre* cât e lumea.»
— GR. JIPESCU.

4516 * △ A fi în picîóre.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Gata să facă un lucru.

«E om vrednic, e *în picîóre* la toate.»

4517 * △ Asta merge chiar drept în picîóre.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Adică e o mare minciună. Prin asemănare cu oamenii mari
cari umblă în picîóre, pe când copiii se tirie pe brânci.

4518 * A căde în picîóre.

Se dice de cel care nu se pierde cu totul ori-ce schimbare
s'a putut întâmpla în afacerile lui.

Il est comme le chat qui tombe toujours sur ses pied.

Prov. Franc.

E caduto in piè come le gatte. ¹⁾

Prov. Ital.

*He 's like a cat, fling him which way you will he'll
light on his legs. ²⁾*

Prov. Engl.

4519 A 'și lua picîórele pe umere.

Conv. Liter. VI, p. 229.

A 'șt luà picîórele de-a umeri.

FR. DAMÉ, III, p. 211.

* *A 'șt luà picîórele la umër.*

G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Olt.

VedI Călcăie.

Acastă ȕicetóre s'a născut din faptul că, omul care alérgă
repede, ține capul plecat, și picîórele, în unele momente, par că
se apropie de cap.

¹⁾ A cădut în picere ca pisica.

²⁾ E ca pisica, aruncă'l unde vrei, va căde pe picerile lui.

Prendre ses jambes à son cou.

Prov. Franc.

4520 *△ A 'și luă picioroale la spinare.

DIM. STĂNCESCU, *Alte Basme*, p. 105.—MAIOR P. BUDIȘTEANU, c. *București*, J. *Ilfov*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

Acelaș înțeles ca la No. 4519.

4521 *△ A o luă la picior.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 501. — BARONZI, p. 40. — FR. DAMĂ, III, p. 211. — LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas*, p. 357.—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*. — GR. JIPESCU, *Opinc*, p. 142.

Vezi a Fugi.

A fugi repede.

Ea pe dată ce-audă
Printre slugi se furișta,
La picior că mi-o luă,
Și din fugă potrivea,
Câte-un dël, câte-o vâlcea,
Pân la codru d'ajungea.

Poes. Pop.

4522 * A 'și ascuți picioroale.

A fugi repede. Se aude în Tansilvania.

4523 A întinde piciorul la drum.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 322.

A umblă repede, și cum ȋice Francesul: *allonger le pas*.

4524 * A 'și bate picioroale.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 246.

A osteni umblând, a umblă mult.

«De gēba vȃ mai bateȃ picioroale ducȃndu-vȃ.» — I. CREANGĂ.

4525 * A dă cu piciorul.

A. PANN, III, p. 131.—ION AL LUI ȘRIERA, *Pov.* p. 271.—FR. DAMĂ, III, p. 211.

Vezi a Asviri, Călcăi.

A disprețui pre cine-va; a respinge; a aruncă ce-va cu dispreț.

A dat cu picioru norocului.

- 4526 * Δ Nu dà cu picioru,
Că vei duce doru.

GAVR. ONIȘOR *prof. c. Bêrlad,*
J. Tutova.

Povață ce se dà celui care disprețuește un lucru folositor.

- 4527 * A fi X... în picioré.

A semăna întocmai cu cine-va.

• E tată-său în picioré. »

- 4528 * Ieă pe unul de picioré și lovesce pe cel-l-alt (celal-alt) în cap.

A. PANN, I, p. 85.—HINȚESCU p. 76.

Ieă pē unul, dà în altul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 6.

Să ȃice când toȃi sunt de o potrivă la ne-destoîniciî (GOLESCU).

- 4529 * Δ A trage cu piciorul.

BARONZI, p. 206.—D. DRĂGUESCU, *c. București, J. Ilfov.*

A trage pe altul după dînsul. O credință populară, de la nuntă, a dat naștere acestei ȃicetori.

- 4530 * A 'și strînge picioréle.

I. CREANGĂ, *Pov.* I, p. 284.

A stă locului, a se liniști.

«Cât eră ȃiulica de mare, nu 'și mai strîngeă picioréle; dintr'o parte venea, și 'n alta se ducea.» — I. CREANGĂ.

- 4531 * A face picioré.

FR. DAMÉ, III, p. 211.

A se duce, a se face ne-vêȃut.

- 4532 * A 'și rupe picerile.

FR. DAMÉ, III, p. 211.

A ostenî.

- 4533 * Δ A bate din picior.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*
— FR. DAMÉ, III, p. 211.

A porunci, a se rēști.

4534 * A merge cu picerile 'n sus.

M. CANIAN, J. Iași.

Arată o purtare ne-obicinuită, destrebălată.

4535 * Imi stă ca un ghimpe la picior.

FR. DAMÉ, II, p. 66.

Vezi No. 4161.

Acelaș înțeles ca la No. 751, la care se va adăoga această variantă.

4536 * Δ A 'i pune picioroale peste cap.

G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Olt.

A 'l stăpâni cu totul.

*Ne souffre à ta femme pour rien
De mettre son pied sur le tien,
Car lendemain la pute beste
Le voudroit mettre sur ta teste.*

GABRIEL MEURIER.

4537 * Δ Nicî picior de om.

G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Olt

Adică absolut nimine.

«Nicî picior de om nu pătrunde aci.

4538 * Δ A fi buna de picior.

GAV. ONIȘOR, prof. c. Dobrovăț,
J. Vaslui. — G. P. SALVIU, inv.
c. Smulți, J. Covurlui.

Femea rea, desfrînată.

«E pu de lele, așa a fost măsă, bună de picior.

Les femmes ont leurs jambes au col.

Prov. Franc.

4539 A se pune și 'n picioroale și 'n cap

P. ISPIRESCU, Basm, III, p. 118.
— FR. DAMÉ, III, p. 298. — LAZAR
ȘAINEANU, Semas. p. 363.

Vezi Cap, Cur.

A 'și pune toate silințele, a întrebuința toate mijloacele pentru a isbuti.

«Dar de gēba; să te pu în picioroale și în cap tot nu poți ghici.» — P. ISPIRESCU.

4540 * Unde 'ți stau picioroalele îți va stă și capul.

P. ISPIRESCU, Leg. p. 91 & 322.

Amenințare de mörte, obicinuită în basme.

4541 A stă pe un bun picior.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 4.

A fi într'o bună stare, într'o bună poziție.

«Până atunci nu staă pre maă bun picior.» — DIM. TICHINDEAL.

Ne savoir sur quel pied danser.

Prov. Franc.

PÎELE

Veđi a *Attrna*, *Burdul*, *Cămașă*. *Cap. III, c. Piele*, *Popă*, *Tăcere*, *Tîrg*.

4542 * Mai aprópe 'i pelea de cât cămașa.

Este maă aprópe pîlelea de cât cămașa.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 379.

Veđi *Cămașă*, *Dîntă*.

Omul îngrijesce întâiū de dînsul, și în urmă numai, de rude și de părinți.

Tunica pallio propior est, ¹⁾

PLAUT. *Trinum*.

Apud veteres primum in officio locum habebant parentes, proximum pupilli nostræ fidei crediti, tertium clientes, quartum hospites, quintum cognati et affines, ut indicat Gellio libro quinto, capite tridecimo. P. MANUȚIU.

La peau est plus proche que la chemise.

Prov. Franc.

Sta più vicino la pelle, che la camicia. ²⁾

Prov. Umbria.

Near is my shirt, but nearer is my skin. ³⁾

Prov. Engl.

4543 * ^Δ Pîlelea (pelea) rea (rē) și răpanósă,
Orî o bate, orî o lasă.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 40. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani*, J. *Covurluiū*. — G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulfi*, J. *Covurluiū*. — D. GEORGHIU, *elev. Sc. Norm. c. Tecuciū*, J. *Tecuciū*. — FETU, *stud. c. Onesci*, J. *Bacdū*.

Veđi *No. 2308*.

¹⁾ Tunica e mai aprópe de cât pallium.

²⁾ Mai aprópe e (stă) pîlelea de cât cămașa.

³⁾ Aprópe e cămașa mea, dar mai aprópe e pîlelea mea.

Se ȕice mai ales despre femeile cele rele, sau despre copiii, pre care nici cu bătaia nu 'i poți aduce la brazdă.

S N Ó V A

Un om avea o femeie sôrte rea și hârțagașă. Ne mai putând'o suferi, mi-o luă într'o ȕi de cânepa dracului, mi-o așterne la pămînt și început s'o măsore cu un gârbaciū.

Dar femeia natbit, în loc să se rôge de ertare, ea și mai tare îl bat jocoreă, și drept răspuns la loviturile bărbatului, ea strigă mereu: Dă, mîncam'al friptă!

«Apoi de géba, se gândi omul; *pelea rea și răpănôsă, ori o bate ori o lasă*».

4544 * Δ Nu 'i plătesce pielea (nici) o cépă.

IORD. GOLESCU, *Mas.* II, p. 50.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

* Δ Nu 'i plătesce pielea două cepe degerate.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Veȕi *Cap*, *Cépă*.

Să ȕice pentru cel dē tot nevoiași (GOLESCU).

Arată puțina însemnătate sau valóre a unui om.

4545 * Δ Par'că el e de pele,
Și eū de nuele.

G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulți*, J.
Covurluiū.

Când cine-va se are în vedere numai pe sine, și de altul nu'i pasă.

4546 Sarăcuța lelea
Plătesce cu pielea (pelea).

A. PANN, I, p. 135.—HINȚESCU,
p. 88.

Veȕi *Cap. III*, *c. Piele*.

Om̃ul sārăc, ne-avēnd bani, își plătesce greșelile său cum-pēră ce 'i este de trebuință punēndu'si viēța și sănătatea la mijloc.

4547 * Δ Intinde-te cât țî-e peleă.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș. — AL. DUMITRESCU,
p. 119. — *preot C. BUNGETEANU*, *inv.*
c. Cosovăț, J. Mehedinți.

* △ *Intinde pielea după cum îi dă puterea.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Vezi *Cergă, a Intinde,*
Pătură, Flapomă.

Omul trebuie să se întindă în afaceri atât cât poate, nu mai mult, căci almintrelea nu face nici o ispravă.

4548 * △ *A intră (a se băgă) pe sub pielea cui-va.*

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 270* — N.
POPESCU, *Calend. Basm. 1882, p.*
30. — FR. DAMÉ, I, p. 112; III, p.
213. — M. CANIAN, *J. Iași.* — G. PO-
BORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

* *Pē subt piele 'i-a intrat.*

IORD. GOLESCU, *Mes. II, p. 58.*

Adică i-a aflat toate tainele (GOLESCU).

A se lua cu binele pe lângă cine-va, a căpeta deplina lui în credere și dragoste.

«Ce făcu dascalul, ce dresă, că se dete pe lângă muma copiilor, și cu șoșele, cu momela, *îi intră pe sub piele*, și se înădi cu dînsa.» — P. ISPIRESCU.

4549 * △ *Numai pelea lui scie.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J.*
Corurluiă.

* △ *Vai de pielea lui.*

Se dice de acel care a răbdut și suferit multe sau care a fost chiar bătut.

4550 * △ *Nu 'l (mai) încape pelea.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 38. —
N. POPESCU, *Calend. Basm. 1875,*
p. 21. — FR. DAMÉ, II, p. 151. —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Nu încapē în pelea lui.

DIM. TICHINDEAL, *Fab. p. 173.* —
FR. DAMÉ, III, p. 213.

* △ *Nu 'și încapē în pele.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Corurluiă.

* *Nu 'l ține pelea.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 617. —
FR. DAMÉ, III, p. 213.

1° De gras ce este.

2° De bucurie.

3° De îngâmfare, de fumuri multe ce are în cap.

4550b * \triangle A întări din piele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Stă, nu vré să asculte, să se supună; se face că nu aude.

4551 * \triangle A fi gros la pele.

DIM. TÎCHINDEAL, *Fab.* p. 121.—
I. IONESCU, *Cart. Cîț.* III, p. 14.—
M. CANIAN, *J. Iași.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

A fi gros de piele.

G. MUNTEANU, p. 121.

Vedî *Obras.*

1° A răbdă ori-ce ne-ajuns, obrăznicie saŭ insultă.

2° A fi ne-rușinat.

4551b * \triangle A întări din piele.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A răbdă.

4552 * A fi subțire la piele.

M. CANIAN, *J. Iași.*

Înțeles opus celui de la No. 4551.

4553 * A sci cât pôte pelea cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 604. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vedî *Os.*

Adică ce putere, ce vlagă are.

4554 * A sci cât face pelea cui-va.

I. ARBORE, *ing. J. Buzău.*

* \triangle *Cât îi e pelea.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Scie cât prețuesce cine-va.

4555 * A cresce pelea pe cine-va.

FR. DAMÉ, III, p. 213.

1° De bucurie.

2° De îngâmfare.

4556 * A 'și vinde și pielea.

FR. DAMÉ, III, p. 213.

A vinde tot ce are, a face totul pentru a scăpa de o datorie, de o primejdie.

4557 * △ A lua cui-va și pielea.

* △ *A'l jupui de piele.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* *A lua și pielea după cine-va.*

VeđI No. 2311.

A lua cui-va ce are și ce nu are, a 'i lua și cenușa din vatră

4558 * △ A fi pe re.

Poes. Pop. Șezătorea II, p. 18.—
I. CREANGĂ, *Amint.* p. 40.

VeđI No. 2308.

Adică om rău, în care nu te poți încrede.

Că diacu 'i *pe re*
Măncă carne Vinerea,
'Te 'nșală și nu te ieă.

Poes. Pop.

4559 * A nu 'i fi pielea nici de ciur.

M. CANIAN, *J. Iași.*

A nu fi bun de nimic.

4560 * A 'și pune pielea pentru cine-va.

FR. DAMÉ, III, p. 213.

* *A 'și pune pielea în saramură . . .*

VeđI Cap.

1° A garanță pentru cine-va, a 'și pune viața în primejdie pentru dînsul.

2° A încercă toate chipurile pentru ca să isbutescă.

4561 * △ A fi numai piele și oșe (ciolane).

FR. DAMÉ, III, p. 213.—ARTUR
GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suceava.*

Adică foarte slab.

N'avoir que la peau et les os.

Prov. Franc.

4562 * \triangle A frige pielea cui-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 223. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

A face ȕile fripte cui-va, a 'l chinui și chiar a 'l repune.

«Până atunci mai răbdă Harap-Alb, căci cu răbdarea îl frigî pielea.»
— I. CREANGĂ.

4563 * \triangle A 'i rupe pielea.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Vezi Tirg.

A 'l înșelă.

4564 * A 'i dă prin piele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

L'a răzbit, s'a săturat de așa trébă.

4564b * \triangle A fi întărit pelea pe el.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Despre cei bătrâni, cari nu mor.

4565 * \triangle A 'i-o face pe piele.

FR. DAMÉ, III, p. 213. — ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suciava.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 169; *Leg. p. 281.* — HINȚESCU, p. 56 — A. PANN, III, p. 17.

Vezi No. 2210.

A pedepsi, a chinui, a bate pre cine-va; a 'i face pe fel, a 'i face în necaz, a 'și răsbună.

«Acum ești a mea! stai mă tu, că ți-o fac eu fie pe piele, semee fără inimă ce mi-ai fost!» — P. ISPIRESCU.

4566 * \triangle A 'i-o scôte prin piele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'l necăji rău pentru un lucru.

4567 A strînge din piele.

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 136.

A răbdă.

«Să dăm drepturi Jidovilor, Turcilor și d'or hi dincolo și aici. Noi acu *stringem din ptele*: n'avem în cotro.» — GR. JIPESCU.

4568 * \triangle A 'și lăsa pielea unde-va.

G. POROBAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A muri, a plăti o faptă cu viața.

Il y a laissé sa peau.

Prov. Franc.

4569 * \triangle A mânca pielea pre cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 228. —
S. FL. MARIAN, *Ornit.* I, p. 347. —
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*. — G. POROBAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A nu se astimpera, a căuta certy, a face zurbavă. A i se face cui-va de bătaie.

«Ci tot numai el a bătut'o pe dinsa când o *mânca pielea*, și căută vre-o pricină.» — S. FL. MARIAN

4570 * A se certă pe pielea cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.

Adică în paguba cui-va, pe spinarea unei a treia persónă.

PİEPT

Vezi Colivă, Mână, Nas Pumn.

4571 * \triangle Cu pieptul deschis.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 80. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*. — M. CANIAN, *J. Iași*.

* \triangle *Cu peptu desfăcut (înainte)-*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Fără sfielă, fără a se teme de nimica.

«Cum ajunge în tîrg, se duce *cu pieptul deschis* drept la palatul împăratului.» — I. CREANGĂ.

4572 * A lna (trage) de pept.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Vezi Mână.

A prinde asupra faptului și a'l bate.

4573 * Δ A pune piept pentru....

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 63.

A veni în ajutorul cui-va, a'l sprijini în întreprinderile sale.

4573b * Δ A se pune cu pieptu.

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 140.

A se apucă de o trebă cu mare stăruință.

4574 * Δ A fi de șapte palme în piept.

T. BALĂȘEL, *în* J. Vâlcea.

Vezi *frunte*.

A fi om voinic, mare în trup.

PLETĂ

4575 * Δ Pletele lungi și miute scurtă.

A. PANN, II, p. 108. — IIINȚESCU, p. 147. — FR. DAMĂ, III, p. 228.

Plete lungi și minte scurtă sunt femeile.

I. G. VALENTINEANU, p. 35.

Δ *Minte scurtă, plete lungi.*

G. DEM. TFODORESCU, *Poes. Pop.* p. 632.

* *Plete lungi și minte scurtă,
Judecată mai mărunță.*

Vezi *Codă, Muierc,
Păr, Pold.*

Să ție pentru cei ce se fălesc în barbele lor cele mari, cum
și pentru muierile cele cu păr lung (GOLESCU).

Se ție astăzi numai pentru femei.

Dér femela, haine 'n dungă,
Minte scurtă, plete lungi;
Cine 'n mintea 'i s'o lăsa
Albă 'i portu 'n vieța sa.
Cătănuțu 'i când grăia,
Ea ast-fel îi răspundea...

Poes. Pop.

4576 Cei cu plete le au pierdut și cei chelboși le împletesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75.

Să ție pentru cei ce se dau după mode vechi (GOLESCU).

4577 * A se dà (umblă) cu pletele în vînt.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 9.

A se sbuciumă, a întrebuiță toate mijlocele care ne staî la îndemână pentru a atinge ținta dorită.

PRUNC

Vedî *Copil, Măgă.*

4578 Pruncul și bătrănu 'n toate
Fără doică nu se pôte.

A. PANN, p. III, 150.—HINȚESCU,
p. 15⁵

Omul îmbătrânind cade într'o a ua pruncie și nu mai e în stare să se cărmuiască singur

4579 Prostul si pruncul fie de ce se sparie.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 17.

Căci și unuia, și altuia le lipsesce judecată.

4580 * △ A fi ne-vinovat ca pruncii.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

* △ *E ne-vinovat ca pruncu care se nasce,*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

A nu fi făcut nimica din ce ți se impută, a fi cu totul nevinovat.

Il est innocent comme l'enfant qui vient de naître.

Prov. Franc.

PUMN

Vedî a *Plânge.*

4581 Verși cu pumnul și adunî (culegî) câte unul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 133;
II, p. 87.—HINȚESCU, p. 156.

1° Mai ușor se cheltuesce de cât se câștigă.

2° Imprumuți o sumă mare, și 'ți scoți banii cu țiriita.

3° Negustorul trebuie să de mulți bani de-odată pentru marfă, și nu vinde de cât cu incetul.

4582 Iei (iea) câte unul
Și dai (dă) câte pumnul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 58; III,
p. 72.—P. Ispirescu. *Rev. Ist.* III,
p. 377.—HINȚESCU, p. 76.

*A luà cu unul
Și a dà cu pumnul.*

BARONZI, p. 60. — G. MUNTEANU,
p. 150. — HINȚESCU, p. 196.

1° Anevoie se câștigă, lesne se cheltuesce; ne îndemnă la economie.

2° Despre cel risipitor care cheltuesce mai mult de cât câștigă.

4583 * Δ Din pumni străini nu te saturi când bei (bei) apa.

A. PANN, I, p. 136. — HINȚESCU,
p. 170. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. *Humele*, J. *Argeș*.

Vezi *Cap. VII, c. Apă*.

Orî cât ai fi îngrijit când ești pe mâna altora, tot nu 'ți merge bine ca cum ai fi între ai tăi.

Qui s'attend à l'écuelle d'autrui, est sujet à mal dîner.

Prov. Franc.

Quien à mano agena espera, mal yanta y peor cena. 1)

Prov. Span.

*He that waits on another man's trencher, makes many
a late dinner. 2)*

Prov. Engl.

4584 * Δ A'î ține în pumni.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Vezi *Palma*.

A îngrijî de dînsul.

4585 * Δ A rămas cu pumnu 'n gura.

ION GRIGORESCU, *elev Sc. Inst. București*.

Vezi *Deget, Mână*.

A remâne buzat, păcălit, prost.

4586 * Δ A ride în pumni.

Vezi *Mustafă, Nas*.

A ride pe ascuns.

4587 * Δ Cât pumnul.

Cine așteptă din mână străină, rău prânzesc și mai rău cinză.
Cine așteptă din blidul altuia, mănâncă adese-orî târziu.

* *Cu lacrimi în ochi cât pumnul.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 308; *Rev. Ist.* II, p. 160. — B. P. HÎȘDEU, *Columna Traian*, VII, p. 92.

Adică mare. Se ȋce de obicei de lacrimi și de o ȋnibucătură mare. Fraucesul ȋce de asemenea : *des larmes grosses comme le poing*.

4588 * △ Un pumn.

Un număr mic, o mică cantitate, și cum ȋce francesul : *une poignée de...*

4589 * △ A bate cui-va în pumni.

Sezătóvea III, p. 188.

A 'și rȋde de dȋnsul. Un gest, obicȋnuit la Romȃni, a dat naștere acestei ȋcȋtorȋ.

4589b * △ A se bate cu pumnii în pept.

T. BĂLĂȘEL, *ȋnv.* J. *Vălcea*.

A fi dat peste vre-o nenorocire, a i sȋ fi ȋntȋmpat o supȋrare, a avȋ un necaz.

RȚRUNCHIȚ

4590 * △ A avȋ (a fi cu) seȖ la rȋrunchȋ.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 201. — M. LUPESCU, *ȋnv. c. Broseni*, J. *Suciava*. — S. MIHĂILESCU, *ȋnv. Sezătóvea*, II, p. 74. — G. POBORAN, *ȋnst. c. Slatina*, J. *Olt*.

* *A prȋnde seȖ la rȋrunchȋ.*

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.*, p. 152.

Veȋi No. 2617.

A stȃ bine, a fi cu avere ; a se ȋnbogȃȋ.

«Nu cum-va ai trebuȋnȃ de slugȃ, voȋnice? Cum te vȋd, sament *a avȋ seȖ la rȋrunchȋ*. De ce te scunpesci pentru nimica tȋtȃ, și nu 'ȋi ȋei slugȃ vrednicȃ, ca sȃ 'ȋi fie mȃnȃ de ajutor la drum.» — I. CREANGA.

4591 * △ Ți se rupe rȋrunchii...

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 190 — G. POBORAN, *ȋnst. c. Slatina*, J. *Olt*. — FR. DAMȋ, III, p. 313.

De milȃ, de supȋrare.

Plângea și se tângula de *fi-se rupea rărunchii* de mila lui. — P. ISPIRESCU.

RÎNZĂ

4592 * A fi tare în rinză.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* *A fi rînzos.*

Adică a fi cerbicos.

4593 * I s'aū întors rinza.

I. ARBORE, *ing. J. Buzău.*

Îi vine să verse, îi este grătă.

ȘALE

4594 * \triangle În strimță în șale și largă în pôle.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Când suntem înșelați în așteptările noastre.

SEŬ

Vezi *Rărunchiū*, *Cap. III*
s. *Seū*.

4595 A fi crescut în seul seū.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Adică fără grije.

SÎN

Vezi *Avram, Cruce, Drag, Dumneșu, Ghătă, Mamă, Mână, Morte, Neua, Pâne, Păr, Raiu, a Seupă, Șerpe.*

4596 Ia dintr'un sin și baga într'altul.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 6.*

Să ȋce pentru cei scumpi și sgârceiți, și pentru cei ce ajută tot pē ai sēi (GOLESCU).

4597 * \triangle Când ar putē să 'l bage în sin.

E I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Vezi *Păr.*

Arată dragostea ce o are cine-va pentru un altul.

4598 Te-aș băga în sin dac' ai încăpé de urechi.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 433.

Te aș vîrî în sîn, dar nu încapî de urechi.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 253.

* *Așa mi-î de drag de 'l-aș băga 'n sîn, dar nu 'ncape de urechi.*

S. MIRĂILESCU, *Sezătórea*, II, p. 75.

Arată puțina dragoste pre care o resimțim pentru óre-cine.

4599 * Ca și când îi trece un șérpe rece prin sîn.

V. ALEXANDRI, *Prosd.* p. 42. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 144.

Arată spaîma.

4600 * Δ A fi cu ghêță în sîn.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, Covurluiș.*

Vezi *Ghêță.*

Cu frica în sîn.

ȘOLD

Vezi *Mând.*

SPATE

Vezi *Față, Gură, Iască, a Lătră, Prietîn, a Pupă, Răvaș, Ușă.*

4601 * Δ Cade pe spate si-și frînge nasul.

IORD. GOLESCU, *Msa.* II, p. 25. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. *Argeș.* — FR. DAMÉ, II, p. 37.

Să ȕice pentru cele ne-potrivite (GOLESCU) precum și despre omul cu totul lipsit de noroc.

Il tombe sur le dos et se casse le nez.

Prov. Franc.

Si romperebbe il collo in un filo di paglia. ¹⁾

Prov. Ital.

¹⁾ Și-ar rupe gâtul de un paiu (fir de paie).

4602 * \triangle *Își aruncă țină în (pe) spate ca buhaiu.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Vezi Spate, Spinare, Taur.

Se dice când unul se laudă singur. Este de însemnat că pro-
verbul identic latin și elin

Dos adversus se ipsum pulverem movet.

Βοῦς ἐπ' ἐαυτῷ κονισίται.

se aplică ómenilor cari-și fac rău singuri, și se apropie cu
totul de ȳicerea macedoniană de la No. 2549.

4603 * \triangle *Cu spatele nu poți îndreptă lumea.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1223.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Vezi Umăr.

1° Cu puterea și de odată nu se pôte îndreptă lumea, cu resteu
la briu nu se pôte face nimic.

2° Să nu încercăm lucruri cari întrec puterile nóstre.

Cuvîntul *spată*, are aci înțelesul de *umăr*.

4604 *Spate la spate
Ca să pôtă bate.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 67.*

Să ȳice, în bătae dă joc, pentru cei ce nu staū la bună orîn-
dulală (GOLESCU).

4605 * \triangle *A pune la spate.*

DIM. TICHINDEAL, *Fab. p. 257.*—
D-a Ec. Z. c. *Bărlad. J. Tutova.*—
G. P. SALVIC, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi Cefă, Dos.

A da uitării, a ne-socoti o poruncă.

«Datoria către mai marit lor și înalta cinste, nici odată nici decum *nu*
o vor pune la spate.» — D. TICHINDEAL.

4606 * *Pare-ca arunca la spate.*

P. ISFIRESCU, *Leg. p. 322.*— I.
C. FUNDESCU, *Basmă, p. 79.*

* \triangle *A dà după spete.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

1° Se ȋce despre cel care nu se mai satură mîncînd.

•Și începînd a aruncă cîte ȋce pîini în gură și a le înghiți, sîrși cup-torul pînă la miezul nopții. *Parcă aruncă după spate.* Mai adună și co-driceii ce mai rămăseseră de la tovarăși, îi înghiți și pe aceștia și începî a strigă: Mor de fîme, mor de fîme.» — P. ÎSPÎREȘU.

2° Mîncîncă și nu 'i merge la inimă. Acest înțeles, pre care 'l dă Fundescu ȋcătorei, nu este cel mai obișnuit.

4607 *△ A fi lat în spete.

G. PORORAN, *inst. c. Slatina, J. Olț.*

Gras, voinic.

4608 * A dă latul pe spate.

BARONZI, p. 41. — MAIOR P. BUDIȘTEANU, c. București, J. Ilfov.

A cădă lungindu-se la pămînt.

4609 * A nu sci nici cu spatele.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 55. — M. CANIAN, J. Iași. — FR. DAMĂ, IV, p. 90 — S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 30 & 342.

A nu visă nici cu spatele.

M. CANIAN, J. Iași.

A nu sci de loc, a fi cu totul străin de un lucru.

«Mai auȋit'ai dumneata, cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza care, ȋceă mătusa cu jale, ne trezesce desdîmîneța la lucru de atăȋta ani!... Însă mama, sîrmăna, *nu sciă nici cu spatele,*» — I. CREANGĂ.

4610 * Să nu 'i fi auȋit spatele!

Cînd auȋi o vorbă displăcută.

«Ce a auȋit N... *să nu 'i fi auȋit spatele!*

4611 * A fi rupt în spate.

M. CANIAN, J. Iași.

A fi tare ostenit.

4612 * A fi cu ghîța 'n spate.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 29. — FR. DAMĂ, II, p. 65.

VeȋI *Frică, Ghîță,*
Spinare.

Adică speriat, îngrozit.

4613 'I-a trecut rece prin spate.

ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 161.

Vezi *Inimă, Sin.*

De frică.

4614 * A stringe din spete.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, c. *București, J. Ilfov.*

Vezi *Umăr.*

În senin de dispreț, de ne-păsare.

4615 Îl stringe în spate.

I CREANGĂ, *Pov.* p. 246 & 314.

De frig și mai ales de frică.

«Dar când scia că are să dea peste Ivan, se tăieau picioroalele și o strîngea în spate de frică.»—I. CREANGĂ.

4617 A 'și arătă spatele cui-va.

HINȚESCU, p. 147.

* △ A întorce spatele cui-va.

T. BĂLĂȘEL, inv. J. *Vâlcea.*

Vezi *Nas.*

1° A nu lua în sîmă vorba ori rugăciunea altuia.

2° A fugi, a da dosul la față.

În locul de plată
Spatele 'fă arată.

4618 A fi spate cui-va.

Spatarul MILESCU.

A 'l sprijini, a 'l ajuta.

«Pe urmă *spate* și ajutor le au fost.»—ȘP. MILESCU.

4619 * △ A avé spete (multe).

E. I. PATRICIU, inv. c. *Smulț, J. Covurluiă.*

A avé sprijinul unor ômeni puternici.

4620 * A stă în spatele cui-va.

M. CANIAN, J. *Iaghi.*—C. BALLY, c. *Cărlomănesci, J. Tutova.*

Vezi *Spinare.*

1° A nu 'l slăbi, a se ține de dînsul.

2° A fi silit să îngrijescă de dînsul, de întreținerea lui.

4621 * A se pune cu spatele.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1223.

1° A întorce spatele cui-va din lipsă de atenție sau de dispreț.

2° A 'și pune toate puterile: *cu spatele*=cu forța.

4622 * In spatele cui-va.

NIC. MUSTE, *Letop. Mold.*, III, p. 37.

Adică în paguba cui-va.

«Sfeșile și vrajbele celor mai mari de multe-ori se descarcă în *spatele* celor mici.» — N. MUSTE.

SPINARE

Vezi *Cămașă, Casă, Nuța, Picioar*.

4623 * [△] A mânca spinarea pre cine-va.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 57.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 228. — FR. DAMÉ, IV, p. 92. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

* *Pisemne că te mănâncă spinarea.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 53.

Să ție pentru cei ce dau pricină ca să-î bată la spinare (GOLESCU) căroră li se face de bătaie.

Je vois bien que la chair lui démange.

Comédie des Prov. Act. I. Sc. VIII.

4624 Pe cine 'l mănâncă spinarea
Lasă'l să-î de scărpinare.

A. PANN, III, p. 25.—HINTESCU, p. 179.

Cine caută pricină lasă'l să fie bătut.

4625 * [△] A 'și aruncă țerină pe spinare.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

Vezi *Pulbere, Spate*.

Când cine-va are slujbe bune sau a dobândit stare iacepe a 'și aruncă țerină pe spinare, a nu mai îngriji ca până'aci și a se purta rău. — MARINESCU.

Vezi No. 2549.

4626 * A fi cu ghêța în spinare.

M. CANIAN, J. Iași.

Vezi *Frică, Ghêță, Spate*.

A fi speriat, îngrozit.

4627 A face cui-va foc în spinare.

HINȚESCU, p. 60.

Vezi *Sârpe*.

A'î supăra, a'î face ne-ajunsuri.

4628 A 'î face spinarea dobă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 254.

* △ *A face spinarea tobă.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Adică a bate.

4629 * A avé multe pe spinarea sa.

FR. DAMÉ, IV, p. 92.

1° A avé multe sarcini.

2° A fi răspunător de multe rele pe care le-a făcut.

4630 * A aruncă în spinarea cui-va.

1° A lăsa în sarcina cui-va.

2° A aruncă cui-va învinuiră.

4631 * A trăi pe spinarea cui-va.

Vezi *Spate*.

A trăi în sarcina cui-va.

4632 * A stă cui-va pe spinare.

A se ține într'una de cine-va, a nu 'î da pace.

4633 Par'că 'î țiū (țin) în spinare.

A. PANU, III, p. 4. — HINȚESCU, p. 179.

1° Atât de ne-suferit îmi este.

2° Pentru cei cari tot stău pe capul nostru și nu mai plăcă.

4634 * A purtă pre cine-va în spinare.

BARONZI, p. 67.

Sé dice despre un om care ne supăra prin faptele și vorbele sale; a fi plictisit, săturat de cine-va.

Porter quelqu'un sur les épaules.

Prov. Franc.

4635 * A se sui pe spinarea cui-va.

HINȚESCU, p. 164.

Se ȋdice despre cel obraznic care, dacă 'i dai nas, ȋi se urcă
  n spinare.

4636 *    A căde în spinarea cui-va.

Cade satara în spinarea omului.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 178; *Rev. Ist. I*, p. 454.—LAZĂR
ȘAINEANU, *Elem Turc. Rev. Ist. III*,
p. 230.

*    *Cade satara în spinare.*

HINȚESCU, p. 169.—S. I. GROS-
SMANN, *Dict. Germ.* p. 68.—N. PO-
PESCU, c. *Pietro  i  a*, J. D  mbovi  a.
LAZĂR ȘAINEANU, *Elem. Turc. Rev.*
Ist. III, p. 230.

Cade urdu-belea pe spinarea omului.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sf  t.* p. 122.

A se impune cui-va cu de-a sila   i pe ne-a  teptate; a se u  t  
să 'l hrănescă altul.

Cuv  ntul *satara* este turcesc,   i are înţelesul de *belea*.

SPLINĂ

4637 *    Par'că nu are splină.

Se ȋdice de omul său de calul care fuge repede.

  Calul care n'are splină fuge mai iute   i nu ostenesce.  —I. M. CON-
STANTINESCU, c. *C  ulni  a*, J. *Ialomi  a*, în *  ez  t. III*, p. 121.

Courir comme un d  rat  .

Prov. Franc.

4638 *    A se pune splina.

T. B  L   SEL,   nv. J. *Valcea*.

A nu put   fugi iute.

SPRINC  N  

V   i *Casă*, Cap. II, c. *Go-
g   a*, *Ochi  *.

4639 * Vr  nd să'  i facă sprincenele   i-a scos ochii.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

* Δ *Vrei să 'ți faci sprincene și 'ți scoți ochi.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi.

Când vrei să te dregi mai rău te rupi.

4640 Se umflă în sprincene
Ca curcanul în pene.

A. PANN, I, p. 161. — HINȚESCU,
p. 195.

Vezi Cured, Curcan.

Despre omul care se mândrește, de și nu prea are pentru
ce, precum și despre cel obraznic.

$\text{Ἀνασπῶντες τὰς ὀφρῶς.}^1)$
Suidias.

Attolere supercilium.}^2)

Prov. Lat.

Lucian ȋice despre o cuvîntare obraznică: $\kappa\alpha\tau\alpha\pi\rho\omega\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\upsilon\varsigma\ \lambda\acute{o}\gamma\omicron\upsilon\varsigma$.

4641 * Δ A avé sprincene posomorîte.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

A₂fi negru la suflet, a fi hain.

4642 * Δ Ales pe sprîncénă.

B. P. HĂȘDEŢ, *Colum. Traian.*
VII. p. 88; *Magn. Etym.* p. 801.
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist* I, p. 230,
— I. CARAGIALI, *Conv. Liter.* XIII,
p. 410. — preot C. BUNGETIANU, *inv.*
c. Cosovet, J. Mehedinji. — ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeş.*
— GR. JIPESCU, *Rêur. Oraş.* p. 21.

Ales după sprîncénă.

N. FILIMON, *Ciocoli*, p. 104 — LAU-
RIAN & MAXIM, II, p. 1252.

Ales de pe sprîncénă.

B. P. HĂȘDEŢ, *Etym. Magn.* p. 845.

* Δ *Unul ca unul, făcuți cu sprîncénă.*

V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. Su-
ciava.

¹⁾ Cu sprincenele umflate.

²⁾ A umflă sprîncénă.

Adică după plăcere, tot uuul și uuul, lucru buu și ales, de la iutelesul sprîncéuă: parte resărită, proemineuta: sprîncéuă de muute.

«Cel d'îutâiū saū cel mai vēđut diut্রে tođi, ce-va ca grcesce, *εφρὸς* saū *εφρῶδες*» — B. P. HΛΨΔΕΥ.

«Scōse pe sofragiū și pe stolnic, sub cuvînt de mîncătorie, și puse în locul lor pe alți, aleși de dînsul *după sprîncénă*» — N FILIMON.

4643 * Δ Pe sprîncénă și pe poruncelă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Acelaș iuteles ca la No. 4642.

4644 * Δ A se uită pe sub sprîncénă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A se uită cruut; se đice despre cei ce aū vre-uu gînd rēū saū sunt tálhari.

SPRINCENAT

Veđi Călătorie, Ochiū.

4645 * Δ A fi sprincenat.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi ócheș și făcut biue

STÂNGA

4646 * Δ A trage la stîngă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* Δ A dà la stînga.

M. LUPESCU și I. TEODORESCU, *inv. J. Suciava.*

1° A furà, a ascunde.

2° A fi șiret, vicleu.

STAT

4647 * Δ Mic la stat
Mare la sfat.

BARONZI, p. 51. — HIMȚESCU, p. 104. — *Sezătorie*, II, p. 39. — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 43. — IORD. CALIN, *elev Școl. Norm. inst. J. Argeș.*

Veđi Mare, Mic.

Acéastă credință se întâlnește în literatura populară, la toate națiile. Mai de obicei cel mare și puternic la trup e slab de minte, și învins de cel cu o statură mică dar mai ager la minte. Probă Odiseu și Polifem, David și Goliath. În basmele noastre cel mai mic săvârșește în tot-dé-una fapte strălucite pre cari frații lui, mai mari, nu le au putut duce la un bun sfârșit căci,

Cel mai mare
Minte n'are
Cel mai mic
E mai voinic.

De alintirelea e de notat că oamenii cari au lăsat în lume un nume strălucit, au fost, mai toți, de o statură mică, de pildă: Cesar, Napoleon I, Stefan-cel-Mare, Attila, Alexandru Machedon, Frideric cel Mare, Condé, etc.

Eră acest Stefan-Vodă om *nu mare la stat*... eră întreg la minte, ne-lenevos.... și unde nu cugeta, acolo îl afla. La lucru de răsbote meșter.... Îngropat'au pre Stefan-Vodă în mănăstirea Putna, cu multă jale și plângere.... că cunoscău toți că s'au scăpat de mult bine și apărare. Ce după mortea lui îi dăcă *Sfântul Ștefan-Vodă*. — Gr. URACHI, *Letop.* I, p. 178.

Novac când s'a depărtat,
Un Turc *mititel la stat*
Dar a dracului la sfat
Către toți a cuvîntat:
Turcilor
Nebunilor
Nu pricepeți chiar nimic,
Nu 'i călugăr, ci 'i voinic.

Poes. Pop. Transilv. Gruia lui Novac.

4648 * [△] Ce folos de statul tău,
Dacă 'ți-e naravul rău.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi. — V. IFRIM, *stud. c. Co-*
rodesci, J. Tutova.

Frumusețea sufletului întrece pe a trupului.

STOMAH

4649 * Stomacul plii nu 'nvață bucuros.

G. MUNTEANU, p. 151. — HINȚESCU,
p. 181.

Vezi *Burdă, Fole.*

1° Se dăc copiii mici, după ce au mâncat mult, când vrem să 'i oprim de a mai mânca.

2° Dacă nu te împinge nevoia nu lucrezi cu atâta inimă. La No. 2793 se găsește forma în adevăr Românească a acestei dăceri.

4650 * 'I-a pus un ghimpe la stomac.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Veși *Inimă.*

Când unul a vorbit ce-va care 'l costă mult pe un altul.

4651 * Te dore la stomah.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 68.*

Să ȋice când ne cere ȋre-cine, ȋre-ce piste cuviinȋă, ca când am ȋice: dă 'ȋi voiȋ dă, te vatămă (GOLESCU).

4652 • Stomahul se satură dar ochii nici odată.

I. G. VALENTINEANU, p. 43.

Veși *Ochiu, Pântece.*

Mâncând omul se satură, dar privind nici-odată. Arată și marea lăcomie a omului.

4653 * △ Stomahul cel tare și pietre mistuesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 68.*—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Să ȋice pentru cei lacomi la mâncare și la avere (GOLESCU).
Omul cel rău unde l'ai duce nu'i pasă, *fierul rău nici odată nu se prăpădesce.*—MARINESCU.

4654 Stomahul ca mȋra, ȋrȋ-ce puȋ în coș, îndata mistuiesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem. p. 168.*

Acelaș înȋeles ca la No. 4653.

4655 Stomahul când pătîmesce,
Tot trupul se topesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 476.*

Vestită fabulă «*Mădularele și pântecel*» pre care Menenius Agrippa, cel mai popular și cel mai iubit dintre senatori, o povestî plebei resvrătite, care se retrăsese pe munȋii Aventin și Sacru, nu este de cȃt o parafrasă a acestei ȋiceri.

Ne învaȋă cȃ unirea în familie, în cetate, în stat este în folosul obștei; desbinarea dimpotrivă e păgubitoare și duce la peire.

4656 Stomahul, ca mȋra, când n'are ce macină, atunci se strică.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem. p. 168 — 169.*

Ne învață a îngrijii de dînsul.

- 4657 Stomahul când chîorăesce,
La dămăncare gîndesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 476.

După efecte putem află cauza.

- 4658 * △ A nu avé pre cine-va la stomah.

FR. DAMÉ, IV, p. 110. — E. I. PATRICIU, *fnr. c. Șmulți J. Covurluiș.*

* A avé pre cine-va greă (bine) la stomah.

FR. DAME, II, p. 83. — M. CANNAN, *J Iași.*

* △ A nu 'i fi la stomac.

G. POBORAN, *inst c. Slatina, J. Olt.*

Vezi *Suflet.*

Se ȕice despre omul care ne displace, pre care nu 'l avem de bine, nu 'l putem suferi, il urim.

SUBȚIÓRĂ

- 4659 * △ Să 'l iei subȚiÓră.

T. BĂLĂȘEL, *fnv. J. Vâlcea.*

Atât e de mic.

SUFLET

Vezi *Cuvînt, Drag, Față, Saramură, Cap. XXI, c. Șuflet, Trup, Vorbă.*

A se citi în ȘezătÓrea, An III, p. 236, credințele desre suflet adunate de d-l Lupescu, învêțător.

- 4660 N'a apucat să 'i ésă sufletul și 'i dă cu Dumneȕeu să 'l ierte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172; III, p. 155.

Despre cei carî sunt bucuÓșî să scape de bêtrânî, privindu'î ca o sarcina.

- 4661 Sufletul bucuÓs este sa intre in raiü, numai pêcatele nu 'l lasă.

N. COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 32.

Când unul este bucuÓs să facă Óre-ce, dar nu 'i stă în puțină.

- 4662 Sufletul când pățimesce,
Tot trupul se topesce.

IORD. GOLESCU, *Ms.* I, p. 452.

Starea morală a omului are o mare înrîurire asupra stărei sale fizice. Ne reamintesc vechiul adagiū: *mens sana in corpore sano*.

- 4663 *△ Cu suflet vitez și cu trup leneș.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158; III, 128 — HINȚESCU, p. 203. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

Se ȋice despre omul bun de gură și rău de lucru.

- 4664 *△ Nu 'i fi (vrei să fii) și cu sufletul în raiu și cu pelea în pod.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Se ȋice celui lacom care voesce două lucruri de o dată.

- 4665 Să piară sufletu meu împreună cu cei dē alt nēm.

IORD. GOLESCU, *Ms.* II, p. 66.

Sē ȋice la dēsnađajduire, arētānd supērarea sufletului ce pățimesce dē la alȋi (GOLESCU).

- 4666 * La unul fără suflet, trebuie unul fără-de-lege.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 248.

- *△ *La unul fără suflet, trebuie unul fără lege, ...
și la unul fără lege, trebuie unul fără suflet.*

G. P. SALVIU *inv. c. Smulți J. Covurluiă*.

- *△ *La omul fără suflet trebuie om fără Dumnezeu.*

N. MATESCU, *inv. c. Moviliș J. Putna*.

Veȋi *Cap. XII c. Legs*.

La un om rău fi trebuie unul și mai rău ca să 'i pōtă veni de hac. Nu'i pēcat să'ȋi rēsbunī pe un om fără suflet sau fără lege.

- 4667 * Are nouē suflete, ca pisica.

A. PANN, II, p. 160; III, p. 141. — HINȚESCU, p. 125.

Veȋi *Mușere*.

Are mare vitalitate, nu se pierde, nu m^ore cu una cu două.

4668 De ce nu 'ți este sufletul cum îți este fața.

SLAVICI, *Conv. Liter.* VI, p. 228.

Se ȋice celor r^{ei} și f^ățarnicⁱ.

4669 * △ Suflet c^ăl^ător.

GR. JIPESCU, *R^ăur. Oraș* p. 261.
— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș. — PREOT C. BUNGE-
ȚIANU, inv. c. Cosov^ăț, J. Mehedințⁱ.

Pentru omul care 'i tot bolnav, cu un picior în gr^opă, să 'l
sufli să c^ăđă, care mir^ose a gr^opă, sa^u e pe drum de peire.

4670 * △ A i se bate sufletul în tindă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucanⁱ*
J. Covurlui^u. — G. P. SALVI^u, *inv.*
c. Smulțⁱ, J. Covurlui^u.

Acelaș înțeles ca la No. 4669.

4671 * △ Ii cu sufletu pe sobă.

G. P. SALVI^u, *inv. c. Dobrov^ăț,*
J. Vaslui^u.

E r^{eu} de tot; ca-^um^ăne, poim^ăne m^ore.

4672 △ Cu sufletul în palmă.

S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 108.

Acelaș înțeles ca la No. 4670.

4672b * △ A 'și ține (a fi) sufletul în buze.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Olt.

Acelaș înțeles ca la No. 4671.

4673 Cu sufletul la gură.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 253. — N.
GANE, *Conv. Liter.* IV, p. 55.

Acelaș înțeles ca la No. 4672 b.

4674 * △ A av^e sufletul în oșe.

T. CRIȘIAN, *c. Cugieru, Transil-*
vania.

Se ȋice de un om f^orte slab la trup.

4675 * A 'și stupa sufletul.

I. CREANGĂ, *Pov.* I, p. 230.

A asudă mult pentru a face ore-ce.

«Până l'am dat la brazdă, *mă-am stupit sufletul* cu dînsul.»—I. CREANGĂ.

4676 * A scôte sufletul cui-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1365.

A'l necăji rău, a 'i cere un lucru cu mare insistență.

4677 * A lua pe sufletul său.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1365.

A'și lua răspunderea.

4678 * Mi-am sărat sufletul.

MAIOR, P. BUDIȘTEANU, c. *București*, J. *Ilfov*.

Acelaș înțeles ca la No. 3606.

4678b * [△] A'i înăcri sufletul.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

A'l amări, a'l supără.

4679 * A avé suflet negru.

M. CANIAN, J. *Iagi*.

A fi negru la suflet.

Vezi Intmă.

A fi răutăcios, ține-minte.

4680 * A fi fără de suflet.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 248.

* *A nu avé suflet.*

1° A fi môle, fără nici o inițiativă.

2° A fi om rău, ne-milos.

In credința poporului dracul nu are suflet.

4681 * A fi mic la suflet.

Lipsit de simțiri generóse.

4682 * A fi mare la suflet.

A avé porniri generóse.

4683 * A nu avé pre cine-va la suflet.

T. SPERANȚIA, I, p. 131.

Vezi *Înimă, Stomah*.

A nu iubi pre cine-va, a nu-l puté suferi, a'l urî.

4684 * A se băgă în sufletul cui-va.

FR. DAMÉ, I, p. 112.

**A se vîrî în sufletul omului.*

1° A 'i vorbi de aprópe.

2° A căpêta încrederea cui-va.

3° A nu-l dà pace.

4685 * △ A se umplé de suflet.

BARONZI, p. 145. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

1° A osteni.

2° A se mai ridică, a mai însufleți, după o cădere fizică sau materială.

4686 * △ A fi plin de suflet.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

1° A fi inimos.

2° A fi evlavios.

4687 * △ A'l lăsă numai cu o mână de suflet.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș*.

Când unul suferă o bătaie de mórte.

4688 * De sufletul tatei.

A. PANN, III, p. 90—91. — N. BODAN, *Pov.* p. 123. — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 72. — D^{na} B. Focșani, *J. Putna*. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1376.

Vezi *Căolulă*.

Se dice:

1° Când renunțăm de nevoie la un lucru pre care de alinătrea nu 'l putem căpêta.

2° De acei cari fac pomană fără voia lor.

3° De cei sgârçiți.

4° Despre țigani, în batjocură.

«Aprópe de Boiște vine satul Blebea, care, mai mult de jumătate, după ce 'și scapă căciula pe baltă, ȋice: *să fie de sufletul tatei*.» I. CREANGĂ.

POVESTEA VORBEI

Un țigan cam pe la munte,
Vrënd să trecă pe o punte,
Din întâmplare fi scapă
Căciula din cap în apă,
Și ne-putënd să se 'ntinďă
Cu iuțela, să o prinďă,
Se ultă ia ea cu jale
Cum săltă pe rîu la vale,
Ȋicënd: du-te dar mai tare,
Că tot aveam gând, impare,
Ca să dau tati o cană
Ș'o căciulă de pomană.

Așa facem și noi póte,
De unde nu putem scóte,
Ȋicem vorba cea obștescă:
Dumneďeu să priimescă.

4689 Te sufletul bunicăi.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 58 & 919.

Acelaș înțeles ca la No. 4638.

4690 * △ De sufletul morților (răposaților).

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 4689.

4691 * △ A alergă (veni) tot într'un suflet.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 229;
Snóce, p. 87. — B. P. HĂȘDEU, *Columna Traian*, VII, p. 87; *Etyrn.*
Magn. p. 826. — ION AL LUI ȘBIERA,
Pov. — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A veni cu sufletul la gură.

N. GANE, *Conv. Liter.* IX, p. 55.

* *A veni în raptul sufletului.*

SLAVICI, *Conv.* VII, 228, 229 &
348; *Conv. Liter.* VIII, p. 292.

A alergă, a veni ȋute, *d'une haleine*, cum ȋice Francesul, și prin urmare prăpădit de ostenelă.

4692 * △ A 'și vedé de suflet.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A se feri de rele.

2° A 'și căută interesele.

TALPĂ

Vești *Bogat, Creștet, Cap.*
VI, c. *Talpă*.

4693 * Iși mănâncă de subt (sub) tălpi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63; III,
p. 77. — HINȚESCU, p. 99.

Vești a *Măneș, Ungheș*.

Se ȋdice despre cel sgârцит.

4694 A cunósce pre cine-va din talpă.

FR. DAMÉ, IV, p. 141.

Adică bine, cu totul.

4695 * A eși cu tăpile înainte.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A muri.

Mortul se scóte din casă cu picerile înainte. Dacă s'ar scóte cu capul înainte, ar mai muri în curînd cine-va în acea casă.

4696 * \triangle A pune sub talpă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș*.

A rěpune pre cine-vă, a 'l stăpăni cu totul.

4697 A o apucă la talpă.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 279.

A plecă, a fugi.

4698 * \triangle Ii ard tăpile.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobro-
văț, J. Vasluiș*.

Acelaș înțeles ca la No. 2839.

4699 * \triangle Par'că îi arde jaratec (foc) sub tălpi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Fuge repede.

4700 * \triangle A 'și luă talpașițele.

Con. Liter. IX, p. 455. — A. DE
CIRAC, *Dict. Etym.* II, p. 530. —
S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 113.
G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Co-
vurluiș*. — T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A o luà la talpășițe.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 185.

A plecă de unde-va, a se porni repede, a fugi.

4701 A 'i răpăi tălpile.

FR. DAMÈ, III, p. 312.

A fugi repede.

4702 * Δ A fi în tălpă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

A fi gatà la poruncă.

4703 * Δ A bate la talpă (tălpă).

C. NEGRUZZI, I, p. 299. — ION GHICA, *Scris.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Bogat, Papuc, Pîngea.*

1° A bate crunt.

2° A cheltuî bani cu risipă și mai ales în petreceri, prin beți și jocuri.

ȚÎȚĂ

Veđi *Copil, Vorbă.*

4704 Țițele când se 'ntăresc,
Virsta fetei ne vestesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 591.

Se ȝice despre acele lucruri cari se pot cunósce după unele semne.

4705 Par'că tot suge la țîță.

*Scie vorbe să îndruge
Par'că tot la țîță suge.*

A. PANN, I, p. 10. — BARONZI, p. 57. — HINȚESCU, p. 26 & 206.

Veđi *Copil.*

Pentru cel prost.

4706 Cine la țîțe a ajuns,
În genuche jos s'a pus.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 591.

Se închină lor.

Veđi *Le beau tétin* și *Le laid tétin* de Clément Marot.

4707 * 'I-a dat țița întrăga, nu numai gurguiu.

V. FORRESCU, c. *București, J. Ilfov.*

L'a îmbuibat, 'i-a dat mai mult de cât eră trebuință. Se ȋice pentru cel lăcom.

4708 * \triangle A fi întors de la țița.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 217.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*—FR. DAMĂ, II, p. 218.—*Sezătóre, I.* p. 15.

Se ȋice de omul care 'șî face rău lui și altora, un fel de piază-rea.

«După credința poporului toți copiii celî *întorșî*, adică toți aceia cari au fost odată întărcați, dar după vr'o câte-va ȋile sau săptămâni mamele lor, văȋându'î că prea tare tănjesec, sau din altă cauză ôre-și care, le'au dat iarăși de supt, după ce cresc mari, sunt fôrte răi de ochi așa, că în totă viața lor or la cine se vor uită, fie om sau vită, fie orî ce va fi, respectivul îndată se diôche și se bolnăvesce și cu nimic alta nu se pôte vindecă fără numai cu stingerea de cărbuni și cu descântarea de diochi. De aceea nu e bine nici odată a *întôrce* pre un copil întărcat, adică a 'î dà încă pe un restimp de supt, ci dacă l'a întărcat o dată, întărcat să rămână pentru tot-dé-una.» — S. I. L. MARIAN, *Născere*, p. 427.

4708b * \triangle A fi cum î țița.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Veȋi *Mamă.*

A fi bun.

TREPĂDATE

4709 Gesta cu trepădatele,
Că nu 's departe satele.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 135.

* \triangle *Pe trepădatele, că nu 's departe satele.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulț, J. Gorului.*

Se ȋice celor cari nu pot stă locului, și sunt în veci gata de plecare.

«Mulțamit cu cât aveă, cu cât n'aveă, când te miri ce nu 'î veneă la socotăla, ie-ȋî popa desagit și tolagul și pe ici ȋe drumul. Vorba ceta : *Gesta cu trepădatele că nu 's departe satele* »—I. CREANGĂ.

TRUP

Veȋi *Gând, Ochiu, Sănătos, Saramură, Suțet.*

4710 Mic dă trup, dar tare dă vină.

IORD. GOLFESCU, *Mss.* II, p. 44.

Să ție pentru cei scurți, dar voșnici (GOLESCU).

4711 Ori-ce trup cu umbra sa.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.

*Fieș-care cu năravul său, ca fieș-care trup cu
umbră sa.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 117.

Veđi *Paiă, Pér, Tufă.*

1° Adică ori-ce om cu năravul său (GOLESCU).

2° Și cel mai înțelept smintesce.

3° Fie-care cu norocul lui, fie-care are partea lui în lume.

4° Nu e om, cât de mic să fie, care să nu pôtă face vre-un
bine său vre-un rău.

4712 Om în trup destul de mare.
Și minte de copil are.

A PANN, I, p. 10. — HINȚESCU,
p. 130.

Veđi *Mare.*

Se ție despre omul lipsit de minte și de judecată.

4713 * Ca un trup fără suflet.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 157.

Se ție de omul desnădejduit, de acel care pare că trăesce
în altă lume fiind lipsit de ceea ce doresce, de ceea ce a iubit
și a pierdut.

C'est comme un corps sans âme.

Prov. Franc.

4714 Trupul sluga sufletului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 495.

Simțirile înalte, iar nu poftetele său trebuințele trupesci trebuie
să călăuzescă pre om.

4715 Cu trupul în biserică și cu gândul la dracu.

HINȚESCU, p. 193. — D^a E. B.
MAWR, p. 80.

Veđi *Biserică, Dumneșeu.*

Despre cel fățarnic.

El cuerpo sancto y el anima del diablo. ¹⁾

Prov. Span

¹⁾ Corpul sânt și inimă de drac.

Habit de béat a souvent ongles de chats.

Prov. Franc.

4716 * Δ Nici un trup fără de osândă.

E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Dumnezeu nu lasă pe nimeni ne-pedepsit, căci fie-care își are păcatele lui.

4717 * Δ A fi trup și suflet cu cine-va.

P. IȘPIRESCU, *Unch. Sfăt. p. 103.*
— LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas. p. 343.*
— G. I'OBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Toți un trup și un suflet.

DIM. TICHINDEAL, *Fab. p. 259.*

Exprină deplina brodire a două caractere, cel mai înalt grad de prietenie, și desăvârșită înțelegere în toate.

Esser anima e corpo d'uno. ¹⁾

Prov. Ital.

Ein Herz und eine Seele sein. ²⁾

Prov. Germ.

They are like hand and glove. ³⁾

Prov. Engl.

4718 A fi un suflet în două trupuri.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl. p. 315.*

Vezi *Unghie.*

A gândi și a simți la fel.

«Pre aur focul, érá pre priatin primejdia ispitesce; și după hotărîrea filosofască, adecă *un suflet în două trupuri* a fi, de abia unul cine-va și mai nici unul să nu fie aflat.» -- DIM. CANTEMIR.

Doi corp e un'anima sola. ⁴⁾

Prov. Piem.

UMBRĂ

Vezi *Friguri, Paiu, Pămint, Păr, a se Șperă, Trup, Tufă.*

4719 Umbra nici odată móre.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 11.*

¹⁾ A fi inima și trupul unuia.

²⁾ A fi o inimă și un trup.

³⁾ Sunt ea mâna și mânușa.

⁴⁾ Două trupuri și un singur suflet.

Adică urmele faptelor nici odată se sting (GOLESCU).

- 4720 Cine se razimă (rêzimă) de umbra,
Dă 'ndată peste cap tumba.

A. PANN, II, p. 64. — HINȚESCU,
p. 195.

Cine se rêzimă (razimă) pe umbră greșesce.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 180; *Rev. Ist. II*, p. 155.—
HINȚESCU, p. 159 & 195.

Fă-te clientul unui om puternic.

- 4721 * N'are umbra.

Se întrebuințază în Moldova, aplicându-se celui rămas foarte slab după o bătă îndelungată, precum și unui om prea bun. De cel d'întâiu înțeles se apropie dicătorea franceză «*on voit le jour au travers de son corps.*» și prin urmare *n'are umbră*.

- 4722 * Par'că 'i-a luat umbra.

Pare gata să móră atât e de slab și de prăpădit.

În vechime, ¹⁾ în temelia unei clădiri mai însemnate, se îngropă un om asigurându-se ast-fel soliditatea și trăinicia lucrării. Mai târziu zidarii obicinuiău a fură umbra cui-va, adică a 'i luă măsura umbrii cu o beldie care se aseză în urmă în temeliile casei în lucrare. Efectul eră acelaș, după credința poporului, și în scurt timp omul a căruia umbră se luase, trebuia să slăbescă și să móră, devenind stafie și geniul întăritor al casei. Astă-đi eând se ridică vre-o clădire nouă, până a nu se așeđă cea întâiu pētră a temeliei, se face aiasmă cu care se stropesc șanțurile. Apoi se taie doi miei de se face masă mare pentru zidari cari, după ce ospetēză și închină în sănătatea stăpânului ca și întru tăria zidurilor, îngropă cruciș capetele mieilor în două colțurilor a casei, ear în cele-lalte două unghiuri două ôle roșii pline cu apă ne-începută.

Acest obicei și acēstă credință fôrmēză fondul legendei Monăstirei Curtea de Argeș.

O șoptă de sus
Avea mi-a spus
Că ori-ce 'am lucră
Nôptea s'a surpă
Pan 'om hotărî

¹⁾ Acest obicei a trebuit să se păstreze în unele locuri, pâuă în timpuri foarte apropiate de noi; ast-fel, în temeliile casei D-lui N. Juvara, clădită de Grecenu pe la 1847, în orașul Bêrlad, am găsit întregul schelet a unui om care fusese zidit într'însele.

In zid de-a zid
Cea 'ntâi soțioră,
Cea 'ntâi sorióră
Care s'a ivi
Mâni în ȋtori de ȋl
Aducând bucate
La soț or la frate.

4723 * A fi (ca o) umbră.

* Δ *A rămăs numai umbră de el.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.—E. I. PATRICIU, *inv.*
c. Smulți, J. Covurlui.

A fi slab.

Francesul ȋce de asemenea: *il n'est plus que l'ombre de ce*
qu'il a été.

4724 * A se teme (și) de (o) umbră.

LAURIAN & MAXIM, II. p. 1522.

* Δ *A se teme (a'î fi frică) și de umbră lui.*

I. CREANGĂ, *Pov. p. 233; Amint.*
p. 2.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*
—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurlui.

Se sperie de lucruri de nimic, fără pricină temeinică.

Umbram suam metuere. ¹⁾

Prov. Lat.

Τὴν αὐτοῦ σκίαν φοβεῖσθαι. ²⁾

Prov. Elin.

4725 * Nu'l ajunge nici umbră lui.

ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 241.*

Așa de tare fuge.

4726 * Ca umbră după om se ține.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 222

* *A fi umbră cuț-va.*

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c. Bucu-*
resci, J. Ilfov.

¹⁾ & ²⁾ A se teme de umbră sa.

A nu slăbi pre cine-va, a se țină mereu de dinsul.

Il le suit comme son ombre.

Prov. Franc.

4727 Face și el umbră pământului.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*
p. 167.

Se ȋice despre acei cari trăesc fără a munci, de lene său din neputință, prin extensiune, a trăi.

Acastă variantă se va adăoga la No. 966.

4728 * A face cui-va umbră.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1522.

A 'i intunecă vađa, renumele, gloria.

4729 Umbra omului după mörte.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1523.

Adică sufletul.

4730 Nicı ca o umbră.

I. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 150.

Adică de loc.

«La acastă judecată tôte aceste *nicı ca* un păiajen său *umbră* n'aü avut nicı o ascultare săü lucrare.» — *Uricar*.

UMËR

Veđi *Călcăiü, Pictor*.

4731 * Nu o să ındreptez eü lumea cu umërul.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 159;
III, p. 128. — HINȚESCU, p. 94.

Nu poți să ıntorci lumea cu umërul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 223.

* *Cu umërul tăü nu ındrepti lumea.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

*[△] *Nu poți ındreptă lumea cu umërul.*

Preot C. BUNGEȚIANU, *Înv. e. C.*
sovëť, J. Mehedinți.

Veđi *Sparte*.

1° Cu puterea și de odată nu se pôte îndreptă lumea, cu re-
steu la briu nu se face nimic.

2° Să nu încercăm lucruri care întrec puterile unui om, pu-
terile noastre.

«Așa e lumea asta, și de ai face ce-ai face, rămâne cum este ea; *nu poți s'o întorci cu umărul*, măcar să te pui în ruptul capului.» — I. CREANGĂ.

4732 Vrè să ardice lumea cu umărul.

DIM. TÎCHINDEAL, *Fab.* p. 474.

Acelaș înțeles ca la No. 4731, § 2.

4733 Pare că după umeri aruncă.

A. PANN, III, p. 38.

Vezi *Sparte*.

1° Când mâncările ce ni se dau nu sunt pe placul nostru, și
prin urmare nu ne folosesc.

Acele mâncări luscuoșe nu o putea împacă,
Când le mănca îi părea că după umeri aruncă.

2° Pentru omul lacom la mâncare.

4734 * Umăr la umăr.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Ajutându-se, sprijinindu-se unul pe altul.

4735 * △ A pune umărul

FR. DAMÉ, III, p. 197. — GR. JI-
PESCU, *Răur. Oraș*, p. 65 & 188;
Opinc. p. 109.

* △ A pune umăru la rătă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A sprijini pre cine-va, a 'i dà mână de ajutor.

Prêter l'épaule (donner un coup d'épaule) à quelqu'un.

Prov. Franc.

4736 * A se ridică pe umărul cui-va.

Adică prin ajutorul lui.

4737 * △ A stringe (înălță, dà) din umeri.

A. PANN, II, p. 85. — HINȚESCU,
p. 117. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 82
& 263. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 73
& 121. — GAVR. ONIȘOR, *prof. c.*
Bărlad, J. Tutova. — T. BĂLĂȘEL,
inv. J. Vâlcea.

Vezi *Sparte*.

1° In semîn de dispreț, de ne-păsare,

«Apoi asta nu vă privește pe d-văstră; ea mai bine păziți-vă gura și dați de scire împăratului c'am venit noi, răspune moșnegul.

«Străjerii atunci se uită lung unul la altul și *string din umăr*.... apoi unul din ei vestese împăratul.»—I. CREANGĂ p. 82.

Daca n'ai
Din umăr dați.

A. PANN.

2° Arată ne-sciința, ne-priceperea, ne-dumirirea.

«Atunci Harap-Alb și cu ai săi au început a *stringe din umeri*, ne-pricepându-se ce-l de făcut.»—I. CREANGĂ, p. 263.

4738 *△ A luă pre cine-va, peste umăr.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt

Vedî Picior.

Acelaș înțeles ca la No. 4499.

UNGHIË

Vedî Sarac. a se Scârpină,
Cap. XIX, c. Unghie.

4739 Subt unghea degetului mai vrăjmas tópsesc de cât dintele viperii stă.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierog.* p. 84.

Omul e mai rău de cât fiarele selbatice.

4740 *△ A fi unghie și carne cu cine-va.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 342.
— G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurlui.

Cu care eră prietin unghie și carne.

I. CREANGA, *Conv. Liter.* XV,
p. 456; *Amint.* p. 103. FR. DAMÉ-
I, p. 201.

Se întrebuintéza pentru a exprimă deplina brodire a două caractere, cel mai înalt grad de prietenie, lucru foarte rar: «pre aur focul, iară pre prietin primejdîia ispitésce; și după hotărî. rea filosofască, adică un suflet în două trupuri a fi de abia unul cine-va, și mai nici unul sa nu fie aflat» precum ȳice D. Cantemir, *Ist. Ierogl.* p. 315.

D-l Șăineanu arată că Brinkmann (*Die Metaphern*, p. 137—138) care a supus unei analize comparativă expresiunile metaforice exprimând această idee, la mai multe popóre, găsește că locuțiunea Spaniolă *ser uña y carne*, și prin urmare cea Românescă

care este identică, e superiōră tuturor celor-l-alte. ¹⁾ Nicăirea desăvîrșita potrivire în părere a doi ómeni, amiciția cea mai intimă, nu'i mai firesce și mai nimerit exprimată, de cât când *dicem a fi unghie și carne cu cine-va*. Acéstă imagine împlinesce tóte cerințele: ea e nobilă, fiind că e luată din natură și anume din partea cea mai nobilă a corpului omenesc, de la mână, și cei doi termenî de comparațiune, *unghia* și *carne*, nu stău într'un raport extern sau juxtapus (cum sunt cele-l-alte metafore), ci raportul lor este lăuntric și intim; ele sunt făcute la olalta de natura, și nu pot fi despărțite fără a suferi vătămăre.

Etre unis comme les doigts de la main.

Prov. Franc.

Essere carne ed unghia ²⁾.

Prov. Ital.

Esse carn e ongia ³⁾.

Prov. Piem.

4741 * Iși mânca (manâncă) de subt (supt) unghii (unghie).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63; III, p. 77. — P. ISPIRESCU, *Basme*, p. 73. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni*, J. Ialomița. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubenii*, J. Dorohoi. — *Semin. Buc.* cl. VII, prin P. GÂRBOVICĂNU, *prof.*

* △ *A'șă mîncă negrul de sub unghie.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

* *'Ș'măcă di sup unghie* ⁴⁾.

D. A. MILESCU, c. Gopeși, *Macedonia*.

Veđi a *Măncă, Talpă*.

Despre cel sgărcit și cumplit.

4742 * A avé unghiile cam lungi.

Cronica anonimă, p. 143. — Ion GHICA, *Scrisori*.

Veđi *Deget, Mând*.

A nu fi cinstit, a fură.

Fiind el cam *lung la unghii*, din felul Știrbescilor — *Cr. Anonimă*.

¹⁾ Locuțiunea italiană este aceeași, ceea ce denotă o origină identică latină.

²⁾ A fi carne și unghii.

³⁾ Idem.

⁴⁾ Iși mănâncă de sub unghie.

4743 * A-și arătă unghiile.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

A se supără, a arătă că suntem în stare de a ne apără și de a întorče răul care ni s'ar puté face. Prin alusie la dobitócele cari se servesc de unghiile lor ca de o armă.

4744 * △ A nu-și tăia nici unghiile (o unghie) pentru cine-va.

Da Z. J. c. *Fedești*, J. Tutova. —
Da Ec. Z. c. *Bêrlad*, J. Tutova.

A fi egoist și sgârcit, a nu fi în stare să facă cea mai mică mișcare, cel mai mic sacrificiū pentru altul.

Ab hac regula mihi non licet transversum, ut aiunt, *unguem discedere.* — P. Manutin, p. 195.

4745 * A-și pune unghia în carne pentru cine-va.

Dra A. J. *Bêrlad*, J. Tutova —
Maior P. BUDIȘTEANU, *București*,
J. *Ilfov*.

A fi gata să facă orî-ce pentru cine-va.

4746 * △ A-și pune unghia în gât.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

A silî mult să facă ce-va.

4746_b * △ A lua în unghii pre cine-va.

G. MADAN, c. *Trușeni*, J. *Chișineu*,
Basarabia.

A'l prinde cu putere; se apropie de înțelesul de la No. 4746.

4747 Nici cât unghia.

LASCAR CATARGIŪ, *Monit. Oficial.*
șed. Camer. 29 Nov. 1894.

Adică de fel, nici cât de puțin.

«Nu voiŭ cedă nici cât unghia». — L. CATARGI.

Si tu Hercle ex isthoc loco digitum transversum, aut *unguem* latum excesseris. — PLAUT. *Aulularia*.

4748 * △ Nici cât e (îi) negru subt (sub) unghie.

IORD. GCLESCU, *Mss.* II, p. 48. —
DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 62. — ION
AL LUÎ SBIEREA, *Pov.* p. 76 & 236. —
GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J.
Tutova. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*,
J. *Olt*.

* \triangle *Nici cât negrul sub unghie.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 543.—
BARONZI, p. 45.—P. ISPIRESCU, *Snd-
re*, p. 54.—B. P. HĂȘDEU, *Trei
Crai*, p. 34.—K. A. ZAMFIRESCU-
DIACON, *Inv. c. Stihubeni*, J. Doro-
hoi.—FR. DAME, I, p. 208.

Cât negru supt (subt) (sub) unghie.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 128.—DIM. CANTEMIR, *Ist. le-
rogl.* p. 294.—P. ISPIRESCU, *Leg.*
p. 207, 285, & 297.—F. DAMÉ.
III, p. 107.

* \triangle *Cât e (îl) negru sub unghie.*

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 78.—EM.
POPESCU, *Inv. c. Ciocănesci-Mărgi-
neni*, J. Ialomița.—SEZĂTOREA, II,
p. 105.

Adică foarte puțin (GOLESCU).

«Măcar cât negru sub unghie lucrul acesta așa a fi nu l'am aflat.»—
DIM. CANTEMIR.

4749 \triangle Nu 'l dore nici unghiea de la degetu al mare de
la călcăiu.

GR. JIFESCU, *Opinc.* p. 77.

Pentru o durere neînsemnată.

4750 * \triangle A prinde la unghie (unghii).

G. P. SALVIȘ, *Inv. c. Smulți*, J.
Covurluiă.—G. POBORAN, *inst. c.*
Slatina, J. Olt.

A prinde la putere. Se dice atât în înțelesul propriu când și
n cel figurat.

URECHIE

Vezi Amorezat, Ariciu, a Bă,
Cap, Cărcimă, Cereel, Drac,
Drag, Flămând, Flóre, Fôme,
Ghiocel, Iepure, Lună, Lup,
Măgar, Ochii, Pădure, Pasu,
Pânteco, Părete, Purice, Sa-
fian, Sin, Săptă, Cap. XXI, c.
Urechie, a Vorbă.

4751 * \triangle La urechie ce se dice, în padure se aude.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 38.—
PREOT C. BUNGEȚIANU, *Inv. c. Coso-
vêș*, J. Mehedinți.

* \triangle *Ce spui la urechii în pădure se aude.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Vezi No. 940.

Adică cele de taină nu se pot păzi (GOLESCU).

Cele mai line șopte, ce le dă omul către cine-va, se aud alături. Alusiune la omul care nu poate păstra o taină.

4752 * Cine are urechi de audit, să audă!

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 136.— I. IONESCU, *Cart. Cit.* II, p. 151.— AL. DUMITRESCU, p. 119.

* *Cine are urechi, să audă!*

Cine are urechi să potă audi, lasă să audă!

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 419.

Acel ce are urechi de-audire să-audă! ¹⁾

ANDREIUL AL BĂGĂVĂ, *Cart. Aleg.* p. 181.

Se dă pentru a atrage atenția noastră asupra celor spuse, mai ales când se vorbește în pilde sau prin aluzii.

Aceste cuvinte se găsesc în parabola semănă *are urechi de audit audă!* — MATEI XI, 15; XIII, 19. LUCA, VIII, 8. MARCI IV, 9. APOS. II, 7. 11. 17. 29, III, 16, 22.

4753 * După ce 'ți degeră urechia de gâba mai pui caciula.

DA S. CALOI, *c. Bărlad, J. Tutova*

Pentru cele care se fac după vreme.

4754 Urechii să fie, că spate destule.

DREPTATEA I, No. 108.

Cel ne-ascultător va primi pedepsa ce i se cuvine.

4755 * \triangle Pe-o (p'o) ureche intra și pe alta ese.

HINȚESCU, p. 197.— preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedint.*— E. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurlui.* — BARONZI, p. 56.

¹⁾ Acel ce are nrechii de audit, să-audă.

* Δ *Po (prin o) urechîe (î)-a intrat și pē (prin cea-l)-alta (î)-a eșit.*

IORD, GOLESCU, *Mss.* II, p. 54.—
V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.
— G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*.

Ce intră pe o ureche, ease (ese) pe alta.

C. NEGRUZZI, I, p. 248.— V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1040.

* Δ *Intră p'o ureche și ese pe cea-l-altă.*

A. PANN, *Moș Alb.* I, p. 5.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*.— G. P. SALVIU, *inv. Smulți*, J. *Covurluiă*.

Δ *Imî intră pe o urechîe și 'mî ese pe aîlantă.*

M. PĂSCULESCU, *La Intîln.* p. 10.

Să ție pentru cei ce nu vor să asculte nimic, și pentru cei ce uîă numai dēcāt ceea ce l'e ție (GOLESCU).

Cela lui entre par une oreille et lui sort par l'autre.

Prov. Franc.

Per un orecchio entra, per l'altro esce. ¹⁾

Prov. Ital.

Zu einem Ohr hinein, zum andern wieder heraus. ²⁾

Prov. Germ.

In at one ear out at the other. ³⁾

Prov. Engl.

4756 * *A se culcā pe urechia aia.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 257.

* Δ *A se culcā pe o urechîe.*

I. CREANGĂ, *Conv. Lîter.* XI, p. 174; *Pov.* p. 188. — M. CANIAN, J. *Iași*.

¹⁾ Pe o urechîe intră, pe cea-l-altă ese.

²⁾ Pe o urechîe înăuntru, pe cea-l-altă din nouă afară.

³⁾ Intră de o urechîe, și ese pe cea-l-altă.

* *Culcă-te pe urechîa aîa (aceea).*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 82; III, p. 30.—B. P. HĂȘDEŢ, *Etym. Magn.* p. 16.—HINŢESCU, p. 41.—P. ÎSPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 160.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* Δ *Culcă-te pe acea ureche.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 771; II, p. 160.—C. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* III, p. 98. — B. P. HĂȘDEŢ, *Trei Crai*, p. 20. — *Abecedar Ilustrat*, p. 26. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 370, 819 & 1356. —H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohol.*

* *Pe aceea urecîe ti bagă ¹⁾*

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

1° Adică ceea ce te aștepți tu, nu se va întîmplă, renunță la dînsul.

«Cum vîd eu, frate-meu *se pôte culcă pe-o urechîe* din partea vîstră; la sîntul așteptă s'a împlini dorința lui.»—I. CREANGĂ, p. 188.

2° A se odihni, a nu 'și mai bate capul de un lucru, a se mulțumi cu ceea ce a făcut

«Eu socotesc, mărite împărate, că cel ce a făcut asemenea vitejie, nu cred *să se fi culcat pe urechîa aîa* și să fi stat numai așa cu degetul în gură.» — P. ÎSPIRESCU, *Leg.* p. 257.

Se coucher sur les deux oreilles.

Prov. Franc.

4757 * Δ A se lăsă pe-o ureche.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui*

A nu se ține de o trîebă, și a vedé în urmă că nu ese cum ar fi trebuit.

4758 * Δ A se pune (porni) p'o ureche.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se dice de omul care nu măi isprăvesce spunînd un lucru de o mie de ori, precum și de acel care nu se lasă până nu isprăvesce ce 'și-a pus în gînd.

¹⁾ Pe aceea urechîe bagă-ți (în cap).

- 4759 Este tare de urechi
Că n'are două perechi.

A. PANN, I, p. 94. — HINȚESCU,
p. 184.

Se ȋice, în bătae de joc, despre cel care nu aude bine sau se face că nu aude.

- 4760 * \triangle E lună veche,
N'aude de-o ureche;
E lună nouă,
N'aude d'amîndouă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulții, J. Covurluiă.*

Acelaș înțeles ca la No. 174, la care se va adăoga această variantă.

- 4761 * Când ș'ni ved urēcĭia. ¹⁾

D. DAN, c. *Nevesca, Macedonia.*
— META CONSTANTIN, c. *Moloviște, Macedonia.* — XENOFONTE CAPSALE,
c. *Pirlepe, Macedonia.*

- * Cându va-nî ved urēcĭia. ²⁾

I. GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Veȋi *Ceșă.*

Adică nici odată. Să ȋice mai ales când cine-va dă bani cu împrumut, și nu are speranța să 'i ieă înapoi.

- 4762 Două urechi și o gură
Ți-a lasat buna natura.
Multe, multe să ascuți,
Dar puține să vorbești.

IDEM, *Calend. Rom. 1892.*

Veȋi a *Auȋi, Gură.*

Ne învață a vorbi cât de puțin și a ascultă.

*Os unum natura duas formavit et aures
Ut plus audiret quam loqueretur homo. ³⁾*

Dist. Cato.

Turcul ȋice: Natura, care ne a dat un singur organ pentru a vorbi, ne a dat două pentru a auȋi, și ne învață ast-fel că trevue mai mult să ascultăm de cât să vorbim.*

¹ & ²⁾ Când mî-oîu vedē urechĭa.

³⁾ Natura a făcut o (singură) gură și două urechi, pentru ca omul mai mult să asculte de cât să vorbească.

4763 *[△] Un car cu urechi; nu cumperi o perechie?

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Se țice celui care, ne-auzind bine, întrebă că ce a strigat un altul.

4764 *[△] A fi într'o urechie.

LAURIAN & MAXIM, *Glossar*, p. 224.
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 379.
— A DE CIHAC, I, p. 301 — S. MIHĂILESCU, *Șezăt.* II, p. 219. — *preot*
C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.* — ANDREI MARINESCU,
inv. c. Humele, J. Argeș. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*
— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

*[△] A fi cam într'o urechie.

ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 5. —
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

1° Adică un om palavatic, cu apă la cap, cam smintit, țicuit, sărit din minte, prostovan.

2° Se țice omului care face ce-va alt-fel de cum ar trebui făcut, și ori cât i s'ar spune, tot pe a lui o ține.

4765 *[△] Umbla într'o ureche.

I. GH. SIMION, *elev. c. Băsesco-Tămășeni, J. Fălciș.*

'Și-a pierdut rostul; nu 'i mai dă de căpătăiș.

4765_b *[△] O ieă așa într'o ureche.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

De capul lui, fără judecată.

4766 A se face într'o urechie.

S. FL. MARIAN, *Trad. Pop.* p. 197.

A se face că nu aude, că nu înțelege.

4767 *[△] A fi cu cacatul după urechi.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi copil, ne venit bine în vrîstă și în minte.

Se ȋdice acelor carȋ se amestecă ȋn vorbă cu cei bėtrâni, vrėnd să dē sfaturi celor mai cu minte de cāt ei.

4768 A 'i azudi urechia pentru ce-va.

BARONZI, p. 40. — B. P. HĂȚDĂU.
Elym Magn. p. 1919.

Se ȋdice cānd așteptăm o veste cu ne-răbdare.

4769 * \triangle Este tare de urechi.

A. PANN, I, p. 94. — HINȚESCU,
p. 184. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*
III, p. 379. — G. P. SALVIU, *inv.*
c. SmulȚi, J. Covurluii. — T. BĂ-
LĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Este fudul de urechi.

A DR CIHAC, I, p. 301.

* *E fudul de-o urechi.*

1° Nu aude bine, este surd.

2° Se face a nu auzi.

Variantele 2) și 3) se ȋntrebuȋneză numai ȋn Moldova.

Avoir l'oreille dure.

Prov. Franc.

4770 * \triangle A bagă pe urechi.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A ȋnȚelege.

4771 * A avē urechi lungi.

M. CANIAN, *publ. J. Iași*.

Veȋi Măgar.

A fi prost sau ne-ȋnvēȥat.

4772 * \triangle A se (cam) lungi urechile cui-va.

A. PANN, I, p. 132. — HINȚESCU,
p. 61. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p.
198, 536, 748 & 1002. — I. CREANGĂ,
Amint. p. 54. — Dª SOFIA NĂDRJDE,
Nuv. p. 57. — G. P. SALVIU, *inv.*
c. SmulȚi, J. Covurluii.

De fōme.

Avoir les dents longues.

Prov. Franc.

4773 * \triangle A 'i desfuudă urechile.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulft, J. Covurlui.*

A 'l lovì cu palma peste urechi.

4774 * \triangle A face (prinde) urechi.

G. P. SALVIU, *inc. c. Smulft, J. Covurlui.*

A auđi, a pricepe.

4775 * \triangle A cresce urechile cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 966.

* \triangle 'I-a crescut urechile cât de măgar.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulft, J. Covurlui.*

A se împrosti.

4776 * \triangle A'și plimbă urechia.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

A trage cu urechia, a ascultă căutând să afle ori-ce.

4777 * \triangle A fi urechia satului.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *Bucuresci, J. Ilfov.*

A sci tot ce se petrece în sat.

4778 \triangle * A fi urechia târgului.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
M. CANIAN, *J. Iași.*

Urechia târgului.

BARONZI, p. 95.

A sci tot ce se petrece în târg.

4779 * A fi urechia pământului.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *Bucuresci, J. Ilfov.*

A sci tot ce se petrece, tot ce se ȃice în lume.

4780 * A fi urechia lui Dumnezeu.

I BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
M. CANIAN, *J. Iași.*

Om bun, om care dă sfaturi bune.

4781 * A fi urechia dracului.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
M. CANIAN, *J. Iași.*

Om rău, om care dă sfaturi rele.

4782 * A ave urechia cui-va.

A fi ascultat cu plăcere și cu încredere de ôre-cine.

4783 * A ave urechia tîrgului.

Se ȑice despre acei a căror sfaturi sunt ascultate de conce-
tășeni lor.

4784 Are urechi de cărpă.

HINȚESCU. p. 197.

Urechî de cărpă.

I. C. FUNDESCU, *Bas e*, p. 91.—
P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 167; *Leg. p. 339.*

Nu aude bine.

«Când a strigat întăi, a audit iepurele și ȑise:

— Auȑiți frașilor, se prăpădesce stăpănul nostru.

— Taci, *urechî de cărpă*, îi ȑise vulpea, și-i trase o palmă, tu să gân-
descî stăpănului nostru așa.»— P. ISPIRESCU.

4785 * A ave bumbac în urechi.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

* △ *Par'că are bumbac în urechî.*

P. G. SALVIȚ, *în r. c. Smulțt, J.*
Covurlui.

Se ȑice despre acel care nu aude bine sau se face că nu aude.

Avoir du coton dans les oreilles.

Prov. Franc.

4786 * △ A'i băgă bumbacul în urechi.

G. I. PATRICIU, *în r. c. Smulțt, J.*
Covurlui.

Veȑl Surd.

A'l învăță minte prin bătaie, a'l face să nu măi spună ceea
ce trebuia tănuut.

4787 * \triangle Sa-si bage bumbac în urechi.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Corurului.*

Avertisment ce se dă aceluia care a comis o faptă nesocotită, și dăunătoare altuia.

4788 * \triangle A nu (o) duce la urechile.

T. SPERANȚĂ, I, p. 10. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — Maior P. BUDIȘTENU, *București, J. Ilfov.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Se țice despre omul căruia îi place să bé.

4789 * \triangle Nu duce nimenea la ureche.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Corurului.*

Toți ómenii béú dar nu din cale afară. Mustrare la adresa bețivilor.

4790 * \triangle A pune mult pe-o ureche.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A se îmbetă.

4790_b * A se pune pe o ureche.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A repetă un lucru de multe ori.

4791 * \triangle A pune la ureche.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A menajă pre cine-va.

4792 * \triangle A 'i ródé urechile.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 265.* — Ion AL LUI SBIENĂ, *Pov. p. 169.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Corurului.*

Veți Sărăcie.

A spune, a cere într'una, cu mare insistență.

«Imi rod urechile să le dau fata. — I. CREANGĂ.

«Minterea tot nu încetă să 'i ródă urechile ca să 'i prăpădescă; că de nu 'i-a pierde, ea 'l-a lăsă și n'a mai ședé cu dînsul.» — I. SBIENĂ.

*Rompre les oreilles.**Prov. Franc.*

4793 * A fi urechile r  se de...

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 314.

A cun  scee bine, a fi săturat de   re-ce.

«O sci   eu c  t e lumea de dulce   i de amară, bat'o pustia s'o bată.
Lui Ivan i's r  se urechile de dinsa.»—I. CREANGĂ.

4794 * A m  nc   urechile cui-va.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p.
296 — LAURIAN & MAXIM, II, p. 228.
— MAIOR P. BUDI  TEANU, c. *Bucuresti*,
J. II'ov.—FR. DAM  , III, p. 15.

Acela   înteles ca la No. 4792.

Destul *urechile m  -a   m  ncat* cu cuvinte de  arte.» — DIM. CANTEMIR.

4795   * A sufl   vintul în urechile cui-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

A nu au  i.

4796 * A se face numai (tot) urechi.

P. ISPIRESCU, *Sn  re*, p. 59; *Leg.*
p. 97.*A fi numai urech  .*T. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 45.* *A fi numai o ureche.*M. CANIAN, *publ. J. Ia  i*.

A ascultă cu mare băgare de s  m  .

«C  nd începură ursit  rele să urs  c  , el *se f  c   numai urech  *   i au  l.
tot.»—P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 97.*  tre tout oreilles.**Prov. Franc.*

4797 * Să '   m  ntui urechia.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Numai a   de formă, ca să scapi. Se aude în Moldova.

4798 *   * A av   apa în ureche.

V. HARAM, *  nv. c. Grivi  a*, J.
Tutova.Ve  I *Cap.*

Se ȋdice de omul care nu prea aude și e cam lovit cu leuca.

4799 * \triangle A nu 'ı sună bine la urechie.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A nu 'ı placé vorbele pre carı le aude.

4800 A 'și deschide urechile în patru.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1131.

Veȋi *Ochiu*.

A ascultă cu băgare de sémă.

4801 * \triangle A tocă la urechia cui-va.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 103.

Acelaș înȋteles ca la No. 4792.

4802 * \triangle A face urechea tóca.

S. MIHĂILESCU, *invăȋ. Sezđt. II*,
p. 74.—G. P. SALVIȚ, *inv. c. Smulȋi*,
J. Covurluiȋ.

Se ȋdice celui care nu face ce i sė poruncesce, făcėndu-se că nu aude.

«İ spuı și el *face urechea tócă* .

4803 * Pare că 'ı-a sunat la ureche.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

* \triangle *De 'ı trăsnesc urechile.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fost lovit peste obraz, a primit o palmă.

4804 * \triangle İ ȋtue urechele.

G. P. SALVIȚ, *inv. c. Smulȋi, J.*
Covurluiȋ.

Așa de rău a fost bătut.

4805 * A 'și destupă (deschide) urechile.

T. CODRESCU, *Uricar, XXII*, p. 45.

A ascultă cu băgare de sémă, a fi atent.

4806 * Pân 'în urechi.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1016.

Adică fóрте mult.

«M'ai înglodat în datorii *pân 'în urechi*. — V. ALEXANDRI.

Jusqu'aux oreilles.

Prov. Franc.

4807 *△ Pâna peste urechi

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 21.

Acelaş înţeles ca la No. 4806 într'un grad mai mare.

«Amorezat *pând peste urechi*.»

J'en ai par-dessus les oreilles.

Prov. Franc.

4808 *△ A 'şi face urechea şuchiată.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Bêrlad*
J. Tutova.

Nu 'i pasă, lasă greul pe altul.

4809 *△ A 'i dă peste urechi.

G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulţi, J.*
Covurluiu.

A muştră, a pedepsi rău; a mărgini şi pune la locul său.

4810 *△ A 'l mai pişcă de urechi.

G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulţi, J.*
Covurluiu.

Aceleaşi înţelesuri ca la No. 4809.

4811 * A ascultă cu toate urechile.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 18.

Cu mare atenţie.

4812 * A ascultă cu o ureche.

M. CANIAN, *publ. J. Iuşi*.

Cu puţină atenţie.

Prêter une oreille distraite à

Prov. Franc.

4813 *△ A căde (şedé) pe urechile cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 303.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*
—T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea*.

A cadé cui-va pe urechi.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 303.

Veđi *Spinarc.*

Când îți dă altul cele trebuincioase; a căde în sarcina cui-va, satara-belea pe spinarea lui.

4814 * A 'și plecă urechea.

Dra A. J. c. *Bèrlad, J. Tutova.*

A ascultă cu bună voință, cu atenție.

*Prêter une oreille bienveillante.**Prov. Franc.*

4815 * A trage cu urechia.

A ascultă, căutând se afle ceva.

VÎNĂ

Veđi *Bărbat, Bêtrân, Carne, Cap. I, c. Crăciun, Sange, Trup.*

4816 * △ A pune vină tinăreă la cur bêtrân.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*Veđi *Pictor.*

A te apucă de muncă, la vreme de bêtrânețe.

4817 * A avé vină.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.**A fi bun de vînd.*IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 87.*

* △ A fi vînos.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi voinic, puternic.

ZULUF

4818 Zulufi, plete și percele, la muieri se cere.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 223.*

Arată ceea ce se cere de la femeie și numai de la dînsa.

C A P I T O L U L V

DESPRE VIÉȚA FISICĂ

Trupul omului. — Stările, facultățile și mișcările sale. —
Viéță. — Mórte. — Infirmități. — Bóle. — Mișcări. —
Cele cinci simțuri. — Somn. — Vis.

A SE ACĂȚA

4819 * Di țe s'acață s'usca.

D. A. MILESCU, c. *Gopeși, Macedonia.*

Veđi a *Apucă, Mână.*

Despre omul lipsit de noroc.

A ADORMÎ

Veđi *Muchie, a Tăță.*

4820 Adormi duman și te trezesci Mare-Ban.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 285.

Veđi *Astă-qi, Séră.*

Arată repengiunea cu care putem trece dintr'o stare próstă
într'alta strălucită.

4821 * A adormi (ca) mort.

I. CREANGĂ, *Por.* p. 97.

A cădé într'un somn adinc.

4822 * De te adórmē.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 245.

Adică fórtē frumós; se ȓice despre cāntece.

«Până aci cāntase el, nu cāntase; dară după asta își puse și el tóte pu-terile și ȓiceă din fluer nisce doine *de te adormēă*. — P. ISPIRESCU.

ALBÉȚĂ

4823 Ce folos de multă albéță ¹⁾
Dacă n'are un vino 'ncóce.

A. PANN, III, p. 129. - HINȚESCU,
p. 61.

Frumusețēa fără nurī nu are nici o putere și, precum ȓice Iordache Golescu: *Albétă singură nimic nu folosesce, cum o muiere albă la față, dar fără nurī și misidiī bune.*

ALBÉȚĂ

4824 * A avé albétă.

FR. DAMÉ. I, p. 56.

Par'că are albétă.

Pentru cel care nu 'și dă sēmă de ceea-ce se petrece în jurul lui său care face o greșelă de ne-iertat.

Avoir la berlue.

Prov. Franc.

Veȓi în Sezătórea v. I, p. 118 modul cum ȓeraniī noștri se caută de acéstă bólă.

4825 * [△] A avé albétă 'n cālcăi.

* [△] *A face albétă în cālcăi.*

T. BĂLĂȘCU, *inv.* J. Vâlcea.

Veȓi *Cālcăiū*.

Se ȓice, în batjocură, celor ce se fac bolnavi din fie-ce lucru de nimic.

A ALERGĂ

Veȓi *Cap. XVII c. a Alergă, Pomandă, Șuflet, Tinerete.*

4826 * [△] Cine alérgă (mult), sē poticnesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 78.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos,*
J. Argeș. — M. STÂNCERANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinși. — P. BUDIȘ-
TEANU, *București, J. Ilfov.*

¹⁾ În *Povestea vorbiū* se citește: *albețe*.

1° Cine se pripesce, greșasce (GOLESCU).

2° Cine se amestecă în multe, o pășesce. — I. MARINESCU.

Téz ghidén, téz iomlín. ¹⁾

Prov. Turc.

4827 * Toți bine alérgă, dar afară din drum.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

Adică nu după orînduială se port (GOLESCU).

Cu toate că d-l Stănceanu, învățător, ne comunică că această zădărire s'ar întrebuița în comuna Piria, Jud. Mehedinți, pentru oamenii cari se ostenesce în zadar, sunt de părere că trebuie să o privim ca străină, și anume grecă: Καλῶς μὲν γράχουσι, ἀλλ' ἐκτός τῆς ὁδοῦ. ²⁾

4828 Acel ți alaga multu, va să s'curmă curundu. ³⁾

G. WEIGAND, *Die Arom.* p. 278.

Carî alagă, n-yie s-curmă. ⁴⁾

PER. PAPAĞAGI, *Zveit. Iahres.* II, p. 148.

Ne învață a nu ne pripi căci, precum zice Daco-Românul, *cine se grăbesce, curînd ostenesce.*

4829 Multe-aravdi tru-alăgare, ma și-înveți și multe bune. ⁵⁾

ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.* p. 99.

Vedî a Trăi, a Umblă.

Arată folósele călătoriilor.

4830 * △ A alergă cu sufletul în buci.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A alergă repede.

4831 * A alergă ca uu purice potcovit.

I. BĂNESCU, *prof.* J. Român.

Abia se mișcă din loc, umblă fôrte încet.

4832 * △ De uude alergî, d'acolo mănă-ți.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Prin muncă, ne ținem vieța.

¹⁾ Cine merge lute, curînd ostenesce.

²⁾ Bine alérgă însă pe lături de cale.

³⁾ Cine alérgă mult, curînd se obosesce.

⁴⁾ Cine alergă, repede obosesce.

⁵⁾ Multe rabdi când alergi (umblî), dar înveți și multe bune.

- 4832b * Care alagă după multe, chiarde și puțină. ¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Vezi *Epure.*

Ne învață să nu ne lacomim la prea multe.

- 4833 * A alergă pe capete.

P. ISPIRESCU, *Unch Sfat.* p. 51;
Rev. Ist. I, p. 229. — B.P. HÂȘDEȘ,
Etym. Magn. p. 826.

Se ȋice când mai mulți se întrec pentru a ajunge la o țintă.

«Când auȋira mueriturile despre una ca asta, se adunară numai într'o clipelă, ca frunȋa și ca ierba, *alergând pe capete*, care de care să ajungă la mare mai curînd.» — P. ISPIRESCU.

- 4834 * ^Δ A alergă în sus si 'n jos.

A muncî mult.

- 4835 Scie multe alagatulu nu aȋel ce șede 'n casă. ²⁾

ANDREI AL BAGAȚU, *Cart. Aleg.*
p. 99.

Acelaș înȋeles ca la No. 4829.

A ALUNECĂ

- 4836 * ^Δ A alunecă rău.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi sărac, prost sau nebun.

- 4837 * ^Δ A alunecă într'o parte.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi cam smintit.

- 4838 * ^Δ A alunecă de codă în vale.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi sărăcit.

AN

Vezi *Ban.*

- 4839 Puterea la om sunt anii
Și aripile lu banii.

A. PANN, II, p. 41. — HINȚESCU,
p. 157.

Vezi *Ban.*

¹⁾ Cine alergă după multe, pierde și puținul.

²⁾ Scie multe alergătorul (acel care alergă) nu acel ce șede 'n casă.

Arată prețul tinereții și a banului.

- 4840 * Δ De ani e mare
Și minte n'are.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172; III, p. 153. — HINȚESCU, p. 4. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Vedî Mare.

Se ȋdice cînd u. om nu face nici odată lucrul cum se cade.
Adică bătrîn și prost

- 4841 * Δ Dacă la patrî-ȋdecî n'am pîntut, la opt-ȋdecî (ce) o sa
pociu (pot)?

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 171; III, p. 155. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Dacă la tinerețe n'ai făcut avere, dar la bătrînețe nici să te
mai gîndescî. Arată slăbiciunea și neputința pre carî le aduce
vîrsta.

- 4842 Trebne să vie și ei ca mîne la anii mei.

A. PANN, III, p. 151.

Arată scurtîimea vieții, și ne învață a nu ne mîndrî de folo-
sele tinereții, căci sunt trecătoare.

- 4843 * Și-a uitat anii.

M. CANIAN, J. Iași.

E fôrte bătrîn

- 4844 * Δ A fi băgat atâtea ani în cîr.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi mare de ani.

A APUCĂ

- 4845 * Δ (Orî) ce apucă
Se uscă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 100; III, p. 15. — HINȚESCU, p. 5. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Vedî a se Acăfă, Mână.

1° Se ȋdice despre omul ne-norocos.

2° A. Pann aplică această ȋdicere omului înderetic.

A SE ARDE

VeđI An.

- 4846 * △ Arde-mă, frige-mă,
Pe cărbune pune-mă.

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

Orî cât de mult m'ai chinuî tot nu vei află nimic de la mine

- 4847 Când te-o arde, să te arđă o zéma mai grasă ; dar
o zéma de fasole prea este a dracului.

IDEM, *Ca'end. Rom.* 1892.

- * △ *In loc să 'l arđă o zamă grasă, îl arde una
slubă.*

IORD. CĂLIN, *elev Sc. Norm. Inst.*
J. *Argeş.*

VeđI a se *Frige.*

Se Ńice aceluî care a păŃit un rău, în urma unui lucru de
nimic.

- 4848 * △ Îl arse cu zamă de scoîci.

I. VULCĂNESCU, *stud. c. Pelesci*,
J. *Dolj.*

Acelaş înŃeles ca la No. 4847.

- 4849 Cine o dată ş'aăr ars sufletul de bucate fierbinŃi,
suflă şi în cele reci.

BERTOLDO, *apud GASTER, Lit. pop.*
p. 210.

VeđI, *Căne, Fierbinte*,
Fript, Opărit.

Cel păŃit e în tot-dé-una cu frica în sîn.

Chat échaudé craint l'eau froide.

Prov. Franc.

- 4850 * △ Cine s'a ars cu ciorba, suflă şi în iaurt.

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P.
GĂRBOVICĂNU, *prof.*

VeđI *Căne, Fierbinte*,
Fript, Opărit.

Acelaş înŃeles ca la No. 4849.

- 4851 * Ars.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 42.

Repede, de-odată.

«A sări *ars*; a trece *ars* prin . . . »

4852 * \triangle A se fi ars.

A fi pățit ce-va.

A ARDICA

Vezi a Ridică.

4853 * \triangle Ardica lucrul în sus
Care nu e de el pus.

HINȚESCU, p. 93. — M. STÂNCEANU,
inv. c. Pîria, J. Mehedinți. — I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos,*
J. Argeș.

Să ȋdice cînd cine-va ȋeă un lucru care nu e al lui. Se mai
ȋdice și: *eră pus rău și l'a pus bine.*

A ASCULTĂ

Vezi Adunare, Feréstră, Ușă
a Vorbî.

4854 * \triangle Asculta cu urechile, vezi cu ochi, dar taci cu gura

M. STÂNCEANU, *inv. c. Pîria, J.*
Mehedinți. — I. MARINESCU, inv. c.
Bradu-de-Jos, J. Argeș.

Vezi a Auȋi.

Ne învață a fi cu băgare de sémă la ceea ce se petrece în
jurul nostru, însă cumpetați în vorbele năstre. Vezi No. 4876

4855 * \triangle Intăi ascultă și pe urmă vorbesce.

IDEM. *Calend. Rom.* 1892. — I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu de-Jos,*
J. Argeș.

Cînd un om se pripesce cu răspunsul înainte de a fi înȋeles
despre ce e vorba.

4856 * Ascultă'l dacă ai vreme.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 170;
Rev. Ist. I, p. 234. — HINȚESCU,
p. 208.

* \triangle *Ascultă'l că n'am vreme.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulȋ, J.*
Covurluiă.

Prin acéstă ȋdicere se arată că nu dăm nici o însemnătate
vorbelor carî se spun.

A SE ASEMËNA

- 4857 * Cara s'nu unzescă va s'aniurzescă. ¹⁾

D. A. MILESCU, c. *Gopești, Macedonia.*

Dacă nu o fi tocmai lucrul dorit o să se asemene puțin cu dînsul.

- 4858 * [△] Cine se asemănă se aduna.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Omenii cari se potrivesc la caractere, la moravuri etc. se unesc.
Se ȋdice mai ales pentru cei răi.

A ASUDĂ

Veȋi *Limbă, Nebun.*

- 4859 A nu asudă de vorba cîu-va.

T. SPERANȚIA, III, p. 288.

A nu 'i păsă de vorba lui.

- 4860 A asudă pre cine-va.

GR. URECHIE, *Letop. Mold.* I, p. 132.

A 'l osteni, a 'l supără.

ASUPRA (DE)

Veȋi *Dedesubt.*

A ASVÎRLI

- 4861 * [△] Nu asvirli cu piciorul,
Că-ı vei duce dorul.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Veȋi *Picior.*

Nu dispreȋuți nimica căci, la o vreme, pȋte să 'ȋi prindă bine.

A ATINGE

Veȋi *Bumbac.*

- 4862 * [△] Il atinge unde 'l dȋre.

A. PANN, I, p. 5.—HINȚESCU, p. 77.—FR. DAMÉ, I, p. 103.—G. P. SALVID, *inv. c. Smulȋi, J. Cobur-luii.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Veȋi *No. 5405.*

¹⁾ Dacă nu să asemănă o să mirȋsă.

Vorbesce, cu știință, tocmai despre lucruri care sunt displăcute, dureroase acelui către care se adresează.

Stefan-Vodă 'îr țelegă
Unde baba l'atingeă.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 519.

4863 ^Δ Nu te atinge,
 Că te frige.

IOSIF LITA, *Transilo. în Etym.*
Magn. p. 2053.

Când suntem opriți de la o faptă care ne-ar putea aduce pagubă.

4864 * ^Δ A atinge pre cine-va.

A 'l vorbi de rău, însă cam de departe.

A ATÎRNĂ

Vezi *Cap. IV, c. Parte.*

4865 * ^Δ A atîrnă cui-va pelea 'n pod.

T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A te ține de cine-va până la mörte.

4866 * ^Δ A atîrnă de ađi pâna mâne.

A fi om nehotărit, leneș.

4867 * ^Δ A atîrnă de altu.

A nu fi stăpân pe tine.

AUȚ

Vezi *Vulpe.*

A AUȚI

Vezi *Cap. XVII, c. a AuȚi, a Dice, Gîurgiu, Lună, a se Speria, Surd, Tăcă, a Trăi, a Vedé, Vulpe.*

4868 * ^Δ Aude tot în gura.

R. SIMU, *inv. c. Orlut, Transilo. apud HĂȘDEȘ, Etym. Magn.* p. 2109.
— I. IORGULESCU, *inv. c. Baia-de-Arăud, J. Mehedinți.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*
— T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1° E surd.— J. *Vâlcea*.

2° Nu înțelege ceea ce i se spune.— J. *Argeș*.

3° Vorbesce mult, fără a mai auzi pe cei d'împrejur.— J. *Mehedinți*.

4869 * △ Aude în gură ca cucul.

I. ARBORE, *ing.* J. *Buzău*.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 235.— I. MARINESCU, *inv.* c. *Bradu-de-jos*, J. *Argeș*.— preot C. BUNGEȚIANU, *inv.* c. *Cosovăț*, J. *Mehedinți*.— G. POBORAN, *inst.* c. *Slatina*, J. *Olt*.

1° Se ȋice unui om tare de urechi.— J. *Buzău*, *Olt*.

2° Despre ómenii întunecați, cari nu înțeleg nimic.— J. *Argeș*.

3° A fi cine-va învățat, momit, pe bucături să facă câte ce-va, ar nu din convingere.— J. *Mehedinți*.

Poporul crede că cucul aude cu gura, și de aceea o ține mereu căscată, chiar și după ce a cântat

4870 A auzi mâine.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

A fi surd

4871 * △ Nu mai aude cucul.

E. I. PATRICIU, *inv.* c. *Bursucani*, J. *Covurluiă*.— G. P. SALVIC, *inv.* c. *Smulți*, J. *Covurluiă*.

Veđi No. 1762.

Nu mai e speranță ca un bolnav să se însănătoșeze; are să móră la sigur.

4872 * △ N'aude, n'a vede, n'a greul pămîntului.

DIM. BOLINTINEANU, *Poesii*. — I. C. FUNDESCU, *Basm*, p. 91. — N. POPESCU, *Calend. Basm.* 1881, p. 82.— I. MARINESCU, *inv.* c. *Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 339.— B. P. HĂȘDEȚ, *Etym. Magn.* p. 2112.

N'aude, nu vede.

A. PANN, II, p. 97.

* △ A se face (fi) n'aude, n'a vede.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 187.— T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

* \triangle *Ne-aude, ne-a vede, ne-a greul pământului.*

Dna E. SEVASTOS, *Pop.* p. 35.—
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

* \triangle *Ne-aude, ne-vede.*

N. GH. IONESCU, *inv. c. Mamor-
nița, J. Dorohoi.*

* \triangle *Nici n'aude, nici nu vede.*

N. GH. IONESCU, *inv. c. Mamor-
nița, J. Dorohoi.*

1° Se țice de omul care nu 'și dă sēma de ceea ce se pe-
trece în jurul lui. Se aplică mai ales bărbaților cari nu cunosc
faptele rele ale nevestelor.

Fōe verde, lemn agud
Mai bărbate, bărbătuț
Lasă-mē să-mi țin drăguț.
Drăguț dacă mi-oiū ținē,
Sfadă 'n casă n'am avē.
Nu mē lași să 'mi țin drăguț
Ia te-oiū face *să n'auđi*!
Să n'auđi și să nu vedē!
Ce ți-oiū spune eū, să cređi.

Poes. Pop.

2° Despre omul care, ȕică orī-cine ȕea ce o țice, lui nu 'i
pasă; de acel care de nimic nu să interesēzā.

3° A se face cā nu înȕelege.

ȕi-am spus sā mai viț pe la mine și te-ai fācut *ne-aude*.» — S. Nă-
DEJDE.

4° A fi prost, hāi-huiū.

Origina acestei țicere se gāsesce în urmātorul basm.

B A S M

A fost odatā un om care, murindu'i nevēsta, i-a rēmas doi copii un
bāiat. Aurel și o fatā, Maria. El se cāsătorī a doua orā cu o femeie ce
avea o fatā, Bufa. Mama-vitregā urā, ca de obicei, copiii soțului și în-
grijeā de a ei. Tatāl, om afemețat, își ascultā mureea și ca sā depărteze
copiii lui din casā, îi duse în pădure ca sā 'i lepede acolo și sā scape
ast-fel de dînșit. Maria, care 'l pricepuse, luā cu sine cenușe, o presārā
pe drum și puturā ast-fel copiii sā regāsēscā a doua sērā casa pārintēscā.
Stānd lângā casā, lihiņiț de fōme, copiii priviāu cu jind la tatāl lor, cum
vesel māncā la masā cu nevēsta și Bufa. La urmā, ne mai putēnd
rēbdā, ei intrā în casā și bărbatul, muncit acum de dorul lor, îi primesce
și le dā de māncare. Cērtā și necaz urmā apoi ī tre soți până ce tatāl se
lāsā țarāși în vocea femeiei și din nou duse copiii în pădure. De astā-datā
fatā, fiindu'i ascunsā cenușa, luā cu sine făină. Lighiōnele din pădure lin-
serā făina și copiii perdurā drumul pentru tot-dēuna.

Ei remaseră în pădure nnde rătăciră multă vreme. Băiatul se apucă de vânătoare, iar sata se învrednici cu ale casei și ast fel trăiră ei cât-va timp, până ce, într'o zi, un smeu dete peste sata singură și se îndrăgi cu dînsa. De atunci Smeul și sata căutară vreme cu prilej să omóre pe băiat. Băiatul însă își făcuse tovarăși nedeslipiți patru cățeluși: un urs, un lup, o vulpe și un iepure, care 'l păziau de ori-ce rele întîmplări. Smeul, de multe ori se încercase să omóre pe băiat în pădure, dar nu putuse de réul cățeilor. Odată Maria rugă pe frate-séu ca să 'l lase căței cu care se va jucă în timpul dîlet. Aurel primesce și plăcă singur prin pădure. Smeul care stă la pădă, o pune de închide căței într'un stei de pétără, iar el se pornesce în spre vînător. Aurel vedëndul din depărtare cum venia asupra'i se urcă într'un copac. Smeul îi strigă să se dea jos să'l mănânce. Aurel se rugă să 'l lase, mai întăi, să cante un cântecel. Smeul ascultă, și el începu ast-fel.

Uuu! N'aude,
N'a vede,
N'a greul pămîntului,
Uşurelul câmpului.
Că vă pierе stăpănu!

Vulpea auđi glasul lui Aurel și spuse celor-l-alți: «Stăpănu ne chemă-el este în primejdie.» Lupul îi dete o palmă, dîcëndu'i că minte. Vînătorul mai strigă, a doua, a treia și a patra órá până ce toți căței auđiră și încercându'i puterile prăvăliră lespeda care închideă trecerea, eșiră cu toți și într'o clipă fură la rădăcina copacului. Iar Aurel vedëndu'i le strigă: «Cățeluși mei! de un stănjén să'l băgați în pămînt și să 'l luați numai inima și fîcații.» Căței ascultară porunca stăpănuului și cu toți se întórseră în peșteră la Maria. Ea, care nimic nu scia din ccle petrecute cu căței, sciindu'i închiși, se înlemni. Aurel fripse inima și fîcați smeuului, o bătu cu ele peste ochi până ce Maria rămase órbă, drept pedépsă a faptet sale. Ea fu părăsită în pădure; iar Aurel cu ajutorul cățelușilor, eși la lume, își luă rémas bun de la dînși și povesti cele ce pățise.

Diferite variante al acestuî basm se pot află în următórele cărți: I. C. FUNDESCU, *Basme*, p. 91; P. ISPIRESCU, *Legende și Basme*, p. 333; *Sezătórea*, An. I, p. 65; Dna ELENA SEVASTOS, *Povestî*, p. 35; LAZAR ȘAINEANU, *Basme*, p. 1064, etc.

4873 Alta e a auđi și alta e a vedé.

A. PANN, I, p. 162.—HINȚESCU, p. 7.

Veđi *Ochiu*, a *Vedé*.

Auđul ne póte mai lesne înșelă de cât vederea și, precum dîce Dim. Cantemir, Ist. Ierogl, p. 97: *adevêrat bună este sci-ința auđirîi, dară mai adevêrată este ispita vederîi*.

«Vedérea iaste mai mare de cât auđirea pentru că *mai credincîos lucru iaste a vedé de cât a auđi*, că de multe ori auđim un lucru și acela iaste mincună, iară când véde neștine acela e lucru adevêrit.»—*Pravila Matei Basarab*, Gl. 15, p. 425.

*Un seul œil a plus de crédit
Que deux oreilles n'ont d'audir.*

GABRIEL MEURIER, XVI Siècle.

4874 \triangle * Aude, dar nu înțelege.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Se dice pentru cei proști

«*Auđiți, dară nu înțelegeți; și vedeți dară nu cunoșteți.*» —
ISAIA, VI, 9; MATEI, XIII, 14; MARC, IV, 12; LUCA, VIII, 10; ION-
XII, 40.

4875 * Nu se mai aude, nici în cer nici pe pământ.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Arată sgomotul mare.

AUĐIRE

4876 Mai bine auđire multă și vorbă mai scurtă.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 180.*

Acelaș înțeles ca la No. 4854.

AUĐIT

Veđi a se Speria.

4877 \triangle Auđite și ne-auđite.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș. p. 57.*

Veđi a Vorbi.

Adică multe și mărunte, adevăruri și minciuni.

A BALBUȚI

Veđi a Grăi.

BALE

Veđi Cap. XII, c. Bală, Drac.

4878 S'a vėđut cu nisce bale la gură
Și le socotesce că sunt untură.

A. PANN, I, p. 160. — HINȚESCU,
p. 8.

Veđi Muc.

Se dice despre cel sărac și mândru.

4879 * \triangle A 'i curge balele după...

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

A rīvni mult la un lucru

BĂRBĂȚIE

Veđi *Tinerețe*.

BĂȚAIE

4880 * Δ Bătaia de inimă se vindecă cu inimă de porumbel.GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 112.— M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. *Mehedinți*.

Orî-ce bătaie de inimă extraordinară provine, său din o prea mare bucurie, său din o prea mare supărare, și se crede că se pôte vindecă cu inima de porumbel, din cauza blândeței acestei păsări.

4881 Intr'o bătaie de ochi.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 124 & 672.

Veđi *Clipă*, *Clîpă*,
a *Clîpi*, *Ochiu*.

Adică repede, într'un scurt interval de timp.

BĂȚETURĂ

4882 * Δ Nu mă călcă pe bătături.G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiu*.Veđi *Picior*.

Adică nu mă lovî unde mă dore.

A BELÎ

4883 Ca când îl belesce cine-va de viu.

A. PANN, III, p. 18.

Se ȃice pentru cel care țipă tare și cam fără pricină.

A BEȘI

Veđi *Drac*.

4884 Cine a bేశit,
A greșit,
Cine a spus,
In gură-i i s'a pus.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 79. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149.

Ne învață să nu grăim de cele urît urmate, nici să rîdem de greșalele altora (GOLESCU).

4885 * S'a beșit baba în baltă.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Cuvintele babelor, când nu sunt de tot rele, tot vatămă.

Cititorul își va reaminti ca apele în genere, și mai ales balțile, sunt locuite de draci.

BEȘINĂ

Vedî *Cap. XXI, c. Beșină, Bêtrân, Pișat.*

4886 * Δ Cu beșini de fată mare nu se fac (face, boesc) ouăle (ouă) roșii.

C. NEGRUZZI, I, p. 249. — P. IPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 158. — V. HARAM, *inv. c. Grivița, J. Tutova.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — V. FORESCU, *c. Fol-ticeni. J. Suctava.* — N. JUVARA, *c. Popeni, J. Fălci.* — GAVE. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Vedî *Fată, Gogôșă, Ouă, Plăcintă, Cap. V. c. Vint.*

Cu nimica tot nimic se face. Cu minciuni, cu laude multe nu poți ajunge la scop. O trăbă nu se face așa ușor, după cum se crede.

4887 Mai multe din cur beșini
De cât la tabaci meșini.

A. PANN, III, p. 53.

Maî multe beșini, dă cât la tabaci meșini.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 43.

Adică mai multe făgădueli decât săvîrșiri (GOLESCU).

4888 Bêșina de nimeni are rusine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 209.

Adică cel prost și obraznic.

4889 Bêșina, pe tăcute, grăiesce și ea când-va.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 209.

Acelaș înțeles ca la No. 4888.

4890 * Δ Îi face beșina un galben.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Arată o împrejurare grea, din care cine-va nu pôte scăpa nici ca prin urechile acului.

4890_b Băşina vîntul său cum şi l'a luat,
Peşin a şi răsufat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

Să şice pentru cei ce nu pot păstra multă vreme cele de taînă (GOLESCU).

BÊTRÂN

Vedî *Amorezat*, *Cap.* XXI, c. *Bêtrân*, *Cartofo*, *Fustă*, *Min-cinos*, *Ne-insurat*, *Prunc*, *Răs-boiū*, *Spân*, *Tîner*, *Vorbă*.

4891 * Δ Feresce-te de bêtrână fată mare, ca de-o vacă împungătoare.

V. FORESCU, c. *Baia*, J. *Suciava*.

Fetele bêtrâne sunt rele la inimă şi rele de gură. Când încep a batjocori nu mai sfîrşesc, legându-se mai ales de fetele tinere şi frumoase.

4892 Cine are bêtrân să 'l vîndă, şi cine n'are să 'l cumpere.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 79.

* Δ *Cine are bêtrân să 'l vîndă, şi cine n'are să 'şi cumpere.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 150.—
M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinţi*.—T. BALĂŞEL, *inv. J. Vâlcea*.

* Δ *Cine n'are bêtrân să 'l cumpere.*

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeş*.

Cine n'are bêtrân să 'şi cumpere.

A. PANN, III, p. 147.

De n'ar bêtrân trebuie să 'fi cumperi.

C. NEGRUZZI, I, p. 301.

De nu ar bêtrân, cată să 'l cumperi.

I. G. VALENTINEANU, p. 21.

Arată trebuinţa şi ne-trebuinţa ce avem de bêtrâni, după înţimplări (GOLESCU); şi precum mai şice A. Pann:

Este bătrân să te 'ntinzi
 Cu patru mâni să 'l coprinzi;
 E și de care să fugi
 Opt cu a brânzii să te duci.

Vezi A. Pann, *Pov. Vorb. III*, p. 148—149.

4893 Bătrâni sunt între bătrâni
 Și tineri între tineri.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172.

Vezi *Tiner.*

Nu toți tinerii sunt ne-cumpătați, cum nici toți bătrânii cu minte.

4894 Bătrânul iubesc pentru tiner, și (iar) tinerul pentru bani.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 107; II, p. 133. — HINȚESCU, p. 13.

Bătrânilor le plac fetele tinere, iar tinerilor cele cu zestre mare.

4895 * △ Beșina bătrânului pute, dar cuvîntul miróse.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulft, J. Covurluiă.*

Un bătrân mai tot déuna e supăr pentru cei tineri cari trebuie să îngrijescă de el, dar sfaturile sale fac cei tineri înțelepți.

S N Ó V Ă

Un împărat a dat odată poruncă să ucidă pe toți bătrânii din țară crezându 'i ne-folositori. Un fiu însă, fiindu 'l milă să 'l ucidă, a ținut pe tatăl său ascuns mai mulți ani. În vremea asta se întimplă o fómete mare de nu se mai găseă nici semințe pentru semănat câmpu. Împăratul s'a pus pe gânduri și a dat poruncă că cine e în stare se scape țera de așa primejdie, să se arate și va fi bine răsplătit. Bătrânul închis înveță pe fiul său se spue împăratului să are tóte drumurile. Împăratul înscinițat urmă sfatul ce i se dase, și căpăță ast-fel sēmînță pentru sēmēnat, căci, pe drumuri crescură, ici și colea, câte un fir de grâu; de orz etc. Vădēnd împăratul acēstă minune ceru socotēlă tinerului, că de unde a avut el un așa bun gând. Cu tótă frica de a pierde pe tatăl său, omul tiner a trebuit să spună. Atunci împăratul, nu numai că n'a omorît pe bătrân, dar a dat poruncă că de aci să nu mai ucidă nici un bătrân, și pe acest cu sfatul prielnic, l'a boțerit punēdu 'l printre sfetnicii săi.

4896 * △ Dacă e bătrână
 Și e bună de vină.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 87.
 M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.* — I. MARINERU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Vezi *Muicere.*

1° Se ȋice pentru cele ce, și dă le-a trecut vremea lor, dar tot pot ne folosi (GOLESCU).

2° Să ȋice pentru femeii bătrâne dar cari merg ȋute la drum, ȋngrijesc bine de casă sau sunt desfrinate.— J. Mehedinȋi.

Să ȋice de o femeie bătrână când este fôrte casnică.— J. Argeș,

4897 De bătrân poȋi ride, pentru că bătrân ai să fii.

P. ISPIRESCU, *Lég. I.* 1872, p. 176; *Rev. Ist. III*, p. 156.

* △ *De bătrân să te ridȋ, căci o să ajungi ca el.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Va veni vremea ca să ridă și alȋii de tine. Să ȋice celor cari ȋeu pe bătrâni în ris.

4898 De bătrâni nu ride, pentru că bătrân ai să fii.

HINȚESCU, p. 13.

Acelaș ȋnȋeles sub o altă formă ca la No. 4897.

4899 Cȋnstesce pe bătrâni, căci și tu poȋi fi bătrân.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172; III, p. 157.— HINȚESCU, p. 13.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II*, p. 156.

Să nu necinstesci pe om la bătrâneȋele lui, că și no vom îmbătrâni.

B. ST. DELAVRANCEA, *Trubad.*

Acelaș ȋnȋeles ca la No. 4898.

Rispetta sos bezzos. ¹⁾

Prov. Sard.

Des Alter soll man ehren, der Jugend soll man vehren. ²⁾

Prov. Germ.

Aldrdóm skyldi enginn forsmá. ³⁾

Prov. Island.

4900 Vai dă ceea ce cade pă mână dă om bătrân!

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 18.

Arată zădarnica fală a bătrânilor (GOLESCU).

4901 Cele bune și plăcute
Pentru bătrâni sunt făcute.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 76.

¹⁾ Cȋnstesce pre bătrâni.

²⁾ Bătrâneȋea trebuie cȋnstită, tineretea trebuie certată.

³⁾ Nmenea nu ar trebui să despreȋuească pre omul bătrân.

Să dice spre mângâerea celor bătrâni (GOLESCU).

- 4902 Nu cere de la prost învăț
Și de la bătrân băț.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 29; II,
p. 4.—HINȚESCU, p. 154.

Nu cere de la om ceea ce nu scie, său îi este de neapărată
trebuință.

- 4903 Cei bătrâni mai mult trăiesc, ca oia cea veche.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 209.

Acelaș înțeles ca la No. 2304.

- 4904 * \triangle Omul bătrân și nebun, legă'l de gard și 'i dă fân.

V. FORESCU, c. *Follicent*, J. *Suciu*.

Căci ca un dobitoac a îmbătrânit și tot fără minte a rămas.

- 4905 Bătrânii pe la sfârșit ca copiii d'a bușele.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 209.

Bătrânețea este o a doua copilărie.

- 4906 Omlu auș, ca natu s-fați. ¹⁾

PERI. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres.*
II, p. 151.

Acelaș înțeles ca la No. 4905.

Alte Leute sind zweimal Kinder. ²⁾

Prov. Germ.

- 4907 Bătrânii satului, ca câinii la o turmă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 209.

Arată mintea celor bătrâni și folósele pre cari ni le aduc.
daca ne ținem de sfaturile lor.

- 4908 Om bătrân și cu minte de copil.

A. PANN, III, p. 154.—HINȚESCU,
p. 130

*Cel bătrân și fără minte,
Ca un copil fără dinte.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 209.

¹⁾ Omul bătrân, ca copilul se face.

²⁾ Omenii bătrâni sunt pentru a doua oră copii.

* Δ *Cei bătrâni au mintea copiilor.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Vezi *Bătrânețe*.

Se țice despre omul bătrân și fără minte.

4909 Vrabia pui și ea mure de bătrână.

P. Ispirescu, *Leg. I*, 1872, p. 173.

A se adăoga variantelor de la No. 2644.

4910 * Δ D'ar fi moșu cât de bătrân, tot ar mânca măr din sin.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bărlad*,
J. Tutova.

Se țice pentru cei cari rîvnesc la lucruri cari nu fac pentru dînșil, și mai ales pentru bătrânii cei desfrînați.

4911 * Δ A fi bătrân uitat.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi bătrân peste fire.

BĂTRÂNEȚE

Vezi *Bătrân*, Cap. XXI, c. *Bătrânețe*, *Drac*, a *Învățăt*, *Morte*,
Ținerețe, *Vin*.

4912 Bătrânețele nu vin singure, ci cu multe nevoi.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 172; III,
p. 157.—HINȚESCU, p. 13.

Și cum țice Ispirescu: «pîrdalnicele de bătrânețe cînd vin aduc cu dînsele fel de fel de metehne.»

Φόβου τό γῆρας, οὐ γὰρ ἔρχεται μόνον.

Prov. Elin.

La vecchiaia non vien sola. ¹⁾

La vecchiaia vien con ogni male. ²⁾

Prov. Ital.

Homem velho, sacco de azares. ³⁾

Prov. Portug.

Alter kommt mit Allerlei. ⁴⁾

Prov. Germ.

¹⁾ Bătrânețea nu vine singură.

²⁾ Bătrânețea vine cu toate relele.

³⁾ Om bătrân, sac de nemorociri.

⁴⁾ Bătrânețea vine cu tot soiul (de rele).

Allderdomen kommer sällan ensam. ¹⁾

Prov. Sued.

4913 Nici o bôlă mai grea ca bôla bătrânețelor.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 208.

Căci e bôlă fără léc.

4914 * La bătrânețe nu se mai prinde minte.

I. BĂNESCU, *prof.* J. *Roman.*

Se dice celui ajuns la o vîrstă mai mare, fără ca să capete minte.

4915 La vreme de bătrânețe, mănâncă mere pădurețe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 38.

Să dice pentru cele ne-potrivite (GOLESCU).

4916 * △ La bătrânețe place vinul vechiū și nevêsta tinêră.

V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. *Suciava.*

Arată gusturile celor bătrîni.

4917 * Omul la bătrânețe ajunge în mintea copiilor.

I. ARBORE, *ing.* J. *Buzău.*

Vezi Bătrîn, a Îmbătrîni.

Arată nrmele firești ale bătrâneței.

4918 Vor veni bătrânețele să 'l întrebe unde sunt tinerețele.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 244.

Se dice pentru acel care nu muncesce și nu strînge la tinerețe ca să se pôtă odihnî mai târziu. Francesul dice de asemenea: *La vieillesse viendra lui demander compte de l'emploi de sa jeunesse.*

4919 Ale mele bătrânețe, cu-ale tale tinerețe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 208.

Dice bătrînul sănătos și verde, tînêrului ofilit și fără viêtă într'însul.

4920 * △ A avé bătrânețe unse.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea.*

A trăi fericit, ticnit, la bătrânețe.

¹⁾ Bătrânețea vine rare-ori singură.

BÓLĂ

VedY Bêtrâneŝe, Cap. XXI,
c. Bóla, Doctor, Mórte, Nádu-
gélă, Nevéstă, Plastur, Pungă,
Sănătate, Supérare.

4921 * Δ Bóla cunoscută e pe jumătate vindicată.

V. FORESCU, c. Folticeni, J. Suciava.

Omul cu minte, care scie ce vrea și unde merge, izbutesce la multe, dacă nu la toate, din care a început să facă.

4922 Bóla intră cu carul și iese pe urechea acului.

IOBD. GOLESCU, Mss. II, p. 85;
Mss. I, p. 542.

Bóla intră ca prin róta carului, și ese ca prin urechea acului.

A. PANN, III, p. 142.—HINȚESCU,
p. 17.

Bóla vine cu carul și ese cu acul.

BARONZI, p. 50.—HINȚESCU, p. 17.

Bóla vine cu olacul, și se duce cu carul mocănesc.

P. ISPIRESCU, Rev Ist. I, p. 452.
—FR. DAMÉ, III, p. 151.

* Δ *Bóla intră (vine) cu carul, și ese (ca) prin urechile acului.*

I. G. VALENTINEANU, p. 25.—
GALLIN-NĂDEJDE, Cart. Cit.—I. MA-
RINESCU, inv. c. Bradu-de-jos, J.
Argeș.—M. STĂNCEANU, inv. c. Pi-
rin, J. Mehedinți.—E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulți, J. Covurlui.—I.
ISTEĂTESCU, inv. c. Cobia, J. Dâm-
bovița.—B. P. HAȘDEU, Etym. Magn.
p. 114.

* Δ *Bóla intră cu carul, și ese prin urechea acului.*

H. D. ENESCU, inv. c. Zamostea,
J. Dorohoi.

* *Vine bóla prin urechile acului, și n'o pofti scóte prin uși de biserică.*

AL. MARTINIAN, București, J. Ilfov.

* △ *Bóla intră cu carul, și ese cu anul.*

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănescu-Mărgineni, J. Ialomitza.*

△ *Rău intră 'n trupu omului ca p'în urechili acului, și nu 'l încapă nici caru când te umeresci să-l scoți.*

GR. JIFESCU, *Opinc. p. 65.*

Bóla vine cu fuga și se duce cu boi.

FR. DAMÉ, I, p. 153.

Bóla vine cu poșta, și se întorce pe jos.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 542.*

Adică lesne intră și anevoie iese (GOLESCU).

Omul lesne se îmbolnăvesce, pe când se întremază cu multă anevoință.

Maladies viennent à cheval et s'en retournent à pied.

Adages franç. XVIe Siècle.

El mal vén a cavall e al va via a pe ¹⁾.

Prov. Parmes.

El mal entra á brazadas y sale á pulgaradas ²⁾.

Prov. Span.

Krankheit kommt zu Pferde und geht zu Fusse weg ³⁾.

Prov. Germ.

Agues come on horseback, but go away on foot ⁴⁾.

Prov. Engl.

4923 * □ *Bólă lungă, mórte sigură.*

Evenimentul, Iași, 28 Iunie 1895.
— IORGU BALȘ, *Iași.*

Relele cari nu se curmă repede, au urmări grave. Se întrebuințază și cu înțelesul său natural.

De longue maladie, fin de la vie.

Prov. Franc.

¹⁾ Răul vine călare și se duce pe jos.

²⁾ Răul intră cât coprindî cu brațele și pleacă cât apucî cu degetul cel mare.

³⁾ Bóla vine călare și pleacă înapoi pe jos.

⁴⁾ Frigurile vin călare, dar pleacă înapoi pe jos.

Malatia longa, morte sicură ¹⁾).

Prov. Venit.

Lang Syge, er vis Dod ²⁾).

Prov. Dunes.

Lange Krankheit, sichrer Tod ³⁾).

Prov. Germ.

4924 Bôla lungă trece primejdia rea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 542.—

Inversul proverbului 4923.

4925 * Δ A dat Dumneșeu și bôle, dar a lăsat și lécuri.

A. PANN, III, p. 147. — HINȚESCU
p. 51. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I,
p. 227. — FR. DAMĂ, II, p. 266. —
M. STÂNGEANU, *Inv. c. Pîria*, J. Me-
hedini.

Dumneșeu a lasat și bôle și lécuri.

M. PĂSCULESCU, *La Intîln.* p. 1.

Δ * A dat Dumneșeu bôle, dar a dat și lécuri.

I. MARINESCU, *Inv. c. Bradu-de-
Jos*, J. Argeș.

Când este vorbă de un om care a fost greu bolnav, și în urmă
s'a însănătoșit.

4926 Içido lângore în lume nu-aduce cu nêsă mórtea ⁴⁾).

ANDREI AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 122.

Rêul este adese-orî vremelnîc.

4927 Bôle să (le) dea Dumneșeu, că lécuri sunt destule.

A. PANN, III, p. 140. — HINȚESCU,
p. 17.

Acelaș înțeles ca la No. 4926.

4928 Nu 'ntrebă pe om la bôle:
«Voesci să 'ți dau pernă môle?»

A. PANN, III, p. 139.

Vedî Bolnav.

Adică pe omul dorit de un lucru, dacă vrea să i se dea.

¹⁾ Bólă lungă, mórte sigură.

²⁾ Idem.

³⁾ Idem.

⁴⁾ Orî și ce bólă în lume nu aduce cu dînsa mórte.

Qui demande au ralde s'il veut santé?

Prov. com. XVe Siècle.

4929 * Bôla nu îngrasă pe om.

Dna Z. J. c. *Fedești*, J. *Tutova*.

Se dice când vezi unul că slăbesce fiind bolnav, și se miră alții cum a slăbit așa de iute

4930 Bôla, pat môle unde găsesce, acolo se odihnesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I. p. 542.

Cine se lasă môle, bolesce mai multă vreme.

4931 * Lungesce-î, Dómne, bôla!

* △ *Lungesce-î, Dómne, bôla, până la coptul căpșunelor (căpșunilor)!*

M. STÂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehudinți*. -- I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. *Argeș*.

* △ *Lungesce-î, Dómne, bôla,
Pân' s'o (să se) cóce (cóă) póma!*

ALFRED JUVARA, *Bêrlad*, J. *Tutova*. -- E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiș*. -- GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J. *Tutova*.

— *Ce-ai mîncă? spune.*

— *Of! aș mîncă căpșune!*

— *Lungesce-î, Dómne, ȕilele*

Pân să crească căpșunele!

B. P. HÎȘDEȘ, *ziar Traian*, 1869, No. 63, p. 256.

— *Ce-ai mîncă, tată, spune?*

— *Of cum aș mîncă căpșune!*

— *Lungesce-î, Dómne, ȕilele,*

Pân' o cresce căpșunele!

A. PANN, III, p. 139.

△ *Dumneȕeă să 'ȕi lungescă durerile
Pân s'o cóce perile.*

E. BAICAN, *Vorbe bune*, p. 11.

Dialog proverbial între țiganul tată și copilul său cel bolnav de moarte.

Acest răspuns se dă de omul nevoit, care cerând ore-ce în grabă, i se făgăduiesce pentru mai târziu, și când nu va mai fi de trebuință.

Veți *Speranță* III, pag. 88.—90.

4932 * △ Unul zace de bôlă,
Altuia . . . i se scôlă.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vă'cea.

Unul nu mai pôte de grijă și necazuri, și altul sburdă să veselesce, și d'alte drăcii îi arde.

4933 * △ Bôla din născare,
Léc nu (mai) are.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiubieni, J. Dorohol.*—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*—V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*—M. STÂNCESCU, *inv. c. Pîria. J. Mehedinți.*

Veți *Prostie*.

O deprindere înrădăcinată în om, nu o mai poți înlătura. Se ȳce când un om vorbește prost, sau are năravurile rele, cu înțeles că e născut așa. În adevăr știința nu a putut descoperi până acum lecuri pentru cele mai multe bôle din nascere ca : orbitul, surditul, schiopatul, etc.

4934 * △ Bôla din fire
N'are lecuire.

N. MATESCU, *inv. c. Movilița, J. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 4933.

4935 El de bôlă pătinesce
Și p'alții de léc sfătuesce.

A. PANN, II, p. 163.—HINȚESCU, p. 142.

Se ȳce despre acei cari dau altora sfaturi de cari s'ar pute folosi și dînșii.

4936 O bôlă dacă (când) vine la om, strigă către cele-lalte : «Săriți, că l'am prins!»

A. PANN, II, p. 87 ; III, p. 147, —HINȚESCU, p. 17.

1° Se ieă în înțelesul său natural.

2° Un rău nu vine nici odată singur.

Veđi *A Pann*, III, pag. 142—147. Frigura, lingórea și ciuma cercă, fie-care pe rînd, puterea lor asupra unui bîet cioban, ca să alle care din ele este mai mare și mai grozavă, și rămân câte trele rușinate.

4937 O bôlă vindecă pē alta, când vine una după alta.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 541.

Un rău te scapă de alt rău.

4938 *△ Omul bôla singur ș'o caută.

A. PANN, III, p. 147.—HINȚESCU, p. 131.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș. — M. STÂNCĂNU, *inv. c. Pîria*, J. Mehedinți.

* *Omul când e sănătos, își caută singur bôla.*

C. MICLESCU, c. *Miclescu*, J. *Vaslui*.

Omul adese-orî e singur de vină dacă i se întîmplă vre-un rău.

Se mai ăice când cine-va vrea să despartă pe alții cari se bat, și în urmă ieă el bătae.

4939 *△ A se legă de.... ca bôla de om sărac.

Veđi *Merte*.

Se ăice când ne ăinem scaliu de óre-cine, făcendu'i necaz prin vorbă și prin fapt.

Nu'i păcat la Dumneđeă
Să te legi de capul meă,
Ca mazerea de harac
Ca bôla de om sărac.

S. FL. MARIAN, *Poes. pop.*, p. 57

4940 *△ A se legă de cine-va ca bôla de om sănătos.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani*, J. *Covurlui*. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1014.

De odată, pe neașteptate și fără pricină.

«Te-ai legat de capul meă *ca bôla de om sănătos.*» — V. ALEXANDRI.

4941 Bôla de om se legă, ca vița dē par.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II *Asem.* p. 304.

Acelaș înțeles ca la No. 4922.

- 4942 Nicî nu 'l scôlă după (din) bôlă,
Nicî nu 'l lasă ca să móră.

A. PANN, III, p. 140. — HINȚESCU,
p. 172.

Să ȋce despre cei carî nu sunt în stare să 'ȋ facă nicî bine,
nicî rău.

- 4943 *△ Bôla lui e sănătatea noastră.

A. PANN, III, p. 65. — HINȚESCU,
17. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p.
452. — M. STÂNCEANU, *inv. c. Pî-*
ria, J. Mehedinți. — I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.

Veȋ *Impărat.*

1° Se ȋce despre omul care asupresce pre acei carî sunt puși
sub ascultarea lui.

2°. Compară bôla bogatului cu sănătatea săracului. — J. Argeș

- 4944 *△ Bôla lui ca sănătatea mea.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiș.

Se ȋce când unul nu e bolnav cât se face.

- 4945 * A nu' fi bôla sănătósă.

BARONZI, p. 206.

Nu 'i-a fost bôla sănătósă.

A. PANN, III, p. 141. — HINȚESCU,
p. 17.

A fi fôrte greū bolnav, a muri.

- 4946 Tote bolē nu scu sâre. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I,
p. 15.

Acelaș înȋeles ca la No. 4945.

Tutte le palle non riescon tonde.

Prov. Tosc.

- 4947 *△ Nu e bôlă fără léc.

DNA EL. SEVASTOS, *Pov.* p. 187
— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-*
jos, J. Argeș. — M. STÂNCEANU, *inv.*
c. Piria, J. Mehedinți.

¹⁾ Tôte bólele nu sunt sănătóse.

Fie-care bôla își are lécul său pe lume.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 24.

1° Acelaș înțeles ca la No. 4925.

2° Se ȋdice când un om săvârșesce o faptă rea, cu înțeles că nu rămâne ne-pedepsit.

4948 * △ Asta e bôlă cu léc.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234.

Asta e bôla cu léc

Am eă de cojocul tēu ac.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158 ; III.
p. 128. — HINȚESCU, p. 17. — B.
P. HĂȘDEU, *Etym. Magn.* p. 114.

* △ *Bôlă cu léc.*

FR. DAMÉ, II, p. 266. — M. STĂN-
CEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Rēu care se pôte îndreptă. Se ȋdice, mai ales, despre cei carī aū luat deprinderī rele ca beȋia, jocul de cărȋi, etc.

4949 * △ Bôla are și léc.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȋi, J. Covurluiă.*

Acelaș înțeles ca la No. 4440.

4950 * △ Bôlă cu ochī.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.* — Dna PROFIRA SION, *c. Bērlad, J. Tutova.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

1° Când sē scie din ce e provenită bôla, adică din beȋie, des-frinare, etc., și i se cunósce prin urmare lécul.

2° Se ȋdice mai ales despre femeile îngreunate.

4951 * △ A vîrī (băgă) în bôlă (bôle, tôte bôlele) pre cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 121 ; *Aminț.*
p. 63. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.*
p. 11, 256. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p.
20, 78, 229 ; *Unch. Sfăt.* p. 20. —
FR. DAMÉ, I, p. 112. — B. P. HĂȘ-
DEU, *Etym. Magn.* p. 2319. — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° De frică.

Măi bărbate,
Blestemate,
De când în ai semănat
Bôla 'n ôse mî-a' băgat.

IARNIK-BĂRSEANU, p. 457.

2° De dragoste, arată efectele frumuseții.

«Ochii aia mari, frumoși și vioi de *te bagă în bôle.*—P. ISPIRESCU, *Leg.* 20.

Vezi *Etymologicum magnum*, pag. 2319.

4952 * △ A scôte din bôlă.

Dra DIDINA ZANNE, c. *Bucuresci*,
J. *Ilfov*.

A îndreptă un lucru; a schimbă în bine starea materială sau morală a unui om.

BOLNAV

Vezi *Bogat, a Măncă, Ôlă*,
Sănătos.

4953 * △ Ce folosește bolnavului patul de aur?

A. PANN, III, p. 142.—HINȚESCU,
p. 61.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II,
p. 147.—H. D. ENESCU, *inv. c.*
Zamostea, J. Dorohol.

Se ȃice pentru cele ne-folositoare.

4954 * △ Bolnavul multe ȃice, și sănătosul face ce scie.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 82; III,
p. 30.—HINȚESCU, p. 18.—P. IS-
PIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453 —M.
STĂNCEANU, *inv. c. Pîria J. Mehe-*
dinți.

Vezi *Doctor, Mort*.

Căci cel sănătos scie mai bine cum să-l caute.

4955 * △ Bolnavul nu se întrebă.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J.*
Mehedinți.

Omul dorit de un lucru nu se întrebă dacă 'l primesce.

4956 * △ Numai bolnavii (ul) să întrebă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 156; III,
p. 126.—I. MARINESCU, *inv. c. Bra-*
du-de-Jos, J. Argeș —ARTUR GO-
ROVEI, c. *Folticeni, J. Suciava*. —
GABR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J.*
Vaslui.

Numai bolnavul se întreabă: «vei să-ți dau curtare trebuia?»

A. PANN, III, p. 139.

Se dice când întrebă pe un om dacă voiesce un lucru de care este dorit.

Se întrebuințază mai ales când Românul dă peste prânz sau cină, împreunate și cu băutură, la vre-o casă sau cărciumă, și-l cunoscut bine de toți. Unul îl întreabă: Vrei să mănânci sau să bei? Atunci Românul răspunde ironic: *numai bolnavii se întreabă*. Cu alte cuvinte: Vreau, cum să nu!

4957 Întrebă pe bolnav: «vrei să 'ți dau pernă?»

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 156; III, p. 126. — HINȚESCU, p. 18.

Vezi *Bolă*.

Acelaș înțeles ca la No. 4956.

Qui demande au malade s'il veut santé?

Prov. Franc.

4958 Mângâiere de om bolnav.

I. G. VALENTINEANU, p. 38.

* *Parigorie de om bolnav.*

A. PANN, III, p. 142. — FR. DAMÉ, III, p. 186.

Se dice de o speranță zadarnică pe care o avem sau care ni se dă de alții.

4959 Pârighurie a lundzitlui, până să 'și da suflitul. ¹⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahr.* II, p. 174.

Acelaș înțeles ca la No. 4958.

Neo-Grecul dice: *παρηγορία σ-τον άρρωστο, οσο να-π-θαινι.*

4960 Când uu om se însănătoșeză, se dice: «a avut ȃile, mare este Dumueȃeu!» Dar când móre bolnavul se dice: «Al dracului fú doctorul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 459.

Arată lipsa de recunoștință a bolnavului către doctor.

4961 Este bolnav foarte greú
Și ar mânca tot mereú.

A. PANN, III, p. 139. — HINȚESCU, p. 18.

¹⁾ Mângâiere a bolnavului (lungitului) până să 'și dea suflitul.

Când unul nu e bolnav cât se face.

- 4962 * \triangle Bolnav la (de) mörte,
Şi ar mânca de töte.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulpi*,
J. Cocurluiş.— D. GHEORGHIU, *elev*.
Sc. Norm. c. Tecuci, J. Tecuci.—
ARTUR GOROVEI, c. Folticeni, J. Suciava.

Acelaş înţeles ca la No. 4961.

- 4963 Bolnavul credinţa n'are
Când geme cerënd mâncare.

A. PANN, III, p. 139.

Acelaş înţeles ca la No. 4961.

- 4964 * \triangle Îi bolnavă de mörte, nevêsta mea: dörme bine, mănăncă bine, de lucrat ar încră puţin. Diminêţa cum se scölă ar mânca şi foc; cum mănăncă, cum î-e somn; cum se culcă, cum adörme.

ARTUR GOROVEI, c. Folticeni, J. Suciava.

Despre cel leneş şi lacom la mâncare.

- 4965 La ori şi ce bolnav greü
Doftorul e Dumneşeü.

A. PANN, III, p. 140. — HINŢESCU, p. 18.

Se ñice la desnădăjduire.

A SE BOLNĂVI

- 4966 * \triangle De câte-ori se bolnăvesce omul numöre.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 134; II, p. 88.— HINŢESCU, p. 17.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 156.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-şos*, J. Argeş.

- * \triangle De ar murì omul de câte ori sê bolnăvesce!

M. STÂNCEANU, *inv. c. Pîria*. J. Mehedinţi.

- * \triangle De ar murì omul de câte-ori sê bolnăvesce n'ar fi ómeni pe pămînt.

M. STÂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. Mehedinţi.

Se ȃice, spre ȃnbărbătare, cȃnd cine-va se ȃnbolnăvesce saŭ i se ȃntȃmplă vre un rău.

- 4967 Omul cȃnd se 'mbolnăvesce
Cel mȃi mic ȃi poruncește.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 541.

Arată tristețe urmări-ale bȃlei, carȃ ne pun la cheremul orȃ-căruia.

- 4968 * △ Nicȃ să te bolnăvesci, nicȃ să (n') aȃbi trebuinȃă (lipsă)
de dottor (doctor).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 58; III, p. 73.—HINȚESCU, p. 18.—I. MA-
RINESCU, *ȃnv. c. Bradu-de-ȃos*, J.
Argeș.—M. STȃNCEANU, *ȃnv. c. Pȃ-
ria*, J. Mehedinȃi.

Cȃnd se cere ajutor la cine-va, la o nevoe, fȃră a 'l putȃ do-
bȃndi.

BONDOC

- 4969 * △ Bondocul, orȃ-unde se va urcȃ, tot bondoc rȃmȃne.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453.—
M. STȃNCEANU, *ȃnv. c. Pȃria*, J. Me-
hedinȃi

Veȃi Țigan.

Adicȃ cel prost dȃ minte, ȃn cea mȃi mare cinste, tot prost
se ȃȃtelege (GOLESCU).

*Lavez chien, peignez chien, toutefois n'est chien que
chien.*

Prov. Franc.

Chi asin nasce, asin muore. ¹⁾

Prov. Italian.

*Ein Aff bleibt ein Aff,
Er mag König werden oder Pfaff.* ²⁾

Prov. Germ.

*Aeselet beholder sine Øren, om det end æder græske
Tidsler.* ³⁾

Prov. Danz.

¹⁾ Cine se nasce măgar, măgar mȃre.

²⁾ Pȃte ajunge rege saŭ popȃ, o mȃimuȃă (tot) mȃimuȃă rȃmȃne.

³⁾ Mȃgarul ȃși pȃstreȃă urechile, chȃr și cȃnd mȃnȃncȃ scaȃȃi grecesci.

BORÎTURĂ

Veđi No. 1662.

BUBĂ

Veđi *Belea*, *Deget*, *Femeie*,
Inimă, *Sgăbuliță*, *a Tăcă*.

- 4970 * \triangle Buba cap nu face,
Până nu se cőce.

A. PANN, I, p. 60.—BARONZI, p. 58.—HINȚESCU, p. 19.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș.—M. STĂNCĂNU, *inv. c. Piriă*, J. Mehedinți.

Faptele rele ale omului nu se sciū până nu se dau în vilég;
un om nu pőrtă nume de hoț, până nu se prinde furând.

- 4971 Buba ăl mistuiesce,
Și el se rumenesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

Să ăice pentru cei ce se mândresc, când averea lor o istovesc, și pentru cei ce se împodobesc la sfirșitul vieței (GOLESCU).

- 4972 Căte bube tőte rele,
Tot în capul babei mele.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 144.

Veđi *Belea*.

Pentru cei carī ne-încetat sunt loviți de sőrtă.

- 4973 * \triangle Ca c'o (pe lângă o) bubă cőptă umblă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem*, p. 18.—P. ISPIRESCU, *Snov.* p. 70.—T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vălcea*

Veđi *Muțere*.

A umblă ușor pre lângă cine-va să nu 'l superi, să nu 'l atingi în ce-va.

«Amblă pe lângă mine *ca pe lângă o bubă cőptă*».—P. ISPIRESCU.

- 4974 * \triangle A fi bubă cőptă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 262 & 754.—FR. DAMÉ, I, p. 160; 288.

1° Plăpând

2° Főrte supărăcios, gata de pricinī.

3° Leneș.

4° Istovit de bőle grele.

4975 A fi bubă rea.

FR. DAMĂ, I, p. 160.

Adică om foarte supărăcios.

4976 Să 'l pui la bubă și să 'ți fie de léc.

BARONZI, p. 50.—HINȚESCU, p. 19.
— FR. DAMĂ, II, p. 266.

Bun, să 'l pui la bubă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

Vezi *Rană*.

Sé dice pentru cei blânzi, arătând bunătatea lor (GOLESCU).

4977 * Aci e buba.

T. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 56.

* *Asta 'i buba.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 262.—
FR. DAMĂ, I, p. 160.

△ *Unde e buba (négră).*

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 247;
Opinc. p. 161.

Vezi *Rău*.

Adică greutatea, nodul cestiunei.

4978 * △ Cel cu buba.

E. I. PATRICIU, *Inv. c. Smulți, J. Căvurluiu*.—T. SPERANȚĂ, I, p. 119.

Vezi *Muscă*.

Cel vinovat, cel care să teme ca să nu i se afle faptele rele, care la totă vorba i se nazăre creștând că tot despre dînsul se vorbește.

4979 * A pune mâna (degetul) pe bubă.

I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XII,
p. 17.

* △ *A dà peste bubă.*

M. CANIAN, *J. Iași*.—G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt.

Vezi *Deget*.

Adică a atinge punctul dureros, greutatea, nodul unei cestiuni.

Mettre le doigt sur la plaie.

Prov. Franc.

4980 A cunósce unde 'l dóre buba.

HELLADE-RADULESCU. *Tandál.* p. 89.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 161.

*△ A 'i sci buba.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică punctul vulnerabil, partea cea slabă unde te pôte lovi cine-va, și, precum ȕice Francesul: *le défaut de la cuirasse*.

4981 *△ A sparge cui-va buba.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'l atinge unde 'l dóre.

«*Iȕ sparg eȕ buba 'i-o fac eȕ.*»

BUCĂ

Veȕi a *Pisȕăi*.

BUCĂȦICĂ

4982 *△ BucăȦică ruptă (tăiată).

I. CREANGĂ, *Prov.* p. 75 & 250.—
BENGESCU, *Conv. Liter.* XI, p. 60.

Arată o mare asemănare fizică sau morală între doi ómenȕi.

«D'apoi ſetiȕóra lui: a ȕis dracul și s'a făcut: *bucăȦică ruptă* tată-sėȕ în picióre.» — I. CREANGĂ.

Il est bien le fils de son père.

Prov. Franc.

BUZAT

4983 * A se duce (rėmăné) buzat.

Adică păcălit, rușinat, înșelat în așteptările sale.

A SE CĂCA

Veȕi *Bėt, Lulȕachiȕ, Scăldătóre.*

4984 Cine se cacă cât mănăncă tu!

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 154.

Cine (nimenea nu) se cacă cât mănăncă alt cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 293.

Se țice:

1° Acelui care spune multe flécuri saũ multe minciuni.

2° Omului infumurat care se crede prea mult.

4985 * Δ Cacă-te, și 'i fă cu ochiul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 454.

—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. Mehedinți. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș.

Se țice:

1° Când un om e încolțit și nu mai scie ce să facă ca să scape.

2° Când un om dă o vorbă ne-potrivită cu ceea-ce se vorbesce de alții. — J. Argeș.

3° Despre cel fățarnic și lingușitor care după ce a rîs de unul în lume, caută în urmă, prin lingușiri, a se apropiă éráșl de el, când are nevoie. — J. Mehedinți.

4986 * Cacă-frică.

Om fricos.

4987 * Δ A căcă tot butuci.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiă.

Veđi a Pișă.

Se țice pentru cel prost și obraznic.

4988 * Cacă-te că te taiu !

Maior P. BUDIȘTEANU, c. Bucuresci, J. Ilfov

A face ceva silit.

S N Ó V Ă .

Un țigan se îmbrăcase și el turcesce și se plimbă sudul prin sat. La marginea satului întâlnește pe un român și răsîndu-se la dînsul, cu iataganul în mână îl strigă: *Cacă-te că te taiu*. Țăranul ne-avînd încotro să supune și în urmă îl țice: Mare păcat că nu poți vedé singur ce bine 'ți stă îmbrăcat turcesce; par'că ești un pașă!—Ușor lucru, răspunde Țiganul. Imbracă tu hainele mele. Dis și făcut. Când se vede Românul cu iataganul în mână strigă faraonului: Mănâncă, țigane, că te taiu.

4989 * Δ A se căcă nouă ani pe o așchie.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A fi bolnav ca ast-fel, ne-mîncînd să nu aibă la ce merge afară.

CĂCAT

- 4990 * Δ Mai bine îl făceă mumă-sa un căcat, și îl mănă porcii.

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

- * Δ *A'l fi făcut mă-sa un căcat.*

T. BĂLĂȘEL, inv. J. *Vâlcea*.

Se ȕice omului rău, ne-trebnic, care eră mai bine, pentru el și pentru părinți, să nu fi fost născut.

- 4991 * Δ Pute a căcat și mai are un zmag.

T. BĂLĂȘEL, inv. J. *Vâlcea*.

Are mai multe cusururi.

- 4992 * Căcat cu ochi.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 295.

Om de nimic, care nu merită să fie luat în sémă.

- 4993 * A mănă căcat.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 295.

1° A spune minciuni.

2° A se amăgi, a se înșelă, a se frige, a nu căpăta isbânda dorită.

- 4994 * Δ A luă (a se alege cu) un căcat.

T. BĂLĂȘEL, inv. J. *Vâlcea*.

A nu folosì nimic.

- 4995 * A mănăcat căcat când eră mic.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, c. *București*, J. *Ilfov*.

Veȕi *Scăldătore*.

Adică e om norocos.

- 4996 * Δ Căcat cu apă rece.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 295. — T. BĂLĂȘEL, inv. J. *Vâlcea*.

Veȕi *Rahat*.

Nemica, lucru fără nici o valóre.

A CADÉ

Veȕi *Cap. XVII, c. a Căde*, *Copac, Picior, Spinare, Vatră*.

- 4997 Cine cade de sine (el) nu plănge.

A. PANN, *Erit.* 1889, p. 106 & 148. — HINȚESCU, p. 21.

Cine cade de sine, să plângă 'i-e rușine.

A. PANN, II, p. 118.—HINȚESCU, p. 21.

* Δ *Cine cade singur, nu plânge.*

A. PANN, III, p. 120.—BARONZI, p. 60.—HINȚESCU, p. 147.—P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 150.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriă, J. Mehedinți.*

Acel ce cade nepintu 'lă este-arușie ca să se plângă. ¹⁾

ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.* p. 123.

Când cine-va își face rău singur, când pate vre-un ne-ajuns în urma faptelor sale și ne-îndemnat de nimene. Trebuie să rabde ne-având pe cine să 'și verse necazul.

4998 * Δ *A nu căde nu se pôte, dar cinste ăți face, când cađi să te scolă.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 3.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriă, J. Mehedinți.*

Adică a nu greși nu se pôte, dar cinste ăți face, când greșești să te îndreptezi (GOLESCU).

Ce n'est point honte de choir, mais de trop gésir.

Prov. Franc.

Non è vergogna cadere nel fango, ma gli è vergogna il non volersene levare. ²⁾

Prov. Napolit.

Fallen ist keine Schande, aber liegen bleiben. ³⁾

Prov. Germ.

4999 * Δ *Cade omu dintr'un pom, și tot mai ădice o vorbă.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț J. Vaslui.*

Δ *Omu cade dintr'un copac, și tot mai stă o lăcă.*

S. MIHĂILESCU, *Sezdt.* I, p. 220.

¹⁾ Acel ce cade ne-împins îi este rușine ca să plângă.

²⁾ Nu e rușine să cađi în noroi (murdărie), dar e rușine să nu vrei să te scolă.

³⁾ A căde nu e rușine, dar a rămâne întins.

Și cel ce pică dintr'un copaciū încă stă un pic.

S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 312.

* *Om̃ul cade din copac și încă stă de se r̃esuflă.*

V. FORESCU, c. *Folticenii*, J. *Suciava*.

* Δ *Cade om̃ul din tufan
Și tot se odihnesce un an.*

G. POBORAN, *inst.* J. *Olh.*

* Δ *Om̃ul cade dintr'un copac, și tot se odihnesce l̃ecă.*

E. I. PATRICIU, *inv.* J. *Covurluiū.*

A se adăogă aceste variante la No. 564.

5000 * *Vream să cad, bine că mi-ai făcut vint.*

Vream nuști ghini s'cad, ghini că mi pimsiș. ¹⁾

PER. PAPAHAȚI, *Inv. Iahres*, II, p. 158.

* Δ *Ghine că me pinseși, că vream 's cad.* ²⁾

ILIE GHICU, *prof. Băleasa, Smarina.*

1° Când unul nu vrea să recunoscă că a fost bătut, învins.

2° Când cine-va vrea să scape de unu care 'l supără. Grecul dice de asemenea: *l̃θela va peso, kai kalá, pu m'ēz̃erouciș.*

5001 * Δ *A căde ca de pe mal.*

G. P. SALVIU, *inv.* c. *Smulți*, J. *Covurluiū.*

Se dice de cei pr̃e obosiți, cari îndată ce se pun jos, se culcă, nu se mai pot sculă.

5002 * Δ *A căde ca din pod.*

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea.*

A căde greū.

¹⁾ Vream tocmai bine să cad, bine că m'ai împins.

²⁾ Bine că m̃-împinseși, că vream să cad.

A CĂLCĂ

*Vești Bărbat, Bătătură, Cădă,
Ierbă, Inimă, Isție, Lăcomie,
Picior, Pod, Popă, Popesce,
Scândură, Cap. XII, c. Sec,
Strachină, Talpă, Urmă.*

- 5003 * Nu mă călcă pe picior
Că știu de ce ți-e dor.

V. FORESCU, c. *Folliceni*, J. *Suciava*.

Vești Optincă.

Sé dice când, după ore-ce semne, se cunosc dorințele noastre, și mai ales când o femeie e ușoră și face multe cochetării, astfel că bărbatul înțelege după ce umblă ea.

- 5004 * \triangle Călcă tot a mare.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 129. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 455. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. *Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. *Mehedinți*. — FR. DAMĂ, IV, p. 41.

Vești Cap. IX. c. Mare, a Scuișpă.

Se dice ómenilor trufași cari, prin însuși mersul lor, aruncă nesocotință semenilor.

- 5005 * \triangle A călcă de sus.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiș*.

Vești Pod.

Acelaș înțeles ca la No. 5004.

- 5006 * Cât va călcă ierbă verde.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 241.

Cât va trăi.

- 5007 * \triangle Călcă ca pe mărăcină (spini)

IORD. GOLESCU, *Mss. II. Asem.* p. 69. — GAVR. ONIȘOR *prof. c. Bêrlad*, J. *Tutov*.

Vești Ghimpe.

Se dice de un umblet nesigur său sficios.

- 5008 * A călcă pe jaratec.

M. CANIAN, *publ. J. Iași*.

A se băgă într'o afacere primejdiosă.

5009 * \triangle Pare că calcă pe ouă.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*

Vezi No. 1233.

Se dice:

1° Când un om e trînis să facă un lucru mai repede și el merge încet.

2° Celor ce cad în greșeli cari le vor mînji cîntea. — J. Mehedinți.

5010 * \triangle Par'că calcă pe ace.

M. LUPESCU, *inv. J. Suciava.*

Se dice pentru cei greoi în mișcări.

5011 * \triangle A nu (mai) călcă pe pămînt.

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 29.* — M. CANIAN, *J. Iași.*

1° A fi plin de bucurie.

2° A fi mîndru.

5012 * A călcă drept.

A avé o purtare bună, cîstită. Francesul dice, cu acelaș înțeles: *marcher droit*.

5013 * A călcă strîmb.

N. FILIMON, *Ciocoli, p. 63.*

A avé o purtare rea, ne-cîstită.

«Cînd mulerea incepe să *calce strîmb*, și o simte bărbntul, inima lui arde ca peșele pe cărbuni.» — FILIMON.

5014 * \triangle A călcă rău.

GR. JIPESCU, *Pêur. Oraș. p. 274*

Vezi *Picior*.

A umblă fără isbîndă, a nu 'i merge bine.

5015 * \triangle A călcă în pîtră sîcă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi No. 1017.

Acelaș înțeles ca la No. 5014.

5016 * A călcă într'aiurea.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 1017.*

A nu fi credincios, se ȋdice mai ales pentru dragoste

«Te-am ȋnțeles eu de mult cȃ 'mȃ calcȃ ȋntr'ațurea.» — V. ALEXANDRI.

5017 * A 'șȃ cȃlcȃ cuvȃntul.

ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 20

A nu se țȃne de fȃgȃduȃnțȃ, de cuvȃntul dat.

5018 * A cȃlcȃ cuvȃntul cui-va.

ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 21.

A nu ascultȃ de poruncile lui.

5019 * Δ Calcȃ tot de treȃ orȃ ȋntr'un loc.

G. P. SALVIU, *ȃnv. c. Smuțȃ, J. Covurluiu.*

Veȃȃ *Urmȃ.*

Se ȃdice de ceȃ carȃ nu ȃu spor la mers, saũ la altȃ trȃbȃ;
ȃdicȃ sunt ticȃȃȃȃ, pȃcȃtoșȃ.

5020 * A calcȃ.

GR. JIPESCU, *Opȃnc.* p. 71.

ȃdicȃ a se purtȃ.

«De nu mȃ'eȃ cȃlcȃ cu nȃ fȃmȃ place mie, sȃ 'ȃȃȃȃ gȃndu de la ajutorul
ȃmeu. — GR. JIPESCU.

CȃLDURȃ

5021 * A ȃvȃ cȃldurȃ la cap.

FR. DAMȃ, I, p. 182.

A ȃȃurȃ, a fi smintit

CALIC

Veȃȃ *Cap. X, c. Calic, a Ride.*

CAPIU

5022 * Δ A fi capiũ.

FR. DAMȃ, I, p. 195.

ȃdicȃ ȃmeșȃȃ, bȃt.

A CȃSCȃ

Veȃȃ *Cap. VII, c. a Cȃscȃ.*

5023 * Δ Cine cascȃ, dȃrme.

ION. GOLESCU, *Mȃs.* II, p. 79. —
M. STȃNCȃEANU, *ȃnv. c. I'ȃrȃ J. Me-
ludinȃȃ.*

Arată starea celor leneși și somnoroși (GOLESCU).

5024 Umblă căscând din pom în pom,
Ca căscatul din om în om.

A. PANN, I, p. 100. — HINȚESCU,
p. 29.

Vezi *Căscat*.

Se țice pentru cel nerod care nu e bun de nici o trebă precum și pentru cel leneș.

SNÓVĂ

Un nerod, care 'și temeă rău nevêsta, vede odată un om care mergea căscând pe drum. Sê întâmplă că la acel minut cască și nevêsta Românu-lui. Acesta creșând atunci că a prins semne de înțelegere între dîșii, fără a mai țice nimic teă o frînghie. își chêmă nevêsta și se pornesce spre casa lui cu gîndul ca să o spânzure de un copac.

Deci mpreună mergînd
Și în ogradă intrînd
Din loc în loc o purtă
Ș'un pom lesnicios cătă.
Ea, gîndu-i ne-cunoscînd,
Stînd îl întrebă, țicînd:
— *Ce mă porțî din pom în pom*
Ca căscat din om în om?
— Dar ce? o întrebă el,
Căscatul umblă ast-fel?
— Țice ea, dar aă nu scîi?
Géba dar ești între vii!
El privind'o a răspuns
Așa: — Bine că 'mă-ai spus,
Că eă asta n'o sciam
Și să te spînzur umblam.

A. PANN, I, p. 100.

5025 *[△] A căscă o dată de două ori.

T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.

A murî.

CĂSCAT

5026 *[△] Umblă (din loc în loc) ca căscatul din om în om.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45. —
G. P. SALVIU, inv. c. Smulți, J. Co-
vurluii.

Ca căscatul din gură în gură (trece).

IORD. GOLESCU, *Mes.* II, *Asem.*
p. 70 & 180.

Vezi a *Căscă*.

Se țice pentru cel leneș care 'și perde vremea fără nici un rost.

Ενός χανόντος μετέχῃσι ἕτερος. ¹⁾

Prov. Elin.

Oscitante uno deinde oscitat et alter. ²⁾

Prov. Lat.

Un bon bâilleur en fait bailler deux.

Prov. Franc.

Wenn Einer gähnt, so gähnen sie Alle. ³⁾

Prov. Germ.

Geispi fer millum mana. ⁴⁾

Prov. Feroe.

5027 * Δ Căscatul d'întâiū,
Cere căpătâiū.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 32.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*
J. Argeș.

*Căscatul cel d'întâiū
Cere căpătâiū;
Căscatul din urmă,
Cere o palmă bund.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 144.

* Căscatul d'întâiū
Cere căpătâiū,
Iar cel din urmă,
O palmă bund.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J.*
Mehedinți.

1° Să ȋce pentru cei somnoroși, ce cum cască vor să se culce (GOLESCU).

2° Se ȋce în adunări celui care cască și nu este atent; în-tâia oră i se trece, dar mai mult nu.—J. *Mehedinți.*

A CĂȚA

Veȋi α Stă.

¹⁾ Unul căscând imităză cel-alt.

²⁾ Unul căscând pe urmă cască și altul.

³⁾ Când unul cască, așa cască și cel-l-alt.

⁴⁾ Căscatul trece la altul.

CĂUTĂTURĂ

Vezi Vultur.

5028 Cautătura dulce, haz de dragoste ne aduce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 253.

Arată puterea căutătorei.

A CĂUTĂ

Vezi Nan, Pungă.

5029 * \triangle Ce cauți? ȋiua de erî!EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni*, J. Ialomița.* \triangle A căută ȋiua de erî.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Despre cel ce umblă fără scop, în zadar, fără folos.

5030 * Pe unde nu 'l cați, pe-acolo îl găsești.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*
J. Tutova.

Despre acei pre cari îi întilnim ne-încetat, și în locuri unde nu ne așteptam să 'i găsim.

5034 * \triangle A căută ce n'a perdut.T. BĂLĂȘEL, *înr. J. Vâlcea*. —
AVRAM CORCEA, *preot c. Coșteiu*,
Banat.

1° Acelaș înțeles ca la No. 5029.

2° Caută să fure.

CHEL

Vezi Chelbos, a se Intovă-
răși, Plegu, Tichie.5032 * \triangle Ce 'i lipsește (trebuie) chelului? Tichie de mărgăritar.P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 147.
— DIM. ZANNE, *Bucuresci*, J. Ilfov.
— M. STĂNCERANU, *inv. c. Pivă*, J.
Mehedinți. — I. MARINESCU, *inv. c.*
Bradu-de-jos, J. Argeș. — A. PANN,
Edit. 1889, p. 120; III, p. 112. —
EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni*, J. Ialomița.

Ce 'î lipsesce, chelule? Tichie cu mărgăritar.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 78.

Ce lipsesce chelului? Căciula de mărgăritar.

I. G. VALENTINIANU, p. 20. — I. G. MAWR, p. 11.

Ce 'î trebuie chelului tichie de mărgăritar?

HINȚESCU p. 192. — P. ISPIRESCU, *Leg* p. 185.

Ce 'î trebuie chelului? Tichie de mărgăritar.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, Edit. 1872, p. 178.

* △ *Chelului scufie de mărgăritar îi trebuie!*

Dna Z. J. c. Fedestî, J. Tutova.

* △ *Chelului tichie îi trebuie!*

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Chelului tichie de mărgăritar.

AL. DUMITRESCU, p. 135.

1° Să ȋice pentru cei scăpătați ce vor să se împodobescă, tocma ca cei mari (GOLESCU).

Intr'un mod mai general, să ȋice pentru acei cari rîvnesc la lucruri ce nu le sunt folositore și ne-potrivite cu starea lor ; celor săraci și mândri.

2° Omului la nevoie, la supărare, nu 'î trebuie nici petrecere, nici cântece.

5032_b * △ *Ți-i, mamă, chelă să n'apuce ea înainte.*

EM. POPESCU, *inv.* c. Ciocănesci-Mărgineu, J. Ialomița. — M. STĂNCĂ, *inv.* c. Pîrîia, J. Mehedinți. — I. MARINESCU, *inv.* c. Bradu-de-jos, J. Argeș.

Veȋi a *Țice*, *Gugat*.

Să ȋice despre acel care, avînd cusururi, rîde el de alȋii ; de pildă cînd un nătîng ar face pe cel cuminte nătîng.

5033 * △ *Ce-ai cu el,
Dacă e chel.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 74. — HINȚESCU, p. 2. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 146. — M. STĂNCĂ, *inv.* c. Pîrîia, J. Mehedinți. — I. MARINESCU, *inv.* c. Bradu-de-jos, J. Argeș.

1° Ne învață să nu supărăm pe cel cu năravuri rele (GOLESCU).

2° Dacă e prost lasă 'l în pace, nu te mai încercă zadarnic să 'l faci cu minte.— J. Mehedinți.

5034 * △ Chelul a mâncat mielul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25.—
P. ÎSPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149.—
I. ARBORE, *ing. J. Buzet*.—I. MARI-
NESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*
— M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J.*
Mehedinți.

* *Chelul (care) mănâncă mielul.*

AL. MARTINEAN, *București, J. Ilfov.*

Se dice:

1° Când greșalele noastre le aruncăm asupra altora (GOLESCU).

2° Când un nevoiaș ieă partea cea bună.— J. Argeș.

3° Copiilor când se tund până la piele.

Un om ducându-se să fure un miel, l'a prins păgubașul și l'a trântit de păr, până ce i l'a jumulit de tot. De aci s'a născut această țicere.

5035 * △ Am luat un mel și m'am vădut chel.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* △ *Am dat un mel pân'm'a vedea chel.*

Acelaș înțeles ca la No. 5034.

Din aceste țiceri se vede că, adeseori, cuvîntul *chel* se ieă cu înțelesul de *tuns scurt*.

5036 * △ Chelul lesne se tunde.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25.—
P. ÎSPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149.—
Dna S. CALOI, *Berlad, J. Tutova.*
M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Me-*
hedinți.

* △ *Pe chel ușor îl tunzi.*

G. P. SALVIU *inv. c. Smulți, J.*
Covurlui.

Vedî *Chelbos, Tuns.*

Adică săracul lesne se dăsbacă, se căpuiesce și c. l. (GOLESCU).
Tréba în mic lesne se face; unde e puțin lesne se isprăvesce.

Exigui caballo curta strigilis. ¹⁾

Prov. Lat.

Li ci qui n'a qu'treus ch'ueets les a vite peignîs. ²⁾

Prov. Wallon.

Quien presto sabe, presto lo reza. ³⁾

Prov. Span.

Kurzes Hăar ist bald gebürstet. ⁴⁾

Prov. Germ.

A bald head is soon shaven. ⁵⁾

Prov. Engl.

5037 * [△] Chelului, numaî chel să nu 'i ăci.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149.
— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-*
jos J. Argeș.— M. STĂNCEANU, *inv.*
c. Pîrîa, J. Mehedinți.

Chelului despre chelie

Să nu 'i spuî vr'o istorie.

A. PANN, I, p. 5.— BARONZI, p
56.— HINȚESCU, p. 33.

Veđi *Pleşuv, Tichie.*

Reamintirea cusurilor noastre ne este în tot-déuna dis plăcută și ne supără.

Il ne faut point parler de corde dans la maison d'un pendu.

Prov. Franc.

Em casa de ladrão não lembrar baraço. ⁶⁾

Prov. Portug.

Im Hause des Gehängten sprich nicht vom Strich. ⁷⁾

Prov. Germ.

5038 * Chelului de 'i ăci chel
Să supără biet și el;
Dar ție, om de nimic,
Când ți-oî ăce, cum îți ăc,
Nu te superi ca și el?

Maior, P. BUDIȘTEANU, *c. Bucu-*
resci, J. Ilfov.

¹⁾ Calului mic scurt friî (îl trebue).

²⁾ Acel care n'are de cât trei fire de păr le péptănă repede.

³⁾ Care scie puțin, repede îl spune.

⁴⁾ Părul scurt e iute periat.

⁵⁾ Un cap chel e repede tuns.

⁶⁾ În casa hoțului nu reaminti de frînghie.

⁷⁾ În casa spânzuratului nu vorbi de iringhie.

1° Ne învață să nu supărăm pe cel cu năravuri rele (GOLESCU).

2° Dacă e prost lasă 'l în pace, nu te mai încercă zadarnic să 'l faci cu minte. — J. *Mehedinți*.

5034 * \triangle Chelul a mâncat mielul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149. —
I. ARBORE, *ing. J. Buzău*. — I. MARI-
NESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș*.
— M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Me-*
Mehedinți.

* *Chelul (care) mănâncă mielul.*

AL. MARTINEAN, *București, J. Ilfov*.

Se dice:

1° Când greșalele noastre le aruncăm asupra altora (GOLESCU).

2° Când un nevoiș ia partea cea bună. — J. *Argeș*.

3° Copiilor când se tund până la piele.

Un om ducându-se să fure un miel, l'a prins păgubașul și l'a trântit de păr, până ce i l'a jumulit de tot. De aci s'a născut această țicere.

5035 * \triangle Am luat un mel și m'am vădut chel.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea*.

* \triangle *Am dat un mel pân'm'a vedea chel.*

Acelaș înțeles ca la No. 5034.

Din aceste țiceri se vede că, adeseori, cuvintul *chel* se ia cu înțelesul de *tuns scurt*.

5036 * \triangle Chelul lesne se tunde.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149 —
Dna S. CALOI, *Bărlad, J. Tutova*.
M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Me-*
hedinți.

* \triangle *Pe chel ușor îl tundă.*

G. P. SALVIU *inv. c. Smulți, J. Co-*
ovurlui.

Vezi *Chelbos, Tuns*.

Adică săracul lesne se dăbracă, se căpuiesce și c. l. (GOLESCU).
Treba în mic lesne se face; unde e puțin lesne se isprăvesce.

Exigui caballo curta strigilis. ¹⁾

Prov. Lat.

Li ci qui n'a qu'treus ch'uets les a vite peignis. ²⁾

Prov. Wallon.

Quien presto sabe, presto lo reza. ³⁾

Prov. Span.

Kurzes Hqar ist bald gebürstet. ⁴⁾

Prov. Germ.

A bald head is soon shaven. ⁵⁾

Prov. Engl.

5037 * [△] Chelului, numai chel să nu 'i ȕici.

P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149.

— I. MARINESCU, *Inv. c. Bradu-de-jos J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *Inv. c. Firiu, J. Mehedinț.*

Chelului despre chelie

Să nu 'i spuî vr'o istorie.

A. PANN, I, p. 5. — BARONZI, p

56. — HINȚESCU, p. 33.

Veđi Pleșuv, Tichie.

Reamintirea cusurilor năstre ne este în tot-déuna displăcută și ne supără.

Il ne faut point parler de corde dans la maison d'un pendu.

Prov. Franc.

Em casa de ladrão não lembrar barço. ⁶⁾

Prov. Portug.

Im Hause des Gehängten sprich nicht vom Strich. ⁷⁾

Prov. Germ.

5038 * Chelului de 'i ȕici chel

Să supără biet și el;

Dar ȕie, om de nimic,

Când ȕi-oî ȕice, cum iȕi ȕic,

Nu te superî ca și el?

Maier, P. BUDIȘTEANU, c. *București, J. Ilfov.*

¹⁾ Calului mic scurt friu (ii trebuie).

²⁾ Acel care n'are de cât trei fire de păr le péptănă repede.

³⁾ Care scie puțin, repede îl spune.

⁴⁾ Părul scurt e iute perlat.

⁵⁾ Un cap chel e repede tuns.

⁶⁾ In casa hoțului nu reamintî de frînghie.

⁷⁾ In casa spânzuratului nu vorbi de irînghie.

Acelaş înţeles ca la No. 4506.

5039 * Δ A scăpă chel.

G. P. SALVIŢ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiş.*

Adică bătut.

CHELBE

5040 * Δ Ți plin de chelbe.

I. S. MARDARE, *stud. c. Cerfesci, J. Tutora.*

N'are nimic, e sărac.

CHELBOS

Vezi *Chel, Plătă.*

5041 * Δ Chelbosul lesne se tunde.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

* Δ Chelbosul lesne 'l tundă.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiş.*

Vezi *Chel.*

Acelaş înţeles ca la No. 5036.

5042 Chelbosului tichie de mărgăritar nu 'i trebuie.

C. NEGRUZZI, I, p. 249.

* Δ Chelbosului ăi trebuie scufie de mărgăritar!

N. GH. IONESCU, *înv. c. Mamor-
nița, J. Dorohoi.*

* Δ Chelbosului scufie (tichie) de mărgăritari ăi
lipsesce?

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiş.* — I. D. DRAGAN, *elev. Sc. Înv. c. Coșula Miletin, J. Botoșani.*

Vezi *Chel.*

Acelaş înţeles ca la No 5032.

CHELIE

Vezi *Chel.*

- 5043 * Δ După ce are chelie,
Mai are și fudulie.

A. PANN, I, p. 160. — HINȚESCU,
p. 33 — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-
de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCĂANU,
inv. c. Piria, J. Mehedinți.

Se țice despre cel sărac și mândru, și când un nătâng se crede om cu minte.

- 5044 * A frecă chelia cui-va.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar.* p. 129.

A 'l përuî bine, a 'l bate rău.

- 5045 * Δ A fi lovit chelia pre cine-va.

T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi dat peste vre-un noroc.

Când vre unui om îi merge bine, câștigă sau găsește ce-va îi rămâne vre-o moștenire, poporul îi țice că *l'a lovit chelia, a dat sau a venit chelia peste el.*

În graiul din J. Vâlcea *a cheli* înseamnă: a despoia pre cine-va de un bun ôre-care.

A CHEMA

Vezi *Camară.*

CHÎOR

Vezi *Dumneșeu, Orb.*

- 5046 * Δ Cine trăește cu chiorii se învață a se uita cruciș.

BARONZI, p. b2. — HINȚESCU, p.
190. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-
de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCĂANU,
inv. c. Piria, J. Mehedinți.

Vezi *Schiop.*

Deprinderile rele se ieaă ușor când trăim la un loc cu cei rău nărașiți.

*If ye gang a year wi'a cripple, ye'll limp at the
end o't. ')*

Prov. Scoț.

¹⁾ Când mergeți un an cu un schiop, la finele anului așa o să schiopătați i voi.

- 5047 * Δ Cu chiorii chiorescî,
Cu gârgavi, gângăvescî.

BARONZI, p. 57. — HINȚESCU, p. 33 — J. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș.

Acelaș înțeles ca la No. 5046.

- 5048 * Δ Chiorul între orbi este împărat (e rege).

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. Drohoiță. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149. — I. G. VALENTINEANU, p. 30. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Ol.

Chiorul între orbi, împărat se socotesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 231.

Vezi Orb.

Adică între cei de tot proști cel cu puțină minte împărătește.

Beati li guerci in terra de 'cechi. ¹⁾

Prov. Cors.

Den enögde är högst i korgen bland de blinde. ²⁾

Prov. Svedes.

- 5049 * Δ A nimerit chiorul Suciava.

C. IORDĂCHESCU, *stud. c. Cristesci*, J. Botoșani.

Vezi Orb.

Acelaș înțeles ca la No. 5639.

- 5050 * A da busna ca chiorul.

M. CANIAN, *publ. J. Iași*.

A se repeși de-odată.

- 5051 * Δ A da de-a dreptul ca jupânesa (baba) cea chioră.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurlui.

Vezi Orb.

Acelaș înțeles ca la No. 5050.

- 5052 A da chiori unii peste alții.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 304 & 312; *Conv. Liter.* XII p. 27.

Vezi Chiorii, Orb,
Orbi.

¹⁾ Fericiți cei chiori în țera orbilor.

²⁾ Un chior e cocos în coș printre cei orbi.

A se lovî unul de altul din iuțelă.

«Dar ce ai pățit, mă pahonțule, de te-ai sculat cu nópcea în cap, și faci așa larmă, qiseră ómenit boerului, cari *daú chiorî* unul peste altul, de par'că aveau orbul gâinilor.» — I. CREANGA, p. 304.

A CHIORÎ

Veđi *Chior*, *Găind*.

5053 De pré mult ce mă iubesce
Ca cocoșul mă chiorésc.

A PANN, II, p. 159.—HINTESCU,
p. 113.

Despre cei care nu ne iubesc.

5054 * Δ N'are cu ce chiorî un șórece.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulft*, J.
Covurluiđ.

Se qice de omul sêrac. Veđi No. 2537 b.

5055 * A chiorî pre cine-va.

A 'l înșelă, a susține un ne-adevêr bătător la ochi.

CHIORÎȘ

5056 A dă chiorîș unii peste alții.

V. ALEXANDRI, *Proșă*, p. 145

Veđi *Chior*, *Orb*.

Acelaș înțeles ca la No 5052.

CHIOT

5057 * Δ Un chiot la dél și unul la vale.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulft*, J.
Covurluiđ.

A dă cui-va un chiot la dél și unul la vale, însemnéză a nu'l
rêsplăti cu nimic pentru serviciile făcute.

CHIP

Veđi *Frumos*.

A CHIȘCA

Veđi *a Pișcă*.

CHIŪ

Veđi *Di.*5058 * Δ Cu chiŭ, cu vai.

FR. DAMÉ, IV, p. 208.

Adică cu mare grăutate și după multe necasuri.

5059 * Δ A fi de chiŭ și vai.T. BĂLĂȘEL, *ind.* J. Vâlcea.

A fi trăit rău, mai mult bolnav.

5060 * Δ A fi trăit mai mult cu chiŭ și vai.T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Mai mult bolnav ori bătut.

A SE CÎOCNI

5061 A se cîocni.

LAZAR ȘĂINEANU, *Dict.* p. 175.

A se îmbătă.

CÎOCNIT

5062 * Ciocnit.

LAZAR ȘĂINEANU, *Dict.* p. 175.

1° Nebun, care nu e în toate mințile.

2° Amețit de vin.

CÎUL

5063 * A scăpa cîul.

FR. DAMÉ, I, p. 213.

A scăpa cu greutate și cu ôre-care pagubă, dintr'o mare primejdie.

CÎUMĂ

Veđi *Mumă.*

5064 Ciuma, fuga.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108

La ciumă să fugi (GOLESCU) căci este singurul mijloc de a scăpa de această bătă.

5065 * A fugi ca de ciumă.

A. PANN, II, p. 99.

Ca de ciumă fuge, și nu se mai întorce.

ION. GOLESCU, *Mes.* II, *Asem.*
p. 186.

A fugi de ôre-ce repede și cu frica în sîn.

Fuir comme la peste.

Prov. Franc.

5066 * Par' că eră bolnav de ciumă.

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 73.

Toți fug de dînsul.

«Ba, de la o vreme în cîce, uritul îi mîncă și mai tare, căci țipenie de om nu le deschideă ușa: *par'că erău bolnavi de ciumă*, sîrmanii. — I. CREANGĂ,

5067 * △ L'a fîtat cîuma.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 36.

Se dîce de omul rău și dușmănos.

5068 * △ A fi (ca o) cîumă.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 56. —
LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 169.

* △ *A fi ca cîuma.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1° Urît.

2° Imbrăcat rău. — J. Vâlcea.

3° Rău.

CÎUMAT

5069 * △ Staū ca cîumații.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Coturlui.*

Acelaș înțeles ca la No. 5066.

Vivre comme des pestiférés.

Prov. Franc.

CÎUNG

Veđi Dumneđei, Vin.

5070 * Δ Ciung nu sunt, olog nu sunt.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 135; II, p. 88. — HINȚESCU, p. 35. — M. STĂNCEANU, *în* r. c. *Piria*, J. Mehedintzi. — I. MARINESCU, *în* v. c. *Bradu-de-Jos*, J. Argeș.

1° Să ȋdice de multe ori despre cei cu dorința de a se îmbogăți dar cari nu pot, lipsindu-le mijlocele trebuincioase.

2° Să ieă ca răspuns când, unui om cam ne-ascultător, i se se ȋdice că are să 'i mērgă rēu într'o afacere.

A CÎUPI

5071 * Δ Nu mi-ar păré rēu, când m'ar cîupi o cióră cu plisc; da mă ciupesce una fără plisc.

E. I. PATRICIU, *în* v. c. *Smulți*, J. Covurluiă.

* Δ Nu mî-ar fi ciuda să mă ciupescă o cióră cu plisc, dar așa tu!

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bērlad*, J. Tutova.

Când unul mai rēu ca tine vrē să te mustreze.

CLĂBUC

5072 * Δ A face clăbuc (clăbuci) la gură.

I. TEODORESCU & M. LUPESCU, *în* v. J. *Suciava*. — FR. DAMÉ, I, p. 256.

Despre cei căroră nu le mai tace gura.

CLIPĂ

5073 * Intr'o clipă (de ochiū).

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 103 & 140.

Veđi *Clipelă*, a *Clipi*, a se *Șterge*.

Adică repede, într'un interval scurt de timp.

5074 Din clipă în clipă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 341.

Dintr'un cēs într'altul, la fie-ce minut.

Aștepta mórtea *din clipă în clipă*. — P. ISPIRESCU.

CLIPÉLĂ

5075 Ca clipéla ochilor.

Pravila de la Govora, p. 93.*Cât clipala ochiului.*NIC. MUSTE, *Letop. Mold.*, III,
p. 68.*In clipala ochiului.*DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 113.*Intr'o clipélă de ochi.*P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 340.Veđi *Bătăie, Clipă, a Clipi,*
a se Frecă, a se Șterge,
a Stringe.

Acelaș înțeles ca la No. 5073.

*En un clin d'oeil.**Prov. Franc.**E un alzame y quitame esas najas.* ¹⁾*Prov. Span.*

A CLIPÎ

5076 * Cât ai clipi (clipești) (din ochi)

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 166 & 287;
Rev. Ist. II, p. 145.— H. D. ENESCU,
inv. c. Zamostea, J. Dorohoi. — ION
AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 137.Veđi *Bătăie, Clipă, Clipélă,*
a se Frecă, a se Șterge,
a Stringe.

1° Cât de puțin.

«Și precum tu nu m'ai deslipit de lângă tine, *nicl cât al clipi din ochi,*
așa și eu nu mă voi deslipi de tine . . .» — P. ISPIRESCU, p. 287.

2° Repede, într'un scurt interval de timp.

A CLOTORI

5077 Clotorește, apoi varsă.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 242.Veđi *Gură.*

Pentru cei lăudăroși, cari multe vorbesc și pré puține fac.

¹⁾ Intr'un ridică-mă și du-mă aste paie.

«Acésta iaste pentru acei carii când staū a grâl te ieà o spalmă dē ascultat, și gândesci că Dumnezeu scie ce nu ar putē face, și cum sent de vrednici; iară când vin la lucru, se împlinesce vorba: *colorcesce, apoī varsă.*»
— DIM. TICHINDEAL.

COCOȘĂ

5078 * Δ A sună cui-va cocoșa.

LAURIAN & MAXIM. I, p. 758. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*.

A 'l bate bine la spate.

A SE COCOȘĂ

5079 * Δ Tot așa, tot așa,
Până mi te-î cocoșa.

IORD. GOLESCU, *Mss II*, p. 69. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*.

Arată cea ne-conținută și tot dē un fel urmare (GOLESCU).

COCOȘAT

Vedî *Insărcinat*.

5080 Ca cel cocoșat, pururea încîrcat.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem*
p. 60.

Adică să plăcă sarcinei.

COPILĂRIE

5081 Omul în copilărie,
Lesne 'nvață ori-ce fie.

A P'ANN, II, p. 3. — HINȚESCU,
p. 133.

Ne îndemnă a silii copiii la învățatură, căci mai târziu va fi de géba.

5082 A veni în dōga copilăriei.

A. PANN, II, p. 146. — HINȚESCU, p. 38 — I. IONESCU, *Cart. Cit.*

Vedî *Copil, Dōgă*.

Despre omul a a căruî minte e slăbită prin virstă.

A CRESCE

5083 * Δ Are să mai crească.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Se ȋice pentru omul lasne-creșător.

A CUFUNDĂ

5084 * Δ Vede pe om că 'i dă apa în gură și el il mai cufundă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Veȋi Undă.

Despre cei cari nu te ajută la nevoi saū în primejdii.

A SE CULCA

Veȋi a Așterne, *Cap. XVII, Găină, Ne-măncat, Pod, Sără, Urechie.*

5085 Să ne culcăm doi și să ne sculăm trei.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 66.*

* Δ Să se culce doi și să se scôle trei.

M STĂNCĂȘANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

* Δ Să culcă doi și să scólă trei.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

1° Să ȋice ca o urare către cei căsătoriți (GOLESCU).

2° Se ȋice ca glumă la doi tineri cari nasc un copil.— J. Argeș.

5086 * Δ Omul se culcă unde 'i môle.

CAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Fie-ce om alérgă unde i se pare mai bine.

CULCARE

5087 * La culcare, fată mare, lasă baba să mai tórcă.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Veȋi Noră.

Să ȋice, în bătae de joc, celor tineri cari se dau de osteniți, când alții, mai bêtrâni, muncesc fără a se mai plânge.

CUVÎNT

Vedî *Ban*, *Cap. XXI, c. Cuvînt, Friguri, Miere, Răspuns.*

- 5088 * △ Cuvîntul bun unge,
Şi cel rău împunge.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

*Cuvintele cele bune ung,
Îră cele rele 'mpung.*

BARONZI, p. 61.—HINȚESCU, p. 42.

Vedî *Vorbă.*

Să nu fim rîi de gură căci, precum țice Solomon XVI, 24:
Fagur de miere sunt vorbele plăcute.

- 5089 Cuvîntul întâiu să 'l cîoplească, apoi să 'l arîi.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 104.

Adică întâiu să te socotesci, apoi să grăiesci (GOLESCU).

- 5090 * △ Cuvîntul la cel viclen ca undița la pescar.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 62.—HINȚESCU, p. 42.—M. STĂN-
CEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*
—J. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-
Jos, J. Argeș.*

Vorbele celui viclen sunt înșelătoare și pentru dînsul se ade-
veresce cuvîntul Frances: *la parole a été donnée à l'homme
pour déguiser sa pensée.*

- 5091 Trîntesce cuvîntul tronc
Ca cloșca cînd face clonc.

A. PANN, I, p. 4. — HINȚESCU,
p. 42.

Se țice la vorbe ne-potrivite.

- 5092 * △ Cuvîntul e ca vîntul.

BARONZI, p. 57. — M. STĂNCEANU,
inv. c. Pîria, J. Mehedinți. — I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos,
J. Argeș.*

*Cuvîntul e ca vîntul, nu sî ajunge nicî cu ar-
mîsarul, nicî cu ogarul.*

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 5; I,
p. 21. — HINȚESCU, p. 42.

Cuvîntul se duce iute ca vîntul, și nu 'l măi poți ajunge nici cu ogarul, nici cu armăsarul.

A. PANN, *Arșir*, p. 8.

Se țice când un om a vorbit de rău pre cine-va și s'a auțit. Ne învață să ne păzim gura căci, precum țice Iov. IV, 2: *cine pôte oprî cuvîntul?*

Semel emissum volat irrevocabile verbum ¹⁾.

HORAȚIU.

Il paroli j'en d'aria ²⁾.

Prov. Parma.

Les paroles et la plume, le vent les emporte.

Prov. Franc.

Ein Wort ist ein Hauch, ein Hauch ist Wind ³⁾.

Prov. Germ.

Woorden zijn wind ⁴⁾.

Prov. Olandez.

5093 Pē unde ne iese cuvîntul, p'acolo o să ne iēsă și sufletul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 56.

* △ *Pe unde ese cuvîntul, ese și sufletul.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 146; III, p. 118. — HINȚESCU, p. 42. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 180. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș. — M. STĂNCULEANU, *inv. c. Pîrîia*, J. Mehedinți.

* △ *Pē unde iēsă cuvîntu, iēsă și sufletu.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Vezi *Vorbă*.

Ne învață să nu scótem vorbe rele din gură, că pē unde iese vorba, p'acolo va își și sufletul, și ca să ne mărturisim greșalele, arătând adevărul (GOLESCU).

Se țice mai ales când cine-va nu se ține de vorbă, și cam minte, sau chiar jură strîmb.

«Cine va jură pe Dumnezeu strîmb, acela să nu gîndescă că'l va uita.»

Prov. MATEI BASARAB, p. 254.

¹⁾ Odată slobođit cuvîntul sbórá fără a mai puté fi oprît.

²⁾ Cuvintele sunt vînt.

³⁾ O vorbă este o suflare, o suflare e vînt.

⁴⁾ Cuvintele sunt vînt.

5094 Puține cuvinte și ispravă mai bună.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 243.

Faptă iară nu vorbe.

5095 * Δ Omul nu se bate cu bățul ci cu cuvîntul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 125. —
M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*.

Vedî Băt.

Să ȋice cînd cine-va vrea să facă un lucru cu sila, prin bătaie.

5096 Cine de cuvînt nu înțelege, nici de ciomege.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 95; II, p. 57. — HINȚESCU, p. 42.

* Δ Cine nu înțelege de cuvînt, nici de ciomag.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 153.
— II. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea J. Dorohoi*. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*.

Cine nu ascultă de cuvînt, nu ascultă nici de bătaie.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 916.

Pentru cel îndărătnic și ne-ascultător.

5097 Cine de cuvînt nu ieă, de falangă peștin ieă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.

Adică pe cei ne-înțelegetori cu pedepsa ȃi putem înțelepȃi (GOLESCU).

5098 De multe ori, unde cuvîntul a isprăvi nu pȃte, isprăvesce bȃțul.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierog.* p. 326.

De multe ori ce nu se începe cu cuvîntul se sfîrșiesce cu bȃțul.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 81.

Aceiaș înȃeles ca la No. 5097.

5099 Cuvîntul sloboȃit mai iute de cȃt fierul împȃnat se duce și pȃtra în fuadul mȃrii aruncȃtȃ.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 54.

Vedî Vorbȃ.

Se ȃice cȃnd un om a vorbit de rȃu pre altul și s'a audȃt. Ne învaȃtȃ să punem strȃjȃ la gurȃ.

5100 * \triangle Nu mulțimea cuviutelor umple dimerlia.

V. ALEXANDRI, & LASOAR ROSETI,
Mss.

Să ȋdice celui vorbăreț și leueș, precum și celui care ȋgădu-
esce multe și nu se ȋtue de cuvînt.

5101 * \triangle Câte cuviute le ȋcici, le viuȋi,
Și câte (tu) le auȋi, le prinȋi.

A. PANN, I, p. 171.— HINȚESCU,
p. 42.— M. STĂNOEANU, *inv. c. Pă-
ria*, J. Mehedintȋi.— I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-jos, J. Arȋș.

Veȋi *Vorbă*.

1° Ce scii iuveȋi pe alȋi, și ce nu scii afli de la cei mai iu-
vȋtaȋi.

2° Tăcerea e mai bună de cât vorbă multă.

5102 Câte cuviute le ȋcici, le vinȋi,
Și câte nu le ȋcici le cumperi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176.

Veȋi *Vorbă*.

Acelaș înȋeles ca la No. 5101.

5103 Din gură cuvînt ese și se duce iară în vînt.

A. PANN, *Moș Alb*, I, p. 5.

Când uu ni se ascultă vorbele, când nu se urmȋză sfaturile
date.

5104 Cuvîntul cel mai dulce,
La 'ntristare lȋc aduce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 242.

Arată mângăierea cuvîntului dulce la întristare.

5105 Cuvîntul mângăios la întristare este ca numele dof-
torului la zăcare.

DIM. CANTEMIR, *Ist. lerogl.* p. 267

Acelaș înȋeles ca la No. 5104.

5106 * \square Cuvîntul e de argint, tăcerea de aur.

Dr MAWR, p. 74.— I. ANBORR,
ing. J. Buzet.

Veȋi *Tăcere*.

A vorbi e bine, a tăce e și mai bine.

Acestă ȋdicere tiude a intră în limbă, înlocuind vechiul pro-
verb: *tăcerea e de aur*.

Le parole est d'argent et le silence est d'or.

Prov. Franc.

- 5107 Cuvîntul împotrivă sabia ascute, eră răspunderea
lină frînge mânia.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 242.

Maî mult dobîndim prin vorbe dulci și liniștite, și precum
dice înțeleptul Solomon, Cap. XV § 1: *urgia pîrde și pre ceî
înțelepți; eră răspunsul cucernic întorče mânia, și cuvîntul
aspru aprinde urgia.*—BIBLIA, 1688.

- 5108 * Ca cuvîntul din poveste
Înainte mult mai este.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 216.—I. C.
FUNDESCU, *Basm.* p. 36.

*Ca cuvîntul din poveste,
D'aci-înainte se gătesce.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 321.

Adică departe; arată un drum mare care trebuie făcut.

«Și merse cu toți, merse *ca cuvîntul din poveste ce d'aci înainte se
gătesce*, și pe unde ajungea întreba de împăratul Stririlor.»—P. ISPIRESCU.

- 5109 * Cuvînt rîțezat.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 184.

Vezi *Vorbă*.

Adică ca să curmăm vorba, fără altă vorbă, *en un mot*.

«Și, *cuvînt rîțezat!* noi ți-om da nici ce voesci tu, nici cât îi puté
duce, dar ți-om da din binele nostru.»—ION AL LUI SBIERA.

- 5110 A lăsă fără cuvînt.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 916.

A 'l face să nu mai aibă ce să țină.

- 5111 * A nu se lăsă de cuvînt.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 140.

A ține cu tărie la ceea ce a ținut, *ne pas en démordre*.

- 5112 * A nu eși din cuvîntul (vorba) cui-va.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 139
& 145.

A face întocmai cum i s'a poruncit.

- 5113 * Om de cuvînt.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 916.

* \triangle *De cuvînt.*

Care se ține de cuvîntul dat, ori și ce s'ar întîmplă.

5114 Te apuc de cuvînt.

B. P. HĂȘDEU, *Etym. Magn.* p. 1393.

Să nu uiți ce spui; să te ții de vorbă.

5115 * A 'î tăia (luă) cuvîntul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 916.—
P. ISPIRESCU, p. 23.

Vedî *Miere*.

A 'l opri de a vorbi, *lui couper la parole*.

5116 A bate cu cuvintele.

ENACHI KOGĂLNICEANU, III, p. 284.
— B. P. HĂȘDEU, *Etym. Magn.*
p. 2669.

A luă socotelă, a cere sama cu asprime.

Și vor să ne amărăscă,
Pentru Țara Românească.
Bătînd cu cuvintele
Ce am făcut cu pungele?

ENACHI KOGĂLNICEANU.

5117 * Cu un cuvînt subțire.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 32;
Opinc. p. 106.

Adică pe de departe, într'un mod mai fin, mai delicat.

DE DESUBT

5118 * Când eă de-desubt, când el d'asupra.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 24. —
T. SPERANȚIA, I, p. 209—210. —
ISPIRESCU, *Snove*, p. 33—35. — D.
STĂNCESCU, *Alte Basme*, p. 121.

Când unul a fost bătut și, fără ca să pótă întórce loviturile
pre care le-a primit, se laudă că el a trântit pe adversar.

A sărit la bătălie,
Și 'ncepurăm amîndoi
Să ne batem între noi.
Ne bușeam și ne trînteam,
Însă eă îl dovedeam:
Când desubtu'i nîmeream
Când de-asupra'mî îl zăream!
Cât e vo-bă de bătae,
Dómné, ce mai hărmlăe.

T. SPERANȚIA.

5118b * Și pri asupră aroz, ș'di pri ghios țir. ¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Acelaș înțeles ca la No. 873.

A SE DEPĂRTĂ

Vezi Vorbă.

A DEȘTEPTĂ

Vezi Clopot.

ȚI

Vezi Ață, *Cap. I c. Ți, Mână,*
a Muri, Noroc, Popă.

5119 * △ Are Țile grămădite.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

*Avu Țile grămădite,
Cât carul cu patru vite.*

A. PANN, III, p. 141.

Vezi No. 96.

Să Țice :

1° Despre cei cari ajung la adînci bătrînețe și sunt priviți
ca o sarcină pentru acei cari îngrijesc de dîșii.

2° Când unul, prin minune, a scăpat de o nenorocire.

5120 * △ A avé Țile câte burueni.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

*
A avé Țile (multe).

Acelaș înțeles ca la No. 5119 § 2.

5121 Nisce Țile amărite,
Necăjite și tirite.

A. PANN, II, p. 160.

* △
Nisce Țile fripte și amărite.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se Țice despre ômenii vecinic ne-norociți.

¹⁾ Și d'asupra roș, și de desubt puzderie.

- 5122 * Δ Țilele omului
Sunt ca flórea câmpului.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 305.
IARNIK-IĂHSEANU, *Poes. Pop.* p.
148.

- * *Omul (e) ca iérba (Țilele lui ca flórea câmpului).*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 362.

Veđi *Om*.

Arată cât de scurtă și plăpândă este vieța omului.

Țilele omului
Sunt ca flórea câmpului;
Diminéța înfioresce,
Peste Ți se vestejesce,
Și spre séră nu mai este.

Poes. Pop.

Origina acestei ȡicere trebuie căutată în Biblie:

Omul ca iérba sunt ȡilele lui, ca flórea câmpului așa va înflori, un vînt trece.... — PSALM. CIII, 15. 16.

Țilele omului sunt ca iérba ce crește, ce diminéța înfioresce, și crește, déră séră se vestejesce și sécă.

PSALM. XC, 6. — ISAIA, XL, 6.

- 5123 * Țilele omului sunt numărate.

I. ARBOR, *ing.* J. Buzăi.

Acelaș înȡeles ca la No. 5122 cu o nuanȡă fatalistă.

- 5124 * \wedge Țilele omului numai Dumnezeu le scie.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.

Omul nu scie cât va trăi și când va muri. A se vedé în povestile Dómniei Elena Sevastos, p. 61: *De când nu scie omul césul morȡii*.

- 5125 * Δ I s'a mai pus ȡina de măue.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smuȡt*, J. Covurlui.

Când unul, ca prin minune, a scăpat de o primejdie, de o ne-norocire.

- 5126 Țilele lui cele sfirșite.

MIRON COSTIN, *Letop. Mold.* I p. 263.

II sosise césul morȡii.

«Eră pre Vasile Stroici îl ertase Ștefan-Vodă; numai. învățase pre Nicoriță armașul să 'l ducă să vadă peirea celor-l-alți, că se 'i hie grijă mai pre urmă de mörte. Că eră om tînăr Stroici. și din casă mai vechi și cinste; de cât tôte casele din țeră. Ce, *șilele lui cele sfîrșite*, cum dice cuvîntul, vîdînd că merge la perire, și nu 'i spune Armașul povestea, s'au apucat de sabia unui dărăban să möră cu rescumpărare, că eră om de firea lui inimos.» — MIRON COSTIN.

5127 A încurcă șilele cui-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 216.

A nu 'i fi de nici un foios, a l' stînjeni.

«D'apoi de ce mi l'a dat tata de-acasă? Numai de vrednicia lui, dice spânul; căci alt-fel nu 'l mai luam după mine *ca să 'mî încurce șilele.*» — I. CREANGĂ.

5128 * Δ A 'i face șile fripte.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 38. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Căpur-lui.* — GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

A 'l necăji, a 'l zori de a face ce-va, a nu 'i dă pace. Veđi No. 108.

5129 * Δ A 'i face șile amare.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Acelaș înțeles ca la No. 5128.

5130 * A 'i sorbi (măncă) șilele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A prăpădi pre cine-va.

5131 * A 'i pândi șilele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A așteptă césul prielnic pentru a 'i face rău, pentru a 'l omori.

5132 * N'a avut șile.

Veđi *Popă.*

Se dice despre un om care a murit cu tôte îngrijirile cari i s'au dat. Veđi 5586.

A ȘICE

Veđi *Cămașă, Drac, Miere, Om, Popă, Plăcintă, Vorbă.*

5133 * Δ De voiü dice, vorbă se face; de nu voiü dice, venin se face.

A. PANN, I, p. 14. — M. STĂN-CEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Veđi *a Grăi.*

Un lucru spus înainte de a se pune în fapt, pare că este un făcut să rămână vorbă zadarnică. De nu se va spune ca un venin rămâne în inima noastră.

Sioileesem sîoz olur, sioileemesem dert olur. ¹⁾

Prov. Turc.

5134 Eū ȕiceam, eū auȕiam.

V. ALEXANDRI, *Pros.* p. 11. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 379.

* △ *Eū spun, eū aud.*

M. MOVILĂ, c. *Morileni*, J. *Coruluiu*. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîrîa*, J. *Mehedinți*. — GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 63.

* *Eū dzîc, eū avdu.* ²⁾

I. GHICU, *prof. c. Abela*, *Turia*, *Aminciu*, *Epir*.

Sē ȕice cānd vorbim și nimene nu ne ascultă, cānd dăm poruncī să se facă un lucru și rămāne lucrul ne-făcut.

5135 * △ Până să ȕică : «Boū bréz»
Vine sórele l'amîaz.

A. PANN, I, p. 96. — HINȚESCU, p. 18 — B. P. HĂȘDĚU, *Etyim. Magn.* p. 1069. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîrîa*, J. *Mehedinți*. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*.

Se ȕice despre omul nerod, bilbîit, gāngav saū, cum ȕice D-l HășdĚu, despre ómeniī ceī molăī la faptă saū la vorbă.

Sē povestescē cā în tîmpul cānd alte nĚmuri strāine, ne copleșeāu, haīducīī noștri, și mai ales Tudor Vladimirescu, prin cāte-va ȕicerī grele ca :

Retevei de tei, pe miriște de mei.

Nu e anevoiē a ȕice boū bréz bîrlobréz, dar e anevoiē a dîrlobîrlobrezi dîrlobîrlobrezitura din oile dîrlobîrlobrezĚnuluī.

puneāu la probă pe strāiniī care le cādeāu în mână ca să 'i deosibĚscă de adevĚraȕiī Romāni. Aceștia le pronunȕau ușor, pe cānd Grecīī saū alte nĚmuri strāine, nicī în ruptul capuluī nu le puteāu ȕice.

¹⁾ SpunĚnd se face vorbă, ne-spunĚnd se face venin (supĚrare).

²⁾ Eū ȕic, eū aud.

5136 * Cât ai ȃice meiũ.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, p. 75, 131, 163. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*

Cât ai ȃice mlaũ.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 345. — N. POPESCU, 1883, p. 17.

Cât ai ȃice: cîrc, Frangoleo!

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 606 & 814,

Cîrc, Frangoleo!

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 844 & 1000.

VeđI *Meiũ.*

Adică într'o clipă, într'un scurt interval de timp.

«Vorba ceea: *Cîrc Frangoleo!*... huștluluc... s'o dus.» — *Arvinte și Peșelea*, p. 884.

5137 * A nu mai ȃice (fără să ȃică) nici pis.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 161, 255, 347. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

A nu ȃice (spune) nici (și) mîrc.

ION AL LUI SBIIRNEA, *Pov.* p. 20. — N. BOGDAN, *Nucele.* — FR. DAME, III, p. 52.

A nu ȃice nici cîrc.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 201. — N. POPESCU, *Calend.* 1875, p. 37. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 13.

A nu mai ȃice nici bléũ.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 277.

A tăce cu desăvîrșire, și mai ales de frică.

«Ai călcat învoitela și acum nu ai să 'mi spu'i nici mîrc.» — ION AL LUI SBIIRNEA.

5138 * △ Nu'ȃ ȃice nimenea nici: dă-te mai în-colo.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulȃi*, J. *Covurluiũ.*

E lăsat în voia lui.

5139 ȃi, până nu 'ȃi ȃic.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 23.

* △ *Ți-mă, ca să nu'ți Țic.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist* III, p. 160.
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*,
J. *Argeș*.

Ți, să nu 'ți Țic eă.

HIINȚESCU, p. 45.

* △ *Ți-mă, să nu 'ți Țic.*

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J.
Mehedinți.

* △ *Ți-mă, să nu 'ți Țic.*

AVRAM CORCEA, *paroh, ori. ort.*
c. Căteiu, Banat.

* *Ți, să nu 'ți Țic.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. *Tulova*.

Vedî *Chel, Gușal*,
Nume, Slut.

Să Țice pentru cei ce apucă mai nainte de ne mustreză, la
câte trebuie noi pe ei să 'i muștrăm (GOLESCU).

5140 * Lasă să Țică el, numai eă să nu Țic.

Maxima ômenilor chibzuiți și prudenți.

5141 * Ai tot Țis până ai răpus.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*

Ai tot Țis până ai murit și nu te-a ascultat nimene. Pentru
cei ne-ascultători.

5142 * △ Ții pe nume, să ți 'l spui.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. *Tulova*

Când nu ne reamintim un lucru.

5143 Carle tot zice, niș nu face. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*. I.
p. 11.

Se Țice despre cel lăudăros și leneș. Corespunde proverbului
Daco-Român: *vorbă multă și trebă puțină*.

¹⁾ Cara tot Țice, nimic nu face.

5144 * Dis și făcut.

Arată repede executare a poruncei dată, și cum dice Francusul *aussitôt dit, aussitôt fait*.

5145 Va-n dzîci ună, vu-ți dzic donă. ¹⁾

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahr. II*, p. 178.

Să te porți cu alții, cum se pîrtă și ei cu tine.

Wie du mir, so ich dir. ²⁾

Prov. Germ.

5146 * Eū dîc una, el dîce două.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olț.*

Pentru cel îndărătnic, care nu vré să se lase.

5146b * Eū ți dzic alfa, tine nî dzîți vita. ³⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Perivolă, Epir.*

Cînd unul spune una și altul alta.

5147 * \triangle Una dîce (ș')alta face.

G. I. MUNTEANU, p. 122.—S. FL. MARIAN, *Ornit. I*, p. 389.—*Semin. Buc. cl. VIII, prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.*

Se dîce pentru cel care nu se ține de cuvîntul dat, care ține pe altul de rău că a făcut ore-ce și la rîndul său nu se pîrtă mai bine.

5148 * \triangle Ia mai dîi!

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Fă înainte de ce te-ai apucat.

5149 * \triangle Dîc dece, tu taie una.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Daca nu vreî să primesci tot ce 'ți spun eū, recunósce cel puțin că, în mare parte, am dreptate.

A DORMI

Vedî a Așterne, Beiu, a Căscă, *Cap. XXI, c. Dormire, a Pace, Grîdă, Iepure, Leu, a Măneă, Mămă, Pat, Sînt, Somn.*

¹⁾ Imî dîci una, i-ți dîc două.

²⁾ Cum tu mie, așa eū ție.

³⁾ Eū ți dzic alfa, tu 'mî dîci vita.

5150 * \triangle Nu dorm toți câți au ochii închiși.

G. MUNTEANU, p. 151.—HINȚESCU,
p. 47.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pî-*
ria, J. *Mehedinți*.

1° Se ȋice despre omul nerod și, cum se mai ȋice, adormiț.

2° Alȋii de și culcați dorm într'adevăr, însă iși au lucrurile
în așa fel aședate în cât trebile le merg.—J, *Mehedinți*.

Tel a les yeux fermés qui ne dort pas.

Prov. Franc.

Sie schlafen nicht Alle, die mit der Nase schnauben. ¹⁾

Prov. Germ.

De sove ei Alle, som lukke Øinene. ²⁾

Prov. Danz.

5151 Când ȋice că dórme, când ȋice că curu 'l dóre.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 34

Sé ȋice pentru cei ce găsesc felurimi dē pricinī ca să nu
muncēscă. (GOLESCU).

5152 \triangle * Cel ce dórme rămâne cu dinȋii la stele.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. *Dorohoi*.

Cine nu muncesce nu are ce mână.

A renard endormi, ne vient bien ni profit.

Prov. Franc.

Chi dormi, non piglia pesci. ³⁾

Prov. Ital.

5153 • Cine dórme, nu-ȋ e fóme.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.

Veȋi a Mână.

1° Adică cel orb la minte, nu simte (GOLESCU).

2° Cine dórme se îngrașă ca și când ar mână.

Qui dort, dîne.

Prov. Franc.

5154 Cine dórme pē pămînt, n'are frică să caȋă, când se
intórce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.

¹⁾ Nu dorm toȋi, carȋ ronfăie.

²⁾ Nu dorm toȋi, carȋ închid ochii.

³⁾ Cine dórme, nu prinde pesce.

Adică cel sărac, când i se întâmplă vre-o nenorocire, n'are ce mai scăpăta (GOLESCU).

5155 *[△] Cine dărmă mult, trăește puțin.

IDEM. *Calend. Rom.* 1892. — I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J.
Mehedinți. — *S min. Buc. cl. VII*,
prof. P. GĂRBOVICĂȘU

Somnul e ca și morțea. Se dăce celui leneș, cine nu muncește pieră mai dă grabă.

5156 Ce mi-ești bui, cə mi-ești bun, dăcă dărmă în cur!

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 77.—
P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 148.

* *Ce mi-ești bun dăcă dărmă în cur!*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Se dăce pentru cei nevoiași (GOLESCU).

5157 Când dărmă, să dărmă iepurește,
C'atunci tôte ăți sporește.

Veđi *Iepure.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 446.

Să fim în tot dăuna cu gândul la treburile năstre.

5158 Cine dărmă cu undița în mână, fuge peștece din mână.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.

Carle dărmă, nu căcea ribe. ¹⁾

FR. MILKOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 9.

Adică cine nu priveghăză, pierde ceea ce are (GOLESCU).

Qui dormit, non piscat. ²⁾

Prov. Sard.

Chi dărmă, nun pița pește. ³⁾

Prov. Romagn.

5159 Carle dărmă, lui se mizaă. ⁴⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 9.

Veđi *Somn.*

Omul muncitor își îndeplinesce gândurile, iar cel leneș nu-măi cu visuri se alege.

¹⁾ Cine dărmă, nu vînăză pește.

²⁾ Cine dărmă, nu pescuesce.

³⁾ Cine dărmă, nu prinde pește.

⁴⁾ Cine dărmă, visăză.

5160 *△ Când dórme și pámintul sub om.

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 264. — T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Arată o liniște, o tăcere desăvîrșită.

«În dîr de ziua cînd somnul e mai dulce, *de dórme și pámintul sub om.*» — I. CREANGĂ.

5161 *△ Dorm apele.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5160.

5162 *△ A dormi butie (bute).

IORD. GOLESCU, *Msc.* II, p. 90. — BARONZI, p. 43. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 163

Adică fórte greú, și sê ȕice pentru cei adormiți (GOLESCU).

5163 *△ A dormi (ca un) bușén.

A. PANN. — G. DEM. TÎODORESCU, *Poes. Pop.* — FR. DAMÉ, I, p. 171.

Acelaș înțeles ca la No. 5162.

5164 *△ A adormi butuc.

M. IUPESCU, *inv. c. Broscent*, J. *Sucúva*. — FR. DAMÉ, I, p. 171.

Acelaș înțeles ca la No. 5163.

5165 *△ A adormi lemn.

FR. DAMÉ, II, p. 273.

Acelaș înțeles ca la No. 5164.

5166 *△ A dormi blană.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5165.

5167 *△ A dormi mort.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J. *Tutova*.

Acelaș înțeles ca la No. 5166.

5168 A dormi bumben.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfát.* p. 87; *I.cg.* p. 377. — FR. DAMÉ, I, p. 166.

Acelaș înțeles ca la No. 5167.

5169 * \triangle A dormi dus.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți*. — I. CREANGĂ, *Pov. p. 97*. — P. IȘPIRESCU, *Leg. p. 20*.

Acelaș înțeles ca la No. 5168.

5170 * \triangle A dormi să facă bureți la cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5169.

5171 * \triangle A dormi obiélă.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți*.

5172 * \triangle A dormi pierdut.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți*.

Acelaș înțeles ca la No. 5171.

5173 * \triangle A dormi să facă mușiți la gură.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5172.

5174 * \triangle A dormi deștept.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți*.

Se ȋice de omul zăpăcit, zănatic.

5175 * \triangle A dormi d'ăl lung.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci J. Vâlcea*.

A fi murit.

5176 * \triangle A dormi de totă ispravă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5175.

5177 * \triangle A dormi să nu se mai scóle.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5176.

Dormirei d'ăl lung, dormirei de totă isprava, dormirei să nu te mai scolî, sunt blesteme populare, la adresa celor ce dorm în afară de vreme.

5178 * \triangle A dormi să dai în nebunie.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A dormi mult fără sémă.

A DORMITA

5179 De și biet n'a dormitat,
Dar târziu s'a deșteptat.

A. PANN, II, p. 68. — HINȚESCU,
p. 14.

Se ȋdice despre acei cari, sau din prostie sau din altă pricină
se apucă pré târziu de o trébă, cam pe la spartul tîrgului.

5180 Șede, dormiteză
Și deștept visézi.

A. PANN, III, p. 155. — HINȚESCU,
p. 173.

Se ȋdice de omul nerod din fire, sau ale cărui facultăți sunt
slăbite printr'o vîrstă înaintată.

A SE DUCE

*Vedî Duluță, Mut, Pîrle, Sêp-
têmând, a Vorbi.*

5181 Când tu te duceai, eu atunci veniam.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36.

Sê ȋdice dē către cei bētrâni către cei tineri, arētând mai buna
sciință a lor (GOLESCU).

5182 * \triangle Când se duce, par'că viuē.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.
Covurlui.*

Se ȋdice de un leneș pe care 'l trimeți la trébă, și se duce
încet, a-lene; precum și de cei lenoși cari sē înșiră pe drum.

5183 M'ași duce, și'mi stă calea cruce.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1261.

A se îndoi, a fi ne-hotărît.

5184 * \triangle Sculați de sărutați mâna moșu'teș, că se duce.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.
Covurlui.*

Se ȋdice în glumă când, într'un mod ôre-care, dăm a înțelege,
celor de față că ar fi bine să se ducă.

Ci-că odată un bun mehengiū se oploşise în gazdă la un om, şi nu se mai gândea să plece. De aceea într-o dimineaţă, femeia începū a striga la băieţi: «*Ha! sculaţi de sărutaţi mâna moşu-tău, că se duce*».

5185 * △ Aci se duce, aci se'ntorce.

T. BĂLĂŞEL, înv. J. Vâlcea.

Aci spune una, aci alta.

5186 * S'a dus la păscut după viţeî, şi s'a întors cu bo-
boceî.

V. FORRESCU, c Folticenî J. Su-
c ara.

O femeie, rea de gură, a şis acest proverb vădënd două femei
ce se ducēu tot-déuna împreună, şi sē întorcēu adese-orî pe la
înserate, a-casă. Ea a vrut să dică că ele se ducēu după băr-
baţi ca să-î pue la mână, şi sēra se întorcēu cu pungile pline.—
V. FORRESCU.

5187 Să te cam mai duci, băiete.

ION AL LUI SBIERRA, Pov. p. 272.

Veđi Dulufă, Pîrle.

Arată o fugă repede.

«Ei însă, cum nū veđut pe Jid.in înşelat şi în cânci, aū şi tulit'o la fugă
şi *să te cam mai duci băiete*». — SBIERRA.

5188 * △ Are pe dute 'ncolo.

E displăcut, respingător.

5189 * △ A se duce nouă anî de Dumineci.

T. BĂLĂŞEL, înv. J. Vâlcea.

Departe, de unde să nu se mai întorcă.

5190 * △ A se duce unde s'a găinat ciōra 'ntăi.

T. BĂLĂŞEL, înv. J. Vâlcea.

Acelaş înşeles ca la No. 5189.

5191 * △ A se duce la Mēru-Roşu.

Acelaş înşeles ca la No. 5190.

Meru-Roşu, din basme, se află în locuri fōrte depărtate, grele
de ajuns şi primejdiose.

5191_b * S'duse lemnu, s'turnă școp ¹⁾

G. GHICU, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Prost s'a dus, și pros s'a întors. Pentru cei cari, ducându-se la școlă, nu învață nimic.

A DURÉ

Vedî a Atinge, Cap, a Lovi,
Ustură.

5192 * Δ Unde-o dore și unde-o légă!

V. FORESCU, *c. Păltiniș. J. Suciava*. — BARONZI, p. 9 — HINȚESCU, p. 47. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Unde 'l dore și unde 'l légă.

G. I. MUNTEANU, p. 122.

1° Se țice când altă supărare avem și de alta ne cercetăză.

2° Când unul vorbesce ne-potrivit sau nu înțelege ce 'i spuî.

Acéstă țicere se trage din obiceiul următor. Fetele, la Români, obicinuesc a merge în tot-déuna cu capul gol, și chiar în țiaua cununiei își păstréză acest port. Inșă a doua țide nuntă după *masa cea mare*, țadică în țiaua de *Uncrop*, urméză în-brobodirea miresei, act care se numesce după localități *desgovire*, *desgovélă*, sau *învelire*. ²⁾ La o nuntă. un moșueag, mai glumeț vêđend la uncrop pe mirésă legată la cap, țice către nuna cea mare vorba de mai sus, care a rămas proverb.

De aci reîese că varianta dată de Munteanu este o aplicație greșită a țicerii primitive.

5193 * Δ Fie-care (omul) să légă unde 'l dore.

A. PANN, *Elit.* 1889. p. 4; I, p. 7. — BARONZI, p. 57. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 382, — HINȚESCU, p. 88. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 248. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*. — I. G. VALENTINEANU, p. 29. — ANDREÎ MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*. — *Semin. Buc. Cl. VII prin P. GÂRBVICÉNU, prof.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

¹⁾ Se duse lemn, să 'nturnă hță.

²⁾ A se vedé în Marian, Nunta la Români p. 705 descrierea acestui obicei.

* \triangle *Pe cine 'l dore, légă.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

* *Omul s'legă ru'l dore. ¹⁾*

D. A. MILESCU, *c. Gopești, Macedonia.*

* *Cathe un s'legă aclo ru'l dore. ²⁾*

ILIE GHICU, *prof. c. Perivoli, Epir*

Mi leg, ru mi dore. ³⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres. II, p. 160.*

1° Când cine-va lovesce vorbind, în ómenii greșiți, cel cu musca pe căciulă, daca e de față, numai de cât caută să se apere, adecă: *să légă unde 'l dore.*

2° Fie-care se intereséză mai mult de el de cât de altul.

Ognunu ratet sa runza sua. ⁴⁾

Prov. Sard.

Trage jeder seinen Sack zur Mühle. ⁵⁾

Prov. Germ.

Hver hefur sin að binda sár. ⁶⁾

Prov. Danz.

5194 * \triangle *Fie-care pune mâna unde 'l dore.*

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P, GÂRBOVICIANU, prof.

Acelaș înțelea ca la No. 5193.

5195 *Pe cine 'l dore să 'i pese.*

A. PANN, II, p. 107. — HINȚESCU-
p. 47.

Đice cel nepăsător de grijile, de nevoile său de durerile celor, l'alți.

5196 * \triangle *Fie-care scie unde 'l dore.*

AL. DUMITRESCU, *Galic. p. 117 & 134. — GAVR. ONIȘOR, prof. c. Běrlad, J. Tutova.*

¹⁾ Omul să légă unde îl dore.

²⁾ Fie-care se légă acolo unde 'l dore.

³⁾ Mă leg, unde mă dore.

⁴⁾ Fie-care își scarpină rîta.

⁵⁾ Fie-care 'și duce sacu la móră.

⁶⁾ Fie-care își are rana lui de legat.

Mașt tine scii în te dore. ¹⁾

ANDREIUL AL BAGAVŢ, *Cart. Aleg.*
p. 174.

Vezi *Cismă, Opineă*.

Nimeu, mai bine ca uoi, nu cunoşce păsurile noastre. Vezi
anecdota raportată de Bagavu.

Chacun sent son mal.

Prov. Franc.

5197 * Δ Nu mă dore nici cefa trăgând, nici côrnela ținând.

I. VULCĂNESCU, *stud. c. Pelesci*,
J. Dolj.

N'am habar.

5198 * Δ A duré în cur după urechi.

T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea*.

A nu'î păsă de nimic.

5199 Unde o dore, şi de unde o apucă?

IORD. GOLESCU, *Mss. II. p. 13.*

Vezi *Doctor*.

Să dice când altă supărare avem, şi de alta ne cercetăză, ca
dohtorii de vină (GOLESCU).

5200 * Când nu ti dore caplu s'nu 'l legi. ²⁾

D. DAN, *c. Nevesca, Macedonia*. —
META CÔSTANTIN, *c. Molovişte, Ma-*
cedonia.

Când face ore-ce fără ca să fie de trebuință.

5201 Unde nu te dore, nu te legi.

HINȚESCU, p. 47.

Acelaş înțeles ca la No. 5193.

DURERE

Vezi *Boldă, Frumusețe, Cap.*
XIV, c. *Durere*.

DURÔRE

5202 Cine simte vr'o durôre
Pôrtă flôre 'n legătore.

BARONZI, p. 49. — HINȚESCU, p. 53.

Arată nepăsarea.

¹⁾ Numai tu scii unde te dore.

²⁾ Când nu te dore capul să nu'î legi.

A EȘI

Vezi *Mort.*5203 * Δ I-a eșit luptu înainte.E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Corurlui.*

A dat norocul peste el.

5204 * Unde o eși să eșă.

A. PANN, III, p. 96.

Eșă unde o (va) eși.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 19.—
HINȚESCU, p. 54. — P. ISPIRESCU, *Ref.*
Ist. III, p. 378; *Leg.* I, *Edit.* 1872,
p. 178.Vezi a *Tunde.*

Țice acel care se hotărește a face un lucru, după multă șovăire, și vădând bine la ce se expune.

Alea jacta est. ¹⁾*Prov. Lat.*5205 * Ișit ca di tu loc. ²⁾D. DAN, *c. Neresca, Macedonia.* —
XENOFONT CĂPSALE, *Pirlăpe, Macedonia.*

Se țice de un om care e foarte slab, mai ales după o bătă.

A FACE

Vezi a *Tăc.*5206 * Δ A făcut un mânăz mort.E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Corurlui.*

Când unul se crede că a făcut ce-va, dar în realitate nu a făcut nimica.

5207 * Δ Mă-sa l'a făcut dormind.I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriia, J. Mehedinți.*¹⁾ Zarul este aruncat.²⁾ Eșit ca din loc.

Se ȋice:

1° De omul fără vieță și fără vlagă, leneș.

2° Unui om care moțăe când alții staū de vorbă.

Nuquit un Dimanche ou fête,

Qui n'aime que besogne faite.

Prov. Franc.

5208 * A nu fi făcut nōptea.

M. CANIAN, publ. J. Iași.

1° Trist, posac, posomorit.

2° Prost.

5209 * △ A fi făcut pe ghietă.

A fi copil natural.

M'a făcut mama pe ghietă

Ca să fiū și mai istetă

5210 * Par'că e făcut în ȋi de post.

Maior P. BUDIȘTEANU, București,

J. Ilfov.

Se ȋice de un om slab, pipernicit.

5211 * A fi făcut la luna nouă.

M. CANIAN, publ. J. Iași.

A fi lunatic.

5212 * Par'că e făcut Marțea

AL. MARTINEAN, București, J. Ilfov.

Se ȋice de un om cu totul lipsit de noroc.

5213 * △ Nu toți sunt făcuți într'o ȋi.

ANDREI MARINESCU, inv. c. Hu-

mele, J. Argeș.

Nu toți ómenii sunt la un fel, fie ca inteligență, fie ca apucături.

FECȚORIE

5214 Fecioria cinstea fetei, cine-o pierde n'o mai vede.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 239.

A FÊTĂ

5215 △ Cum îl fêtase mă-sa.

Adică gol, sărac.

«Rémase întocmai *cum îl fêtase mă-sa.*»

FIERE

Vezi *Miere*.

FIOR

Vezi *Os*.5216 * Δ A băgă în flori pre cine-va.G. POBORAN, *inst. c. S'atîna, J. Olt.*

A'l speriă.

A FLUERĂ

Vezi *Biserică, Bulo*.5217 Face ce-va neroşesce
Şi fluerând îl privesce.A. PANN, I, p. 97. — HINŢESCU,
p. 32.

Se dice pentru cel prost.

5218 * Δ Flueră ca baba, când îi bată.GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovăţ,
J. Vaslui*.

Mormăesce, abia pôte vorbi; i se împleticesce limba.

5219 * Δ Nu flueră când 's curcanii de apröpe.GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovăţ,
J. Covurlui*.

Nu provoca cêrtă, gâlcévă, când eşti în faţa femeii.

5220 * Δ A flueră a pagubă.LAZĂR ŞAINCANU, *Semas. p. 354.*
— T. ŞPERANŢĂ, III, p. 182. — G.
P. SALVIŢ, *inv. c. Smulţi, J. Co.*
vurlui.

Românul, când a perdut ce-va, când nu isbutesce într'o întreprindere, flueră, arătând ast-fel paguba pe care o suferă.

5221 * Δ A flueră a sărăcie.T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea*.

Acelaş înţeles ca la No. 5220.

Când flueră cine-va, în casă, se dice că *flueră a sărăcie*.

S N Ó V Ă

Un om păcăliciu întreabă pe un popă : «Părinte, scit să fluier a sărăcie ?
— Nu sciū, tată! — Părinte, vėđui ȩpa Sfinției-Tale mőrtă, colea. — Fuiii..
fui, fui, tui! — E părinte! par'că ȩiceai că nu scit să *fluier a sărăcie* ».

5222 Flueră-vint.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 120. — *Ma-*
ior P. BUDIȘTEANU, c. *Bucuresci*, J.
Ilfov. — LAURIAN & MAXIM, *Glosar*,
p. 252. — G. POBORAN, *inst. c. Sla-*
tina, J. *Olt*.

Om fără ocupație, care umblă haĭmana, sau care face lucruri
de nici o însemnătate.

«Fata tot șeȩend la ferestră, vedeă pe un june *flueră-vint*, umblând ȩ
colo până colo.» — P. ISPIRESCU.

5223 * Δ A flueră pre cine-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

A'l luă în batjoeură.

FOFOLOC

5224 * Δ A fi un fofoloc.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Veȩi *Fomfolog*.

Om scund, care merge urît și n'are mintea ntrėgă.

Eū boboc, neica răsurdă
Și bărbatu-o căȩetură;
Eū boboc, neica boboc,
Și bărbatu'u *fofoloc*.

Poes. Pop.

FOMFOLOG

5225 * Δ Tóte fomfológele (fofológele)
ȩși aștept norócele.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104; II,
p. 117. — A. DE CIHAC, *Dict. Etym.*
II, p. 110. — HINȩSCU, p. 62. — I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J.
Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*,
J. *Mehedinți*.

Când e vorba de măritișul fetelor și sė întimplă ca una ne-
voiașă să ȩeă un băiat bun.

5226 Fomfolog (fofolog).

Dr. POLYZU, *Dict.* p. 517. — A.
CANDREA, *Rev. Nouă*.

Veȩi *Fofoloc*.

Se ȩice de omul leneș.

A FRECĂ

Vezi *Găleă*.

A SE FRECĂ

Vezi *Ochiu*.5227 *[△] Nu te frecă mult, că dai de alb.GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*,
J. Vaslui.

Degéba te spelî căci nu mai ești ce ai fost, ai îmbetrânit.

5228 *[△] A se frecă de cine-va.T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Fălcea.

A nu lăsa pre cine-va în pace, a 'l vorbi de rău.

A SE FRIGE

Vezi *Fript*.

5229 Cine s'a fript odată cu ciorba ferbinte, suflă apoi și în lapte prins.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1363.

*S'a ars baba la curcut, suflă și 'n iaurt.*IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 63.* *Cine s'a fript (se frige) la ciorbă, suflă și în iaurt.*P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 170; *Rev. Ist.* II, p. 154.— I. G. VALENTINEANU, p. 30.— ARTUR GOMBOVI, *c. Folticeni*, J. Suciava.*Cine s'a fript (se frige) cu ciorba, suflă și 'n iaurt.*G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 34.
— HINȚESCU, p. 63.— I. G. VALENTINEANU, p. 42.— S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 130.*Care s'a fript la ciorbă, se teme și de iaurt.*N. FILIMON, *Ciocoli*, p. 203.*[△] *Cine s'a fript cu ciorba suflă și în lapte bătut.**Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GÂRBOVICENU, prof.*

- * \triangle *Cine s'a fript cu (de) zămă, și în lapte acru suflă.*

HINȚESCU, p. 63. — I. MARINESCU.
inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș. — M.
 STĂNCEANU, *inc. c. Păria, J. Mehedinți.*

- * \triangle *Cine se arde cu zămă suflă și 'n lapte acru.*

AVRAM CORCEA, *paroch. ort. or.*
c. Căteiu, Banat.

Cine s'a fript cu terciul, suflă și 'n lapte acru.

G. DEM. TRODORESCU, *Cercet. p.*
 34. — FR. DAMĂ, III, p. 36

- * *Cel ce s'a fript cu terciu, suflă și în iaurt.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Cine s'a fript la papară, suflă și în iaurt.

Dna E. B. MAWR, p. 2.

Cine s'a fript cu păsatul, suflă și în piftie.

S. I. GROSSMANN, *Dict Germ. p.* 130.

Cine s'a fript în foc,

Suflă și în soc.

BARONZI, p. 54. — HINȚESCU, p. 63.

Cine s'a fript în foc, suflă și în ghêță.

BARONZI, p. 65. — HINȚESCU, p. 63.

- * \triangle *Cine se frige cu borș, suflă și în enurt (iaurt).*

V. FORESCU, *c. Fulticeni, J. Suciava.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

*Cine cu sorbirea d'întâi preste sciință se arde,
 în lingura de pre urmă de două ori și de
 trei ori a suflă i se cade.*

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl. p.* 78.

Care 'i sgorît de apa cada, are frica și de rațe. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter, I, p.* 10.

Vești, a se Arde, Câne, Opărit.

¹⁾ Care 'i fript de apă caldă, are frică și de cea rece.

Adică pătimaşul se fereşte şi de cele bune, de unde nu trebuie să se ferescă (GOLESCU).

Să-dice când unui pătit îi este frică de cel mai mic lucru rău

Chat échaudé craint l'eau froide.

Prov. Franc.

Chî se stă scota da la menestra calda, supia su la freda. ¹⁾

Prov. Veniţ.

5230 * Δ *Daca te frigî, incaldea să te frigî cu o cîorbă bună.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872 p. 170;
Rev Ist III, p. 154—I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeş.

Daca te frigî, încăl să te frigî cu o zamă bună.

HINŢESCU, p. 63.

* Δ *Dacă te frigî încaldea să te frigî c'o cîorbă bună, nu cu zéma scoicilor.*

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinţi.*

Veđi a se Arde.

1° Daca ai să faci un prieteshug, o tovarăşie, o căsătorie, etc. să o faci cu ómenî statorniciî în cuvînt, cunoscuţi ca ómenî de trébă, nu cu d'acei ce sunt terchea berchea trei lei perechea.

2° Când un om păşesce un rău în urma unui lucru de nimic.

5231 * Δ *O şterseiū şi mă fripseiū.*

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 260. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulţi, J. Covurluiū.*

Când unul se păcălesce singur vrînd să facă altuîa rău.

SNÓVÁ

Ci-că un popă făcuse înţelegere cu dascălul său că, ori-unde vor merge, în vre-o casă, ce le-a căde la îndemână să nu lase. De la o vreme bieţii creştini au priceput obiceiul dracului ce aveau ómenii lui Dumnezeu. Dómnne ártă-mă, dar ce să facă! Faţă bisericăscă nu'î? Unul însă mai îndrăşneţ, se lasă de tóte, inferbîntă o dalta şi o aşedă cam la ivéá. Asta a fost de ajunul Crăciunului, tocmai când eră să vină popa. Cum intră popa în casă, zărind dalta, dice cîntînd dascălului, ca să nu pricepă gazda: Şterge dalta Panaite. — *O şterseiū şi mă fripseiū*, răspuns dascălul tot cîntînd, şi în traistă o băgaiu.

Veđi o variantă de G. Dem. Teodorescu, Poesii populare, p. 260.

¹⁾ Cine s'a fript cu cîorbă caldă, suflă în cea rece.

FRIGURI

Vești Gălbinare, Pungă.

Vești în *Sezătorea*, I, p. 81, materialul cules de d-l M. Lupescu.

LÊC CONTRA FRIGURILOR

Bolnavul de friguri se duce des dinineța și în ți de sec, la cimitir, la mormîntul unui frate, sau o rudă așa de apröpe, și ȃice, adresându-se către mort: «N. . . dă-mi o pernă ș'un lăceriü, că mi-a venit uu musafir!» Și apoi lea țernă din mormînt cu trei degete. Așa se repetă de trei ori. Acea țernă apoi o pune într'o legătură, și bolnavul o pörta legată la gât trei ȃile, iar în dinineța ȃilei a patra, se duce înapoi la cimitir, tot la mormîntul acela, deslęă legătura cu țernă și lăceriul și după ce ȃice de trei ori: «N. . . na-ți perna și lăceriul, că mi s'a dus musafirul» asvire țerna din legătură pe mormînt. — C. TEODORESCU, J. *Suciava*.

5232 * Δ În căldura frigurilor cuvîntul nu priude loc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.—
M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriu*, J. *Mehedinți*.

Adică întru turbarea norodului cuvîntul în zadar, că nimeni nu 'l ascultă (GOLESCU).

Omului necăjit său bét nu 'i mai vorbi zadarnic. Lasă 'l să să liniștescă singur și pe urmă vorbește 'i.

5233 De o umbră, d'o nălucă
Frigurile îl apucă.

A. PANN, III, p. 53.—IIINȚESCU
p. 195.

Se ȃice despre cel fricos.

5234 Frigurile, ca' dragostea, când se lipesce, cu totul te topesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 190.

Arată cât de greu scapă omul de acéstă bōlă, când odată s'a încuibat într'însul.

5235 Carle are febra, more muri ¹⁾.

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* p. 9.

Acelaș înȃeles ca la No. 5234.

5236 * Δ A'l băgă iu friguri.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A te răști la el, a'l ameninȃ, a'l speria.

¹⁾ Cine are friguri, trebuie să mōră.

FRIPT

Vezi *Di*, a se *Frige*, *Opărit*.

5237 * A fi fript.

B. P. HĂȘDĂR, *Colum. Traian*
VII, p. 86. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*
III, p. 383.Vezi *Inimă*.

1° A fi pierdut, prăpădit, săracit.

2° A fi slab peste fire.

3° A fi atins cu vorba.

4° A sări de odată:

«*Sare ca fript*, drept în pictore și dă fuga la grajd.»

5° A fi rușinat.

«Boierul, *fript de rușine*, le zise, că li-o spune numai de cât după masă. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 70.

6° A fi prăpădit de fâme sau de sete.

«Au început a mă ruga și a mă cehăi ca să 'i dau și lui să mănânce, că eră *fript de fâme*.» — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 107.*A fi fript de sete.*

FRUMOS

Vezi *Bărbat*, *Copil*, *Cuc*, *Femeie*, *Cap. XXI*, c. *Frumos*, *Gras*, *Înțelepciune*, a *Lăsa*, *Minciună*, *Muiere*, *Noră*, *Orb*, *Radu*, *Urât*.

5238 * △ De cât frumoasă din sat străin, mai bine slută din satul meu.

V. FORESCU, c. *Folliceni*, J. *Suciava*.

De cât un om cu cap din sat străin, mai bine unul mai slab dar din satul tău. Se ține de acel ce vin străini în sat și ocupă slujbe.

5239 * △ Nimenea nu întreabă de casa frumosului, ci de casa vrednicului.

A. PANN, I, p. 150. — HINȚESCU, p. 29. — I. MARINESCU, *inv. c. Brădu-de-Jos*, J. *Argeș* — M. STĂNCĂNU, *inv. c. Piriă*, J. *Mehedinți*.

* △ Nimene nu întreabă de casa frumosului.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Corurliuă*.

* \triangle *Nu se întreabă casa frumosului, ci casa gospodarului.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurluiă.*

* \triangle *Nu întreabă nimene de casa frumosului (ci de a avutului).*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulț, J. Covurluiă.*

* \triangle *Nu întreabă nimeni de casa frumoșilor, ci de a omenilor cinstiți.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Maî căutată e vrednicia de cât frumusețea. Sfat ce se dă tinerilor cari caută soții frumoșe, fără a se gândi mai departe.

5240 * \triangle *Când nu e frumos
Maî săruți (pupă) și mucos.*

BARONZI, p. 59. — HINȚESCU, p. 63

* \triangle *Cine (daca) n'are frumos
Pupă și mucos.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105 & 147; II, p. 113; III, p. 119. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 152. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîrîia, J. Mehedinți.*

*Cine n'are frumoasă
Pupă și mucosă.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 80.

* \triangle *Când n'are frumos
Pupi și mucos.*

AL. DUMITRESCU, p. 130. — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* \triangle *Când nu se găsește frumos,
Maî sărută și mucos.*

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.

* Δ *Daca nu e frumos
Mai puți (săruți) și mucos.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hamele, J. Argeș.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Să ție pentru cei ce se mulțumesc pe mai prost, când n'au mai bun (GOLESCU), și mai ales pentru port și traiu.

Faule de grives on mange des merles.

Prov. Franc.

5241 Nouă și frumoasă ș'unde să te pui?

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 49.*

Să ție în bătaie de joc (GOLESCU).

5242 * Δ *Ce e frumos
Pórtă (și) ponos.*

A. PANN, *Edit. 1889, p. 3; I, p. 7.* — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II, p. 146.* — BARONZI, p. 56. — HINȚESCU, p. 63. — DA E. B. MAWR, p. 10. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-șos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Când un om prin munca cinstită a ajuns avut și cei-l-alți vor să 'i scótă nume rău.

5243 * Δ *Nu e frumos ce este (e) frumos, (ci) este (e) frumos ce-mi place mie.*

HINȚESCU, p. 64. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-șos, J. Argeș.* — AL. DUMIGRESCU, p. 144. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Δ *Nu 'i frumos ceea ce'i frumos, ci-i (dar e) frumos ceea ce-i plăcut.*

S. MIHĂILESCU, *Șezdórex, I, p. 220.* — V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.* — I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

* *Nu e frumos ce e frumos, dar ce (mă) place (mie).*

I. G. VALENTINEANU, p. 46. — DIM. ZANNE, *București, J. Ifov.*

Ce ți place ochiului aceea și mai frumos.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 175.

Vezi *Bun.*

Să ție când gusturile diferă între ómenii în privința unui lucru. Adese-orii nu frumusețea unei femei te face să o iubești, ci nuri și calitățile ei.

N'est pas beau ce qui est beau, est beau ce qui plaît.

Prov. Franc.

Non è bel quel che è bell, ma quel che piace ¹⁾.

Prov. Ital.

Quem ama ao feio, fermoso che parece ²⁾.

Prov. Portug.

Was lieb ist, das ist schön ³⁾

Prov. Germ.

Fair is not fair, but that which pleaseth ⁴⁾.

Prov. Engl.

5244 *△ Nu'mi place pentru că'i frumos, ci-i frumos pentru că'mi place.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Acelaș înțeles ca la No. 5243.

5245 *△ Nu e frumos ce e frumos,
Ci e frumos ce 'mi stă (e) frumos.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103; II, p. 18.— HINȚESCU, p. 64.— I. MARI-
NESCU, *inv. c. Bradu-de-jos J. Argeș.*
— M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Pentru cele potrivite, și mai ales pentru îmbrăcăminte.

5246 *△ Nu 'i frumos cine se ține,
Ci 'i frumos cui îi stă bine.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutora.*

Acelaș înțeles ca la No. 5245.

¹⁾ Nu e frumos ce e frumos, ci ceea-ce place.

²⁾ Cine iubescce ce'i urit, frumos i sê pare.

³⁾ Ce'i place, aceea 'i frumos.

⁴⁾ Frumosul nu e frumos, dar ce place.

- 5247 Frumos, frumos, ca cel și pe față și pe dos, tot ca
fața din dos.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 193.

Veđi *Față*.

Se ȋice pentru cele mai urite lucruri.

- 5248 Pe din afară frumósă,
Și 'n lăuntru găunósă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 58.

Pe d'asupra frumos,
Și 'ndăuntru găunos.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104.

Veđi No. 5250.

Sě ȋice pentru cei ce la vedere s'arată dē ispravă, iar pē din
lăuntru scărnavi și cumpliți, ca fățarnicii (GOLESCU).

Res modo formosæ foris, intus erunt maculosæ ¹⁾.

Prov. Lat.

Bella in vista, Dentro trista ²⁾

Prov. Ital.

Pað er ekki alltíð pað bezta, sem fagrt er utan ³⁾.

Prov. Island.

ᾠ οἶα κεφαλῇ ! καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει.

Prov. Elin.

- 4249 *^Δ Ce folos, că ești frumos,
Dacă ești căpēținos.

N. MIRON, *stud. c. Onesci J.*
Bacău. — *Poes. Pop. în FR. DAMÉ,*
I, p. 193.

Se ȋice pentru cel frumos dar prost, tare de cap.

- 5250 *^Δ Ce e frumos la toți place.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104. —
P. ÎSPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 146. —
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos,*
J. Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinți.

Mușata plăse la toți ⁴⁾.

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 13.

¹⁾ Lucruri chiar frumósă pe din afară, pe dinăuntru vor fi stricată.

²⁾ Frumósă la vedere, pe dinăuntru rele.

³⁾ Nu e în tot-déuna mai bun, cea-ce la vedere este frumos.

⁴⁾ Frumósă place la toți.

1° Frumusețea e plăcută fie-căruia și, cum ȋice Francesul:
La beauté est un bon passeport dans la vie.

2° Se ȋice când cine-va are un lucru bun și el îi mai face și laudă.—J. Argeș.

Giuzeli bacma se-baptîr. ¹⁾

Prov. Turc.

5251 Ce e frumos la toți place,
Dar nu scie 'n el ce zace.

A. PANN, II, p. 110. — HINȚESCU,
p. 63.

Veȋi *Frumusețe*.

Ne învață a nu judecă după înfățișare.

5252 * [△] De frumósă, frumósă,
Dar cam bేశínósă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 94.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu de-Jos*,
J. Argeș.—M. STĂNCEANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinți.

Se ȋice spre scădere dē cinste, cam în bătaie dē joc, când are un mic cusur (GOLESCU).

Sē ȋice despre cele frumóse la față, însă leneșe și care nu 'și vēd de ale casei.

5253 * [△] Ce folos' de chip frumos.
Taca nu e lipicios.

A. PANN, II, p. 129. — HINȚESCU,
p. 63. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piri-*
ria, J. Mehedinți. — I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.

Se ȋice:

1° Despre cele frumóse, dar lipsite de vino 'ncóce.

2° Despre un avut care nu ajută pe nimeni. — J. Argeș.

5254 * [△] Chip frumos, la un cap prost !

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
175; *Rev. Ist.* II, p. 149. — HINȚESCU,
p. 33. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. Dorohoi. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Piri-*
ria, J. Mehedinți.

¹⁾ A privi frumosul e o mângăiere.

Se ȕice de omul frumos, dar prost saũ fãrã crescere. Esop
în Fabula XI a ȕis mult înainte de noi:

᾽Ω οἷα κεφαλὴ καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει.

Phaedru a desvoltat precum urmëzã ideea fabulistului elin.

VULPES AD PERSONAM TRAGICAM

Personam tragicam fortẽ vultes viderat:

O quanta species! inquit, cerebrum non habet.

Hoc illis dictum est, quibus honorem et gloriam

Fortuna trebuit, sensum communem abstulit.

- 5255 Are chip frumos, cu dar,
Și 'i e vorba de vacar.

A. PANN, II, p. 130. — HINȚESCU,
p. 33.

Frumos, dar moȕic și lipsit de crescere.

- 5256 La chip frumos,
La inimã gãuuo3

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 38.

Veȕi No. 5248.

Sẽ ȕice pentru cele ce pẽ din-afarã sã vẽd frumoșe, iar pẽ
din lãuntru sunt puturoșe (GOLESCU).

- 5257 * Δ Frumos și gãuuo3.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se ȕice fetelor frumoșe, carĩ aũ dat însã cinstea pe rușine.

- 5258 * Δ Frumos, frumos,
Ca dintr'uu cur sco3.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 74;
Asem. p. 193. — I. MARINESCU, *inv.*
c. Bradu-de-Jos, J. Argeș. — M.
STÂNCEANU, *inv.* c. Piria, J. Mehe-
dinȕi.

Se ȕice pentru cele mãĩ urite, în bãtaie dẽ joc (GOLESCU).

- 5259 Face pe frumos
Cã e ponevos,
Și pe cel urit
Cã e aurit.

A. PANN, I, p. 4. — HINȚESCU,
p. 111. — A. DE CIIAC, *Dict. Etim.*
p. 276.

1) Ce cap și nu are creeri!

Laudă saū defaimă, nu conform adevărului lucrurilor, ci cum îi dictéază pasiunea.

5260 * \triangle Nu 'i frumósă,
Da 'i hăzósă.

S. MIRĂILESCU, *Sczătórea*, I, p. 221.— V. FORRESCU, c. *Fó'ticeni*, J. *Suctava*.— E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulft*, J. *Covurluiă*.

Se ȓice despre cele urite dar plăcute, hazlie și pline de nurí.

5261 De mușat și de bire nu se stufăe¹)

FR. MIKLOSCH, *Rum. Unter*, I, p. 8.

Arată farmecul frumusețéi și nesațiul de bine care stăpânesce pre om.

5262 * Frumósă de pică.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfđt.* p. 72; *Rer. Ist.* III, p. 383.

Adică fórté frumósă.

5263 * \triangle Frumos picat diu sóre.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vălcea*.

Arată o deosebită frumusețe.

5264 * \triangle Frumósă coz.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 656 & 714.— G. P. SALVIU, *inv. c. Smulft*, J. *Covurluiă*.

Aceleaș înȓeles ca la No. 5262.

5265 Frumósă de muc.

FR. DAMÉ, III, p. 70.

Acelaș înȓeles ca la No. 5264.

5266 * Frumósă de foc (mama focului).

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 276.

Acelaș înȓeles ca la No. 2565.

5267 * \triangle A fi frumos scris.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vălcea*.

¹) De frumos și de bine, (omul) nu se satură.

Arată o deosebită frumusețe.

Scris are aci înțelesul de desinat, zugrăvit, adică frumos ca un chip din tablouri.

FRUMUSEȚE

Vezi *Fată*, Cap. XXI, c. *Frumusețe*, *Nuri*.

- 5268 * △ Frumusețea cui nu 'i place!
Dar nu scii în ea ce zace.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 141.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinți*.

Vezi *Frumos*.

Adese-orî omul frumos are inimă rea saū stricată.

- 5269 * △ Cine 'ntrebă dă durere pē lângă frumusețe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 81.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinți*.

1° Sē dice pentru cele ce sē gătesc cu vătămarea lor, cum cele ce fôrte tare sē strîng cu corseturile, și cele se 'și scot perii după obraz cu smulgētōrea, ca să se arate mai frumōse (GOLESCU).

2° Când este vorbă de un băiat ce vroesce a sē căsători și 'i lipsesc tōte.

- 5270 Frumusețea vestejesce,
Dar înțelepciunea cresce.

A. PANN, III, p. 147.— HINȚESCU p. 64.— S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 32.

Prin urmare mai mult caz să facem de cea d'a doua căci, precum mai dice Tichindeal. Fab. p. 262: *frumusețele sunt numai o vedere, care astă-qi se vîd, iar mîne nu*.

Nurii sunt amăgitori, și frumusețea o deșertăciune.

Prov. SOLCH. XXXI, 30.

- 5271 * △ Frumusețe de mămuță.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 74.— M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria* J. *Mehedinți*.

Sē dice, în bătaie dē joc, pentru cele mai urite (GOLESCU).

- 5272 * △ De cât un car de frumusețe mai bine un car de minte.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinți*.

rece toate darurile trupesci.

5273 Frumusețea la om, ca florea în pom.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 193.

Adică e trecătoare.

5273b * Δ Par'că frumusețele se mănâncă pe talgere (farfurie).

G. MADAN, c. *Trușeni, T. Chișineu. Basarabia.*

Când unul vreă să se însore cu o femeie frumousă dar săracă.

5274 Frumusețea, ca roșata, la față se caută.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 192.

Despre cele cari sunt pentru a fi vedute.

FUGĂ

Vezi Cap. XXII, c. *Fugă, Răsboiul.*

5275 * Δ Fuga 'i (e) rușinosă, dar 'i (e) sănătoasă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 173; III, p. 52. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 1263; II, p. 1003 & 1049. — I. G. VALENTINEANU, p. 32. — S. MIHĂILESCU, *Șezăt.* I, p. 218. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 23; *Conv. Liter.* IX, p. 340. — AL. DUMITRESCU, 172. — BARONZI p. 54. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. C. vurlui.* — HINTEȘCU, p. 64. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I 1872, p. 172; *Rev. Ist.* III, p. 381. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — V. FORĂȘCU, c. *Șarul-Dornii J. Suciava.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriă, J. Mehedinți.* — FR. DAMĂ, IV, p. 12. — S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 22 & 286. — GAYRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobroviță, J. Vaslui.* — A. CORCEA, *paroh. ort. or. c. Coștei, Banat.*

Fuga, și de e rușinosă, dar e sănătoasă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 72.*

Fuga e rușinosă, dar (este) și sănătoasă.

A. PANN, *Fab.* I, p. 111. — HINTEȘCU p. 64.

* \triangle *Fuga 'i rușinosă, dar sănătoasă.*

S. MIHĂILESCU, *Serăd.* II. p. 218. —
T. BALĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

*Fuga de și sănătoasă, ^b nu
Este însă rușinosă.*

AL. ODOBESCU, *Moșii.* p. 91. —
FR. DAME, IV, p. 42

* \triangle *Fuga e rușinosă, dar la urmă cîde sănătoasă.*

G. P. SALVIU, *inv.* c. Smulji, J. Covurlui.

Vezi Sănătos.

Ne arată că, cu fuga, de mari primejdii scăpăm (GOLESCU).

Să țiee cînd cine-va prin fugă a scăpat de un rău. Varianta lui Odobescu ar da țieerii un înțeles cam deosebit, căci insistă asupra rușinei de a fugi, pre cînd tôte cele-l'alte ne îndemnă la fugă, cînd numai în chipul acesta ne putem scăpa viața.

Ὅδε τις ἐστ' ἀλκή, φρεῖν κάρτιστον ἀπ' αὐτῆς ¹⁾.

Omer. Odis.

Fuga tutior ²⁾.

Prov. Lat.

Bonne fuite vaut mieux que mauvaise attente.

Prov. Franc.

E megghiu furi cu vriogna, ca ristari mortu cu onuri. ³⁾

Prov. Sicil.

Besser geflohen, als übelgefochten ⁴⁾.

Prov. Germ.

5276 * \triangle Cînd a dat (s'a pus pe) fugă, atunci s'a isprăvit pămîntul.

A. PANN, III, p. 141. — HINȚESCU,
p. 64. — M. STĂNCEANU, *inv.* c. Pîria,
J. Mehedinți.

Vezi a Fugi, a se
Repedi.

1° Să țiee despre omul fără noroc, mai ales pentru acel care

¹⁾ Nu e alt remediu (scăpare) de cît a fugi departe de dînsul (adică de Charybde).

²⁾ Fuga mai sigură.

³⁾ E mai bine să fugi cu rușine, de cît a rămîne mort cu onore.

⁴⁾ Mai bine să fugi, decît să te lupți rău.

a trăit în lipsă și sărăcie și 'i vine apa la mără tocmai la sfirșitul vieții.

2° A se apucă pré târziu de o trebă.

5277 * △ Nădejdea pe fugă, țețateea la tufă.

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* I, p. 218; IV, p. 118.—V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. *Argeș*.—M. STĂNCERANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinți*.

Se țeice de omul fricos; acelaș înțeles ca la No. 4675.

5278 * △ Taie-fugă.

BARONZI, p. 96. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*. — AVRAM CORCEA, *paroh. ort. or. c. Coșteiă*, *Banat*.

Se țeice de omul voinicos — fricos.

A FUGÎ

Veđi *Bine*, *Cal*, *Coddă*, *Ciumă*, *Drac*, *Duluță*, *Iepure*, *Inseminat*, *Plăie*, *Tăun*, *Umbă*.

5279 A vrut să fugă de Stana,
Și a dat peste Satana.

A. PANN, I, p. 144.—HIÎNȚESCU, p. 180.

Veđi *Drac*, *Intimplare*, *Stand*.

A fugî de un rău și a dă de altul mai mare. Se țeice mai ales pentru căsătorie.

5280 * △ Fuge de la aoleu
Și dă peste oleoleu.

A. PANN, I, p. 144.—HIÎNȚESCU p. 64 — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. *Argeș*.—M. STĂNCERANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinți*.

Fuge de greū și dă peste mai greū; fuge de vaīurile altora și a-casă găsescce altele mai mari.

5281 Când a dat să fugă, atunci s'a isprăvit pămîntul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 456.

Veđi *Fugă*, a se *Repeđi*

Acelaș înțeles ca la No. 5276.

- 5282 * Δ Fugi d'acolo, vino 'ncóce,
Şeşi binişor, nu 'mă dă pace.

J. CREANGĂ, *Pov.* p. 276; *Conv. Liter.* XI, p. 195.

- * Δ *Fugi d'acolo, vino 'ncóce.*

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinţi.*

- * Δ *Fugi d'acolo, vino 'ncóce,
Lasă-mă şi nu 'mă dă pace.*

N. GÂMB, *Conv. Liter.* 1875, — 76. — C. C. BUNGEŢIANU, *stud. c. Cosovăţ, J. Mehedinţi.* — GÂMB, *ONT-SOR prof. c. Bărlad, J. Tutova.*

1° Să ştie despre fetele în inima cărora se luptă dragostea pentru un tiner, şi ruşinea de a-şi da simţirile pe faţă.

2° Să ştie mai ales despre femeile care în lume se fac cinstite, iar între patru ochi sar în spinarea bărbaţilor.

FUGI ÎN COLO

Fugi încolo, vină 'n cóce,
Şeşi binişor, nu 'mă dă pace
Lasă 'mă mâna, nu m'-o sfâşie,
Ie-mă 'n braţe de mă strînge.
Vrei o flóre, nu 'ţi dau flóre,
Na 'ţi gurişă 'ndulcitóre.
Vrei ce vrei, eu vreau nu vreau
Şi 'ţi dau tot sufletul meu.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 339.

Vezi în Revista pentru Archeologie, III, pag. 384, o variantă a acestei poezii populare dată de Ispirescu.

- 5283 * Fugi cu mine, ori fug singur?

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 355.

Propunere ce se face, cam în glumă, unei femei ca să fugă cu noi, de la casa ei.

- 5284 Fuge pe del ca pe vale.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1544.

Fuge repede; nici un obstacol nu 'l mai poate opri. Să ştie despre cel fricos.

- 5285 Fuge de pare că mănâncă pămîntul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 384.

* *Fuge mâncând pământul.*

A. PANN, I, p. 67.— HINȚESCU,
p. 131.— AL. MARTINIAN, J. *Ilfov*.
— TITU MAIORESCU. *Critic.* p. 27.—
LAURIAN & MAXIM, II, p. 573.

Fuge rumpând pământul.

ION AL LUI SIERA, *Pov.* p. 241.

Fuge iute, din toate puterile.

5286 * Fuge de scapără petrele.

Acelaș înțeles ca la No. 5285. Se ține mai ales despre cai.

5287 Fuge ca când îl gonesce cu biciu de foc.

A. PANN, III, p. 52.— HINȚESCU,
p. 64.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III,
p. 384.

Acelaș înțeles ca la No. 5286.

5288 * Fuge de 'și scôte ochii.

AL. LAMBRIOR, *Conv. Liter.* IX,
p. 4. — I. CREAȘĂ, *Pov.* p. 217;
Conv. Liter. X, p. 375.

Acelaș înțeles ca la No. 5287.

5289 * Δ Fuge de-i ese sufletul.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Fuge iute peste fire.

5290 * Fuge ca și când ar fi scăpat din pușcă.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 72;
Rev. Ist. III, p. 384.

Acelaș înțeles ca la No. 5289.

5291 * A fugi nouă hotare.

ION POP FLORENTIN, *Conv. Liter.*
III, p. 157. — P. ISPIRESCU, *Rev.*
Ist. I, p. 228.

Adică departe.

5292 * Δ Fuge de 'i scapără călcăele.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Vezi *Călcăiul*.

Fuge iute peste fire.

5292^b * Δ Fuge de 'i sfirie picîorele.

Veđi *Picîor*.

Acelaş înţeles¹⁾ ca la No. 5292. di su 5

5292^c * Δ Fuge de nu 'i veđi picîorele.

Acelaş înţeles ca la No. 5292.

5293 Fudzi ca di per di lup. ¹⁾

P. PAPAHAĞI, *Sezătórea*, IV, p. 163.

Veđi No. 2280.

Acéstă đicere din Macedonia, se aplică celor cari fug de óre-
ce repede şi speriaţi.

Arománii cred că atunci când dracul zăresce saű miroseşte
pér de lup íşi ieă lumea în cap. Veđi în Şezătórea, credinţa
care a dat nascere acestei đicétóri.

A GĂDILĂ

5294 * Gădilă-mě să rîd.

M. CANIAN, *publ. J. Iaşi*.

Când cine-va povestese un lucru pre care 'l crede hazliű şi
cei care 'l ascultă nu rîd.

GĂDILICIÚ

5295 A avé gădiliciű la limbă.

I. CREANGĂ, *Amint* p. 151.

Veđi *Limbă*.

1° A avé poftă de vorbă.

2° A nu puté ţine o taină.

GĂLBINARE

Veđi *Buzunar*.

Veđi în Sezătórea, II, p. 19, articolul D-1 M. Lupescu, despre
gălbinare.

5296 * Δ Suferă de gălbănare ruscă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulţi, J. Corurluiű*.

Se đice de omul gras, beťiv şi cu nasul vecinic roşu de beťie

5297 Celui ce suferă de gălbinare, tóte par galbiue.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 587.

¹⁾ Fuge ca de pér de lup.

Se ȋdice omului care nu vede lucrurile cum sunt ȋn adevȃr ci cum i le aratȃ pasiunile lui.

5298 Te gȃsește bȃla gȃlbinȃrei și frigurile pungei.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 133, II,
p. 87. — HINȚESCU, p. 17.

△ A *avȃ gȃlbinare.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veȃi *Buzunar.*

Rȃmȃi fȃrȃ bani, sȃrac. Se ȃdice celui cheltuitor. Cuvȃntul *gȃlbinare* este aci un joc de cuvȃnte precum se vede ȋn frasa urmȃtoare :

Vai de cel ce galben n'are,
Cȃ mi'l prinde gȃlbȃnare.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1648.

5299 * A 'l gȃsi gȃlbinarea.

De fricȃ; a se ȃbolnȃvi de o mare spaȃimȃ.

5300 * △ A 'și ȃnghiȃi gȃlbinarea.

G. POBORAN, *inst J. Olt.* — T.
BȃLȃȘEL, *ȃnv. J. Vȃlcea.*

2° A se trece cu firea; a o pȃȃi din prea multȃ opintȃlȃ de-
odatȃ. — J. Olt.

2° A muri.

GȃLCȃ

5301 * A frecȃ pre cine-va de gȃlci.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1581.

A potrivȃ bine pre cine-va, a'l rȃmȃnȃ și chȃr a 'l bate.

GȃNGAV

Veȃi *Chȃr.*

5302 * △ N'ȃșteptȃ dȃ la gȃngav vorbȃ dȃslușitȃ.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108. —
I. MARINESCU, *ȃnv. c. Bradu-de-jos,*
J. Argeș. M STȃNCEANU, *ȃnv. c.*
Pirȃ, J. Mehedinȃi.

Adicȃ dȃ la cel prost vorbȃ dȃ cinste (GOLESCU). De la un ne-
ghiob nu poȃi aflȃ nimic bun.

A GEME

Veđi *Drac*.5303 * \triangle A geme pămîntu de cine-va.T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea*Veđi *Pămînt*.

Când cine-va se vaită şi geme tot într'una.

GEMĚTURĂ

5304 Cu tótă a lui gemătură
Duce lingura la gură.A. PANN, III, p. 139. — HINŢESCU,
p. 91.

Despre cel ce se preface că e bolnav.

GHEBOS

Veđi *Dragoste*.5305 * \triangle A scăpat ghebos.G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulfi, J. Covurluiă*.

Eră cât p'aci să 'l bată.

GHĚS

5306 * A dà ghies.

P. ISPIRESCU. *Unch. Sfăt.* I, p.
25; *Rev. Ist.* III, p. 155. — FR.
DAMÉ, II, p. 65.

A dà brânci, a îmbiă să facă un lucru, a pune fitilu.

GLAS

Veđi *Cap. IX, c. Glas*.5307 * \triangle După glas cunoscî pē om şi pē dobitoc.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91. —
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos,*
J. Argeş.

Adică după vorbă se cunósce cel învăţat şi cel ne-învăţat (GOLESCU); omul cu minte şi cel fără de minte, cu alte cuvinte valoarea omului.

- 5308 Cât să'ți ascnți glasul gurii
N'ai ce să 'i mai faci naturii.

A. PANN, II, p. 15. — HINȚESCU,
p. 7.

Nu te încercă peste puterile tale.

*Ne forçons point notre talent
Nous ne ferions rien avec grâce.*

LA FONTAINE.

- 5309 Nu la glas, ci la dulcêța glasului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 109.

Adică nu la vorbă, ci la ceea ce ese din vorbă să băgăm sémă
(GOLESCU).

- 5310 La ori-ce îi sare glasul,
Și ride nebun cu césul.

A. PANN, I, p. 97. — HINȚESCU
p. 69.

Despre cel nerod.

- 5311 * 'I-a perit glasul.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Veđi *Pluít.*

Nu mai are ce spune, nu mai face pe grozavu, a pus botu
pe labe. Nu mai are nici o putere.

A GRĂÎ

Veđi *Mórdă, Nebun, Popă.*

- 5312 Până 'ncepem a grăi, putem a balbni.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 60.

Adică până la o vreme jocurile copilăresci, cum și până când
cu mai mult, putem și cu mai puțin să ajutăm (GOLESCU).

- 5313 * \triangle De oiă grăi, oiă mnri,
De oiă tăceă, oiă plesni.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p.
268. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria,*
J. Mehedinți.

Veđi a *Dice.*

Acelaș înțeleș ca la No. 4579.

- 5314 Cine mult grăiesce, puțin sporesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 185.

Veđi a *Vorbă.*

Ne învață a fi cumpêtați în vorbirea noastră.

5315 A grăi curmeziș.

Prav. de la Govora, p. 97.

A grăi cuvinte curmezișate.

Prav. de la Govora, p. 118.

A se împotrivi cu vorba.

5316 A grăi înderăt.

Pravila VASILE LUPU, p. 53.

«Cela ce va grăi omului cuvinte bune, și le va grăi cu hicleșugul de'l va batgiocori, ce se dăce va *grăi înderăt*, acesta se va certă ca un su-
duitor». Pr. VASILE LUPU.

GRAIŢ

Veđi Păr.

5317 Omul după graiŢ, ca clopotul după sunet, îndată
se cunoşce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 15

Veđi Vorbă.

Din vorbele lui se pôte cunoşce gândurile saŢ valórea unui om.

5318 * Δ Pe unde iasă graiŢul, iasă şi sufletul.

T. BALĂŞEL, *inv. J. Vălcea*.

Să ne ferim a vorbi de rău şi minciuni, căci pe unde ese vorba
ese şi sufletul la vremea morŢii.

5319 GraiŢul dulce
Mult aduce. ¹⁾

G. WEIGAND, *Die Arom.* p. 276.

Veđi Vorbă.

Cine vorbeşte frumos, cu blândeŢe, e mai folosit.

5320 GraiŢu bun află loc bun. ²⁾

M. G. BOJADSCHI, Γραμμ. Ρωμ. p. 130.

Acelaş înŢeles ca la No. 5319.

GRAS

*Veđi Gol, Pepene, PrepeliŢă,
Slab, Untură.*

5321 Δ Tot grasu e frumos, şi tot avutu cinstit.

Gr. JIPESCU, *Opinc.* p. 141.

¹⁾ GraiŢul dulce, mult aduce.

²⁾ GraiŢul bun. află loc bun.

Tot grasul e frumos.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 69.

Tot grasul e frumos, și tot slabul ticălos.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 225.

Arată cinstea celor bogați (GOLESCU).

5322 * \triangle Gras fluer.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*

Să ție despre cel slab și bolnăvicios.

5323 * \triangle Gras cobză.

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 5322.

5324 * \triangle Gras ca gratia.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi slab rău.

5325 * \triangle Gras ca gardul.

C. DANIILESCU, *c. Scundu, J. Vâlcea.*

Despre unul slab la trup, pre care 'l laudă alții că e tare și gras.

5326 * \triangle Galben de gras, și căfa roșie de pumnii.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Coruruiș.*

Să răspunde în glumă când ești întrebat despre sănătate.

5327 * \triangle Galben de gras.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se ție în batjocură celor slabi, cari sunt pe sfârșite și ca mâne vor muri.

5328 Nimenea nu să vaetă de gras.

A. PANN, I, p. 145. — HINȚESCU, p. 71.

* \triangle Nimene nu se vaetă de gras.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Coruruiș.* — S. I. GROSSMAN, *Dict. Germ.* p. 248.

Nimene nu se plânge de bine, de belșug; omul cu cât are cu atât ar vroi să mai aibă.

5329 * \triangle A fi gras ca malu.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se dice celor grași.

GREA

5330 Mamă, vechi ismene pe gard, și peștin purcesei grea.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 43,

Să dice pentru cele desfrîinate (GOLESCU).

GREŪ

5331 * A se lăsa greū.

A nu primi o propunere care ni se face. Arată réua voință.

GROS

5332 Gros pe gros mănâncă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 23.

Veđi No. 2288.

Adică cel tare pe cel tare (GOLESCU).

GUȘAT

Veđi în Sezătórea, I, p. 123 descântece de gușă, precum și în volumul întâiū, al acestei cărți, la No. 83, diferite credințe populare.

5333 * \triangle Gușațiū cu gușațiū se încuscresc.

BARONZI, p. 67.— HINȚESCU, p. 73.— M. STĂNCEANU, *inv.* c. Bradu-de-jos, J. Argeș. — I. MARINESCU, *inv.* c. Piria, J. Mehedinți.

Gușațiū cu gușațiū se-întîlnesc.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 191.

* \triangle *Gușațiū cu gușațiū se adună.*

G. POBORAN, *inst.* c. Slatina, J. Ol.

Omul cu minte cu cel cnmintē, și prost cu prost se adună.

5334 Ți-i, mamă, (și) gușată, până nu ți-o Țice ea înainte.

HELLADE-RADULESCU, *Mac. și Trand.*
Voința Națională, XIII, No. 3389.

Ți, mamă, că e gușată, ca să nu apuce să
'ți Țice ea.

I. G. VALENTINEANU, p. 39.

VeȚi *Chel*, a *Țice*,
Sluț.

Să Țice pentru cei ce apucă să ne mustreze ei înainte, când
ar trebui noi să 'i muștrăm pe dinșii.

5335 * A fi gușat.

Adică prost, tâmpit.

HOLERA

5336 * \triangle Holeră.

A CANDREA, *Rev. Nouă*.

Se Țice de femeile urite sau rele.

HOP

VeȚi a *Sări*.

5337 * \triangle A trece hopul.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, I. Olt*

A scăpă de o greutate, de o primejdie.

5338 A fi hop de-o parte.

A fi desmetic, ciocnit, nebun.

A ICNÎ

VeȚi *Popă*.

A ÎMBĂLA

VeȚi *Jap. XIX.*

IMBĂLĂTURĂ

VeȚi *Cap. XIX.*

A ÎMBĚTRÂNI

Veđi *Biserica, a Sci, Vatră.*

- 5339 * Δ Omul dacă îmbătrănesce,
Pune'i paie și'l pirlesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.—
BARONZI, p. 54.—HINȚESCU, p. 134.
—E. I. PATRICIU, *inv. c. Șmulți.*
J. Căvruțuț. — *Semin. Buc. Cl.*
VII prin P. GÂRBOVICĂ, *prof.*

Veđi *Fată.*

Arată ne-destoinicia la bătrânețe (GOLESCU).

Alusie la vechiul obicei de a omori bătrânii. Veđi *Mălaiu.**Pus vî, pus sot.* ¹⁾*Prov. Wallon.**Quando l'uno invecchia, perde il cervello.* ²⁾*Prov. Ital.**Hoe ouder, hoe zotter.* ³⁾*Prov. Oland.*

- 5340 Δ Omul dacă îmbătrănesce,
Fă-i secriu de odihnit.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 305

Acelaș înțeles ca la No. 5340.

- 5341 * Δ La cuțit dacă ai îmbătrânit.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Ceî bătrâni peste măsură nu sunt buni de cât de mörte. Veđi legenda de la c. Malaiu.

- 5342 * Omul când îmbătrănesce, copilăresce.

AL. MARTINIAN, *București, J. Ilfov.*

* *Omul când îmbătrănesce, copilului se asemănă.*

Veđi *Bătrân, Bătrânețe.*

Arată urmele firești ale bătrâneței.

¹⁾ Plus vieux, plus sot.²⁾ Când unul îmbătrănesce, își pierde mintea (creierii).³⁾ Mai bătrân, mai nebun.

Δις παῖδες οἱ γέροντες. ¹⁾

THEOPOMP.

Bis pueri senes. ²⁾

Prov. Lat.

A l'envieli, l'enfadēzi. ³⁾

Prov. Langued.

I vecchi son due volte fanciulli. ⁴⁾

Prov. Tosc.

O velho torna a engatilhar. ⁵⁾

Prov. Port.

Alte Leute sind zweimal Kinder. ⁶⁾

Prov. Germ.

5343 Omu ma-aușasti, bagă di glărești. ⁷⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres. II*,
p. 151.

Acelaș înțeles ca la No. 5342.

5344 Omul de să 'mbătrânește
Dar ce vede tot poftesce.

A. PANN, *Fab. I*, p. 34.

Adese-orî omul bătrân doresce lucruri cari nu mai sunt făcute
pentru dînsul. Veđi A. Pann, *Fab. I*, *Boul bătrân*.

5345 Omul cât să 'mbătrânescă
Tot cere să mai trăiescă.

A. PANN, III, p. 155.—HINȚESCU
p. 131.

Idee, vechie ca și lumea, care a fost dezvoltată de toți fa-
buliști.

POVESTEA VORBEI

Un sărac bătrân cu totul, cocoșat, ăcovoiat,
Abia umblă pe piclóre, de mörte fiind uitat,
Plecă odată 'n pădure, să 'și adune uscături,
Virfurî de lemnre tăiete, și de vînt dărămături.
După ce cu osteneală alergă, își adună,
Și după ce în spinare cu dinsele se 'ncroșnă,

¹⁾ A doua oră copii (sunt) bătrâni.

²⁾ Idem.

³⁾ Cine îmbătrânește, copilărește.

⁴⁾ Bătrâni sunt a doua oră copii.

⁵⁾ Bătrânul începe din nou a se tîrî.

⁶⁾ Bătrâni sunt pentru a doua oră copii.

⁷⁾ Omul când îmbătrânește, începe a se prosti.

Când a vrut să se ardice să plece, se opinti,
 Dar părîndu'-se grele pe spate jos se trîndi.
 Se mai opinti odată, și încă de câte-va ori,
 Și de geaba, n'avea cine să'l scôle de subsiori.
 El atuncea cu oftare începî a se ruga,
 Dicînd: mörte, mörte, vin'o! cum și altele 'ndrugă.
 Mörtea ne-fiind departe, numele'si cum auși,
 Ca 'ntr'o clipă 'n acea oră la dînsul se repeși,
 Și 'l întrébă să 'i spue, că pentru ce l'a chemat?
 Dar el vedînd'o grozavă îi răspunde cu oftat,
 Dicîndu'-i: mă lertă mamă! și de'i vreă să te supui
 Fă bine și mă ardică, mână d'ajutor să'mi pui,
 Că cum veși nēm de om nu e aci într'acest ocol
 Ca să vie să'mi ajute cu lemnele să mă scol!

A se asemănă cu fabula lui LA FONTAINE, *La mort et le bûcheron*.

- 5346 Unii trec și 'mbătrînesc,
 Alții cresc și înfloresc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 11.

Arată ne-statornicia vremii (GOLESCU).

- 5347 * A'i îmbătrînit nebun.

Se ȳice celui care a îmbătrînit și tot fără de minte a rēmas.

A testa bianca spesso cervello manca. ¹⁾

Prov. Ital.

Alter macht zwar immer weiss, aber nicht immer weiss. ²⁾

Prov. Germ.

- 5348 * ^Δ A îmbătrîni pre cine-va.

A. PANN, II, p. 159.—HINȚESCU,
 p. 77.

A'l supără peste fire.

A SE IMBOLNĂVI

Veși a se Bolnăvi, a se Is-
 meni.

A IMBRĂȚIȘĂ

- 5349 * Cine mult tē'mbrățișeză, nu scie să tē stringă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 80.

¹⁾ Capulu'i alb adese-or'i lipsesce minte (creer'i).

²⁾ Vîrsta face în adevăr în tot-deauna alb, dar nu în tot-deauna cu minte.

Adică cine ții arată multă dragoste, nu te iubește, nu îngrijasce de tine (GOLESCU).

Golescu pare a fi tradus aci proverbul: *qui trop embrasse mal étreint*, dându'i un înțeles pre care nu 'l are în limba francesă.

5350 *[△] Cine îmbrățișează multe, puține adună.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 73; III p. 99.—HINȚESCU p. 113.—Dna E. B. MAWR, p. 100. — S. I. GROS-
SMANN, *Dict. Germ.* p. 230.—I. MARIN-
RINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș.

Cine umblă să coprindă multe, puține adună.

A. PANN, *Archir.* p. 13.

Când unul se apucă de odată de multe le face rău, și în loc de câștig se alege ca pierdanie.

Qui trop embrasse mal étreint.

Prov. Franc.

Chi tutto abbraccia, nulla stringe. ¹⁾

Prov. Ital.

Wer zu viel fasst, lässt viel fallen. ²⁾

Prov. Germ.

IMBRĂȚISARE

VedI Cap. XIX, p. Imbră-
țisare.

5351 Imbrățișarea te 'ncăldește, ca cloșca când clocește.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, p. 242.

Căci ne arată dragostea.

5352 Imbrățișarea fără sărutare, nici un dar are.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, p. 242.

Arată puterea și darul sărutării.

A ÎMPINGE

VedI a Cădă, a Trage.

¹⁾ Care îmbrățișează toate, nu stringe nimic.

²⁾ Cine îmbrățișează prea mult, lasă mult să cadă.

ÎMPUȚIT

5353 A fi un lucru împuțit cui-va.

Pravila Govora, p. 107.

Al fi displăcut.

Și cum s'era cădea rob grăesc pre duhul sfânt și 'l mărturisesc, și s'alte multe ce 's *împuțite* lui Dumnezeu și le au.» — *Pr. Govora.*

ÎNALT

*Vezi Brad, Nalt.*5354 * \triangle Ferice de cel înalt (nalt) că dă gură piste (peste) gard.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 381.—
M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Sé dice:

1° Dă cei mari ce, cu înlesnire, dobândesc ceea ce poftesc (GOLESCU).

2° Când un om trăește bine, având de toate.— *I. Marinescu.*

5355 \triangle * A fi înalt, hăp-asa!*T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.*

A fi scund.

A SE ÎNĂLȚĂ

Vezi Cap. IV, c. a se înălța.

A ÎNCĂLȚI

5356 * \triangle Nu 'l încălzește sórele.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

E foarte șiret.

A ÎNDRUGĂ

*Vezi Joz-Mare, Móră, Verde.*5357 N'are cine să 'l asculte
Și el spune 'ndrugă multe.

A. PANN, I, p. 15.—IINȚESCU,
p. 91.

Se ȋice despre cel limbut.

5358 * \triangle A ȋndrugă verȋi și uscate.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 168.
— G. P. SALVIU, *Inv. c. Smulȋi*, J.
Covur'uiȋă. — T. BALĂȚUL, *Inv.* J.
Vȋlcea.

A vorbi orȋ-ce 'ȋi vine ȋn gură, și bune și rele, ce e și ce nu e; lucruri neȋnsemnate. Acȋstă variantă se va adaoga la No. 1232.

A ÎNGENUCHIA

5359 * \triangle A ȋngenuchia.

C. BALLY, c. *Cȃrlomȃnesci*, *Tutoa*.

1° A 'și perde tot avutul.

A *ȋngenunchiat cu desȃvȋrșire* nu mai are nimic.

2° A rușină, a supune pre cine-va.

A ÎNGHEȚA

Veȋi *Limbă*, *Mȋduvă*.

5360 * A ȋngheȚă.

I. CREANGȃ, *Pov.* p. 178.

De frică, precum ȋice și francesul: *tout mon sang s'est glacé dans mes veines*.

«Femeea lui Ipate cȃnd a mai vȋȋut și asta, numai i s'a ȋncleștat gura și a *ȋngheȚat* de frică.» — I. CREANGȃ.

A ÎNGRĂȘA

Veȋi *Bȃlă*.

A SE ÎNGRĂȘA

Veȋi *Cap. XIX, c. a se ȋngrășă*, *Om*.

ÎNNECĂTURĂ

5361 Innecătură dȋ bani, iar nu dȋ tuse.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.

Sȋ ȋice pentru cel mȋtuit ce nu va sȃ vorbȋscȃ spre folosul obștei, făcȋndu-se cȃ se ȋnnȋcȃ de tusă și nu pȋte vorbi (GOLESCU).

ÎNSEMNAȚ

Vezi Semnat.

5362 * Δ De omul însemnat să fugi.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 170.
— HINȚESCU, p. 131. — FR. DAMÉ.
II, p. 203. — C. POSSA, *stud. c. Humulesci*, J. Némțu.

Să fugi de omul însemnat ca de dracu.

I. G. VALENTINEANU, p. 32.

Δ *De om roș, spân și însemnat să fugi cât îți trâr!*

Sezătorea, I, p. 127.

* Δ *Să fugi (te feresci) de omul însemnat de Dumneș.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Co-
rului. — I. MARINESCU, *inv. c.*
Brad-de-Jos, J. Argeș. — M. STĂN-
CEANU, *inv. c. Piriă*, J. Mehedint.

Δ *Să te ferescă Dumneș de om spân și roș.*S. MIHĂILESCU, *Sezătorea*, I, p. 220.*Să te ferescă Dumneș de omul însemnat!*

GIL, *Conv. Littr.* XXIV. — FR.
DAMÉ, II, p. 203.

* Δ *Omul însemnat de Dumneș e dracul în pi-
cior.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*.
J. Coorului.

Di om cu semnu, largu! ¹⁾

PERI. PAPAHAGI, *Zveit. Iahres*,
II, p. 174.

Vezi Păr, Rău, Semnat.

În popor se țice că ómenii cu năravuri rele ca: hoți, pis
mași, ucigași, etc. Dumneș îi însemnă ca să se ferescă
lumea de ei.

La Romani, defectele corporale erau privite ca semne de rēu-
tate și de rēu augur.

¹⁾ De om însemnat, departe!

*Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine lævus
Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.*

Martial, XII, 54.

La Romani, ca și la Ebrei, nu putea fi preot acel care eră orb, cocoșat, ciung, olog, schiop, chîor, chelbos, rîios, care aveă nasul prea lung saŭ prea scurt. Creștinii aŭ adoptat și dinșii acest obiceiŭ.

Cave a signatis ¹⁾

Prov. Lat.

*Bigle, borgne, bossu, boileux,
Ne t'y fie si tu ne veux.*

Adages franç. XVI Siècle.

Il faut se défier des gens marqués au B.

Prov. Franc.

Niun segnato da Dio fu mai buono. ²⁾

Prov. Ital.

Hombre señalado, ó muy bueno, ó muy malo. ³⁾

Prov. Span.

Hüte dich vor denen, die Gott gezeichnet hat. ⁴⁾

Prov. Germ.

Beware of him whom God hath marked. ⁵⁾

Prov. Engl.

5363 De segnëit de Domnu sto corac largo, de orbu și de zaposto sto și opt. ⁶⁾

FR. MIKLOSICĖ, *Rum. Unter. I. p. 8*

Acelaș înțeles ca la No. 4736.

*Dai segnai de Dio cento passi indrio, de un orbo
e un zoto cento e oto.* ⁸⁾

Prov. Venit.

5364 Ațelor ce-șŭ rëi pre lume Dumneșeu le bagă sëmne.

ANDREI AL BAGAȚU, *Cart. Aleg*
p. 99.

¹⁾ Păzesce-te de cei însemnați

²⁾ Nimeni însemnat de Dumneșeu n'a fost vre-odată bun.

³⁾ Om însemnat, saŭ fôrte bun, saŭ fôrte rëu.

⁴⁾ Păzesce-te de acel pre care Dumneșeu îi a însemnat.

⁵⁾ Departe de acel pre care Dumneșeu îi a însemnat.

⁶⁾ Acelora-și rëi în lume Dumneșeu îi însemnăză (le pune sëmne).

⁷⁾ De cei însemnați de Dumneșeu o sută pași departe (să stai), de orb și de schiop o sută și opt.

⁸⁾ Idem.

* Δ *Dumneleşă, pe ómenit al dracului îi însemnéză.*

T. BĂLĂŞEL, *înv.* J. Vâlcea.

Acelaş înţeles ca la No. 5362.

5365 A fi om însemnat.

T. BĂLĂŞEL, *înv.* J. Vâlcea.

1° A fi mai cu minte şi, cu deosebire, mai avut ca alţii.

2° A fi orb, schiop, surd, etc.

A SE ÎNTINDE

Vezi Caşcaval.

5366 * Δ Pe cât 'ţ'e pătura (atât) te 'ntinde.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III, p. 71; II, p. 73. — HINŢESCU, p. 142.
— M. STĂNCERANU, *înv. c. Pirea*, J. Mehedint. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeş. — SEMIN. Buc. cl. VII, prin P. GÂRBOVICĂNU prof.

Întind'e-ţi picerele pe cât pătura te irtă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 102.

Nu'ţi întinde picerile, cât nu'ţi ajunge pătura.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 110.

Δ *S'aă întins mai mult de cât le ajungea ţolu.*

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 132.

A se întinde cât ţine saltea.

FR. DANÉ, IV, p. 11.

A se 'ntinde cât ajunge plapoma.

G. I. MUNTEANU, p. 121.

Întinde-te cât iţi ajunge plapoma.

B. P. HĂŞDEŢ, *Etym. Magn.* p. 634.

Întinde-te cât te ajunge plapoma.

DNA E. B. MAWR, p. 17.

* Δ *Întinde-te cât ţi-e plapăma.*

EM POPESCU, *înv. c. Ciocănesci-Mărgineni*, J. Ialomiţa. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi*, J. Covurlui. SEMIN. Buc. cl. VIII, prin P. GÂRBOVICĂNU, prof. — I. ANTONESCU, *stud. c. Plădănesci* J. Rimnicu-Sărat.

Cât ți-e cerga atât te întinde.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 143.

* △ *Cât ți-e plapoma te întinde.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 171.
— HINȚESCU, p. 147. — G. POBO-
RAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Cât ți'e plapoma atâta te 'ntinde.

A. PANN, *Fab.* II, p. 106.

* △ *A se întinde (pe) cât ți-e plapoma (cerga)
(pătura).*

S. I. GROSESMANN, *Dict. Germ.* p.
219. — T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* △ *Nu întinde mai lung picerile de cât e lungă
cerga (plupăma, oghealu).*

V. FORESCU, *c. Dorna*, Bucovina.

* △ *Nu te întinde mai mult de cât ți-i cerga (o-
ghialu, plapăma, pătura).*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea.*
J. Dorohoi. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*
p. 464.

* △ *Omul să se întindă cât ți ține cerga.*

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c.*
Știubenii, J. Dorohoi.

*Nu te întinde mai mult de cât oghealu (pla-
poma).*

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 125 &
464 — Dna E. B. MAWR, p. 101.

*Nu 'ți întinde pictorul până (unde) nu te-a-
junge patul.*

BARONZI, p. 54. — HINȚESCU, p. 145.

*Nu te întinde până unde nu țe ('ți) ajunge
învelitoarea.*

BARONZI, p. 63. — HINȚESCU, p. 8

Nu te întinde până nu te-ajunge patul.

BARONZI, p. 64.

* *Nu te tinde cama mult de cât cerga.* ¹⁾

D. DAN, *Neresca, Macedonia.* —
META COSTANDIN, *c. Moloviște, Macedonia.* — XENOFONTE CAPSALE, *c. Pitrlepe, Macedonia.*

* *Cât ți este dōga atât ti tinde.* ²⁾

N. ST., *c. Nijopole, Macedonia.*

Tindi-ți țșōrli cât ț-u cerga. ³⁾

PRE. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahr. II,*
p. 176.

Adică să cheltuim pe cât ne este puterea (p. 102); adică să nu cheltuim piste a noastră stare (p. 110), (GOLESCU). Intr'un mod mai general, ne învață a nu ne apucă de lucruri pre cari nu ne iértă mijlócele a le face. Veđi A. PANN, *fab. II,* p. 106.

Il ne faut pas peter plus haut que le cul.

Prov. Franc.

Sich nach der deck strecken. ⁴⁾

Prov. Germ.

5367 * Δ *Nu te 'ntinde pe cât n'ai, ci te 'ntinde pe cât ai.*

C. C. BUNGEȚIANU, *stud. c. Cosovëș,*
J. Mehedinți.

Acelaș înțeles ca la No. 5366.

5368 * Δ *Intinde-te cât te ajunge curaua (curéna).*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Coruruiș.*

Acelaș înțeles ca la No. 5367.

5369 *Să te întinđi cât poți să coprinđi.*

A. PANN, *Archir,* p. 13.

* *Tinde te până tu agțungă.* ⁵⁾

ILIE GHICU, *c. Perivoli, Epir.*

Să nu încercăm lucruri prea grele puterile noastre, să nu cheltuim peste starea noastră.

¹⁾ Nu te întinde mai mult de cât cerga.

²⁾ Cât ți este plapoma atât te întinde.

³⁾ Intinde-ți piclórele, cât ți-e cerga.

⁴⁾ Să te întinđi cât ți este plapoma.

⁵⁾ Intinde-te până unde ajungi.

5370 * \triangle Nu te întinde că te rupi.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 165.
— HINȚESCU, p. 82. — I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș. —
M. LUPESCU, *inv. c. Broscent, J.*
Suclara. — E. I. PATRICIU, *inv. c.*
Smulți, J. Covurlui. — M. STĂN-
CEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

1° Nu încercă peste puterile tale, căci în loc să te folosești,
mai mult păgubesci.

2° Nu cheltui peste starea ta.

3° Se dice aceluși care vorbește de rău pre mai marii lui.

Qui trop estent son mantel la penne en ront. ¹⁾

Prov. Franc.

5371 * \triangle Să n'o întinzi pre mult că se rupe.

T. BĂLIȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Vezi *Córdoba.*

Acelaș înțeles ca la No. 5370.

5372 * \triangle Nu te 'nti:de,
Că te frige.

GAYR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vaslui.

Acelaș înțeles ca la No. 5371.

A ÎNTÓRCE

5373 * Cum il întórcce (pune) așa stă.

Pentru omul prost care nu e în stare să facă ce-va de la
dînsul, lipsindu'î ori-ce voință și ori-ce energie.

A SE ÎNTÓRCE

Vezi *Cap. XVII, c. a se In-*
tórcce, Mórd.

5374 * \triangle Incotro te 'ntorci, tot dă el te freci

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos.*
J. Argeș — M. STĂNCEANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinți.

Să dice când nu putem scăpă dă óre-cine (GOLESCU).

¹⁾ Cine pré 'și întinde mantaua, rupe panura. — A se observă că cuvîntu
vechiu frances *penne*, care înseamnă «stofă» se potrivește cu al nostru *panură*

5375 N'ai să te 'ntorci din pricina lui.

A. PANN, III, p. 5. — HINȚESCU,
p. 82.

Acelaș înțeles ca la No. 5374.

5376 * Δ Tu te duci, tu te întorci,
Tot de curu meu te rogi.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Orî ce ai face, orî încotro ai da-o, tot cu cine ai trăit, vei
trăi și de aci înainte, și vei ave trebuință de ajutorul lui.

INTRAT

5377 * Δ La intrat lesne păși
Dar nu știu cum va eși.

A. PANN, II, p. 28. — HINȚESCU,
p. 82. — M. STĂNOIANU, *inv. c. Pi-*
ria, J. Mehedinți.

Vezi *Casă*.

Se ȋice pentru cei cari se apucă de o trebă, fără ca să ȋea
în sēmă, să chibzuască bine de la început tôte greutățile între-
prinderii.

A SE ÎNVÎRTI

5378 * Δ A se invirti într'un călcăiu.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi om ȋute și harnic.

5379 * Δ A se duce invirtindu-se.

A umblă zăpăcit, căpiat, fără minți.

A ÎNVIA

5380 * Δ Vița de vie
Tot invie,
Da cea de lauruscă
Se nscă.

E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurlui.

Om̃ul, când și când, tot cu de tēpa lui sē întovărășesce și
mutra părintescă nu și-o mai lēpēdă nici-odată.

Acēstă variantă se adaogă la No. 1243.

A SE JELI

- 5380b * Cară s'ghileasce, lucru nu bițeasce. ¹⁾
 ILIE GRICU, *prof. c. Abela, Epir.*
 Ne îndemână la muncă.

JUNIE

- 5381 • Junia e nebunie.
 Károlyy Ács, p. 83.

Vezi Tinerețe.

Omul la tinerețe e lipsit de judecată și crede că tot ce sbóră să mănâncă.

Forma în adevăr românească a acestei diceri n'ar putea fi de cât: *tinerețea e nebunie.*

A LĂCRĂMĂ

Vezi Cap. VII, c. Căpa, Ochii.

LACRIMĂ

Vezi Bucurie, Cap. XXI, c. Lacrimă, Sărac.

- 5382 * Cu dece rinduri de lacrimi.
 I. CREANGĂ, *Amint.* p. 27.

Adică plângea foarte mult.

- 5383 * Cu lacrimi fierbinte.

Acelaș înțeles ca la No. 4748; arată o mare durere.

Pleurer à chaudes larmes.

Prov. Franc.

LAF

- 5384 * [△] A tăia frunza verde și lafuri și talafuri.
 G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olț.*

A vorbi multe și, mai ales, nimicuri.

¹⁾ Care se jelesce, lucru nu isprăvesce.

A LĂSĂ

5385 *[△] Lasă-mă să te las.

C. NEGRUZZI, I, p. 250. — T. BĂ-LĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*. — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 110. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș*. — D. GHEORGHIU, *c. Tecuciș, J. Tecuciș*. — C. C. BUNGETIANU, *stud. c. Cosovăț, J. Mehedinți*. — AVR. CORCEA, *paroh. ort. ori. c. Coșteiș Banat*.

* *A fi un: lasă-mă să te las.*

FR. DAMÉ, II, p. 261.

1° Se dice despre omul leneș, apatic, indiferent, môle, care nu'și vede de interes.

«Iar Mogorogea nădăduindu-se în potcapiul tătăne-său, adormise înaintea lui Pavel, cu piciorle în mânicile contașului, după obicei și hora la zdravăn. Vorba cea: *lasă-mă, să te las!*» — I. CREANGĂ.

2° Dacă ai dorința ca nici eu să nu te mai supăr, făcându-ți neajunsuri, mai întâiu tu să mă lași în pace.

3° Acelaș înțeles ca: *ieal de pe mine că'l omor*.

5386 *[△] L'aș lăsa dar nu mă lasă.

I. T. MERA, *Conv. Liter.* XVI. — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 82. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*.

[△] *Lasă'l mări! l'aș lăsa eu, dar vești că nu mă lasă el acuma.*

I CREANGĂ, *Amint.* p. 58.

*[△] *Să'l lași, dar nu te lasă.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș*.

* *Acățai un fur, lu alas, nu me alasă. 1)*

I. GHICU, *prof. c. Abela, Epir*.

Vești *Drac, a Luă*.

Când te încurci într'o afacere, și nu scii cum să mai scapi de dînsa.

1) Am prins un hoț, îl las, nu mă lasă.

Un copil al unui țeran. aflându-se cu tatăl său pe câmp, vede un Tătar și se ieă la luptă cu dînsul. Tatăl care eră mai de parte strigă: lasă'l mă! copilul răspunde: *l'aș lăsă, dar nu mă lasă*. De atunci tot ast-fel se ȋice orî de cîte-orî vre-unul se lęgă de altul mai tare de cît dînsul, dar în urmă nu mai pôte scăpă de el.

Sunt mai multe variante a acesteî snóve.

«Dar apoi scît povestea țiganului cu ursu din pădure: săriți ómeni buni c'am prins ursu! — Adu'l încóci, țigane, dacă l'ai prins! — L'aș aduce, frățico, dar nu mă lasă din labe dihania». — *V. Alexandri, Teatr.* p. 693.

A se vedea *G. Dem. Teodorescu, Cerceet.* p. 62

5387 * \triangle Lasă-mă în căt mă gasesc.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiú.*

Să nu alergî după lucrul ne-vêđut lepădănd pe unul bine cunoscut, sub cuvînt că ar fi mai bine.

LEPRĂ

5388 Lepră.

AUREL CANDREA, *Rev. Nouă.*

Se ȋice de ființele urîte și rele.

A LEȘINĂ

Veđi a Muri, *Ris.*

5389 * \triangle Par'că e leșinat.

G. P. SALVIÚ. *inv. c. Smulți, J. Covurluiú.* — GR. JIFESCU, *Rêur. Oraș.*

Să ȋice:

1° Despre ómenii slabi, prăpădiți de bólă.

2° Despre cel flămănd, lihnit de fóme.

LEȘINĂTURĂ

5390 * \triangle A fi leșinatură.

GR. JIFESCU, *Opinc.* p. 86.

A fi om de nimic, rêu, stricat.

A LINGE

Veđi Buză, Deget, Mână, Miere, Muc, a Pupă, a Scuiță, Taler.

5391 * \triangle Linge unde a scuițat.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 180. — HINȚESCU, p. 91. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 169.

* \triangle *A linge unde a scuițat.*

G. I. MUNTEANU, p. 121. — T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

1° Laudă ce a defăimat sau defăimă ce a laudat.

2° Se ȋice de omul care nu se ține de cuvânt, care 'șî întorțe cuvântul ce odată l'a dat. Om cu două fețe.

5392 * \triangle Nu linge unde (ce) ai scuițat.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 23; I, p. 78. — HINȚESCU, p. 172 — I. MARINESCU, *inv.* c. Bradu-de-Jos, J. Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv.* c. Pîria, J. Mehedinți.

* *Nu linge ce ai stupit.*

ARTUR GOROVEI, c. Folticent, J. Suciava.

* \triangle *Nu linge ce ai schipit.*

AVR. CORCEA, *paroh. ort. or. c.* Coșteiă, Banat.

* *E rușine pentru cel ce linge unde a scuițat.*

C. BAȘOTA prin V. Florescu c. Folticent J. Suciava.

1° Nu lăudă ce ai defăimat și vice-versa.

2° Nu întorțe, nu ne-socoti cuvântul tău ce odată l'ai dat.

5393 A lins pâna a pus tingirea cu fundul în sus.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 2. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 230.

A lins până a pus vasu cu fundu 'n sus.

A. PANN, III, p. 69. — HINȚESCU, p. 91.

*Lins, prelins, cu fundul în sus.*P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 230.

Să ȋce pentru cei ce papă tot (GOLESCU). Pentru cel lacom.

5394 * \triangle Lingi, părinte, lingi !T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Acastă ȋcere se întrebuintează mult, în județul Vâlcea, mai ales în adunări intime, la cari ieș parte și preoți, ca amintire a următoarei snöve.

S N Ó V Ă

Un preot după sfîrșirea liturghiei potrivea potirul, adică consumă vinul și pânea din potir. Un copil, care páscea vitele în préjma bisericei, ce-î vine, se uită pe ferăstră, în altar, tocmai în acea minută de cēs. Copilul, vedënd pe preot sorbind din potir, nu sciă cum îi dete dracu în gând, și ȋise repede, sbughind'o: «*lingi, părinte, lingi!*»

Preotul luat fără veste cu această vorbă, și năzărind copilul, care fugea, îi răspunse în pripă: «Ling, mă! ling, curu mă-ti!»

5395 * \triangle Poți linge mac.GAVRIL ONIȘOR, *prof. c.* Dobrovăț,
J. Vaslui.Veȋi *Leturghie*.

Arată curățenia din casa unei bune gospodine.

LINS

5396 * \triangle A fi lins.

1° A fi neted, lustruit.

2° Pre bine îmbrăcat.

LIPCĂ

5397 * A ședē lipcă.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 46.

A nu mai plecā de unde se află.

5398 * A se ține lipca de cine-va.

A nu 'l mai slăbī, a sē ține scaiū de dīnsul.

5399 * A cādē lipcă pe māncare.

A se aședā pe māncare, a îmbucā cu lacomie.

LIPICIŪ

5400 A avé (fi cu) lipiciŭ.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 232.
—GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 112.

Veđi *Frumos, Vorbă.*

Scie să se facă plăcut, iubit: se lipesce de inima omului.

A LOVI

Veđi *Iască.*

5401 Lovesce-mă, lele, în spate, c'un bulgăre de iască.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 165.

Se ȑice la vorbe ne-potrivite. Acastă variantă se va adăoga la No. 777.

5402 * \triangle Lovi-m'ai, lele, 'n spate, c'un bulgăre de ghêță friptă.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Acelaș înȑeles ca la No. 5401.

5403 * \triangle A fi lovit.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Veđi a *Ȑocni, Leuca.*

1° A fi nebun, ne-mintos.

2° A fi epileptic.

În comuna Călimănesci, J. Vâlcea, sătenii aŭ pururea în gură întrebarea: *ești lovit, neică?* ce o pun celor care le vorbesc orî le fac vre-un rēu.

5404 * \triangle A fi lovit din ȑile mari.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Acelaș înȑeles ca la No. 5403.

5405 * \triangle A 'l lovi unde 'l dore.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Acelaș înȑeles ca la No. 4862.

5406 * \triangle Asta nu te lovesce peste cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Lucru, ce doresci, nu ȑi se împlinesce.

5407 * \triangle A fi lovită.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi întocmai cele ce ai făcut ori ȝis.

5408 * \triangle N'are lovele.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

N'are parale.

De ai bani faci ori-ce, *potrivesc*î trébă. Se scie că țeranul ȝice mai în tot-dé-una *se lovesce* pentru *să potrivesce*, de pildă ca în ȝicerea de la No 5407.

A L U A

Veȝi *Cap. X, c. a Lud.*

5409 * \triangle Ieă-lă-i după mine, că 'l omor.

lord. GOLESCU, *Mss.* II, p. 6. —
C. C. BUNGEȚIANU, *stud. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

* \triangle Ieă 'l după (de pe) mine, că 'l omor.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 141; III, p. 106. — C. NEGRUZZI, I, p. 250. — BARONZI, p. 55 & 206. — HINTESCU, p. 76. — IDEM, *Calend. Rom.* 1872. — I. G. VALENTINEANU, p. 19. — LAZĂR ȘĂINEANU, *Semus.* p. 346. — P. ÎSPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 174. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCĂRANU, *inv. c. Pîia, J. Mehedinți.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. J. Vâlcea.*

Veȝi *a Lădă.*

1° Să ȝice când se laudă ore-cine la ne-putința lui (GOLESCU). Se ȝice de fulăul, de cel lăudăros.

2° Să ȝice când unul îȝi face silă cu prezența lui. — E. I. PATRICIU.

5410 * \triangle A fi un: ieă'l de pe mine.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olț.*

Un ieă-l de pe mine că 'l omor.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 79.

1° Un om care se ține scaiș. — J. Olț.

2° Un om lăudăros.

5411 * \triangle Ieă (le) de unde nu 'i (s)!

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 11 -- P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 248. -- T. SPERANȚIA, I, p. 222. -- *Sezdtorea*, I, p. 4. -- X... *elev Sc. Norm. c. Nanegii*, J. Bacău. -- G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

\triangle Ieă... *daca aî de unde!*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 47. -- *Sezdtorea*, III, p. 131.

* \triangle Ieă *daca aî ce.*

D. GHEORGHIU, *elev. Sc. Norm. c. Tecuci*, J. Tecuci.

Se ȋice c nd un lucru său un om nu se mai g sesc acolo unde erau mai nainte, unde sciam că 'i putem afla.

«Apoi ese pe u  , pune m na pe iep   i pe o secure  i tunde-o! C nd se trezesce frate-său, *ie  ie pa dacă aș de unde!*» -- I. CREANGĂ.

5412 * Ie  pe unul si da în cel -l-alt.

P. ISPIRESCU, *Leg I, Edit.* 1872, p. 169.

Se ȋice, cu  n eles defavorabil, pentru cei cari se potrivece.

5413 * \triangle A   ie   i ursu ca u.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Adică pe furi .

5414 * \triangle A 'l face să nu aibă ce luă de jos.

E. I. PATRICIU, * nv. c. Smul i*, J. Covurlui .

A 'l batjocori r u.

5415 * \triangle A 'l lu  în colo.

P. ISPIRESCU, *Snove*, p. 85. -- T. B L  EL, * nv. J. V lcea.*

A lu  în r s, a lu  peste picior, a vorbi cu -va în bătae de joc.

«Am socotit că vre  să ne *iea în colo.*» -- P. ISPIRESCU.

LU TUR 

5416 * \triangle N'are luatura.

G. P. SALVIU, * nv. c. Smul i*, J. Covurlui .

1° N'are rost la vorbă, sau la trébă.

2° Nu se supune la greū, când e vorba de boi sau cai.

LUNĂ

Veđi *Cap. I, c. Lună*.

5417 Li lipsește o lună.

G. DEM. TEODORESCU, *Mituri lunare*, p. 22.

Despre cei arțăgoși și zănatici.

5418 * E în șapte luni

IOX RĂDOIU, *avocat, c. București*.

Acelaș înțeles ca la No. 5417.

LUNATIC

Veđi *Nebun*.

A MÂNCA

Veđi *Palmă, Piele, a Scărpină, Spinare*.

5419 * [△] Unde o mănâncă, acolo o scarpină.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 13.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*,
J. *Argeș*.— M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriă, J. Mehedinți*.

* *Se sgrămă în 'l măcă* ¹⁾

I. GHICU, *prof. c. Turia, Epir*.

1° Adică ăi faci după voia lui, voia ei (GOLESCU).

2° Se ăice când un om scie să se pörte cu un mai mare al lui.— I. MARINESCU.

Tu me grattes où il me démange.

BOUILLI, *Prov. XVIe Siècle*.

5420 Il mănâncă într'o parte și se scarpina în alta.

HINȚESCU, p. 99.

Il mănâncă 'n altă parte,

Și scarpină 'n altă parte.

A. PANN, I, p. 81.

Se ăice despre cel prost.

¹⁾ Se scarpină unde 'l mănâncă.

Je crois qu'il se gratte bien maintenant où il ne lui démange pas.

Prov. Franc.

5421 Nu scie unde 'l manâncă
Și ȋdice : scarpină încă

A. PANN, I, p. 81.— HINȚESCU,
p. 99.

Acelaș înȋteles ca la No. 5420.

MÂNCĂRICIŨ

Veȋi Limbă.

MÂNCĂTURĂ

Veȋi Limbă.

A MÂNECĂ

Veȋi Diminȋță.

5422 * Δ Care mânecă, nu întunecă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 152.
— BARONZI, p. 61.— FR. DAMÉ, III, p.
18.— E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȋi*,
J. *Covurluiă*.— G. I. MUNTEANU,
p. 30.— HINȚESCU, p. 100.— I. MA-
RINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J.
Argeș.— M. STĂNCEANU, *inv. c. Pă-
ria*, J. *Mehedinȋi*.

Veȋi Diminȋță.

Arată folósele silinȋei. Cel ce plȋcă mai de diminȋță ajunge sȋra mai de vreme, de asemenea, și cel ce se apucă de muncă din vreme, strȋnge avuȋie pentru bȋtrâneȋe.

De la cuvȋntul *a mânecă*, a scula de cu nópte, a eșit numele serbătórei: *Măncătóre*, în care omul e dator să se scóle de nópte, pe roua diminȋȋei, spre a se scălda într'insa.

5422b * Δ Dacă sȋ mânecă omul ajunge mai departe.

G. MADAN, *c. Trușeni*, *Ț. Chi-
sinȋă*, *Basarabia*.

A se adaogă, acȋstă variantă, la No. 121.

5423 * Δ Măneacă și întuneca.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vălcȋa*.

Muncesce din ȋi până în nópte.

MARE

Vezi Cap. IX, c. *Mare*.

5424 *△ M'am bucurat la mai marele tēu
Și la vai de capul meu.

I. ARBORE, *ing.* J. Buzău. — C.
BUNGEȚIANU, *inv.* c. Cosovăț, J. Me-
hedinți.

Se ȋdice de acel care se vede înșelat în așteptările sale, în în-
crederea pe care o aveă în ȋre-cine.

S N Ó V Ā

Un Sas, avēnd trebuință de un lucrător pentru munca câmpului, se duce
în piață, și vedēnd pe unul, mare, nalt și mai spătos, îl tocmesce pe a-
cela. Se pornesc la trēbă; dar în cuiēnd Sasul vede că s'a păcălit, și că
omul pe care 'și l'a ales e tot atāt de leneș cât este și de lung. În fine
sosesc cēsul prānzului, staū din lucru și se pun la masă. Sasul adu-
sesese de a-casă o māncare cu prune fierte. Dar pe când stăpānul māncă
câte o prună, sluga cărā în lege, ast-fel că bietul Sas, după ce s'a păcă-
lit cu munca lucrătorului ce 'și tocmise, a rēmas și ne-māncat, și 'i ȋdise
clătind din cap: *m'am bucurat la mai marele tēu și la vai de capul meu*.

A. Pann, I, pag. 154 dă o variantă a acestei snōve sfirșind'o
ast-fel:

Nai scōlă de mēnāncă ș'apoi iar te culcă
Că pe irupu 'ți mare te-am ales pe tine,
Gāndind să 'mī lēu bine, ș'aū fost vai de mine

Grand homme est volontiers couard.

Prov. Gallic. Mes. XVe Siēcle.

5425 *△ Te mare, mare,
Dar minte n'are.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 158.
T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Vezi *Fată, Trup*.

Se ȋdice:

1° De omul înalt și prost.

2° Cu deosebire copiilor mărișori, cari fac prostii.

Vezi T. SPERANȚILĂ, *Anecdote*, I, p. 21—29.

Ανός ό μακρός. ¹⁾

Prov. Elin.

Amens qui longus. ²⁾

Prov. Lat.

¹⁾ Cel înalt (e) prost.

²⁾ Idem.

Quand la maison est trop haute il n'y a rien au grenier.

Prov. Franc.

Cancelarul Bacon răspunse regelui Iacob I care 'l întrebă ce gândesce despre un ambasador frances, o n foarte înalt, care tocmai atunci eșea dintr'o audiență pre care o dobândise de la acest rege: «Sire, oamenii cari au această statură sîmîenă cîte-odată cu casele cu cinci sau șese caturi, în care locuința cea mai de sus e de obicei cîă cea mai rîă mobilată.»

Latinul mai ăicea: *Homo longus raro sapiens, sed, si sapiens sapientissimus.*

5426 * Δ Cel mai mare minte n'are,
Cel mai mic e mai voinic.

V. ALEXANDRI, Poes. Pop. 153.

Vezi An.

În tôte basmele nîstre cel mai mic dintre frați este și cel mai cuminte, sau cel mai voinic. Dînsul isbutesce în tot-dé-una unde frații lui mai mari au rîmas de rușine.

În basmele francesse întilnim aceeași credință. De pildă în *Petit Poucet*.

«Les Picards disent que les aînés de Picardie sont souvent fols, ou de moindre sens que les maisnés: car ils ressemblent au pain venant du four et au vin premier versé, lequel est plus chaut et plus fumeux que le second versé.» — *Bouvelles Prov. XVIe Siècle.*

Οὐδεις κακός μέγας ἰχθός. ¹⁾

Prov. Elin.

Nullus malus magnus piscis. ²⁾

Prov. Lat.

5427 * Δ Mare cât o prăjină,
Și prost ca o beșină.

ARTUR GOROVEI, J. Suciava.

Acelaș înțeles ca la No. 5426.

5427_b * Δ Unu mare, altu tare.

G. MADAN, c. Trușeni, Ț. Chișineu, Basarabia.

La doi cari se cîrtă.

5428 * Δ Hutul-hut,
Cât de mare s'a făcut!

G. P. SALVIU, înv. c. Smulți, J. Covurlui.

¹⁾ Tot pescele mare e rîă (nu e bun).

²⁾ Idem.

Arată o surprindere ne-plăcută în față unei greutăți sau întâmplări ne-așteptată.

MĂRUNȚEL

- 5428b * \triangle Mărunțel ca macu,
Dar iute ca dracu.

G. MADAN, c. Trușeni. T. Chișineu, Basarabia.

Pentru cel mic, dar iute.

MĚDUVĂ

- 5429 * A'î cercă mĚduva și ôsele.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 552.

A'î cercă în toate chipurile pentru a afla cât prețuesce.

- 5430 * A'l sughe păuă la mĚduvă.

* \triangle *Cî'i luă și mĚduva din ôse.*

* *A'î sughe și mĚduva.*

G. POBOBAN, inst. c. Slatina, J. Olt.

A'î luă tot ce are, a-l sărăci cu totul.

- 5431 * \triangle Până 'u mĚduva ôselor.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 551.—
GR. JIPESCU, RĚur. Oraș. p. 178.

Vezi Os.

Adică în tot trupul. Să ție mai ales de frică, de bôlă și frig

- 5432 A iugheță mĚduva în ciolaue.

I. CREANGĂ, Pov. p. 256.

Acelaș înțeles ca la No. 4771.

«Vai de noi și de noi că ne-a înghețat limba în gură și mĚduva în ciolane de frig». — I. CREANGĂ.

- 5433 * Afla-î dzua, scôte-î mĚdua. ¹⁾

N. ST. NIJOPOL, Macedonia.

¹⁾ Găsesce-I dîua (ocasia), scôte-I mĚduva.

Să nu pierdem ceasul priincios, pentru a ne răsbună de un dușman.

MELIC

5434 * A'î sci melicu. ¹⁾

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olț

Vezi *Bubă*.

Punctul slab, unde 'l dore când îl atingi.

A MERGE

Vezi *Némț, Rac*.

5435 Merge mai mult în trei zile de cât într'una.

P. ISPIRESCU, *Leg. I*, 1872, p. 164. - HINȚESCU, p. 103.

Om încet, leneș.

5436 * După care aş merge nu mă cere,
Care vine
Nu 'i de mine.

Dna SAFTA KRUPENSKI, *c. Bețesci*,
J. *Némțu*. — I. T. MERA, *Conv. Liter. XVI*.

Dice aceea care nu s'a măritat.

5437 Carle maere cu lupu, urlae ca și lupu. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 10.

Trebue să urmăim voințele, gusturile și datinele ómenilor în mijlocul cărora trăim, chiar de și nu 'i aprobăm.

A se adaoga la ȓicerea de la No. 1990.

5438 A merge baltac, baltac.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 54.

Adică greu și scăpétând din baltă în baltă.

MIC

Vezi *Cap. IX, c. Mic, Stat Trup*.

5439 * △ Cel mai mic e mai voinic.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 153.

¹⁾ Acestă ȓicere, ne-primindu-se la vreme, nu s'a putut aședă la locul ei în capítolul III.

²⁾ Care merge cu lupu, urlă ca și lupu.

Veđi înțelesul și origina la No. 4768. Veđi LAZĂR ȘĂINEANU, *Basme*, pag. 537—538.

Dans les petites boîtes les bons onguents.

Prov. Fanc.

MIROS

Veđi Cap. XXI, c. *Miros*, a se Sătură, Sfânt.

5440 Ca mirosul de muieră, nici un miros mai dulce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 91.

Țic berbanții.

5441 Alt miros de florăria,
Ș'alt miros de bălăria.

A. PANN, III, p. 44.

Arată marea deosebire între omul bun sau rău, prost sau deștept, între boer și moșic.

5442 Alta e mirosul flărei
Ș'alta este al putărei.

A. PANN, III, p. 43.

Același înțeles ca la No. 5441.

5443 * Δ Potrivește mirosul trandafirului cu putărea porcului.

A. PANN, I, p. 162—HINȚESCU, p. 109.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.— M. STĂNCĂȘANU, *inv. c. Pîria*, J. Mehedinți.

Veđi *Trandafir*

1° Când potrivim pe cele frumoase cu cele urite, un om bun cu altul rău, o faptă bună cu alta rea.

2° Acelui care nesocotesce binele ce i s'a făcut de altul.

5444 * Δ Miros,
De lapte gros.

T. BĂLĂȘEL. *inv. J. Vâlcea*.

Se ȝice când se simte ce-va bun.

A MIROȘI

Veđi Cap. VI, c. *Grăpdă*, *Nevoie*, a *Fuți*, *Usluroți*.

5445 Mie 'mă mirăse a flăre,
Dar altuia a putăre.

A. PANN, I, p. 5.— HINȚESCU, p. 109.

Arată ne-potrivirea gusturilor și a părerilor.

5446 * Δ Multe flori sunt pe lume dar puține miróse.

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

1° La nunți și la petreceri se véd multe femei frumoșe, puține însă din ele plac bărbaților.

2° Mulți ómení sunt pe lume, puținí însă sunt de trébă și cinstiți.

5447 * Așa 'mí miróse trébă.

I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XIII, p. 30.

Așa bănuiesce, i se pare că trebuie sa fie lucrul.

5448 * Δ Miróse a e.

T. BALĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Se dice când cine-va, sătul, bagă vina la bucate că nu sunt bune, de óre-ce miróse a cutare saũ cutare lucru. Atunci i se răspunde că *miróse a e*; adică, că miróse fiind-că sunt, dacă nu ar fi, n'ar mirosi, și ar fi mai rău atunci.

5449 * A 'í mirosi rău.

Da Ec. Z. c. *Běrlad*, J. *Tutova*.

* *A nu 'í mirosè bine.*

A bănuí că nu trebuie să fie lucru curat, lucru cinstit, ast-fel cum ar trebuí să fie. Francesul dice de asemenea: *cela ne sent pas bon*.

5450 * Íi miróse d'aia nu 'í vine.

Mator P. BUDIȘTEANU, *Bucuresci*, J. *Ilfov*. — M. CANIAN, J. *Iasi*.

Se dice despre lucrul care nu 'ți convine. *A mirosi*, însémnă a simți, a băgă de sémă ce-va.

5451 * Δ Miróse a nas belit.

T. BALĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Se dice despre bėuturile spirtóse, căci ele, îmbėtând omul, íl face de cade și 'și belesce nasul.

5452 * \triangle Miróse a pute.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Miróse urît.

A MIȘCA

5453 * \triangle Cine mișcă,
Pișcă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulft, J. Covurluiș.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCĂ, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

* \triangle Cine mișcă,
Tot maî pișcă.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 110; Conv. Liter. X. p. 376.* — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohol.*

Cine mișcă,
Pișcă;
Cine șade
Códa 'i cade.

IORD. GOLTESCU, *Mes. II, p. 80.*

* \triangle Cine mișcă.
Tot maî pișcă;
Cine șade,
Códa 'i cade.

BARONZI, p. 55. — HINȚESCU, p. 109. — S. FL. MARIAN, *Nunta, p. 29.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* \triangle Cine mișcă,
Pișcă,
Cine șade ruginesce.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veđl a Ședé.

Adică cel leneș piere dă fóme, iar cel ce muncesce, pururea capătă óre-ce (GOLTESCU).

Cine muncesce folosesce ce-va, cine șede piere.

Qui va bêche, Qui repose sèche.

Prov. Franc.

5454 * \triangle A se mișcă ca dinții babei.

T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.

Se ȋdice despre ce-va care ar trebui să stē neclintit, însă se mișcă.

5455 * \triangle Te mișcă 'n cur.

T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.

Se ȋdice celui care n'are astîmpēr, și face prostii.

MISIDIE

5456 • Misidii fară nuri, ca vinul fără gust.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 92.

Arată cât prețuesc nuri, și farmecul lor.

MÔLE

Veȋi *Cap. VI, c. Môle.*

5457 * \triangle A se lăsă môle.

GR. JIFESCU, *Opinc. p. 37.*

Veȋi *Fôle.*

1° A se arētā slab, nehotărît, a cedā.

2° A fi blând.

«Când s'au întors înapoi mai *môle* au fost» — N. COSTIN.

A MORMĂȚ

Veȋi *a Strigă.*

MORMĂITURĂ

Veȋi *a Vorbă.*

MORT

Veȋi *Colac, a Dormi, Drac, Lîmbă, Cap. XXI, c. Mort, Po-pușoiu, Sărac.*

OBICEIŨ LA MORȚI

Prin mai multe părȃi se fac șezători în casa mortului pentru a alinā durerea rudelor supērate. În timpul acesta se aduc douē sau mai multe buci_u me

de la stână și, din vreme în vreme, es afară din bărbai, cari suflând în acele buclume, scot un buclumat jalnic, sêlbatic. La cel mai fruntaș, mai ales la tineri, pușcă. De asemenea, unul său mai mulți cu fluere mari, cântă jalnic la capul mortului său, dacă-i vara, la ferestra din dreptul mortului, stând în picioare pe prispă. Dacă-i flacău său fată, i se împodobesce un brăduleț mic, cu fire de lână boită, învâltucind crengile de cari mai atîrnă și cînași. Cu toate aceste pompe se petrece mortul până la mormînt. Bradul se pune la mormînt lângă cruce, unde rămîne până se usucă. Cînd plécă la biserică și scot mortul afară, straele mortului le pun de-asupra lui, începînd a luă cîte una și le dau de pomans, alătura cu colac și luminare. Din vite crut a dă ce e mai bun popel și, la parte din ceilalți, cîte o ôie său mîel.

S. MIHAILESCU, c. *Négra-Șarului*,
Sucitava.

Veți *Inmormintarea la Români* de D-l S. Fl. Marian.

5458 * Δ Nu fac viii ce ȃic morții.

M. STÎNCEANU, *inv. c. Pîria. J. Mehedinți*. — *Semin. Buc. cl. VII*, prin P. GÂRBОВICEANU, *prof.*

1° Ultimele voințe ale mortului nu sunt ascultate.

2° Cel mic multe cere, cel mare însă îi dă ce vrea el.

5459 * Δ Mortul multe ȃice, viul face ce scie.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*.

Acelaș înțeles ca la No. 5458.

5460 * Δ Mortul nu sê (se) (mai) întôrce (înapoi) dê (de) la grópă.

IORD GOLESCU, *Mss. II*, p. 45. — V. FORESCU, c. *Follicent, J. Sucitava*. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiubeni, J. Dorohoi*. — P. GRĂDIȘTEANU, *Gaz. Pop. I, No. 192*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui*. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*. — M. STÎNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*. — I. I. DONCA, *stud. c. Cârja, J. Tutova*. — G. POBORAN, *inst. c. Slătina, J. Olt*.

1° Arată cele piste puțină (GOLESCU).

2° Să'ți ieî nădejdea de la un lucru pierdut. Când faci dar cui-va de un lucru, nu căută să'l ieî îndêrêt.

3° Se ȃice cînd cine-va vinde un lucru cam eftin și, vȃȃndu-se păcălit, are poftă să întôrceă tirgul.

Quand on est mort c'est pour longtemps.

Prov. Franc.

5461 * Δ Mort ești între cei vii.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 134.

Nimeni nu te ieă în sémă.

5462 * Δ Ești morți, din gropi, să intrăm noi viii.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 378.
— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*.

Ești morți de primiți și noi la voi.

POPA GLIGORE, *Legenda Duminecui, Anul 1600*.

*Ești morți, să intrăm noi,
Că e vremea de apoi.*

A. PANN, III, p. 51. — HINȚESCU, p. 111. — B. P. HĂȘDEU, *Etym. Magn.* p. 1340.

1° Se dice când suntem copleșiți de lipsuri, și tot felul de angarale; de omul desnădăjduit, care nu mai vede fericire și liniște de cât în mormînt.

2° A. Pann aplică această dîcere și celor fricoși.

5463 * Δ Morții cu morții, și viii cu viii.

DIM. ZANNE, *București, J. Ilfov*.
— I. G. VALENTINEANU, p. 47. —
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria J. Mehedinți*.

Morțîli cu morțîli, și ghiîli cu ghiîli. ¹⁾

PER. PAPAHAGI, *Zeit. Jahr.* II, p. 169.

1° Ne îndemnă să ne înangăiem de pierderea rudelor sau prietenilor noștri.

2° Nevoieaș cu nevoieaș, și vrednic cu vrednic să se adune.

«Iar el a dis: Dómné! dá-mi voie întâiú să merg să îngrop pe tatăl meú. Iar Ius a dis lui: *Lasă morțîl să-și îngrópe morțîl lor*». - EVANGH. LUCA, IX, 60, 61.

Les morts avec les morts, les vifz à la toustée.

Prov. Gallic. Mss. XVe Siècle.

¹⁾ Morții cu morții, și vii cu vii.

Il faut vive avè les vivants.

Prov. Wallon.

Halt'es mit den Lebendigen. ¹⁾

Prov. Germ.

5464 * De cât un înțelept mort mai bine un măgar viu.

AL. DUMITRESCU, p. 122.

Vezi Câne.

Acelaș înțeles ca la NO 1525.

5465 * Mai bine un țeran viu decât un împărat mort.

BARONZI, p. 50. — HINȚESCU, p. 185.—D^{na} E. B. MAWR, p. 12.

Acelaș înțeles ca la No. 5464.

Mieux vaut goujat debout qu'empereur enterré.

La Fontaine.

5466 * [△] A fi mort de viu.

T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.

Pentru cel slab, prăpădit de bôle și neputințe.

5466b * [△] A fi mai mult mort.

Acelaș înțeles ca la No. 5466.

5467 * [△] Ești mort ca și un perit.

X, stud. c. Schiopeni, J. Fălciu.

Te-ai dus, nu mai trăesci mai mult.

5468 * [△] De morți nu trebuie să vorbești de cât de bine.

M STĂNCĂNU, inv. c. Pîria, J. Mehedinti.

Ura noastră să se oprască la grópă.

De mortuis nil nisi bene. ²⁾

Prov. Lat.

5469 * [△] Nu 'i nici cu morții, nici cu vii.

E. I. PATRIGIU, inv. c. Smulț, J. Covurlui.

Arată traiul rău.

¹⁾ Ține cu cel viu.

²⁾ Despre morți nimic de cât bine.

5470 * \triangle O să o spun (o 'i spune-o) și morților.

Gr. JIPESCU, *Opinc.* p. 42.—GAVR.
ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Când am pățit vre un neajuns, arătând că nu vom uita nici odată ceea ce am pățit.

5471 * \triangle O să o țin minte și mort.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Acelaș înțeles ca la No. 5470.

5472 * \triangle E bună să mergă după morții.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Vezi *Môrte.*

Să ție de o femeie care, când merge, se uită în jos și e cam prăstă.

5473 * Când vor învia morții.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 128.

La învierea morților.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 341.

Nici-odată. Se ție pentru cele peste puțină.

5474 * A 'l învăță să 'și plângă morții.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

Când vrei să înveți pre cine-va un lucru pre care 'l scie face tot așa de bine ca și noi.

5475 * Șed lucrurile mörte.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 230.

Adică pe loc, ne-isprăvite, părăsite.

5475b * \triangle A se face mort în popusoi, cu sacu legat la gură.

G. MADAN, *c. Trușeni, T. Chișinău, Basarabia.*

Acelaș înțeles ca la No. 1070.

5476 * \triangle A o face mörță.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi *Păpușoiș.*

A cocoloși o afacere; a nu mai îngriji de un lucru, a 'l dà uitării.

5477 * Mort buștén.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 139.

Cu totul mort, înțepenit.

«Când se întorse la prăvălie găsi pe toți *morfiți bușteni*.— P. ISPIRESCU.

5478 * Mort bumben.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 343.

Acelaș înțeles ca la No. 5477.

«Se mai svircoli, ce se mai svircoli dihania și rămase *bumbenă*.— P. ISPIRESCU.

5479 * Mort-copt.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 109.— V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. Suciava.

Vrënd ne-vrënd, cu orî-ce preț. Se ȃice cãnd ești silit de împlurări său de ómeni sã faci un lucru.

«Dar la crișmã, *mort-copt* trebuia să stete. — I. CREANGĂ,

5480 * \triangle A umblã sã învie (înoiescã, desgrópe) morȃii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

A umblã sã facã lucruri deja trezite, cari nu se mai pot împlini.

5481 * \triangle Par 'cã 'i mort.

GABR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J. Tutova.

Pentru unul leneș, fãrã vieȃã într'însul.

5482 * \triangle Mai biue mort, de cãt în pamînt.

T. BĂLĂȘEL, *înv. Vâlcea*.

Se ȃice, în glumã, celui ce 'șî chêmã mórtea.

5483 * \triangle Te 'șî uitã morȃii.

C. POSSA, *elev. S. Norm. c. Huremulesci*, J. Némțu.

Veȃi *Limbã*.

Se ȃice de un lucru bun.

«Așa 'i de bun cã 'ȃi înghiȃi limba și 'ȃi uitȃi morȃii».

5484 * Δ A fi mort,
In cort.

T. BALĂȘEL, inv. Vâlcea.

S-a dice țiganelor, în baljocură.

MORTE

Vedî Ață, Bôlă, a Invêță,
a se Nasce, Palmac, Parale,
Sărac, Somn, Stare, Țigan, Vi-
eșă.

I

Mórtea se arată bolnavilor sub forma unei babe hîde și urîte, numai ciolane, cu ochii duși în fundul capului, cu dinții mari, cu degete lungi și subțiri, avînd în mână o cósă. Când se arată omului, ea 'l poftescce să bea dintr'un pahar o b_eutură amaiă, cum 'i focul. De gustă omul, q_ilele i s'o sfișit. De nu gustă cu voe, îl face de nevoe să guste din pahar. Atunci sufletul s_e desilpesce de trup, ese din om ca un fum albastru și mórtea fuge pe pusit. Pe unia îi clopitescce cu cósă și de aceea, la trei q_ile după ce mortul s'a scos din casă, trebue să se griješcă și să se sînțescă casa, căci din om, țisnesce s_ange pe p_ăreți, când mórtea îl tae.

De nimeni n'are frică mórtea c_ de Sfântul Haralamb. El e mai marele ei, și acolo unde sfântul îi poruncescce să nu s_e ducă, ea 'l ascultă, căci vai și amar de ea, de nu face pe voea sfântului. Când mórtea nu ascultă de el, sfântul o pune la pedépsă și o calcă în piclóre Mórtea chiar în-țimplătóre nu vine fără pricină la om.

Mórtea grabnică, q_isă și mórte năprasnică, e privită de s_ătenii ca o pe-dépsă dumnezeescă. R_eu 'i de cel ce móre grabnic, fără luminare. R_eu 'i de cel ce mor ca c_ănul fără lumină și fără cele sfinte.

Mórtea se prevestescce adese-ori prin semne, de pildă:

Când c_ăntă cucuveica pe casă, are s_e móră cine-va în acea casă.

C_ăni latră c_ănele, are să 'i móră stăp_ănii.

Când se arată pe cer stea cu c_ódă, mórte în popor arată prin b_ă_ălii, răznuiriți, ciuma, holera, ș. a.

Mórtea e prevestită prin visuri. Când viseq_i că te pradă hoții, are să 'ți móră cine-va în casă. Când viseq_i că 'ți pică un dinte și nu te d_ore, îți va muri o rudă fără să ai mare p_ărerere de r_eu. De viseq_i că ți-a scos cine-va o m_ăsen, și te d_ore tare. Îți va muri cine-va după care ai să te sc_ărbești tare, ș. r.

Mórtea se prevestescce și prin semne pe trup. De ți se inegresc unghiile, ori de ai pui negri pe ele, îți va muri cine-va în casă, ș. a.

Mórtea va disp_ărea și ea la vremea judec_ăței celei înfricoșate când, în-viind toți morții, cei r_ei vor trece la iad și cei buni la r_ăd. Luine atunci nu va mai fi. M. LUPESCU, Broscent, J. Suciava.

II

Mórtea este o femeie s_ort_e uiltă; mai mult o_se înșirate, și dinți r_ăușiți și ascuțiți. P_ortă pururea o cósă în m_ănă, cu care cosescce viețile o_menilor. Ne-desp_ărtită de ea, p_ortă o tolbă, în care ține diferite ciocane cu cari lo-vesce închețeturile o_menilor când li se apropie c_ésul. Diferitele paralisit sunt semne că mórtea este ap_rop_e. Tot în acea tolbă, p_ortă paharul morții

plin cu venin care omoră, îndată ce se atinge de buzele celui care zace de bolă. Mórtea se arată în deosebite chipuri, după cum și omul a fost, mai bun sau mai păcătos. Ea este mai blândă cu copiii. Locul unde de obicei se aședz, în casa unui om pe patul morții, este grunda și după ușa. Mórtea umblă lute ca săgéta. Ea este bine-făcătorea sáracilor, a bétránilor peste fire, a schilozilor și a îndelung suferinților; atacă și învinge pe împérați și viteji vestiți. *Sunt a mii de morți*, ce s-a aude des în gura poporului, însemă că sunt chipuri diferite sub care dinsa omoră lumea. Cea mai grozavă este *Mórtea náprasnică*, de care chiar și biserica creștină se rógă să fie scutiți credincioșii. *Mórte náprasnică* se chēmă mórtea instantanee cum: trănetul, pușca, sabia, căderile de la înălțimi, strivirea sub greutate mari, etc. Poporul se teme de această mórte care schilodesce sau zdrobesce corpul dându-l o înfățișare gróznică, și tot de odată lipsesce pe român de mórtea creștinescă, adică mărturierea păcatelor și comunicarea cu sfința taină, fără de care nu poți strébate în raúl. Cea mai dorită mórte este, *mórtea pe căpétăiú*, adică în casă, între copii și rude.

Mórtea este socotită ca un fel de punte, pe care treci din viața acésta amară la alta mai bună. — T. BALĂȘEL J. *Vâlcea*.

Veți în *Basmele Române*, de D-l L. Săineanu, capitolele intitulate: *mórtea, mórtea ca cumetă. călătoria morței* la paginile 880 — 910, precum și indicațiunile date la pag. 1061 — 1062 sub titlul: *mórtea*.

5485 * ^ De mórte și de nuntă nimeni, nici odată, nu póte fi gata.

T. BALĂȘEL, inv. J. *Vâlcea*.

De mórte nimeni nu e gata, când sosesc césul, și tot ar dori să mai trăiescă; asemenea, tot mai rămâne ce-va de gătit, când e să se facă nunta.

5486 * ^ După mórte (și) cal de ginere.

lord. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91. — A. PANN, *Edit.* 1889, p. 100; III, p. 15 — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 168; *Rev. Ist.* III, p. 165. — FR. DAMÉ, III, p. 59. — I. G. VALENTINIANU, p. 35. — BARONZI, p. 59 & 70. — HINȚESCU, p. 110. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 341. — I. MARINESCU, inv c. *Bradu-de-jos*, J. *Argeș*. — M. STĂNCEANU, inv. c. *Piria*, J. *Mehedint.* — S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 145. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

Veți *Insurdătore*.

1º Când óre-ce se întâmplă fără timp și fără loc.

2º Când după un mare rău, ni s-a mai cere lucruri ne-cuviincioase (GOLESCU).

Să ție despre acei cari după ce mor lasă și datorii de plătit ast-fel ca rudele după ce cheltuesc pentru înmormintare trebuie

să mai dee și plata datoriei, sau cheltueli de judecată, etc. — J. *Mehedinți*.

3° Când un om e sărac și peste el mai vine o bătă sau alt-ceva spre răul lui. — J. *Argeș*.

La țără mirele merge călare la cununie, pe un cal frumos împodobit, pre care 'l-a primit în dar de la părinții miresei. Acest cal se numește *cal de ginere*. De la această dătină, care tinde a se pierde. s'a născut zicerea: *după mărte și cal de ginere*.

Μετὰ τὸν πόλεμον σομμαχία. ¹⁾

Prov. Elin.

Post bellum auxilium. ²⁾

Prov. Lat.

Après la mort le médecin.

Prov. Franc.

Doppu ch'è mortu, cumunicamulu. ³⁾

Prov. Sard.

After death the doctor. ⁴⁾

Prov. Engl.

Nach dem Tode braucht man kein Rezept mehr. ⁵⁾

Prov. Germ.

5487 * Δ Τreci ți, treci nópte,
Apropie-te mărte.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71. —
A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172; III,
p. 155. — HINȚESCU, p. 45. — G.
POBOHAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.* —
T. BALĂȘEL, *inv. J. Valcea*.

1° Adică cu trecerea vremii ni se apropie mărtea (GOLESCU).

2° Zice omul desnădejduit care 'și chêmă mărtea ne mai putând îndurâ chinurile vieții și neajunsurile sôrtei.

5488 Δ Dîoa si nópte
Îmî rîga mărtea.

A. PANN, II, p. 160

Se zice de cel care ne vrea rău.

¹⁾ După resbel ajutîre.

²⁾ Idem.

³⁾ După ce e mort, îi grijîm.

⁴⁾ După mărte doctorul.

⁵⁾ După mărte nu 'îi mai trebuie nici rețete.

5489 Mörte fără banuială, și nuntă fără vorbe, anevoie
să găsească.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 309.

*Nici o nuntă fără vorbă, nici o mörte fără
banuială.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 48.

* *Mörte fără banuială, și nuntă fără căială nu
se pöte.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 106; II,
p. 113. — HINȚESCU p. 110. — D^r
GASTER, *Liter. pop.*, p. 218.

Nu e mörte fără banuială și nuntă fără cărtă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 176.

* Δ *Mörte fără banuială, și nuntă fără căință nu
se pöte.*

M. STĂNCĂNU, *inv. c. Piriă, J.
Mehedinți.*

* Δ *Mörte fără banuială, și nuntă fără cărtă nu
se pöte.*

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-
jos, J. Argeș.*

* Δ *Nuntă fără minclund, și mörte fără pricină
nu s'o mai auđit (nu se pöte).*

M. LUPESCU, *Sezđt.* III, p. 114.
— G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.
Covurluiă.*

Δ *Se mai pöte mörte fără pricină și nuntă fără
minclund!*

S. MIHĂILESCU, *Sezđt.* II, p. 74.

Nuntă și mörte fără vorbă nu se pöte.

AL. DUMITRESCU, p. 134.

* Δ *Mörte fără banuială nu se pöte.*

I. G. VALENTINEANU, p. 48. —
Maior, P. BUDIȘTEANU, *c. Bucu-
resci, J. Ilfov.* — T. BĂLĂȘCU, *inv.
c. Ste. ănesci J. Vâlcea.*

Nici o mörte fără bănuială.

HINȚESCU, p. 110.

* Δ *Nu e mörte fără pricină, și nuntă fără minciună.*

V. FORESCU, c. Căndreni, Bucovina.

* *Mörtea fără pricină, ca și nuntă fără lăutară.*

ARTUR GOROVEI, c. Folticeni, J. Suciura.

Vezi Nuntă.

Adică la ori-ce lucru se găsește ore-ce pricină (GOLESCU).

Omul are pricină când möre și la nuntă multe se povestesc fără să fie adevărate, mai ales când e vorba de zestrele ce se dau fetelor.

*Au mariage et à la mort,
Le diable fait son effort.*

Prov. Franc.

Li moirt a todì on sujet. ¹⁾

Prov. Wallon.

La morte sempre trova qualche scusa. ²⁾

Prov. Ital.

Não la morte sem achague. ³⁾

Prov. Portug.

Der Tod will eine Ursach haben. ⁴⁾

Prov. Germ.

5489b * Δ *Mörtea n'are pricină.*

E. I. PATRICIU, inv. a. Smulți, J. Covurluiă.

Mörte vine și fără pricină.

5490 *Mörte fără ris, și nuntă fără plâns nu se pöte.*

A. PANN, III, p. 7. — HINȚESCU, p. 110.

Vezi Nuntă.

¹⁾ Mörtea are în tot-dé-una o pricină.

²⁾ Mörtea găsește în tot-dé-una o pricină.

³⁾ Nu e mörte fără pricină.

⁴⁾ Mörtea vrea să albă o pricină.

Nu e nici bucurie, nici jale desăvîrșită, binele și răul sunt în tot-dé-una amestecați și, precum țice A. Pann, III, p. 116:

Că unde sunt iubiri multe sunt și multe întristăcuni
Ca plânsurile la nunci și risul la 'ngropăcuni.

- 5491 Δ Mórte la tinerețe,
Sarăcie la bătrânețe,
Bólă la calătorie,
N'ar mai fi să fie!

S. FL. MARIAN, *Inmorm.* p. 401.

Trei lucruri ne-potrivate și supărătoare.

- 5492 $\ast \Delta$ Mórtea nu vine că-d o chemi,
Ci te ieă când nu te temi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 23; I,
p. 78.—HINTESCU, p. 111.—*Semin*
Buc. cl. VIII, prin P. GĂRBOVICĂNU
prof.

*Mórtea nu vine la om atunci când o chemă,
Ci alérgă la dînsul de ea când nu'î-e téma.*

A. PANN, III, p. 156.

*Când o caști mórtea fuge, și-când nu scii ea
mă'și ghine! ¹⁾*

ANDREI AL. BAGAVU, *Cart. Aleg*
p. 99.

Ne îndemnă la o viață cinstită și curată, căci la fie-ce cés
putem fi chemați să dăm sémă de faptele noastre.

- 5493 $\ast \Delta$ Mórtea nu vine când o chemi.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-*
Jos, J. Argeș.—M. STĂNCEANU, *inv.*
c. Pîria, J. Mehedinți.

\ast *Mórtea nu ghine când o cliemi.*

D. A. MILESCU, *c. Gopești, Mace-*
donia.

1° Acelaș înțeles ca la No. 5492.

2° Se dă ca răspuns celui care 'și cere mórtea din cauza tra-
iului rău, sau când i s'e întîmplă vre-o nenorocire, și el se plînge
că nu se așteptă la așa ce-va.

¹⁾ Când o cauți mórtea fuge, și când nu scii ea îndată vine.

²⁾ Mórtea nu vine când o chemi.

A toute heure la mort est prête.

Prov. Franc.

La morte viene quando mena s'aspetta. ¹⁾

Prov. Ombr.

Der Tod kommt ungeladen. ²⁾

Prov. Germ.

5494. [△] Mórtea nu va să scie
De averi, de bogăție.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 113.

Móre săracul ca și bogatul și, precum țice poetul frances :

La mort a des rigneurs à nulles autres pareilles.

.....

Et la garde, qui veille aux barrières du Louvre,
N'en défend pas nos rois.

5495 Lumea e înșelătore,
Mórtea hỏță răpítóre.

A. PANN, III, p. 140.

Acelaș înțeles ca la No. 5492.

5496 * [△] Mórtea le închide gura la toți.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Când móre omul, nimic nu măi póte.

5497 * [△] Mórtea potolesce pe tótă lumea.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 5496.

5498 * [△] Dómne! iew-mi mórtea și ținile bărbatului meũ.

A. PANN, II, p. 159. — HINȚESCU,
p. 110. — M. STĂNCEANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinți. — I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.
— T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1° Ȋic femeile îndrăgostite, care 'și blestemă bărbatul.

2° Se țice când un bănuít face un jurămínt cam pe capul
păgubașului.

¹⁾ Mórtea vine când nu e așteptată.

²⁾ Mórtea vine ne-poftită.

5499 Mórtea vóstră, vieța nóstră.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45.

* △ *Mórtea unora este vieța altora.*

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 100.

— M. STĂNCESCU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Sê ȕice pentru cei scăpătați, ce așteptă să moștenescă, și pentru călugări, ce așteptă dē la morți să dobândescă (GOLESCU).

Rēul ce vine unuia adese-orī în folosul altuia.

5500 △ * Numai mórtea e în dar.

KÁROLY ÁCS, p. 83. — M. STĂNCESCU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Ne arată că nimica nu se dobândește fără plată.

5501 Mórtea, ca pisica, la șóreci mici rîvnesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 93.

Mai mulți tineri mor, de cât bătrâni.

5502 Mórtea fără jale, ca o nuntă fără cîntare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 93.

Se ȕice pentru cele de lipsă, și reamintesc vechiul obicei de a bocî morții.

5503 În deșert sunt tóte,
Dacă este mórte!

A. PANN, III, p. 140. — HINȚESCU, p. 188.

Căci, cine móre, trebuie să parasescă tot ce iubesce în această lume.

5504 Până la mórte sunt tóte.

DNA E. SEVASTOS, *Pov.* p. 29.

Veđi *Mort, Bîeȕă.*

După ce omul móre tóte i să iert, și nu mai încapē dușmănie.

5505 * △ Mórtea împacă.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Veđi *Vieȕă.*

Orī-ce ură se stinge după mórtea omului.

5506 Morții, numai, lec între muritori nu s'au aflat.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl. I*,
p. 247.

* *Mórtea 'r fără lec.*

Să ție spre mângăierea celor desnădăjduți arătându-li-se
că ori-ce rău, ori-ce durere își are lecul ei și se tămăduesce.

Il y a remède à tout fors à la mort.

Prov. Franc.

*Mórtea este o cămilă neagră care ingenuchiază în-
aintea fie-cărei porți.*

Prov. Turc.

5507 * Δ A se agăță, ca mórtea, de om sănătos.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* Δ A se pune, ca mórtea, pe om sănătos.

Vezi BOLD.

A căută pricină tam-nesam, fără să 'i fi făcut cine-va cel mai
mic ne-ajuns; a supără într'una pre cine-va.

În județul Vâlcea, la țără, se ție *agață*, iar nici odată *acață*.

5508 * Δ Mórtea e mai aproape de cât cămașa.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Omul pôte muri dintr'un ceas într'altul.

5509 Morta-î care, ura te stepta. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*,
p. 13.

Acelaș înțeles ca la No. 5494.

5510 * Δ Tot o mórte are să móră cine-va.

I. CREANGĂ, *Pop. p. 82.*

* Δ O mórte are omul.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Vezi No. 5555.

1° Ție omul care se aruncă într'o afacere primejdiosă, acelor
cari 'l sfătuiesc să se mai gândescă. Arată nepăsarea de mórte.

« — Dómn, moșule. Dómn! multă minte 'ți mai trebui. Să vede că
ți-ai urit țielele.

¹⁾ Mórtea e certă, ora (césul) te așteptă.

«— Apoi dă, ceea ce-î scris omului în frunte 'i este pus, și *tot de o mörte are să möră cine-va.*»— I. CREANGĂ.

2° Se ȋise când cine-va este ameninȋat de mörte, ca o mân-găere.

On ne meurt qu'une fois.

Prov. Franc.

5511 \triangle Nu se pöte, ca de mörte.

S. MIHĂILESCU, *Sezătörea*, II, p. 73.

Nu scapi de . . . ca de mörte.

D^{na} SOP. NÄDEJDE, *Nuv.* p. 61.

Ca să se arate că öre-ce nu sē pöte, său este inevitabil.

5512 * \triangle A avē mörte întunecată.

A. LAMBRIOR, *Con. Liter.* IX, p. 151.

Veȋi No. 5594.

A muri fără lumînare și prin urmare fără veste.

Indată ce un om începe să tragă de mörte i se pune în mână o lumînare aprinsă, pre care îl ajută a o ține unul dintre cei de față.

Români cred, după locuri: că în lumea cea-l-altă domnesce un întuneric grozav și de aceea se ține murindului lumînarea aprinsă în mână ca să nu fie acolo pe întuneric; că mortul are să se înfățișeze înaintea lui Dumneȋeu luminos cu trupul și cu sufletul; ca să nu se apropie *duhurile nccurate de dînsul*, căci acēstă lumînare aprinsă represintă *lumina lumii*, adică Hristos.

De aci rezultă că daca mörte omul fără lumînare, daca are *mörte întunecată*, el umblă pe cea-laltă lume rătăcind prin locuri pustii și întunecöse, și nu pöte eși dintr'însele, până ce nu 'i dau nēmurile său strēinii o lumînare de cēră de pomană, pre care apoi, aprinȋend'o, reposatul cälătorește cu dînsa până ajunge la locul menit pentru odihna de veci. Pentru aceea öri de cäte öri s'a sfirșit o lumînare de cēră și a rēmas un căpe-ȋel, Românul îl lipesc de pămînt spre a se istovi pentru sufletele celor adormiȋi de mörte năprasnică. ¹⁾

5513 * \triangle Mörtea în douē röte.

T. BİLĂȘEL, *inv. J. Völcea*.

Când cine-va chēmă mörtea ca să'l ieă, cei cari 'l aud îi ȋic:

¹⁾ Veȋi pentru mai multe detalii *Immormintarea la Români*, de S. Fl. Marian, de unde s'aü luat și aceste amanunte.

«să 'fă vie mórtea 'n două rôte, adică: pentru un bărbat o femeie frumoasă și pentru o femeie un bărbat.

5514 * A dat mâna cu mórtea

A. PANN, II, p. 160. — HINȚESCU, p. 98. — P. ÎSPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 227; *Leg.* p. 262. — FR. DAMÉ, III, p. 59

Eră cât p'aci să móră, a scăpat de o mare primejdie.

Il a été à deux doigts de la mort.

Prov. Franc.

5515 * △ A vădut mórtea cu ochii.

FR. DAMÉ, III, p. 59.

Acelaș înțeles ca la No. 5514.

Il a vu la mort de près.

Prov. Franc.

5516 * △ Ca din gura morții.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad.*
J. Tutova.

Cu mare greutate, dintr'o mare primejdie.

«A scăpat ca din gura morții.»

5517 * △ S'a dus să 'și vadă mórtea cu ochii.

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Se dice mai ales despre acei ce se duc la prădăciuni. Omul ne-chibzuit se duce să facă rău, fără a se gândi că pôte fi prins și pedepsit.

5518 * △ Mórtea găinilor.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Se dice despre o ființă urită.

5519 * △ Spaîma morții.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Vezi *Drac.*

Se dice despre babele pocite, de cari și mórtea se înfricoșează și fuge de nu le mai ieă.

Frunză verde toporaș,
 Êtă-un dulce copilaș
 Care-alungă un fluturaș.
 Unu alérgă, unul sbóră ;
 Cluma'î prinde, și-î omórá !
 Frunză verde, pórmă acrá,
 Êtă-o babă, étă-o sócră.
 Cum o vede cluma 'ndată
 I)ă la fugă spăimîntată.

5520 * Δ E bun să'î trimeți (de trimes, să mergă) după mórte.

Da Ec. Z. c. Běrlad, J. Tutova.—
 M. STĂNCEANU, inv. c. Piria, J. Me-
 hedînți. — E. I. PATRICIU, inv. c.
 Smulți. J. Covurluiđ. — CATRINIU,
 stud. c. Rădiu, J. Vasluiđ.

1° Se ăice de ómenii carí merg a-lene, înceți, leneși la trébă.

2° Se ăice câte-o dată de babele pocite și urite, căci ar fugi
 mórtea de ele. — M. STĂNCEANU.

Il est bon pour aller chercher la mort.

Prov. Franc.

E buon da mandar per la morte. 1)

Prov. Ital.

Er ist gut nach dem Tode zu schicken. 2)

Prov. Germ.

5521 A umblă cu mórtea în sín.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 308.

Veđi Frică.

A se teme de mórte, saű de vre-un rěű.

«Unde până aci umblă cu mórtea în sín, acum se mai liniști o lecuță.»
 — P. ISPIRESCU.

5522 * Δ A se bate (se luptă) cu mórtea.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 129.—
 G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olț.*

A trage de mórte, a fi în agonie.

5523 * Δ A fi în gura morțiđ.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olț.*

Acelaș înăeles ca la No. 5522.

1) E bun de trimes după mórte.

2) Idem.

5524 * A fi un înșală-môrte.

FR. DAMĂ, II, p. 202.

Se ȃice de acel care înșală, păcălesce pe totă lumea.

C'est un trompe-la-Mort.

Prov. Franc

Veȃi *Ivan Turbincă* în poveștile lui I. Creangă. De almin-trelea acestă snovă se află la mai tôte popôrele din Europa.

5525 * Sor cu môrtea.

ISPIRESCU, *Leg.* p. 153. — G. PO-BORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Se ȃice de o lovitură, de o bătae zdravănă.

«Argatului îi făȃdul o sântă de bătae, *sor cu môrtea*. — P. ISPIRESCU.

5526 * Δ A fi uȃtat de môrte.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 96. — A. PANN, III, p. 155. — G. P. SALVIȚ, *inv. c. Smulȃi, J. Covurluii*. — GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 54. — T. BĂ-LĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Adică bėtrân peste fire.

«Veȃui înaintea mea un moș, fleoș de bėtrân, *uȃtat de môrte* și de Dum-neȃeȃ.» — P. ISPIRESCU.

5527 * Δ Cu limba de môrte.

Pravila, VASILE LUPU, p. 17. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1571. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 14. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 31.

Adică pe patul morȃii.

El o lăsat *cu limbă de môrte* totă averea lui, unei fete care s'o perdut din sat de la Măcieni. — V. ALEXANDRI

5528 * Δ A bė paharul morȃii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A muri.

2° A se îngrozî.

5529 * Păna la môrte.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 159.

Adică fôrte mult.

«Supărat *până la mórte* s'aú întors boțerul iar la curtea sa.» — ION SBIERA.

En vouloir à mort à quelqu'un.

Prov. Franc.

5530 *[△] A se dá de ceasul morții.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'și chîemă mórtea de mare supărare, a se frămînta de necaz.

5531 A băgă în ceasul morții.

A. PANN, *Fab. I, p. 64.*

*
A băgă (intră) în grozile morții.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 196.* — FR. DAMÉ, III, p. 59. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A speriă saú a se speriă rău.

«M'ai băgat în tóte *grozile morții* căci, cuprins de ameteală, nu mai sciam unde mă găsesc și cât pe ce erai să mă prăpădesc!» — I. CREANGĂ.

5532 *[△] A intrat în anul morții.

GAVRIL ONIȘOR, *inst. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Se ȕice când vedem că un om face lucruri care es din obi-ceiurile lui. De pildă când un sgârcit face vre'un dar frumos, s.c.a.

5533 *[△] A ajuns în dóga morții.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

E pe mórte.

5534 * A'l trage mórtea.

ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 132.*

Veđl *Ajd.*

Se ȕice despre acel care se apucă de o trébă care 'i póte primejdui vieța.

«Să vede că numai *mórtea ta te trage* să te duci după ele.» — ION AL LUI SBIERA.

5535 *[△] A fi fără mórte.

GR. JIFESCU, *Opinc. p. 76.*

* Δ *A nu avé mórte.*

T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea.*

Să ǎice:

1° De un lucru bun, solid, care ȑine multă vreme.

2° De acel care rabdă, îndură, multe grăutăȑi şi tot nu pġere.
Jipescu aplică acăstă vorbă ȑeranilor.

MUC

Veȑi a Măncă, a Prăȑi.

5536 Lasă'ȑi lucrul,
Şi-i ieă mucul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 39.

* Δ *Lasă'ȑi lucrul,
Şi'ȑi ieă mucul.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 41; I.
p. 151. — HINȑESCU, p. 93. — I.
ARBORE, *ing. J. Buzău.* — T. BĂ-
LĂŞEL, *inv. J. Vâlcea.*

Să ǎice când lăsam cele măi însemnătore şi dă folos, pentru
cele măi dă nimic (GOLESCU).

5537 — De ce 'ȑi curg mucii?
— De iernă.
— Lasă că te sciū şi de astă vară.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 175; I,
p. 162.

— Vere 'ȑi curg mucii.
— Dă ger curge.
— Dar te sciū şi dă astă vară.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 19.

Să ǎice:

1° Pentru cei ce vor să'şi îndrepteze greşalele şi nu pot
(GOLESCU).

2° De săracul mândru.

5538 * Δ Tropa, tropa din papuci,
Şi cu nasu plin de muci.

T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea.*

Să ǎice fetelor tinere şi care se fudulesc la horă înaintea
celor mari.

5539 * Ii curge mucii pe nas și el ȃice cȃ'i unturȃ.

IŌN VȂLCŌF, *stud. c. Craiova J. Dolj.*

Veȃi *Bale.*

1° Despre cel sȃrac și mȃndru.

2° Cȃnd un om face o faptȃ rea și el crede cȃ e bunȃ.

5540 * 'I-a picat mucul acolo.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 666.—
I. BȂNESCU, *prof. J. Roman.* — D.
DRȂGUESCU, *c. Bucuresti, J. Ilfov.*

*Una, douȃ la Muricȃ,
Mucii tot la ea iȃi picȃ.*

A. PANN, II, p. 107.

Se ȃice țelui care stȃ mult intr'un loc, care tot pe acolo se duce.

5541 Amindoȃ vȃ lingeȃi mucii.

A. PANN, II, p. 107.—HINȚESCU,
p. 111.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I,*
p. 230.

Sunteȃi de o sȃmȃ, vȃ lȃudaȃi unul pe altul.

Ὅνος ὄνῳ κάλλιστος. ¹⁾

Prov. Elin.

Asinus asino et sus sui pulcher. ²⁾

Prov. Lat.

5542 * Δ Sȃ'i sae mucii.

T. BȂLȂȘEL, *tnv. J. Vȃlcea.*

A lovȃ tare pre cine-va

'I-a dat sȃ 'i sȃrȃ mucii.

5543 * Δ Nicȃi mucii sȃ nu țȃ-i dȃi pe el.

GAVE. ONIȘOR, *prof. c. Bȃrlad,*
J. Tutova.

Atȃt de puțȃn prețuesce.

5544 * Șterge'ȃi mucii.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *Bucureșt,*
J. Ilfov.

¹⁾ Mȃgarul mȃgarului cel mȃi frumos (se pare).

²⁾ Mȃgarul mȃgarului, porcul porcului frumos (se pare).

Se ȋice cȃnd refusȃm ceea-ce ni sȃ cere.

5545 * A luȃ cuȃ-va mucȃ de la nas.

Mator P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.

Adicȃ a' l potrivȃ, a' l bate.

5546 * [△] Cȃtare este bun, n' are mucȃ la nas.

T. BȃLȃȘEL, *inv.* J. Vȃlcea.

Se ȋice ȃn glumȃ cȃnd recomanȃȃ pre cine-va de rȃu.

5547 * [△] A fi ȃncȃ cu mucȃ la nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 364.—
FR. DAMȃ, III, p. 88.—T. BȃLȃȘEL,
inv. J. Vȃlcea.

A nu fi lepȃdat ȃncȃ mucȃ de la nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 364.

* *Nicȃ mucȃ nu ȃi-aȃ picat de la nas.*

Mator P. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov

A fi ȃncȃ copil, tȃnȃr, crud și fȃrȃ experienȃȃ.

C'est un morveux.

Prov. Franc.

MUCOS

Veȃȃ Frumos.

5548 * [△] Cȃnd vei vorbi de mucos
Nici tu sȃ fi urduros.

A. PANN, I, p. 4.—HINȚESCU, p.
111.—M. STȃNCȃNU, *inv.* c. Pȃria,
J. Mehedinȃi.

*Cȃnd vei sȃ vorbesci, la gurȃ
Sȃ aiȃ lȃcat și mȃsurȃ;
Ca nu vorbind de mucos,
Tu sȃ fiȃ un urduros.*

HINȚESCU, p. 206.

Cȃnd judeci pe altul de o faptȃ sȃ nu fiȃ și tu pȃtat de acelaș
lucru, vinovat ca și dȃnsul.

Chi schernisce lo zoppo, dever esser diritto. ¹⁾

Prov. Tosc.

Wer Andere tadeln will, muss selbst ohne Mängel sein ²⁾

Prov. Germ.

5549 * Mucos.

Acelaș înțeles ca la No. 5547.

A MUȚA

5550 * A muță pre cine-va.

M. CANIAN, publ. J. Iași.

1° A 'l îmblânzi, a 'l face mai mlădios.

2° A 'l bate.

A MURI

*Vezi An, a se Bolnăv Fin,
Cap. XXI, c. a. Muri, a se Na-
sce, Nevastă, Pernă, Pomană,
a Sci, a Trăi, Tun.*

5551 Eū leșin, mor pentru tine,
Și tu, habar n'ai de mine.

*A. PANN, II, p. 93.— HINȚESCU,
p. 111.*

Când altul nu ne iubește precum îl iubim noi pre dînsul.

POVEȘTEA VORBIȚII

Un străin prost, într'o vreme, în România viind
Și două-trei Românece ca să învețe doriind,
Cătă și își tocni slugă din sate pe un Român,
De calul lui să 'ngrijescă, fiind el tare bêtân,
Ș'intro ȝi ȝi sluga vîdîndu 'l ne încetînd din oștat,
Pentru ce oțezi, stăpâne! îndrîznind l'a întrebă,
Străinul oștînd, rîspunse: Ah! nu scîi tu ce, Ivan,
Eră să spunem la tine de mult. e! încă de an,
Este una Mariuța, dincolo de Vadu-Lat,
Eū mult iubește la dînsa și ma rănit la ficat.
Dar ea, te iubește ore? l'a 'ntrebă sluga cel prost.
El oștînd iar, îi rîspunse: ama eū 'ncolo n'a fost,
Tovarăș a spus la mine că este prea mult frumos,
Eū n'am vîdît, dar vîd pîc, dacă este sînătos.

¹⁾ Cine 'și bate joc de cel schlop, trebuie să fie drept.

²⁾ Cine vrea să judece pe alții, trebuie să fie el singur fără cusururi.

- 5552 Tu mori după mine,
Și eu n'am habar de tine,

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 160.—
HINȚESCU, p. 110.

Acelaș înțeles ca la No. 5551.

- 5553 * Δ Tu mori și mirésa 'și pune flori.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Coturluiă.*

Când nnnl sburdă de bucurie pe când altul e plin de supărare.

- 5554 * Cine móre, și cui îi trage clopotul.

T. SPERANȚIA, *prof. Iași.*

Se ȋice când așteptați pe nnnl, vorbesci de dînsul, și vine altul.

- 5555 * Δ Odată móre omul.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Odată o să mor, n'o să mor de două ori.

A. PANN, III, p. 125

Veđi *Mórta.*

Acelaș înțeles ca la No. 5510.

Odată a murit datorita firii, iară cu gróza morții a trăi, |mórtea morți este. — DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 168.

- 5556 Omul și din ne-cătare
Móre, și ȋile când are.

A. PANN, III, p. 142.

Orî-ce ai face, când ȋi-a venit césul, trebne să móri.

- 5557 «Voiñ mnri» cu «oiñ mnri» tot p'un drum mă duc

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 20

Arată aseménare la înțelegere (GOLESCU).

- 5558 Cît de rău să trăiéscă omul, tot nu se îndura sa móră.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 155; III
p. 125.— HINȚESCU, p. 190.— P. IS-
PIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 145.

Arată cât de mult ȋinem la viétă, de frica morȋei.

Tutto è meglio della morte. ¹⁾

Prov. Tosc.

Est ist ein bitter Kraut um den Tod. ²⁾

Prov. Germ.

D'er saart aa Livet lata. ³⁾

Prov. Norv.

5559 * Δ Cine a murit d'acuz doi ani, s'a înmormintat d'atunci.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 7.

5560 * Δ De ar sci omul când are să móră, și-ar săpă grópa singur.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist* III, p. 156.
— I. MARINESCU, *țuv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș—M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. Mehedinți

Veđi a Sci.

Se ȑice când ne-am înșelat în afacerile, în socotelile, în așteptările nóstre.

Sê ȑice bună óră când are omul un lucru de vîndare. Pe lucru i s'a dat preț bun și el nu l'a vîndut, și mai târȑiũ saũ e silit să 'l deă pe un preț mai mic de cât acel pe care nu l'a primit.

5561 Unul trage să móră
Ș'altul jócă, sê 'nsóră.

A. PANN, II, p. 148. — HINȚESCU,
p. 110.— B. P. HĂȘDEȘ, p. 919.

Veđi a se Nasce.

Arată întimplările vieței.

Unuia îi merge bine și altuia rău, unul se 'mbogăȑesce pre când altul sărăcesce, etc.

5562 * Δ Să mor cu cheful meũ, iar nu cu gustul lor.

N. MATRESCU, *inv. c. Movilița*, J. Putna.

Când unul ne împinge la fapte carĩ ne pot aduce vre-o pagubă.

¹⁾ Totul e mai bun de cât mórtea.

²⁾ Este o iérbă amară pentru mórte.

³⁾ E dureros de a părăsi vieța.

5563 *[△] Cîne a murit erî, sê caesce ađî.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Vrênd sâ arate un timp frumos, față de altul trecut.

5564 Omul după ce móre, atunci darul i sê cunósce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 183.

Numai când móre omul se cunósce ce a fost.

Paloda, ziar XIV, No. 25.

Căci numai după ce móre omul se sting urile și pasiunile,
și fie-care judecă cu ne-părtinire.

5565 [△] Mor întocmai ca tot omul
Și bogatul ca și robul.

G. DEM-TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 113.

Acelaș înțeles ca la No. 5494.

Înțeleptul móre întocmai ca și cel nebun.

ECCLES. II, 16.

5566 *[△] Plóiea și mórtea nici odată sâ nu le chemî.

Semin. Buc. cl. VII, prin P. GÂRBOVICÊNU, prof.

Căci vin singure, nechemate și mai mult în paguba Româ-
nului.

5567 *[△] Pê cine (care) nu 'l lași sâ móră, nu te lasă sâ
traiesci.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 93. —
P. ISPIRESCU, *Leg. I*, 1872, p. 166.
— HINȚESCU, 87. — I. G. VALENTI-
NEANU, p. 8. — AL. DUMITRESCU, p.
124. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiă. — I. MARINESCU, *inv.*
c. Bradu-de-Jos, J. Argeș. — M.
STÂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Me-*
hedinți. — *Semin. Buc. cl. VII prin*
P. GÂRBOVICÊNU, prof. — G. PANU,
în Epoca, An. III No. 356.

Nu'l lăsă sâ móră
Ca sâ te ómore.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 50.

Pě cel ce nu'l lașt să móră, acela te omóră

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 58.

*Nu'l aț lăsat să móră și acum nu te lasă
să trăești.*

HINȚESCU, p. 110.

Să ȋdice pentru cei ce se arată vrăjmași cumpliți către făcătorii lor dē bine (p. 50). — Să ȋdice pentru cei ce supără pē însuși făcătorii lor dē bine (p. 58).—I. GOLESCU.

Οί τεθνηκότες οὐ δάκνουσιν. ¹⁾

Prov. Elin.

Mortui non mordent. ²⁾

Prov. Latin.

Otez un vilain du gıbet il vous y mettra.

Prov. Franc.

Dispicca l'impiccato, impiccherà poi te. ³⁾

Prov. Ital.

*Wenn du Einen vom Galgen lösest, der brächte dich
silber gern d'ran.* ⁴⁾

Prov. Germ.

5568 Nu mē lāsă să mor, că nu te oiū lāsă să trăești.

S. FL. MARIAN, *Trad. Pop.* p. 197.

Acelaș înȋeles ca la No. 5567.

5569 Nicı n'am la ce muri, nicı la ce trăi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 155; III, p. 125. — HINȚESCU, p. 115.

ȋdice cel desnădejduit, și care nu mai așteptă de nicăeri vre-o îmbunătățire a sôrtei lui.

5570 * △ Aș muri, mórtea nu vine,
Aș trăi și n'am cu cine.

N. MACHIDON, *stud. c. Nicoresci, J. Tecuciă.*—G. MADAN, *Poes. Pop. Basarabia*, p. 34 & 62.

Acelaș înȋeles ca la No. 5569.

¹⁾ Morȋli nu mușcă.

²⁾ Idem.

³⁾ Desfă pe cel spınzurat, el te spınzură apoi pe tine.

⁴⁾ Când ai scăpă pe unul de la spınzurătore acela te-ar duce cu mulțumire pe tine acolo.

5571 [△] Cine móre nu mai vine.

Şezdătórea Poes. Pop. I, p. 172.

Odată trăesce omul.

Lungu 'i drumu prin pădure
Dar mai lung pe ceea lume,
Cine móre nu mai vine.

Poes. Pop.

Quand on est mort c'est pour longtemps.

Prov. Franc.

5572 * Cine móre nu mai mişcă.

Dna E. B. MAWR, p. 21. — FR.
DAMÉ, III, p. 76.

1° Acelaş înţeles ca la No. 5571.

2° Cine móre nu mai póte face reû.

Οἱ τεθνηκότες οὐ δάκνουσιν. ¹⁾

I'rov. Elin.

Mortui non mordent. ²⁾

Prov. Lat.

5573 * [△] Cine móre, grópa lui 'şî ('o) astupă.

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 172.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 152.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*,
J. Argeş. — M. STÂNCĂ, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinţi.

* [△] *Cine móre, grópa lui astupă.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulţi, J.*
Covurluiă.

Se dice de omul prins într'un fapt. Cel ce face reû, de reû
are parte.

2° Fie-care datoriile lui împlinesce.

5574 * [△] De ar muri tata ca sa 'i ieû bricégul!

A. PANN, I, p. 103. — HINŢESCU, p.
111. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-*
de-jos, J. Argeş. — M. STÂNCĂ, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinţi.

¹⁾ Morţiî nu muşcă.

²⁾ Idem.

Se ȋce de un om prost, nevoiaș, leneș, precum și de acel care așteptă să prindă locul altuia, sau lucrul de-a gata și prin moștenire.

Se ȋce că-un părinte odată avea un briceg frumos; îl arată copilului său. Acesta, cum din fire sunt copiii rivalitori la tot ce văd, cere bricegul de la tată-său, care 'i răspunde că îl va da când va muri. Dimineța copilul spune mamă-săi acela ce 'i ȋdisese părintele lui, apoi adaogă: *De ar muri tata să 'i ȋeu bricegul.*

5575 *△ De ar muri socru,
Ca să 'i apuc locu!

A. PANN, I, p. 103. — HINȚESCU, p. 177. — I. MARINESCU, *inv. c. Brădu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCANU, *inv. c. Păria, J. Mehedinți.*

Î'ar muri socrul, să 'i ȋeu locul!

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 156.

Veȋi a se Sculă.

Acelaș înȋeles ca la No. 5574.

5576 De ar muri moșul să'î apuc toiagul!

A. PANN, I, p. 103. — HINȚESCU, p. 111.

Acelaș înȋeles ca la No. 5575.

5577 *△ Numai de nu 'i ar muri mulȋ înainte.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulȋ, J. Covurluiă.*

Răspuns ce se dă acelui care laudă pre un oim sciut de rău de totă lumea, sau care 'i este vrăjmaș.

5578 *△ Ai de griă să nu 'ȋi móră mulȋ înainte.

I. S. MARDARE, *stud. c. Cerfesci, J. Tutora.*

Singur îȋ faci rău, cauȋi mórtea cu luminarea, nu te îngrijesci de sănătate.

Păzesce-ȋi pielea ta, nu te îngrijii de-a mea.

5579 *△ N'are să móră a-casă.

GAYR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăȋ, J. Vasluiă.*

Adică se va mărită și dînsa. Se ȋce mai ales când o fată nu vré să ȋea pre unul care o cere, și știm bine că dînsa așteptă pre altul care o iubește.

- 5580 * De muriam eri, ađi nu auđiam . . .
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 159.

Când auđi o veste ne-plăcută, o nerozie, etc.

- 5581 Carle móre, lasa lúmele ; carle viiu, se godaē. ¹⁾
FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 10.

Acelaş înţeles ca la No. 1377.

- 5582 De ca muri ver face pamete. ²⁾
FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 8.

Acelaş înţeles ca la No. 5581.

Dopo la morte farai giudizio.
Prov. Ital.

- 5583 * A muri şi a înviă.
P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 2 & 105.

De bucurie.

Când auđiră de unele ca acestea, unchiăşul şi baba *muriră şi înviară* de bucurie. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 105.

- 5584 * A muri fără luminare.
LAURIAN & MAXIM, II, p. 196.

Adică fără veste. Veđi No. 5512.

- 5585 * △ A muri cu ăile.
GR. JIFESCU, *Opinc.* p. 74.

A muri fără ca să fi fost bine căutat, dintr'o întimplare nenorocită, etc.

- 5586 A murit că i s'a isprăvit ăilele.
A. PANN, III, p. 140.

A murit că n'a avut ăile.
A. PANN, III, p. 157.

Acelaş înţeles ca la No. 5132.

- 5587 * △ A muri ca un câne.
GAVR. ONIŞON, *prof. c. Běrlad, J. Tutova.*

¹⁾ Care móre, lasă numele ; care trăesce, merge în pace.

²⁾ După mórte vei fi judecat.

Singur, părăsit de toți, într'o miserie adîncă.

5588 * \triangle A muri cu porumba 'n cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi supărat.

A MUȘCĂ

Vezi a Pișcă.

5589 * \triangle De cât să muscă omul pe din dos, mai bine mușca 'l de față.

G. P. SALVIU, *inv.* c. Smulți, J. Covurluii.

Când ai ce-va cu un om, să 'i spuî verde în față ce ai de spus, iar să nu 'l vorbesci de rău pe din dos.

5590 * \triangle Se repede, dar nu mușcă.

G. P. SALVIU, *inv.* c. Smulți, J. Covurluii.

Se ȃice de acei care amenință cu bătaia, dar nu fac nimic.

5591 * A mușcă.

A înțepă cu vorba.

MUT

Vezi Bărbat, Dumneȃeu, Mușere, a Ride, Surd, a Tăc, Tăcut.

5592 Mai bine cu muta de cât cu limbuta.

IOND. GOLESCU, *Mss.* I, p. 314 bis.

Bicîuesce limbuția femeilor.

5593 * \triangle După ce e mută
Apoi e și slută.

A. PANN, I, p. 4. — HINȚESCU, p. 116. — I. MARINESCU, *inv.* c. Bradu-de-Jos, J. Arȃș — M. STĂNCĂANU, *inv.* c. Piria, J. Mehedinți.

Se ȃice despre acel care are mai multe cusururi, de pildă prost și urît, sărac și leneș, etc.

5594 Te duci unde a dus mutul iȃpa, și țiganul cȃrlanul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104; II, p. 118. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III p. 165. — HINȚESCU, p. 116.

* *Te duci unde a dus mutul țépa, țiganul cârlanul și surdul róta.*

ALFRED JUVARA, c. Bălăd, J. Tutova.—HRISTICI, c. Buzău, J. Buzău.

* △ *Unde o asvîrlit mutu róta și surdu țépa.*

DUMBRĂVĂ, stud. c. Schineni. J. Tutova.

Să te duci unde a dus mutul țépa.

IORD. GOLESCU, Mss. II, p. 66.

△ *Unde a dus mutul țépa și călugărul baba.*

R. SIMU, inv. c. Orlat, Transilvania, în *Etym. Magn.* p. 2269.

A (se) duce (pre cine-va pe) unde a dus mutul țépa.

G. I. MUNTEANU, p. 121. — BARONZI, p. 44.

* △ *Unde a dus dracul róta și mutul țépa.*

G. P. SALVIU, inv. c. Smulți, J. Covurlui.

* △ *Unde a dus mutul țépa.*

I. MARINESCU, inv. c. Bradu de Jos, J. Argeș. — GR. I. ALEXANDRESCU, Galați, J. Covurlui. — M. CANIAN, J. Iași. — G. P. SALVIU, inv. c. Smulți, J. Covurlui. — M. ALBU, stud. c. Iresci, J. Tutova. — AVR. CORCEA, paroh, c. Coștei, Banat.

Vezi *Surd.*

Adică foarte departe.

Să ție, ca un blăstem, în gluină, către cei ce fug de la noi (GOLESCU) sau pre care'i alungăm.

D-l T. Speranția, în volumul III de anecdote p. 269, întrebuințează această țieală, modificând'o întru cât-va.

Au diable Vauvert.

Prov. Franc.

NĂBĂDAÎE

5595 Tremură de par-că 'l găsește tôte nabadaile.

A. PANN, III, p. 52.—HINȚESCU,
p. 192.

Despre cel fricos.

NĂDUȘELĂ

5596 *△ Nădusala,
Scôte bôla.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș.

Adică munca cu nădușală depărtéză sărăcia (GOLESCU).

Un om, după multă trudă, scôte și el vre-un folos și se adresează unui altuia ȋicând: «Am făcut și eu ce-va, dar sciũ că am muncit. Atunci i se r spunde: Nu sciĩ tu că n dușela sc te b la »

5597 *△ A' l trece naduselile.

G. DEM. TEODORESCU, *Pols. l'op.*
p. 555.

*△ A' l trece o mie de n dușeli.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. V lcea.*

A v rs  multe n dușeli.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sf t.* p. 55;
Rev. Ist. III, p. 233.

A isbuti într'o afacere cu mare greutate și după multă trudă;
a fi lucrat din greũ; a fi p j t ce-va.

Și d'abia că m o mișcă,
Și d'abia m o r sturn ,
P n  ce-o rostogole ,
'N dușelile 'i trece .

Pocs. Pop.

5598 *△ A' l fi trecut naduselile mortei.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. V lcea.*

A fi dat de o mare nenorocire.

A N DUȘI

Veđi a Muncă, Nerod.

NĂJIT

5599 * Δ Își face de năjit.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Coturluiș.*

Caută cértă, bătaie.

Năjitul este o bôlă de urechi caracterisată prin dureri inari și țiuelă saū huelă.

NALT

Veđi *Brad, Inalt.*

5600 * Δ Nalt ca un munte.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubeni, J. Dorohoi.*

Se ȓice:

1° De ómenī fôrte nalți.

2° In rîs de cei mărunței.

5601 * Δ Nalt și cocorat, umblă în picîóre pe sub pat.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubeni, J. Dorohoi.* — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*

Sē ȓice în batjocură de cei mărunței.

A SE NASCE

Veđi *Intuneric.*

5602 * Δ Câte 'n lume nasc, mor tôte.

A. PANN, *Fab. II. p. 77.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Ce nasce móre.

A. PANN, *Fab. II, p. 75.*

Cum ur naste, așa și more. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I. p. 12.*

Veđi *Nascere.*

Tot ce nasce trebue să móră. Veđi A. Pann, *Fab. II, p. 78.*

¹⁾ Cum unul nasce, așa și móre.

Il faut mourir qui veut vivre.

Prov. Franc.

Tutto, che nasce, convien che muoja ¹⁾.

Prov. Ital.

Was geboren, ist vom Tod gewordem ²⁾.

Prov. Germ.

Allir eru feigir fæddir ³⁾.

Prov. Island.

5603 * ^Δ Unul nasce ș'altul móre.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p.287.

Acelaș înțeles ca lu No. 5561.

Așa't lumea trecetóre,
De voinici amăgitóre,
Ca o apă trecetóre,
Unul nasce ș'altul móre.

Poes. Pop.

5604 More nasce, carle va contentu viiu fi ⁴⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unt. I*, p.13.

Materia însuflețită resimte singura plăcerile.

5605 * A fi născut din flori.

M. CANIAN, J. Iași. — Maior P.
BUDIȘTEANU. J. Ilfov.

Acelaș înțeles ca la No. 3071.

5606 * A fi născut în ȕi de lucru.

M. CANIAN, publ. J. Iași.

Veđi a *Facc.*

Se ȕice de omul muncitor.

5607 * A fi născut, iar nu făcut.

G. FUNDESCU, c. *Tirgoviște*, J.
Diavoliști.

A fi de nēm bun, iar nu parvenit.

¹⁾ Tot ce nasce, trebuie să móră.

²⁾ Ce se nasce e câștigat pentru mórte.

³⁾ Tóte sunt născute pentru ca să cadă în mórte.

⁴⁾ Trebuie să nască, care vrea să fie mulțumit.

NASCARE

Vezi *Nebunie, Prostitie*.

NASCERE

5608 * Δ Cine vede nascerea, vede și mărtea.M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriă, J. Mehedinți*.

Acelaș înțeles ca la No. 5603.

NEGRU

Vezi *Cap. X, c. Negru*.5609 * Δ După ce e neagră o (mai) chemă și Năgă.A. PANN, I, p. 4. — BARONZI, p. 56. — HINȚESCU, p. 120. — I. MARI-
NESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Ar-
geș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriă,
J. Mehedinți*.

Se țice despre femeile próste și uríte.

5610 * Δ A se face negru.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

1° De ciudă,

2° De mânie.

NERĂSPUNDERE

5611 • Ne-răspunderea încă e un răspuns.

G. D. MUNTEANU, p. 151.

*Ne-răspunsul încă e un răspuns.*HINȚESCU, p. 121. — Dna E. B.
MAWR, p. 70.Vezi *Tăcere*.Se țice când tăcem la o întrebare ce ni se face. — Vezi
No. 5755.

NEVĂDUȚ

5612 Ne-văduț, ne-audit.

DIM. CANTENIR, *Ist. Ierogl.* p. 173.

Lucrn de mirare, ne-obicinuit.

«Ciudă *neviđută* și precum ȋice ȋicetóreș, *ne-auȋită*, cu cōda în virful capului Camilă eră . — DIM. CANTEMIR.

NEVOIĂȘ

- 5613 Trimite pe nevoiaș
Să 'ȋi slujescă la cevaș,
Dar plăcă și dnpă el
Că nu 'ȋi face în grabă alt-fel.

A. PANN, I, p. 104. — HINȚESCU,
p. 123.

Se ȋice când am pns nn om nevoiaș sañ leneș la vre-o trébă.

Il podestà di Sinigaglia, che comanda e fà da se ¹⁾.

Prov. Ital.

Manda, manda, Pedro, y anda ²⁾

Prov. Span.

Command your man and do it yourself ³⁾.

Oro.v Engl.

Gib dem Buben einen Dreier und thu 'cs selbst ⁴⁾.

Prov. Germ.

- 5614 Pe nevoiașul și leneșul cu o funie să'i legi si p'a-
mîndoi să'i inneci.

HINȚESCU p. 124.

Căci nnul nn pōte și cel de-al doilea nn vrea să muncescă,
ast-fel tot la aceeaș socotělă eși cu amîndoi.

- 5615 *△ Omnl nevoiaș se innecă pe uscat.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 133; II.
p. 86. — HINȚESCU, p. 134. — M.
STĂNCEANU, *inv. c. Pîria. J. Mche-*
dinși. — BARBU CONSTANTINESCU,
Cart. cit., III. p. 15. — I. MARI-
NESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Ar-*
geș.

Se ȋice despre omnl leneș, și când cine-va nn pōte să facă
cel mai nșor lucrn.

¹⁾ Primarul din Sinigaglia, care poruncesce și face singur

²⁾ Poruncesce, poruncesce, Petre și dute (tu).

³⁾ Poruncesce slugei tale și fă singur.

⁴⁾ Dă băiatului un ban și fă singur tu.

- 5616 *[△] Nevoiașul la tôte
Dice că nu pôte.

A. PANN, I, p. 104. — HINȚESCU,
p. 123. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.* —
T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Celui slab tôte i se par cu neputință.

Se ȃice unuia care e trimis să facă ce-va ușor și el spune că nu se pôte.

- 5617 *[△] Nevoiașul și prostul și în ȃiua de Pasci postesce.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Se ȃice unui om care, unde este cinstea mai mare, el face necinste fie prin purtare, fie prin vorbă.

NURI

- 5618 De cāt un car de frumuseȃe mai bine un dram de nuri.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p.
FR. DAMĂ, III, p. 135.

*Maî bine un dram de nuriȃe de cāt un car
de frumuseȃe.*

A. PANN, II, p. 129. — HINȚESCU,
p. 70.

Veȃi *Minte.*

Nurii sunt mai atrăgători de cāt frumuseȃea. Veȃi în poeziile lui Costache Konaki frumoșa poezie intitulată: *Ce este nurul?*

A SE ODIHNȐ

Veȃi *Copac, Gard.*

A OFȚĂ

- 5619 *[△] Omul de n'ar ofȃ
Cu totul s'ar veninȃ.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*,
p. 276. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Omul daca nu și-ar răsbună puțin cu vorba, s'ar bolnăvi.

5620 * \triangle A ofta de la ficați.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Când cine-va oftază de mare durere.

5621 * \triangle A ofta din fundul curului.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Când cine-va oftază din lucru de nimic.

OFTICĂ

5622 Ohtica, sapa și lopata.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108.

Când te îmbolnăvesci de ohtică să 'ți sapi grópa (GOLESCU).

OFTICOS

Vezi Pungă.

OLOG

Vezi Ciung, Vin.

OPĂRIT

Vezi Fript.

5623 Lapte fiert l'a opărit,
Sufă și 'n cel covăsit.

A. PANN, II, p. 15. — HINȚESCU,
p. 87.

* *Care s'uprăsce tu culés, suflă și tu mărcat.* ¹⁾
N. ST. NIJOPOLÉ, *Macedonia*.

Care s'uprești tu lapte, ș'tu mărcat. ²⁾
A. D. MILESCU, *Gaz. Maced.* I, 3.

*Când ne-opărim cu lapte, suflăm până și
tru dală.* ³⁾

ANDREIUL AL BAGAVŪ, *Cart. Aleg.*
p. 61.

¹⁾ Care se opăresc cu ciulama suflă și în iaurt.

²⁾ Idem.

³⁾ Când ne opărim cu lapte, suflăm până și în lapte bătut.

* *Care s'uprêscu tru culêș, suflă și tru mărcăș.* ¹⁾

V. DIAMANDY, *prof. c. Meșora, Arminciu, Macedonia.*

* *S'oporî mósă tu culêș, suflă ș'tu mărcat.* ²⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Bătesa, Epir.*

Vezi a se *Frige.*

Acelaș înțeles ca la No. 5229.

5624 * Δ A rămâne (fi) opărit.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 291. — P. IPIRESCU, *Bism.* I, p. 52. — G. P. SALVIO, *inv. c. Smulți, J. Corurluiș.* — FR. DANÊ, III, p. 156.

Ca opărit.

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* II, p. 47.

Vezi *Fript.*

Adică rușinat, înșelat în așteptările sale, supărat, fără chef.

«Par'că l'ar fi *opărit* cine-va cu apă fierbinte.» — P. IPIRESCU.

ORB

Vezi *Dumnezeu, Făină, Găină, Luminare, Ochiu, Cap. XXI. c. Orb, a Ride, Schiop, Vin, a Vorbi.*

5625 * Δ Orbului de gēba îi spuî că s'a făcut ȃiua (ȃiua) (ȃiua).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 26 & 166; I, p. 86; III, p. 133. — HINȚESCU, p. 137. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriă, J. Mehedinți.* — V. SALA, *dare. c. Vașcoiș-Băresci, Bihor, Ungaria.*

Se ȃice celor ce nu pot saî nu vor să înțelēgă nimic din câte alții îi învață spre bine.

5626 * Δ Orbului de gēba i s'a făcut (i se face) ȃiua (ȃiua).

BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* III, p. 14. — *Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.*

* Δ *Orbuluî de gēba i se face ȃiuo.*

IORD. CĂLIN, *elev, sc. norm. inst. J. Argeș.*

¹⁾ Care să-opărescu cu ciulama suflă și în iaurt.

²⁾ S'opări bătrâna cu ciulama, suflă și în iaurt.

* Δ *Pentru un orb de gēba se face ȕiud.*

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se ȕice pentru cele ne-folositoare. Un om prost, nici de cele mai frumoșe lucruri nu se pōte îndulci.

5627 * Δ *Orbul de nōpte nu se îngrijesce.*

M. STĂNCEANU, *inv. c.* Pîria, J. Mehedinți.

* Δ *Orbul de nōpte nu se grijesce, și udul de plōte nu se teme.*

H. D. ENESCU, *inv. c.* Zamostea, J. Dorohoi. — DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 188.

1° Nu ne îngrijim de ceea-ce nu ne pōte fi de nici un folos, sau nu ne pōte aduce nici o pagubă.

Precum orbul de nōpte nu se grijesce, așa cel pré slab, de cel pré tare nu se siiesce. — DIM. CANTEMIR.

2° Se ȕice de omul sārăc. — J. Mehedinți.

5628 *Orbul trebuință dē masala n'are.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.

Adică când dai, să dai ceea ce e dē trebuință, ca să prință loc (GOLESCU).

5629 * Δ *Orbul când dă de perete socotesce că s'a isprăvit lumea.*

I. MARINESCU, *inv. c.* Bradu-de-Jos, J. Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv. c.* Pîria, J. Mehedinți.

*Orbul când dă de pērete,
Tocmai acē socotesce,
Că lumea sē isprăvesce.*

A. PANN I, p. 82. — IIINȚESCU, p. 155.

*Se îndupēră orbul di muru, și lī se pare că
ma încolo nu este loc. ¹⁾*

M. G. BOJADSCHI, Γραμμ. Ρωμαν. p. 194.

¹⁾ Se lovesce orbul de perate, și i se pare că mai în colo nu este loc (nimic)

Se ȕice:

1° Pentru omul prost.

2° Unuĭ lăudăros care spune că a făcut un lucru mare ce nu 'l mai pot face alȕii, când este cunoscut că el nu este în stare să facă aprópe nimic.— J. Argeş.

F A B U L Ă

Un şoric se nascu tru un canistru, şi nu mânca alta, ma nucl. Se agudi un 'oră şi easă di in canistru, şi cara află alte multe plăşi di gjele, dise: O di minte ci port! eū mindeam, că nu este altă casă afoară di canistrul ámen. — M. G. BOJADSCHI.

5630 Sărută pe órbă (p'a órbă), dar îi caută şi în ochi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105; II, p. 134.— HINŢESCU, p. 137.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeş.

Veđi Sărac.

1° Iubesce un om, însă nu uită cusururile ce le are; se ȕice mai ales despre femeĭ.

2° Servesce-te de un om, însă gândesce-te şi la dinsul şi ajută 'l la pászurile lui. Se ȕice când un oim ajută pre altul şi el nu este ajutat cu nimic.— J. Argeş & Mehedinȕ.

5631 Orbul işi cantă acul în aria cu paele, şi surdul il povăţuesce unde sună.

A. PANN, II, p. 4.— HINŢESCU, p. 137.

Veđi Ac, Surd.

Se ȕice despre cei carĭ nu se pricep la o trébă şi daū altora poveţe.

5632 * △ Orbul de la toȕi, şi de la orb nimeni (nimenea).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 65; III, p. 81.— BARONZI, p. 49.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeş. — *Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GÁRBOVICEANU, prof.*

* △ Orbul de la toȕi, dară de la orb nimeni.

P. ISPIRESCU, *Leg I*, 1872, p. 168. — HINŢESCU, p. 137.— C. DANIELESCU, *c. Scunău*, J. Văĕea.

Veđi Sărac.

Se ȕice:

1° De un om pre care 'l ajută toȕi, şi el nu ajută pe nimeni, când póte.

2° Despre cel sgârcit.

5633 * Di la orbu nu caftă ocîi. ¹⁾

D. DAN, c. *Nevesca*, Macedonia. —
D. A. MILRSCU, c. *Gopești*, Macedonia.

Să nu preținzi de la om de cât ceea ce îți poți da.

5634 * △ Ride orbul de schiop.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. *Mehedinți*. — REINSBERG-DÜRINGSFELD,
I, p. 122.

Vezi Ștotea.

Când batjocura între doi oameni este fără teineii.

Il cieco dice al lusco. ²⁾

Prov. Ital.

Der Blinde spottet des Hinkenden. ³⁾

Prov. Germ.

Giekken vil narre Daaren. ⁴⁾

Prov. Danz.

5635 Orb pe orb povățuind cad amîndoi în grăpă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 29; II,
p. 4. — HINȚESCU, p. 137 — REINS-
BERG DÜRINGSFELD, I, p. 126.

Orb pre alt orb pîrtă și amîndoi cade în grăpă.

Pravila de la Govora, p. 92.

Orb pe orb când trage, amîndoi se poticnesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.

* △ Orb pe orb când trage, amîndoi cad în grăpă.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. *Mehedinți*. — I. MARINESCU, *inv. c. Brađu-de-Jos*, J. *Argeș*.

Orb pe orb când se mîndă, amîndoi cad în grăpă.

ODOBESCU-SLAVICI, *Cart. Cit.*

* △ Orb pe orb când se duc de mîndă, amîndoi
cad în grăpă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

¹⁾ De la orb nu cere ochi.

²⁾ Orbul vorbește (rău) de cel cu vederea slabă.
Orbul ride de schiop.

⁴⁾ Nerodul voește să ridă de nebun.

* Δ *Orb pe orb când se conduc, cad amîndoi în grôpă.*

I. G. VALENTINEANU, p. 30. —
V. HARAB, înv. c. Grivița, J. Tu-
tova. — E. I. PATRICIU, înv. c. Smulți,
J. Covurlui. — Semin. Buc. Cl.
VIII, prin P. GÂRBOVICĂ, prof.

Orb pe orb povățuind, cad amîndoi în mormînt.

Dna E. B. MAWR, p. 95.

Un orb duce pe altul.

KÁROLY ÁCS, p. 84.

* Δ *Duce orb pe orb.*

AVR. CONCEA, paroh, c. Coșteiș,
Banat.

*Orb la orb să 'și da mîna, duoîli grôpa va
să-o află.*

ANDREIU AL BAGAYU, Cart. Aleg.
p. 99.

Să ție pentru cel ce învață pe altul când el nu știe nimic,
adică prost cu prost, amîndoi greșesc (GOLESCU).

Cei proști chiar mai mulți de s'ar sfătui, lor tot în rău le
va eși.

De va conduce orb pre orb, amîndoi vor cădea în grôpă.

Evangel. MATEIU, XV, 14.

Τυφλὸς τυφλῷ ὁδευοῦς ¹⁾).

Prov. Elin.

Cæcus cæco dux ²⁾).

Prov. Lat.

*Qwand in aveule mône in aule, i toumet tous les deux
ès l'fossë* ³⁾).

Prov. Wallon.

Se un cieco guida l'altro, tutti due cascano nella fossa ⁴⁾).

Prov. Tosc.

If the blind lead the blind, both fall into the ditch ⁵⁾).

Prov. Engl.

¹⁾ Orbul călăuză orbului.

²⁾ Orbul călăuză orbului.

³⁾ Când un orb duce pe un altul, cad amîndoi în grôpă.

⁴⁾ Idem.

⁵⁾ Dacă orb duce pe orb, amîndoi cad în grôpă.

Wenn ein Blinder den andern führt, fallen sie beide in den Graben ⁶⁾).

Prov. Germ.

Balai anou balai ban kutulun ulu tchidamoui ⁷⁾).

Prov. Mongo'

5636 Orb pre orb când p^ortă, ore ce va fi?

DIM. TICHINDEAL, Fab. p. 147.

Acelaș înțeles ca la No. 5635.

5637 * [△] In țera orbilor cel cu un ochiu este împ^{er}at.

A. PANN, *Edi.* 1889, p. 79; III, p. 29.—*Abecedar Ilustrat*, p. 27.—C. NEGRUZZI, I, p. 248 —HINȚESCU, p. 185.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 524.—D^{na} E. B. MAWR, p. 2—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covertului*.—V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava*.—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohol*.—I. MARI-NESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*.—V. SALA, *dasc. c. Vășcoiș-Băresci, Bihor, Ungaria*.

* [△] In țera orbilor chioru e (este) împ^{er}at.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*.—*Semim, Buc. cl. VII*, prin P. GĂRBOVICIANU *prof.*

In țera orbilor chioru împ^{er}ătesc.

BARONZI, p. 68.

Intre orbți cel cu un ochiu e împ^{er}at.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

Intre orbți chiorul este împ^{er}at.

I. G. VALENTINEANU, p. 21.—AL. DUMITRESCU, p. 117.

In satul orbilor chiorul poruncesce.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.

* *Pentru orbți chiorul e împ^{er}at.*

DIM. ZANNE, *București, J. Ilfov*.

Intre orbți chiorul împ^{er}ătesce.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 17.—BARONZI, p. 62 —HINȚESCU, p. 137.

⁶⁾ Când un orb duce pe cel-alt, cad amândoi în gropă.

⁷⁾ Cel care e orb nu p^ote duce pe un alt orb.

Pe toți îi aduce róta, un chîor p'un sat de orbi.

HELIAD RĂDULESCU, *Bibl. port.*,
LXV, p. 92.

Vezi Chîor.

Adică între cei dă tot [proști, cel cu puțină minte împără-
rășesce (p. 16); Adică între cei proști cel mai deștept filosof
se arată (p. 17).—I. GOLTESCU.

Între săraci, cel cu o mică avere pare un Cresus; între cei
proști, cel care știe ce-va carte pare un mare învățat, etc.

Are în tot-d'a-una o nuanță ironică, căci arată că acel la care
dăcerea se aplică nu pôte fi ce-va de cât între cei de nimic.

Inter cæcos regnat strabus ¹⁾.

Prov. Lat.

Ἐν τοῖς τυφλοῖς τῶν τυφλῶν λάμῳν βασιλεύει ²⁾.

Prov. Elin.

Au pays des aveugles les borgnes sont rois.

Prov. Franc.

In terra de orbi chi ha un occhio è Rè ³⁾.

Prov. Ital.

In tierra de ciegos el tuerto es rey ⁴⁾.

Prov. Span.

Unter den Blinden ist der Einäugige König. ⁵⁾

Prov. Germ.

Among She blind a one-eyed man is King. ⁶⁾

Prov. Engl.

5638 * ^Δ Când treci prin țera orbilor închide și tu un ochi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176.—
M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. Me-
hedinți.—FR. DAMÉ, III, p. 160.

Când trăiesc printre cei nărași, de sîrg să te prefaci că
împărtășești năravurile lor, căci alt-fel ești huițuit și dispre-
țuit ca unul ce nu le semenă lor. Cam cu acelaș înțeles S-tu
Pavel a dîs: *m'am făcut tuturor tôte, ca pe toți să-i dobîndesc.*

5639 Orbul cu întrebarea a nemerit Brăila.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 28; II,
p. 4.—ILINȚESCU, p. 137.

¹⁾ Între orbi domneșce cel care se uită cruciș.

²⁾ În țările orbilor, chîorul domneșce.

³⁾ În țara orbilor, cel cu un ochi e rege.

⁴⁾ În țara orbilor, chîorul e rege.

⁵⁾ Printre orbi este cel chîor Rege.

⁶⁾ Idem.

* △ *Orbul a găsit Brăila.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*,
J. Argeș. — M. STĂNCERANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinți. — I. G. VAL-
LENTINEANU, p. 36.

Nimeresc orbii Brăila.

V. A. URECHE, *Conv. Liter.* XXI,
p. 1104.

* △ *Nimeresc orbii Suciava.*

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 107. —
M. CANIAN, *publ. J. Iași.* — AL.
LAMBRIOB, *Conv. Liter.* VIII, p. 69.
— I. TRODORESCU, *inv. J. Suciava.*

* △ *Orbul a nemerit Brăila.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I. 1872, p.
168. — FR. DAMÉ, III, p. 160. — M.
CANIAN, J. Iași. — *Semin. Buc. Cl.*
VII prof. P. GÂRBOVICĂNU, — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Vezi *Chior.*

1° Să țiece pentru cei ce nimeresc după multă chibzuire (GOLESCU).

Se povestesc că un orb, având mare dorință a-și regăsi o rudenie ce locuie în Brăila, a plecat pe drum. Lung sau scurt va fi fost drumul, nu se scie, el însă purtându-se bine cu cei cu ochi, a fost călăuzit, când de unul, când de altul, până la Brăila. De atunci ori-care om ce caută mult un lucru, ce de alt-fel eră lesne de găsit, aflându'l mai târziu alții, cari scieau lucrul dar nu voieau să'l spună, îi țiece acest proverb în deridere. — J. Mehedinți.

«-- Bine ai venit sănătos tată. Așa 'i că ne-ai nemerit.

«-- Bine v'am găsit sănătoși, măr băeți. D'apoi vorba ceea : *nimeresc orbii Suciava* și eu nu eram să vă nimeresc?» — I. CREANGĂ.

2° Se mai țiece și când cine-va este trimis într'un loc și spune că nu scie unde este acel loc. Ne învață prin urmare că, cu muncă și stăruință, putem atinge în tot-deuna ținta dorită.

Sciscitantes Trojam pervenere Græci. ¹⁾

Prov. Lat.

¹⁾ Intrebând Grecii ajunseră la Troia.

Qui langue a, à Roma va.

Prov. Franc.

Dimandando si vâ à Roma. ¹⁾

Prov. Ital.

Mit Fragen kommt man durch die Welt. ²⁾

Prov. Germ.

5640 *△ Ce foloseşte orbului obrazul frumos !

A. PANN, III, p. 139.—M. STĂNCĂ-
CEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinţi.*
—FR. DANÉ, III, p. 160.

Se ȃice pentru cele ce nu ne sunt de nici un folos.

Quid cæco cum speculo. ³⁾

Prov. Lat.

Τὶ τυφλῷ καὶ κατόπτρῳ. ⁴⁾

Prov. Elin.

5641 *△ De cât orb şi călare, măi bine schiöp şi pe jos.

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 120 ; III,
p. 112.—IIINTESCU, p. 137.—M.
STĂNCĂCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehe-*
dinţi. —DR. G. CRĂINICEANU, *Conv.*
Liter. XXII, p. 930.—I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeş. —FR.
DANÉ, III, p. 160.—*Semin. Buc. Cl.*
VII, prin P. GĂRBOVICĂ, prof. —
V. SALA, *dascal c. Văşcoiŭ-Băresci,*
comit. Bihor, Ungaria.

1° Măi bine ce-va măi sărac şi sănătos, de cât bogat şi bolnav.

2° De cât un cărturar prost, măi bine un muncitor bun.—

MARINESCU.

3° Despre cei ce se plâng de copii.— A. PANN.

Mieux vaut borgne qu'aveugle.

Prov. Franc.

Mas vale tuerto que ciego ⁵⁾

Prov. Span.

Besser einäugig, als gar blind. ⁶⁾

Prov. Germ.

¹⁾ Intrebând ajungi la Roma.

²⁾ Cu întrebări nemeresci prin lume.

³⁾ Ce va face orbul cu oglindă ?

⁴⁾ Idem.

⁵⁾ Măi bine să fii chior de cât orb.

⁶⁾ Măi bine chior de cât eu totui orb.

5642 Nu orbul, ce cel cu ochi gudeca de vâpșele.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 34.

Pentru acei cari vorbesc de lucruri pre cari nu le pot pricepe.

Parler comme un aveugle des couleurs.

Prov. Franc.

5643 * Δ Orbul cu ochi nu 'i păcat să 'l înșeli.

N. MATEESCU, *inv. c. Movilița, J. Putna.*

Adică pre cel prost.

5644 Orbii și schiopii împotriva s'au pus.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.

Să ȋdice, în bătaie de joc, când se împotrivesc cei mai ticăloși (GOLESCU).

5645 * Δ Orbul a dat de vale.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.—
M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria J. Mehedinți.*

Se ȋdice:

1° Pentru cei ce năvălesc orbesce când găsesce înlesnire, pri-ej (GOLESCU).

2° Când dă norocul peste ȋre-cine.

5646 * Δ Orbul la vedere rivnesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

* Δ Cererea orbului, în mare, e vederea.

VASILE SALA, *dascal, c. Vășcoiș. Bărești, comit. Bihor, Ungaria.*

1° Adică săracul la ceea ce 'i lipsesce (GOLESCU).

«Tot-de-una orbul asupra ochilor, și schiopul asupra piciorilor, și surdul asupra auzului, și hadîmbul asupra întregului obidă are. — DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 69.

2° Se ȋdice în deobște când un om doresce său ceea ce 'i lipsește, său ce nu e de nutra lui.— J. Argeș.

Chioruun istedit nedir? ichi geoz. 1)

Prov. Turc.

1) Cererea chiorului ce este ? Doi ochi.

5647 Căți orbi și schiopi la sfântul Panteleimon.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 37.

*△ *Căți orbi și schiopi la Pantelimon.*

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria J. Mehedinți.*

1° Să ȋce pentru cei ce primesc p  or -ce prost  i sarac. (GOLESCU).

2° S  ȋce ca blestem acelor  meni, cunoscu i ca vr jm    i, ca să albă copii, to i orbi  i schiopi  i mul i ca la Pantelimon.  i ca ora iune acelor preținși prietini, să albă bani, vite său alte lucruri c  i orbi  i schiopi se g sesc la Pantelimon.—M. STANCEANU.

În jos de Bucure i,  i la o mică depărtare de ora , pe marginea r ului Colentina, se  nal  un ospiciu, zidit de familia Ghica,  i în care se primeau odinioară calicii, adică  menii orbi, schiopi, ciungi, etc. Astă- i acest a ed m nt atirná de Eforia Spitalelor civile  i primeşte mai ales b tr ni bolnavi său cari nu mai pot lucra.

5648 • Nu e mai orb dec t cel ce nu vr  să va  .

Dna E. B. MAWE, p. 60.

Se ȋce pentru acel care se face că nu vede lucruri cari se petrec ch r sub ochii lui.

Il n'y a pire aveugle que celui qui ne veut pas voir.

Prov. Franc.

5649 *△ Prinde orbul, sc te-  ochii.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 61.—FR. DAM , III, p. 160.—I. MARI-
NESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Ar-
ge .*—HIN ESCU, p. 137.—LAURIAN
& MAXIM, II, p. 476 & 524.—A.
PANN, *Edit.* 1889, p. 133; II, p.
87.—P. IȘPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
171; *Leg.* p. 106.—K. A. ZAMFI-
RESCU-DIACON, *inv. c.  tiubieni, J.
Dorohol.*—C. NEGRUZZI, I, p. 249.—
Abeced. r. Ilustrat., p. 28.—I. G.
VALENTINEANU, p. 1 .—I. BĂNESCU,
prof. J. Roman.—M. CANIAN, *J.
Ia i.*—E. I. PATRICIU, *inv. c.
Smul i, J. Covurlui .*—M. ST N-
CEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedin i.*—
C. POSSA, *elev. Sc. Norm. c. Humu-
lesci, J. N m u.*—A. COJOCARU,
stud. c.  ifesci, J. Putna.

A prinde orbul (pe orb) și a-l scóte ochii.

G. I. MUNTEANU, p. 122. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 50.

* *Acața orbul și scótili ochii.*

D. DAN, c. *Neresca, Macedonia.* — XENOFONTE CAPSALE, c. *Pirlepa, Macedonia.* — PERI. PAPAHAĞI, *Zweít. Jahres.* II, p. 172.

Adică dă la cel ce n'are nimic, nu poți lua nimic (GOLESCU).

Se dice, mai ales, când un creditor nu are ce lua de la un dărnornic, acesta fiind pré sărac și când ori-ce urmărire ar fi zadarnică.

*Nudo vestimenta detrahere*¹⁾.

Prov. Lat.

On ne peut dépouiller un homme nu.

Prov. Franc.

*Centu latri nun ponnu spugghiari un nudu*²⁾

Prov. Sicil.

*Ein Blinder kann nicht blind werden*³⁾.

Prov. Germ.

*A beggar can never be bankrupt*⁴⁾.

Prov. Engl.

5650 *△ Și el orb de când pămîntul.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

·Acelaș înțeles ca la No. 5649.

5651 *△ Orbul cu picerele și schiopul cu ochii, unul pē altul sa s'ajute.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 101.

Adică unul pē altul cu ce pôte (GOLESCU).

«După ce îmi spune cum frații l-au scos ochii, din pismă, l-am povestit și eu cum mi-a tăiat frații piciorul. Atunci el îmi dice:

«—Știi ce? Aide să ne prindem frați de cruce. Eu am picior, tu ai ochi; să te port în spinare. Eu să umblu pentru tine; tu să vezi pentru mine. Eu știu că p'aci prin vecinătate este o scorpie mare. Cu sângele ei se pôte vindeca ori-ce boală ar fi».—P. IȘPIRESCU, *Leg.* p. 303.

¹⁾ A scóte hainele celui gol (nud).

²⁾ O sută de tâlhari nu pot despuia un om gol.

³⁾ Un orb nu pôte să devină orb.

⁴⁾ Un cerșetor nu pôte rămâne moșuz (dă faliment).

5652 * Δ Nu e orb, dară nici bine nu vede.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 524.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîrîia, J. Mehedinți.*

Veđi *Ochiu*.

Nn e prost, dar nici nn se pricepe a face ce-va bun; se ȑice unui om cȑnd face o micȑ greșelȑ

5653 * Δ A se ține de ce-va ca orbul de gard.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 524.—
BARONZI, p. 46.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*—DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 224.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîrîia, J. Mehedinți.*—
T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* Δ Ca orbul de gard se ține.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 222. — AVRAM CORCEA, *paroli ort. or. c. Coșteiu, Banat.*

Se ȑice:

1° Despre cel ce a apucat un obicei, un învȑț și nu'l pȑăsesce; despre acei ômeni carȑ, din capul lor, nu sunt în stare sȑ facȑ nimic de cȑt dupȑ cum vȑd sau aud pre alȑii.

2° De nnul care ține șirul cȑrȑei, cȑnd e vorbȑ de învȑțȑturȑ și nn e în stare sȑ spue o lecȑie cu propriile lui cuvinte..

5654 * A se legȑ de cine-va ca orbul de gard.

ION AL LUI SBIERȑ, *Pov.* p. 254.

A nn'ȑ da rȑgaz, a se ține într'una de dȑnsul.

«Nu te legȑ de mine *ca orbul de gard*, cȑ nu'ȑ eșȑ bine la capȑt.» — SBIERȑ.

5655 * Δ A se bate ca orbii.

A. PANN, III, p. 23.—HINȑESCU, p. 130. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîrîia, J. Mehedinți.*

Veđi *Orbiȑ.*

1° A dȑ cu putere și fȑrȑ a se uȑȑ unde lovesce. Se ȑice adese-orȑ de bȑrbatul cu nevȑsta, cȑnd se bat în parte.

2° Se ȑice cȑnd cei carȑi se bat se țin mȑi mult de hȑinȑ, cȑci scȑpȑnd orbului din mȑnȑ nn'l mȑi prinde.—I. MARINESCU.

5656 * A dă orb unde-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 524.

Vezi Chior, Chioris, Orbiș.

A intră de-odată; a se repezi fără a ține sémă de pîedice, de greutate, etc.

5657 * A fi orb de minte.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică prost.

5658 * △ A fi orb.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Vezi Ochiu.

A fi fără carte.

5659 * A fi orb de inimă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică ne-simțitor.

5660 * △ A dă cu orba cui-va.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos. J. Argeș.* — FR. DAMĂ, III, p. 160.

A strigă orba cui-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 524.

A respinge cu dispreț, măi ales o cerere obraznică și supărătoare.

A ORBI

5661 * A orbi pre cine-va.

1° A'l împedica de a vedé lucrurile cum sunt, a'l face să credă ceea-ce voim noi.

2° A da cui-va mită aprópe ne-însemnată, ca în schimb să'ți faci treburile pe plac.

5662 * △ A fi orbit de ce-va.

Când vezi un lucru frumos, o ființă desăvîrșită.

5663 [△] Cât să orbesci un șórece chior.

GB. JIPESCU, *Opine*. p. 156. —
A. PANN, III, p. 71.

Veđi a Chior.

Adică fórté puțin. Veđi No. 2538 & 3576.

ORBIRE

Veđi Cap. XIX, c. *Orbire*.

ORBIȘ

5664 A dà orbiș.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfđt.* I, p. 52.

Veđi *Orb*.

A dà cu putere și fără a se uită unde lovesce.

Dà, nene, mulerile *orbiș* de svintă. Nicl că să mai ultă unde dà.» —
P. ISPIRESCU.

A OSTENÎ

Veđi *Muncă*.

5665 Unul te lasă de ostenit, și altul te ieà de odihnit.

A. PANN, II, p. 147.—HINȚESCU,
p. 138.

*Unul el lasa dē ostenit, și altul el ieà dē
odihnit.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 12.

Arată silă piste silă, spre angarare, ca la caii dē poște (GOLES

PĂDUCHÎOS

Veđi a se *Intovărăși*.

PAS

5666 Pasii pripiți,
Îi face greșiți.

HINȚESCU, p. 153.

Veđi *A se Pripi*.

Să ne gândim mult și bine înainte de a întreprinde óre-ce,
căci: *graba strică tréba*.

5666b * \triangle Pasul scurt lungesce vieța.

V. SALA, *dasc. c. Reiuș, comit. Bihor, Ungaria*

Acelaș înțeles ca la No. 5666.

5667 * Pasul
Păzesce nasul.

T. ȘPERANȚĂ, *prof. J. Iași.*

Acelaș înțeles ca la No. 5666.

5668 * \triangle Un pas după altul departe te duce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 12.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCIĂȘ, *inv. c. Piriu, J. Mehedinți.*

Adică ne-stând din lucru încet încet mult înaintezi (GOLESCU).
Micile economii casnice, sau o muncă fără preget te duc la avere.

5659 Măucele corac-i cela de ușa. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I, p. 13.*

O afacere nu se socotesce că e începută de cât atunci când, sfârșindu-se chibzuelile, te apuci hotărît de dînsa.

5670 Face coracu dupa picioru. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter, I, p. 8.*

Nu te întinde peste puterile tale.

Far il passo secondo la gamba. ³⁾

Prov. Ital.

5671 * \triangle A 'și apucă pasu.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A face avere; a isbuti în vre-o întreprindere.

5672 * \triangle A fi scurt în pas.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A isbuti anevoe, aprópe de loc, în întreprinderi.

¹⁾ Primul pas e cel de la ușa.

²⁾ Fă pasul după picior.

³⁾ A face pasul după picior.

5673 * \triangle A fi făcut pasu.

T. BĂLĂŞEL, *inv.* J. Vâlcea.

1° A lua o hotărîre gravă, care poate avea urmări însemnate

2° A se porni la o treabă.

Colea 'n vale la fântână,
Maî asară 'n săptămână,
O țărâncuță română,
C'uu vâscean de apă 'n mână;
Eu veniam p'o cotitură,
Ea venia p'o umbrătură,
Și venia cântând din gură.
Ofl frumos era făcută
Nici tînără, nici trecută
Tocmai cum era, plăcută,
Ca prin inel petrecută.

.
Blestemat să fie ceasu
Când plecat, și făcut pasu,
Să fi căzut, să mi rup nasu
Și să nu 'i mai auz glasul!

5674 * A face un mare pas.

FR. DAMÈ, III, p. 190.

Acelaș înțeles ca la No. 5673 § 1.

4675 * A face cel d'întăiu pas.

FR. DAMÈ, III, p. 190.

A face cele d'întăiu încercări pentru a ajunge la o împăcare,
pentru a face cunoștință cu cine-va, etc...

Faire les premiers pas.

Prov. Franc.

5676 * \triangle A (nu 'i) da pas.

G. P. SALVIU, *inv.* J. Covurluiă.

— T. BĂLĂŞEL, *inv.* J. Vâlcea.

A'î da saū a nu 'î da voie, puțința de a face ore-ce.

«Nu 'i a dat pas de vorbă.»

PĂTIMAȘ

Vezi Doctor.

5677 Patimașul mai bun dohtor.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 58.

Adică cel ce pătimește mai bine cunoște (GOLBESCU).

S N Ó V Ă

O dată un Episcop, chemă la sfânta episcopie pe un preot, bețiv vestit. Cum sosi preotul, episcopu începu, cu cuvânt dulce și blând, a 'l muștră, zicându 'l:

«— Fiule, a intrat în urechile noastre, pe cum, Sfinția-ta, ai darul țeției! Așa e, fiule? — Nu e dar, Prea Sfințe, nu e dar; e patimă la mine!» răspunse preotul strângând giubeaua la pept.

PECINGINE

Vezi Sărdcie.

5678 * Δ A se întinde ca pecinginea (pecingenea, pecingina).

GR. JIFESCU, *Opincar*, p. 122. — P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 83; *Lcg.* p. 270; *Leg.* I, 1872. p. 178. — HINȚESCU, p. 142. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți*. — G. P. SALVID, *inv. c. Smulți, J. Covurlui*. — G. POBORAN, *inst. c. Slătina, J. Ol.*

A se întinde ca o pecingene.

C. NEGRUZZI, p. 292.

1° Se lăsește și se întinde pretutindeni.

«Acum epidemia începuse a scăde în capitală și a se întinde ca o pecingene pe celelalte orașe și sate». — C. NEGRUZZI, *J. Ol.*

2° A vorbi mult.

A se întinde la vorbă ca pecinginea.

5679 * Δ A fi pecingine.

T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A fi om obraznic, care se întinde la vorbă și la fapt, acolo unde nu are drept.

PERDEA

Vezi Cap. VI, c. Perdea.

5680 * A ave perdea la ochi.

FR. DAMÉ, III, p. 203.

A nu vedé, a nu înțelege.

5681 * \triangle A'i lua perdeaua de pe ochi.

G. POBOHAN, *inst. c. Slatina*,
J. Olt

Veđi Cap. VI, c. Perdea.

A'l face să vadă, să pricépa, să înţelégă.

A PIPĂI

Veđi Miez, Necaz, Piuđ.

A PÎRLI

5682 * A pîrli pre cine-va.

1° A'l înşelă.

2° A'l fură.

PÎRLIT

5683 * Pirlit.

Om ticălos, prăpădit; cu desăvirşire sărac.

A SE PIŞA

Veđi Cerb.

5684 * \triangle A pişă tot butuci.

C. NEGRUZZI, I, p. 250.—G. P.
SALVID, *inv. c. Smulfi, J. Covurluiă*.

Veđi a se Căcă.

A fi obraznic şi prost.

5685 * \triangle Nu te pişă în potrive vîntului.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. —
M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinţi*.

Veđi a Scui pă.

Se đice pentru acei carî se vatămă singurî vroind a lovi în alţii.

PIŞAT

5686 * \triangle Pişatul fără beşini (beşini), ca nunta fără lăutari.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 123.—NICOLAE CURIERU, *c. Tînta*,
J. Prahova.—V. FORESCU, *c. Fol-*
ticeni, J. Suciava.

Nu este lucrul cum ar trebui să fie; nu se află ce-va, absolut trebuincios, și a-cărui lipsă se simte.

A PIȘCĂ

Vezi *Limbdă, a Mișcă, Cap. XXI, c. a Pișcă, a Plânge.*

5687 * Δ Pișcă-mă (chișcă-mă), Frăsino!

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J. Suctara.*—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobroiești, J. Vaslui.*

* Δ Chișcă-mă, Frosino, că 'ți dau o după.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

* Δ Brânză cu smântână,
Chișcă-mă, Frăsino!

N. MACHIDON, *stud. c. Nicorești, J. Tecuci.*

1° Se țice la vorbe nepotrivite sau la minciuni.—J. *Suciava.*

2° Ai făcut și tu o glumă, dar n'ai meritu'.—J. *Vaslui & Tecuci.*

3° Adică rabdă. Când unul s'a lepădat de o slujbă bună într'un moment de supărare și în urmă mōre de fōme, i se țice: fōrte bine, ți-ai dat demisia; acum a *pișcă-mă, Frosino*.—J. *Covurlui.*

5688 * Pișcă și mușcă.

FR. DANÉ, III, p. 220.

A înțepă cu vorba.

5689 * A pișcă.

Adică a fură

PIȘCĂTURĂ

Vezi *Cap. XXI, c. Pișcătură.*

A PIȘPĂI

5690 Cine la toți pispăiesce, bucele i se topesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 80.*

Să ȋice pentru pîrîtori ce trăiesc cu pişpăitul, însemnând că pē însuşi ei vatēmă (GOLESCU).

PIŞPĂITOR

Veȋi *Cap. XXI, c. Pişpăitor.*

PLAGĂ

5691 * • Plaga veche sîngeră iute.

G. I. MUNTEANU, p. 31. — HIN-
TESCU, p. 146. — M. STĂNCEANU, *inv*
c. Piria, J. Mehedinȋi.

Veȋi *Rană.*

O veche dnrere îndată se întorce dacă o sgîndăresci. Veȋi la cuvîntul *rană* adevărata ȋicere romînescă.

A PLÂNGE

Veȋi a *Cădă, Copil, Cap. IV, c. Fecior, Inimă, Ochă, Cap. XXI, c. a Plînge, a Ride, Spân, a Trage.*

CREDINȚE

Plînsul este dăruit numai omului. Romînul care a avut să îndure atâtea nevoi și nenorociri, apăsări și umiliri, jafuri și schingiuri, privesce plînsul ca pe o bine-facere dumnezească, ca pe o ușurare a trupului celui mai obiduit, ca pe un bun frate al său.

În popor se crede că, omul:

Dacă plînge și ostézá
Trupu i se ușurézá.

De aceea se rógă:

Cine mi-a lăsat ostatu
Ierte'î Dumneȋeă pécatu,
Că ostatu și cu plînsu
Ușurézá trupușoru.
De n'aș plînge și aș ostá,
Trupu 'n două mi-ar crăpá.

Romînul are nenumărate credinȋe, referitoare la plîns, din care vom reproduce pe cele următóre:

Copilul care plînge în pîntecele mă-si, mare, se face hoȋ vestit.

Cînd un băieȋel pune mărgelile la gât, mare, plînge din lucru de nimic.

Cînd móre cine-va trebne să fie plîns.

Românul ține mult ca, la mărtea sa, să fie plâns de fetele său nurorile sale, de e bătrân, de soție, dacă mōre înainte ei, de fetele mari, dacă mōre ne-căsătorit.

În momentul când iese sufletul cu-l-va, negreșit să 'l plângă cine-va.

În momentul când îl lasă în grōpă, pe mort, trebuie să plângă cine-va.

După ce începe a trage pămînt, pe mort, este oprit de a 'l mai plânge.

La trei zile, la nouă zile, la trei săptămîni și la șese săptămîni, trebuie plâns la mormîntul mortului.

La tōte zile mari: St. Vasile, St. Niculae, St. Gheorghe, St. Ion, S-ta Maria, Sinziene, Ispas, Sâmbetele Moșilor, Joi Marî, etc., trebuie ca morții să fie plânși la mormînt, căci, se crede că plânsul aduce o ușurare sufletului răposatului. Îndată ce termină, preotul, ocolirea bisericeii, cu epitaful, în sēra Vinerii Patimilor, femeile și fetele se reped la mormintele morților, și plâng, pe rînd, la tōte mormintele familiei. Plânsul, din Vine-rea Patimilor, este privit ca fōrte ușurător pentru sufletele morților, căci se plânge, în acelaș timp, când a fost plâns și Dom-nul Christos.— J. Vâlcea.

5692 * Prinde s'plângă ficiorlu ș-li da muma țîța. ¹⁾

ILIE GHIOU, *prof. c. Turia, Epir.*

A se adăoga la No. 3062.

5692_b * Δ Cine pē altul plânge, ochiū lui șē'i (își) scurge.

IORD. GOLESCU, *Ms. II*, p. 81.
— A. PANN, *Edit.* 1889, p. 93.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 153.
— M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți — Semin. Buc. cl VIII*,
prin P. GĂRBOVICĂU, prof.

* Δ Pe altul cine'l plânge, ochiū lui își scurge.

A. PANN, III, p. 109.—HINȚESCU,
p. 128. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

* Δ Cine plânge pentru altu, 'i se scurg ochiū.

I. ANTONESCU, *stud. c. Plăinești*
J. Rimnicu-Sărat.

Arată că, plângēnd de mila altuia, pē înșinc ne vătēmăm (GOLESCU).
Cine cheltuesce pentru altul, punga lui și-o golesce.

¹⁾ Prinde să plângă copilul și-l dă muma țîță.

- 5693 Se-este că vrei ca să me plângi, plânge-te întâi
pre tine. ¹⁾

ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 123.

Se ȋce de acel care plânge pe alȋi când dînsul e mai de plîns.

- 5694 Ma ghini s'ti plîngu, di cât s-mi plîndzi. ²⁾

PER. PAPAHAȚI, *Ziv. Iahr. II*,
p. 167.

Fie-care ține mai întâi la sine.

- 5695 * \triangle Cu plînsul nu se învieză morȋii.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Se ȋce celor cari plîng pré mult.

- 5696 * \triangle Să plânge și ăl (cel) de are
Să plânge și ăl (cel) de n'are.

A. PANN, I, p. 145.—HINȚESCU,
p. 147. -- M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*,
J. Mehedinȋi.

Arată firea lacomă și nesăȋiosă a omului care se tot plânge de ne-avere.

- 5697 De cât să plîng eă, mai bine să plîngă ei.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 166; III,
p. 133.—HINȚESCU, p. 147.

- * \triangle De cât să plîng eă, mai bine copilul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III*, p. 157.
—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J.
Mehedinȋi.

- * Mai bine să plînga ei acum, de cât să p'lîng
eă mai târȋiă.

Dna Z. J. c. Fedeaști, J. Tutova.

Se ȋce când copilul plânge în urma unei pedepse primită de la părinȋii lui.

Il vaut mieux que l'enfant pleure, que son père.

Prov. Franc.

¹⁾ Dacă vrei ca să mă plîngi, plânge-te întâi pe tine.

²⁾ Mai bine să te plîng, de cât să mă plîngi.

Xe megio che pianza i fioi che'l pare. ¹⁾

Prov. Venit.

Es ist besser, das Kind weine, als der Vater. ²⁾

Prov. Germ.

D'er betre sjaa Barnet graata, en Moderi. ³⁾

Prov. Norv.

5698 Plângând c'a rămas cu una
Pierdû și pe cea din mână.

A. PANN, I, p. 145. — HINȚESCU,
p. 160.

Te vaeți de o nenorocire și dai de alta mai mare.

5699 Plânge tot ce aû rîs anul acest.

BERTOLD, *Mss.* 1779 ap. GASTER,
Crest. II, p. 119.

*[△] *Plânge rîsul d'astă-vară.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61. —
C. TEODORESCU, *Sezdt.* I, p. 99 &
103. — LAZĂR ȘĂINEANU, *Basme*, p.
921. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872,
p. 170. — HINȚESCU, p. 162. — Dr
GASTER, *Lit. Pop.* p. 137. — ION
AL LUI SIERA, *Pov.* p. 220. — I.
ARBORE, *ing. J. Buzău.* — I. MA-
RINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos J.*
Argeș — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria,*
J. Mehedinți.

Iși plânge în camară rîsul d'astă-vară.

A. PANN II, p. 140.

Acum plânge în camară
Rîsul ei de astă-vară.

A. PANN, II, p. 143 — HINȚESCU,
p. 146.

Sê Ȋice pentru cei ce sê căiesc cam târȊiû (GOLESCU).

Când un om tótă vara s'a plîmbat, nu a muncit și iérna duce
lipsa, și mai ales pentru fetele carî îndrăgostindu-se, rămân
însărcinate. Aû rîs în vremea dragostei și plâng când le bate
ceasul facerei.

Originea acestei Ȋiceri se află în *Vięța lui Bertoldo.* ⁴⁾

¹⁾ E mai bine sã plângã copiii de cãt tatãl.

²⁾ E mai bine, copilul sã plângã, de cãt tatãl.

³⁾ E mai bine sã veȊi copilul plângẽnd, de cãt mumã-sa.

⁴⁾ VeȊi în volumul I prefaȃ, pag. XXIV & XXV.

VICLEȘUGUL LUI BERTOLD

— Ce face tatul tău, mamă ta, frate-tău și soru-ta?

— Tatul meu dintr'o pagubă face două. Mama mea face unii vecine a sale acee, care alt(ă) dat(ă) nu o va mai fac(e). Frate meu câți găsești, atâtă ucide. Soru-mea *plânge cea ce aș ris tot anul acest(a)*.

— Descurcă'm acest tîlc.

— Tatăl meu poștind să închiadă o cale la câmpu aș pus mărăciuni pe urmă, acei carii ave obicei să mîlărgă pre ace cale, trecînd și pe de o parte de acei mărăciuni și de altă parte, atîta cît unde eră un drum aș făcut dece drumuri. Mama-mea închide ochii unui mahagițrôel, care murise; lucrul ce nu 'l va mai face altă dată. Fărate-meu ședînd la sôre, ucide câți păduchi găsești în cămeși. Soru-me în anul acest(a) s'aș desmerdat cu un ibovnic al ei, și aș purces gre; iară acum plânge durere născerit sale, viind vreme să nască pruncul.— Dr GASTER, *Chrestom.* II, p. 119.

Veđi A. PANN, III, pag. 139—142 ; Sezătórea, I. pag. 99--103. *Fata jitarului*; ION AL LUI SBIERA, pag. 220—224, *Fata pe care n'o întrece nimene în vorbă*; LAZAR ȘĂINEANU, Basme pag. 916 și următoarele *Ciclul fetei istețe*.

5700 S'aș plimbat o săptămână și aș plâns o sută de ani închietați.

Gr. JIPESCU, *Opinc.* p. 132.

Pentru acei carii, pentru o plăcere de scurtă durată, sacrifică o întregă viață.

5701 *△ Să sară ochii cui a plânge.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Adică nu 'mă pare rău, nu 'mă pasă.

5702 *△ A 'și plânge morții.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*

Despre cel care plânge ne-încetat, avînd vre-o durere tainică.

5702b *△ A 'și plânge nămurile.

Acela înțelea ca la No. 5702.

5703 *△ A 'și plânge în pumni.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Arată căința cui-va față de greșela ce a făcut.

5704 *△ A fi plânge-pele.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Adică prost.

5705 * \triangle A fi plânge-pisică

E I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cocurluiă.*

Pentru cel fățarnic.

5706 * \triangle De plângeau lemnele și petrele.

I C. FUNDESCU, *Basme*, p. 51.—
T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Locuțiune, întrebuințată mai ales în basme, prin care se zugrăvesce dușoșia unui cântec, efectul povestirii unei întâmplări nenorocite, etc. Se țice despre cel ce se află într'o stare tristă, peste măsură de rea.

«Cântă un cântec de dor de *plângeau lemnele și petrele.*»—I. C. FUNDESCU.

PLÂNS

Vezi *Morse, Ris, a Vorbi.*

PLÂNSORI

Vezi *Cap. XXI, c. Plângere.*

A SE PLECĂ

5707 Nu mă plec d'aș sci că m'aș tiri cu inima pe pământ.

A. PANN, III, p. 17.—HINȚESCU,
p. 147.

Țice omul îndărătnic și pizmaș.

PLEȘUV

5708 * \triangle Cu pleșuvul când vorbesci
Tigvă să nu pomenesci.

A. PANN, I, p. 5. — AL. DUMITRESCU, p. 119.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriă J. Mehedint.*

*Cu pleșuvul când vorbesci
Tigvă să nu pomenesci;
Căci noi rîdem d'unu, doi,
Și patru-deci rîd de noi.*

HINȚESCU, p. 147.

Vezi *Chel.*

Reamintirea cusurilor sale îi este în tot-dé-una dis plăcută omului.

Il ne faut pas clocher devant les boiteux.

Prov. Franc.

POCITURĂ

5709 Nu te uita 'n pocitura'î,
Ci veđi ce ese din gura'î.

A. PANN, II, p. 139.—HINŢESCU,
p. 148.

*Nu dedea în chip pocitura,
Ci veđi ce'î vorbesce gura.*

A. PANN, *Nastr. Hoge*, p. 11.

Nu după trăsăturile feţei, ci după mintea şi învăţătura lor
trebuie se judecăm ómenii.

S N Ó V Ă

Trecând un paşă odată prin satul lui Nastratin,
Locuitorii îndată toţi ca la un Hoge

vin;
Il rog şi îl poftesc să mERGă la paşa ca deputat,
Socotindu'l de cât dinşit mai procopsit şi învăţat.
Şi paşil să lófăţiseze, ca din partea tuturilor,
Supunerea şi respectul, ca la un stăpânitor.
Mergând el să împlinească cererea ce l'a rugat,
Paşa la chipul şi forma Hogit dacă s'a uitat:
«Dar n'au mai găsit alţi ómenî, paşa către el a ăis,
«Şi pe un măgar ca tine înainte-mî a trimes?
«Pe ómenî, Hoge

ăspunse, la alţi ómenî îi trimit,
«Dar eă ca să viă la tine toţi cu cale

ăă găsit».

A. PANN, *Nastr. Hoge*.

POHOIALĂ

Veđi Pohlea.

5710 *[△] Par' că are pohoieli pe ochi.

FR. DAMÉ. III, p. 240. — *Maior*
P. BUDIŞTEANU, *Bucuresci*, J. Ilfov.

*
Are puhătele'e la ochi.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Se ăice de omul puţin observator care nu vede, nu înţelege
ce se petrece în jurul lui.

Avoir la berlue.

Prov. Franc.

POHLEA

Vezi *Pohoiald*.5711 * Δ A'i luă pohlelele de pe ochi.G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

A'i deschide ochii, a'l face să vadă, să pricépă un lucru.

POTCĂ

Vezi *Ștoted. Cap. XVII. c. Potcă*.

5712 Potca spăimânteză dar nu înfricoșeză.

IORD. GOLESCU, *Mes. II, p. 55.*

Adică cei proști și pociți (GOLESCU).

A PRIVI

5713 Privesce la el.
Și'l scrie la fel.A. PANN, III, p. 111.—HINTȘUCU,
p. 154.

Se ȋice de omul bét.

PUCHINOS

5714 * Puchinos.

Da Z. J. c. *Fedești, J. Tutova.*

Uricios, om de nimic.

PUHĂIALĂ

Vezi *Pohoiald*.

A PUNE

5715 * L'am pus bine.

G. POBORAN *inst. c. Slatina, J. Ol.*

'I-am făcut'o.

A PUPĂ

Vezi *Frumos, Cap. XIII, c. Mueștră*.

C R E D I N Ț E

Românul are următoarele credințe, sau obiceiuri, privitoare la pupat:

Nu trebuie să pupi copilul în cefă căci, mare, devine neascăltător, întorce cefa.

Părinții își arată dragostea către copiii lor, pupându-i pe obraz.

Copiii dovedesc respect și dragoste părinților lor, pupându-le mâna dréptă.

Preotului îi dovedesci respect pupându-i mâna dréptă când te întâlnești cu dînsul.

Nevasta dovedesce respect și supunere bărbatului ei, pupându-l drépta după cununie, în biserică, în fața poporului.

Când dorești de cine-va, dus departe, ori mort, îi pupi deosebitele obiecte rămase.

Iconele și alte lucruri bisericesti, se pupă în semn de respect.

La dîle mari și la lăsături de posturi, copiii sărută mâinile părinților, vecinii, între ei, se pupă cerându-și iertare de greșelă.

Mortul, înainte de a se lăsa în gropă, se pupă pe mână și pe obraji de rude și prieteni.

Nu e bine să pupi dobitocele, căci mor, ori le sfășie jîgăniile.

T. BĂLĂȘEL, *inv.*

5716 * Δ Te pupă în bot și 'ți ieă din pungă tot.

A. PANN, *Ediție* 1889, p. 104 ;
II, p. 133. — IIINȚESCU, p. 156. —
H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J.
Dorohoi.

A sărută în bot și a luă tot.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1060.

A pupă pre cine-va în bot și a'i luă din pungă tot.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 849.

A linge pre cine-va în bot ca să'i pape tot.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar* p. 89.

* Δ *Pupă'l în bot și'i ieă tot.*

IOAN. GOLESCU, *Mss.* II, p. 55. —
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-joz*,
J. *Argeș*.

Pupă'l în bot și papă tot.

I. CREANGĂ, *Prov.* p. 118.

Pupă pe român în gură, și îi ieă din pungă tot.

HELIADÉ RĂDULESCU, *Bibl. port.*
LXV, p. 122.

Vezi *a Sărută*.

Să ție pentru cei ce cu mângăierea te despõe (GOLESCU).

- 5717 * Fugi de cel ce pupă în bot, că îți ieă din pungă tot.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872. p. 180, *Rev. Ist.* III, p. 384. — HINȚESCU, p. 64. — ARTUR GOROVEI, c. *Folticeni*, J. *Suclava*.

Acelaș înțeles ca la No. 5716, sub formă de povață.

- 5718 Pupă-mă, leleo, în spate, numai mai dă departe, ca săn'aib dă tine parte.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 55.

Să ție pentru cei ce nu'i vrem să 'i vedem dă aprôpe (GOLESCU).

- 5719 * A se pupă în gură.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 849.

A se avé, a se înțelege bine.

- 5720 * \triangle A se pupă în bot.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104; II, p. 133. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 849. — HINȚESCU, p. 156.

Acelaș înțeles ca la No. 5719, în mod ironic.

- 5721 * A nu mai pupă ce-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 849.

A nu mai căpătă, a nu mai întâlni.

«Nu mai *pupă* tu așa om.»

PUPAT

- 5722 * \triangle Dă pupat, dă sarutat,
Popa nu ne dă păcat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 94.
I. MARINESCU, *inv. c. Piria*, J. *Mehedinți*. — M. STĂNCEANU *inv. c. Bradu-de-jos*, J. *Argeș*.

De pupat
Nu e păcat.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 850.

1° Arată cele ușore greșeli (GOLESCU).

2° Fapta, iar nu vorba constituie păcatul.

A PURTĂ

Vezi *Icônă*.

5723 A fi tot purtat pe sus.

A. PANN, II, p. 5.

A fi resfêțat, căutat cu mare îngrijire.

PUȘCHIE

Puschelele sunt nisce beșicuși dureroase ce se fac pe dungele limbei de către păreții obrazului. Ele să tămăduie pria următoarea întrebare ce trebuie s'o facă mezinul celui bolnav de pușchiea.

— Ce ai pe limbă?

— O pușchiea.

— Ptiu, amu să chee!

Pușchelele se fac din cauza blăstemurilor celor răi la gură; numai ce-l auți blăstămînd: «Puschele pe limbă-ți cât bulughenele». — M. LUPESCU, *Sezăt.* II, p. 130.

5724 * Puschie (pusche, puschea, pusteaa) pe limbă ('ți).

A. DE CIHAC, *Dict. Etym.* I, p. 224.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 276, 410, 677, 899, 963, 974, 1178, 1376, 1585 — Dna Z. J. c. *Fedești*, J. *Tutora*. — FR. DAMĂ, III, p. 302.

Adică să'ți iêsă puschie pe limbă. Se ȃice celui care ne proocesce ce-va rêu sau dispăcut.

MÂNDICA. — Tot aici ești? da tuȃi, măi omule, că, de te-a găsi Grecul, te tate bucăți.

PAPĂ-LAPTE. — *Fuschea pe limbă'ți...*Kir *Zuliaridi*, p. 1178.

PUTERE

Vezi *An*, Cap. IX & XVII,
c. *Putere*, *Tinăr*, *Vulpe*.

5725 Daca n'ai putere nu întărită gâlcévă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 100; II, p. 68.

* *Daca (de) n'ai putere nu căută gâlcévă.*

Dna E. B. MAWR, p. 20.—I. BĂNESCU, *prof.* J. *Roman*.

Daca nen'ai puterintă, la ce (maț) chichireză gâlcéva? ¹⁾

A. PANN, I, p. 128. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 177; *Rev. Ist.* III, p. 154.—HINȚESCU, p. 157.
--*Buciumul (ziar)* No. 250.

¹⁾ Cum a ȃis țiganul.

Nu te légă vër 'nă órdă la țe nu 'ți éste în putére. ¹⁾

ANDREI AL BAGAYU, *Cart. Aleg.*
p. 123.

Veđi *Cap. XVII, c. Putere.*

Fii modest, dacă ești slab, și nu te apucă de treburi pre cari nu le poți duce la un bun sfârșit, lipsindu 'ți mijlócele trebuincioase.

5726 [△] Când puterea se sfârșesce,
Inima la ce slujesce.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 25.

Dice omul la bătrânețe cu mare părere de rău.

5727 Nu 'ți este puterea
Cât îți este vrerea.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 75; III,
p. 101.

Voința omului întrece adese-ori puterile lui.

5728 * [△] A fi om cu putere.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi om bogat. Prin deosebire cu: *a fi om în putere* adică, om puternic, tare de vină.

A nu avé putere = a fi sărac.

5729 * [△] A avé puterea țințarului.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi slab, nevoiaș.

A PUȚI

Veđi a Miroși.

5730 * [△] Nicî nu pute, nicî nu miróse.

I. MARINESCU, *inv.* c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.— M. STĂNCEANU, *inv.* c. Pîria, J. Mehedinți.

1° N'are nicî o înseminătate; nu 'i pasá.

2° Se potrivește ómenilor cari nu fac nicî bine, nicî rău, cari nicî muncesc nicî nu se lasă de tot lucrul, nicî să sfădesc, nicî sunt pacinici, etc.

¹⁾ Nu te lega vre odată la ce nu 'ți este putere.

- 5731 * Nici nu 'i pute, nici nu 'i mirôse.

D-na Ec. Z. c. Bêrlad, J. Tutova.

Se ice despre omul care vrea să se arte ne-vinovat, străin de o faptă rea.

- 5732 *  Pute, pute,
Că 'i din bute;
Dacă-ar fi din poloboc
i-ar crni nasul din loc.

C. MANOILESCU, *elev. Scol. Inst. c. Cosmesci*, J. Vaslui.

Cnd unul s'a mpuit într'o adunare.

- 5733 * Pute locul sub dnsul.

Maior P. BUDITEANU, *Bucuresci*,
J. Ilfov. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Se ice de omul lene i trndav.

- 5734 *  i pute i urma.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smuli*, J. Covurlui.

Acela neles ca la No. 4986.

RACILĂ

- 5735 *  A av racil (rahil) la inimă.

GR. JIPESCU, *Rur. Ora* p. 112.
— D-na Z. J. c. Fedesci, J. Tutova.

Adică vre-o suprare.

RANĂ

Vei Deget, Lc, Mucre, Oet,
Plagă.

- 5736 *  Obrintl rnii de pre margini se cunoce.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 331.
— M. STANCEANU, *inv. c. Pira*, J. Mehedini.

După semnele feii se cunoce inima omului, după trai averea, mai ales cnd a stat mai bine i începe a sărăci.

5737 * Δ Rana deschisă anevoie se vindecă.

I. G. VALENTINEANU, p. 10. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș. — M. STĂNCEANU, *înv. c. Piria*, J. Mehedinți.

*Rana dacă se deschide
Anevoie se închide.*

A. PANN, I, p. 60. — HINȚESCU, p. 159. — D^a E. B. MAWR, p. 45.

Rēul, greū se vindecă și greū se uită.

Llaga renovada lastima algun tanto mas. 1)

Prov. Span.

Piaa renovada superat sa passada. 2)

Prov. Ital.

Alte Wunde soll mann nicht aufreissen. 3)

Prov. Germ.

5738 * Δ Rana veche ușor sângerază.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți*, J. Covurluiă.

Veđi *Plagă*.

Acelaș înțeles ca la No. 5691.

5739 Rana obrintindu-se, și patima invechindu-se, a se vindecă cu nevoie va fi.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 274.

Veđi *Plagă*.

Se curmăm certurile năstre cât de repede.

5740 * Δ Rana trebuie vėđută ca sa'i dai peste lėc.

V. FORESCU, *c. Cernđuși*, *Bucovina*.

Nu se pőte tămădui rēul fără a i se cunősce pricina.

5741 * Δ Rana ce nu sė vede, aceea mai grea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș. — M. STĂNCEANU, *înv. c. Piria*, J. Mehedinți.

Adică patima ce nimeni ți-o scie (GOLSCU).

1) Rana reînnoită e mai rea de cât cea d'întăi.

2) Idem.

3) Rana veche nu trebuie sgândărită.

5742 * Unde vede rana, acolo ca musca să lipesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 13.

Să ȋce pentru cei rău năraui spre supărare, și pentru cei spurcați (GOLESCU).

5743 Până ce rana te ustură, nu poți uita cuțitul ce te-a rănit.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II p. 60.

Adică răul nu se uită până nu se vindecă (GOLESCU).

5744 Rana cât de mică, dacă nu 'ngrijesci de ea, curind se face mai rea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61.

Adică răul cât de mic, dacă nu'l depărtezi din vreme, mai mare și mai greu se face (GOLESCU).

5745 * Δ Rana se vindecă dar semnul rămâne.

V. ALEXANDRI, & LASCAR ROSETTI, *Mss.*—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*—M. STĂNCĂNU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

1° Urmele răului sunt neșterse.

2° Se ȋce când un om cheltuesce multe parale într'o chestie ne-omenosă. El a scăpat dar a rămas sărac.—J. Argeș.

5746 * Δ Rana de cuțit se vindecă lesne, da cea de la inimă nici odată.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurlui.*

Ca se arate că cine-va păstrează răbunarea.

5747 Iți câni arana 'ș-lindzi.

PER. PAPAHAGI, *Zveit. Iahres.* II, p. 164.

Fie-care îngrijesce de dînsul.

5748 * Δ Bun de să'l pui la rană și să te (se) vindece.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453; III, p. 378.—B. P. HĂȘDEU, *Columna lui Traian*, VII, p. 369.—*Conv. Liter.* XII, p. 216.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*—T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

¹⁾ Fie-ce căne rana 'și linge.

* *E bun de pus la (pe) rand.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 939;
Conv. Lit. III, p. 246.

S'o puî la rand.

DA SOFIA NÂDEJDE, *Nov.* p. 123.

* Δ *E bun să'l legî la rand.*

P. SALVIŢ, *inv. c. Smu'lî, J. Covurluiă.*

* Δ *Î (e) să'l lipescî la rond.*

S. MIRĂILESCU, *Sezdătorea*, I, p. 218.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursuceni, J. Covurluiă.*

Vezi *Bubă*.

Se dice pentru cei blândi și buni la suflet, arătând bunătatea lor.

A SE RĂTĂCÎ

5749 Cel ce se rătăcesce înapoi se întorce și nici odată ajunge.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 77.

Adică cel ce umblă încóce și încolo, fără nici o ispravă, nici odată înainteză (GOLESCU).

A SE RĂCÎ

5750 * Când s'o răci nu se mai încălîdesce.

Dra P. LUZZATTO, *Iași, J. Iași.*

Când odată se supără, nu se mai împacă.

RĂCORÎ

5751 * Δ A apucă răcorile pre cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ot.*

A se îngrozi.

5752 * Δ A băgă în răcori pre cine-va.

A'î speria.

A SE REPEȘI

Veți a Mușcă.

- 5753 *^Δ Tocma când s'a repeșit
Și lumea s'a isprăvit.

A. PANN, I, p. 82. — HINȚESCU,
p. 160. — I. MARINESCU, *inv. c.*
Bradu-de-Jos, J. Argeș. — M. STĂN-
CEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Veți Fugă.

Se ȋce de acel care se apucă de o trébă în afară de vreme
și pré târȋiũ, cum s'ar măi ȋce: la spartul târgului.

RĂSFUG

- 5754 * A dat răsfigu în ei.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

I-a lovit strechea; nu măi stă la un loc

A RĂSPUNDE

- 5755 * A nu răspunde este un cuvint: da.

D. DRĂGUESCU, *Bucuresci, J. Ilfov.*

Cine tace, primesce. Veți No. 5611.

Qui ne dit mot, consent.

Prov. Franc.

- 5756 A răspunde cam în doi perı.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 187.*

Veți Vorbă.

Intr'un mod ne-hotărit, cam cu două înȋelesuri. Veți Cap.
VI, c. Păr, origina acestei ȋceri.

RESPUNDERE

- 5757 Răspunderea môle frânge mânia și trestia înduple-
cată de vifor nu se frânge.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl. p. 56.*

*Cuvintul împotriva sabia ascute, țardă răspun-
derea lînd frânge mânia.*

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl. p. 242.*

Veți Răspuns.

Arată puterea și folósele blândeței. Se ȃice când pe un om supérat, cu vorbire próstă mai réu îl superî.

RĂSPUNS

VeđI *Intrebare, Răspundere, Tăcere.*

5758 * △ Răspunsul blând înlătură mânia.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Píria, J. Mehedinți.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 5757.

Răspunsul blând înlătură mânia, ér cuvîntul aspru întărită mânia.

Prov. SOLOM. XV, p. 1.

5759 * △ A răsufilă în fund.

G. PONORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

A goli óla cu vin, a fi bét.

RĂŢ

VeđI *Bóla.*

5760 △ Unde coptoresesce răŢ.

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 161.*

VeđI *Bubă.*

Unde e grăŢtatea, nodul chestiunei.

A SE REZEMĂ

VeđI *Stilp.*

A RÎDE

VeđI *Clob, Copil, Drac, a Gădila, Glas, Intind, Mustafă, Ras, Nebun, Nerod, Ochii, Orb, a Plănge, Pumn, Şiocă, Spân, Tinér, Virgă.*

5761 * △ Ride om de om și dracul de totî.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 3; I, p. 7.* — I. G. VALENTINEANU, *p. 19* — V. FORESCU, *c. Folticeni J. Suc ara.* — BARONZI, *p. 56.* — HINȚESCU, *p. 130.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamosten, J. Dorohoiă.* — *Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GÂRBVICEANU, prof.*

* Δ *Rîdem unu de altu și dracul dă toți.*

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Unul dă altul rîde și dracul dă toți.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 13.*

Unul dă altul rîdem, și dracul dă noi toți.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 440.*

* Δ *Rîde de toți și dracul de el.*

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J. Suciava.*

* Δ *Rîdem de unul, doi
Și (în urmă) dracul de noi.*

Semin. Buc. cl. VIII, prin P. GÂRBOVICĂNU prof.

Vedî Orb.

Ne arată să nu ne batem joc unul dă altul (GOLESCU).

Să țină despre cei ce rîd de alții și nu se vîd.

«Pute că acesta-i vestitul Ochilă, frate cu Orbilă, vîr primar cu Chitorilă, nepot de soră lui Pîndilă, din sat de la Chitilă, peste drum de Nimerilă; ori din tîrg de la Să-l-cați, megiaș cu Căutați și de urmă nu-i mai dați. Mă rog unu-i Ochilă, pe fața pămîntului, care vede toate și pe toți alt-fel de cum vede lumea cea-l-altă; *numai pe sine nu se vede cât e de frumușel*. Parcă-i un boș-chilimboș, boșit, în frunte cu un ochi, numai să nu fie de deochi.» — I. CREANGĂ.

5762 * Δ *Noi rîdem de unul, doi,
Și patru-șeci rîd de noi.*

A. PANN, I, p. 5. — HINȚESCU, p. 147 & 161. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

*Rîdem de unul, doi
Și o sută rîd de noi.*

I. M. RIURĂNU, *Dat. Cvp. 96.*

* Δ *Noi rîdem de doi și patru-șeci rîd de noi.*

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubieni, J. Dorohoi.*

Noi rîdem de unul și de altul, iar alții rîd de noi.

I. G. VALENTINEANU, p. 80.

Acelaș înțeles ca la No. 5761. Se ține mai ales când batjocura între doi oameni este fără temei.

5762^b * \triangle Ride mucea de căcăcea și de amîndoi bată'l crucea.

AVR. CORCEA, paroh. ort. or. c. Coșteiș, Banat.

Acelaș înțeles ca la No. 5762.

5763 Să nu riști de oameni sluși,
De orbi, de schiopși și de muți;
Ci când vezi așa calici,
«Dă-mne feresce» să ții.

A. PANN, II, p. 15.— HINȚESCU, p. 129.

Vezi a Schiopșetă.

Trebue să fim simțitori la nenorocirile altora.

5764 Nu trebue să rîdem de zidirea lui Dumnezeu.

A. PANN, II, p. 138.— HINȚESCU, p. 161.

A ride de om este a ride de Dumnezeu care l'a făcut.

5765 * \triangle Nu ride de alții, uită-te la tine.

M. LUPESCU, inv. J. Suciava.

Căci nu e om fără cusur.

5766 * \triangle Să nu riști de nimene nici-odată, căci risul îți cade în vine.

H. D. ENESCU, inv. c. Zamostea, J. Dorohoiș.

* *Să nu riști de nimene, căci risul îți cade în nas.*

Da Ec. Z. c. Bêrlad, J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 5765.

5767 \triangle Cine ieă în ris pe altul singur se face de ris.

V. FLOREA, Câmpulung, Bucovina, în Ornît. I, p. 177.

Acelaș înțeles ca la No. 5766.

5768 **Di țe aridzi, nu ascachi.** ¹⁾

PER. PAPAHAGI, *Zveit. Iahres.* II,
p. 151.

Acelaș înțeles ca la No. 5767.

5769 * Δ **Cine ride la urmă, ride mai bine.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 172.
— HINȚESCU. p. 161.— Dna E. B.
MAWR, p. 53.— H. D. ENESCU, *inv.*
c. *Zamustea*, J. *Dorohoi*.— I. MA-
RINESCU, *inv.* c. *Brad-de-Jos*, J.
Argeș.— M. STĂNOEANU, *inv.* c. *Priva*,
J. *Mehedinți*.— *Semin. Buc. Cl. VII*,
prin P. GĂRBOVICIANU, *prof.*— V.
SALA, *dasc.* c. *Vășcoi-Băresci*, co-
mit. *Bihor*, *Ungaria*.

Cine rîde la urmă, rîde mai cu folos.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 36.

Ride mai bine, cel ce rîde mai în urmă.

I. G. VALENTINEANU, p. 34.

Se ȋice, ca amenințare, celui care rîde de noi său de un al-
tul, arătându 'i că va veni vremea să ridă și alții de ȋinsul.

Rira bien qui rira le dernier.

Prov. Franc.

Ride bene chi ride l'ultimo. ²⁾

Prov. Ital.

Wer zuletzt lacht, lacht am besten. ³⁾

Prov. Germ.

Better the last smile, than the first laughter. ⁴⁾

Prov. Engl.

5770 * Δ **Ride și legă, plînge și deslegă.**

E. I. PATRICIU, *inv.* c. *Smulți*, J.
Covurluiă.

1° Legând ce-va să cauți să legi așa de bine în cât mai bine
să te necăjești la deslegat, de cât să se deslege singur aducên-
du'ți ne-ajunsuri.

2° Se mai ȋice și despre căsătorii.

¹⁾ De co ridi, nu scapi

²⁾ Ride bine cine ride cel de pe urmă.

³⁾ Cine ride la urmă, ride mai bine.

⁴⁾ Mai bine col din urmă ris, de cât primul ris.

5771 Cine-o ride gura i s'o'ntinde.

IORD. GOLESCU, *Mes* II, p. 79.

* \triangle *Cine ride gura 'și întinde.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 159; III, p. 128. — HINȚESCU, p. 161. — P. IAFIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 154; *Leg.* I, 1872, p. 176. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCĂȘANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — *Semin. Buc. cl. VII, prof. P. GĂRBOVICĂȘU.*

Ne învață să nu ridem de alții (GOLESCU).

Acest proverb este mângâierea și răspunsul celor expuși la vre-un ris care-i supără.

5772 * \triangle Ride-ți, ride-ți si purceaoa mórta în cosar.

I. ARDOR, *ing. J. Buzău.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

* \triangle *Ride-ți, ride-ți și purceaoa mórta în cocină.*

M. STĂNCĂȘANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.* — C. C. BUNGEȚIANU, *stud. c. Cosorêș, J. Mehedinți.*

* \triangle *Lui îi vine a ride și purcica mórta în coșar.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursuceni, J. Covurlui.*

* \triangle *Ride... dar scrófa'i mórta.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

* \triangle *El ride și purceaoa mórta în coteș.*

Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GĂRBOVICĂȘU, prof.

Se ȝice celor ce la adunări se veselesc fără să se gândească, sau că duc lipsa a multor lucruri trebuincioșe, sau că li s'a întâmplat vre o pagubă, vre o nenorocire după carî unîi sciũ dar nu 'și bat capul, iar alții nu sciũ ce'i așteptă.

5773 * \triangle Ride ca mirele cel surd.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursuceni, J. Covurlui.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — N. MACHIDON, *stud. c. Nicorești, J. Tecuci.*

Când unul ride, ca un prost, fără să scie de ce ride, despre ce e vorba.

- 5773^b *[△] Pentru 'un lucru de nimica,
Ride baba de se strică.

G. MADAN, c. *Trușeni*. *T. Chișineu, Basarabia*.

Acelaș înțeles ca la No. 5774.

- 5774 *[△] Ride ca nebunul când ești vede (bate) curul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62, *Assem.* p. 150.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinț.*

Se dice pentru cei ce rîd fără vreme și piste măsură (GOLESCU); fără ca risul să'și aibă locul.

- 5775 *[△] Ride Tanda dă Manda.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 63.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*.

Ride unul de altul, ca Tanda de Manda.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Assem.* p. 150.

Adică cel scârbos dă cel scârnav, cel mucos dă cel urduos, cel trențeros dă cel dăspuiat și c. l. l. (GOLESCU).

- 5776 *[△] Ride rupt de cârpit.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*, J. *Vaslui*.

Acelaș înțeles la No. 5775.

- 5777 Ride unul de altul în parte,
Și fie-care are un rêvaș în spate.

HINȚESCU, p. 161.

Vezi *Rêvaș*.

Acelaș înțeles ca la No. 5776.

- 5778 Vreme e a ride, vreme e a plînge.

A. PĂNĂ, III, p. 7.—HINȚESCU, p. 208.

Vezi *Ris*.

Se dice când se face ore ce în afară de vreme. Acastă qicere se trage din *Eclesiast*, unde se găsesce întocmai.

5779 * Ađi și ride, ađi și plânge.

ILENA OLARU, c. Crângu, J. Tutova.

Veđi Rîs.

Se ȑice pentru acei cari într'un ceas trec de la veselie la in-tristare.

5780 Cine astă-ȑi ride, mâine plânge, că vremea e ne-statornică.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 440.

Fericirea ca și nenorocirile sunt trecătoare. Arată firea schim-bătoare a lucrurilor.

Tel qui rit Vendredi, Dimanche pleurera.

Prov. Franc.

5781 Ride ca un copil, și când nu e dă rîs.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 150.

Veđi Copil.

Se ȑice pentru cei ce rîd fără vreme.

5782 ^ Ȓi vine a ride și eă abea ȑiă.

G. P. SALVIU, *Inv. c. Smulȑi, J. Covurluiă*

Când unul sburdă de bucurie, pre când altul nu mai pôte de necaz și de supărare.

5783 * ^ A'l ride si căni.

E. I. PATRICIU, *Inv. c. Smulȑi, J. Covurluiă*.

Arată batjocura pre care a primit'o cine-va de la un altul.

5784 * M'ar ride și ciorile de pe gard.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 942.—
Dna ECAT. Z. c. Bărlad, J. Tutova.

Se ȑice când nu vroim să facem un lucru care ni se pare că me-ar face de risul lumii.

5785 M'ar ride si curcile.

Veđi Rîs.

Acelaș înȑeles ca la No. 5784.

5786 * ^ A ride mănzesce.

ILENA OLARU, c. Crângu, J. Tu-tova.—I. MARINESCU, *Inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — G. P. SALVIU, *Inv. c. Smulȑi, J. Covurlui.*

Veđi Rîs.

1° Când riđi și plângi tot de odată.

2° Când cine-va ride pré tare. — J. Argeș.

Să nu riđi mănzesce, adică: să nu plângi acuși. Se ȑice ca amenințare.

5787 * Când ride, sórele răsare.

A. PANN, III, p. 13.—HINȚESCU,
p. 161.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I,
p. 458.—FR. DAMÉ, III, p. 338.

1° Atât de veselă și plăcută îi este fața.

2° Toți se înveselesc împrejurul lui.

5788 * A'i ride ochii.

A ride în ochi.

G. POBORAN, *inv.* J. Olt.

A fi bucuros, vesel; a privi cu plăcere.

A RIDICĂ

Veđi a *Ardică*.

5789 * Δ A'l ridică în slava cerului.

A'l lăudă fórte mult.

Elever quelqu'un aux nues.

Prov. Franc.

5790 * Δ A'l ridică (cu totul).

A luă pre cine-va dintr'un loc, împreună cu averea sa.

5791 * Δ Ridici, ridici,
Până te strici

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Celor ce se ostenesce peste măsură.

5792 * Δ A ridică un sac cu pae.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se ȑice celor nevoiași.

5793 * Δ Par'că ar fi ridicat bușteni (la bile).

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se ȑice celui ce se vaetă de ostenélă din fie-ce lucru.

RÎGÂITURĂ

Vezi Cap. XIX c. Rigditurd.

RÎIE

Vezi Capră, Datorie.

5794 Cine scarpină rîia altuea, răcoresce pe a lui.

Bertoldo apud GASTER, Iat. Pop.
p. 211.

Cine trăesce cu cei rîi, rîu sî face ca și dinșii.

5795 Carle are scrabu, more se cessi. ¹⁾FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 9.¹⁾ Se dice despre acei ce se plîng că sunt acușați, într'un mod pieđiș, de fapte pre cari în adevăr le-au săvîrșit.²⁾ Acelaș înțeles ca la No. 2179.*Qui se sent galeux se gratte.**Prov. Franc.**Chi ga roгна se la gratti. ²⁾**Prov. Triest.*5796 * ^Δ Sî ține ca rîia de om.IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 222.—I. CREANGĂ, *Amint.* p. 28.
—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-*
jos, J. Argeș.—M. STĂNCĂNU, *inv.*
c. Pîrîa, J. Mehedinți.^Δ *Nu se curățî (scapî) de dinsul (el) ca de*
*rîie (rîe).*P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p.*
178.—HINȚESCU, p. 45.—*Sezdtorea,*
*II, p. 70 & 159.** ^Δ *A fi ca rîia.*T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Vezi Datorie.

Se dice despre omul de care nu poți scăpă, care nu'ți da pace.

«Atunci dăruind Domnul pe Enicer-Agasi după cum se cade, s'aș rădicat și s'aș dus la sarhatul lui la Hotin, curățindu-se țera ca de mare rîie ce aveh.»—EM. KOGĂLNICĂNU, I, p. 223.

¹⁾ Cine are rîie, trebuie să se scarpine.²⁾ Cine are rîie să o scarpine.

RÎIOS

Vezi *Cal, Capră, a se întevârși.*

5797 * △ A face pe riiosu.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutora.*

Vezi *Capră.*

A fi mândru.

RÎS

Vezi *Cap. VII, c. Fasole, Glumă, Morte, Nebun, a Plânga, a Ride, Vis, a Vorbi.*

5798 * △ Să nu'ți cadă risu în vine.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cuvurliu.*

Vezi *No. 6010.*

Când unul ride de ne-ajunsul altuia. Adică să nu i se întâmple ca ciocărlanului cu sticletele.

5799 Când se vorbește de ris, nu se spune pentru plâns, și când se spune de plâns, nu se vorbește de ris.

A. PANN, III, p. 7.—HINȚESCU¹⁾, p. 147 & 162.

Vezi *a Ride.*

Se dice pentru acei cari rid sau plâng în afară de vreme.

5800 * △ Risul ride țera și mascaraua mahalana.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cuvurliu.*

Când unul fiind el singur de ris; el ride de altul.

5801 * △ Risul te ride și batjocura te batjocoresce.

DNA SOF. NÂDEJDE *Nuv. p. 61.*—
I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Acelaș înțeles ca la No. 5800.

5802 * △ Ris amestecat cu plâns.

A. PANN, III, p. 7.—HINȚESCU, p. 162. — B. P. HĂȘDEU, *Etyim. Mag.* p. 1056. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

¹⁾ Hințescu a împărțit acest proverb în două.

* *Rîs cu plîns,
Baligă de mînz.*

Dna E. Z. c. Bêrlad. J. Tutova.—
I. ARBORE, *ing. Buzău.* — ARTUR
GOROVEI, c. Folticeni, J. Suciava.

△ *Rîs cu plîns
Balegă de mînz.
Iepa fuge,
Mînzul sugă.*

R. SIMA, *inv. c. Orlat, Transilv.*
in Elym. Magn. p. 238.

Vezi a Ride.

- 1° Când unul rîde și plînge tot de odată.—J. Tutova.
2° Când un om supărat vrea să facă glume și nu'l prinde.—
J. Argeș.
3° Cîntec de glumă la un copil care plînge.—Transilv.

5803 * ^ După risul vine plînsul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 992.
S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 442.—I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J.
Argeș.—M. STĂNCERANU, *inv. c. Pî-
ria*, J. Mehedinți.

După ris vine plîns.

X. . . . Elev. Sc. Norm. c. Mă-
nești, J. Bacău.

După rîs vine plîns, ér după plîns urmează ris.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 708.

Rîsul peste fire, aduce plîns după fire.

IORD. GOLESCU, *Mes*, II, p. 62.

*Acică veri semănă mărăcină cu rîsul și glumele;
acolo veri seceră lacrîmele și plîngere.*

Con. *Mes. Miscell. XVII. Bis. St.*
Nicolae din Brașov, p. 596, *in*
Elym. Magn.

Rîsul aduce plînsul.

REINSBERG-DÖRINGSFELD, *apud* G.
DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 34;
II, p. 1.

După ris urmăzu plânsul.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 886.

Astă-ți ris și mâine plâns.

AL. DUMITRESCU, p. 126.

*^Δ *Rîsul e frate cu plânsul.*

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Vezi a Ride.

1° Adică după marea veselie ne vine întristare. (GOLESCU).

2° Când, din glumă, se face un rău.—J. Argeș.

3° Pentru acei cari rid fără vreme. Vezi S. FI. MARIAN, *Nunta*, p. 442 & 708.

Tel qui rit Vendredi, Dimanche pleurera.

Prov. Franc.

Ξὸν τῷ θείῳ πᾶς καὶ γελᾷ καὶ δὲρεται.¹⁾

Prov. Elin.

Cum deo quisque et gaudet et flet²⁾.

Prov. Lat.

Drio al rider vien el pianzel.³⁾

Prov. Venet.

Dat kjem stundom Graat elter Laatt.⁴⁾

Prov. Norv.

He that laughs in the morning, weeps at night.⁵⁾

Prov. Engl.

5804 *Risul piste măsură te arată de om prost.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 440.

Vezi Nebun, Nerod.

Să rîdem cu măsură.

5805 *^Δ *Risul are trei frați: pe nebun, pe nerod și pe tine însu 'ți.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. Vâlcea.*

Se țice celor ce rid fără măsură.

¹⁾ Cu (voința lui) Dumnezeu fie-care se bucură și plînge.

²⁾ Idem.

³⁾ După risul vine plânsul.

⁴⁾ Plânsul vine une-orî după ris.

⁵⁾ Acel care rîde ziua, plînge noaptea.

5806 * \triangle A fi bun numai de ris.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Pentru cel ce ride, lăsându 'și lucrul.

5807 ('E)rde abunde 'ea gura în mugnit. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I.*
p. 8.

Vezi *Nebun.*

Acelaș înțeles ca la No. 5804.

5808 * A ajunge de risul curcelor.

V. FONESCU, *c. Folticent, J. Suctava.*

A ajunge de risul și celor mai proști.

5809 * \triangle A fi de ris
Până 'n prânz,
Si de ocară
Până 'n sara.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi disprețuit de totă lumea.

5810 * \triangle Eu am ajuns de ris, și tu de ocară.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se dăce celui ce tot își aruncă în obraz greșelile pre care le-ai putut face, fără să 'și vază pre ale sale.

5811 * A leșină de ris.

I. CHEANGĂ, *Pov.* p. 306.

A se strică de ris.

I. CHEANGĂ, *Pov.* p. 310 & 600.

A ride mult. Francesul dăce: *rire à se tordre.*

A RÓDE

5812 * \triangle Róde ghêță.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*— G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Vezi *Gurd.*

1° A vorbi clar și mult.— E. I. PATRICIU.

2° A vorbi foarte vioi, energic.— G. P. SALVIU.

¹⁾ Risul se află cu prisos în gura nebunului.

ROȘAȚĂ

5813 Roșata la față numai se caută.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 52.

Adică frumusețea (GOLESCU).

5814 * Δ A 'i mîncă roșata, față.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi gras, sănătos.

A ROSTI

5815 * Δ Și el rosti de (și) se plăti.

A. PANN, I, p. 10 — M. STĂNCĂNU,
inv. c. Pîria, J. Mehedinți.

Se dice pentru o vorbă care nu este la locul ei, sau o gugu-mănie.

A SE RUMENI

5816 * Δ In zădar te rumenesce,
Că mai rău te feștelesce.

I. I. DONCA, *stud. c. Cărbja, J. Tutova.*

De gēba te aperi, că mai rău te afunși.

A RUPE

Vedî Coșar.

SĂNĂTATE

Vedî Bôld, *Golătate, Impērat, Pahar.*

5817 * Δ Sănătatea face banii, și banii sănătatea.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 59; III, p. 73. — HINȚESCU, p. 166. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCĂNU, *inv. c. Pîria J. Mehedinți.* — V. SALA, *dasc. Vășcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Omul sănătos muncesce și câștigă banii de cari se servește, mai în urmă, la cas de bôldă, pentru a 'și redobândi sănătatea.

5818 * Δ Sănătatea e mai bună ca toate.

I. MARINESCU, *Inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.—M. STĂNCĂNU, *Inv. c. Pîria*, J. Mehedinți.

Nimic nu e ca sănătatea.

A. PANN, III, p. 142.—HINȚESCU, p. 166.

Δ Eu dau pentru sănătate
Că 'i mai bună dintre toate.

S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 239.

Δ La mulți ani cu sănătate
Că 'i mai bună de cât toate.

Sezătorea, *Poes. Pop.* II, p. 22.

1° Se țice mai ales când un om are avere dar îi lipsesce sănătatea.

2° Urare pentru sănătate.

Potissima res est valere. ¹⁾

Prov. Lat.

Qui n'a santé, il n'a rien; qui a santé, il a tout.

Prov. Franc.

La ce servesc un lighlan de aur, daca 'fi scuipți sângele într'insul.

Prov. Grecesc.

5819 * Δ Nu e nimic ca sănătatea și banii.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 59; III, p. 73. — HINȚESCU, p. 166. — M. STĂNCĂNU, *Inv. c. Pîria*, J. Mehedinți. — I. MARINESCU, *Inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.

* Δ Nu e nimic mai scump ca sănătatea.

T. BĂLĂȘEL, *Inv. J. Vâlcea*.

Cu bani poți dobândi orî-ce vrei, și dacă ești sănătos te poți bucura de toate folósele pre care le dă banul.

¹⁾ Cel d'întăiu lucru, este de a fi sănătos.

- 5820 * \triangle Hai ! noroc și sănătate,
Ca 's mai bune de cât tôte.

Șezdătorea, *Poes. Pop.* p. 71.

Acelaș înțeles ca la No. 5319.

- 5821 Sanatatea e mai scumpă ca aurul din lume.
GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 262.

Sanătatea face mai mult de cât avuția.

I. IONESCU, *Cart. Cit.*

- * \triangle Sănătatea e a mai bună din tôte.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

*E mai bună sănătatea
De cât tôte bogătatea.* ¹⁾

A. PANN, III, p. 138.—HINȚESCU,
p. 166.—D^{na} E. B. MAWR, p. 36.

Vedî Bogat.

Arată cât de mult prețuesce sănătatea.

Santé passe richesse.

Prov. Franc.

- 5822 Sanatatea e bogătatea.
HINȚESCU, p. 166.

Acelaș înțeles ca la No. 5821.

- 5823 * \triangle Sănătatea e cea mai bună avuție.

*Semin. Buc. cl. VII, prin P. GĂR-
BOVICĂNU, prof.*

Acelaș înțeles ca la No. 5821.

- 5824 * \triangle Sănătate gólă,
Jumata(te) de bółă.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 262.
—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-
Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCĂNU,
inv. c. Pîria, J. Mehedinți.

Sănătatea e mai bună, însă și averea își are folósele ei.

- 5825 Sanatate gólă, ca óla gólă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 158.

Acelaș înțeles ca la No. 5824.

¹⁾ D^{na} MAWR înlocuesce c. bogătate prin bogăție.

5826 Sănătatea e ca o iepă albă, cum trece délul nu se mai vede.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 997.—
B. P. HĂȘDEU, *Etym. Magn.* p.
704 & 705.

Se îngrijim de sănătate căci, cine odată a pierdut'o, nu se mai întilnesce cu dînsa.

5827 * \triangle Sănătate în tirlă că oile aū murit de galbēza.

BARONZI, p. 85. — HINȚESCU, p.
166. — DOBRE MARINESCU, *inv. c.*
Pirvul-Roșu, J. Argeș.

\triangle Sănătate în tirlă că oile s'aū dus.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*,
Covurluiă.

1° Cu acēstă ȓicere se rēspunde la urările de prosperare ale cui-va, cānd urările ne vin dupā ce suntem deja pāgubași.

2° Se ȓice cānd un creditor nu are ce luā de la un debitor datornic.

S N Ó V Ă

Ci-cā un cioban, care cumpērase de curīnd o mulȓime de oi și muri-serā numai de cāt, cānd un altul 'i-a ȓis: sā'ī trāescā oile și sā se īnmul-ȓescā! el a rēspuns: *sănătate în tirlă, că oile s'aū dus*.

5828 Ca pre sănătatea mea.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.* I, p. 462.

Precum sunt sigur că sunt sănātos, īn viēȓă.

Eū pre Ieremia creȓ *ca pe sănătatea mea*, cā 'i-am cunoscut și-i sciū bine credinȓa și bunāitatea lui. — N. COSTIN.

5829 * Sănătate, si mōrte īn țiganī.

Veȓi ȓigan.

Formulā de salutare. Adicā sa fiī sănātos și mōrtea numai īn țiganī se lovēscā. ȓicere rēmasā din timpul robiei.

5830 Sănătatea a nōstră, hiavra Uvreilor. 1°)

I. NEȐȐESCU, *Rom. Turc.* p. 24,
Nota 1.

ȓic Romānī din Macedonia cānd gustā īntāiū dintr'un fruct nou.

1° Nouē sănătate, frigurile Ovreurilor.

SĂNĂTOS

Ved! Bogat, Bôldă, Bolnav,
Doctor.

5831 Din bun sănătos, te faci bolnav.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 133; II,
p. 87.—HINȚESCU, p. 166.

Când te bagi singur și de bună voe într'o încurcătură, într'o
afacere dis plăcută.

5832 Cei sănătoși pe cei bolnavi caută.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.

Adică cei cu minte p e cei fără d e minte (GOLESCU).

5833 * [△] In trup sănătos, minte voi ăsa.

M. STĂNCEANU, *Înr. c. Piria*, J.
Mehedinț.

Ved! Inimă.

Arată înriurirea stărei trupesti, asupra minții ăomului.

Mens sana in corpore sano ¹⁾.

Prov. Lat.

5834 * Cine ă sănătos e destul de bogat.

Când ești sănătos bărbat.

Ești îndestul (de) bogat.

A. PANN, III, p. 138.—HINȚESCU,
p. 166.

Arată prețul sănătăței.*

Il n'est trésor que de santé.

Prov. Franc.

Chi è sano, è ricco ²⁾.

Prov. Ital.

Gesundheit ist der grösste Reichtum ³⁾.

Prov. Germ.

Heilbrigðin er hin hollasta farsæld ⁴⁾.

Prov. Island.

¹⁾ Minte sănăt ăsa in trup sănătos.

²⁾ Cine e sănătos, e bogat.

³⁾ Sănătatea e cea mai mare bogăție.

⁴⁾ Sănătatea e cea mai plăcută fericire.

- 5835 Mai bine obraz gros,
 Și om sănătos.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 454.

Acelaș înțeles ca la No. 5833.

- 5836 * \triangle Tare'i bine și frumos
 Când e omul sănătos,
 Și călare și pe jos.

G. P. SALVIU, *Inv. c. Smulți, J. Corurlui.*

Acelaș înțeles ca la No. 5835.

- 5837 * Sănătoslu a lănțetlui nu încrede ¹⁾.

D. DAN, *Neresca, Macedonia.* —
META CONSTANTIN, *c. Moloviște, Ma-*
cedonia. — XENOFONTE CAPSALE, *c.*
Pirlepe, Macedonia.

Adică bogatul celui sărac.

- 5838 * Sănătos ca fierul.

A. PANN, II, p. 153.

Adică foarte sănătos.

- 5839 * Sănătos ca pētra.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 127. — A.
PANN, I, p. 16. — F. B. DAMĂ, III,
p. 210.

Acelaș înțeles ca la No. 5838.

- 5840 * \triangle Sănătos tun.

M. STĂNCEANU, *Inv. c. Pîria, J.*
Mehedinți. — *Ziarul Adevărul, An.*
IX, No. 2629. — GAVRIL ONIȘOR,
prof. c. Bărlad, J. Tutova.

Sănătos ca tunul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 158. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*
p. 613.

Acelaș înțeles ca la No. 5839.

- 5841 * \triangle Sănătos ca ou.

I. MARINESCU, *Inv. c. Bradu-de-*
Jos, J. Mehedinți. — M. STĂNCEANU,
Inv. c. Pîria, J. Mehedinți.

¹⁾ Sănătosul bolnavului nu crede.

Se dice de un om care nu e tocmai sănătos. Veđi No. 2237.

5842 * Δ Sălătos cobză.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița*.—I. MARI-
NESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Ar-*
geș.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîrîia,*
J. Mehedinți.—T. BĂLĂȘEL, *inv. J.*
Vâlcea.

* Δ Sănătos ca cobza.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad,*
J. Tutova.

Se dice despre cel bolnăvicioș.

5843 * Δ Ii sanătos, galbên de virtos.

M. ALBU, *Stud. c. Ivesci, J. Tu-*
tova.

Se dice în derîdere despre cel slab și bolnăvicioș.

5844 * Δ A o luă la sănătosa.

B. P. HĂȘDEU, *Etyrn. Magn. p.*
1410 — I. CREANGĂ, *Amint. p. 67*.—
LAURIAN & MAXIM, II, p. 1049.—P.
ISPIRESCU, *Leg. p. 14. 194. 290. 329.*
— BARONZI, p. 41.—V. ALEXANDRI,
Teatr. p. 1441.—M. POPESCU, *Ca-*
lend. 1883, p. 18.—E. I. PATRICIŢ,
inv. c. Smulți, J. Covurlui.—GR.
JIFESCU, *Opinc. p. 38 & 142*.

A se apucă de sănătosa.

DIONISIE ECCLESIARH, *în Etim.*
Magn. p. 1410.

A apucă sănătosa.

DIONISIE ECCLESIARH, *în Etym.*
Magn. p. 1410.

Veđi *Fugă*.

Adică a fugi. Acéstă dicere e în legătură cu: *fuga e rușinosa*
dar e sănătosa presintând, precum observă *Vatra*, un cas fru-
inos de metonimie populară.

SÂNGE

Veđi *Baligă, Cristos, Domnu,*
Dumnezeu, Cap. XXI. c. Sânge.

5845 Sângele cel ne-vinovat cere judecată de la Dumnezeu
și nu lasă.

ION NECULCE, *Letop. Mold. II,*
p. 254.

* △ *Sângele ne-vinovat cere răsbunare.*

I. G. VALENTINEANU, p. 20.—
ANDREI MARINESCU *inv. c. Humele,*
J. Argeș.

Cel care a pedepsit pe ne-drept va primi răsplata ce i se cuvine.

«Sângele vărsat cere răsbunare .
ESCHIL, *Agamemnon.*

5846 Sângele vărsat cărbune ardător și foc pirjolicitor se face.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 198.

Acelaș înțeles ca la No. 5045.

5847 * △ Sângele apă nu se (se) face.

IORD. GOLRESCU, *Mss.* II, p. 67.—
V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 400.
— *Abecedar Ilustrat*, p. 25.— I. G.
VALENTINEANU, p. 7.— LAURIAN &
MAXIM, I, 1213; II, p. 1046. —
V. ALEXANDRI, & LASCAR ROSETTI,
Mss.— S. FL. MARIAN, *Ornit.* I, p.
410 — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON,
inv. c. Stîmbieni, J. Dorohol.— HIN-
ȚESCU, p. 166 — BARONZI, p. 53.—
Dna E. B. MAWR, p. 15.— C. NE-
GRUZZI, I, p. 249.— AL. DUMITRESCU,
p. 140.— I. CRRANGĂ, *Pov.* p. 88;
Conv. Liter. 1876, p. 463.— H. D.
ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Doro-*
hol.— S. MIHĂILESCU, *Șezătorea*, II,
p. 220.— K. A. ZAMFIRESCU-DIACON,
inv. c. Stîmbieni, J. Dorohol.— BARBU
CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* II, p.
15.— P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
172; *Leg.* p. 391.— REINSBERG-DÖ-
RINGSFELD, I, p. 127.— G. DEM. TR-
ODORESCU, *Cercet.* p. 33; *Credință*
Datine, p. 13.— C. BAȘOTA, *prin V.*
FORESCU, c. Folticeni, J. Suciava.
— Dr GASTER, *Liter. Pop.* p. 215.—
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J.*
Covurlui.— ANDREI MARINESCU,
inv. c. Humele, J. Argeș.— FR DAMĂ,
VI, p. 13.— T. BĂLĂȘEL. *inv. J.*
Vâlcea.— V. SALA, *dasc. c. Vagcoud-*
Băresci, comit. Bihor, Ungaria.

Sângele traje. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, I, p. 16.

¹⁾ Sângele trage.

* *Sângele apă nu se face.* ¹⁾

ANDREI AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 54.— ILIE GHICU, c. *Perivolii*,
Epir.

Sândzili apă nu s'façi. ²⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahr.* II,
p. 175.

* *Sângzele apă nu s' face.* ³⁾

N. ST., *Nijopole, Macedonia.*—D.
A. MILESCU, *Gazeta Maced.* I, 3.

1° Să ȋice pentru rude, însemnând că, ȋe și să mânie între ele, însă mânia nu o ȋin multă vreme. (GOLESCU).

Al tȋu niȋi odată nu te lasă la nevoie.

2° Un om bine născut, bine crescut nu e în stare a face ceea ce e în stare să facă un moȋic.— C. BAȘOTA.

Înȋelesul dat de Goleșcu este cel mai obiȋinuit.

«*Sângele apă nu se face*, și rebedenia la rebedenie trage.»— P. ISPIRESCU. *Leg.* p. 391.

«Ea ȋiceă adese-ori : frate, frate, dar pita-I cu bani, bărbate!

— Apoi ȋe, mȋi nevȋstă, *sângele apă nu se face* Dacă nu l'oiȋă ajuta eȋ, cine să 'l ajute. — I. CHEANGĂ, *Pov.* p. 38.

Bon sang ne peut mentir.

Prov. Franc.

Il sangue non fù mai acqua. ⁴⁾

Prov. Ital.

La sang no s'pod tornar aigua ⁵⁾.

Prov. Catal.

Blood is not water ⁶⁾.

Prov. Engl.

Bluet is nid Water ⁷⁾.

Prov. Elvet.

Blodet är alltid tjockari än vattnet ⁸⁾.

Prov. Sved.

¹⁾ Sângele apă nu se face.

²⁾ Idem.

³⁾ Sângele n'a mai fost apă.

⁴⁾ Sângele nu se pȋte schimba (întȋree în) apă.

⁵⁾ Sângele nu e apă.

⁶⁾ Idem.

⁷⁾ Tot-ȋe-una sângele este mai gros de cât apa.

5848 Sânge cu sânge nu se spală.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 67.

Adică rău cu rău nu se îndreptăză (GOLESCU).

5849 * A fierbe sângele în cine-va.

FR. DAMÉ, IV, p. 13.

A fi plin de supărare și de mânie.

Vous me faites bouillir le sang.

Prov. Franc.

5850 * Ferbe sângele în tine (mine) ca într'o cójă de rac.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158;
III, p. 128. — HINȚESCU, p. 166. —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Ol.*

*Ferbe sângele într'însul ca într'o cójă de rac
mort.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 381.

Sângele ferbe în cine-va ca într'un rac mort.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 372.

A fi lipsit cu totul de inimă și de vlagă.

5851 * A face sânge pe-o surcea.

DR. POLYZU, *Dict. Germ. Mss.*
SI p. 19; SII p. 19. — FR. DA-
MÉ, IV, p. 13. — D. DRĂGUESCU,
Bucuresci, J. *Ilfov.*

* *A face sânge pe surcea.*

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *Bucuresci*,
J. *Ilfov.*

* *A face sânge pe (o) așchie.*

TITU FRUMUȘANU, *Tîrgu-Jiu*, J.
Gorj. — G. POBORAN, *inst. c. Sla-*
tina, J. *Ol.* — T. BĂLĂȘEL, *inv.* J.
Vâlcea.

Vezi *Baligă*, *Perete*.

1° A nu face nici o ispravă.

2° Se dice, în bătaie de joc, celui care se dă de om lute,
grozav.

3° A te necăji mult, fără să poți a te răsună. — J. *Vâlcea*.

Ασπὸν δέρεσις ¹⁾

Prov. Elin.

Utrem cœdis ²⁾

Prov. Lat.

5852 * \triangle Nn ese sânge din mine.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Vedî Necăjit.

Sunt fôrte necăjit.

5853 Că dóră n'o pică sânge.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfât.* p. 99;
Rev. Ist. I. p. 454 — FR. DAMÉ, IV
p. 13.

* \wedge Dór nu curge sânge.

G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulŷi*, J.
Covurluiŷ.

Nu cură sânge.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 995-996.

Vedî Lume.

Adică nn e mare pagubă. Se ȃice despre un lucr n de mică însemnătate.

«Nu cură sânge, dacă 'mi voi dà ŷi mie o bucăŷică din acéstă plăcintă»

Ce n'est pas la mort d'un homme.

Prov. Franc.

5854 * \triangle A'i bé (sorbi) sângele.

G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulŷi*, J.
Covurluiŷ. — G. POBORAN, *inst. c.*
Slatina, J. Olt. — T. BĂLĂŷEL, *inv.*
J. Vâlcea.

A omorî, a nimici pre cine-va, a'l nenoroci, a'ŷi răsbnună crunt.

5855 * \triangle A'i stă sângele în vine.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt

De frică, de mare spaîmă.

Être glacé d'effroi.

Prov. Franc.

¹⁾ A tăiă (sparge) o beŷică.

²⁾ Idem.

5856 * \triangle A'și face sânge rău.

G. POBOBAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A'și pune sânge rău la inimă.

A se supăra, a i se amări sufletul, a se necăji. A doua locuțiune se aude mai cu sémă în Moldova.

Se faire du mauvais sang.

Prov. Franc.

5857 A i sã sui (urci) sângele în obraz (cap).

1° De rușine.

2° De supărare.

Le sang me monte au visage.

Diet. Academ.

5858 * \triangle A'și băgă căldură în sânge.

G. POBOBAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A se iuți, a se pune pe trébă.

A SĂRI

Vezi Gard, Grópdă, Gură, Par, Tontoroii.

5859 * \triangle Sări-voiü, plesni-voiü;
Sta-voiü, crăpa-voiü.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 180.*—HINȚESCU, p. 168.—M. STĂNCĂȘU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Se ȝice când se află cine-va într'o încurcătură din care, oricum ar face, nu pôte eși cu bine.

5860 * \triangle Cine sare cam sus, îndată cade jos.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 82.*—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*—M. STĂNCĂȘU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

1° Adică cine va să se înalțe, îndată alunecă (GOLESCU).

2° Se înțeleg acei ómenî cari, fără mijlóce în deajuns, se avîntă la întreprinderi mari, pe care ne avënd cu oe le preînțîmpină, cad în sărăcie; precum și celor obraznici cari, așeȝându-se la locuri ce nu li se cuvine, sunt izgoniți de acolo cu rușine.—J. Mehedinți.

De grande montée, grande chute.

Prov. Franc.

A cader rà chi troppo in alto sale. 1)

Prov. Ital.

A gran subida, gran descinda. 2)

Prov. Span.

Hohe Steiger fallen tief 3)

Prov. Germ.

Hasty climbers have sudden falls. 4)

Prov. Engl.

5861 * Δ Nu se vede că'i gol nap
Ci mi-și sare ca un țap.

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 63.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argez.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. Mehedinți.

Vezi Gol.

1° Se ȳice în pofida golanilor isteȳi la joc.

2° Celor care se dedau la petreceri ne-ȳngrijind de hrană și ȳmbrăcăminte. Acest ȳnȳeles se apropie de cel d'ȳntăiȳ.

3° Se ȳice unui om sărac și cu pretenȳii de avut.

5862 Nimenea nu pȳte sări ca cocoșul d'odată în pridvor sus.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 101.

*Nimenea de odată nu sare ca cocoșu 'n pridvor
ci se sue pe trepte.*

A. PANN, II, p. 47.

Vezi Scardă, Tręptă.

ȳnainte de a ajunge la cele mari trebuie, treptat, să treci prin cele mai mici slujbe.

Bisogna fare i passi secondo le gambe. 5)

Prov. Ital.

*Niemand mag weiter springen, als sein Springstock
lang ist. 6)*

Prov. Germ.

1) Spre cădere merge cine prę sus sare.

2) La mare ridicare, mare cădere.

3) Acel carȳ se sue mai sus. cad jos.

4) Repede suire are cădere repede.

5) Trebuie făcuȳi pași după picior.

6) Nimeni nu va putea sări mai sus de căt bęșul sșu de sărit e de lung.

5863 * △ 'I-a sărit săritele.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurluiă.*

S'a speriat.

5864 * △ Eh, moț! săriși și tu!

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Când se amestecă cine-va cu vorba unde nu'l privesce.

5865 * △ Nu ți: hop! până n'ai sărit.

N. GH. IONESCU, *inv. c. Mamor-
nița, J. Dorohoi.* — I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș. —
M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Me-
hedinți.*

Nu ți: (să nu ți:): hop! până nu'ți sări.

ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 249
& 250.*

Să nu ți: hihi! până nu'ți sări.

ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 251.*

* *Nu ți: hop! până nu treci șanțu.*

T. ȘPERANȚIA, *prof. J. Iași.*

* *Până s'nu arsari s'nu dzici: hop! ¹⁾*

D. A. MILESCU, *c. Gopești, Ma-
cedonia.*

Ne arsărit traplu, nu dzî, hopa. ²⁾

PER. PAPAHAGI, *Zveit. Iahr. II,
p. 159.*

* *Arsare prota ș'd preapóia dzî: hop. ³⁾*

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta Ma-
cedonia.*

Vezi Grópa, *Joc.*

Nu te pripi a spune ce-va de care nu ești sigur. Să nu te laudă până nu-ai vădut isprava ce ai făcut.

Vezi SBIERA, *Pov. p. 249.*

¹⁾ Până să nu sară să nu ți: hop!

²⁾ Până n'ai sărit grópa să nu ți: hopa!

³⁾ Mai întâi să sare, și pe urmă ți: hop.

Rufe nicht: Iuch! bevor du über den Graben bist. ¹⁾

Prov. Germ.

Don 't holla till you are out of the wood. ²⁾

Prov. Engl.

Fo djamé dere: hu! K'on n'osse passa le rio. ³⁾

Prov. Elveț.

Non convien cantare il trionfo prima della victoria. ⁴⁾

Prov. Ital.

5866 Cine a sărit și nu s'a poticnit, voinic mare s'a numit
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 462.
Se dice celui care a scos la un bun sfârșit o întreprindere grea.

5867 * \triangle A fi sărit din grăunțe.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiț.*

* \triangle A fi sărit.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică nebunatic, ciocnit, hop într'o parte.

5868 Cât sare capra.

FR. DAMÉ, IV, p. 18.

Adică mult, departe.

5869 Pe unde a sărit capra, trebuie să sară și ieda.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 171.

Acastă variantă se adăogă la No. 1589, unde se va găsi și în-
telesul.

5870 * Sare din lac în puț.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 170.
—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiț.*

Fugând de rău, departe și mai rău. A se adăogă la No. 799.

SĂRITĂ

Vezi Cap. XXI, c. Sărită.

¹⁾ Nu dice: Iuch! înainte de a sări șanțu.

²⁾ Nu chiul înainte de a fi trecut pădurea.

³⁾ Il ne faut jamais dire: hu (avant) qu'on n'ait passé le ruisseau.

⁴⁾ Nu trebuie să cânti triumful înainte de victorie.

SĂRITURĂ

Veđi *Cap. XXI, c. Săritură.*

A SĂRUTA

Veđi *Mând, Orb.*

5871 Sărută'l în bot de vreî sa'i ieî tot.

BARONZI, p. 59.—IIINȚESCU, p. 169.

Veđi *a Pupă.*

Se ȃice pentru cei ce cu mângăere te despăie.

SĂRUTARE

Veđi *Făfarnic, Iuda, Cap. XXI, c. Sărutare.*5872 Sărutare și 'n zadar,
Tot eși are al sêu dar.IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 462.

Arată puterea și prețul sărutării. Mai bine ce-va de cât nimic.

5873 Dulcea sărutare, la dragoste léc mare.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 463.

Acelaș înțeles ca la No. 5872.

5874 Intru zadar sărutare căud nu'i dai dē mănecare.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 462.

Numai cu dragostea nu se ține casă.

SARUTAT

Veđi *Pupat.*5875 Cu un trat bușni nu se afla muliere ¹⁾).FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*, p. 12.Se ȃice pentru cele ce se dobândesc cu greū și după multă
trudă.

A SE SBATE

Veđi *Chitic, Pesce.*

A SBIERĂ

Veđi *Măgar.*

1) Cu un singur sărutat nu se prinde o muliere.

A SBURĂTUÎ

5876 * Δ Nimeni nu sburătuesce în pomul ne-roditor; totă lumea dă în pomul cu ródé.¹⁾

ION COSTACHI, c. *Gădinși*, J. Roman.

Invidia se légă numai de ómenii carí prețuesc ce-va și nici-odată de cei proști său neînsemnați.

A SE SBURDA

Veđi *Drac*.

A SCĂPA

5877 Δ A scăpă pre cine-va în păpușoiu.

FR. DAMÉ, IV, p. 28.

A'l pierde din mână, a nu'l puté stăpâni.

5878 Aî să scapi la ierbă verde.

FR. DAMÉ, IV, p. 28.

Fii cu răbdare, vei isbuti. Veđi No. 2162.

SCĂRNĂ

Veđi *Muscă*.

5879 Scârna, dē ce o scormonesci mai mult, mai mult și pute.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 67.

* Δ *Scârna nu pute până nu o scormolesci.*

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman.

Scârna nu pute până a nu o scormoli.

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

* *Scârna când se scormonesce pute rău.*

DNA CALIOPE MACRI, *Galatz*, J. *Corurlui*.

Ne învață că, faptele cele rele și urite, să le lăsăm la uitare; că de le am scormoni mai mult, mai rău ne vatēmă (GOLESCU).

¹⁾ Acéstă đicere, primindu-se după tipărirea Vol. I nu s'aputut așeđa în sc-pitolul II, după cum s'ar fi cuvenit.

A SE SCĂRPINĂ

Veđi *Bogat, Brac, Mând, Cap. V, c. a Măncă, Rile, Cap. XXI, c. Scărpînăturd, Strdin.*

- 5880 Ca să te poți scărpînă bine, trebuie să aibi unghii de căine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 104.
P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 144.

Adică spre o bună săvîrșire, trebuie silință și putere mai bună (GOLESCU).

- 5881 * Δ Vai de cel ce nu se scarpină cu unghiile sale!

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 18.—
M. STĂNCEANU, *Inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Ca vai di cari cu uñgî a-l nu si sgrimă. ¹⁾

PER. PAPAHAGI, *Zveit. Iahr.* II, p. 62.

Ne învață că înșine să ne slujim unde mult ne pasă (GOLESCU).

- 5882 * Δ Precum te scarpină, așa și tu să 'l scarpină.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 112.
— M. STĂNCEANU, *Inv. c. Pîria, J. Mehedinți* — I. MARINESCU, *Inv. c. Bradu-de-joș J. Argeș.*

Adică cum ești slujasce, așa și tu să 'i slujăscă (GOLESCU).

Precum se pîrtă cu tine, tot ast-fel să te porți și tu cu dînsul.

- 5883 Pă unde, mamă, mă scarpi î, și pă unde pă mine mă mănăucă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 56.

Veđi *Cap. V. c. a Măncă.*

Să ție când nu ne mîngăie la patima ce suferim, și când de unele pătîmim și de altele ne cercetéză (GOLESCU).

- 5884 * Δ A scărpînă pre cine-va.

FR. DAMÉ, VI, p. 30.— GAVR. OMIȘOR, *prof. c. Bêrlui, J. Tutova.*

A 'l bate.

«Bine l'a mai scărpînat.»

- 5885 * Δ A se scărpînă în cap.

FR. DAMÉ, IV, p. 30.

A stăla îndoiélă.

¹⁾ Vai de (cel) care cu unghia lui nu se scarpină.

SCĂRPINARE

Veđi Dulce, Sărac.

ȘCHIOP

Veđi Dumneșleu, Orb, a Ride.

5886 * Δ Șchiopul mai bine te învață să umblî.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 100.— M STĂNCEANU, *inv. c. Fîrîa*, J. Mehedinți.

Adică pătimașul, și dă nu e învățat (GOLESCU).

5887 Cu șchiopul împreună dă vei lăcui, te 'nveți și tu a schiopătă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 31.*Cu cel șchiop dă vei trăi, te vei învăța și tu a șchiopătă.*IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 591.*Cu șchiop într'un (la un) loc (de) seđi
Te înveți să șchiopătezi.*

A. PANN, I, p. 60.—HINȚESCU, p. 171.

Veđi Chior.

Adică cu nebun, nebun te 'nveți (GOLESCU). Intr'un mod mai general, deprinderile rele se iewă ușor cînd trăim la un loc cu cei rău nărașii.

Χωλῶ παροικεῖς καὶ ἐνὶ, σκάζειν μάθεις. ¹⁾

PINDAR.

Si juxta claudum habites, subclaudicare disces. ²⁾

Prov. Lat.

Chi pratica col zoppo, impara o zoppicare. ³⁾

Prov. Ital.

*Bei Lahmen lernt man hinken,
Bei Säufern lernt man trinken.* ⁴⁾

Prov. Germ.

*If ye gang a year wi'a cripple, ye'll limp at the
end o't.* ⁵⁾

Prov. Scot.

¹⁾ De locuiescî lângă un șchiop, te înveți a șchiopătă.²⁾ Idem.³⁾ Cine merge cu șchiopul, se învață a șchiopătă.⁴⁾ Cu șchiopi te înveți a șchiopăta, cu beșivii te înveți a be.⁵⁾ Dacă mergi un an cu un șchiop, la finele anului vei șchiopăta și tu.

5888 * \triangle Își nimeri (nimeri) șchiopul coborișul.

A. PANN, II, p. 52. — HINȚESCU,
p. 171. — M. STĂNGEANU, *inv. c.*,
Piria, J. Mehedinți.—S. I. GROS-
SMAN, *Dict. Germ.* p. 191.

Se dice:

1° Celor asemănați în calitate și în viața de toate zilele.

2° Celor ce cad sub furierea altora.

5889 * \triangle Șchiopa te scutesce de hora.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bărlad*,
J. Tutova.

Relele aū și folósele lor.

5890 * \triangle Schiop, orb.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1089.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*,
J. Argeș.

Adică foarte defectuos: cum va fi, *șchiop, orb.*

A ȘCHIOPĂȚĂ

Vedî Domn, *șchiop*.

5891 * \triangle Fata mami
Șchiopătéză, mititica,
Că a călcat'o pisica!

A. PANN, I, p. 103.—HINȚESCU,
p. 57.—ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș.

Se dice omului care se preface că este bolnav.

5892 Păiă a nu ride de cel ce schiopătéză, bagă de seamă
bine dacă tu umbli cu mult mai bine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 112.

Ne învață să nu ridem de cei ce greșesc, când noi mai rău
de cât aceia greșim (GOLESCU).

5893 * A șchiopătă din drum.

A se abate de la calea cea bună.

5894 * \triangle A șchiopătă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1088.
— T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A nu merge bine, a se împedica, a greși, a se înșelă.

A SE SCOBORÎ

Veđi a se Urod.

5894^b * Δ Dacă se scubórá baba din căruț e mai ușor bălăii.

G. MADAN, c. *Trușeni, T. Chișinău, Basarabia.*

Arată ușurarea adusă de micșorarea unei sarcine.

SCOBORÎRE

Veđi Cap. XIX, c. *Scoborire.*

SCOPIT

5895 Cel scopit nu sã 'nțelege, că dă voie sã 'nfrinéză.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 77.

Adică cel fără putere (GOLESCU).

5896 * Δ Cel scopit nu cunósce cinstea fetei

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 77.—
M. STĂNCEANU, inv. c. *Piria, J. Mehedinți.*

Cel ne-simțitor nici o cinste cunósce (GOLESCU).

A SE SCREME

5897 S'a scremut muntele și a născut un șórece.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 169.

* *S'a scremut un munte și a eșit un șórece.*

E. I. PATRICIU, inv. c. *Smulți, J. Covurlui.*

Aceste variante se vor adăoga la No. 894.

A SCRÎNTI

5898 * A scrîntit'o.

FR. DANĖ, IV, p. 40.

A făcut o prostie, o borobôjá.

A SCUÎPA

Veđi a Linge, a Stupl.

5899 * Δ Acum scuipă-ne și ne lasă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 2.—
M. STĂNCEANU, inv. c. *Piria, J. Mehedinți.*—M. CANIAN, *J. Iași.*

Mergând un tiner cu o tineră, la biserică, se se cunune, preotul, în loc d'ale cununilor, le cetea d'ale botezului, și ajungând la troparul unde ȋice «și suflă d'asupra lor» a ȋis către tineri «întorce-vȋți ca să vă suflu. Tinerii, supărându-se de prostia preotului, îi ȋise: la halul ce ne-ai adus, scuipă-ne și ne lasă». Și se ȋice ca o pildă către cei ce ne aduc la desnădȋjduire. — GOLESCU.

5900 * Δ Cine scuipă, anevoie linge.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 82.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*,
J. Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinți.

1° Se ȋice pentru cei mari, ce supără pe cei mici fără a'i mângâia, și pentru cei ce nu'și cunosc greșalele lor (GOLESCU).

2° Se ȋice de omul cinstit care, în ori-ce împrejurare s'ar afla, nu'și mai întorce cuvântul dat.— J. Argeș și Mehedinți.

5901 * Δ Cine scuipă în sus, ȋi cade pe obraz.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 82.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 154.—
M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. Me-
hedinți.

Nu scuipă în sus, că'ȋi cade pe obraz.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 110.

In sus scuipând în obraz ȋi va căde.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 155.

Veȋi a se Pișă, a Stup.

Arată că cine ne-cinstește pe cei mari, pe sineși vatemă (p. 82); arată să nu ne-cinstim pe cei mari, că ne-cinstea cade ȋrăși pe noi (p. 110).—I. Golescu.

5902 Cine scuipă în potrive vîntului, își scuipă mustăȋile.

Bertoldo apud GASTER, *Lit. Pop.*
p. 210.

* Δ Cine scuipă în vînt, își scuipă barba.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȋ*, J.
Covurlui.

Δ Cine scuipă în bătaea vîntului, își scuipă în
barba sa.

R. SIMU, *inv. Transilvania*, în
Ety. Magn. p. 2509.

* Δ *Cine scuipă în vînt, în obrazul său scuipă.*

V. SALA, *dac. c. Vaşcoi-Băresci*,
Bihar, Ungaria.

* Δ *Nu scuipă în vînt că te scuipi pe tine.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulft, J.*
Covurluiă.

* *Nu stichî pi altul că cade pi tine ¹⁾.*

D. A. MILESCU, *c. Gopeşt, Mace-*
donia.

Se şice acelor cari se valămă singuri, voind a lovî în alţii.
Cine batjocoresce pe altul, singur se batjocoresce.

Acastă şicere este mai generală de cât cea de la No. 5901.

Irluzgéra tiuchturen iuziune tiuchture ²⁾.

Prov. Turc.

5902b * *Iu ascuchiaşi nu linge. ³⁾*

C. IONESCU, *c. Nerêsta, Macedonia.*

Acelaş înţeles ca la No. 5392.

5903 * *De iu s'mi ascuche tu faţa, ma ghine tu paltari. ⁴⁾*

D. A. MILESCU, *c. Gopeşt, Mace-*
donia.

Se şice despre acel care fuge, ca să nu audă răul ce se pôte
spune de dinsul.

5904 * Δ *Unde scuipă un sat merge o móră.*

T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea.*

Tu ascuche nă hóră,

Macină nă móră ⁵⁾.

PER. PAPAHAGI, *Zveit. Iahres., II,*
p. 159.

* *Iu ascuche uă hóră,*
Macină uă móră;
Tu ascuche un, s'uscă trăóră ⁶⁾.

N. ST. NIJOPOL, *Macedonia.—*
ILIE GRICU, prof. c. Abela, Epir.

1) Nu scuipă (stupl) pe altul că cadă pe tine.

2) Cine scuipă în vînt în obrazul său scuipă.

3) Unde al scuipat nu linge.

4) De unde (în loc) să mă scuip în faţă, mai bine la spate.

5) Unde scuipă un sat, macină o móră.

6) Unde scuipă un sat, macină o móră; unde scuipă unul, se uscă îndată.

Lucrul la care pun mâinile și gura toți, lesne se face. Arată puterea și folósele unirei.

5905 * \triangle Scui pă'ți în sín.

IORD. GOLESCU, *Mss* II, p. 114.

Scui pă'ți în sín că te-ai speriat.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1220.

* \triangle *Fă-ți cruce și schipe-ți în sín.*

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiă, Banat.*

1° Adică să ne ferim dé vorbe mari, că ne bagă în primejdie, ca cel ce'și scui pă în sín ca să nu sê dêóche (GOLESCU).

2° Semne prin cari se feresc ómenii de puterea și influența necuratului. Decí, de un om rău, de o faptă rea, *fă-ți cruce și schipe-ți în sín.* — Banat.

5906 * \triangle A scui pă în gură pre cine-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A'l neciusti.

5907 * \triangle A'l scui pă pe beregați.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 5906.

5908 * \triangle A scui pă de sus.

DNA E. B. MAWR, p. 69. — AL. MARTINIAN. *Bucuresci, J. Ilfov.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — FR. DANÉ, IV, p. 41.

* \triangle *Scui pă de sus.*

GR. JIFESCU, *Opinc.* p. 129. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 455. — DIM. DRĂGUESCU, *c. Bucuresci, J. Ilfov.*

Veđi a Călcă

A fi mândru. Se đice mai ales când un om vrea să facă pe marele și este luat în ris de alții.

5909 Are în palmă să 'i scu pe
La (cu) ochișori (d'ăi) de vulpe.

A. PANN, II, p. 128. — HINȚESCU, p. 139.

Adică este bogat. Veđi No. 2686.

5910 *[△] A scuipă ca pe brotac.

T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea*.

A necinsti pre cine-va.

Este un obicei popular ca, vara când vezi cel d'întăiu brotac verde, să 'l prindă, şi să 'l scuipă în gură, căci nu te prind frigurile, peste vară. De aci s'a născut zicala: *Te scuip ca pe brotac*.

SCUIPAT

5911 *[△] A i se topi scuipatu 'n gură.

G. POBORAN, *înst. c. Slatina, J. Olt*.

Rivnesce la ce-va foarte gustos.

5912 *[△] A nu mai ave scuipat în gură.

T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea*.

Despre cel ce vorbeşte mult.

A SE SCULĂ

Vezi *a se Culcă*, *Cur*, *Dimi-néşă*, *Cap. VII, c. a se Sculă*.

5913 *[△] Scolă tu, să şed (şed) eă.

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 106.—
P. ISPIRESCU, *Leg. I*, 1872, p. 174.—
HINŢESCU, p. 172 & 202.—AL. DUMITRESCU, p. 136.—E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulţi, J. Covurluiă.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeş*.

[△] *Scolă-te tu, să m'aşed eă.*

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 84.

*[△] *Scolă-te, să şed eă.*

GAVRIL ONIŞOR, *prof. c. Bărlad, J. Tulova*.

* *Scolă te tine, s' şed eă.*

D. A. MILESCU, *Gopeşti, Macedonia*.

Vezi *a Tăce*.

Se zice când unul, mai mic, poruncesce celui mai mare, să

facă un lucru, și, mai ales, când un om ia o fată pentru ave-
rea ei, și e silit, în urmă, să facă tot ce 'i poruncesce dînsa.

Ote-toi de là que je m'y mette.

Prov. Franc.

- 5914 De s'ar sculă socrul,
Să 'i apuc locul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 94.

Vezi a *Muri*.

Se ȕice pentru cei ce așteptă să prinȕă locul altuia (GOLESCU).

- 5915 * S'a sculat pe picioru stâng.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Vezi *Cur*, *Pictor*.

Se ȕice de omul care e tȕtă ȕiua posomorit, fără chef.

- 5916 Cine se scȕlă mai de diminȕță, (acela) ajunge mai
departe.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
164.—C. MEISSNER, & V. DOGAR,
Cart. Cit. II, p. 50.

* Δ Cine se scȕlă de diminȕță departe ajunge.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȕi*, J.
Covurluiȕ.—*Semin. Buc. cl. VII*,
prin P. GÂRBOVICENU, *prof.*—I.
GH. SIMION, *elev, c. Băsești-Tămdă-*
șeni, J. Fălcu.

Carȕ si scȕlă de-an dzari, l'a cunachȕ mari. 2)

ILIE GHICU, *prof. c. Avela*, *Epir*.

Variante de adăogăt la No. 121.

- 5917 * Δ A se sculă cu nȕpteă în cap.

I. CREANGȕ, *Pov.* p. 6, 159, 304.
—BARONZI, p. 40.

A se sculă de cu nȕpte, fȕrte de vreme.

S'éveiller au chant de l'alouette.

Dict. Academ.

- 5918 * Δ Se scȕlă singur de la pămînt.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulȕi*, J.
Covurluiȕ.—GAVR. ONIȘOR, *prof.*
c. Bêrlad, J. Tutova.

1) Scȕlă-te tu, să șed eu.

2) Care se scȕlă din zori, face conacuri mari (drum mult).

* Δ *Se scôla singur de jos.*

T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea*

Se ȋdice, în bătaie de joc, de omul fôrte leneș.

SCUND

5919 * Δ De scund este scund
Dar nu'î dai de fund.

A. PANN, III, p. 63. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Se ȋdice :

1° De omul viclén și prefăcut.

2° De omul cam tăcut, care dă câte o vorbă, și bună.

A SCUTURĂ

Veȋi *Cojoc, Purice.*

5920 Să găsesce câte-o mână,
Să'l scuture de țerină.

A. PANN, I, p. 95. — HINȚESCU, p. 98.

Adică să'l târbăcescă, să'l bată.

5921 * Δ A se scutură de un lucru.

FR. DAMĂ, IV, p. 44.

A se lepădă de o răspundere, a se apără de o învinuire.

A ȘEDÉ

Veȋi *Casă, Jloșcă, Grecesce, Maica, Precista, Mire, Mirăsă, Muscal, Scaun, a se Soulă, a Stă.*

5922 * Δ Șede 'n del și prăvale caru 'n vale.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Veȋi *Drac.*

Arată culmea rēutăȋi la un om.

5923 * Δ Nu ședé, că 'ȋi șede norocul.

I CREANGĂ, *Amint.* p. 62. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Covurlui.*

* \triangle *Șeđi, dar șede norocul.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulji, J. Covurluiă.*

* \triangle *Șeđi să șadă norocu.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovă, J. Covurluiă.*

Se ăice :

1° Celor leneși.

2° Acelor cari, în tot timpul, caută să fie ocupați și cu un lucru de nimic, cari 'și pierd vremea cu nimicuri.

5924 * \triangle *Cine șede își lăgă norocul cu teiă.*

C. C. BUNGEȚIANU, *stud. c. Cosovă, J. Mehedinți.*

Aelaș înțeles ca la No. 5923.

5925 *Daca șade el de gēbă,
Găndesce că toți n'au trebă*

A. PANN, III, p. 5. — HINȚESCU, p. 69.

Se ăice pentru un pierde-vară.

5926 *I să urasce (urăsce) șeđlënd,
Nici o trebă ne-avënd.*

A. PANN, III, p. 5. — HINȚESCU, p. 174.

Se ăice pentru cel leneș.

5927 *Cît dē strîmb vei să șeđi, dar vorba dăptă s'o
așeđi.*

IORD GOLESCU, II, p. 10b.

* \triangle *Maț bine (să) șeđi strîmb, și vorbesce (să vor-
besci) drept.*

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 10 ; I. p. 51. — HINȚESCU, p. 174. — GALIN & NÂDEJDE, *Cart. Căt.* — V. SALA, *dasc. c. Văcoă-Băresci, Bihor, Ungaria.*

* \triangle *Să ședem strîmb, și să judecăm drept.*

AL. ODOBESCU, III, p. 15 — I. MARINESCU, *c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

* \triangle *Şeşti strîmb şi grădesce (vorbesce) drept.*

C. NEGRUZZI, I, p. 247. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulţi*, J. Co-vurlui.

Vezi a *Stă*.

Adică şi când vei greşi, adevărul să grăiesci (GOLESCU). Se dice când vreă să se arate o ne-dreptate făcută unui om, de alţii.
J. Argeş.

5928 N'are nici ce (să) se îmbrace,
Şi şade, sərbători face.

A. PANN, I, p. 137. — HINŢESCU, p. 77.

Despre cel sărac şi leneş.

5929 * *Şede şi norocu'i cresce.*

Se dice de omul norocos.

La fortune lui vient en dormant.

Prov. Franc.

5930 * \triangle *Da şeşti, duce-te-ai, că nici aici n'ai ce face.*

ARTUR GOROVEI, *c. Fălliceni*, J. Suciava.

Vezi a *Stă*.

Când ne cercetază unul care nu ne este drag.

5931 Mai şeşti, că nu şeşti pe ghimpi,
Ce te grăbesci ca 'n alţi timpî.

A. PANN, III, p. 3.

Vezi No. 760, *Aa*.

Se dice acelor cari sunt toţi grăbiţi ca să plece, când se gă-sesc într'o adunare.

5932 * \triangle *Şeşti, că ți se răcește locul.*

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J. Tutova.

Acelaş înțeles ca la No. 5931.

5933 * \triangle *Cine şede
Coda îi cade.*

Semin. Buc. cl. VII prin P. GÂR-BOVICĂU, prof.

*
*Cine șede,
 Coda 'i cade;
 (Iar) cine mișcă,
 (El) tot (mai) pișcă.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 179; *Rev. Ist.* II, p. 154.—A. PANK, *Edit.* 1889, p. 41; I. p. 151.—IIINȚESCU, p. 173.—MATAK, *inginer*, *Bucuresti*, J. Ilfov.

* Δ
*Cine șede,
 Coda 'i cade;
 Cine mișcă,
 Pișcă.*

I. VULCĂNESCU, *stud. c. Pelesci*, J. Dolj.

Veđi a *Mișcă*.

Cel leneș piere de fôme, iar cel ce muncesce, pururea capătă ore-ce.

*Qui va, il lèche,
 Qui repose, il sèche.*

Prov. Franc.

*Ci seta secca,
 Ci camina lecca. ¹⁾*

Prov. Apulia, Bari.

Fliegende Krähe findet allezeit etwas. ²⁾
Prov. Germ.

5934 * Δ A ședé la bedreag.

T. BĂLĂȘUL, *inv. J. Valcea.*

A stă la un loc de veđélă, la vorbă cu mai mulți ômenî.

5935 * Δ Șeđi, voinice pân 'a ninge.

ICLIU VULCĂNESCU, *stud. c. Pelesci*, J. Dolj.

Se đice pentru cel leneș.

5936 * Δ Șede par'că e plouat.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiă. — GAVE. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*, J. Vaslui.

Veđi *Cuređ*.

¹⁾ Cine stă, se usucă, cine umblă, linge.

²⁾ Cîora care sboră găsește tot-de-una ce-va.

Adică supărat, posomorît.

5937 * \triangle Şede par'că 'i-a cădută iépa din ham!

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulţi, J. Covurluiş.*

Acelaş înţeles ca la No. 5936.

5937_b * \triangle Şede ca cióra 'n par.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiu, Banat.*

Şede pe ducă şi, de multe ori, arată o stare trecătoare ce inspiră risul altora.

5938 * \triangle Şi pe urmă şedî.

T. SPERANȚIA, II, p. 160. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeş.*

Se şice când cine-va e trimis să facă un lucru şi el nu pré voesce.

Veđi în T. Speranţia, II, pag. 160—162.

ŞEDERE

Veđi *Leneş.*

A SEMĚNĂ

Veđi *BucăŃică.*

5939 Cui să sémĚn m'a făcut ? dĚ cât celui ce m'a născut.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 27.

InsemnĚză asemĚnarea unor copii cu părinţii lor la rele năravuri (GOLESCU).

5940 Fă-mĚ, mamă, (ca) să 'Ńi sémăn!

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 73. — D^{na} E. B. MAWR, p. 6.

■ SĚ şice pentru cei ce mult sémĚn cu părinţii lor, la cele ne-trebnice (GOLESCU).

5941 * Fă-mĚ, tată, să 'Ńi sémĚn.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 380. — D^{na} PROFIRA SION, *c. Bĕrlad. J. Tutova.*

*Fă-mĚ, tată, ca să ' i sémĚn
Ca frate cu frate gémĚn.*

A PANN, I, p. 4. — HINȚESCU, p. 174.

Acelaş înţeles ca la No 5940.

Patrem sequitur sua proles. ¹⁾

Prov. Lat.

Wie die Alten singen, so zwitschern auch die Jungen. ²⁾

Prov. Germ.

5942 * Are cui să semene.

IORD. GOLESCU, *Mes.* II, p. 4.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 232.—
B. P. HĂȚDȘU, *Etym. Magn.* p. 974.

Adică după părinți, și copiii (GOLESCU).

Ha a chi somigliare.

Prov. Ital.

Il a à qui ressembler.

Prov. Franc.

SEM NAT

Vezi *Insemnat*.

5942b * [△] De omul semnat te feresce.

AVR. CONCEA, *paroh, c. Coștiuș, Banat.*

Acelaș înțeles ca la No. 5362.

5943 * [△] Sămână ca două picături de apă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 177.
— T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A se adăoga la No. 407.

SGĂIBULIȚĂ

5944 * [△] Din sgăibulița (cea) mică,
Bubă mare se ardică (ridică).

A. PANN, I, p. 60. — HINȚESCU, p. 176.
— BARONZI, p. 58 — I. MARINȚESCU, *inv.*
c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.

Se ȋice când dintr'o vorbă ne-cloplită se nasce cêrtă și bătae.

¹⁾ Copii sêmână tatălu.

²⁾ Cum cântă cel bătrân, așa ciripesc puif.

ȘIOTCĂ

- 5945 * Δ Ride șiotcă
De potcă.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Veđi Orb.

Când rîde unul de altul, și amîndoi sunt de rîs.

Când doi caraghioși se întîlnesc, pentru că cei simțitori nu prind sfat cu ei, ei singuri încep a se păcăli, după priceperea lor ; atunci, cei ce îi privesc, rîd de ei cu această vorbă. — STĂNCEANU.

SLAB

Veđi Cap. XXI, c. Slab.

- 5946 Δ Te lasă unu de slab și te ieă altu de gras.

GR. JIPESCU, *Pșur. Oraș. p. 33.*

Se ȃice de cel care e ciupit din tôte părțile, cum e de pildă țeranul de arendaș, primari etc.

- 5947 * E slab de'l bate vîntul.

Se ȃice de omul slab, fără nici o putere.

- 5948 * E slab de'l dă vîntul la pămîat.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Acelaș înȃeles ca la No. 5947, exprimat cu mai multă tărie, zugrăvind o slăbiciune și mai mare.

- 5949 * Slab de 'i flueră vîntul p'în ôse.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Veđi Os.

Acelaș înȃeles ca la No. 4402.

SLUT

Veđi Mut, Frut, a Ride, Urăt.

- 5950 Ȑi 'i slută ca să n'apuce să 'ȃi ȃică ea.

I. G. VALENTINEANU, p. 47.

Veđi Chel, a Ȑice, Gușat,
Urăt.

Se ȃice pentru cei ce apucă mai nainte de ne muștrăză, când am fi noi mai în drept să 'i muștrăm pe dînșii.

5951 * \triangle S'a intilnit cn sluta 'n drnm.

ILKANA OLARU, c. *Crângu*, J. *Tu-
tova*.

Când dă, pe ne-așteptate, vre-o supărare, vre-un rău, mai ales
vre-o bătă, peste om.

5952 * \triangle A rămâne cn slnta 'n vatră.

DOBRE MARINESCU, *Inv. c. Pîrnu-
Roșu*, J. *Argeș*.

1° A nu 'și puté mărită o fată.

2° Se ȳice, mai ales, de femeia care nu 'ți e dragă. Trebuie
să 'ți alegi o nevastă care să 'ți placă, căci zestrea se pôte
duce și rămăi numai cu sluta 'n vatră.

5953 Cn slnta în vatra casa ajunge să fie cn nșă prin pod
și cn ferestra pe snb pat.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, p. 291.

Se ȳice pentru acel care nu 'și iubesce nevêsta.

5954 * De cât cn slnta în vatră
Mai bine cn ea mîrtă.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Acelaș înțeles ca la No. 5953.

A SMULGE

5955 * Și smulge-o !

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

Și, fugi !

A scăpat din mînile lui și *smulge-o*.

SNAGĂ

5956 * \triangle A dat și snaga dintr'însul.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

A dat tot ce a avut.

Cuvîntul *snagă* are în județul Olt înțelesul de : mēduvă, mēz,
măzgă.

SOMN

Veȳi *Cuconișd, Popesc, Cap.
XXI, c. Somn, Vin*.

5957 Somnul mult nu e fără vise.

BARONZI, p. 61.—HINȚESCU, p. 177.

Veȳi a *Dormi*.

Acel care muncesce ajunge la țintă, cel leneș numai cu visuri se alege.

5958 Somnul, cu mórtea, frați gemeni s'au născut.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 446.

Timpul, cât dormim, e ca și pierdut pentru viață.

U sonnu è cumpagnu di a morte. ¹⁾

Prov. Cors.

Schlaf und Tod sind Zwillings-brüder. ²⁾

Prov. Germ.

5959 Somnul pilda morții.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 446.

Acelaș înțeles ca la No. 5958.

Le sommeil est l'image de la mort.

Prov. Franc.

5959^b * Δ Somnul e oglinda morții.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci*,
comit. Bihor, Ungaria.

5960 * Δ Somnul e rupt din mórte.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 5959.

5960^b * Somnul 'i giuinitate di mórte. ³⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 5960.

5961 * Δ Somnul dulce,
Nimic n'aduce.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Cui îi place să dórma mult, n'are cu ce trăi.

Nu iubì somnul ca să nu sărăcesci.

Prov. SOLEM. XX, p. 13.

A raposa dormida não lhe cade nada da boca. ⁴⁾

Prov. Portug.

¹⁾ Somnul e tovarășul morții.

²⁾ Somnul și mórtea sunt frați gemeni.

³⁾ Somnul e jumătate de mórte.

⁴⁾ Vulpea care dórme nu 'i cade nimica în gură.

Dem schlafenden Wolf läuft kein Schaf in's Maul. 1)

Prov. Germ.

When the fox sleeps, no grapes fall in his mouth. 2)

Prov. Engl.

5962 Somnul dulce
 Viეტă ne-aduce.

LORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 446.

Răspunde la rindul său cel leneș.

5963 Somnul ca vameșul, viետă pă jumătate ne-o dă la
 o parte.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 154.

Acelaș înțeles ca la No. 5958.

5964 Cine mult iubesce somnul, hainele după el curg ca
 aluatul.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 154.

Cine nu lucrăză sărăcesce.

5965 * Dôrme somnul cel de pe urmă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 163.

A murit.

5966 * Δ Dôrme (adôrme) somnul cel de veci.

P. ISPIRESCU, *Leg.* 147; *Rev. Ist.*
III, p. 163. — G. POBORAN, *în t. c.*
Slatina, J. Olt. — T. BĂLĂȘEL, *inv.*
J. Vâlcea.

Acelaș înțeles ca la No. 5965.

5967 * Dôrme (adôrme) somnul cel lung.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 16;
Leg. p. 147; *Rev. Ist.* III, p. 163.
— G. POBORAN, *inst. c. Slatina,*
J. Olt.

Acelaș înțeles ca la No. 5966.

5968 Dôrme somnul tatei.

A. PANN, *Moș Alb.* I, p. 4. —
ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 163.

Acelaș înțeles ca la No. 5967.

1) Lupului care dôrme nu 'i fuge nici o ôie în gură.

2) Când vulpea dôrme nu 'i cad struguri în gură.

5969 * A'l prinde somnul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 131.

A adormi.

5970 * △ Nu'l mai prinde somnul.

P. ISPIRESCU, *Basm.* p. 97. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 140. — G. POBO-RAN, *înst. c. Slatina, J. Olt.*

1° De harnic și muncitor ce este.

2° De bucurie.

5971 * A'l fură somnul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 133. — T. SPERANȚIA, III, p. 130.

A dormi fără vreme și pe ne-așteptate.

5972 * A i se speria somnul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 131.

A nu mai puté dormi.

5973 * △ A dà în somn nebuuesc.

T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea.*

Se ȃice celui ce dórme pré mult.

5974 * Ii ajută la somn.

Maîor P. BUDIȘTEANU, *Bucuresci, J. Ilfov.*

Se ȃice de un om leneș.

ȘONTȚ

5975 ȘontȚ.

LAZAR ȘĂINEANU, *Dict.* p. 759.

Poreclă ce se dă Nemȃilor.

ȘOPTĂ

5976 * △ Șoptele (dumuevóstre) vóstre.
În urechile nóstre.

IORD GOLESCU *Mss.* II, p. 96. — EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.* — T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea.*

Se dice:

1° Pentru cele ce nu se pot ascunde, și că taîna anevoie a se păzi (GOLTESCU).

2° Despre cei ce vorbesc, căutând în zadar, să nu fie audiți de cei-l-a'ți.

5977 * Δ Șopta cât ciobota, de aude și cumătra.

GAVRIL ONIȘOR, *inst. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Nu pôte ține taîna.

5978 * Δ In șoptă trebuie să fie o dracie.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

*In șoptă trebuie să fie,
Și vre-o diavolie.*

A. PANN, I, p. 168. — HINȚESCU, p. 177.

Când doi sau mai mulți șoptesc, subiectul șoptei trebuie să fie necinstit.

Variantă dată de A. PANN, pare a fi schimonosită prin dorința de a produce o asonanță.

5979 Cu șoptele cu momele.

P. ISPIRESCU, *Leg* p. 279.

Cu șoptiele cu momiele.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 77.

Vezi *Șoșele*.

Căutând a înșelă pre cine-va șoptindu'î verđi și uscate.

«Se luă, deci, pe lângă dînsul, *cu șoptele* cu momele, viclenindu-se ca să'î afle puterea». — P. ISPIRESCU.

ȘOȘELE

5980 * Δ Cu șoșele cu momele.

B. P. HĂȘDEU, *Colum Traian*, VII, p. 89. — P. ISPIRESCU, *Leg.* 47, 128, 131, 302; *Rev. Ist.* II, p. 162. — V. A. URECHE, *Conv. Liter.* XXI, p. 576. — LAZĂR ȘĂINEANU, *Rev. Ist.* p. 342. — N. POPESCU, *Calend.* 1882, pag. 30. — FR. DAMĂ, III, p. 63. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Maî cu șoșele, maî cu momele.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 174.

Veđi *Șoptă*.

Acelaș înțeles ca la No. 5172.

A ȘOVĂÎ

5981 * \triangle In cotro șovai,
Tot de belea dai.

V. ALEXANDRI, & LASCAR ROSETTI, *Mss. Acad.* — A. PANN, *Edit.* 1889, p. 20; I, p. 69. — HINȚESCU, p. 43. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.

Se ȝice când un om alérgă, în tóte părțile, după muncă și nu se procopsesce, fiind cu totul lipsit de noroc.

Acest cuvînt e luat dintr'o snóvă populară, unde e pus în gura unui țigan.

5982 * \triangle Șovai, șovai,
Tot de mine dai.

T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea*.

Ori-ce ai face, nu poți fără cutare om saũ cutare lucru.

SPÂN

Veđi *Insemnat, Nădejde*.

În credința poporului dracul e spân. Omul care este spân, a mîncat din pomana dracului, prin urmare e în legătură cu dracul, dacă nu o fi chiar și dracul, și trebuie să te ferești de dinsul.

Veđi CREANGĂ, *Povești*, pag. 198; L. ȘĂINEANU, *Basmele Române*, pag. 18. 19. 334. 345. 354. 450 484. 487. 497; precum și legenda care se găsește la ȝicerea: *a mîncat din pomana dracului*.

5983 * \triangle Spănu se rade leșne.

I. IONESCU, *înv. c. Beciu, J. Olt.* —
ION NIȚESCU, *înv. c. Viespeni, J. Olt.*

Veđi *Chel*.

Adică sâracul leșne se desbracă, se căpuiesce.

Quien poca sabe presto lo reza. ¹⁾

Prov. Span.

¹⁾ Cine puține știe, repede le spune.

Lijtet forrad ar snart fortard. ¹⁾

Prov. Seed.

Kurzes Haar ist bald gebürstet. ²⁾

Prov. Germ.

- 5984 * [△] Dragu mî-e bădița spân,
Că 'i si tinăr și bătrân.

GR. ALEXANDRESCU, *Galatz, J. Covurluiă*. — S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 686.

- * [△] Drag mî-e neica spân, că 'i și tinăr și bătrân;
când rîde par 'că plînge.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 163
— I. MARINESCU, *Inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*.

Se dice, în bătae de joc, despre cei spâni, câte odată și despre cei bătrâni.

- 5985 * [△] Sa te ferescă Dumnezeu de omul spân și rosu.

E. I. PATRICIU, *Inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Acelaș înțeles că la No. 4451.

- 5986 Și spân, și bun, nu s-fați.

PER. PAPAHAĞI, *Zweit, Jahr*, II, p. 175.

Acelaș înțeles ca la No. 5362.

- 5987 * Când va face spânul barbă.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, p. 34;
Asem. p. 128. — FR. DAMĂ, IV, p. 83.

Se dice pentru cele piste puțință (GOLESCU). Adică nici odată.

Quand les poules auront des dents.

Prov. Franc.

- 5987_b * Tuti lucrurile s' indreg, maș barba spânului nu crêsce. ³⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

¹⁾ Agonisela mică să isprăvesce repede.

²⁾ Părul scurt, se perlează repede.

³⁾ Tote lucrurile se dreg, numai barba spânului nu cresce.

* *Tute va s'facă, sade barba a chiușelului nu crésce.* ¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevêsta, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 5987.

SPUMĂ

5988 * A face spumă (spume) la gură.

Dra DIDINA ZANNE, *c. Bucuresci, J. Ilfov.* — FR. DAMÉ, IV, p. 96.

A fi foarte necăjit.

Ecumer de rage.

Prov. Franc.

A SPUNE

Vedî a Dice, *Cap. III, c. Moș, Verde, a Vorbi.*

5989 * △ Cine spune multe, face puține.

BARONZI, p. 54. — HINȚESCU, p. 179. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Se ȝice unui om care se laudă că face tot și el nu face nimic.

5990 * △ Una spunem (vorbim), bașca ne 'nțelegem.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

* △ *Amîndoi vorbim dar bașca ne 'nțelegem.*

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș p. 8.* — *Semin. Centr. Buc. Cl. VII, prof. P. GÂRBOVICĂNU.*

Când rêsponsul unui om este dat cu totul alt-fel de ce este vorba.

Les gens du même avis ne sont jamais d'accord.

Prov. Franc.

5991 * △ Spune vrute si ne-vrute.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurlui.* — GAVR. ONIȘOR *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

¹⁾ Tôte se vor face, numaî barba spânului nu cresce.

Spune câte vrute și ne-vrute.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi a *Vorbi.*

Arată ne-însemnătatea vorbeii cui-va.

5992 * Δ Spune de pe cea lume.

E. I. PATRÎOIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Vezi a *Vorbi.*

Lucruri de ne-creșut, povesti.

5993 Spune gogoși de tufă.

P. IȘPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 167.*

A se adăoga la No. 753.

5994 * Le spune tot cu corne.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 939.

Vezi *Minciună.*

Adică exagerate și cam mincinoase.

5995 * A spune prăpăstii.

P. IȘPIRESCU, *Leg. p. 82.*

Adică lucruri grozave, înfiorătoare.

«Atâți oameni volnici și deprinși cu nevoile, n'aș putut face nimic; și tocmai tu, un mucos ca tine o să isbutescă? N'auți, tu, ce *prăpăstii* spune frații tăi.» — P. IȘPIRESCU.

5996 * Scie să le spună calde.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ. p. 248.*

Scie să potrivească îndată minciuna.

5997 * Δ A spune verde (în ochi) (în față).

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 707. — Sezătoare, I, p. 284. — I. CREANGĂ, Pov. p. 207; Amint. p. 151. — Ion AL LUI ȘBIERA, Pov. p. 165. — GR. IȘPIRESCU, Răur. Oraș. p. 63. — P. IȘPIRESCU, Basme, I, p. 234. — BENGESCU, Conv. Liter., XI, p. 137.*

* *A spune în ochi.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi *Românește.*

A spune în față, pe șleaș și fără a mai ocoli cu vorba.

5998 *[△] A spune desghețat.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 5997.

5999 *[△] Spune vede, ce nu vede,
Tôte la lume se crede.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se găesc carî spun și ce a vădūt, și ce nu a vădūt, și lumea îi crede.

5999_b * S'fêce di să spune, cari s'nu s'fâceă nu s'spuneă. ¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Neresca, Macedonia*

Pentru cele carî se spun și nu ne vine să le credem.

6000 *[△] Spuse și ne-spuse.

GR. JIFESCU, *Rêur. Oroș. p. 57.*

Adică multe și mărunte, auđite și ne-auđite.

6001 *[△] Luași bazmana, daca spuseși?

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

*[△] *Ce luuși, daca spuseși?*

*[△] *Luași colacu, daca spuseși.*

MARIA DORDEA, *c. Topîrcea, Transilvania.*

Se ăice celui ce spune, pîrînd pe altul.

Ce-mă dai ca să'ți spuî cutare lucru? Se aude adese-orî ca rêspons celui care vrea să afle câte ce-va.

A SPUZÎ

6002 [△] Și fierul spuzăsce în fața sórelui.

V. FORESCU, *c. Dorna, J. Suciava*

În fața unei neveste frumoșe, omul cel mai liniștit își pierde mințile după ea.

¹⁾ S'a făcut de să spune, de nu să făceă nu se spuneă.

A STĂ

Vezi *Sezun*.6003 * \triangle Stă ca curca în lemne.E. I. PATRICIU, *în* c. Smulți, J. Covurluiă.* \triangle *Stă (șede, cată) ca găina în lemne.*G. P. SALVIU, *în* c. Smulți, J. Covurluiă.

Adică posac și tăcut.

6004 * \triangle 'I-a stat alba în ham.E. I. PATRICIU, *în* c. Smulți, J. Covurluiă.

Adică a sărăcit.

6005 \triangle Sa stam strîmb și să graim (vorbim) drept.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 113; I. p. 185.—M. PĂSCULESCU, *la Intiln.* p. 5.* \triangle *A stă strîmb și a vorbi drept.*LAURIAN & MAXIM, II, p. 1294. E. I. PATRICIU, *în* c. Smulți, J. Covurluiă.—I. IONESCU, *Cart. Cîl.* III, p. 159. — G. I. MUNTEANU, p. 72.—G. POBORAN, *înst. c. Slatina*, J. *Olt.*Vezi a *Șede*.

Adică adevărul să graim și când vre-o greșală vom face (GOLESCU).

6006 * \triangle Stai strîmb și judecă drept.GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*, J. *Vaslui*.

Să judeci drept și când vei fi singur greșit.

6007 * \triangle A stă drept și a vorbi strîmb.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1294.

Se țice pentru cei cari nu spun adevărul.

6008 * \triangle Mai stai, plecare-ai, c'acum venisi, duce-te-ai.ST. DUMITRESCU, *elev. Sc. inst. c. Balș*, J. *Romanași*.Vezi a *Șede*.

Când ne cercetă unu care nu ne este drag.

- 6009 * Guî, neguî,
Staî să 'îi-o puî.

P. ILIEŞ, *ing. c. Baia de-Criş, Transilvania*. — MAIOR P. BUDIŞ-TEANU, *c. Bucureşti, J. Ilfov*.

- * △ Guî, neguî.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

Când unu este silit, vrînd ne-vrînd, să facă saş să rabde ore-ce.

- 6010 * Unde 'l legî acolo stă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 13*.

Veđi *Gard*.

Se đice pentru cei ce sş arată cu plecăciune (GOLESCU).

- 6011 * △ A stă popinteş (popânzac, popânzoî).

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

A stă înţepat şî drept, cu mutra cam obraznică.

Cuvintele *popinteş*, *popânzac*, *popânzoî* înseamnă feţe grase şî umflate.

- 6012 * △ Te staî în loc.

- * △ *De staî ca voînicu în loc.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

Atât de frumos este.

- 6013 * A stă ca pe ghimpî.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 272*. — M. CANIAN, *J. Iaşî*.

A se adaogă la No. 750.

STÂNGACIŨ

Veđi *Drac, Dumnezeu*.

A ŞTERGE

- 6014 * A o şterge.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

1° A fugî, a plecă.

2° A fură.

A SE ȘTERGE

Vezi *Ochiu*.

STERP

Vezi *Tată*.

6015 Femeia stêrpă este ca pomul fără rîde.

I. G. VALENTINIANU, p. 13.

Nu prețuesce nimic, și trebuie lepădată.

A SE STÊRPÎ

Vezi *Ardei*.

A STRIGĂ

Vezi *Brîscă. Nagă, Șerpe, Cap. XXI, c. a Strigă*.6016 Eū strig în cāt capul mi se descleesce,
Și bărbatu 'n lene abia mormăescă.A. PANU, II, p. 158.—HINȚESCU,
p. 181.

Se ȃice cānd lipsește înțelegerea între bărbat și femeie.

6017 Strigă de la munte ca să'l auȃă,
Și de la Dunăre va să'i rēspunȃă.A. PANU, I, p. 94.—HINȚESCU, p.
181.—G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*
p. 67.

Se ȃice :

1° Despre omul nerod, și lipsit de judecată.

2° Celor ce pretind să fie înțeleși, chiar cānd nu spun nimic
sau le spun începēnd pré de sus.—G. DEM-TEODORESCU.

6018 * △ Strigī pe un copac și se dărimă ; dar pe un om!

G. P. SALVIȚ, *inv. c. Smulȃi, J.*
Covurluiă.Cānd ai ochi rēi pe cine-va și'l ponegresci pe tōte cāile, acela
cu tōtă nevinovăȃia lui, va pătīmi ne-apărat ce-va rēu.

6019 * △ Nu strigă cā deșteptī muscele.

C. DANILESCU, *elev Sc. Inst. c.*
Scundă, J. Văȃea.

Omului care vorbesce încet.

STRIGARE

6020 Strigarea norodului este urgia lui Dumnezeu.

ZILOR ROMÂNUL, *Rev. Ist.* III,
p. 87.

Dumnezeu răsplătesce precum se cuvine, celor care împielază poporul.

6021 * Δ Să pu fie de strigare.

I. TRODORESCU, *inv. J. Suciava.*

Să nu fie de deochiū.

A STRÎNGE

VeđI *Ochiū*, *Cap. XXI*, c. a
Stringe.

A STUPI

VeđI *Măşă*.

6022 * Δ Cine stupeşte în sus, îi cade pe obraz.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. *Dorohoi*.

* *Stupi în sus, cade pe barbă.*

N*** c. *Bărlad*, J. *Tutova*.

VeđI a *Scuipă*.

Se ăice de acel care vroind a lovî în alăi, sē vatēmă singur.

6023 Spre vînt a stupi şi pētra la dēl a pohārni, aeven lucrū nebunesc este.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 327.

VeđI a *Scuipă*.

Se ăice pentru cel care se încercă la lucruri nebunesci.

STUPIT

6024 * Δ Are stupit la furcă.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovăş*,
J. *Vaslui*.

E vorbăreţ, are gust de vorbă.

A ŞUERĂ

VeđI a *Flueră*.

6025 * Δ Tu erai, care şuerai?

GAVRIL ONIŞOR, *prof. c. Dobrovăş*,
J. *Vaslui*.

Te-am înăeles, ce cauăi; te-am aflat.

A SUFLĂ

Veđi *Borș, Cap. VI, c. Gaurd, Gurd, Luminare. Ōld, Pahar, Pungă, Cap. XXI, c. a Suflă.*

6026 * A nu suflă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1363.

1° A nu ȕice nimica, a tăce,

2° A stă bine și în pace.

6027 *[△] Să'l suflă și să cadă.

ANDREI MARINESCU *inv. c. Humele, J. Argeș.* — LAURIAN & MAXIM, II, p. 1363 — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ōlt.*

Veđi *Suflă.*

Așa e de slăbănog și tot bolnav, gata să se pérđă dintr'un ceas într'altul, mai mult mort.

6028 *[△] Par'că 'i-a suflat cu gâtlan (gârlan) de lup.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ōlt.*

Așa fuge și se feresce; 'i-a făcut de urît.

6029 * A o suflă.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *Bucuresci, J. Ilfov.*

A fura.

SUFLARE

Veđi *Cap. XXI, c. Suflare.*

A SUGHIȚĂ

6030 * A ('i) sughiȚă (inima) după ce-va saŭ cine-va.

FR. DAMÉ, IV, p. 126 — G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 510.

A dori ôre-ce cu mare rîvnă.

A SE SUÎ

Veđi *Cap, Păr.*

6031 Puȕini suie, mulȕi cobóră.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 248.

Maî multor ômenî le merge rău de cât bine; mulţi sărăcesc, şi puţinî strîng avere.

6032 * Δ Nu 'î greû să te suî în sus, îî greû să te ţii acolo.

N. MACHIDON, *stud. c. Nicoresci*,
J. Tecuciă.

Şi precum maî ȕice Miron Costin: *Orb norocul la suiş şi lunecos de a stare pe loc.*

SUIRE

Veđi Cap. XIX, c. *Suire*.

SURD

Veđi Bărbat, Dumneȕeă, Mu-
iere, Tăcut.

6033 * Δ Surdul n'aude, dar le potriveşte.

A. PANN, I, p. 137.—HINȚESCU,
p. 182.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-
de-Jos*, J. Argeş.

* Δ *Surdul n'aude, dar (o) potriveşte.*

H. D. ENESCU, *inv. J. Dorohoi*.—
C. IORDĂCHESCU, *stud. c. Cristescu*,
J. Botoşani.—G. P. SALVIŢ, & E.
I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă*.—
GAVR. ONIŞOR, *prof. J. Tutova*.—
G. MADAN, *c. Truşeni*, T. Chiş-
nău, Basarabia.

* Δ *Surdu n'aude, dar ȕrubuluesce.*

X... *elev Sc. Norm. c. Nănesci*,
J. Bacău.

1° La vorbe nepotrivite.

2° Arată pre cel ce i se pare vorba, tot despre ce doarece
el.—J. Covurluiă.

6034 Surdul povaȕuesce acul unde sună.

HINȚESCU, p. 182.

Veđi Orb.

Despre acei cari nu se pricep la o trébă, şi dau altora poveȕe.

6035 * Δ — Buna ȕioă, nea Istrate!
— Doi boboci de raȕă, frate.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 26.—I.
STĂNESCU, *elev, Sc. Norm. J. Argeş*.

- * — *Bună ȕioa, nea Istrate!*
 — *Doi boboci de raȕa frate.*
 — *Măi, Istrate, tu eȕti surd!*
 — *Maî eră, colé, un cârd.*

A PANN, I, p. 86.— S. FL. MARIAN, *Ornit.* II, p. 396.

- *Bună ȕioa, nea Istrate!*
 — *Ȗpte boboci de raȕa frate*
 — *Mă, Istrate, tu eȕti surd!*
 — *Maî vȕȕui, pe baltă, un cârd.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453.

- * — *Bună ȕioa, nea Istrate!*
 — *Trei boboci de ruȕă, frate.*
 — *Nea Istrate, tu eȕti surd!*
 — *Pe colé, treceă un cârd.*
 — *Nea Istrate, cȕ vorbesci!*
 — *De ai băȕ, le ȕi lovesci.*

- * — *Bună ȕiuoa, măi fȕrtate!*
 — *Ȗpte puȕ de raȕa, frate.*
 — *Măi, fȕrtate, tu eȕti surd!*
 — *Ba c'acu trecu un cârd.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 603.—
 D. GHEORGHIȐ, *elev. Sc. Norm. J. Tecuci.*

- *Bună dzuă, Gioto ¹⁾.*
 — *Dzadă scot.*

PER. PAPAHAGI, *Zeit. Jahres.* II,
 p. 153.

- * — *Calimera, Ghiani!*
 — *Dzadă scot ²⁾.*

ILIE GRICU, *prof. c. Perivoli & Samarina, Epir.*

Se ȕice pentru surȕi ȕi la rȕspunsuri ne-potrivite. Veȕi A PANN, III, p. 9—12 ȕi T. SPERANȕĂ, III, p. 28

¹⁾ Bună ȕiuoa, Gioto!—Scot (taiȕ) trunchiȕ de brad.

²⁾ Bună ȕiuoa Iȕne, etc.

Εγὼ σκόραδάσοι λέγω, σὺ δὲ κρομμὺ ἀποκρινεῖς. ¹⁾

Prov. Elin.

Ego tibi de aliis loquor, tu respondes de cepis. ²⁾

Prov. Lat.

— Καλησπέρα, γέρο.

— Κουκιά σπέρω. ³⁾

Prov. Grec.

— *Acsám heir olsum !*

— *Balic, avlárím.* ⁴⁾

Prov. Turc.

6036 — Bună diminăță, babă !

— Castraveți, dragă.

— Tu ești surdă, babă ?

— Trei, de doi bani, dragă.

I. T. MERA, *Conv. Liter.* XVI.

* Δ — *Bună diminăța babă !*

— *Castraveți pe ierbă, mamă.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Acelaș înțeles ca la No. 6035.

6037 * Δ Popa, pentru o babă surdă, nu tîcă de două (două) ori.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 54. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I 1872, p. 173. — *Semin. Buc. Cl. VI*, prin P. GĂRBOVICEANU, *prof.* — IORD. CĂLIN, *stud. J. Argeș.*

* Δ *Pentru o babă surdă, popa nu tîcă de două ori.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 152 ; III. p. 123 — B. P. HĂȘDĂU *Étyrn Magn.* p. 2269. — HINȚESCU, p. 150. — H. D. ENESCU, *inv.*, J. Dorohoi. — I. MARINESCU, *inv.* J. Argeș. — E. I. PATRICIU & G. P. SALVIU, *inv.* J. Covurlui. — V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. Suciava.

* Δ *Pentru o babă surdă, popa nu spune de două ori.*

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coștei, Banat.*

¹⁾ & ²⁾ Îți vorbește de usturoi, tu 'mă răspunzi de cîpă.

³⁾ Bună sîra moșule. Semăn bob.

⁴⁾ Bună sîra. Pesce prind.

* *Nu se tîcă de două ori pentru o babă surdă.*

AL. MARTINIAN, *București, J. Ilfov.*

* △ *Pentru o babă surdă, nu tîcă popa de două ori.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 435 & 1403.—E. I. PATRICIU, *înv. J. G. Gurlui.*

Pentru surd popa nu tîcă de două ori.

I. G. VALENTINEANU, p. 19.

* △ *Popa nu trage clopotu (clopotele) de două ori pentru o babă surdă.*

GAVR. ONIȘOR, *Berlad, J. Tutova.*
G. MADAN, *c. Trușeni, T. Chișineu,*
Basarabia.

Adică pentru cei ne-înțelegători, nu se dau două porunci (GOLESCU).

Răspuns ce se dă celor cari n'au auzit, bine o vorbă, și cer să se mai spună odată.

Il est fils de prêtre, il ne dit pas ces choses deux fois.

Adages Franc. XVI-e Siècle.

6038 * △ *Surdului să-i scoți bumbacu din nrechî.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasilui.

Vezi Urechis.

Cine nu vră să înțeleagă, deslușește-l lucrul; dacă tot se face că nu înțelege, bate-l.

6039 * △ *Baba e surdă,*
Că a mâncat nrdă.

T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Valcea.*

Pentru babele cari nu pré aud.

6040 * • *Nu e mai surd, ca surdul ce se face că nu ande.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1403.—
I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-jos,*
J. Argeș.

• *Nici un surd mai surd ca cel ce nu ascultă.*

IORD. GOLESCU, *Mes. I, p. 450.*

- *Nu e mai surd de cât cel care nu vrea să audă.*

Dna E. B. MAWR, p. 59.

- *Cel mai mare surd, său orb, este acela care nu voesce să audă său să vadă.*

I. G. VALENTINEANU, p. 25.

Se țice de omul care, ne vroid să răspundă la o întrebare, se face că nu aude, că nu pricepe.

Țicerea e puțin răspândită, mai ales pe la țară, și de origină străină.

Il n'y a pire sourd que celui qui ne veut pas entendre.

Prov. Franc.

- 6041 La pórta surdulul
Poți să bați ori cât de mult,
Că el îți va ședea mut.

A. PANN, I, p. 94.— HINȚESCU,
p. 151.

Pentru cei proști cari, ori cât li s'ar spune, tot nu înțeleg nimica.

- 6042 La pórta surdului aurlă, di nu ai lucru. ¹⁾

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres*, II,
p. 175.

Acelaș înțeles ca la No. 6041.

- 6043 * \triangle Bate toba la urechea surdului.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 175; *Rev.*
Ist. I, p. 451. — FR. DAMÉ, I, p.
125. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*
— GAVR. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.* —
GALLIN & NÂDEJDE, *Cart. Lect.*

- * \triangle *Bate toca la urechea surdului.*

ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știu-*
beni, J. Dorohot. — AVR. CORCEA,
paroh. c. Coșteiu, Bunat.

- * *Bate toba surdului.*

AL. MARTINEAN, J. Ilfov.

¹⁾ La pórta surdului urlă, de nu ai de lucru.

Bate toba la urechea surdului.

Abeced. r. Ilustrat, p. 27.

* *Surdului de gēba îi toci la urechie.*

P. GĂRBOVICĂ, *prof. Semin. Buc.*

Gēba bați toba la curul surdului.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 85.

* ^Δ *De gēba bați doba la urechea surdului.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi.

De gēba bate toba la urechile surdului.

Conv. Liter. XII, p. 186.

Ca când ai bate toba la urechea celui surd.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, *Asem.*
p. 7.

Arată zadarnica vorbă cu cel ce nu te ascultă (GOLESCU).

Κωφῶ ᾄδεις. ¹⁾

Prov. Elin.

Surdo canis. ²⁾

Prov. Lat.

Chanter la messe pour les sourds.

Prov. Franc.

6044 Nu bate toba la urechile surdului.

I. G. VALENTINEANU, p. 33.

Acelaș înțeles ca la No. 6043, sub formă de povață.

6045 * ^Δ *La urechia surdului, poți dà și cu tunu.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J.*
Vâlcea.

Celui ce nu vré să înțelégă, ori cât de mult ai vorbi, e în zadar.

6046 La usa surdului,
Ori bate dacă 'ți pasă,
Ori mai bine fugi, te lasa.

A. I'ANN, I, p. 82. — HINȚESCU,
p. 198.

¹⁾ Cântî surdului.

²⁾ Idem.

Se ȋice pentru cei proști.

6047 La ușa surdului când bați, bate să se audă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 105.

Să ȋice pentru cele ce cer mare deșteptare (GOLESCU).

6048 Vai de cel ce strigă la urechia celui surd.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 450.

Acelaș înțeles ca la No. 6043.

6049 Tră surdu macă asun, tră orbu macă thimnițesci,
și mbitat macă vai mesci, chirdută ba z-ducă. ¹⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zveit. Iaħres.*, II, p. 165.

Pentru cele zadarnice.

6050 Surdului de gēba îi cânți de jale.

A. PANN, *Edit.* 1899, p. 26 & 166;
I, p. 86; III, p. 133. — HINȚESCU,
p. 182.

* \triangle *Surdului de gēba îi cânți de jele.*

V. SALA, *desc. c. Vușcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

De gēba vrei să faci să înțelēgă pre omul nesimțitor și prost.

6051 * \triangle După ce că e surd, nici n'aude.

T. BĂLĂȘEL, *într. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Glumă populară care se mai ieă cu înțelesul: după ce că are un cusur, mai e și prost.

6052 * Du-te unde a dus surdul rōta și mutul ieă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 47; *Conv. Liter.* IX, p. 456. — T. ȘPERANȚĂ, *Anect.*, p. 269.

* \triangle *Du-te, unde a dus surdul rōta și chiorul ieă.*

C. IORDĂCHESCU, *stud., c. Cristesci J. Botoșani.*

Veđi Mut.

Același înțeles ca la No. 5594.

6053 Par'că este surd și mut.

A. PANN III, p. 13. — HINȚESCU, p. 182.

¹⁾ Dacă strigă la surd, dacă afumă pe orb și dacă vei primi în gazdă pre (cel) bēt, perdută va fi (munca ta).

Despre cel care șede posac și tăcut

6054 * Par'că întâlnește tot surd și muț.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 160. — M.
CANIAN, *publ. J. lași.*

Când la o întrebare nu ni se dă un răspuns satisfăcător,

«Cercetară în dreapta și în stânga, ca să aștepte născă-lă lecuri cari să le
deslăcă făcând stăpînului lor, dar, aș! *par'că întâlnește tot surd și muț.*
Nimeni nu știa să-l învețe ce-va». — P. ISPIRESCU.

6055 A cântă surdilor.

LAURIAN & MAXIM I, p. 393. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 459. —
FR. DAMÉ, IV, p. 131.

A vorbi în deșert, a nu fi ascultat.

Κωφῶ ᾄδεις¹⁾.

Prov. Elin

*Surdo canis*²⁾.

Prov. Lat.

6056 * Δ Ca surdu în ăste.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănescu J.*
Vâlcea.

Celui ce merge drept, fără să țină socotela de vre o pedică.

6057 * Δ Ca surdu la mără.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Celui ce nu ieă în sēmă nimic din cele ce se întîmplă în-
pregiurul lui.

SUSPIN

6058 Suspinele drepte ceriurile pătrund.

DIM. CANTENIR, *Ist. Ierogl.* p. 198.

Și faptele rele primesc resplata ce li se cuvine.

6059 Suspinul săracilor nu rămâne în deșert, macar cât
de târziu.

NIC. MUSTE, *Letop. Mold.* III,
p. 70.

Vezi *Blestem.*

Ne învață a nu asupri norodul.

1) & 2) Cântă surdului.

A TĂCÉ

*Vedî a Audî, Chitîe, Filosof,
Gaişă, a Grăd, Gură, a Lucră,
Nucă, Pămînt, Pesce, Pîie,
Porc, Tăcă, Cap. XXI c. a
Tăcē.*

6060 Saū tacî, saū ȝi ce-va mai bun de cât tăcerea.

A. PANN, I, p. 14.

Orî ȝi ce-va mai bun de cât tăcerea, orî tacî.

A. PANN, III, p. 8.—HINȚESCU,
p. 183.

Ne învață a nu vorbî fără rost, și în afară de vreme.

6061 * \triangle Tacî să nu te-audă mîta.

GAYR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vaslui.

Tacî că vorbescî lucruri ne-adeverate; spui la palavre, ce nimeni nu le crede.

6062 E mai bine să tacî de cât să vorbescî rău.

BARONZI, p. 60.—HINȚESCU, p. 183.

Acelaș înșeles ca la No. 6060.

6063 Mai bine tacî, căci, de grăiescî dreptate, te vor bat-jocori.

KÁROLY ÁCS, p. 83.

Nimēruî nu'î place adevērul căci, precum se mai ȝice: *adevērul e prōstă marfă.*

6064 * \triangle Mai bine să tacî de cât să spui drept.

I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos,* J. Argeș.

Când un om, cu o vorbă ȝisă, a făcut rău altuîa.

6065 Cine tace,
Nimului nu'î place,
Dar și cine vorbesce,
El la multe greșesce.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 173.

*L'adunare, cine tace,
El la nimineu nu place.*

A. PANN, III, p. 8.—HINȚESCU,
p. 2.

Să vorbim, însă puțin, la vreme și cu mieȝ.

6066 * \triangle De tac
Bubă fac.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

*De tacî
Bubă faci,
De ȕicî
Mai rău te stricî.*

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurlui.*

Pentru cei limbuși.

6067 * \triangle Cine tace, primesce.

A. PETRESCU, *ing. c. Curtea-de-Argeș, J. Argeș.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Carle tăce, conferme.

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unt. I, p. 11.*

Vezi *Tăcere.*

Cine tace, primesce de adevărate spusele noastre său consimte la propunerile ce i se fac.

Qui tacet, consentire videtur. ¹⁾

Prov. Lat.

Qui ne dit mot, consent.

Prov. Franc.

Chi tace, confessa. ²⁾

Prov. Ital.

Silence gives consent. ³⁾

Prov. Engl.

Den som tier, samtykker. ⁴⁾

Prov. Danes.

6068 Tacî să tac, să ne fie casa casă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 114.*

* \triangle *Tacî să tac, să ne fie casa casă, și masa masă.*

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

¹⁾ Cine tace, pare că primesce.

²⁾ Cine tace, recunoște.

³⁾ Tăcerea primesce.

⁴⁾ Cine tace, primesce.

Adică să nu ne dăfăimăm faptele unul altuia, ca să nu ne necinstim; se ȋce pentru cei căsătoriți (GOLESCU).

Calla tu, y callarè yo. ¹⁾

Prov. Catal.

Callate y callemos, que sendas nos tenemos. ²⁾

Prov. Span.

6069 Tacî, să 'ți fie casa casă, și masa masă.

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 6; I, p. 21 — HINȚESCU, p. 183.

Vedî a Vorbi.

1° Vorba de rău se duce ca glonțul, și aduce ura între omeni.

2° Acelaș înțeles ca la No. 6068.

Εὐγῆς ἀκινδύονον γέρας. ³⁾

Prov. Elin.

Tutum silentii praeium. ⁴⁾

Prov. Lat.

6070 * Δ Tacî, că 'i bine.

GAVR. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

1. Acelaș înțeles ca la No. 6069.

2° Când lucrurile sunt pe placul nostru.

6071 * Δ Tacî tu, să vorbesc eu.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 106.—
IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 68.—
P. ÎSPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 174.
—HINȚESCU, p. 183.—GAVR. ONIȘOR,
prof. J. Tutova.

* *Taci tine, să sburdăscu eu.*

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopești,*
Macedonia.

Să ȋce pentru cei obraznici și pentru muieri, când nu lasă pe bărbații lor să vorbescă, arătând că mai bine știu ele să vorbescă (GOLESCU).

6072 Tăceți, gura vă mērgă.

I. ANTONESCU, *stud. c. Plăinesti,*
J. Rîmnicu-Sarat.

Dați, vorbiți înainte.

¹⁾ Tacî tu, și voiți tăce eu.

²⁾ Tacî și vom tăce, căci ne ȋninem în puterea (unul altuia).

³⁾ ⁴⁾ Folosul tăcerii este cert.

- 6073 * Δ Cine tace,
Merge 'n pace.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 174;
Leg. p. 248; *Rev. Ist.* II, p. 155.
— HINȚESCU, p. 183. — I. MARINESCU,
Inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.

Arată folósele tăcerei

Qui de tout se tait, de tout a paix.
Prov. Franc.

- 6074 Cine tace, nu se căiesce.

Dna E. B. MAWR, p. 53.

Acelaș înțeles ca la No. 6073

- 6074_b * Cari scie s'tacă este tot-ună amintat. ¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 6074.

- 6075 Calcă 'ți inima, și taci.

GAVR. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 6074.

- 6076 * Δ Tace și face.

HINȚESCU, p. 183. — I. MARINESCU,
Inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș. —
V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci,*
comit. Bihor, Ungaria.

Cari taçi, façi. ²⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zveit. Jahr.*, II,
p. 162.

1° De omul ascuns care nu 'și arată gândurile.

2° De cel care nu vorbește, și mai mult își vede de trebă.

Veđi Donici, *Fab. XIII*, p. 25, *Douě polobóce.*

Chi tas, fa. ³⁾

Prov. Lomb.

- 6077 Cine tace, și face.

BARONZI, p. 54 — HINȚESCU, p. 183.

¹⁾ Cine scie să tacă este tot-dé-una folosit.

²⁾ Care tace face.

³⁾ Idem.

* Δ *Cine tace
Mări multă trebă face.*

HINȚESCU, p. 183.—E. I. PATRICIU, înv. c. *Smulți*, J. *Corurluiă*.

* *Acel ce tace
Și trebă 'și face.*

AL. MARTINIAN, J. *Ilfov*.

*Cel ce tace
Și trebă face.*

A. DONOI, *Fah. X/II*, p. 25.

* Δ *Cine tace și face,
El mai bună (multă) trebă face.*

I. DUMITRESCU, înv. J. *Dolj*.—T. BĂLĂȘEL, înv. J. *Vâlcea*.

Vedî a *Lucră*, a *Vorbă*.

Acelaș înțeles ca la No. 6076.

6078 * *Face și tace.*

MAIOR P. BUDIȘTEANU, J. *Ilfov*

F'ace și tace.

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*,
p. 8.

Se ȋce de omul ascuns și fățarnic.

6079 * Δ *Tace și cȋce.*

E. I. PATRICIU, înv. c. *Smulți*, J. *Corurluiă*.

Se ȋce pentru cel care 'ȋi vrea rău, și 'și rȃsbună fără să se laude.

6080 * Δ *Să'ȋ fie frică de cel ce tace-face.*

T. BĂLĂȘEL, înv. J. *Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 6076.

6081 *De m'eî bate cât vei vrea, tot nu voiă tăcea.*

IORD GOLESCU, *Mss. II*, p. 93.
—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III*, p. 158.

Să ȋce pentru muġerea cea limbută și rea (GOLESCU).

6082 Tac mă chêmă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 250.

Se face o tăcere adîncă.

«Apoi intră cu toți în lăuntru, și se tologesce, care unul unde apucă și . . . *tac mă chêmă*».—I. CREANGĂ.

6082b * Δ Tac, tac,
Ca nucile în sac.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci,*
comit. Bihor, Ungaria.

Acelaș înțeles ca la No. 918.

6083 Tace ca un mut.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 178

* Δ *Tace ca mutu.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Vezi *Pdmint.*

Tace cu desăvîrșire.

6084 * A tăce ca munții.

A. PANN, *For. Vorbit.*

Acelaș înțeles ca la No. 6083.

Să tăceți ca mușii dintr'acest minut.—A. PANN.

6085 A tăce ca zidul.

A. PANN, *III.* p. 115.

Acelaș înțeles ca la No. 6084.

6086 A tăce ca peșcele în borș, la foc.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 25.

Vezi *Pesce, Pitic.*

Acelaș înțeles ca la No. 6085.

«Iedul cel cu minte tăceă molcum în horn, *cum tace peșcele în borș la foc.*»—I. CREANGĂ.

6087 A tăce milc.

N. POPESCU, *Calend.* 1882, p. 25.

Acelaș înțeles ca la No. 6086.

TĂCERE

Vezi *Filosofie, Răbdare, a Tăce.*

- 6088 * △ Tăcerea
E ca mîierea.

A. PANN, *Fab.* II, p. 86. — HINȚESCU, p. 183. — I. G. VALENTINIANU, p. 15. — ACS, KÁROLY p. 82. — P. ÎSPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 171. — V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. *Argeș*. — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*. — V. SALA, *dasc. c. Voșcoi-Băresci*, *Bi-har, Ungaria*.

- * △ Tăcerea
E dulce ca mîierea.

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICĂNU, prof.

Se dice celui care a vorbit în afară de vreme, și pentru paguba lui.

Vezi A. Pann, *Fabule*, II, pag. 86.

*Bocca stretta e man fidata,
Dappertutto vien stimata*

Prov. Ital.

*Stiller Mund und treue Hand,
Gelten durch das ganze Land.*

Prov. Germ.

Komu jazik swrbí, tomu hlawa bolí.

Prov. Slovak.

Ne szólj nyelwem, Nem fáj fejem.

Prov. Ung.

- 6089 De multe ori tăcerea este răspuns.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176.

*De multe ori la 'ntrebare
Și tacerea răspuns are (pare).*

A. PANN, III, p. 8. — HINȚESCU, p. 183. — ODOBESCU-SLAVICI, *Cart. Lect.*

* \triangle *Și tăcerea e un răspuns.*

I. G. VALENTINEANU, p. 9 — M. STĂNGEANU, *inv. c. Pîria*, J. Mehedinți.

* \triangle *Tăcerea este și ea un răspuns.*

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă*.

Vezi *Ne-răspundere*.

Tăcerea se poate lua ca o aprobare, și mai ales ca o desaprobară. Tot ast-fel țice Francesul: *Qui ne dit mot consent*, sau *Le silence est la leçon des rois*.

Keine Antwort ist auch eine Antwort. ¹⁾

Prov. Germ.

Inkje Svar er og eit Svar. ²⁾

Prov. Norv.

6090 Tăcere multă la răspundere de trebă, în locul marturisirii se ține.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 61.

Acelaș înțeles ca la No. 6067.

6091 De multe ori tăcerea e mai bună de cât răspunsul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 153; III, p. 123. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 159. — FR. DAMÉ, III, p. 332.

Acelaș înțeles ca la No. 6089.

6092 * \triangle *Cu tăcerea îi rupi pelea.*

G. P. SALVIU, & E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiă.

* *Tăcerea rupe pelea.*

Când cine-va certă pe altul, îl bățjocoresce, și acesta nu 'l răspunde, umplându 'l ast-fel de necaz

6093 * *Tăcerea e de aur.*

I. ARBOR, *ing. J. Buzău*. — I. G. VALENTINEANU, p. 12.

Vezi *Cuvînt*.

A vorbi e bine, a tăce și mai bine.

Prin orașe a început a se întinde această țicere sub forma: *vorba e de argint iar tăcerea de aur*, traducere a cuvîntului frances: *la parole est d'argent et le silence est d'or*.

¹⁾ Nicî un răspuns este tot un răspuns.

²⁾ Idem.

6094 Bur tacaē nu fost nazat pisēit. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I,
p. 7.

Cine tace nu se compromite.

Nessuno si pentì mai d'aver taciuto. ²⁾

Prov. Tosc.

TĂCUT

Vezi Mormîni, Mușere, Mut.

6095 Cel tăcut și smerit, ca apa cea lină, ce îndată te înșală.

IOB. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 179.

Nici apă lină, nici omul tăcut nu 'mă place.

Prov. lui Bertoldo, GASTER, Lit.
Pop. p. 209.

Acelaș înțeles ca la No. 365.

Dio mi guardi da chi ha poche parole. ³⁾

Prov. Ital.

Guarte de homem que não falla, e de cão, que não ladra. ⁴⁾

Prov. Port.

6096 * In inima tăcutului locuesce dracul.

Semin. Buc. Cl. VII, prin P
GÂRBOVICĂ, prof.

Vezi Smerit.

Acelaș înțeles ca la No. 6095.

6097 Cel de tot tăcut,
Tocma ca un mut.

IOB. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 179.

Pentru cei posaci și tăcuți.

A SE TĂIĂ

6098 * A se tăia în necazul nevestei.

M. CANIAN, publ. J. Iași.

Vezi Vacar.

¹⁾ Bună tăcere n'a fost nici odată scrisă.

²⁾ Nimeni nu se căsese vre odată că a tăcut.

³⁾ Dumnezeu să mă păzescă de cine vorbesce puțin.

⁴⁾ Păzesc-te de omul care nu vorbesce, și de câinele care nu latră.

A 'și face rău sie-și, în necazul altuia; se ȑice pentru prost.

TALAF

VeȑI *Laf.*

TARA

6099 * \triangle Tara tara,
Tótă vara.

ANDREI MARINESCU, *inv c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Se ȑice:

1° Despre omul cicălitor cu vorbă.

2° Despre cel vorbăreț.

TARE

VeȑI *Bractnar, Cap. IX, o*
Tare, Tun.

6100 * \triangle A fi om tare.

T. BĂLĂȘEL, *inv, J. Vâlcea.*

1° A fi om vîrtos, voinic, sănătos.

2° A fi om avut.

6100_b * A fi tare ca malu.

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

A fi om voinic, sănătos.

6100_c * \triangle Nu'î tare care dă, ci ȑare ține.

AVR. CORCEA, *paroh. ort. or. c.*
Coșteiu, Banat.

Vorba țiganului. Acelaș înțeles ca la No. 2731.

Se mai ȑice când unul este bătut, și tot el se laudă că e mai tare.

ȚÉPÉN

6101 * A fi țépén.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș p. 113.*

TIFLĂ

6102 * A dà o tiflă peste cine-va.

Adică nu noroc, o întâmplare fericită.

A SE ȚINE

Vezi *Cap. IX, c. Mare, Orb, Pânză, Pirlă*.

TÎNĚR

Vezi *Bătrân, Bogat, Cartofor, Insurare, a se Logodi, Mincinos, Ne-insurat, Răsboiul, a Ride, Spân, Cap. XXI, c. a Ride*.

6103 Nu se poate omul să fie cu doné : și tînăr, și cu minte.

A. PANN, III, p. 147. — HINȚESCU, p. 131.

Cei tineri sunt lipsiți de judecată și de experiență.

6104 Este tînăr ș'o mai crește,
D'o trăi se procopsesce.

A. PANN, I, p. 170. — HINȚESCU, p. 187.

Pentru învățătură și, mai ales, în bătaie de joc pentru cei proști.

6105 Tînăr lângă tînără, ca paiele lângă foc.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, Asem.* p. 176.

Acelaș înțeles ca la No. 950.

6106 * [△] Cel tînăr crede căte cióre sbóră, tóte se mănâncă.

S. MIHĂILESCU, *Sezdt.* I, p. 220. — C. CONACHI, *Opere.* — V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava*.

Acelaș înțeles ca la No. 2467.

Este de însemnat că, dintre deosebitele specii de ciorî, numai *stanca*, se mănâncă căte odată.

6107 Prê e tînăr, n'are minte,
'I-o crește d'aci 'nainte.

A. PANN, I, p. 80. — HINȚESCU, p. 187.

Se ȳice pentru omul prost.

- 6108 E tânăr, și s'o mai face,
Tigva dă i s'e va cōce.

A. PANN, I, p. 80. — HINȚESCU,
p. 187.

Acelaș înțeles ca la No. 6107.

- 6109 * Tinerii cu tinerii, și bătrânii cu bătrânii.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Fie-care e bine să trăiească cu semenii lui.

Ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον ¹⁾).

Aristot.

Fagot cherche bourrée.

Prov. Franc.

Giovin coi giovin, e vèc coi vèc ²⁾.

Prov. Lomb.

- 6110 * Eū am fost ca tine, tu n'ai ajuns ca mine.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 6.

Se ȳice către tinerii ce vor să s'e arate mai învățați de cât
cei bătrâni (GOLESCU).

- 6111 Este tânăr între tineri, și bătrân între bătrâni.

A. PANN, III, p. 147. — P. ISPI-
RESCU, *Rev. Ist. III*, p. 379.

* Δ *Sunt tineri între tineri, și bătrâni între bătrâni.*

A. PANN, III, p. 148. — I. MARI-
RESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Veȳi Bătrân.

Nu toți tinerii sunt lipsiți de judecată, nu toți bătrânii sunt
cu minte.

- 6112 Dă'mi, Dōmne, puterea tinerului și mintea bătrânului.

AL. DUMITRESCU, p. 132.

Veȳi Tinereȳe.

Arată darurile firești, ale fie-cărei din aceste două vîrste. Tot
cu acest gînd Francesul spune: *si jeunesse savait, si vieillesse
pouvait.*

¹⁾ Asemenea iubesc pe asemenea.

²⁾ Tânăr cu tânăr, și bătrân cu bătrân.

Fala tinerilor este puterea lor.

Prov. XX, 29.

6113 Carle-î bnr tirer, ie bur şi betér. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*, p. 9.

Acelaş înţeles ca la No. 103.

6114 Carle se (e)rde, când ie tinër, plânge când ie betér. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*, p. 10.

La tinereţe să muncesci, să nu'ţi perţi vremea în petreceri,
de vrei să trăeşti liniştit la bătrâneţe.

6115 Tinerii înaintea bătrânilor, să aibă ochi iară nu gură.

I. IONESCU, *Cart. Cit. II*, p. 87.

Adică să tacă, ascultând sfaturile şi poveţele lor.

6116 [△] Voinic tinër, cal bătrân, greu se 'ngăduie la drum.

I. CHEANGĂ, *Pov.* p. 193.

Voinic tinër şi cal bătrân rău se învoiesc la drum.

IORD GOLESCU, *Mss. II*, p. 20.

* [△] *Om tinër, cal bătrân, greu se îngăduie la drum.*

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, J. Tutova.*

Să dice pentru cei ce nu se potrivesc la fire (GOLESCU).

Tinër cu bătrân nu se pot împreuna la fapte.

TINEREȚE

Vedî Bătrâneţe, a Invătă, a
Lucră, Morte, Cap. XXI, c. Ti-
nereţe, Vin.

6117 * [△] Deprinderea din tinereţe rămâne şi la bătrîneţe.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 252.

— I. MARINESCU, *inv. J. Argeş.*

Se întrebuinţază, mai ales, pentru cei cu deprinderi rele.

6118 Tinereţele fără frumuseţe, ca frumuseţea fără nuri.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, Asem.*
p. 175.

¹⁾ Care 'î bun tinër, e bun şi bătrân.

²⁾ Cine rîde când e tinër, plânge când e bătrân.

- 6119 * Omul la tinerețe trebuie să se păzescă de desfrinare;
la bărbăție de trândăvie, și la bătrânețe de fl-
larghirie.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176; III,
p. 157.

*Omlu lipsésce să s'avéglie: la tinerețe de des-
frinare, la bărbăție de lenevire, și la aușiateg
de sclinceame.* ¹⁾

ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 90.

Acastă pildă ne dovedesce că putem afla, și în Anton Pann,
șiceri cari nu sunt Românesci.

- 6120 * △ De vrăi să te joci la bătrânețe, păzesce-te la tinerețe.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J.*
Tutova.

Veđi Tinêr.

Omul la tinerețe trebuie să se păzescă de desfrinare.

- 6121 * △ Cine adună la tinerețe, are la bătrânețe.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-
jos, J. Argeș.*

*Puț d'o parte 'n tinerețe,
Aț ce dă în bătrânețe.*

I. M. RIUREANU, *Dat. Cop.* p. 144.

- * △ Cine nu adună la tinerețe,
Nu are (e în lipsă) la bătrânețe.

C. MEISSNER, & V. DOGAR, *Cart.*
Lect. II, p. 45. — Semim, Buc. cl.
VIII, prin P. GĂRBOVICĂȘU prof.

Veđi a Munc.

Se ȝice unui tînêr care risipește din avere, precum și celui
care cheltuesce tot ce câștigă și nu pune nimic de o parte.

*Carele în tinerețe nu le aț adunat, cum în bătrâ-
nețe le ceri?*

Ecles, XXV p. 5.

Qui garde de son dîner, il a mieux à souper.

Prov. Franc.

¹⁾ Omul să se păzescă: la tinerețe de desfrinare, la bărbăție de lenevire, și
la bătrânețe de sgărzenie.

Chi risparnia da giovanu, si lu trova da vecchiu. ¹⁾

Prov. Corsic.

6122 * Δ Adună (stringe) la tinerețe ca să ai (aibi) la bătrânețe.

I. IONESCU, *Cart. Căt. II*, p. 87.—
AL. DUMITRESCU, p. 126 —E. I. PATRICIU, *inv. Covurluii. — Semin. Buc. Cl. VIII și VII, prin P. GĂRBOVICĂȘU, prof.*—K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiubeni, J. Dorohoi.*

Acelaș înțeles ca la No. 6121 sub formă de povață.

*On doit quérir en jeunesse
Dont on vive en la vieillesse.*

Prov. Franc.

Guarda, mozo, y hallarás viejo.²⁾

Prov. Span.

6123 * Δ Cine n'alergă la tinerețe, nu odinesce la bătrânețe.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Vezi Tinăr.

Cine nu muncesce la vreme, rabdă mai în urmă.

6124 Sămănă la tinerețe ca să ai ce culege la bătrânețe.

P. ISPIRESCU, *Leg. I*, 1872, p. 171.—HINȚESCU, p. 187.

Munca, la tinerețe, asigură omului o bătrânețe lipsită de griji și de nevoi.

6125 Tinerețele, vremea nebuniilor.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 491.

Tinerețea și cuminenția rare-ori se împreună.

6126 Beția tinereții între pe a vinului.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 176;
I, p. 114.—HINȚESCU, p. 13.

Vezi June.

Tinerețea se încrede prea mult în puterile ei, închipuindu-și că tot ce sboră se mănâncă.

6127 Nevoia tinereții,
Mintea bătrâneții.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI,
Mss.

Acelaș înțeles ca la No. 6112.

¹⁾ Cine stringe (economisește) când e tânăr, și-l găsește când e bătrân.

²⁾ Păstrează (adună), tinere, vei găsi bătrân.

6128 Tinerețele se trec ca florile după (sic) câmp.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, Asem.*
p. 175.

Se ȋdice celui care se măudresce cu tinerețele lui.

6129 * \triangle Tinerețe fără bătrânețe, și viață fără (de) mörte.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 2.* — E. I.
PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Co-*
ovrului.

Arată traiul cel bun.

Intr'un basm, de o adincă filosofie, Ispirescu ne dovedesce că o asemenea viață ar fi o povară și un blestem pentru om.

6129_b * \triangle Tinerețele sunt primăvara vieței.

V. SALA, *dascal c. Vădcoiș-Bă-*
resci, comit. Bihor, Ungaria.

Dante a spus de asemenea : Primavera gioventu del anno, gioventu prinavera della vita.

A ȚIPA

VeȋI Bröscă, Șörpe.

TİRİȘ-GRĂPIȘ

6130 Tiriș-grăpiș, bietul moș,
Sări afară din coș.

A. PANN, III, p. 141.

Același înțeles ca la No. 3635.

6131 Cam tiriș, cam grăpiș,
Ajunse la suiş.

A. PANN, III, p. 141. — HINȚESCU
p. 2.

Se ȋdice despre acel care, cu multă greutate, a isbutit într'o întreprindere, a scăpat de o mare primejdie, și mai ales de mörte.

6132 * \triangle Mai mult tiriș de cât pe sus.

T. BILĂȘEL, *inv. c. Ștefănești J.*
Vâlcea.

Când cine-va face un lucru cu multa anevoință, mai mult de silă.

6133 * \triangle A o duce tiriș.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A merge mai mult rău de cât bine.

6134 * \triangle Tiriș-gropiș.

EM. POPESCU, *inv.* c. Ciorănesci-Mărgineni, J. Ialomița.

* \triangle Tiriș-grăpiș.

A. PANN, III, p. 14. — AVR. CORCEA, *paroh*, c. Coșteiă, Banat.

1° Despre cel care lucrând, și mai bine, și mai rău, ajunge la țință.

2° Pe ne-simțite. — Banat.

TÎRÎTURĂ

6135 * Tîritură.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Dict. Român*, p. 813.

Femei josnică, de nimic.

TÎRȚA-PÎRȚA

Vedî Gherghița.

6136 * \triangle Tîrța-pîrța și nimica.

HINȚESCU, p. 124. — T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Slabă trebă, tîrța-pîrța, mai nimica.

A. PANN, III, p. 119. — BARONZI, p. 122. — HINȚESCU, p. 192.

Se dice pentru o muncă fără folos.

Din planul ce armatele române adună în urma înfrângerii inamicului, se făceau trei părți de opotrivă din care una se cuveneă generalului, a doua ofițerilor și a treia legionarilor: Acastă *tertia parte* a legionarilor eră de obicei, puțin lucru, precum se înțelege de la sine. Baronzi admite ca *tîrța-pîrța* al nostru ar veni de la această *tertia-pars*.

Este mai de creșut că vorba românească are o altă origină, no totul proastă, și trebuie considerată ca o simplă onomatopeă.

A TRAGE

Vezi *Căne, Măsea, Stănga.*

6137 Trage-mă, și eu să plâng.

IORD. GOLESCU, *Ms.* II, p. 71.*Trage-mă tu, mereu,
Și lasă să plâng eu.*

A. PANN, II, p. 135.

Să ție pentru cei ce se fac că nu primesc ore-ce, la care mult mai înainte rîvniă, luându-se pildă de la mirese ce, din vechime, plîngea la cununii, ca când n'ar fi vrut să se mărite (GOLESCU).

Intr'un mod mai general se ție pentru cei ce, una gîndesc și alta spun.

6138 O trag nu vine, o 'mping nu merge.

A. PANN, I, p. 104.— HINȚESCU, p. 123.

*△ *Imping nu intră, trag nu țieșă, ce e de făcut
nu știu.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Se ție când căznesci în toate felurile spre a scote la capăt un lucru, și nu izbutesci.

A. Pann aplică țiecerea celor nevoieași.

S N Ó V Ă

Punënd pe sătenî la clacă, ore-care arendaș,
Sa 'ntîmplat în ei să fie și un leneș, nevoleaș,
Care, de 'l puneă la sapă, adormiă în mîni cu ea,
De 'l da cîsa să cosescă, nu sciă cum să o ție,
De 'l da secura să tale, innoptă până să deă,
Abiă stănd și ardicăndu-și ciorecii cari cădea
Vedënd, gîndi arendașul, că, nevoleaș cum eră,
Dor o să pîta din curte nisce gunoi al cără:
Il chemă, îi dete rîba, el o luă, se ultă,
Si 'ucepù să o încarce, după cum îi arătă;
Dar vedëndu-l arendașul, că 'n mîni după ce o ție,
O ține 'n loc încărcată, și stănd se ultă la ea,
Începù la el să strige, ca să care mai curînd;
Iar nevoleașul răspunse, către arendaș țiecënd:
'Apoi ulte, o *trag nu vine, o 'mping nu merge.*
Atunci puînd arendașul asupra 'l un dorobanț,
Tot sîrînd o ducea rîba, ca cînd par'că jucă danț,
Ȋcënd: «Vezi ce ușor merge, ajutat de bățul meu?»
'Apoi, țiec nevoleașul, așa cu rîd sciam și eu.

6139 * \triangle Faci tu și le trag eu.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Când unul făptuesce rele, și altul trage ponosul.

6140 * \triangle Par'că 'l tragi la urs.

E. I. PATRICIU, *inv.* c. Smulți, J. Covurlui.

1° Face un lucru în silă, fără tragere de inimă.

2° Când unuia îi vrei binele, dar el se ferește sau cu greu îi faci să primescă.

A TRĂI

Vezi Avram, Găină, a In-
vășă, a Muri, a Nădejdui, Raiu
Cap. III, c. Seu, Cap. XXI, c.
Traiu, Viță, Vierme.

6141 * \triangle Trăind omul, când și când
Află ce nu'i dă prin gând.

A. PANN, I, p. 171. — HINȚESCU,
p. 135. — E. I. PATRICIU, *inv.* c.
Smulți, J. Covurlui.

Arată folósele experienței.

6142 Spune'mi cu cine trăești,
Și 'ți voi spune cine ești.

HINȚESCU, p. 190.

Vezi a se Adună,
a se Insofi.

Fie-care trăiesce cu semenii lui; se ȋce mai ales pentru cei răi.

6143 Ori cu cine vei trăi,
Ca acela vei iși.

IORD. GORESCU, *Mes.* I, *Asem.* p. 179.

Arată înrîurirea pildelor rele.

6144 Până nu trăești cu om, nu'l cunoscî cine e.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 903.

Arată cât de greu poți cunoște bunul și, mai ales, răul unui om.

6145 Tot omul trăiesce pentru sine.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172; III,
p. 157. — HINȚESCU, p. 135.

* \triangle Tot omul trăiesce pentru sine.

V. SALA, *dascal* c. Vășcoi-Bă-
resci, comit. Bihor, Ungaria.

Devisa celor egoiști.

Chacun pour soi.

Prov. Franc.

Ognuno per se e Dio per tutti. ¹⁾

Prov. Ital.

Ein Jeder für sich und Gott für uns Alle. ²⁾

Prov. Germ.

6146 Staū să 'i pice potcôvele, și tot cere să mai trăiescă.

A. PANN, III, p. 158.

Veđi No. 2387.

E bătrân și nu se îndură să móră.

6147 Nimene n'a dat zapis cu Dumnezeu cât o să trăiescă.

A. PANN, III, p. 140. — HINȚESCU,
p. 210.

Omul pôte muri dintr'un ceas într'altul.

6148 Nimenea n'o să trăiescă,
Lumea să o moștenescă.

A. PANN, III, p. 140. — HINȚESCU,
p. 190.

Orl-ce om va muri odată, și precum ȕice Creangă: «dór n'am
a trăi cât lumea, ca să moștenesc pămîntul.»

6149 Multe trăesci, multe pătimesci; multe greșesci, multe
învefi.

A. PANN, II, p. 4. — HINȚESCU,
p. 190.

* △ *Cât trăesci, multe pătimesci.*

I. MARINȚESCU, *inv. c. Bradu-de-
Jos, J. Argeș.*

Multe i se întimplă omului. în viața lui, și din greșelile, pre
care le face, trage adese-orî o bună învățatură.

2° Când unui om 'i se întimplă ce-va, nu tocmai rău, și e
câit de alții.

6150 Mult traesci, multe auđi, multe veđi.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 29.

Mult trăesci, multe auđi; mult umblî, multe veđi.

A. PANN, II, p. 4. — HINȚESCU,
p. 190.

¹⁾ & ²⁾ Fie-care pentru sine, și Dumnezeu pentru toși.

* *Multe mai vede omul cât trăiesce!*

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 240.

* △ *Cine trăiesce mult, vede multe.*

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, J. Tutora.*

* △ *Cât trăiesce omul, multe află (învață).*

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICĂ, prof.

Vedî a Umblă.

Arată folósele experienței.

Înțelepciunea este la bătrâni, și înțelegerea în lungirea vieții.

Iov. XII, 12; *Cap. XXXII, 7.*

6151 *Cât bănedz, ahātu nveți.* ¹⁾

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres. II, p. 164.*

Omul învață cât trăiesce, și tot ne-învățat móre.

6152 *Nu cine traesce mult, scie multe; ci cine umblă mult, scie multe.*

A. PANN, *Edit. 1889, p. 29 & 172; II, p. 4.* — HINȚESCU, p. 190. — DR. GASTER, *Liter. pop.* p. 218.

Nu cine traesce mult, scie multe; ci cine umblă mult, învață multe.

A. PANN, *II, p. 154.*

Arată folósele călătoriilor.

6153 *Cine va să trăiească în pace, Aude, vede și tace.*

BARONZI, p. 63. — HINȚESCU, p. 139.

Vedî a Vedé.

Să ne cumpănim bine cuvintele.

6154 * △ *De cât să trăești murind, mai bine să mori trăind.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Maî bine o vieță scurtă și bună, de cât lungă și próstă. Vedî No. 6157.

¹⁾ Cât trăești, atâta înveți.

- 6155 Cu arte și cu gura se viie pod de au; cu gura și cu arte se viie ata parte. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 12.

Cu meșteșugul numai, omul nu trăiesce dacă nu se mai ajută și cu gura.

- 6156 Omul trăesce ca să móră, și móre ca să trăiescă.

I. G. VALENTINEANU, p. 41.

Tot omul trebuie să móră, însă jertfindu-și viața pentru o cauză sfântă își dobândește un nume ne-peritor.

Finele dicerii se póte lua și ca o alusie la viața viitoare.

- 6157 * Mai bine trăiesci puțin și bine, de cât mult și prost.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *J Ilfov*.

Acelaș înțeles ca la No. 6154.

Courte et bonne.

Prov. Franc.

- 6158 Cum se živescu așa și se more. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 12.

După viață și mórte.

- 6159 Trăesc împreună
Ca pâinea a bună.

A. PANN, II, p. 135.—HINȚESCU, p. 191.

Arată bunul traiu între ómenī.

- 6160 * △ A trăit si a văcult.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt

Pentru cei cari au trăit bine în viață.

- 6161 * △ A trăi ca cucu 'n frunze.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*,
J. Vaslui.

A trăi fericit, fără nici o grije; a nemerit'o bine.

- 6162 * △ Trăesce ca vermele în rădăcina hrénului.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J.
Covurlui.

¹⁾ Cu meșteșug și cu gura se tralece (viéză) jumătate de an; cu gura și cu meșteșugul, se tralece cea-l-altă parte.

²⁾ Cum trăesci așa și mori.

*△ *Trăesce ca viermele în irian.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat.*

Acéstă ȕicere, pe lângă înțelesul dat la No. 2621, se mai întrebuințéază când vrei să arăți că omul, fie-i traiul cât de greú, nu se depărtéază de locul său de naștere.

Frasa lui Donici, I, p. 45, lămuresce și mai bine, acest din urmă înțeles.

6163 *△ Nicî n'ai cu cine trăi, ricî cu cine muri.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulțî, J. Covurluiș.*

Când n'ai pentru cine să te puî, mai bine să'ți cauți de trébă.

6164 Eî fi tu bun cât ăi trăi.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III, p. 377.*

Eî fi bun cât ăi fi.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 82.* — HINȚESCU, p. 20.

A fi bun cât trăiesce.

G. MUNTEANU, p. 72.

Pentru cele cari, fără a fi cum ar trebui, tot ne sunt de un ore-care folos.

6165 * A nu trăi cât lumea.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 186.*

A avé un sfîrșit, o mórte.

«Și de-acum înainte, ducă-se din partea mea cine scie că, mie unuia, nu'mî trebuie nici împérație, nici nemica; doar n'am a trăi cât lumea, ca să moștenesc pămîntul.»—I. CREANGĂ.

6166 Scie ca lumea să trăiésză.

A. PANN, II, p. 125.—HINȚESCU, p. 190.

Pentru omul vrednic.

6167 A trăi lumea albă.

B.P. HĂȘDEȘ, *Etym. Magn. p. 702.*

A duce viéța în petreceri.

6168 *△ A trăi ca găsca cu porcul.

GAVR. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

A trăi rău de tot cu cine-va.

6169 *[△] A trăi ca cânele în puț.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 1549.

6170 *[△] A trăi ca în flori de măr.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

A duce o vieță fericită.

TRAIŪ

Vezi *Țigănesc, Cap. IX, c. Traiū.*

6171 *[△] M'am învățat cu traiul rău, și trăesc bine.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Dice omul care s'a învățat să trăiească în nevoie și în lipsă.

6172 * Și-a trăit traiul.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ. p. 89.*—V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 215 & 1640.*

Vezi *Mălată.*

A îmbetrănit, nu mai e de nici o trebă.

6173 Traiū pe vătraiū.

IORD. GOLESCU, *Mes. II, p. 70.*

Adică cel mai urît traiū (GOLESCU).

6174 * Traiū cu vătraiū.

A. PANU, *Edit., 1889, p. 104; II, p. 118.*—HINȚESCU, *p. 67 & 191.*—P. ISPRESCU, *Leg. I, 1872 p. 165.*—FR. DAMÉ, *Dict. IV, p. 213.*—M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

A trăi tot cu certuri și bătăi. Se țice, mai ales pentru soți.

6175 *[△] A trăi un traiū și jumătate.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A trăi bine.

6176 * Δ A trăi un traiu, și cu al morții două.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A trăi rău.

A TRÂNCĂNI

6177 * Δ Trâncăni mi-ai, lele !

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Vezi *Leu, Măr.*

La un răspuns nepotrivit.

TRÉPĂD

Vezi *Ces.*

6178 * Δ Trei zile trépădu, ș'un ceas praznicu.

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman. —
PĂRVU, *stud.* c. Ivesci, J. Tulora.

Vezi *No. 62.*

Alergătură multă, pentru o dobândă neînsemnată.

A TRECE

Vezi *Ban, din Nainte.*

6179 * Pi nu trece ierbă verde nu crește.

D. A. MILRSCU, *stud.*, c. Gopești,
Macedonia,

Se dice despre cel cumplit.

O țicere turcăscă sună ast-fel: *nu măi crește ierba unde călăreții otomani au călcat odată.*

A TREMURĂ

Vezi *Cămașă, Năbădaie.*

6180 Tremura după un nap
Ca de ochii săi din cap.

A. PANN, III, p. 91.—HINȚESCU,
p. 192.

Pentru cel sgârcit.

6181 Îi tremură mâinile de mult ce a dat de pomană.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872,*
p. 180.—HINȚESCU, p. 101.

Pentru cel bătrân și sgârcit, în bătae de joc.

6182 Îi tremură mâna de milostenie.

A. PANN, *Edil.* 1889, p. 63; III,
p. 77.—HINȚESCU, p. 98.

Acelaș înțeles ca la No. 6181.

6183 * Δ A tremură ca varga.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, p. 133.—V.
ALEXANDRI, *Teatr.* p. 371. — I.
CREANGĂ, *Pov.* 11 & 145. — F. B.
DAMĂ, IV, p. 211. — T. BĂLĂȘEL,
inv. J. Vâlcea.

*
A tremură vargă.

1° De frig.

2° De frică.

«Acésta *tremurând ca varga*, fugi în sus, fugi în jos, și vedând că n'are scăpare de vrăjmașa sîară sêlbatică, se repezi și se ascunse în sînul înpê-rătesei.» — P. ISPIRESCU.

6184 * Δ A tremură carnea pre cine-va.

Acelaș înțeles ca la No. 6183.

A SE TREZI

Vezi a Adormi.

6185 * Δ Unde te trezesci?

Vezi Oie.

Se ȕice celui îndrăsneț, obraznic saũ mojiic.

6186 * A se trezi vorbind.

Dra A. J. c. Bêrlad J. Tutova.

A se pomeni vorbind.

A. PANN, I, p. 4.—HINȚESCU, p. 67.

Pentru cei proști cari vorbesc, fără a 'și da sêmă de cea ce spun.

A TRUPI

Vezi Popd.

A TURNĂ

6187 Vede ca nu ('i) mai încape,
Și tórnă până să crape.

A. PANN, I, p. 128.—HINȚESCU,
p. 199.

Pentru cel lacom la mâncare, și mai ales, pentru bețiv.

- 6188 Törnă, umple folele,
Până 'și udă pólele.

A. PANU, I, p. 128.— HINȚESCU,
p. 61.

Se ȋice pentru cel bețiv.

- 6189 Când torni piste măsură, apa afară urlă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36.

Adică când piste putere însărcinezi, totă însărcinarea o pierȋi (GOLESCU).

TUSE

Veȋi *Inneacătură*.

- 6190 * Δ A băgă în tuse pre cine-va.

Sezăt. III, p. 121.— M. CANIAN,
publ. J. Iași.

A'l speriă, a viri frica într'însul.

«Din mănua se făcu o mătă mare care se înviri printre șoreci, și ȋȋ
băgă în tusa înghiȋind pre căȋi-va.»

- 6191 Cari s'mor di tusi, anathimată s'hibă pușcla. ¹⁾

PER. PAPAHAȚI, *Zweit. Jahr.* II,
p. 162.

A TUȘI'

Veȋi *Cântăreș, Vorbă, a Vorbă*.

A SE UȚA

Veȋi *Boi, Drac, Sóre, Sprin-
cénă*.

- 6192 * Δ Se uȋă ca cióra 'n os.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovȋș,*
J. *Vaslui*.

Omul care 'și plânge păcatele, cheltuind mult, vede însuși
că se apropie de sfirșit.

- 6193 * A se uȋă în pămînt.

De rușine, de sfielă.

¹⁾ Dacă voiȋ murl de tuse, blestemată să fie ciuma.

6194 A se uită cam acru la cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 257.

Cu ne-plăcere, urît.

«De-acum înaintea cred, că mi 'ți dă fata, ca să vă lăsăm în pace, și să ne ducem în treaba noastră.»

«— Bine volnice, ăise Impăratul, uitându-se la dinșii *cam acru*, ărecum...» — I. CREANGĂ.

6195 Se uită la dinsa ca la o cireșă coptă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 166.

Acelaș înțeles ca la No. 537, la care se adaugă această variantă.

6196 * Δ A se uită ca o găină.

G. POBORAN, *inst.* J. Olt.

Vezi *Ochtă*.

A se uita șasiu.

UITĂTURĂ

Vezi *Cap. XIX, c. Uitătură*.

A UMBLĂ

Vezi *Alaiă, Apostolesce, Băt, Căseat, Colindă, Dor, Drac, Cap, XII, c. Ele, Frasin, Futor, Harhagea, Incei, a Măncă, Orbeș, Oue, Piud, Schiop, Tănase, a Trăi*.

6197 Unul umblă și străbate,
Și pe alt fericea ('l) bate.

A. PANN, II, p. 42. — HINȚESCU, p. 194.

1° Acelaș înțeles ca la No. 419.

2° Pentru cei cari se pricopsesc fără muncă, și cam pe ne-așteptate.

6198 Cine umblă cu gândul acasă, își perde căciula în tirg.

A. PANN, I, p. 114. — HINȚESCU, p. 67.

Când te apuci de o treabă să'ți fie gândul numai la dinsa.

6199 Mult umbli, multe pățimesci, multe înveți.

A. PANN, *Ediția* 1889, p. 29.

Vezi *a Trăi*.

Arată folósele experienței. Francezul ăice: *les voyages forment la jeunesse*.

6200 Mult umbli, multe inveți; mult trăesci, multe veți.

A. PANX, *Edit.* 1889, p. 132; II, p. 85.—HINȚESCU, p. 195.

Veți a Alergă, a Trăi.

Acelaș înțeles ca la No. 6199.

6201 Omul e născut (ca) să umble și pasărea (ca) să sbore.

A. PANX, *Edit.* 1889 p. 132; II, 85.—HINȚESCU, p. 132.

Omlu este faptu să-imnă, cum e puliulu ca să -asbórd.

ANDREI AL BAGAYU, *Cart. Aleg.* p. 122.

Ne îndemnă la muncă.

*S'homine a tribagliare, su puzone a bolare.*¹⁾

Prov. S. ard.

*Der Mensch ist zur Arbeit, wie der Vogel zum Fliegen genacht.*²⁾

Prov. Germ.

*Maðrinner skapaðr til erviðisins, fugliun til flugsins.*³⁾

Prov. Island.

6202 Carle âmnă nu'i mort.⁴⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

Mișcarea însemnă vieță. Indemn la muncă.

6203 *^Δ Cine umblă multe 'i dă un lemn în cur.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni*, J. Ialomița.

Veți Gard.

Cine se ține de rele, la urmă trebuie să o păfescă.

6204 * Ai umblat cât ai umblat,
Dar acum ți s'a-înfundat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 1.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 229.—
FR. DAMÉ, II, p. 183. — *Semin.*
Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICĂ
CĂNU, *pro.*^f.

¹⁾ Omul pentru a lucra, și pasărea pentru a sbura.

²⁾ & ³⁾ Omul e (făcut) pentru a lucra, ca și pasărea pentru a sbura.

⁴⁾ Cel care umblă nu e mort.

- * \triangle *Ai umblat cât ai umblat,
Dar aci ți s'a-înfundat.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 229;
Ieg. II, p. 110. — D. STANCESCU,
Basme, p. 82.

- * \triangle *Umbla cât umblă,
Până i se 'nfundă.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 10. —
Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂR-
BOVICEANU, *prof.*

- * *A umblat cât a umblat,
Dar acum i s'a 'nfundat.*

A. PANN, I, p. 29. — HINȚESCU,
D. 195. — G. POBORAN, *inst. c. Sla-*
tina, J. *Olt.*

- * *A umblat cât a umblat,
Dar acum s'a cufundat.*

A. BAȘOTA, *c. Folticeni*, J. *Suciava*.

1° Se dice pentru cei mincinoși sau înșelători, când sunt prinși cu ocaua mică.

2° Se mai dice și pentru femeile desfrinate.

Vezi A. Pann, I, p. 29.

- 6205 *A umblat, tot a umblat,
Pâna când pe brânci a dat.*

A. PANN, III, p. 141. — HINȚESCU,
p. 195.

1° Acelaș înțeles ca la No. 6204.

2° Se mai dice despre acei cari se pierd, după ce au scăpat de mai multe primejdii.

- 6206 *A umblat cât a umblat, până a dat peste dracu.*

GR. TOCILESCU, *Rev. Ist* I, p. 229.

Acelaș înțeles ca la No 6205.

- 6207 * \triangle *Umblă cu ciolane legate la gât.*

N. MACRIDON, *stud. c. Nicoresci*,
J. *Tecuci*.

A înnebunit de tot.

6208 A umblă gonind vinturile, și măsurând câmpurile.

A. PANN, II, p. 48. — G. MUNTEANU, p. 72. — HINȚESCU, p. 70.

A umblă fără nici un rost, se ȋce și pentru cei leneși.

6209 Umblă par'că treeră la mărăcină.

A. PANN, I, p. 102. — HINȚESCU, p. 194.

Pentru cei nevoieași.

6210 * \triangle A umblă zoica-bătă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A umblă fără lucru, și cam zăpăcit.

6211 * \triangle Umblă ca o găină care nu'și găsește cuișarul.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulț, J. Covurluiș.*

Adică de colo până colo, zăpăcit.

6212 Umblă ca cânele surd la vinat.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 166.*

A se adăogă la No. 1539.

6213 * \triangle A umblă crângă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurluiș.* — FR. DAMĂ, *Dict. I, p. 303.*

A umblă fără rost, de colo până colo.

6214 * \triangle A umblă frunza lelei.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiș.*

Acelaș înțeles ca la No. 6213.

6215 * \triangle A umblă ne-arat, ne-sămănat.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiș.*

Acelaș înțeles ca la No. 6214.

6216 * \triangle A umblă mănz după iepă.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiș.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 2119.

2° Acelaș înțeles ca la No. 6215.

6217 * \triangle A umblă huș-margina.

G. P. SALVIU, & E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulți, J. Covurluiă.

1° Se feresc să nu cadă în cursă, după ce a făcut o faptă rea.

2° A umblă cu vicleșug.

6218 * \triangle A umblă cu șopircăele.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă.*

A umblă cu vicleșug.

6219 * \triangle A umblă (cu) șolda.

FR. DAMÉ, IV, p. 82.—E. I. PATRICIU,
inv. J. Covurluiă.

Acelaș înțeles ca la No. 6218.

6220 * \triangle A umblă fuiógă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Umbă fără rost, rězleț, fugar saū pe lăturī; fuge de trébă.

6221 * \triangle A umblă cu șacăr-macăr.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

A umblă să înșele, se ȃice mai ales pentru Evrei.

UMBLARE

6222 Umblarea 'i e incovoiată,
Ca la pisică (a) ploată.

A. PANN, I, p. 102.—HINȚESCU,
p. 194.

Despre cel nevoiaș

UMBLET

Veȃi Cumpăt, Cap. XIX, c.
Umblet.

6223 * \triangle Omul se cunósce din umblet ca și după vorbă.

I. G. VALENTINIANU, p. 25.—I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Fos.*
J. Argeș.

Mișcările trupului arată vioiciunea saū lenea omului.

Au semblant cognoît on l'ome.

Anc. Prov. Mss. XIIIe Siècle.

UMFLAT

Veđi Tévă.

UNTURĂ

6224 * [△] Ii cură untura pe nas.

T. BĂLĂŞEL. înv. J. Vâlcea.

D^e gras (ce este) îi curge untura pe nas.

*P. ISPIRESCU, Leg. I. 1872, p. 175;
Rev. Ist. III, p. 158.— HINŢESCU,
p. 79.*

Se ȑice, în batjocură, celor slabî.

La țéră nu se ȑice nici odată *curge* ci *cură*.

6225 * Utură de țințar.

Maior P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.

Acelaș înțeles ca la No. 6224.

A SE URCA

*Veđi de Grab, Cap. XXI, c.
Urcare.*

6226 Urcă-te, draga, 'a jos, c'acum, în sus, te-ai scoborit.

IORD. GOLESCU, Mss. II, p. 14.

Sê ȑice pentru filosofîi ce cer cinurî orî cavalerîi, socotind că ele mai mult te cinstesc, în vreme ce cinstea lor e mai mare dē orî-ce (GOLESCU).

URDUROS

Veđi Mucos.

URÎT

*Veđi Frumos, Infelepciune,
Tată.*

6227 * [△] Și uritul sede unora frumos.

*LAURIAN & MAXIM, II, p. 542.—
I. MARINESCU, înv. J. Argeș.*

Se ȑice despre un om urît, ca chip, dar bun ca minte, saŭ plăcut.

6228 * Imi ȃici uritȃ, iȃi ȃic (spun) slutȃ.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158; III,
p. 127. — M. CANIAN, *publ.* J. Iugȃ.

Pentru cei cari nu se lasȃ, și întorc ne-întȃrȃiat batjocura
ce li s'a aruncat.

6229 * Δ Dupa ce e urit, bȃ și tutun.

A. PANN, II, p. 139. — HINȚESCU,
p. 197. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III-
p. 164. — I. MARINESCU, *tnv. c. Bradu-
de-jos*, J. Argeș.

Ești urit și-ȃi bȃ tutun.

BARONZI, p. 85 — HINȚESCU, p. 55,

Se ȃice celui ce are mai multe cusururi.

6230 * Δ Dupa ce e urit, il chȃmȃ si Vlad (Neacșu).

T. BĂLĂȘEL, *tnv. J. Vȃlcea*

Vȃȃi *Vȃrsat*.

Același înȃeles ca la No. 6229.

6231 * Δ Pe lȃngȃ ca'i uritȃ, o mai chȃmȃ si Irina.

H. D. ENESCU, *tnv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi.

Acelaș înȃeles ca la No. 6230.

6232 * Urit de mȃnȃncȃ omul.

Adicȃ fȃrte urit.

6233 * Urit de mama-focului.

Acelaș înȃeles ca la No. 6232.

6234 * Δ Eu mȃ caznesc sa fac bine,
Si uritu calea 'mȃ ține.

I. MARINESCU, *tnv. c. Bradu-de-
jos*, J. Argeș.

Se ȃice de omul care se tot ține de altul, fȃrȃ ca sȃ fie che-
mat saũ dorit.

6235 Δ A cunȃște pre cine-va de urit si de frumos.

I. CREANGȃ, *Pov* p. 196.

A'i cunȃște și bunele și relele.

6236 * \triangle A'i face de urit.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A bate, a pune pe fugă.

2° A speria.

A URLĂ

Vedî *Sérpe.*

6237 Cari aurlă pravatós, gura lui va'l dóră. ¹⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres. II,*
p. 162.

Strigând şi certând nu se face trébă.

URMĂ

Vedî *a Fuş.*

6238 * \triangle A luă urmă cui-va.

M. CANIAN, *publ. J. Iaşi.* — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A merge pe unde a mers altul.

2° A se luă întocmai după faptele şi pildele altuia.

3° A se luă astémăt după cine-va, a'l urmări pe ne-simţite

6239 * A se luă după urma cui-va.

Aceleaşi înţelesuri ca la No. 6238.

6240 * \triangle A călcă urma (în urmele) cui-va.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I,* p. 455. —
Conv. Liter. VII, p. 84. — GAVR.
ONIŞOR, *prof. J. Tulova.* — G. PO-
BORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T.
BĂLĂŞEL, *fnv. J. Vâlcea*

Aceleaşi înţelesuri la No. 6238.

6241 * \triangle A'i fi luat cine-va din urmă.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 47.* — G. PO-
BORAN, *inst. J. Olt.*

Se şice:

1° Despre cel care uită lesne.

2° Despre omul căruia îi merge rău.

¹⁾ Care urlă (tipă) pré tare, gura (lui) îi va duré.

Cui i se face fermece, i se descântă cu pământ luat de unde a călcat el întâiu, adică din urma lui.

«Mă! că rău mi-a mers astă-qi! Ce ți pocită! Se vede *mi-a luat cine-va din urmă*».—I. CREANGĂ.

6242 * \triangle A'l ține din urma.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Cœurului*.

A'l urmări, a'l supraveghia.

6243 * \triangle A'i tăia urma.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A'l înlătură.

6244 * \triangle Calcă de două ori într'o urmă.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Cœurului*

Vezi a Călcă.

1° Arată ne-spornicia cui-va, la lucru.

2° Merge a-lene.

6244b * \triangle Cel de la urmă, ori mai mult ori mai puțin primesce.

G. MADAN, *c. Trușeni, J. Chișineu, Basarabia*.

Pentru cei cari vin mai la urmă, după ce s'a împărțit la toți ce eră de dat.

A USCĂ

6245 * \triangle A uscă pre cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A'l storce de bani.

A USTURĂ

6246 * \triangle Ustură, dóre;
Când intră bine pare.

V. FORESCU, *c. Drăgoșu, J. Suciava*.

Dintr'o durere se pôte nasce o plăcere

S N Ó V Ă

O babă bătrână a fost însărcinată a găti o fată tinerească, ca mirăsă, și, când îi puneia florii în cap, îi a povestit prin acest cuvânt, ceea ce are să i se împlină.

6247 * △ Ustură, da trece.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Când unul ți-a făcut un necaz mare și, ca să te mângâie, spune această țicere.

A SE VĂITĂ

Veți Călugăr, Călugăriță.

VÊÐ

Veți Lup.

6248 * △ A'i luă vêu.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° De lucios, de frumos ce este.

2° A uimii pre cine-va dându'i o lovitură puternică peste obraz.

Îi dete o palmă *de'i luă vêu* sau cum țice Francezul *Il en a vu trente-six chandelles*.

A VEDÉ

Veți a Auđi, Cap. XI, c. Bărbat, Sita, a se Speria, Stea Tigian, Cap. VIII și XXI, c. a Vedé, Cap. XIX, c. Vedere; a a Visă.

6249 Mai credincios lucru iaste a vedé de cât a auđi.

MATEIU BASARAB, *Pravilă*, p. 425.

Veți a Auđi, *Ochiu*.

Auđul ne pôte înșelă, dar vederea nici de cum.

6250 Sa auđi, sa veți și sa taci, daca vei să petreci cu pace.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 120.

Veți a Trăi.

Acelaș înțeles ca la No. 6153.

6251 Daca vei sa traesci linistit, să nu veți, sa n'auđi, sa taci.

A. PANN, *Ediția*, 1889, p. 6; I, p. 14.—HINȚESCU, p. 91.—Dna E. B. MAWR, p. 82.

Acelaș înțeles ca la No. 6250.

6252 * Δ De nu l'aș vedé, par' c'as mai trai.

A. PANN, III. p. 5. — HINȚESCU,
p. 199. — I. MARINESCU, *inv. c.*
Bradu-de-jos, J. Argeș.

De nu te-aș mai vedé, par' c'aș mai trăi.

P. ISPIRESCU, *Leg. I.* 1872, p.
179; *Rev. Ist.* III. p. 159.

Să ȋice :

1° Când un om are ură pre altul, și i se vorbesce de el.

2° Când tot înțilnim pre unul care ne este dispăcut.

6253 Pe al altuia îl vede, și pe al seu nu'l vede.

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 3; I,
p. 7.

Veȋi *Ochtă*, *Răvaș*.

Cusururile altuia le vedem, iar pe ale nôstre nici odată

6254 Noi încă nu l'am veȋut, și numele i l'am pus.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II. p. 49.

Să ȋice când, până a nu dobândi ôre-ce, îngrijim de aceea,
adică grijă în zadar (GOLESCU).

6255 * Nu știu, n'am veȋut,
Nici p'acolo n'am trecut.

Când cine-va vroesce să tăgăduiescă un lucru veȋut. ca să
nu fie amestecat într'o afacere ce 'i pôte aduce ne-plăceri.

6256 * Δ Mulți ved, dar puțin înțeleg.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi. — I. MARINESCU, *inv. c.*
Bradu-de-Jos, J. Argeș

* Δ *Mulți ve-l, puțin cunosc.*

G. P. SALVID, *inv. c. Smulți*, J.
Covurluiă.

Când unul judecă un lucru alt-fel de cât este.

6257 Lasă, lasa sa vedem, strigă cimpoiele, la nunta.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II. p. 39.

Ne arată că nu trebuie să ne bucurăm de grab de ôri-ce (GOLESCU).

6258 De 'l voi (oiu) mai vedé o data, se face de două ori.

A. PANN, III. p. 19. — HINȚESCU,
p. 199. P. ISPIRESCU, *Leg. I.* 1872.
p. 171; *Rev. Ist.* III, p. 158; *Snôve*,
p. 44.

Pentru acei pre cari abia îi cunoscem.

6259 Cum mă veđi, așa te veđ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.

* Δ Cum mă veđi, așa te veđ.

I. MARINESCU, *inv.* J. Argeș.

Adică, cum mă cauți, așa te caut (GOLESCU).

Cum mă ajuți, așa te ajut.

6260 Precum tă veđ, așa te cređ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61.

Adică, după purtarea lui omul a fi se înțelege (GOLESCU).

6261 * Cum te veđ și cum mă veđi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Ol.
M. CANIAN, *publ.* J. Iași.

Afirmare energică pentru a întări adevărul spuselor noastre.

6262 Ori-ce rar se vede mai dulce ni se pare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 261.

Veđi *Intilnire*, *Ochiu*.

Să nu supărăm ómenii cu cercetările noastre.

6263 Lesne a bagă în urechile acului, când veđi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 161;
III, p. 130. — HINȚESCU, p. 8.

Lesne a face un lucru când ai cele de lipsă pentru acesta.

6264 Pe unul îl vede ca doi.

A. PANN, I, p. 128. — HINȚESCU,
p. 199.

Se ăice de omul bêt.

6265 De să'l veđi și să nu'l mai uiți.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 41.

1° Urit, fioros.

2° Frumos.

«Dobândi un drag de copilăș, *de să 'l veđi și să nu 'l mai uiți.*» —
P. ISPIRESCU.

6266 * Δ N'ai veđut din porc stup și din cióră cuc.

X... *stud. c. Schiopeni*, J. Fălciu

Lucru ce nu s'a mai veđut.

6267 * A vedé roșu (înaintea ochilor).

Maior P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.

A se tulbură de mânie.

Voir rouge.

Prov. Franc.

6268 * Vêdënd și facënd.

V. ALEXANDRI, & LASCAR ROSETTI,
Mss.—I. CREANGĂ, *Pov.* p. 140.

După împrejurări, după o mai matură chibzuire vom vedé ce e de făcut.

«Alergă singur, di și nópte, în tóte părțile, cum puteă și munceă în drépta și în stânga, ca doar-doar a încălecă pe nevole, și apoi atunci, *vêdënd și facënd.*» I. CREANGĂ.

6269 * Δ Abia il vèd.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Veđl *Ochiú*

Mi-e fórte drag.

6270 A nu mai vedé cu ochií (înaintea ochilor).

Veđl *No. 3918.*

De necaz, de supărare.

6271 * Δ Cum nu l'ai vèđut, așa și eú.

Pentru a afirmă că nu am vèđut cutare persónă saú cutare lucru.

VEDERE

Veđl *Orb, Cap. VIII & Cap. XIX, c. Vedere.*

6272 * Δ Trece 'l cu vederea,
Până 'i crapă fierea.

C. C. BUNGEȚIANU, *stud. c. Cosovăț,*
J. Mehedinț.

A umplé pre cine-va dē necaz ne luându 'l în sémă.

Se đice, mai ales, pentru cei cari se cred mai mult de cât sunt.

6273 * A i se fură vederile.

I CREANGĂ, *Pov.* p. 228.

Veđl *Ochiú.*

De o pré mare lumină; a nu mai vedé.

«Zăresc, în depărtare, un sul de raze scânteietoare, care venea în spre dînsî; și de ce se apropiă, de ce lumină mai tare, de le fură vederile.
I. CREANGĂ.

A VENI

Vejl *A-casă, a se Duce, Cap, VIII, c. a Veni.*

6274 * Cum a venit așa s'a dus.

Dna E. B. MAWR, p. 26.

Cum viniră acși s-dusiră. ¹⁾

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres. II.*
p. 163.

Dicumu tinu ași se ducu. ²⁾

M. G. BOJADSCHI, *Грѣхъ. Румѣн.*
p. 198.

Pentru cele carî se perd ușor, precum s'au și dobândit.

F A B U L Ă

Lupu aricht di in stungă ună oae, și u purta tru peșterae și o macă cu pache. Acolo iu imna lit ese leulu în cale, și li arache oala; atuncea statundu lupu di diparte, li dîce: cu neîndreptate nîi-u loși; nu va și u incherdiseshi. E leulu arisendalut li dîse: nacă și tu u ai mensire di la oaspile a teu? — M. BOJADSCHI.

Ce qui vient par le flûte, s'en va par le tambour.

Prov. Franc.

6275 * Vin la mama să te vață,
Să 'ți dé un cocén de varza.

Dna SOFIA ZANNE, c. *Bucuresci*
J. *Ilfov.*

Când Țoftim pre cine-va făgăduinduindu-î folose.

6276 * [△] Are pe vino încóce.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 20, 179,
240 & 400; *Leg.* II, p. 17; *Snóve*,
p. 100; *Unch. Sfăt.* p. 91; *Rev.*
Ist. I, p. 232.— G. POBORAN, *inst.*
J. *Olt.*

A avé vino 'ncóce.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 695.

¹⁾ Cum veniră, așa se duseră (adică banii).

²⁾ Precum vin, așa se duc.

A fi plin de vino 'ncóce.

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 275; *Conc. Lit.* XI, p. 195.

*Ce folos de multa albéșă,
Dacă n'are un vino 'ncóce.*

A. FANN, II, p. 129. — HINȚESCU, p. 61.

Pentru omul plăcut, atrăgător, în opunere cu: *are pe du-te încolo.*

VENIN

Vezi *Códd.*

6277 * △ A face venin.

FR. DAMÉ, IV, p. 216. — *Poes. Pop. Seznt.* I, p. 107.

* △ A face o vadră de venin.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Ol.*

* △ A'și pune venin la inimă.

Poes. Pop.

A se supără rău.

Când mănânc pun la inimă venin.

Poes. Pop.

Se faire de la bile.

Prov. Franc.

6278 * A'și vârsă veninul.

FR. DAMÉ, *Dict.* IV, p. 216 & 218

A'și arêta supărarea, ura către cine-va.

Verser sa bile contre quelq'un.

Prov. Franc.

6279 A'î pune venin la inima.

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 235.

A'î necăji, a'î supără.

«Acum am să'mi arêt puterile, chiar de aci de pe loc, în ciuda stăpânului ca să'î punem venin la inimă». — I. CREANGĂ.

VĚRSAT

6280 * Δ După ce e ciupit de vĚrsat il mai chĚmă·si Vlad.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

VeđI *Urit, Vlad.*

Acelaș înțeles ca la No. 6230.

Insă acest înțeles se generalisĚză adese-orī fōrte mult. De pildă se đice când cui·va i se poruncește să facă un lucru, și el, nu numai că nu'l face, dar mai rĚspunde și poruncitorului

VĚRSĂTURĂ

VeđI *No. 1562.*

VIĚȚĂ

VeđI *Ađă, Mōrte, Nġdejde, Ne-căsătorit, Cap. XIX & XXI, c. ViĚță.*

6281 ViĚța fără sĚrbătorī, ca un drum fără conac.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 37.*

Arată folōsele sĚrbătorilor cari procură, muncitorului, o odihnă trebuitōre.

6282 * Δ Ce inghite pămîntul viĚță nu mai are.

V. FORESCU, *c. Follicent, J. Suciava.*

Cine a murit e bun dus.

Quand on est mort c'est pour longtemps.

Prov. Franc.

6283 Carle sparaĚ sa živut, sparaĚ ur bur castel. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter., I, p. 11.*

Arată prețul vieței.

Chi sparagna la su veġta, sparagna un biel castielo. ²⁾

Prov. Rov.

6284 Necăjita lui viĚță
Se ține 'ntr'un fir de ață.

A. PANN, I, p. 132.—HINȚESCU p. 201.

Pentru cel sărac.

¹⁾ Care-le își economisesc viĚța, economisesc un bun castel.

²⁾ Idem.

- 6285 *În stă vieța*
 Intr'un fir de ață.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 108.—DŢ
 LAVRANCEA, *Sultănica* p. 36.

I se ține vieța ca într'un fir de pěr.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
 p. 36.

Îi stă vieța în primejdie.

Dar a omului vieță, după cum singur spunea,
Se ține într'un fir de ață, și se rupe când gând n'ai,

A. PANN, II, p. 89.

- 6286 *△ *Viță ingerescă, traiu porcesc.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Se ȑice:

1° De călugări saă de cei cari o duc într'o beție și uită tôte.

2° De cei cari trăesc miserabil, murdar și nu simt nimic, cre-
 ȑându-se fericiți.

- 6287 *Trăesc vieță*
 Cărpită cu ață.

A. PANN, I. p. 155 —HÎȚESCU,
 p. 201.

*△ *Viță*
 Cărpită cu ață.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45 &
 171; III, p. 155.—HÎȚESCU, p. 201.
 — B. P. HÎȚDEU, *Magn. Ety.* p.
 2079.—T. BÎLÎȘUL, *inv. J. Vâlcea*.
 —G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Ol.—I. MARINESCU, *inv. J. Argeș*.
 —ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J.*
Suciava.—V. SALA, *dasc. c. Văgeoi,*
comit. Bihor, Ungaria.

*△ *Viță*
 Legată cu ață.

E. I. PATRICIU & G. P. SALVIU,
inv. c. Smulți, J. Covurlui.

1° Arată traiul rău.

2° Despre omul prăpădit, și gata să móră dintr'o ȑi într'alta.

- 6288 *Viță bună, când ai pâne în gură.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 264.

Omul trebuie înainte de toate să mănânce.

6289 După viață este și moarte.

C. NEGRUZZI, I, p. 146. — P. IAFRINESCU, *Rev. Ist.* III, p. 165. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 154.

Nimeni nu poate scăpa de moarte.

„Judecă că, după viață este și moarte, și că Măria Ta ești muritor, și ai să dai sémă.” — C. NEGRUZZI.

6290 Omul are și viață și moarte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172.

* (Tot) omul are și moarte și viață.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 23 ; I, p. 78; III, p. 156. — HINȚESCU, p. 131.

* Δ Omul e cu viață și cu moarte.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș.

Este și viață, este și moarte.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1549.

* Omlu are ș'moarte ș'bană.

D. A. MILĂSCU, *stud. c. Gopești, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 6289; și se ține, mai ales, când un om este povățuit să se îngrijescă.

6291 Dulce e viața, dar scump o plătim.

I. G. VALENTINEANU, p. 8.

Căci e plină de rele și de necazuri.

6292 Viața ticnită,
Ca o fată împodobită.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 37.

Adică cea mai plăcută.

6293 Până soarele apune,
Viața ta jos se pune.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 266.

Arată scurtimea vieții.

6294 Vięta omului, ca oul în mana copilului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 36.

Acelaș înțeles ca la No. 6293.

6295 • Vięta scurta, învățatura lungă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 186.

• *Vięta scurtă, arta lungă.*

G. MUNTEANU, p. 151.—HINȚESCU,
p. 201.

Veđi *Cap. XIX, c. Om.*

Arată ct de multe are de învățat omul.

6296 * Δ Scurtă și bună.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Pentru cel care doresce mai bine să trieșc puțin și bine de ct mult și prost.

6297 Δ Și e vięta o nălucă,
Călător gata de ducă.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 330.

Acelaș înțeles ca la No. 6290.

Vita mortalium brevis. ¹⁾

Prov. Latin.

6298 * Δ Vięta urăsce, iar mrtea impac.

IDEM, *Calend. Rom.* 1892.

Acelaș înțeles ca la No. 5504.

6299 * Cnd ți-e vięta mai dragă.

MAIOR P. BUDIȘTENU, *J. Ilfov.*

La o întimplare neplăcută și care vine pe ne-așteptate.

A VIEȚUI

6300 Spune-mă cu cine 'mpreună viețuesci, să 'ți ghicesc
ce fel d om ești.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 267.

Omul se cunoșce după prietini lui.

¹⁾ Vięta muritorilor e scurtă.

VÎEȚUIRE

Vezi Cap. XIX, c. *Vițuire*.

VÎNT

6301 Cu vinturi nu se vopsesc ouăle roșii.

Dna E. B. MAWR, p. 31.

Vezi *Beșindă, Fată,*
Gogoși, Ouă.

Acelaș înțeles ca la No. 4886.

VÎRSTĂ

Vezi *Țiță*.

6302 Cele trecute la vîrstă, dar cu nuri, ca stafida cea uscată, dar plină de dulcătă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 44.

Pentru femeile bătrâne dar plăcute.

VIS

6303 * Δ Visul nu e nimic.A. PANN, *Fab.* II, p. 123.— I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos,*
J. Argeș.

Se ȋice celor cari cred în visuri.

*Tous songes sont mensonges.**Prov. Franc.*6304 Aș spune un vis,
Dar nu pociu de ris.IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 5.

Vezi No. 6811.

Se ȋice cînd va să spuie ore-cine ore-ce, dar nu scie de unde să începă (GOLESCU).

6305 * Δ Vis de babă bătrână.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 20.—
I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

1° Adică vorbe de tot próste (GOLESCU).

2° Cînd un om vré să spuie ce-va și n'o lovesce.

6306 * \triangle Vis, c'a nins!

T. BALĂȘEL, *inv. c. Stefănești*,
J. Vâlcea.

Când cine-va spune un lucru peste puțință, la care nici nu te aștepta!

6307 * \triangle Par 'că e de vise rele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Urît, dis plăcut, de spaîmă.

6308 * \triangle A 'și vedé visul cu ochii.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 155; III, p. 125.— HINȚESCU, p. 202.— HAHONZI, p. 40. G. MUNTEANU, p. 121.— I. IONESCU, *Cart. Cîț.* III, p. 14.— G. POBORAN, *inst. J. Olt.*— I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*— E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiș.*— V. SALA, *dasc. c. Văcoș-Bătrăscu*, comit. Bihor, Ungaria.

A 'și vedé visul.

A. PANN, III, p. 114.

1° A 'și vedé dorința, gândurile împlinite: a 'și atinge scopul.

2° A se încredința.— J. Olt.

A VISA

Vești Flămând.

6309 A visat că s'a 'nghimpat.
Și umblă la picior legat.

A. PANN, I, p. 103. HINȚESCU,
p. 79

Se ăice pentru cei leneși sau nevoiași.

6310 * \triangle Nicî sa'i veđi
Nicî sa'i visezî.

G. DEM. TEODORESCU, *Pop. Pop.*
p. 489.

Despre lucruri sau ființe dis plăcute, urîte, gróznice, spăimântătoare.

Se ridică-o ôste mare,
Ôste mare de Muscall,
Imbrăcați în haine verđi.
Nicî să't veđi
Nicî să't visezî.

Poes. Pop.

6311 Când nici nu visază omul atunci o pășește.

S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 300.

Belele vin pe capul nostru cam pe ne-așteptate.

6312 Când cu gândul nu visază,
El în cursă o să cadă,
Și atuncea îl pisază
Și potecile îi scurtază.

A. PANN, II, p. 32. — HINȚESCU,
p. 202.

Acelaș înțeles ca la No. 6311, dar se aplică, mai ales, făcătoarelor de rele.

6313 * A visă cu ochii deșchiși.

A tot visă.

Pentru cel care nu e cu gândul la tréba lui.

Rêver tout éveillé.

Prov. Franc.

6314 * \triangle A visă ținua.

Despre cel care vorbește ce nu e.

6315 * \triangle A visă codri verđi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J.
Out.

Veđi Flămand.

Adică lucruri peste putință.

VIŮ

Veđi a Belă, Mort.

6316 * \triangle Ieă de pe vii și de pe morți.

D-na EC. Z. c. *Bêrlad*, J. *Tutova*.
— I. CREANGĂ, *Amint* p. 138.

1° Despre popi, care iéu de la om, cât trăește, pentru felurite slujbe, și mai cere ca să'l îngrópe.

2° De omul cumplit și lacom.

Primul înțeles a dat naștere acestei điceri.

6317 * \triangle Nici cu viii, nici cu morții.

GAYE. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*,
J. *Vaslui*. — G. P. SALVID, *inv.*
J. *Cocurlui*.

1° Nu se ieă cu nimene, fuge de tătă lumea.

2° Se ăice de cei cară zac mult, și nică nu mor nică nu se îndrăptă.

6318 * L'a pus viă, și l'a sculat mort.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

I-a tras o bătaie, soră cu mórtea.

VORBĂ

Veđi *Audire, Boă, Cadelniță, Ciorbă, Cuvint, Frumos, Imbucătură, Măncare, Mare, Minciună, Mojie, Móră, Mulere, Nebun, Ne-credincios, Nuntă, Pâne, Port, Prost, Șic, Traistă* Cap. XXI, c. Vorbă.

6319 * Δ Vorbă mare să nu ăici.

I. MARINKESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — AL. DUMITRESCU, p. 132.

Imbucătură mare să 'nghiț,
Și vorbă mare să nu ăici.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 6; I, p. 14.* — BARONZI, p. 57. — HINȚESCU, p. 77.

* Δ *Imbucătura mare s'o vîră în gură, da vorba mare să n'o scapă din gură.*

I. I. DONCA, *stud. c. Cărja, J. Tutova.*

Muscătură mare, sboră mică. ¹⁾

D. A. MILESCU, *c. Gopești, Macedonia.*

Veđi *Măncare.*

1° Să nu ăici că nu vei face odată cutare lucru.

2° Să nu pomenescă pe dracul. — J. Argeș.

3° Se ăice copiilor mică, ca să nu se amestece în vorbă — Macedonia.

6320 * Δ Cine ne-credincios este în vorbă, viclén este și în lucru.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Mincinosul și fățarnicul sunt frați de cruce.

¹⁾ Muscătură (măncare) mare, cuvinte mică.

6321 * Δ Cu vorba și fapta.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 104.
— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos. J. Argeș.*

Adică ceea-ce făgăduesci, peșin s'o pui și 'n lucrare (GOLESCU).

6322 * Δ Cel ce intră în vorbă ne-chemat; se numesce ôie cu șoricîi.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, p. 1872, p. 179; *Rev. Ist.* II, p. 147. — HINȚESCU, p. 120. — I. MARINESCU, *inv J. Argeș.*

Să ȃice celor obraznici și rîi crescuți cari se amestecă în vorba altora.

6323 * Δ Vorba își are și ea vremea ei.

GAVE. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț J. Vaslui.*

Pentru cei cari vorbesc în afară de vreme.

6324 Vorova nu în vremea și la locul său, ca rafturile de aur în capul magarului se prind.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 235.

Pentru cele ȃise în afară de vreme. Din potrivă, precum ȃice Solomon, Prov. XXV: «*Mere de aur în panere de argint, este cuvîntul ȃis la timp.*»

6325 * Δ Nu te amestecă, ne-poftit, în vorba altora.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6; I, p. 24. — HINȚESCU, p. 121. — BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* III, p. 15. — *Semin. Buc. cl. VIII prin P. GÂRBOVICĂNU, prof.*

Să nu ne amestecăm, de la noi, în treburile cari nu ne privesc.

În vechime cuvîntul *a fi amestecat cu*, aveă înțelesul de: a fi în înțelegere cu

«Și cînd l'a găsit (pe Miron Costin) Macri acolo, la Barboși, atunci ea îi murise și gupănăsa, și nimic nu scia de sfatul frațîne-său saă de acelor-l-alți boieri, că nu era *amestecat* cu cei l'alți boieri la sfat.» N. NECULCE, II, p. 241.

6326 * De vorbă bună nu te dore gura.

AL. DUMIGRESCU, p. 137.

1° Ne îndemnă a vorbi frumos, cu blîndețe.

2° Se ȋdice mai ales celor cari nu vor să pună o vorbă bună pentru alții.

Douce parole n'écorce pas la bouche.

Prov. Franc.

Il bel parlare non scortica la lingua ¹⁾

Prov. Tosc.

Good words break no bones. ²⁾

Prov. Engl.

Ein gutes Wort bricht Einen kein Bein. ³⁾

Prov. Germ.

6327 * [△] Vorba dulce
Mult aduce.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6; I, p. 21. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. Dorohoiu. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș. — C. C. BUNGEȚIANU, *stud. c. Cosovăț*, J. Mehedinți. — HINȚESCU, p. 205. — I. G. VALENTINEANU, p. 29. — AL. DUMITRESCU, p. 142. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurlui. — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 69. — FR. DAMĂ, I, p. 43. — V. FORRESCU, *c. Folticeni*, J. Suciava. — *Semin. Buc. cl. VII*, prin P. GĂRBOVICĂNU, *prof.* — V. SALA, *dasc. c. Vișcoi comit. Bihor, Ungaria.*

*Vorba cea mai dulce,
Dragoste ne-aduce.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 178.

*Sborlu dulci,
Mult aduci. ⁴⁾*

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres*, II, p. 180.

* *Sborlu dulce,
Multe aduce.*

C. IONESCU, *prof. c. Nevêsta, Macedonia.*

Veȋi *Graiț.*

¹⁾ Frumôsa vorbire nu jupoe limba.

²⁾ Vorbele bune nu strică ôsele.

³⁾ O vorbă bună nu strică osul nimênuî.

⁴⁾ Vorbă dulce, mult aduce.

Cine vorbește frumos e în tot-dé-una folosit.

Fagur de miere sunt vorbele plăcute.

Prov. Solom. XVI, 24.

Boun paroll varen tant e costen poch. 1)

Prov. Lomb.

Für Geld und gute Worte kann man Alles haben. 2)

Prov. Germ.

6328 * △ Vorba bună
Mult adună.

V. FORESCU, *Inv. c. Folticeni*, J.
Suciava.

Acelaș înțeles ca la No. 6327.

6329 Bura beseda ciuda cruto va. 3)

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*,
p. 7.

Acelaș înțeles ca la No. 6328.

6330 Sborlu dulce ôspeșli adavgă. 4)

ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 59.

Acelaș înțeles ca la No. 6329.

Mit guten Worten fängt man die Leute. 5)

6331 Vorbele cele dulci deschid ușa cea de fier.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 220.

Vorbele cele dulci deschid (și) porța cea de fer.

BARONZI, p. 49.— IIINȚESCU, p. 206.

Acelaș înțeles ca la No. 6327.

Buon parlare porta a buon logo 6)

Prov. Ital.

Ein gutes Wort findet ein gute Statt. 7)

Prov. Germ.

6332 Cu vorbe dulci mai multă pâine mănânci.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 179.

Acelaș înțeles ca la No. 6328.

1) Vorbele bune valorază mult și costă puțin.

2) Cu aur și cu vorbe bune le poți toate dobândi.

3) Vorba bună face foarte mult.

4) Cuvîntul dulce prietenii adaugă.

5) Cu vorbe bune se prind oamenii.

6) Vorba bună ține bun loc.

7) O vorbă bună găsește un bun loc.

6333 Vorba dulce óse frânge.

IoRD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 178.

Acelaș înțeles ca la No. 6329.

6334 Voróva blândă tótă pornirea îmblânďesce, iara cea aprigă, și pre cel slab ațită la mânia.

Nic. MUSTE, *Letop. Mold.* III, p. 88.

Cu vorbă bună și pe dracul îmblânďesci.

HINȚESCU, p. 204

Acelaș înțeles ca la No. 6331.

Responsio mollis frangit iram. ¹⁾

Prov. Lat.

Douces paroles ront grant ire.

Prov. Franc. XIIIe Siècle.

Worte thun oft mehr als Schläge. ²⁾

Prov. Germ.

6335 * △ Faguri de miere sunt vorbele plăcute.

Semin. Buc. cl. VII prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.

Acelaș înțeles ca la No. 6327.

Fagur de miere sunt vorbele plăcute.

Prov. Solom. XVI, 24.

6336 Vorba bună scapă barba din mână.

Idem. *Calend. Rom.* 1892.

Acelaș înțeles ca la No. 6334.

6337 Vorba de rău, omul pré lesne o crede.

A. PANN, I, p. 57.

* △ *Vorba de rău, mai lesne se crede.*

A. PANN, III, p. 9.—V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*. — I. MĂRINESCU, *tnr. a. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*.

Vorba rea se crede mai lesne.

I. G. VALENTINEANU, p. 30 — GALIN-NĂDEJDE, *Cart. Căt.*

¹⁾ Răspunsul blând (móle) frânge mânia.

²⁾ Cuvintele fac adese-ori mai mult de cât bătaia.

Omul e făcut ast-fel, în cât mai ușor crede răul, de cât binele ce i se spune despre altul.

6338 * Δ Vorba de rău se duce peste nouă țări și nouă mări.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*

Acelaș înțeles ca la No. 6337 și cu adaosul că vorba, odată scăpată din gură, nu se mai poate prinde.

6339 Sborlu arău, ne cu cal, ne cu zițar l'acați.¹⁾

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres.*, II, p. 180.

Acelaș înțeles ca la No. 6338

6340 * Δ Vorba rea se duce ca glonțul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6; I, p. 21.—HINȚESCU, p. 205.—B. CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* II, p. 16.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*—V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

* Δ *Vorba de rău se duce ca glonțul.*

Semin. Buc. cl. VIII, prin P. GÂRBOVICĂNU, prof.

Acelaș înțeles ca la No. 6339. Se țice mai ales când un om este oprit să nu vorbescă pre altul de rău.

Nimio celerius venit, quod molestum est, quam id quod cupide petas.

Prov. Lat.

Les mauvaises nouvelles ont des ailes.

Prov. Franc.

*Novella trista arriva presto.*²⁾

Prov. Ital.

*Böse Botschaft bringt man bald.*³⁾

Prov. Germ.

6340_b * Δ Vorba rea se duce ca din pușcă.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 6340

¹⁾ Vorba de rău, nici cu cal, nici cu ogar nu o prindî (acați).

²⁾ Vestea rea sosesc repede.

³⁾ Vorba de rău ți se aduce repede.

- 6341 Sborlu arëu, când porñesce, fuge 'nvie ca gugosilu. ¹⁾
 ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
 p. 99.

Sborlu arëu 'i ca gugoslu. ²⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zveit. Iahres.*, II,
 p. 180.

Acelaș înțeles ca la No. 6340

- 6342 Sborlu așel uritlu ca cămbana s'avdi. ³⁾
 PER. PAPAHAĞI, *Zveit. Iahres.* II.
 p. 180.

Acelaș înțeles ca la No. 6338.

- 6343 * Δ Vorba rea fuge mai tare ca cea bună.
 GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
 J Tutora.

Acelaș înțeles la No. 6337.

- 6344 O vorbă rea ranesce mai mult de cât o sabie ascuțită.
 IDEM, *Calend Rom.* 1892.

Veđi Gură, Lîmbă.

Acelaș înțeles ca la No. 3684.

- 6345 * Δ Pentru o vorbă de nimica
 Jócă baba de se strică.
 G. P. SALVIU, *inv. c. Smulft, J.*
Covurluiu.

Veđi Drac.

Când de la un lucru fôrte ne-însemnat s'a iscat o cêrtă saũ
 bătae mare.

- 6346 Grumbe besede nu facu bire. ⁴⁾
 FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I,
 p. 8.

Să ne ferim de a vorbi pre alții de rëu.

La cateive paruoale nun fa mai ben. ⁵⁾

Prov. Rov.

- 6347 Vorba 'n colțuri și rotundă,
 Fară cercuri se înfundă.
 A. PANN, I, p. 10. — HINȚESCU,
 p. 205.

1) Vorba de rëu, când se pornesce, fuge iute ca săgêta.

2) Vorba de rëu 'i ca săgêta.

3) Vorba acea urită ca clopotul s'aude.

4) Urita vorbă nu face bine.

5) Vorbele urite nu fac nici odată bine.

Acelaş înţeles ca la No. 6346, şi mai ales pentru vorbele celor copilăroşi.

6348 Vorba ce sbóră odată nu se mai întorce.

IONN. GOLESCU, *Mss.* II, p. 20.

* △ *Vorbele sbor.*

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeş.*

Adică ceea ce odată ăci n'o mai poţi lua înapoi (GOLESCU).

Nescit vox missa reverti. ¹⁾

HORATIU.

*Purole une fois envolée
Ne peut plus être rappelée.*

Prov. Franc.

*La paraula que ha exid de la boca no pod tornar
atrás.* ²⁾

Prov Catal.

6349 Cu vorbe imbolditoare
El atinge unde 'l dore.

A. PANN, I, p. 5.—HINȚESCU, p. 77.

Pentru ómenii răi de gură şi de inimă, care te înţepă cu vorba tocmai unde 'ţi pasă.

6350 * △ Vorba își are şi ea vremea ei.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 180.
— HINȚESCU, p. 205.—I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-Jos, J. *Argeş.*

*Vorba 'și are și ea vremea ei
Iar nu să o trântesci când vei.*

A. PANN, I, p. 14.

Se întrebuintează, mai ales, când într'o chestie serioasă, unul umblă cu glumele.

6351 * △ Vorbele cele ferite
În piață şi 'n móră 's vorbite.

A. PANN, I, p. 15.—HINȚESCU, ³⁾
p. 206.—I. MARINESCU, *inv. J. Argeş.*

¹⁾ Cuvîntul slobođit nu se mai póte întorce.

²⁾ Vorba ce a eșit din gură nu se póte întorce înăuntru.

³⁾ Hințescu scriind *nu 's vorbite*, schimbând cu totul înţelesul ăicerii.

1° Adese-orî lucruri pre cari le credem de taină sunt date în vileag.

2° Se ȋice celui care vorbesce lucruri ne-cuviincioase între ȋomeni de cinste.

6352 * Vorba pe unde a eșit.
Mai bine să fi tușit.

A. PANN, I, p. 3.—HINȚESCU, p. 205.

Pentru cei cari vorbesc, când eră mai bine să tacă.

6353 * Δ Unde 'i vorbă nu 'i mânia.

I. CREANGĂ, *Prov.* p. 151.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Pentru cei cari spun un adevăr displăcut; pentru acei cari se tîrguesc mult când aū ce-va de cumpărat ș. c. a

«Apoi dă bade Ipatе, unde'î vorbă nu'î mânia; mai bine să te toc-mesei întâiu de cât pe urmă.— I. CREANGĂ.

6354 Δ Vorbele celor mari sunt ca smochinele de dulci,
Iar vorbele celor mici sună ca nisce nucі.

A. PANN, I, p. 14.—HINȚESCU, p. 206.

Aiată trecerea pre care o are omul bogat la orî-ce.

*Dum divis loquitur, verbum Salomonis habetur:
Dum pauper loquitur, tunc barbarus esse videtur. 1)*

Prov. Jósă-Lat.

Rien ne vault grand cœur en pource pance.

Prov. Gallic. Mss. XVIe Siècle.

Per ben parlare e assai sapere.

Non sei stimato senza l'avere. 2)

Prov. Ital.

Armer Leute Reden gult nicht. 3)

Prov. Germ.

6355 Din vorbă în vorbă, vorbă se deschide.

A. PANN, *Ediția* 1889, p. 5; I, p. 21.—HINȚESCU, p. 204.—P. IAFINESCU, *Rev. Int.* III, p. 162.—I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

1) Când bogatul vorbesce, are graul lui Solomon: când săracul vorbesce, se vede că este un barbar.

2) Poți, vorbi bine și fi mintos, nu vei fi stimat fără avere.

3) Vorbele celor săraci nu prețuesc nimic.

* \triangle *Vorba, vorbă deschide.*

IORD. GOLESCU, *Ms.* II, p. 20. —
V. SALA, *dasc. c. Văscou-Băresci*,
comit. Bihor, Ungaria

* \triangle *Vorba, vorbă aduce.*

B. P. HÎȘDÎC, *Magn. Etim. Pref.*
II. — P. ISPIRESCU, *L. g.* I, 1872, p.
172; *Leg.* 367 & 289; *Sndve* p. 32
& 60. — HINȚESCU, p. 205. — T. BĂ-
LĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*. — DR V. LU-
CACIU, *Gazeta*, I, No. 160

1° Omul de ce vorbesce, de aceea ar mai vorbi.

2° Să țiee când, dintr'o vorbă, trecem într 'alta, fără a isprăvi
pe cea d'intăi (GOLESCU).

«Vorba aluța, *vorba vorbă aduce*. Incepură împărății a'și povestii despre
judecățiile și dreptățile ce făcuse fie-care în împărăția sa. — P. Ispirescu.

Le parole son come le ciriegie, ch'una tira l'altra. ²⁾
Prov. Ital.

Ein Wort gibt das andere. ¹⁾
Prov. Germ.

6356 * \triangle Din vorbă în vorbă ese adevărul.

A. PANN, *Ediția* 1889, p. 5; I,
p. 21. — HINȚESCU, p. 1 & 204. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 162,
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*.
J. Argeș.

Când din vorbă, se află ce-va ce nu se scia bine.

6357 Vorba, din vorbă în vorbă
Aă ajuns și la coceorbă.

A. PANN, I, p. 3. — HINȚESCU,
p. 205.

Vorba, din vorbă în vorbă
Ajunge pân' la coțorvă.

AL. ODOBESCU & SLAVICI, *Cart.*
Lect.

* \triangle *Din vorbă în vorba*
Ajungă la coțorvă.

N. MATEESCU, *inv. c. Movilița*, J.
Putna.

¹⁾ Vorbele sunt ca cireșile, una trage pe alta.

²⁾ O vorbă aduce alta.

Când doi, din vorbă, au ajuns la certă.

6358 * \triangle Din vorbă se face fapta, și din fapta vorbă.

A. PANN, *Ediția* 1889, p. 5; I, p.
21. — *Idem Calend. Rom.* 1892.—
HINȚESCU, p. 204. — I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș

1° Din vorbe ese adese-orî fapte, și de un fapt trebuie să se vorbescă.

2° Intr'un înțeles mai restrîns, când doi fac un fapt trebuie să se vorbescă. După dovedire vorbesc alții de ei.

6359 * \triangle Din vorbă
Trecem la ciorbă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Veđi *Ciorbă*.

Vorbim și apoi facem.

6360 * \triangle Vorba lui face cât beșina porcului.

C. BAȘOTA & V. FORESCU, *c. Fol-*
ticenț, J. Suctava.

Veđi *Cap. I, c. Beșina-Porcului*.

Când un om nu are șic la vorbă, când nimene nu'l bagă în sémă, când dă sfaturi, și nu sunt urmate. Acéstă ȓicere este fôrte veche.

6361 Rumeğă vorba ca óiea iérba.

A. PANN, I, p. 106.—HINȚESCU,
p. 204.

Ii e lene să și vorbescă.

6362 * A'și rumeğă vorba.

A se gânda bine înainte de a vorbi

*Il faut tourner sept fois sa langue dans sa bouche
avant de parler.*

Prov. Franc.

6363 *[△] Vorba multă, sărăcia omului.

C. NEGRUZZI, I, p. 247.—Dna E. SEVASTOS, *Poe.* p. 119.—FR. DAMĂ, IV, p. 16.—HINȚESCU, p. 205.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 1610.—AL. ODOBESCU, I, p. 145.—I. G. VALENTINĂ, p. 25.—EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni J. Ialomița*.—V. FORESCU, *c. Folticeni J. Suc. ara.*—I. CREANGĂ, *Amint.* p. 154; *Por.* 250.—H. D. ENESCU, & K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubenii, J. Dorohoi.*—S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 10.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I. 1872, p. 174.—Dna SOF. NĂDEJDE NUV. p. 45.—T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*—I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*—V. SALA, *dasc. c. Vășcoii, comit. Bihor, Ungaria.*

Vorba multă 'i (e) sărăcia omului.

Abecedar Ilustrat, p. 24.—I. G. VALENTINĂ, p. 8.

*[△] Vorba multă, sărăcie.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 99; *Teatr.* p. 463, 746 & 1102.—V. SALA, *dasc. c. Vășcoii, comit. Bihor, Ungaria.*

*[△] Vorba multă, sărăcie goală.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiui, Banat.*

[△] Sărăcie 'i vorbă multă.

ȘEZĂTÔREA, II, *Poes. Pop.* p. 35.

*[△] Vorba lungă, sărăcia omului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 20.—HINȚESCU, p. 205.—AL. DUMITRESCU, p. 117.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*—G. MADAN, *c. Trușeni, Ț. Chisinău, Basarabia.*

Vorba lungă e sărăcia omului.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 41; I, p. 152.

Vorba lungă, sărăcie.

I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XII, p. 6.

* Δ *Vorba lungă,
Sărăcie-în pungă.*

V. A. URECHE, *Conv. Liter.* XXI,
p. 572. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p.
236. — G. P. SALVIO, *Inv. c. Smulți*,
J. Covurluiă.

* *Sbóre multe, ftohia mare.* ¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Sa-
marina, Perivol, Epir.*

1° Ne arată că numai cu vorba nimic folosim, că pierdem vremea în zadar (GOLESCU).

2° Când cine-va stă mult de vorbă, și vorba e cam fără folosu lui.

— Ce poene, măi Păune ?
Ce finațe măi nebune ?
Doar pământul nu 'i al tău,
Nici al tău nu 'i, nici al meu,
Ci-i tot al lui Dumnezeu.
— Hei, Stoele, bărbărie,
Vorbă multă sărăcie !
Dă-mi giuncanii tăi drept vamă
Și îți cată-apoi de sémă.

Poes. Pop.

Brebis qui bêle, perd sa goulée.

Prov. Franc.

6364 * Δ *Vorbă multă (și) trébă puțină.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 170.
— HINȚESCU, p. 205. — I. G. VA-
LENTINĂNU, p. 49. — I. MARINESCU,
Inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.

* Δ *Vorbă multă, trébă puțină.*

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit.*
Bihor, Ungaria.

* Δ *Unde e vorba multă e (și) trébă puțină.*

I. G. VALENTINĂNU, p. 47. — LORD
CĂLIN, *stud. J. Argeș.*

¹⁾ Vorbe multe, sărăcie mare.

*Unde este vorba multa
Acolo e trebă scurtă (puțină).*

A. PANN, I, p. 15. — HINȚESCU,
p. 205. — I. M. RIURENU, *Dat. Cop.*
p. 95.

*Unde e vorbă pré multă
.Acolo 'i și tréba scurtă.*

AL. ODOBESCU & SLAVICI, *Cart.*
Cit.

Vezi a Vorbi.

1° Când vorbesci în loc de a lucra.

2° Când spui în loc de a face.

Les grands diseurs ne sont pas les grands faiseurs.
Prov. Franc.

Lunga lingua, corte mano. 1)
Prov. Ital.

A long tongue is a sign of a short hand. 2)
Prov. Engl.

Viel Maulwerk, wenig Herz. 3)
Prov. Germ.

6365 De la vorbă până la faptă, ca de la pământ la cer.
X . . . *stud Scol. Norm. c. Nă-*
nești, J. Bacău.

Mulți spun cari nu fac.

6366 * Vorbele plăcute înmulțesc învățătura.
Semin. Buc. Cl. VII, prin P.
GÂRBOVICEANU, prof.

Arată folósele blândeței.

6367 Sborlu dat ținut lipsesce, ca să te-crédă și-altă óră. 4)
ANDREIU AL BACĂVU, Cart. Aleg.,
p. 123.

Ne învață că trebuia să ne ținem de cuvîntul dat.

6368 * Vorba sus și tréba jos.

Dna E. B. MAWR, p. 56.

Acelaș înțeles ca la No. 6364.

1) Limba lungă, mâna scurtă.

2) O limbă lungă este semn de o mână scurtă.

3) Multă vorbă, tréba puțină.

4) Cuvîntul dat trebuie ținut, ca să te-crédă și altă dată.

Longue langue, courte main.

Prov. Franc.

Zu Hause Löven, im Treffen Hasen.¹⁾

Prov. Germ.

6369 * Δ Vorba'i vorba, tréba'i tréba.

G. P. SALVIO & E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulți, J. Corurluiă.—I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.

Δ Vorba, vorba; lucru, lucru.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 40.

Una'z vorba, alta'z tréba.

I. CREANGĂ, *Por.* p. 322.

1° Acelaș înțeles ca la No. 6364.

2° Când în convorbire ne-am depărtat de la subiect, și cum
zice Francezul: *Revenons à nos moutons.*

«Dar bine, Ivane, *una'z vorba, alta'z tréba*; mult ai să mă ții? Pune-te
măi frate, bine, cum se pune».—I. CREANGĂ.

6370 * Δ Bun de vorbă, (și) rău de lucru.

ANDREI MARINESCU, inv. c. Hu-
mele, J. Argeș.—G. POBORAN, inst.
c. Slatina, J. Olț.

Vezi Gură.

Acelaș înțeles ca la No. 3484.

6371 Unde vorba multă, acolo ne-sciinta cu mult mai multa.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 177.

f Adeveratul învățat e modest.

6372 * Δ Vorba lui e vorba.

I. CREANGĂ, *Por.* p. 114 & 142.
—E. I. PATRICIU, inv. c. Smulți, J.
Corurluiă.

1° Arată temeînicia vorbeii cuiva.

«— Da te-ai ținut de cuvânt, moș Nichifor.

— Apoi de, jupâne Strul, *vorba'z vorbă*, eu nu mă cîșmolesc atîta».—
I. CREANGĂ.

¹⁾ Acasă leu, și la trébă iepure.

2° Pentru cei cari vorbesc cu miez.

«Stan era om tăcut în seîul său, dar și când da câte o vorbă dintr'însul, *vorba era vorbă*, la locul ei și nu'l putea repune, te mirî cine». — I. CREANGĂ, p. 142.

6373 * Vorba să rămână vorbă.

Să te ții de cuvînt.

6374 * Δ O mie de vorbe un ban nu fac (face).

B. P. HĂȘDEU, *Etim. Magn.* p. 2421; *Col. Traian*, 1876, p. 173. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 168; *Leg.* p. 36 & 52. — HINȚESCU, p. 206. — EM. POPESCU, *inv. J. Ialomița*. — MARINESCU, *inv. J. Argeș*.

1° Când orî-ce am spune e de prisos.

«Ce s'a făcut s'a făcut; vedu el acumă că o mie de vorbe un ban nu face». — *Colum. Traian*, p. 173.

2° Când un vecin geme de gēba, căci nu ne ieă nimene vorba în sēmă.

«Dacă vedu, tăcu din gură și înghiți rușinea ce-l făcură frații înaintea tatălui său. Se gândi el, acum *o mie de vorbe un ban nu face*. Lasă, își dîse el, să vedem că cine rîde mai la urmă, rîde mai cu folos» — P. ISPIRESCU, p. 36.

6375 Un ban cu mult mai bun de cāt miî dē vorbe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 177.

Acelaș înțeles ca la No. 6374

6376 * Una milie di sbōră ti un aspru. ¹⁾

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia*.

1° Acelaș înțeles ca la No. 6374.

2° Adică a vorbi nimicuri, pni și ouē.

6377 Unde auți vorbă multă, acolo scop puțin, că șiretlicul o innēca.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 177.

Acelaș înțeles ca la No. 6364.

6378 Câte le dîce omul sunt vorbe.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 9.

* Δ Câte le dîce omul sunt tōte vorbe.

A. PANN, I, p. 51. — HINȚESCU, p. 206. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*.

¹⁾ O mie de vorbe pentru un ban.

Când un om te ține cu vorba, făgăduiește că are să facă un lucru și în urmă nu 'l face.

6379 * Astea 's vorbe.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234.

Aste sunt numai nisce vorbe.

A. PANN, III, p. 3.

Acelaș înțeles ca la No. 6378.

6380 * \triangle O vorbă ca o sută.

V. ONIT. *Conv. Lit.* XXII, p. 1059.—ĂCS, KAROLY, p. 78.—I. MARINESCU, *Inv. J Argeș*.—AVE CORCEA, *paroh. c. Coșteiș, Banat*.

O vorbă ca o mie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *prefață*, p. 8.—A. PANN, III, p. 40.—P. ISPIRESCU, *Snóce*, p. 74.

Adică una și bună (GOLESCU).

Iar de 'l face fată
Dăc o vorbă ca o mie,
Că nu 'mi vei mai fi soție.

A. PANN.

Sapienti pauca. ¹⁾

Prov. Lat.

A bon entendeur demi-mot.

Prov. Franc.

Al buono intenditor poche parole. ²⁾

Prov. Ital.

A word is enough to the wise. ³⁾

Prov. Engl.

Ein Wort ist genug für den, der 's merken mag. ⁴⁾

Prov. Germ.

6381 * \triangle Doi ômeni o vorbă aū.

E. I. PATRICIU, *Inv. c. Smulș, J. Cuvurluiș*.

Arată taina vorbeii.

¹⁾ Celui deștept puține (cuvinte).

²⁾ Celui care înțelege bine puține cuvinte.

³⁾ O vorbă e de ajuns celui mintos.

⁴⁾ O vorbă este destul pentru cel care o poate înțelege.

6382 Vorbele sunt femeî, faptele suut bărbați.

I. G. VALENTINEANU, p. 28.

Acelaș înțeles ca la No, 6369.

6383 * Altă vorbă!

Veđi Căcîulă, Găscă.

Acelaș înțeles ca la No. 1881.

Das ist ganz etwas Anderes. ¹⁾

Prov. Germ.

6384 * Δ Altă Stancă, leică vorbă.

P. LAFIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 176; *Rev. Ist.* I, p. 230. — HINȚESCU, p. 180. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.

Se ȃice unui om care înțelege alt-fel de cum se vorbesce.

6385 * Δ Numai cu vorba
Nu se face ciorba.

A. PANN, *Ediția* 1889, p. 41; I, 152. — HINȚESCU, p. 204. — I. G. VALENTINEANU, p. 28. — H. D. ENESCU *inv. c. Zamostea*, J. Dorohoi. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știu-bienii*, J. Dorohoi. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.

*Cu vorba
Nu se face ciorbă.*

S. I. GROSMANN, *Dict. Germ.* p. 123.

Veđi Baniță, Oia.

1° Ne îndemnă la muncă.

2° Când un om se laudă că face un lucru și nu'l face.

Mĭ λόγου ἀντ'ἀλφιτων. ²⁾

Prov. Elin.

Ne verba pro farina. ³⁾

Prov. Lat.

Le parole non fan farina. ⁴⁾

Prov. Ital.

¹⁾ Acésta e cu totul alt ce-va.

²⁾ Nu vorbe pentru făină.

³⁾ Idem.

⁴⁾ Vorbele nu fac făină.

*Schöne Worte machen die Kohl nicht fett.*¹⁾

Prov. Germ.

6386 Vorbele nu potolesc fόμεa.

I. G. VALENTINEANU, p. 45.

1° Cel flămând nu se mulțumescce numai cu vorbe.

2° Intr'un mod mai general, numai cu făgădueli nu se mulțumescce omul.

*Worte füllen den Bauch nicht.*²⁾

Prov. Germ.

Le ventre ne se rassasie pas de paroles.

Prov. Franc.

6387 * Cu vorba nu ne saturam.

Acelaș înțeles ca la No. 6386.

6388 * △ Pe unde ese vorba, ese sufletul.

Maior P. BUDIȘTRANU, *Bucuresci-J Ilfov*. — ARTUR GOROVEL, *c Fol-ticeni, J. Suciava*. — SEMIN, *Buc Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.*

Veđi *Cuvint*.

Pentru cei carî nu sê țin de vorbă, carî mint saŭ jură strîmb.

6389 Vorba fără glume pare ca bucate fară sare.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Pref. 1.*

Veđi *Glumă*.

Arată prețul și farmecul glumelor în convorbire,

6390 Dacă nu ți sê trece vorba, nu'ți mai rêci gura.

A. PANU, *Edit. 1889, p. 74; III, p. 101*. — HINȚESCU, p. 204.

Daca nu ești vrednic să faci o trébă. nu te mai apucă de dînsa.

6391 * △ Vorba nu ne omóră.

1° Pentru cei tăcuți

2° Daca nu putem dobândi saŭ face ôre-ce, putem cel puțin vorbi de dînsul.

¹⁾ Vorbele frumôse nu fac varza grasă.

²⁾ Vorbele nu umple pântecele.

- 6392 Silă de vorbă își face,
Tot să troncânescă 'i place.

A. PANN, I, p. 15. — HINȚESCU,
p. 176.

Se ȋce pentru cel limbut și flecar.

- 6393 * \triangle Vorbă să fie, dăm o lulea de tutun, că bilciu să
face.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 159; III,
p. 129.

- * \triangle *Vorbă să fie, dăm o lulea de tutun.*

A. PANN, *Fab* I, p. 113. — I. C.
FUNDESCU, *Basme*, p. 167. — DIM.
STĂNCESCU, *Basme*, p. 126. — V.
SALA, *dascal c. Vășcoi-Băiesci*,
comit. Bihor, Ungaria.

— *N'aș veduț calul meu, Ióne?*

— *Vorbă să fie, dă-mă o lulea de tutun, că
tîrg se face.*

HINȚESCU, p. 205.

1° Se ȋce la vorbe nepotrivite.

2° Celor cari intră în vorbă cu gândul să vorbescă. mai în
urmă, de altele.

S N Ó V Ă

Un țigan întâlnește pe un Român și ne-avînd tutun ȋce: «Măi vere,
mai țit lépa de la mine care a murit asta vara la Crăciun?

— Ce lépă, spune Românul? — Lasă vorba, Românico, și dăm o lulea
dă tutun.

Veȋi Ispirescu, *Basme*, p. 167; D. STĂNCESCU, *Basme*, p. 126; A.
PANN, I, p. 13.

- 6394 * \triangle *Vorba să fie pentru o lulea de tutun.*

S. I. GROSSMAN, *Dict. Germ.* p.
121. — E. I. PATRICIU, *inv. J. Covur-*
lui. — I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*
— G. POBORAN, *inst. J. Ol.*

- * \wedge *Vorbă să fie 'n drum
Pentru o lulea de tutun.*

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, J-*
Tutova.

Când lucrul de care se vorbesce este cu totul ne-însemnat.

6395 * Δ Vorba să fie, că tîrg se face.

I. ANTONESCU, *stud. c. Plădănesci, J. Rimnicu-Sărat.*—ILIE TRIFU, *elev, Sc. Inv. Bucur*—I. G. VALENTINERANU, p. 20.—E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurlui.*—*Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.*

Vorbă să fie că tocmala 'i g'it'.

I. CREANGĂ, *Prov. p. 219.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 6393.

2° Vorbe în vînt, vorbe de prisos.—J. *Covurlui.*

«— Póte ai primit poroncă să jupesci pētra morii și să duci pielea la împărăție?

— Basm, călușul meu; alta și mai înfricoșată, dîse Harap Alb.

— *Vorbă să fie, stăpâne, că tocmala 'i gata,* dîse calul. Nu te teme, știu eu năzdrăvniț de ale spânului.—I. CREANGĂ.

6396 Vorba puțiuă și măncarea puțiuă, nici odată uu strică pe om.

A. PANN, *Ediț. 1889, p. 153; III, p. 123.*

* Δ *Vorbă puțînă și mîncare puțînă, nu strică nici odată omuluț.*

HIINȚESCU, p. 205.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

* Δ *Vorbă puțînă și mîncarea puțînă, nu strică omuluț.*

V. SALA, *dascal c. Vășcoiș-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Vezi *Mușcătură.*

Ne învață a fi cumpătați și scumpi la vorbă. Se dîce unui om care vorbesce prost sau lucruri pre cari ar trebui să le ținē ascunse, căci precum dîce Solomon, Prov. X, 19: *în vorbă multă greșelele nu lipsesc.*

Trop parler nuit, trop gratter cuit.

Prov. Franc.

6397 Par'că pentru'o vorbă vie
Gura îi cere chirie.

A. PANN, I, p. 106.—HIINȚESCU, p. 204.

Pentru cel leneș și tăcut.

6398 *△ Vorba unui om cinstit face mai mult ca un înscris.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Arată cât prețuesce cuvîntul unui asemenea om.

6399 Mai bine vorbe multe de cât sulițe frînte.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 107.*

Adică mai bine cu vorba decât cu răsboiul (GOLESCU).

6400 *△ Vorbă multă nu e fără minciună.

BARONZI, p. 61.—HINȚESCU, p. 205.—I. MARINECU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Cînd un om bun de gură mai spune câte o minciună, și este înțeles de alții.

Grand parleur, grand menteur.

Prov. Franc.

Gran parlar non e senza menzoyne. 1)

Prov. Ital.

Wer viel redet, lügt viel. 2)

Prov. Germ.

6401 Scie vorbe să îndruge,
Par'că tot la țîța suge.

A. PANN, I, p. 10.—BARONZI, p. 57.—HINȚESCU, p. 206.

Vezi *Copil.*

Despre omul prost și copilăros.

6402 *△ Dintr'o vorbă îți aprinzi pae în cap.

A. PANN, III, p. 9.—HINȚESCU, p. 204.—V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suclava.*

*△ *Pentru o vorbă (rea) 'ți aprinzi pae în cap.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiș.*—FETU, *stud. c. Onesci, J. Bacău.*

*△ *Dintr'o vorbă 'ți aprinzi scai în cap.*

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, J. Tutova.*

Să fim cumpetați la vorbă.

1) Vorbă multă nu e fără minciună.

2) Cine mult vorbește, minte mult.

- 6403 Omul se cunoște din vorba sa, și nuca, cea saca,
din usurința sa.

COST. DIN GOLESCU, I, p. 12.

Vezi *Graiul, Prost.*

După vorba lui se cunoște cât prețnesce un om.

- 6404 Par'că a luat, în arândă vorba.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 203.

Pentru cel vorbăreț.

«De s'ar afla cine-va a vorbi, să vorbească pentru mine, mare plăcere
'mi face; și fără de acesta prețind a vorbi ca și când ar fi luat în arândă
vorba.»—D. TICHINDEAL.

- 6405 Câte sbore țiți, le vinți, câte tați le-ai cumperat.

ANDREI AL BĂGĂVU, *Cart. Aleg.*
p. 90.

Vezi *Cuvint, a Vorbi.*

Acelaș înțeles ca la No. 5101.

- 6406 * Lăgă teiū de curmeiū
Si vorbe fără temeiū.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vezi *Curmeiū.*

Nu face, nu țițe nimic bun.

- 6407 A amestecă vorba, ca făcaletul mămăliga.

Conv. *Liter.* 1874, p. 73.

1° A bilbii.

2° A vorbi fără șir; a spune neroșii.

- 6408 De vorba lui nu te sature.

A. PANN, III, p. 9. — HINȚESCU,
p. 204.

Despre omul plăcut la vorbă.

- 6409 * Δ Din vorbă în vorbă.

A. PANN, I, p. 3. — HINȚESCU, p.
205. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 135. — I.
MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

Dintr'nuia într'alta; luându-se cu vorba, pe ne-simțite.

Și din vorbă în vorbă au ajuns la porța lui jupân Ițic.»—I. CREANGĂ.

- 6410 * Δ A se departă cu vorba.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 107.—
I. CREANGĂ, *Pov.* p. 184.

A vorbi de lucruri ce nu sunt în legătură cu subiectul vorbirei, și cum țice Francesul: *s'éloigner de son sujet*.

«Să nu ne depărtăm cu vorba și să încep a depăna firul povestii.»—
I. CREANGĂ.

6411 * Să venim (ne întorcem) iar la vorba noastră.

A. PANN, II, p. 148.

A lăsa digresiunile și a se întorce la subiectul vorbirei. Și cum țice francezul: *Revenons à nos moutons*.

6412 * A veni la vorba cui-va.

A recunoște că a avut dreptate; a'i primi părerile.

6413 * A'și întorce vorba.

A. PANN, II, p. 101.

A nu se ține de cuvîntul dat.

6414 * △ Aflăi vorba.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurluiș*.

Arată neînsemnătatea vorbeii cui-va.

6415 * △ A se întrece cu vorba.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 106.

Vezi *Deochiș*.

A se obraznici cu vorba.

«Ia ascultă, dascăle Mogoróge, *nu te pré întrece cu vorba*, că nu'ți șede bine. I'e cine faci cărpaciș.»—I. CREANGĂ.

6416 * △ A'i lua vorba din gură.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 36.—DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 207.—I. CREANGĂ, *Pov.* p. 14.

A'l împedica de a vorbi, tăindu-i cuvîntul.

Vru să le spue cine a fost Brósca, dar nu'l deteră răgaz, căci *îl luaș vorba din gură*, și'l cam dedeau în tărăbăclă cu graiuri cari mai de care păcălitore.»—P. ISPIRESCU.

6417 A'l încheia cu vorba.

FR. DAMÉ, II, p. 155.

A'l păcăli.

6418 * A'i tăia vorba.

Acelaș înțeles ca la No. 6416.

Couper la parole à quelqu'un.

Prov. Franc.

6419 * A lua cu vorba (înainte).

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 14.

A zăpăci pre cine-va cu vorbă multă.

«De la poartă s'aruncă în gâtul bărbaților, și încep a'î lua cu vorba...»
—I. CREANGĂ.

6420 A lua altă vorbă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 209.

* *A schimbă vorba.*

ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 176.

A vorbi despre alt ce-va; a se face că uită ore-ce.

«Fetele, atunci, au luat altă vorbă, dar din inima lor nu s'a șters
purtarea necuviincioasă a spânului». —I. CREANGĂ.

6421 * △ Cu vorba asta, și cu cinci bani bei un rachiū.

CATRINIU, *stud. c. Rădiu*, J.
Vasluiū.

Pentru vorbe fără temeiū.

6422 * A purtă cu vorba.

A. PANN, II, p. 144.—HINȚESCU,
p. 204.

A făgădui un lucru și a nu se ține de cuvînt.

6423 * A'și întorce vorba.

Acelaș înțeles ca la No. 6420.

6424 Vorbe umede.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1523.

Cuvinte deșerte.

6425 * Vorbe fără miez.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 259.

Acelaș înțeles ca la No. 6424.

6426 Vorbe încornorate.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 48.

Vorbe mincinoase sau numai înflorite.

6427 * Δ Vorba de popa ostenit.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Schiopeni*,
J. *Fălciu*.

Trăncănesce de pomană. Faci, ca pentru altul, fără inimă și fără rîvnă.

6428 * Δ Vorbă de clacă.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 117. —
LAURIAN & MAXIM, *Glosar* p. 174
— V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 40 &
1557. — S. I. GROBSMANN, *Dict. Germ.*
p. 186. — FR. DAMÉ, I, p. 256. — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

Vezi a *Vorbă*.

Vorbă fără temei, secă, deșertă, precum se vorbește la clacă.

6429 * Δ Vorbe de furcă.

Acelaș înțeles, și aceeași origină, ca la No. 6428.

6430 Vorbe de toate Țilele.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 131.

Adică deprinderile, faptele obicinuite.

Să aprindă cu foc satele altora, să răpescă, să ucidă, acele le sunt lor
vorbele cele de toate Țilele. — D. TICHINDEAL.

6431 * Vorbe piperate.

FR. DAMÉ, *Dict.* III, p. 217.

Adică înțepătoare, răutăcioase.

6432 * Vorbe în doi perii.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 36.

Vezi a *Răspunde*.

Adică cu două înțelesuri, prin aluzii.

A se vedea la Cap. VI, c. *Păr*, origina acestei Țicerii.

Incepă a'î cam luă peste pictor, cu *vorbe în doi perii* și cu glume nesărate. — P. ISPIRESCU.

6433 * Nu plătiți vorba ce o perd cu voi.

AL. ODOBESCU, *Rev. Carp.* I, p. 14.

Arată puțină însemnatate a celui cu care stăm de vorbă.

6434 * Δ Aduce vorba cu bețul.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Când îți vorbește, te batjocoresce, te provocă.

6435 * Δ A pipăi vorba cu bēțul.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

A căută cērtă.

6436 Δ A măsură vorba cu imblăciul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 151.

A spune nimicuri, și chiar prostii.

— Ș'apoi ce ți-oîu luă eu din casă, nu'ți face trebuință d-tale.

— Apoi na, dîse Ipate. *Măsură-ți vorba cu imblăciul.* Balan să'ți alégă din gură, ce spui, dacă nu vorbesci deslușit.—I. CREANGĂ.

6437 * Δ Mai bine cu vorba de cât cu resteul.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș.

Când dojenim pre cine-va.

6438 Iti trântesce vorba ca ciomagul. ¹⁾

A. PANN, III, p. 48.—HINȚESCU,
p. 204.

Se dîce despre omul mojić și ne-cioplit.

6439 * Vorbe (cuvinte) sărate.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1053.

Vorbe cu sare.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1057.

Adică plăcute, cu farmec, hazlii, pline de agerime.

6440 * Δ Vorbe ne-sărate.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluii.*
— LAURIAN & MAXIM, II, p. 1053.

* Δ *Vorbe bune, dar ne-sărate.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6; I, p.
21.—HINȚESCU, p. 206.—I. MARIN-
NESCU, *inv. J. Argeș.*

Vorbe ne-plăcute, fără farmec, ne-potrivite.

6441 A eși cu vorba înaintea cui-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 231.

A 'i deschide vorba despre ôre-ce.

¹⁾ Hințescu scrie: cu ciomagul, ceea ce e fără nici un înțeles.

«Le spuneà inima ce om fără de lege erà spânul Dar cum eraù sã *esă* cu vorba înaintea tatălui lor?» — I. CREANGĂ.

6442 * Scurtă vorbă.

A. PANN, III, p. 123.

Vezi *Cuvînt*.

Fără multă vorbă.

«*Scurtă vorbă*; cu tine nu mai staù.»

6443 * Din două vorbe.

I. CREANGĂ, *Por.* p. 203.

Fără multă vorbă, fără multă tirguélă

«*Din două vorbe* s'aù și înțeles.»

6444 A 'i rămâne vorba în vînt.

A. PANN, III, p. 12.

Vezi *a Vorbi*.

A vorbi fără rost, fără a fi înțeles sau ascultat.

6445 * Așa vine vorba.

V. ALEXANDRI, *Proză*, p. 26.—
AL. ODOBESCU, *Ψευδο-Koveç*, p. 134.
— P. ISPIRESCU, *Unch. S'ât.* p. 2;
Rev. Ist. I, p. 233.

Adică: așa se spune, însă nu trebuie să iei ad litteram cuvintele mele.

— Cerasul primejdiei se apropie.

— Așa mă tem.

— Te temi?

— *Vorba vine*.

iașii în Carnaval, p. 1124.

6446 * \triangle A 'i fi vorba cu lipic.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Vezi *Lipiciu*.

A vorbi frumos și plăcut.

6447 * A nu se potrivi la vorbă.

A. PANN, III, p. 130.— HINȚESCU,
p. 204.

A nu se înțelege în vorbă.

6448 * \triangle A prinde la vorbă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Pentru care începe să vorbescă după ce a păstrat multă vreme tăcerea.

6449 * A o lăsa încurcată.

A. PANN, III, p. 133. — HINȚESCU, p. 79.

A pune capăt vorbirei, discuțiunei, neputându-se înțelege.

6450 * A fi scump la vorbă.

A. PANN, *Elit.* 1889, p. 152; III, p. 123.

Pentru cei cari vorbesc puțin, sau nu vrău să spue de două ori acelaș lucru.

6451 * Vorbe late.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Cuvinte sforăitoare, cari nu sunt într'un raport exact cu sentimentele pre care le exprimă.

6452 * A fi vorbă lungă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 199.

Adică limbut.

6453 * \triangle Vorbă lungă.

BARONZI, p. 96.

Poreclă ce se dă omului limbut.

6454 * A lungi vorba.

A. PANN, II, p. 133. — HINȚESCU, p. 204. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 80.

A vorbi într'o cestiune mai mult de cât se cuvine.

«Străjerul, sciind porunca, nu mai *lungesce vorba*, ci tea moșneagul și 'l duce înaintea Impăratului.» — I. CREANGĂ.

6455 * \triangle A ave scaun la vorbă.

BARONZI, p. 40. — M. CANIAN, *publ. J. Iași.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Se dice pentru cine nu scie să vorbescă cu minte, cu sciință, cu logică, cu tocmelă.

6456 * \triangle Are sêmintă de vorbă.

A. PANNI, III, p. 9. — HINȚESCU, p. 174. — AL. ODOBESCU, *Opere*, I, p. 400. LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.*, p. 351. — D. DRĂGUESCU, *Bucuresci*, J. *Ifov.* — G. POBORAN, *inst. c. Slavina*, J. *Olt.* — GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 113. — FR. DAMĂ, III, p. 50.

1° Este chefuit, e cam bătut.

2° Mai rare-ori, a avé poftă de vorbă, fără înțelesul că ar fi după masă.

Veđi Odobescu, *Câte-va ore la Snagov*.

6457 * \triangle A fi înțepat (pișcat) la vorbă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Limbă*.

Același înțeles ca la No. 3456 § 1.

6458 * A cântă sămînță de vorbă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 255. — FR. DAMĂ, IV, p. 50.

A căută cértă.

— Óre cum-va v'ați face și voi, nisce sectori de ghindă fătați în tindă, că sunteți obraze subțiri?

— Iean *cauți sămînță de vorbă*, niăi Buzilă? 'diseră cel-l-alti. Al dra-cului să fii cu tot némul tău, în vecii vecilor, anin». — I. CREANGĂ.

6459 * Aia e vorbă.

A. PANN, II, 134. — HINȚESCU, p. 204. — P. ISPIRESCU, *Colum. Traian*, VII, p. 367.

Nu e vorba aia.

Nu cred ce'mi spui.

A VORBÎ

Veđi *Biserică, Jarle, Cap. XII, c. Ceas, Chinezesc, Cobe, a Gândi, Grecesce, Gură, Havră, Lene, Cap. IX, c. Mare, Móră, Nebun, Nerod, Nevoie, Papagal, Părete, Perdé, Puti, Ris, Cap. XII, c. Sămbătă, a Ședé, a Stă, a Tăce, Taină, a se Trezi, Vlad, Verde*.

6460 * Orî (saū) te pórta cum ți-e vorba, orî (saū) vorbesce cum ți-e portul.

A. PANN, *Archir*, p. 10. — LAURIAN & MAXIM, p. 715 & 1610.

Orî te pórta cum ți-e vorba, orî grădesce după port.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 101.

* \triangle *Orî te pîrtă cum țî-î vorba, orî vorbesce cum
țî-î portul.*

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostei*,
J. Dorohoiu. — I. G. VALENTINEANU,
p. 9. — DOBRE MARINESCU, *înv. c.*
Pîrvul-Roșu, J. Argeș. — AVR COR-
CEA, *paroh, c. Coștei*, Banat.

* \triangle *Orî vorbesce cum țî-î portul, orî te pîrtă cum
țî-î vorba.*

I. G. VALENTINEANU, p. 19 — FR.
DAMÉ, III, p. 249. — K. A. ZAMFI-
RESCU-DIAON, *înv. c. Sîlubenii*, J.
Dorohoi. — GR. JIFESCU, *Opinc.* p.
55. — *Abecedar Ilustrat*, p. 28. —
Semin. Buc Cl. VIII prin P. GÂR-
BOVICIANU, prof.

*Orî vorbesce cum țî-e portul, orî te pîrtă cum
vorbesce.*

A. PANN, *Moș Alb*, I, p. 27.

* \triangle *Vorbesce cum țî-e portul, și te pîrtă cum
țî-e vorba.*

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți*, J.
Covurlui.

Să ție pentru cei ce nici să pîrtă, nici grăiesc după ciustea
lor (GOLESCU).

Se ție pentru cei făjarnici, cari una spun și alta gîndesc
și fac.

6461 S'o lovi, nu s'o lovi
Ecă el, biet, țî-o vorbi.

A. PANN, II, p. 147. — HINȚESCU,
p. 92.

Veđi a Frânge.

La vorbe ne-potrivate.

6462 Cine tot mereu vorbesce,
El la multe și greșesce.

A. PANN, III, p. 8. — HINȚESCU,
p. 206.

*Cine tace,
Nimului nu place,
Dar și cine vorbesce
El la multe greșesce.*

A. PANN *Ediț. 1889*, p. 173.

Ne învață a fi cumpătați la vorbă.

- 6463 Care tot mereu vorbesce
El trăba ș'o zăbovesce.

A. PANN, II, p. 48. — HINȚESCU,
p. 206.

Acelaș înțeles ca la No. 6364.

- 6464 * Δ Cine tot vorbesce
Lucru nu'i sporesce.

M. LUPESCU, *inv. c. Broscești, J. Suciava*.

*Cine (mult) vorbesce
Lucrul nu'î sporesce.*

HINȚESCU, p. 93. — I. G. VALENTINEANU, p. 30.

*Cine vorbesce
Lucru nu'î sporesce,
Eră cine tace
Maî multă trăba face.*

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 41; I,
p. 152.

Vezi a Grăi.

Acelaș înțeles ca la No. 6364.

- 6465 Multe vorbesc, eră nimica nu isprăvesc.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 135.

- * *Care multe sburasce, vèrnu lucru nu bitiseasce.*¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abele, Epir*

Pentru cei cari se tot laudă, și nu fac nimica.

- 6466 * Cine vorbesce mult face puțin.

I. G. VALENTINEANU, p. 15.

Acelaș înțeles ca la No. 6464.

- 6467 * Δ Vorbesce puțin și lucrează mult; căci, cel ce vorbesce multe, face puțin.

D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu*.

Vezi Vorbă.

Acelaș înțeles ca la No. 6466, sub formă de povață.

¹⁾ Cine multe vorbesce, nici (vre) un lucru nu isprăvesce.

- 6468 * Cel ce vorbește mult, asculta puțin.
Arată slăbiciunea minții și încrederea în sine.

- 6469 * Δ Lasă lumea să vorbească
Numai puica să'mi trăiească.

G. DEM. TEODORESCU, *Pop. Pop.*
p. 316. — E. BAICAN, *Vorbe bune*,
p. 10.

Pentru cei cari fac ce le place, fără a se îngrijii de părerea altora.

- 6470 Vorbesce cu mormăitură,
Par' că are mămăligă'n gură.

A. PANN, I, p. 103. — HINȚESCU,
p. 110.

Despre cel ne-înțeles la vorbă; bilbiit, saū nerod.

- 6471 Vorbesce vorba 'ngănată,
Par' că 'i-e gura legată.

A. PANN, I, p. 103. — HINȚESCU,
p. 205.

Acelaș înțeles ca la No. 6470.

- 6472 Până să'ți vorbească inseréză și 'noptéză.¹

A. PANN, I, p. 66. — HINȚESCU,
p. 73.

Acelaș înțeles ca la No. 6471.

- 6473 * Δ Nu vorbi peste măsură,
Ci pune-ți lacăt la gură.

A. PANN, III, p. 9. — HINȚESCU, p.
207. — I. MARINESCU, *Inv. c. Bradu-
de-Jos*, J. Argeș.

Vezi Gură.

Se ȋice celui care vorbește inai mult de cât ar trebui, și lucruri cari ar fi mai bine să nu le spună.

- 6474 Când vei să vorbești, la gură
Să aibi lacăt (lăcat) și măsură.

A. PANN, I, p. 3. — HINȚESCU,
p. 206.

Vezi Gură.

Acelaș înțeles ca la No. 6473.

- 6474b * Multe tot s'minduesci, ma puține se sburăsci.¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia*.

¹⁾ Multe tot să gândești, dar puține să vorbești.

A fi cumpătat la vorbă.

- 6475 Nici în cap ce nu'ți pocnește,
A vorbi se pomezește.

A. PANN, I, p. 9. — HINȚESCU,
p. 148.

Despre omul nerod.

- 6476 Să vorbim ce e de vorbit.

A. PANN, II, p. 146. — HINȚESCU,
p. 207.

1° Când se spun lucruri ne-cuviințioase sau ne-exacte.

2° Când, după ce s'a vorbit de una și de alta, ajungem la urmă și la subiectul care ne interesează.

- 6477 Așteți să vorbim de géba.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 228.

*Așteți să vorbim de géba
Că tot (căci) n'avem nici o treabă.*

A. PANN, I, p. 3. — VARRON, p. 10.

*Așteți să vorbim de géba.
Căci n'avem altă treabă.*

HINȚESCU, p. 207.

Ved. *Vorbă*.

Pentru cei cari spun lucruri fără nici o însemnătate

- 6478 Așteți să vorbim nimic.

A. PANN, *Fab.* I, p. 114.

Acelaș înțeles ca la No. 6477.

- 6479 * \triangle Să vorbim să n'adormim.

G. P. SALVIC, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.* — I. ANTONESCU, *stud. c. Plădănești, J. Rimnicu-Sărat.* — GR. JIFESCU, *Opincar*, p. 117.

Acelaș înțeles ca la No. 6478.

- 6480 * \triangle Vorbesc ca să nu tac.

ST. DUMITRESCU, *stud. Sc. Inv. c. Balș, J. Romgnași.*

Același înțeles ca la No. 6479.

- 6481 Vorbesce ne-isprăvite,
La înșiră-te mărgărite.

A. PANN, I, p. 9. — BARONZI, p. 57. — HINȚESCU, p. 83 & 206.

Despre cei nerozi și limbuți. Vezi la No. 863 origina acestei
șiceri.

6482 * [△] Chirales! vorbește ce'ți aduce, nu ce se duce!

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*,
J. Vâlcea.

Sfat pentru cei ce'ți spun lucruri ne-cuviințioase.

6483 Nu vorbi unde nu sunt urechi.

G. I. MUNTEANU, p. 60. — HIN-
ȚESCU, p. 207.

Nu vorbi unde nu vezi urechi.

BARONZI, p. 61. — HINȚESCU, p. 207.

Nu vorbi când nu e cine să te asculte, să te înțelegă.

6484 Care vorbește ce'i place, acela să audă și ce'l superă.

G. I. MUNTEANU, p. 60. — HIN-
ȚESCU, p. 146.

Care 'i place să ridă de alții, trebuie să se aștepte ca și aceștia
să ridă la rîndul lor, de dînșii.

Pare a fi o simplă traducere a șicerii germană: *Wer redet
was er will, mus hören, was er nicht will*, care se află, aproape
sub o formă identică, la toate popoarele de origine germană.

6485 Pune'l să stea să'ți vorbescă,
De vei să te păcălescă.

A. PANN, I, p. 81. — HINȚESCU,
p. 206.

Despre cel prost.

6486 Dacă nu știi să vorbești, tăci; ca să'ți fie casa, casă,
și masa, masă.

HINȚESCU, p. 207.

Vezi a Tăce.

Arată foloșele tăcerii, în anumite împrejurări.

6487 Ciue vorbește, sémănă; ciue ascultă, culege.

I. IONESCU, *Cart. Cit.*, II, p. 177

Unul folosește altora, cel d'al doilea sie însu-și.

6488 Cari sburasci, vinzi; cari ascultă, acumpăra. ¹⁾

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahr.* II,
p. 180.

Vezi Vorbă.

Acelaș înțeles ca la No. 6487.

¹⁾ Care vorbesc, vinde; care ascultă, cumpără.

- 6488b * Dadun sburăm ș'ahoria avdzim. ¹⁾
I. GHICU, *prof. c. Turia, Epir.*

Acelaș înțeles ca la No. 5990.

- 6489 A vorbit și nea Ion,
Că este și el om.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 1.*

*Vorbì și nenea Ion,
Că este și el om.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 20.*

- * △ l'orbi și nenea Ion.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

- * ^ Să vorbescă și nea Ion
Că și el 'i om.

E. I. PATRICIU & G. P. SALVIU,
*inv. c. Smulți. J. Covurluii. — Semin.
Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVI-
CEANU, prof.*

- * △ Vorbesce bade Ion,
Că și el îi om.

GAVR. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Să ție, în bătaie de joc, pentru cei ce grăiesc vorbe proște, socotindu-le dă vorbe mari, (p. 1). Să ție pentru cei proști la vorbă, (p. 20). — (GOLESCU).

- 6490 Să vorbescă și nea Chilom
(Pentru că) și el e om.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 7; I, p. 25.*

Acelaș înțeles ca la No. 6489.

- 6491 Pân'acuma a vorbit
Iară acuma a tușit.

A. PANN, III, p. 8. — HINȚESCU,
p. 207.

Vezi *Vorbă.*

Când, într'o adunare, spune unul vre-o neroție, vre-o ne-cu-cuviință, etc.

- 6492 * △ E greu a vorbi drept.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Vezi *Adevăr.*

¹⁾ Impreună vorbim și a parte auzim.

Căci superi pre cei-l-alți, și adese-orî nu'ți vine nici ție la socotelă.

6493 □ La timp a vorbi și a tăcea e arta cea mai grea.

G. I. Munteanu, p. 60. — HINȚESCU, p. 207.

Pentru cei cari vorbesc fără rost și în afară de vreme.

6494 Nu vorbi pe d'intregul, ca baba chióra, că să găsesce vre unul de 'ți umflă fața (céfa) de pumni și spatele (spinarea) de ciomege.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 7; I, p. 25. — HINȚESCU, p. 207.

Cine vorbește ne-cumpătat, o pășește.

6495 A vorbi ca baba chióra.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 7; I, p. 25. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 61. — HINȚESCU, p. 207. — B. P. HÎȘDEȘ, *Etyrn. Magn.* p. 2269.

A vorbi de-a dreptul, fără a ocoli, fără a chibzuî mult ca baba chióra care taie drumul.

6496 *△ A vorbi ca baba órba.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 61. — L'É DAME, I, p. 109.

A vorbi de-a dreptul, fără a ocoli, fără a chibzuî mult ca baba órba care nu'și dă séma cu cine vorbește.

«Bietu taica, șontorog cum eră el, da vorbia omului drept *ca baba órba* nu sê schita.» — GR. JIPESCU.

6497 A vorbi de pe cal.

G. Coșbuc, *Foia pentru toți*, I, p. 311.

A vorbi de (în) călare.

VeđI 6826.

G. Coșbuc, *Epoca*, 25. Dec. 1897.

A vorbi cu mândrie, cu dispreț; se ȑice despre omul îngâmfiat.

Sermo equestris. ¹⁾

Prov. Lat.

Πήματα ἰπποδάμονα. ²⁾

Prov. Elin.

6498 A vorbi din șea.

G. Coșbuc, *Foia pentru toți*, I, p. 311.

și *) Cuvîntare de a călare.

Pentru omul sigur.

6499 * A vorbi de un lucru ca orbul de lumiuă.

Maior P. BUDIȘTEANU, J. Ifov.

Când unul vorbește de lucruri pre cari uu le cuuôsce.

Juger d'une chose comme un aveugle des couleurs.

Prov. Franc.

Blind men must not judge of colours. 1)

Prov. Engl.

6500 * △ A vorbi rězemiș.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, J. Covurluiș.*

Arată temeiuicia vorbei cui-va; om într'a căruî cuvînt poți să te rezemi.

6501 * △ Vorbesce de tórce.

M. LUPESCU, *inv. c. Broscent, J. Suciava.*

Adică vorbește bine, curgător și frumos.

6502 * △ A vorbi plevii.

E. I. PATRICIU & SALVIU, *inv. c. Smulț, J. Covurluiș.*

A se adaoga la Nr. 1026.

6503 * △ A vorbi (spuue) taclale.

M. LUPESCU & I. TEODORESCU, *inv. J. Suciava.*—G. P. SALVIU, *inv. J. Covurluiș.*

Glume lungi și cam ue-sărate

6504 A vorbi în viut.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 93, 185, 284 & 369.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A flecări, a vorbi fără rost.

6505 * Ai vorbit de te-ai prăpădit.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 159; III, p. 129.

1) Orbiî nu trebuie să judece despre fețe.

Ai vorbit de te-ai stricat.

HINȚESCU, p. 207.

La vorbe ne-potrivite.

6506 * Par' că vorbești de pe cea lume.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 155.

Vezi a Spune.

A spune lucruri cari nu pot fi, de ne-creșut.

«Par'că vorbești de pe cea lume, Crești tu că vom pute noi seceră și strînge atîta amar de griu?» — I. CREANGĂ.

6507 A vorbi cu dușii după lume.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172;
III, p. 155.* △ *A vorbi cu dușii de pe lume.*EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.**A vorbi dușilor de pe lume.*P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 126.
— LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 355.

A vorbi în ne-scire și lucruri ce n'aū ființă; a aiură, a bate câmpii, a visă.

Se ȋice mai ales pentru bătrînii a căror minte este slăbită.

6508 * △ A vorbi încolo.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 6507.

6508_b △ * A vorbi n'aiurea.AVE. CORCEA, *paroh, c. Coștei, Banat.*

Acelaș înțeles ca la No. 6508.

6509 * △ A vorbi alături cu drumu.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A spune flēcuri și lucruri cari nu sunt.

6510 * △ A vorbi tam-nesam.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*

1° Acelaş înţeles ca la No. 6509.

2° De odată, pe ne-aşteptate.

6511 Vorbite şi ne-vorbite.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraş.* p. 57.

Orî şi ce ; ce e şi ce nu e.

6512 * Δ Vorbeşte cu picîórele.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulţi, J. Covurluiă.*

Arată ne-însemnătatea vorbeî cuî-va.

6513 * Δ A vorbi cu degetul.

T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Stefăne ci, J. Vâlcea.*

A amuţi.

Adesea, în popor, se aude blestemul «vorpire-ai cu deştiu» către cei ce nu vor să răspundă, când sunt întrebaţi.

6514 A vorbi salcâm.

LAZĂR ŞĂINEANU, *Dict.* p. 708.

Adică dulcég.

6515 * Δ A vorbi verde.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraş.* p. 31.—
FR. DAMÉ, *IV*, p. 217.

Veđi No. 6997.

Adică fără tertipurî, fără ocol, pe şléu, hotărit.

6516 * Δ A vorbi de clacă.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 174.
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 228.

Veđi *Vorbă.*

A vorbi fără temelîu, fără loc şi fără vreme, verđi şi uscate.

6517 Δ A vorbi curate şi spurcate.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 112.

Adică multe şi de tóte, ce e şi ce nu e.

6518 Δ A vorbi fierte şi ne-fierte.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 112.

Acelaş înţeles ca la No. 6517.

6519 A vorbi vrute şi ne-vrute.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 122.

Veđi a *Spune.*

Acelaş înţeles ca la No. 6518.

«Mai scîd eă pe cine să cred? că ómeuî vorbesc *vrute și ne-vrute*. No-
roc număi că eă unul scîd solomonî și nu pré mă tem nîc de bălauri.» —
I. CREANGĂ.

6520 *△ A vorbi dăhîi.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Adică lucruri fără nîcî o însemnătate.

6521 *△ A vorbi în dodîi

E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucanî, J. Covurluiă.* — I. CREANGĂ, *Por. p. 154.* — FR. DAMĂ, I, p. 383.

Adică pe dibuite, fără să scîi ce spuî; a spune neroqîi.

6522 *△ A vorbi în bobote.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 911.* — I. CREANGĂ, *Amint. p. 105*

*△ A vorbi în bobot.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 6521.

6523 * A vorbi fără (cu) mîez.

Veji *Vorbă.*

A spune cuvinte deșerte saă cu greutate

6524 *△ A vorbi păsăresce.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 693 & 705.* — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ. p. 178* — GR. JIPESCU, *Rîur. Oraș. p. 110.* — FR. DAMĂ, III, p. 191. — M. LUPESCU, *inv. J. Suciava.*

1° Adică într'o limbă nedeslușită, care nu se pôte înțelege.

Ecă o pildă de vorbire păsărască: *Cevene, maivainaî, safana, civinî, tuvunu, Drăvănăgavananevene?* adică *Ce măî faci tu Drăgane?*

2° Têranul aplică acéstă qicere și acelor care grăesc în vir-
ful limbei.

6525 *△ A vorbi în pustiū.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă.*

A vorbi fără a fi ascultat. «Vox clamat in deserto.»

6526 * \triangle A vorbi de sus.

Ics. *điar. Paloda*, XIV.

Cu ifos, cu obrăznicie; acelaş înţeles ca la No. 6497.

6527 * Ai vorbit de te-ai pripit (prăpădit).

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 273, 504
& 1376.

Se ăice celui, care vorbind pe ne-gândite, spune câte o ne-rođie.

VORÓVĂ

Veđi *Vorbă*.

ZACARE

Veđi *Cuvint*.

A ZACE

6528 N'a zăcut de geăba de şi nu muri în grabă.

A. PANN, III, p. 141.—HINŢESCU,
p. 115.

Pentru cel care a murit după o bôlă mai lungă.

A ZÎMBÎ

Veđi *Mustéřă*.

6529 * \triangle Când lelea tot zimbesce, umblă după căpétuit.

V. FORESCU, c. *Dorna*, J. *Suciava*.

O femeie când se hlizesce cu orî-ce bărbat uşor se pôte avé.

FINELE VOLUMULUI AL DOILEA.

GLOSAR

ROMÂNNO-FRANCES

A

- A**, *auxiliaire du futur présent*, forme élidée pour *va*, p. 145. 154. 180. 275. 676.
- A**, *pr. dém. fém.* celle, 145. 561. || celle, la, 8. 654. 779.
- A**, *prép.* indiquant l'infinitif présent; de, pour, 694. || *prép. dét.* 508, 554. 609. 610. 611. | *fluoră a pagubă*, il siffle en signe de dommage, 554. | *mirosă a flóre*, cela sent la fleur, cela fleure comme baume, 609.
- Abăa**, *adv.* à peine, presque pas, difficilement, 695.
- Abia**, *adv.* à peine, presque pas, difficilement, 154. 364. 747. 797.
- Abraș**, *adj.* qui porte malheur, mauvais, 203. 394. — Fém. *abrază*; — Pl. *abrași*, *abrașe*.
- Ac**, *s. n.* aiguille, 330. 492. 493. 499. 512. 654. 750. 796. — Pl. *ace*.
- A-casă**, *adv.* à la maison, chez lui, 641. 785.
- Acată** (a se), *v. r.* s'accrocher, se cramponner, s'agripper, 471.
- Aceea**, *pr. dém.* pour cela, pour cette raison, 170. 200. 376. 459. | celle-là, 685. — Pl. *acele*.
- Aceia**, *pr. dém. n.* ça, cela, 74.
- Acel**, *adj. dém.* celui-là, 299. — Pl. *acei*.
- Acela**, *adj. et pron. dém.* celui-là, ce... là, 41. 80. 639. 727. — Pl. *acei*.
- Acelaș**, *adj. et pron. dém.* le même, 377. — Fém. *aceasă*; — Pl. *aceiaș*, *aceleaș*.
- Această**, *adj. et pron. dém.* celui-ci, celle-ci, 675. — Fém. *această*; — Pl. *acești*, *aceste*.
- Aci**, *adv.* ici, 505. 534. 653. 787. | tantôt.... tantôt, 548. | *de aci nainte*, dorénavant, 768.
- *Acică**, *adv.* ici, 699.
- Acolo**, *adv.* là, là-bas, y, 77. 92. 201. 473. 495. 516. 572. 603. 633. 686. 699. 746. 750. 795. 820. 821. 822. | *p'acolo*, par là, 531.
- Acru**, *adj.* aigre, âcre, sûr, vert (en parlant d'un fruit), 115. | *lapte acru*, lait caillé, 557. | *a se uita acru la cine-va*, regarder quelqu'un de travers, 785. — Fém. *acără*; — Pl. *acri*, *acre*.
- Acu**, *adv.* à l'instant, 751.
- Acum**, *adv.* à présent, maintenant, de suite, 56. 73. 639. 674. 675. 722. 745. 786. 787. 790. | *de acum*, maintenant, 19.
- Acuma**, *adv.* maintenant, 596. 842. | *pân' acuma*, jusqu'à présent 842.
- Acuș**, *adv.* maintenant. || *d'acuș*, depuis, il y a, 637.
- Adever**, *s. n.* vérité, 70. 71. 174. 224. 816.
- Ađi**, *adv.* aujourd'hui, de nos jours, 224. 371. 638. 642. 695. | *de ađi până mâne*, au jour le jour 479. — *Veđi Astă-đi*.

Adormi (a), *v.* endormir, faire dormir, 472. 840. || s'endormir, 471. 502. 545. 737.
Adormi (a se), *v.* endormir, faire dormir, 81.
Aduce (a), *v.* amener, apporter, faire venir, 177. 284. 407. 658. | produire, rapporter, procurer, 222. 248. 295. 516. 533. 736. 737. 809. 832. provoquer, 172. 699. 816.
Adună (a), *v.* amasser. mettre de côté, 239. 585. 771. 772. 810. | recueillir, 124. | récolter, 423.
Adună (a se), *v.* s'assembler, se rassembler, se réunir. 155. 478. 680.
Adunare, *s. f.* assemblée, réunion, 758. — Pl. *adunări*.
Aeez, *adv.* toujours, 748.
Afară, *adv.* dehors, hors de, 66. 405. 784. *afară din*. hors de (du), 290. 291. 473. 773. *a dă afară*, chasser, mettre dehors, 266. *pe din afară*. à l'extérieur extérieurement, 564.
Află (a), *v.* apprendre, savoir, 71. 776. 778. 830.
Află (a se), *v. r.* Se trouver, être découvert, 626.
Agată (a se), *v.* s'accrocher. 72. 73. 626. — *Veđi a se Acăță*.
Ager, *adj.* prompt, agile, 199. *a fi ager la mână*, avoir la main prompte, être habile, 260.
Ăi, *det.* pentru acei, ceux, 271. 276.
Aia, *pr. dém. et adj.* cela, 160. 458. 459. *d'ăia*, pour cela, à cause de cela, 610.
Aici, *adv.* ici, 730.
Aideți, *interj.* allons, 840.
Ailantă, *adj. și pr. dém.* l'autre, 458. — Pl. *ailanți*.
Aiurea, *adv.* ailleurs, autre part. *a călca într'aiurea*, être inconstant, faire des infidélités, 512. *a vorbi 'n aiurea*, radoter, 846.
Ajunge (a), *v.* arriver, 99. 101. 163. 178. 233. 257. 307. 308. 383. 530. 531. 604. 687. 727. suffire, être suffisant, 267. 306. 590. 591. 592. atteindre, rattraper, 445. 450. 773. | *nu'i ajunge nici la degetul cel mic*, il ne lui arrive pas au petit doigt, 108. *a ajunge în dōga (mintea) cop'ilor*, tomber en enfance, 82. 491.

en arriver à, 82. 735. | rester avec, 107. | *a ajunge în dōga morții*. être à l'article de la mort, 631. || devenir, 75. 107. 115. 488. 769. || *a ajunge de risul lumii*, devenir la risée du monde, 751.
Ajuns, *adj.* arrivé, atteint, parvenu. | *a fi ajuns de cap*, être intelligent.
Ajută (a), *v.* aider, 233, 728.
Ajută (a se), *v. r.* s'entraider, 663.
Al, *adj. et pr. dém.* le, celui de, 104. 142. 491. 609. — Fém. *a*; pl. *ai, ale*.
Ăl, *adj. et pr. dém.* le, celui-ci, 98. 546. 674.
Alături, *adv.* à côté, 845.
Alb, *adj.* blanc, 69. 89. 271. 403. 556. 705. | heureux, fortuné: *a trăi lumea albă*. couler d'heureux jours, 780. farine: *a vedea alb în căpestere*, voir de la farine dans la huche, s'enrichir, 398. — Fém. *albă*; pl. *albi, albe*.
Albă, *s. f.* vierge, jeune fille. *a trecut alba prin raiă*, elle a vu le loup. 1. | jument blanche, nom de jument, 745.
Albastru, *adj.* bleu, 339. 340. funeste, sinistre, triste: *inimă albastră*, cœur attristé, *cântece de inimă albastră*, chants mélancolique, romances, 203. — Fém. *albastră*; pl. *albaștri, a'bastre*.
Albăta, *s. f.* blancheur, 131. 472. 799. | taie de l'oeil, leucome, cataracte, 31. 472. | *a apă albăță*, avoir la berluc, 472. — Pl. *albețe*.
Albi (a), *v.* blanchir, rendre blanc, devenir blanc, 396. *a'i albă ochii*, atteindre en vain 363. | *dinți își albește*, il te montre des dents blanches, il te fait bon visage, 134.
Albina, *s. f.* abeille, 227. 237.
Alege (a se), *v. r.* être choisi, se distinguer. | *a se alege cu*, gagner, rester avec.
Alergă (a), *v.* courir, 169. 227. 443. 472. 473. 474. 623. 772.
Ales, *adj.* élu, choisi, 434. — Fém. *alesă*; pl. *aleși, alese*.
Alintat, *adj.* dorloté, gâté, 77. — Fém. *alintată*.
Alt, *adj. et pron.* autre, autrui; passim. autre chose 482. *ni-mic alt*, rien, rien autre chose

296. 300. || *cu alt obras*, tout au contraire, 325. *alt cine-va*, quel-qu'un d'autre, 506. — Fém. *altă*; pl. *alți, alte*.
 Alt-fel, *adv.* autrement, sinon, 649.
 Aluat, *s. n.* pâte, 377. 737. — Pl. *aluatură*.
 Alunecă (a), *v.* glisser, 356. 474.
 Alunița, *s. f.* envie, grain de beauté, 1. — Pl. *alunițe*.
 Amagi (a se), *v. r.* être abusé, leurré, trompé, 81.
 Amar, *adj.* amer, 180. 223. || malheur, ennui: *omul are un dulce și un amar*, tout homme a du bonheur (de la joie) et du malheur (des ennuis) 378. triste pénible: *a-i face țile amare*, lui rendre la vie dure, 538. — Fém. *amară*; — Pl. *amari, amare*.
 Amări (a), *v.* abreuver d'amertume, affliger, causer du chagrin, 169. 222.
 Amarit, *adj.* attristé, rempli d'amertume, 536. — Fém. *amărită*; pl. *amăriți, amărite*.
 Âmbălă (a), *v.* [Mold.] aller, 95. Veđi *a umbilă*.
 Amestecă (a), *v.* mêler, remuer, 829.
 Amestecă (a se), *v. r.* se mêler, 808.
 Amestecat, *adj.* mélangé, 693. — Fém. *amestecată*; pl. *amestecați, amestecate*.
 Ameți (a se), *v.* se troubler, s'étourdir, 35. 46.
 Amiaz, *adv.* pentru *amiază-ți*, midi, zénith, 539.
 Amindoi, *adj. et. pron.* tous les deux, l'un et l'autre, passim. — Fém. *amindouă*.
 Amnar, *s. n.* fusil à aiguiser, 146.
 An, *s. n.* an, année 133. 403. 474. 475. 493. 507. 510. 548. 631. 637. 675. 676. âge; *e mare de ani*, il est âgé; *și-a uitat ani*, il a oublié son âge, 475. *la mulți ani* ! vivez de longues années ! 703. — Pl. *ani*.
 Anevoie, *adj.* difficile 171. 295.
 Anevoie, *adv.* difficilement, à grand peine, 73. 369. 621. 685. 723.
 Aoleu, *interj.* hélas ! malheur ! 571.
 Ap, veđi hap.
 Apă, *s. f.* eau, 51. 95. 193. 175. 187. 217. 294. 374. 424. 466. 503. 529. 545. 709. 733. 766. 784. — Pl. *ape*.

Aperă, (a) *v.* défendre contre, 241.
 Aplecă (a), *v.* mettre au sein, allaiter, 83.
 Apoi, *adv.* puis, ensuite, après; passim, mais encore, 643. || *de apoi*, dernier, *vremea de apoi*, le jugement dernier, 614.
 Aprig, *adj.* dur, violent, 811.
 Aprinde, (a), *v.* allumer, 828.
 Aprinde (a se), s'enflammer. *s'ađ aprins căldăle*, il est amoureux 32.
 Aprôpe, *prep.* près, proche de, dans le voisinage de, 68. 114. 164. 200. 247. 339. 415. 554. 626.
 Apropiă (a se), *v.* s'approcher, venir, 620.
 Apucă (a), *v.* saisir, attraper, prendre, 165. 273. 551. 667. 641. 727. || *ti apucă frigurile*, il en a la fièvre, 559. | commencer, *a apucă (cu gura) înaintă*, commencer (à crier, à gronder) le premier, 192. 517. 581. 734. | *n'a apucat să-i esd sufletul și*, il n'a pas encore rendu le dernier soupir et déjà . . . 438. || *a l'apucă răcorile*, en avoir froid dans le dos, en avoir la chair de poule, 687. *a apucă lumea în cap*, se sauver de par le monde, 57. *a apucă de ochi*, 1° éblouir par l'éclat de sa beauté, 2° mentir, essayer de tromper, 355. *tot ce apucă se usucă* rien de ce qu'il entreprend ne réussit, il n'a pas la main heureuse, 475. *te apuc de cuvint*, je te prends au mot, 535. | *a o apucă la talpă*, filer, prendre ses jambes à son cou, 444. *a apucă săndtôsa*, se sauver à toutes jambes, se mettre à l'abri, 708.
 Apucă (a se), *v. r.* s'empoigner, 396. commencer à, entreprendre. *a se apucă de săndtôsa*, sesauver à toutes jambes, se mettre à l'abri, 708.
 Apune (a), *v.* se coucher (en parlant des astres) 802.
 Apus, *s. n.* occident, couchant, ouest, 347.
 Arde (a), *v.* brûler, s'enflammer, 33. 157. 209. en brûler d'envie du: *ti arde de joc*, il brûle d'envie de danser, 201. *ti ard*

tălpile, il fuit rapidement, il a le feu aux talons, 444.
 Arde (a se), *v. r.* se brûler, 476. 477. 556. 557.
 Ardător, *adj.* brûlant, 709.—Fém. *arđetôră*; pl. *arđetôrî*, *arđetóre*.
 Ardică (a), *v.* lever, prendre, emporter, 477. | soulever, 452. || révolutionner, 281.
 Ardică (a se), *v. r.* sortir, naître, pousser, 723.
 Aretă (a), *v.* montrer, faire voir, 33. 35. 70. 91. 455. || montrer, prouver, 46. 700. | dire, exprimer, 530. | *a'și arătă dinți*, se fâcher, montrer les dents. 118. || *a'și arătă spatele cui-va*, tourner le dos à quelqu'un, 430. *a arătă mutre cui-va*, faire la mine à quelqu'un, 303. | *cum te arată chipul*, comme en témoigne ton visage, 63.
 Aretă (a se), *v. r.* se montrer, 223. 241. | être, devenir, 335. | ressembler à, se montrer semblable à, 132.
 Aretat, *adj.* montré, 111.—Fém. *arêtată*; pl. *arêtați*, *arêtate*.
 Argea, *s. f.* chambre où l'on tisse, 15. 299.—Pl. *argele*.
 Argint, *s. n.* argent, 533.
 Argint-viū, *s. n.* vif-argent, mercure, 99. 212.
 Arie, *s. f.* aire, 654.—Pl. *ari*.
 Arinda, *s. f.* bail, loyer, fermage. || *fnarindă*, à bail, 823.—Pl. *arîndi*.
 Aripă, *s. f.* aile, 199. 298. 474.—Pl. *aripe*.
 Armasar, *s. m.* étalon, 530. 531.—Pl. *armăsari*.
 Ars, *adj.* rougi au feu, 208. || *cu inima arsă*, le cœur brisé, malheureux, 209. 210, || *a rămâne cu buza arsă*, malheureux d'avoir perdu ou de n'avoir pu obtenir quelque chose, 28.—Fém. *arsă*; pl. *arși*, *arse*.
 Artă, *s. f.* art, 803. 843.—Pl. *arte*.
 Aruncă (a), *v.* jeter, lancer 146. 171. 241. 360 428. 432. 452. 532.
 Aruncă, (a se a'și) *v. r.* se jeter se précipiter 421. 431.
 Arvinte, *s. pr. m.* Arvinte. 37.
 Așa, *adv.* ainsi, comme cela. 53. 75. 125. 427. 461. 523. 593. 602. 610. 719 de même, 299. 796. 798. tel, semblable, 691.

Așchie, *s. f.* écharde, copeau, 507. 711.—Pl. *așchii*.
 Asculta (a), *v.* écouter, 169. 391. 460. 468. 477. 586. 753. 841. | écouter, suivre, 279. || obéir, 80 532.
 Ascunde (a se) *v. r.* se cacher, 110.
 Ascuți (a), *v.* aiguiser, 118. 534. 577. 688. *a'și ascuți piciorele*, fuir au galop, 412.
 Ascuțiș, *s. r.* taillant, tranchant 281.—Pl. *ascuțișuri*.
 Ascuțit, *adj.* affilé, tranchant, 220. 813 | *a avé limba ascuțită*, avoir la langue effilée, 231.
 Ascuțitura, *s. n.* taillant, tranchant 281.—Pl. *ascuțituri*.
 Așeđa (a se), *v. r.* s'asseoir, 726.
 Asemenă (a se), *v. r.* ressembler, 104. 369. 370 478. 582.
 Asta *adj. et. pr. dém. s. f.* celle-ci, cette, 126. 181. 317. 411. 499. 505. 600. 632.
 Asta, *adj. et. pr. dém. m. s.* cet, 675.
 Asta-đi, *adv.* aujourd'hui, 127. 244. 695. 700.
 Astea, *adj. et. pr. dém. f. p.* ces choses, 823.
 Așteptă (a), *v.* attendre, patienter, espérer, 2. 180. 227. 349. 555. || *a așteptă la mână altuia*, attendre qu'un autre vous donne, 237. 238.
 Așteptă (a), *v. r.*, s'attendre à, 575.
 Astupă (a), *v.* boucher, fermer, 175. 176. 196. 283. 640.
 Asupra, *prép.* sur, 118. || *de asupra*, au-dessus, par dessus, 478. 535. || *de asupra*, extérieurement, 564.
 Asudă (a), *v.* suer, transpirer, 228. || *a'i asudă urechia pentru ceva*, attendre, impatientement une nouvelle, 62. *a asudă precine-va* le fâcher, le faire suer, 478. || *a nu asudă de vorba lui*, ce qu'il dit ne me fait ni chaud ni froid, 478.
 Asvirlă (a), *v.* lancer, 146. 644. || repousser, 478.
 Ața, *s. f.* fil, 800. 801.—Pl. *ațe*.
 Atât, *adj. et. pr.* tant, autant, 43. 44. 331. 371. 475. 591. *cu atât*, plus, 77. 296. *atât . . cât*, autant . . que, 367.—Fém. *atâta*.
 Atinge (a), *v.* atteindre, toucher, 157. 218. 376. 478. 479. 814.

Atinge (a se), *v. r.* toucher, effleurier. 479.
Atirná (a), *v.* pendre, 28. accrocher suspendre, 479. dépendre de, 237. 479. pendre, faire pendre, 393.
Ațiță, (a), *v.* exciter, 811.
Atuncea, *adv.* alors, 2. 623. 805.
Atunci, *adv.* alors, passim. || *d'a-tunci*, depuis lors, 637.
Auă, *s. n.* ouïe, 479.
Auă, (a), *v.* entendre, entendre dire, 119. 345. 346. 429. 457. 460. 479. 480. 481. 482. 483. 533. 539. 642. 739. 747. 750. 753. 754. 758. 777. 794. 822. 841.
Auă (a se), *v. r.* entendre, être entendu, 178. 456. 457. 483. 621. 756.
Auă, *s. f.* action d'ouïr, d'entendre. audition, 483.
Auăit, *adj.* entendu. *auăite și ne*

auăite, vérités et mensonges, 483.—Fém. *auăită*; pl. *auăiți*, *auăite*.
Aur, *s. n.* or, 195. 204. 229. 292. 500. 533. 704. 765. 808. *e gură de aur*, c'est un Saint-Jean Bouche d'or, 155.
Aurit, *adj.* doré, 195. 566. | *a fi cu gura aurită*, être un beau parleur, 195.—Fém. *aurită*; pl. *auriți*, *aurite*.
Avé (a), *v.* avoir, posséder, passim. | *a avé ce-va cu cine-va*, s'en prendre à quelqu'un 517.
Avă, *s. f.* avoir, fortune 77. 624. — Pl. *avări*.
Avut, *adj.* riche, 561. 578.—Fém. *avută*; pl. *avuți*, *avute*.
Avuție, *s. f.* richesse, fortune, 294. 704.—Pl. *avuții*.
Azima, *s. f.* pain non fermenté, fouace, 286.—Pl. *azime*.

B

Ba, *adv.* non, 14. 40. 292. 751.
Baba, *s. f.* vieille femme, 2. 3. 4. 5. 6. 44. 85. 115. 118. 140. 485. 504. 522. 529. 554. 556. 612. 644. 694. 722. 752. 753. 804. 813. 843. — Pl. *babe*.
Bade, *s. m.* terme d'amical respect, s'emploie envers un frère aîné, une personne plus âgée, etc.; 842.
Badița, *s. m.* diminutif de *bade*, 741.
Bagă (a), *v.* mettre, placer 97. 111. 215. 270. 369. 390. 403. 426. 427. 462. 464. 465. 713. 796. || fourrer, 308. 475. | *a băga în seamă*, prêter attention à, tenir compte de, 4. 378. | *a băga de seamă*, faire attention, remarquer, 721. | *a băga în mână* *lui*, livrer à, 263. | *a băga pe sub mână*, manger, 304. | *a băga ochii*, regarder avec attention, 365. | *a băga în răcori*, effrayer, 687. | *a băga în căsă* (în *groză*) *morții*, *a băga în bădă*, effrayer, 499. 631. | *a băga în friguri*, 1° effrayer, 2° menacer, 559. | *a băga în tuse*, effrayer, *a băga în fiori*, effrayer, 554. 784. | *a'i băga fiori în ăse*, glacer d'effroi, 385.

Bagă (a se, a 'și), *v. r.* se mettre, se fourrer. | *a se băga pe sub pelea cui-va*, entrer sous la peau de quelqu'un, 417. | *a se băga în sufletul cui-va*, 1° lui parler sous le nez, 2° ne pas le quitter d'une semelle, 3° accaparer sa confiance, 422. | *a'i băga nasul în*, fourrer son nez dans, se mêler de, 306.
Baiat, *s. m.* garçon, 6. 7. 548. — Pl. *băieți* ou *băiești*.
Baie, *s. f.* bain, baignoire, 298. — Pl. *băi*.
Baiet, *s. n.* cordon, lien. | *din băierile inimii*, du fond du cœur, 216.—Pl. *baiere*.
Baiet, *s. m.* [Mold.] garçon, 6.—Pl. *băiești*.
Balaia, *s. f.* la Blonde. nom qui se donne aux juments, 722.
Balarie, *s. f.* mauvaise herbe, 609. — Pl. *băldări*.
Balbuți (a), *v.* balbutier, bégayer, 483. 577.
Bale, *s. f.* bave, salive, 483.
Balăga, *s. f.* [Trans], fiente, excrément crottin, 699.
Balerca, *s. f.* [Mold], baril, | *a'i jace pântecul balercă*, boire comme un tonneau, 392.—Pl. *balerca*.

- Vigă, *s. f.* crottin, 699. — Pl. *baligo*.
- Balta, *s. f.* lac, étang, marais, 485. 751. — Pl. *bălți*.
- Baltăc, *int.* baltăc-baltăc, cahin-caha, 608.
- Balțat, *adj.* grivelé, tacheté. || *a fi cu carnea bălțată*, être méchant, 63. *a fi cu mâțele bălțate*, être méchant, 271. — Fém. *bălțată*; pl. *bălțuți*, *bălțate*.
- Ban, *s. m.* ban, ancien titre de noblesse, 471. — Pl. *banî*.
- Ban, *s. m.* argent en général, 156. 191. 474. 487. 587. 702. 703. centime, 100. 752. 822. 831. — Pl. *banî*.
- Banuiala, *s. f.* soupçon, 621. 622. — Pl. *bănuială*.
- Barba, *s. f.* barbe, 2. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 71. 403. 404. 723. 741. 811. — Pl. *barbe*.
- Barbat, *s. m.* homme, 13. 14. 15. 16. 17. 154. 280. 292. 293. 296. 297. 298. 299. 300. 706. 824. mari, 143. 154. 289. 294. 297. 624. 747. — Pl. *bărbați*.
- Barbat, *adj.* mâle, vaillant, énergique, 17. 294. 296. — Fém. *bărbată*; pl. *bărbați*, *bărbate*.
- Barbație, *s. f.* âge mûr, 484. 771.
- Barbie, *s. f.* menton. || double-menton. 17. — Pl. *bărbii*.
- Bașca, *adv.* autre chose, 742.
- Bat, *adj.* [*Mold.*] ivre, 554. — Fém. *bătă*.
- Bataie, *s. f.* coups, rossade 532. || *a da bătaie*, battre, 98. || battement, pulsation 484. || clignement (d'yeux) 484. || *în bătaia vîntului*, dans la direction où souffle le vent, 723. — Pl. *bătăi*.
- Bate (a), *v.* battre, frapper, 90. 98. 119. 138. 157. 171. 172. 281. 325. 388. 413. 415. 428. 535. 694. 754. 755. 756. 762. || tomber sur, 785. || *a fi bătut la cap*, avoir la tête dure, 41. || *a 'i bate în pumnî*, lui faire la nique, 425. || *cât ai bate în palmă*, en une seconde 388. || *a bate cu degetul*, menacer du doigt, 111. *a bate cu fruntea în nori*, 1° décrocher les étoiles, 2° porter haut la tête, 161. *a bate din (în) buze*, faire la lippe, 27. *a bate din călcăie*, santer de joie, 31. *a'gi bate gura în vînt*, parler pour ne rien dire, inutilement, 192. *a'gi bate limba*, bavarder, 226. *să batem mîna*, tope là 264. *a'î bate nasu cu vorba*, lui tenir des discours désagréables 312. *bătă'l crucea*, que Dieu le confonde, 691. *il bate fericea* il a tous les bonheurs, 785. | *slab de'î bate vîntul și* maigre qu'un souffle le renverserait, 734.
- Bate (a se a'și), *v. r.* se battre, se frapper, 188. 425. 664. lutter, 629. | battre (en parlent du cœur) 207. 440. 532. *a'și bate*, secogner, 282. *a'și bate picîorele*, marcher beaucoup, user ses jambes à, 412.
- Batetura, *s. f.* cor, cal, durillon 484. — Pl. *bătăături*.
- Batir, *conj.* [*Mold.*] tout au moins 2.
- Batjocori, (a) *v.* se moquer, baffouer, 698. 758.
- Batjocură, *s. f.* risée ce qui est la risée de tous, 698. — Pl. *bătjocuri*.
- Batut, *adj.* battu. | *lapte bătut*, ba-beurre, 556. — Fém. *bătuită*, pl. *bătuți*, *bătute*.
- Bazma, *s. f.* foulard, mouchoir, 744. Provincialisme pour *basma*. — Pl. *basmale*.
- Bé (a), *v.* boire, 177. 398. 424. 630. 712. 831. || *a bé tutun*, fumer du tabac. 791.
- Bedreag, *s. m.* chaise de cordonnier. | *a sedea la bedreag*, pérorer en public, en se mettant en évidence, 731.
- Belea, *s. f.* ennui, désagrément 36. 37. 740. | *urdu-belea*, sans que l'on s'y attende, 433. — Pl. *belele*.
- Beli (a), *v.* écorcher, dépouiller. 119. 304. 305. 365. 484. 610. || *a'î belî obrazul*, se moquer de quelqu'un, le rendre la risée de tous, 326.
- Beli (a'și), *v. r.* s'écorcher, 309.
- Berbec, *s. m.* bélier, 41. — Pl. *berbeci*.
- Berbece, *s. m.* bélier, 41.
- Beregata, *s. f.* larynx, gosier, 17. 725. — Pl. *beregăți*.
- Beși (a), *v.* péter, vesser, 126. 484. 485.
- Beși (a), *v.* péter vesser, 484.

Beși (a se), *v. r.* péter, vesser, 485.
 Beșica, *s. f.* bulle, 375. — Pl. *bêșici*.
 Beșină, *s. f.* pet, vesse, 487. 606. 670. 817. — Pl. *bêșini*.
 Beșina, *s. f.* pet, vesse, 171. 485. 486. — Pl. *bêșini*.
 Beșina, *s. f.* pet, vesse, 485. 486. 670. — Pl. *bêșini*.
 Beșina-porcului, *s. f.* vesse de loup, p. 817.
 Beșinos, *s. m.* péteur, 565. — Fém. *bêșinosă*; pl. *bêșinogi*, *bêșinose*.
 Beț, *s. n.* bâton, 14. 489. 533. 751. 832. 833. — Pl. *befe*.
 Bêt, *adj.* ivre, 70. — Fém. *bétă*; pl. *befi*, *bete*.
 Beția, *s. f.* ivresse, 772. — Pl. *befii*.
 Betrân, *s. et adj.* vieux, ancien, 2. 3. 4. 73. 98. 101. 274. 296. 407. 423. 469. 486. 487. 488. 489. 490. 741. 769. 770. 804. — Fém. *bêtrând*; pl. *bêtrânt*, *bêtrâne*.
 Betrânște, *s. f.* vieillesse, 490. 491. 623. 770. 771. 772. 773. — Pl. *bêtrânești*.
 Biciu, *s. n.* fouet, coup de fouet, 95. 96. 389. 573. — Pl. *bice* et *biciu-i*.
 Biet, *adj.* pauvre, malheureux, 519. 547. 773. 837. — Fém. *biată*; pl. *biești*, *bietz*.
 Bilciu, *s. n.* foire, marché, 826. — Pl. *bilciu-i*.
 Bilă, *s. f.* bille (bloc de bois non travaillé) 696. — Pl. *bile*.
 Bina, *adv.* bien, 17. 23. 146. 222. 277. 343. 438. 467. 473. 502. 563. 610. 615. 664. 679. 707. 719. 721. 760. 779. 781. *mai bine*, mieux, 17. 80. 108. 130. 131. 162. 298. 299. 300. 334. 335. 343. 355. 692. 720. 721. 758. || *mai bine*, plutôt, mieux vaut que, 292. 329. 336. 345. 483. 508. 560. 568. 615. 617. 643. 650. 660. 674. 707. 778. 779. 815. 838. 833. | solidement, 407. heureusement que 167. 510. || *bine ăce*, il a raison de dire, 37. *a face bine*, se bien conduire, 791. *îmi pare bine*, j'en suis heureux, 793.
 Bina, *s. m.* bien. *pe bine*, pour le bien, 45.
 Binișor, *adv.* assez bien. *geți binișor*, tiens toi bien, tiens toi tranquille, 572.
 Birfi (a), *v. m.* parler, médire, 3.

Birna, *s. f.* solive, poutre, 327. 328. 329. — Pl. *birne*.
 Biserică, *s. f.* église, 128. 129. 447. 492. — Pl. *biserici*.
 *Blagoslovenie, *s. f.* bénédiction, 77. — Pl. *blagoslovenii*.
 Biana, *s. f.* planche. *a dormi bland*, dormir comme une souche, 545. — Pl. *blăni*.
 Blând, *adj.* doux, affable, 374. 811. | *reșpuns blând*, réponse, soumise, 689. — Fém. *b'ândă*; pl. *blândi*, *blânde*.
 Blestem, *s. n.* malédiction, 85. — Pl. *blestemuri*.
 Blău, dans l'expression, *numai ăce nici blău*, il ne souffle plus mot, 540.
 Bob, *s. m.* grain, 146. — Pl. *bôbe*.
 Boboc, *s. m.* canneton, 750. 751. — Pl. *bôboci*.
 Bobocel, *s. m.* [*Mold*] diminutif de *boboc*, oison, 548. — Pl. *boboci*.
 Bobot (in), *adv. a vorbi în bobot*, radoter, 847.
 Bobote (in), *adv. a vorbi în bobot*, radoter, 847.
 Bôca, *s. f.* tête 17. 18. *a fi tare de bôcă*, avoir la tête dure 17.
 Bogat, *adj.* riche, 638. 706. — Fém. *bogată*; pl. *bogați*, *bogate*.
 Bogatata, *s. f.* richesse, 701. — Pl. *bogații*.
 Bogația, *s. f.* richesse, 624. — Pl. *bogații*.
 Boi, (a se), *v. r.* se teindre, se colorer, 485.
 Bojoc, *s. m.* poumon, *a vârsa bojoci dintr'însu*, vomir ses entrailles, 18. — Pl. *bojori*.
 Bojog, *s. m.* poumon. *a se umfla în bojogi*, enfler sa voix, crier 18. — Pl. *bojagie*.
 Bôla, *s. f.* maladie, mal, 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 493. 499. 500. 575. 623. 645. 704. *a vâri (băga) în bôla (bôle, tôle bôle'e)*, effrayer, rendre malade de peur, 499. *a scôte din bôla* remettre sur pied, 500. — Pl. *bôle* et *boli*.
 Boli, (a), *v.* souffrir, être malade, 46.
 Bolnav, *adj.* malade, 500. 501. 502. 525. 706. — Fém. *bolnavă*; pl. *bolnavi*, *bolnave*.
 Bolnavi, (a se), *v. r.* tomber malade, 502. 503.

Bondoc, *adj.* trapu, boulot, 503.—
Fém. *bondôcă*, pl. *bondoci*, *bon-*
dôce.

Boritură, *s. f.* vomissement, 504.
—Pl. *borituri*.

Borș, *s. n.* borș (eau aigrie par
la fermentation du son), 557.
763.

Bostan, *s. m.* citrouille, 47. 50.
206. 237.—Pl. *bostani*.

Bot, *s. n.* figure, museau, 18. 19.
20. 680. 681. 717. || *a unge pe*
bot, graisser la patte, 18. *a*
se șterge pe bot, se brosser le
ventre, 18. 19. *a'și linge botul*
s'en lécher les lèvres, 19.
a se linge în bot cu cine-va, se
faire des m'amours, 19. | *lin-*
gete pe bot de acum, tu peux,
dorénavant, en faire ton deuil
19. | *a'i tunde botul*, lui couper
la parole, 20.—Pl. *boturi*.

Boț, *s. n.* boule. || *boț cu ochi*, 1°
homme de rien, 2° figure sans
expression 3° sot, 42.—Pl. *boțuri*.

Botos, *adj.* qui a un gros mu-
seau || *a fi botos*, être effronté,
fort en gueule, 20. | *a rămâne*
botos, rester tout bête, 20.—
Fém. *botodă*, pl. *botogi*, *botode*.

Boû, *s. m.* boeuf, 72. 73. 303.
316. 345. 493. 539. | *a avé ochi*
de boû, avoir de grand yeux,
360.—Pl. *bot*.

Brăila, *s. n.* Brăila, port roumain
sur le Danube, 658. 659.

Brâncă, *s. f.* membres (bras, pied)
|| *a da pe brânci*, tomber, de
fatigue, 20. 787. *a da brânci*,
donner une poussée, 20. 215,
—Pl. *brânci*.

Brânza, *s. f.* fromage, 671.—Pl.
brânze.

Braț, *s. n.* bras, 20. 21. 72. 73.
261. | *cu brațe deschise*, à bras
ouverts, 20. || *a stă cu brațele*
încrucișate, rester les bras croi-
sés, 21. | *a avé brațele legate*, avoir
les mains liées. 21. *a fi bra-*
țul drept, être le bras droit
de, 21. | *a se aruncă în brațele lui*,
se jeter dans ses bras, se con-
fier à lui, 21.—Pl. *brațe*.

Breaz, *adj.* tacheté, bigarré, 323.
539. | *ochi brezi*, yeux vairons.
—Pl. *brează*, pl. *breji*, *brezi*,
breje et *breze*.

Briceag, *s. n.* canif, 640.—Pl. *brice-*
aguri et *bricege*.

Briû, *s. n.* ceinture. || *a stă cu*
mânele în briû, rester les bras
croisés, 255.—Pl. *brie*.

Broboți (a), *v.* envelopper la tête
d'un fichu, d'un voile. *a'l bro-*
boți la ochi, faire prendre des
vessies pour des lanternes, 354.

Brôsca, *s. f.* grenouille, 361.—
Pl. *brôsce*.

Broscoiû, *s. m.* mâle de la gre-
nouille, 361.—Pl. *broscoi*.

Brotac, *s. m.* rainette, graisset,
726.—Pl. *brotaci*.

Buba, *s. f.* bube, abcès, tumeur,
112. 213. 291, 504. 505. 506.
733. 759. *a pune mâna pe bubă*,
mettre le doigt sur la plaie,
505. || *Aci e bubă*, là est la dif-
ficulté, 505. | *a'i scî bubă*, con-
naître son point faible, le dé-
faut de la cuirasse 506. || *a fi*
bubă coptă, être irascible, pa-
resseux, etc. 504.

Bubuiag, *s. m.* bubon, furoncle.
|| *i-a scos ochiul ca de bubuiag*,
les yeux lui en sortent de la
tête, 352.—Pl. *bubuiage*.

Bucă, *s. f.* joue, 21. 671. | *a alergă*
cu sufletul în bucă, courir comme
un dératé, 473.—Pl. *buci*.

Bucata, *s. f.* morceau, mets, 97,
153. 476. 825.—Pl. *bucate*.

Bucațică, *s. f.* petit morcean,
petit fragment. | *bucățica ruptă*
cutare, il ressemble à un tel
comme deux gouttes d'eau.
506.—Pl. *bucățele*.

Buclucaș, *adv.* querelleur, chicanier.
394.—Fém. *buclucașă*; pl. *bu-*
clucași, *buclucașe*.

Bucură (a se), *v. r.* se réjouir, 340.
605.

Bucurie, *s. f.* joie, 77.—Pl. *bucuri*.

Bucuros, *adj.* heureux, content,
199. 438.—Fém. *bucuroasă*; pl.
bucuroși, *bucurose*.

Bucuros, *adv.* volontiers, de bon
cœur, 436.

Buhaiû, *s. m.*, [Mold.], taureau,
428.—Pl. *buhai*.

Buigui (a), *v.* [Mold.], avoir des
mouvements désordonnés, 35.
46.

Bulgare, *s. m.* boule, motte, 65.
600.—Pl. *bulgări*.

BUM

Bumbac, *s. n.* coton, 464. 753.
a acé bumbac în urechi, avoir du coton dans les oreilles, 464.
 Bumben, *adv.*, *a dormi bumben*, dormir comme une souche, 545.
 Bumben, *adi.* *a rămâne bumbenă*, elle n'a plus bougé, elle est morte, 617. — Fém. *bumbenă*; pl. *bumbeni*, *bumbene*.
 Bun, *adj.* bon. bienveillant, 2. 14. 37. 97. 106. 155. 169. 171. 213. 221. 257. 263. 295. 296. 298. 299. 303. 304. 319. 352. 354. 370. 371. 376. 378. 460. 469. 487. 488. 505. 515. 530. 544. 558. 616. 629. 634. 686. 687. 701. 706. 750. 751. 752. 779. 780. 801. 803. 808. 810. 813. 821. 833. *m. i bun*, meilleur, 126. 289. 532. 668. 703. 704. 758. 762. 822. || *bun de*, bon pour. 56. 92. agréable à prendre, 85. *bun de gură*, qui a bon bec. beau parleur, 181. 182. 183. *bun de dînte*, har-gueux, qui a la parole mordante, 117. *bun de mână*, adroit, voleur, 257. *bună de pîctor*, coureuse, qui a une mauvaise conduite, 414. *a stă pe un bun pîctor*, être bien dans ses affaires, 415. *de inimă bună*, gai, 212. — Fém. *bună*; pl. *buni*, *bune*.
 Bună-dimineață, *s. n.* bon-matin, bonjour, 330.
 Bunica, *s. f.* grand-mère. *Je sufletul bunicii*, pour l'âme des morts, 443. — Pl. *bunice*.
 Bureta, *s. m.* champignon, 546. — Pl. *bureți*.
 Buric, *s. n.* nombril, cordon ombilical, 22. 23. *buricul pămîntului*, nabot, 23. *a-i tăa buricul*, lui couper le siffet, 22.
 Burila, *s. m.* Burilă, nom propre, 73.
 Burta, *s. f.* ventre, 10. 23. 24. 25. 81. 347. *a stă cu burta la soare*, paresser, ne rien faire, 24. *a stă cu burta la pămînt*, ne rien faire, 24. | *cu burta de pămînt*,

BUZ

ventre à terre, 24. *a acé buridă de iepă*, boire (manger) comme un chanvre, 24. *a fi numai buridă și căciulă*, *a fi numai burta de cine-va*, trapu, 24.
 Burta-Verde, *s. m.* bourgeois, phillistin, 25. — Pl. *buridă-verdi*.
 Burueană, *s. f.* [Mold.], mauvaise herbe, 536. — Pl. *burueni*.
 Bușele (de a), *l. adv.* à quatre pattes. 489.
 Busta, *adv.* se précipiter tous à la fois, sans tenir compte des obstacles, 522.
 Bușten, *s. m.* souche. 696. *a dormi bușten*, dormir comme une souche, 545. *mort bușten*, bien mort, 617. — Pl. *bușteni*.
 Buta, *s. f.* botte, tonneau, 545. 684. — Pl. *buși*.
 Butie, *s. f.* botte, tonneau, 25. 545. — Pl. *butii*.
 Butoiu, *s. n.* tonneau, 40. — Pl. *butoie*.
 Butuc, *s. m.* sonche, 507. 545. 670. — Pl. *butuci*.
 Buza, *s. f.* lèvres, 25. 26. 27. 28. 29. 200. 440. | *a-i scăpăra (crepă) buza* mourir d'envie, 26. *a fi cu lapte pe buze*, si on lui pressait le nez il en sortirait du lait, 26. *a se șterge pe buze*, en faire son deuil 26. *a rămâne cu buzele umflate*, fâché, trompé dans ses espérances, 27. *a lăsa buza* faire la lippe, 27. *a bate din (în) buze*, se brosser le ventre, 28. *a fluera (sbirni) din buze*, *a sufla în buze*, même sens que précédemment, 28. *a-și linge buzele*, s'en lécher les lèvres, 29. | *a-și mușcă buzele*, s'en mordre les lèvres, 29. *cât să put pe buze*, de quoi mettre sur une dent creuse, 29. — Pl. *buze*.
 Buzat, *adj.* lippu, 27. 29. 506. *a rămâne buzat*, trompé dans son attente 27. — Fém. *buzată* pl. *buzăți*, *buzate*.

C

Ca, *conj.* comme, prissim. de même que, 638. afin que, 634. | pour, 233. 240. 390. 779. pour

que, 98. 428. 640. 641. 681. 685. 719. 747. plutôt que, 114. autant que, 509. | semblable à,

81.348. afin que, 330. | *ca când*, comme si, 484. 573. 755. *ca și când*, comme si 427. que 220. 371. 703. 828. *ca și*, de même que, tout-à-fait comme, 146. 153. *camâne*, sous peu, 475.
Că, conj. que, passim. | car, parce que 4. 11. 14. 20. 31. 36. 68. 72. 101. 127. 131. 154. 180. 201. 291. 292. 305. 332. 335. 344. 410. 413. 446. 457. 460. 477. 478. 479. 494. 496. 507. 547. 586. 601. 614. 632. 671. 672. 675. 684. 695. 702. 705. 712. 721. 753. 806. || de, 115. 753. quoi que, 201.
Cacă (a), v. embrener, emmerder, 376.
Cacă (a se), v. r. chier 506. 507.
Caca-frica, s. m. poltron, froussard, 507.
Cacăce, s. m. [*Banat*], foirard, 691.
Cacacios, adj. merdeux. | *căcăcios la inimă*, envieux, méchant, 212. — Fém. *căcăcioasă*; pl. *căcăcioși*, *căcăciose*.
Cacat, s. m. excrément, merde, 308. 461. 508. | *căcat cu ochi*, homme de rien, 508. *a mânca căcat*, 1° mentir, 2° se tromper, 508. | *căcat cu apă rece*, rien qui vaille, 508. — Pl. *căcați*.
Caci, conj. car, parce que, 4. 180. 377. 488. 677. 691.
Caciulă, s. f. bonnet de fourrure, 24. 37. 43. 61. 398. 457. 517. 785. — Pl. *căciuli*.
Cadé (a), v. choir, tomber, 22. 95. 202. 207. 216. 262. 317. 386. 389. 411. 427. 433. 468. 469. 488. 508. 509. 510. 543. 556. 599. 611. 655. 691. 698. 713. 723. 730. 731. 732. 748. 749. 886.
Cadé (a se), v. r. convenir, falloir, 557.
Caiala, s. f. regret, 621. — Pl. *căieli*.
Căine, s. m. 489. 719. Veđi *căine*. — Pl. *căini*.
Caința, s. f. regret, 621. — Pl. *căințe*.
Caița, s. f. coiffe, bonnet. *născut cu căița*, né coiffé, 29. — Pl. *căițe*.
Cal, s. m. cheval. 3. 82. 144. 145. 147. 153. 294. 297. 619. 770. 826. 843. — Pl. *cai*.
Calare, adv. à cheval, 208. 660. 707. 843.
Calabalic, s. n. bagage, hardes, 22. — Pl. *calabalicuri*

Calauză, s. f. guide, conducteur, 335. — Pl. *căluze*.
Calcă (a), v. marcher, mettre le pied sur, 31. 209. 376. 410. 484. 511. 512. 513. 792. 793. fouler, 410. | marcher sur les pieds 721. *a călca cu*, partir du, 410. | se conduire, 513. | *a și călca înima*, faire taire ses sentiments intimes, 761. || *a călca drept*, marcher droit, 512. | *a călca strimb*, dévier du droit chemin, 512. | *a și călca cuvîntul*, désobéir, 513.
Calcăiū, s. n. talon. 30. 31. 32. 33. 59. 99. 164. 216. 456. 472. 594. 573. | *ii jôcă gôrecii'n călcăe*, il a le feu au derrière, 31. *a și dă cu călcăiū*, repousser du pied, 31. | *a bate din călcăi*, sauter de joie, 31. *din călcăe pân' la cap*, de la tête aux pieds, 31. *a pune sub călcăe*, mettre sous ses pieds, 32. | *cât te-ai învîrti într'un călcăiū*, en un clin d'œil, 32. *a arătă călcăile*, tourner les talons, 33. | *a și luă călcăile de-a umere*, prendre ses jambes à son cou, 33. || *a jucă din călcăi*, jouer des jambes, 33. *a se duce cu călcăile înainte*, s'en aller les talons en avant, mourir, 33. — Pl. *călcăi*, *călcăie*, *călcăie*, *călcăie*.
Cald, adj. chaud, 179. 299. 743. — Fém. *caldă*; pl. *caldi*, *caldă*.
Caldare, s. f. chaudron, 70. — Pl. *căldări*.
Caldură, s. f. chaleur, 179. 713. accès, 559. || *a avé căldură la cap*, être une tête chaude, un cerveau brûlé, 513. — Pl. *călduri*.
Cale, s. f. chemin, route, 547. 791. *a pune la cale*, arranger, s'occuper de, 189. — Pl. *căi*.
Caletor, s. m. voyageur, 803. — Pl. *căletori*.
Caletor, adj. voyageur, 4. 440. — Fém. *căletoriță*; pl. *căletori*, *căletore*.
Caletorie, s. f. voyage, 623. — Pl. *căletorii*.
***Călic**, s. m. et adj. estropié, 513. 691. — Pl. *călici*.
Călți, s. f. pl. étoupe, bourre, 125. 191.
Calugar, s. m. moine, 614. — Pl. *călugări*.

CAM

Cam, adv. un peu, en quelque sorte, quasi, 185. 313. 339. 346. 393. 407. 454. 461. 462. 488. 548. 565. 785. trop, 713. | *cam... cam*, en partie... en partie, 773.

Camara, s. f. chambre, 675.

Camașă, s. f. chemise, 300. 368. 415. 626. — Pl. *cămeși*.

Camașă, s. f. placenta. | *născut cu cămașa*, né coiffé, 34.

Cameșă, s. f. [*Mold.*] placenta, 34.

Câmp, s. n. champs. 367. 537. 773. || plaine. 788. — Pl. *câmpi*.

Când, adv. et. conj. quand, lorsque, passim. *de când cu*, du temps de, 22. 276. *de când*, depuis que, 663. *pe când*, tandis que, 126. | *ca când*, comme si, 15. 305. 484. 573. *ca și când*, comme si, 427. 755. || *când și când* à la fin des fins, 776. || *când... când*, tantôt... tantôt, 125. 179. 535. 543. | *când-va*, parfois, 485.

Câne, s. m. chien, 145. 154. 176. 197. 322. 642. 695. 781. 783. — Pl. *câni*.

Cânesc, adj. de chien, 177. 322. — Fém. *cânescă*, pl. *cânesce*, *cânesce*.

Cântă (a), v. chanter, 757. | jouer (d'un instrument), 159.

Cântare, s. f. chant, chanson, 625. — Pl. *cântări*.

Cap, s. m. chef. 16. — Pl. *capî*.

Cap, s. n. chef, tête, 7. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 53. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 74. 80. 92. 93. 98. 100. 101. 115. 129. 131. 142. 161. 171. 178. 219. 220. 252. 256. 262. 271. 282. 283. 291. 301. 311. 341. 348. 353. 365. 396. 370. 400. 401. 402. 403. 414. 504. 513. 555. 605. 713. 719. 747. 782. 808. 828. 840. *a fi bătut la cap*, avoir la tête dure, 41. *cap fără creier*, écervelé, 45. | *a 'și pune cenușă pe cap*, se couvrir la tête de cendre, 45. *a 'și lua capul în pold*, se sauver à toutes jambes, 46. | *cap sec*, sot, 48. *a suci capul cui-va*, tromper quelqu'un, 48. *a 'și lega capul*, 1° se marier, 2° prendre l'engagement de faire une chose 48. | *a fi tare de cap*, avoir la tête dure, 49. *a avé capul ca*

CAP

dovlecul, être un sot, 50. *a avé cap*, avoir de la tête, 50. *a ave grăunțe în cap* être un imbécile, 50. *a avé apd la cap*, être toqué, 51. *a luă apd la cap*, s'enivrer, 51. || *a fi cu luna 'n cap* être lunatique, 51. *i-a răsărit luna 'n cap*, il est devenu chauve, 51. || *a fi greū la cap*, avoir la tête dure, 51. | *a fi ajuns de cap*, être intelligent, 51. *cap ușor*, tête légère, 52. *cap gros*, tête dure, 52. *a fi mare de cap*, être intelligent, 52. *a umblă cu capu mare*, être fier, 52. *a luă în cap*, 1° comprendre, 2° se charger de, 53. | *a 'și luă în cap*, en faire à sa tête, 53. *a 'și pierde cipul*, en perdre la tête, 53. || *cu capu 'n jos*, la tête basse, 53. | *cu capul (pe) sus*, la tête haute, 53. 54. | *a ridică capul*, prospérer, 54. *a avé fumuri în cap*, des idées de grandeur 54. | *a umblă cu capul între urechi*, être sot, 54. | *a mânca capul cui-va*, perdre quelqu'un, 55. *a 'i rode capul*, lui ressasser les oreilles, 55. | *a se pune pe capul cui-va*, insister auprès de quelqu'un, 56. | *a avé cap de întors jurci*, être un sot, 56. *a se da cu capul de (toți) pereți*, ne savoir où donner de la tête, 57. *a se da peste cap*, faire des pieds et des mains, 20. 57. *a dă peste cap*, lever le coude 57. *a 'și luă lumea în cap*, s'enfuir et tout abandonner, 57. | *a nu 'și vedé capul*, 1° ne savoir où donner de la tête, 2° être très-malheureux, 58. *a 'i pune plumb în cap*, lui mettre un peu de plomb dans la tête, 58. || *il tale capul*, il s'entend à, 58. 370. *a dă peste cap*, tomber à la renverse, 449. *merge trăba peste cap*, l'affaire va mal, 58. *odată cu capul*, à aucun prix, 59. *în ruptul capului*, à tout prix, 59. | *din cap până în picere*, des pieds à la tête, 59. *a 'și face de cap*, s'attirer des désagréments, 60. *a 'și dă de cap*, s'attirer des désagréments, 60. *a 'i dă de cap* 1° réussir, 2° mêmes sens que précédemment, 60. *a se pune pe ca-*

pul cui-va, demander une chose avec insistance, 60. *a'î întorçe capul*, lui tourner la tête, 61. | *a se suî în capul cui-va*, monter sur le dos de quelqu'un, 61. *a fi de capul sêd*, être son maître, être indépendant, 61. | *a fi cap idiat (leit) cutare*, être un tel tout craché, 61. *cu nóp-tea în cap*, de très grand matin, 727. *a siâ în capul ôselor*, se tenir debout, 385 | *a face cap*, se former (en parlant d'un bouton), 504. *a ardîcâ în cap*, révolutionner, mettre en émoi, 281. | *a alergâ pe capete*, rivaliser à la course, 474. — Pl. *capete*.
Capestere, *s. f.* maie, huche à farine. *a redé alb în căpestere*, s'enrichir, 398.
Capet, *s. n.* bout, commencement. | *a scôte la capet*, venir à bout de, s'entendre, 292. — Pl. *capete*.
Căpetă (a), *v.* obtenir, 83.
Capetăiu, *s. n.* chevet, 515. — Pl. *căpătăie*.
Căpețina, *s. f.* tête, 61. — Pl. *căpăține*.
Capetinos, *adj.* qui a une grosse tête. | sot, 564. — Fém. *căpăținosă*; pl. *căpăținoși*, *căpăținoșe*.
Capetuit, *adj.* s. pourvu, établi. | *umbilă după căpătuit*, elle cherche à obtenir quelque chose, 848.
Căpiu, *adj.* qui a le vertige. | *a fi capiû*, 1° être toqué, 2° être ivre, 513. — Fém. *căpie*; pl. *căpiî*.
Capra, *s. f.* chèvre, 8. 9. 275. 361. 374. 716. — Pl. *capre*.
Capșuna, *s. f.* capron, grosse fraise, 495. — Pl. *căpșune*, *căpșuni*.
Capușă, *s. f.* bourgeon, bourgeon de la vigne, 198. — Pl. *căpușe*.
Car, *s. n.* char, chariot, 72. 300. 373. 492. 493. 563. 650. 728. | *un car*, un plein chariot, 461. | *un car de*, beaucoup de, 568. — Pl. *care*.
Caraba, dans l'expression *babă carabă*, très vieille femme 15.
Carare, *s. f.* sentier, 11. 12. — Pl. *cărări*.
Carbune, *s. m.* charbon, 476. 709. — Pl. *cărbuni*.
Cărd, *s. n.* volée, bande, 155. 298. 751. — Pl. *cărduri*.
Care, *pr. rel. des 2 genres*, qui, le

quel, celui qui; passim que, 169. *cu care*, avec qui, avec lequel, 453. | *pe care*, que, 244. — Pl. *cari*, *care*.
Cărlan, *s. m.* poulain de deux ans, 643. 644. — Pl. *cărlani*.
Cărmi (a), *v.* tourner, biaiser. | *a cărmî din nas*, désapprouver, montrer son mécontentement, faire la grimace, 313.
Carne, *s. f.* chair, 61. 62. 63. 64. 370. 382. 453. 455. 783. *carne cu ochi*, 1° homme de rien, 2° figure sans expression, 3° sot, 61. | *a cresce carnea pe cine-va*, être plein de joie, 62. | *nu se prinde carne pe el*, c'est un méchant, 62. | *a 'gi mîncă carnea*, se faire du mauvais sang, 62. | *a fi cu carnea bălțată*, être méchant, 63. | *a mîncă carne de om*, 1° être mauvais, 2° être laid, 63. | *a fi reû de carne*, 1° être coureur, 2° avoir le sang vicié, 63. | *a idî în carne vie*, trancher dans le vif, 63. | *în carne și în oșe*, en chair et en os, 64. — Pl. *cărni*, *cărnuri*.
Cărni (a), *v.* tourner, dévier, 684.
Cărpă, *s. f.* chiffon, loque, 191. 301. | *are urechi de cărpă*, il a l'oreille paresseuse, 464. — Pl. *cărpe*.
Cărpit, *adj.* raccomodé, rapiécé, 694. 801. | *a avé ochii cărpîți*, être un sot, 353. — Fém. *cărpită*; pl. *cărpîți*, *cărpite*.
Caruț, *s. n.* [*Mold.*], petit chariot, 722.
Caruța, *s. f.* charrette, 160. — Pl. *căruțe*.
Caș, *s. n.* fromage à la pie, 602.
Casa, *s. f.* maison, 14. 15. 16. 79. 125. 126. 128. 129. 143. 156. 235. 287. 290. 291. 292. 294. 295. 296. 300. 320. 560. 561. 735. 759. 760. 841. — Pl. *case*.
Cască (a), *v.* ouvrir, 106. 190. 196. | bâiller, 513. 514.
Casca-gura, *s. m.* nigaud, badaud, bayeur aux corneilles, 190.
Cascat, *s. n.* bâillement, 190. 196. 514. 515.
Castravete, *s. n.* concombre, 298. 752. — Pl. *castraveți*.
Cașună (a), *v.* venir, survenir, 5.
Căt, *adj. adv.* et *pr.* combien, ce

que, 73. 383. 418. 504. 777. le temps de, 116. 362. 363. 404. 408. 409. | tant que, 111. 378. 394. 416. 511. 583. 762. 778. 780. || autant que, 29. 37. 106. 155. 177. 206. 267. 274. 280. 293. 330. 455. 456. 506. 527. 536. 590. 591. 592. 662. 666. 683. 716. 739. 786. 787. 817. le temps de, 81. 388. 401. 527. 540. si, 490. 636. 757. || si (aussi) grand que, 40. 196. 345. | gros comme, comme, 207. 424. 425. 463. 606. | autant de, 43. tout . . . que, 533. || vousaurer beau, 577. *cucăt*. . . *cu atât*, plus . . . plus, 77. 296. | *căt* . . . *atât*, autant . . . autant, 371. și . . . que, 686. || *în căt*, de sorte que, 747. | *pe căt*, autant que suivant que, 590. 591. 592. || *nicî căt*, qui même autant 267. || *căt*, a beau, 583. — Fém. *cătî*; pl. *căți*, *câte*.

Cată (a), *v.* chercher, 304. 325. 515. 516. | tâcher de, 486. regarder, 349. 746. attendre de, 237.

Cataliga, *s. f.* [*Mold.*], échasse, 406. — Pl. *catelige*.

Cataramba, dans l'expression. *babă catarambă*, très-vieille femme 6.

Câte, *adj. et. pr. pl.* de *căt*, beaucoup, 743. tout ce que, tout ce qui, 646. 822. quelque, 728. *câte unul*, un à un, 423. || *de câte ori*, chaque fois que; passim.

Cațea, *s. f.* chienne, 295. — Pl. *cățele*.

Cațel, *s. m.* petit chien, 4. 215. Pl. *căței*.

Căți, *pr. pl.* de, *căt*, qui, 543.

Catre, *prép.* vers, à, 496.

Caută (a), *v.* chercher, 12. 146. 168. 193. 301. 306. 399. 497. 654. 682. 836. soigner, 174. 706. || examiner, 137. 516. | rechercher, 161. | *îi caută în obraz*, il le respecte, il le ménage, 325. || *caută ce n'a pierdut*, il cherche à voler, 516. *a căută ziua de ieri*, bâayer aux corneilles, 516.

Caută (a se), *v. r.* être cherché, être recherché, 569. 702. examiner, tenir compte, 180.

Cautatură, *s. f.* regard, 105. 346. 516. — Pl. *căutături*.

Cazan, *s. n.* chaudron, marmite, 390. — Pl. *cazane* et *cazanuri*.

Căzni (a se), *v. r.* s'efforcer, 791.

Ce, *pr. rel.* qui, que, quel, quelle, ce que, ce qui, quoi, passim. à quoi, 500. 544. 660. 683.

Ce, *conj.* que, passim. pourquoi 165. *de ce*, plus 718. *de ce*, pourquoi, 140. 632. *la ce*, pour-quoi, 639. 632.

Ce, *conj.* pour *ci*, mais, 14. 40. 661.

Cea, *adj. et pr. dém. f.* celle, 218. 594. || cette 225. *Ja*, 126. 289. 305. — Pl. *cele*.

Ceas, *s. n.* heure, 314. 631. 782. *cu ceasul*, des heures entières, 577. — Pl. *ceasuri*.

Ceea ce, ce qui, ce que, passim.

Céfa, *s. f.* nuque, 64. 65. 66. 139. 359. 551. 579. 843. *a fi gros la céfă*, avoir du foin dans ses bottes, 64. 65. *a pune la céfă*, ne pas s'occuper d'une affaire, 65. *a scărpină la céfă*, battre, 65. *a fi tare de céfă*, avoir le sac, 65. *când mi-oiă vedă céfă*, la semaine des quatre jeudis, 66. *a'i muia céfă*, le battre, 66. — Pl. *cefe*.

Cel, *adj. et pr. dém.* ce, celui, le, la; passim. | *pe cel*, celui que, 639. — Fém. *cea*; pl. *cei*, *cele*.

Cel-alt, *adj. et pr. dém.* l'autre; passim. — Fém. *cea-l-altă*; pl. *cei-l-alți*, *cele-l-alté*.

Cela-l-alt, *adj. et pr. dém.* l'autre; passim.

Cenușă, *s. f.* cendre. 45. 99. — Pl. *cenușe*.

Cépa, *s. f.* oignon, 416. | *face căt o cépă degerată*, il ne vaut pas un sou, 37. — Pl. *cepi*.

Cer, *s. n.* ciel, 120. 233. 264. 369. 483. 757. 820. *a 'i ridică în slava cerului*, élever quelqu'un aux nues, 696. — Pl. *ceruri*.

Cără, *s. f.* cire. *are nas de cără*, c'est une soupe au lait, 307.

Cerc, *s. n.* cercle, 813. — Pl. *cercuri*.

Cercă (a), *v.* éprouver, examiner, 607.

Cere (a), *v.* demander, solliciter, exiger, 6. 74. 78. 103. 115. 173. 176. 282. 283. 337. 489. 502. 515. 583. 608. 708. 709. 777. 827.

Cere (a se), *v. r.* demander, falloir, 383. 469.

Cerere, *s. f.* demande, requête, 661. — Pl. *cereri*.

Cerga, *s. f.* couverture, 591. — Pl. *cergi*.
 Cerne, (a), *v.* tamiser, cribler, 154. 155. 286.
 Cernit, *adj.* tendu de noir, en deuil. || *a fi cu inima cernită*, avoir l'âme en deuil, être triste, 203. — Fém. *cernită*; pl. *cerniți*, *cernite*.
 Certă (a se), *v. r.* se disputer, se quereller, 55. 270. 292. 421.
 Cërta, *s. f.* dispute, querelle, 621.
 Cêta, *s. f.* brouillard, 93. | glau come, 330. *a avé cêta în creeri*, être ivre, 93. — Pl. *cefa*.
 Cetate, *s. f.* forteresse, cité, ville, 172. 571. — Pl. *cetăți*.
 Ceva, *pr. ind.* un peu 14; passim.
 Cevaș, *pr. ind.* quelque chose, 649.
 Chef, *s. n.* bonne disposition, bonne humeur. *cu cheful meu*, à ma guise, à ma fantaisie, 637. — Pl. *chefuri*.
 Cheie, *s. f.* clé, 16. — Pl. *chei*.
 Chel, *adj.* chauve, 516. 517. 518. 519. 520. | *a scăpă chel*, être battu, 520. — Fém. *cheldă*.
 Chelbe, *s. f.* [Mold.], teigne, 520. *e plin de chelbe*, il est tout-à-fait pauvre, 520.
 Chelbos, *adj.* [Mold.], chauve, 422. 520. — Fém. *chelbósă*; pl. *chelboși*, *chelbóse*.
 Chelhe, *s. f.* calvitie, 519. 521.
 Cheltuială, *s. f.* dépense, frais, 321. — Pl. *cheltuieli*.
 Cheltuiea, *s. f.* dépense, frais, 136. 305. 321. — Pl. *cheltuieli*.
 Chemă (a), *v.* appeler, inviter, 521. 622. 636. 638. 763. 791. 800.
 Chemă (a se), *v. r.* s'appeler, 648.
 Chiar, *adv.* même, 126. 154. 177. 411. *chiar ca*, tout-à-fait comme, 346.
 Chica, *s. f.* cheveux qui tombent sur la nuque, cheveux, 66. 67. — Pl. *chice*.
 Chichirez, babillard (meunerie) 682.
 Chieluială, *s. f.* dépense, frais, 321. Pl. *cheltuieli*.
 Chilna, *s. f.* coffre d'un chariot, 73. — Pl. *chilne*.
 Chilom, *s. n.* masse, coup de poing. | nom propre pour désigner un homme fort et sans intelligence, une brute, 842.
 Chilug, *s. n.* [Mold.], pilon 371.
 Chinga, *s. f.* [Mold.], ranche, 72.

Chîor, *adj.* borgne, 521. 522. 657. 658. 666. 843. || *a nu 'i fi gura chîoră*, être bavard, 93. — Fém. *chîoră*; pl. *chîori*, *chîore*.
 Chiorăi (a), *v.* grouiller, gargouiller, 217. 270. 438.
 Chiori (a), aveugler, 523. | devenir borgne, fermer un oeil, 522.
 Chioriș, *adv.* de travers, 523.
 Chiot, *s. n.* cri perçant, clameur, 523. — Pl. *chiote*.
 Chip, *s. n.* figure, apparence, forme, 68. 523. 565. 566. — Pl. *chipuri*.
 Chirales, *s. f.* chirie eleison, 841.
 Chirie, *s. f.* loyer, 173. 827. — Pl. *chirii*.
 Chișav, dans l'expression, *chișav la inimă*, méchant, envieux, 212.
 Chișcă, (a), *v.* [Moldave.], pour *a pișcă*, pincer, 523. 671.
 Chiu, *s. n.* cri perçant. *cu chiș cu vai*, à grand peine, 524.
 Chiulac, dans l'expression: *a avé chiulac*, être intelligent, 50.
 Ci, *conj.* mais; passim.
 Cicală, *s. f.* cigale, 299.
 Cimpoiu, *s. n.* cornemuse, biniou, 72. 73. 793. — Pl. *cimpóie*.
 Cinci, *adj. num. card.* cinq, passim.
 Cinci-deci, *adj. num.* cinquante; passim.
 Cine, *pr. ind.* qui, celui qui; passim. | *pe cine*, celui que, 638. | *cine*, pour *ori-cine*, n'importe qui, tout homme qui, 47.
 Cine-va, *pr. ind.* on, quelqu'un; passim.
 Cînst, *s. f.* honneur, considération, 41. 130. 131. 295. 509. 553. || honnêteté, 722.
 Cînsti, (a) *v.* honorer, respecter, louer, 134. 372. 488.
 Cînsti, *adj.* honnête, honoré, 131. 143. 294. 561. 578. 828.
 Ciobota, *s. f.* [Mold.], botte, 739. — Pl. *ciobote*.
 Ciocan, *s. n.* marteau, 300. — Pl. *ciocane*.
 Ciocni, (a se), *v. r.* se cogner, se heurter, *a se ciocni*, être ivre, 524.
 Ciocnit, *adj.* cogné. toqué, qui à un coup de marteau, 524. || gris, qui à une pointe, 524.
 Ciolan, *s. n.* [Mold.], os, 68. 69. 419. 607. 787. | *a'și face de ciolan*, se préparer des désagrè-

ments, 68. *a fi cu ciolane în pântec*, être enceinte, 69.—Pl. *ciolane*.
 Ciomag, *s. n.* gourdin, 66. 154. 542. 833. coups de bâton, 843. — Pl. *ciomege*.
 Ciopli (a), *v.* tailler, dégrossir, sculpter, 134. 324. 530.
 Cióră, *s. f.* corneille, 81. 129. 526. 548. 695. 723. 763. 784. 796. — Pl. *cióri*.
 Ciorba, *s. f.* soupe, potage, 476. 556. 558. 817. 824.—Pl. *ciorbe*.
 Cióta, *s. f.* [*Mold.*], souche, 44.—Pl. *cióte*.
 Circ, *s. n.* son faible. *a nu gice nici circ*, ne passouffler mot, 540.
 Cîrșă, *s. f.* cerise, 322. 785.—Pl. *cîrșî*.
 Cisma, *s. f.* botte, 288. — Pl. *cisme*.
 Cîtl (a), *v.* lire, 82. 365.
 Ciuda, *s. f.* dépit, colère, 12. 526.
 Ciuf, *s. m.* hibou des marais. homme laid et insensible, grossier, 69.
 Ciuf, *s. n.* touffe, partie feuillue, 129.
 Ciuf, *s. n.* cheveux, tignasse. | *a'i luă ciuful foc* 1° être battu, 2° s'attirer des désagréments, 399.
 Ciul, *adj.* essorillé, 524. — Fém. *ciuld*; pl. *ciuli*, *ciule*.
 Ciuma, *s. f.* peste, 266. 524. 525. *a fi o ciumă*, laid, méchant, 525.
 Ciumat, *adj.* pestiféré, 525.
 Ciung, *adj.* manchot, 525. 526.
 Ciuperca, *s. f.* champignon, 49. — Pl. *ciuperci*.
 Ciupl (a), *v.* pincer, || béqueter, 526. *a ciupl de ochi*, éblouir, attirer l'attention, 355.
 Ciupit, *adj.* pincé, écorné. || *ciupit de vîrsat*, grêlé, 800. — Fém. *ciupită*.
 Ciur, *s. n.* crible, 419.—Pl. *ciururi*.
 Ciurilă, *s. m.* Ciurilă, nom propre, 73.
 Clabuc, *s. m.* bave, écume. | *a face clăbuci la gură*, 1° bavarder, 2° écumer de rage, 526.
 Clacă, *s. f.* corvée, travail non payé. *vorbe de clacă*, paroles inutiles, sans valeur, 832. 846.
 Clati (a), *v.* rincer 169.
 Clește, *s. m.* tenailles, pince, 106. 115. 266. — Pl. *clești*.
 *Cletană (a se), *v. r.* branler, 116.

Clipa, *s. f.* clin d'oeil, instant, 526. — Pl. *clipse*.
 Clipală, *s. f.* [*Mold.*], clin d'oeil, instant, 527. — Pl. *clipsele*.
 Clipelă, *s. f.* clin d'oeil, instant, 527.
 Clipi (a), *v.* cligner, 527.
 Clocl (a), *v.* couvrir, 585.
 Clonc, *s. n.* gloussement 202. 530.
 Clopot, *s. n.* cloche, 578. 636. 753. — Pl. *clopote*.
 Cloșca, *s. f.* poule couveuse, 202. 530. 585. — Pl. *cloști*.
 Clotori (a), *v.* [*Banat.*] rincer, 527.
 Cobori, (a) *v.* descendre, 749.
 Coboriș, *s. n.* déclivité, descente, 721.—Pl. *coborișuri*.
 Cobză, *s. f.* sorte de guitare, 392. 579. 708. *săndtos cobză*, malade, 708. *gras cobză*, maigre comme un clou, 579. *a'i face pântecule cobză*, le battre, 392. — Pl. *cobze*.
 Căce (a), *v.* cuire au four, 762. | *a căce pre cine-ra la inimă*, lui garder un chien de sa chienne, 214.
 Căce (a se), *v. r.* mûrir, venir à maturité, 495. 504. 769.
 Cocén, *s. m.* trognon, 798. — Pl. *coceni*.
 Coceorba, *s. f.* *v. coclorbă*.
 Cocina, *s. f.* soue (étable à porcs), 693.
 Cociorbă, *s. f.* fourgon. tisonnier, 816. | *la veni la cociorbă*, en venir aux coups 816.
 Cociorvă, *s. f.* [*Mold.*], fourgon, tisonnier, 816.
 Cocorat, *adj.* qui a de longues jambes, 646. — Fém. *cocorată*.
 Cocoș, *s. m.* 292. 523. 714. — Pl. *cocoși*.
 Cocôșă, *s. f.* bosse, 528. | *a sună cui-ra cocôșă*, battre quelqu'un, — Pl. *cocôșe*.
 Cocoșă (a se), *v. r.* se voûter, 528.
 Cocoșat, *adj.* bossu, 528. — Fém. *cocoșată*.
 Coda, *s. f.* queue (des animaux), 41. 45. 92. 161. 162. 282. 298. 300. 363. 474. 611. 730. 731. tresser, 69. *a împleți codă albă*, coiffer Sainte-Catherine, 69.—Pl. *codăi*.
 Codru, *s. m.* forêt séculaire, 806. — Pl. *codri*.
 Cojiță, *s. f.* croustille, croûton, 115. — Pl. *cojiți*.

Cojoc, *s. n.* bisquain, vêtement fourré que portent les paysans, 499. — Pl. *cojôce*.
 Colac, *s. m.* pain en couronne, brioches, 154. 744. — Pl. *colaci*.
 Colea, *adv.* là-bas, 751.
 Colo, *adv.* là || *când colo*, tandis que, 106.
 Colț, *s. n.* coin, angle, 813. — Pl. *colțuri*.
 Colțat, *adj.* qui a des crocs. || hargneux, mauvais coucheur, 70. — Pl. *colțatî*.
 Colțos, *adj.* qui a des crocs. || hargneux, mauvais coucheur, 70. — Pl. *colțosî*.
 Colțuc, *s. n.* traversin. || croûton de pain. || *a'gi arêlă colțucu'*, refuser avec mépris, faire la nique, 70.
 Conac, *s. n.* halte, repos, 800. — Pl. *conacuri*.
 Conduce (a se), *v.* se conduire, se guider, 656.
 Conteni (a), *v.* cesser, s'arrêter, 217. 296.
 Copac, *s. m.* arbre, 507. 510. 747. — Pl. *copaci*.
 Copaciû, *s. m.* arbre, 73. 510.
 Copil, *s. m.* enfant, 2. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 447. 489. 490. 491. 582. 674. 695. 803. | *a ajunge în dăga copiilor*, tomber en enfance, 83. || *copil de suflet*, enfant adoptif, 85. || *copil din flori*, bâtard, 86. || *ca un copil de fișă*, innocent, naïf, 88. — Pl. *copii*.
 Copilari (a), *v.* tomber en enfance, 582.
 Copilarie, *s. f.* enfance, 528. || *a căde în copilarie*, tomber en enfance, 528.
 Coprinde (a), *v.* embrasser, 256. 585. 592.
 Copt, *adj.* mûr, 291. 382. 785. || *a fi copt la os*, 1° être vieux, 2° avoir de l'expérience, 385. || *a fi budd cōptî*, être irascible, maladif, paresseux, 504. — Fém. *cōptî*; pl. *coptî*, *cōpte*.
 Copt, *s. n.* maturité, 495.
 Coptori (a), *v.* former du pus, ronger, 689.
 Corb, *s. m.* corbeau, 344. 361. — Pl. *corbi*.

Corn, *s. n.* corne, 316. 551. *a le spună cu cōrne*, exagérer, mentir, 743. — Pl. *cōrne*.
 Corôna, *s. f.* couronne, 143. 294. — Pl. *corône*.
 Cort, *s. n.* tente, 617. — Pl. *corturi*.
 Coș, *s. n.* trémie, 437. cercueil, 274. 773. || cavité thoracique, 89.
 Coșar, *s. n.* étable, 693.
 Cosița, *s. f.* tresse, 89. || *cosiță albă*, vieille fille, 89. — Pl. *cosițe*.
 Cōsta, *s. f.* côte, flanc, 90. 91. 126. 392. || *a bate la trei cōste*, battre à plate couture, 90. || *a avé cōstele lipite*, être mort de faim, 90. || *gras de-i numără cōstele*, si maigre qu'on pourrait lui compter les côtes, 91. || *a'gi dă cōste cu cine-va*, s'entendre en sous main avec quelqu'un, 90. — Pl. *cōste*.
 Cot, *s. n.* coude, 11. 91. 92. || *a'i arêlă cotul*, lui montrer le coude, 91. || *côte-gôle*, va-nu-pieds, 91. || *côte-gôle*, coude percé, 11. 71. 72. — Pl. *côte*.
 Cot, *s. m.* aune, 236. — Pl. *coți*.
 Coteț, *s. n.* soue (étable à porcs), 693. — Pl. *cotețe*.
 Cîtro (în), *adv.* de quelque côté que, partout où, 740.
 Cvasit, *adj.* caillé, 651. — Pl. *corășitî*.
 Covirși, (a), *v.* surpasser, dépasser, l'emporter sur, 92.
 Coz, *adv.* chose rare, de prix. || *frumôsă coz*, extrêmement belle, 567.
 Crac, *s. m.* jambe, 92. 106. — Pl. *craci*.
 Crâng, *s. n.* hallier, taillis, 298. — Pl. *crânguri*.
 Crede (a), *v.* croire, 106. 768. 796. 811. | avoir confiance, 145. 333.
 Crede (a se), *v.* être cru, 336. 744. | paraître, sembler, 303.
 Creșemint, *s. n.* crédit, confiance, foi. *a avé creșemint*, être cru, avoir confiance en, inspirer confiance, 144. 145.
 Credincios, *adj.* fidèle, 295. 794 || sûr, qui inspire confiance, 336. — Fém. *creșincioasă*.
 Credința, *s. f.* confiance, foi. || *a luă credința cu cine-va*, croire quelqu'un, 81. 145. *a avé credință*,

inspirer confiance. être cru, 287.
502. — Pl. *credinse*.
Creer. *s. m.* cervelle. 38. 45 92.
93. *a nu acé creeri în c'p*, être
un écervelé, 93. — Pl. *creeri*.
Crénga. *s. f.* branche. | *a umbilă
créngă*, aller à l'aventure, 788.
— Pl. *crengi*.
Crepă, (a), *v.* crever. se fendre,
21. 26. 158. 201. 269 323. 325.
343. 355. 713. 783.
Cresce, (a). *v.* croître, grandir, se
développer. 24. 49. 62. 85. 301.
313. 398 495. 584. 768. venir
768. pousser. 403. 463. gran-
dir. 529. 730. 768. | auginenter,
568. grossir, s'enfler, se gon-
fler, 206. 418.
Crescut, *adj.* élevé, 104. 426. —
Fém. *crescută*.
Creștet, *s. m.* tête, 93. *din creștet
pând în tâlpi*, de la tête aux
pieds, 93.
Crier, *s. m.* [Mold.]. cervelle, 35.
46. 92. — Pl. *crieri*.
Croî. (a) *v.* tailler, couper. || dire,
parler. 134.
Cruce, *s. f.* croix. signe de la croix
725 *bată 'l crucea*. le diable,
691. *a stă culea cruce*. être dans
un carrefour, 547. || le maître
de, 16.
Cruce. *s. f.* troupe, bataillon. | *a
fi cruce întrégă*, *a fi jumătate de
cruce*, valoir une unité, valoir
la moitié, indique la supériorité
du premier sur le second, 280.
Cruciș, *adv.* de travers. | *a se uita
cruciș*, loucher 521.
Cu. *prép.* avec: passim. de, 700.
797 en, 794. malgré. 576.
cu ceasul, des heures entières,
577.
Cuc, *s. m.* coucou, 282. 480. 779.
196. *trăgu cucului*, marché, 258.
— Pl. *cuci*.
Cuculeț, *s. m.* diminutif de *cuc*,
292. 293. — Pl. *cuculeți*.
Cufundă (a), *v.* plonger, enfoncer,
529.
Cufundă (a se), *v. r.* s'enfoncer,
se perdre, 787.
Cui, *pr. relat.* (au datif). à qui;
passim. *a cui*, du quel, dont;
passim.
Cuibar, *s. n.* nichet, 788. — Pl.
cuibare.

Cuiu, *s. n.* clou, 300. — Pl. *cule*.
Cui-va, à quelqu'un; passim.
Culcă (a se), *v. r.* se coucher, 129.
458. 459. 502 529.
Culcare, *s. m.* action de se cou-
cher, 529.
Culcat, *adj.* couché, abattu, 39. —
Fém. *culcată*.
Culege (a), *v.* cueillir. récolter, 100.
772. 841. cueillir, ramasser,
269. 423.
Cultuc, *s. n.* Voir *colluc*.
Cum, *adv.* comme. comment, se-
lon; passim. | aussitôt que, 298.
369. 376. 388. 502. 705. *după
cum*, suivant que, comme, 68.
223. 378.
Cumetru, *s. m.* compère, 739. —
Pl. *cumetri*.
Cumpena, *s. f.* balance, fléau de
la balance, 375.
Cumperă (a), *v.* acheter. 7. 8. 106.
321. 461. 486. 533.
Cunósce (a), *v.* connaître, 444. 576.
722. 776. 791. savoir, se ren-
dre compte. 74. 289. 309. 310.
330. 506. 795.
Cunósce (a se), *v. r.* se connaître,
343. 578. 638. 684. 789. 829.
Cunoscut, *adj.* connu, 492. — Fém.
cunoscută.
Cur, *s. m.* cul, derrière, 31. 42
44. 45. 80. 93. 94. 95. 96. 97.
98. 99. 100. 101. 102. 107. 111.
145. 171. 183. 184. 306. 376. 407.
469. 475. 480. 543. 544. 546. 551.
566. 594. 600. 612. 643. 651. 694.
755. 786. *în cur*, assis, 544. —
Pl. *curi*.
Cură (a), *v.* couler. fluer, s'écouler,
37. 357. 712. 790.
Cura, *s. f.* [Mold.], courroie. 592.
Curat, *adj.* propre, 139 266. 296.
326. 846.
Curață (a se), *v. r.* se débarrasser,
697.
Curatura, *s. f.* partie coupée d'une
forêt, 116.
Curca, *s. f.* dinde, 124. 282. 695.
701. 745. — Pl. *curci*.
Curcan, *s. m.* dindon, 17. 434. 554.
— Pl. *curcanti*.
Curcut, *s. n.* eau mélangée avec
de la farine de maïs et qui com-
mence à bouillir, 556.
Curea, *s. f.* courroie, 204. 592. —
Pl. *curele*.

Curetor, *adj.* courant, 217.—Fém. *curătoare*.

Curge, (a), *v.* couler, affluer, 36. 483. 632. 633. 712. 790. | glisser, 737.

Curind, *adv.* rapidement, 686. || *mai curind*, plus tôt, 232.

Curisor, *s. m.* petit derrière, 273.

Curmeiu, *s. n.* corde d'écorce. *curmeiă de teiă*, corde de tille ou teille 829.

Curmeziș, *adv.* en travers. | *a grăi curmeziș*, être d'un avis contraire, 578.

Curmezișat, *adv.* en travers. *a*

grăi curmezișat, être d'un avis contraire, 578.

Curva, *s. f.* piège, 805.—Pl. *curse*, Curvar, *s. m.* coureur de filles, 294.—Pl. *curvari*.

Cusur, *s. n.* défaut, vice, 97. 373.—Pl. *cusururi*.

Cutare, *adj. et. pr. ind.* tel, telle, 203. 501 | un tel, 634

Cuțit, *s. n.* couteau, 221. 281. 582. 686.—Pl. *cuțite*.

Cuvint, *s. n.* parole, 279. 487. 513. 530. 535. 559. 630. 833.—Pl. *curinte*.

D

Da, *adv.* oui, 40. 688.

Da, *conj.* pour *dar*, mais, 12. 14. 292. 322. 526. 567. 594. 686. 794. 807.

Dă, (a), *v.* donner, 6. 12. 83. 93. 101. 103. 129. 177. 184. 199. 203. 238. 239. 240. 262. 264. 282. 330. 377. 388. 389. 394. 423. 424. 431. 446. 489. 494. 501. 576. 609. 633. 671. 703. 717. 769. 771. 798. 826. frapper, 19. 21. 30. 31. 63. 65. 80. 98. 159. 312. 323. 360. 371. 413. 468. 602. 718. 767 || jeter, 428. 734. faire aller, 223. arriver à, 320 en, 572. | mettre, 226. 312. 313. 387. 737. rendre, 344. || entrer, pénétrer, 208. 786. || laisser buter, se cogner, 57. 60. || tomber, 20. 144. 167. 180. 345. 362. 733. tirer, 755. permettre 417. || entrer, 529. s'élancer, sortir, 209. 216. 665. || montrer 70. 91, || souffler, 325. lâcher, promener, 315. || trouver, 383. || *a dă din*, remuer, 103. 110. 231. 233. 234. 253. 313. || *a dă în*, tomber en, 82. || *a dă în*, devenir 547. || *a dă în*, jeter sur, 718. || *a dă prin*, traverser, 420. 776. || *a dă peste*, tomber sur, 381. 505. 571. 787. || *a dă peste*, découvrir, 685. || *a dă de*, atteindre, 653. 728. || *a dă de*, trouver, rencontrer, 556. 661. 740. || *a dă de*, se cognerà, 57. || *a dă cu*, atteindre, toucher, 264. 265; dire 438;

mettre la, 250; repousser du, 165. | *a dă din buză*, 1° trembler de colère, 2° désirer ardemment une chose, 3° bayer aux corneilles. *a dă dos*, fuir, se cacher, 120. *a dă făclă*, jouer des mâchoires, 121 *a dă pe față*, dévoiler, 139. *a'î dă de gât*, le perdre, 163. *a dă la stânga*, 1° voler, 2° être faux, rusé, 435. | *a dă pas*, permettre de, 668. || *a dă păcat*, considérer comme un péché, 681. | *a dă bătaie*, battre, 98. || *a dat răsfugu în ei*, ils courent comme des dératés 688. | *a dă cu ghiarele*, travailler d'arrache pied, 165. *a dă zapis cu*, prendre un engagement. 777. *a'î dă pe nas*, éprouver un désagrément, 306. | *a dă nas cu-i-va*, permettre trop de liberté, trop de familiarité à quelqu'un, 311. | *a dă nas cu cine-va*, oser se présenter devant quelqu'un, 320. | *a dă busna*, se précipiter, 522. || *a dă peste cap*, faire la culbute cul par dessus tête, 449. || *a dă din umeri*, hausser les épaules, 452. || *a dă cu gura*, parler, 191. *a dă gură*, tancer, crier, appeler, 586. || *a dă brânci*, donner une bourrade, 20. 215. || *a dă cu piciorul*, repousser du pied, 412. 413. || *a dă mâna cu*, se rencontrer, 265. 628. | *a dă pe mână*, confier, livrer, 404. || *a*

dă fuga. prendre son élan pour fuir, 570. 571. a dà obraz, permettre trop de liberté, trop de familiarité, 323. a dà ochii peste cap, 1° s'évanouir, 2° mourir (tourner l'oeil), 365. a dà ochii în gene, fermer les yeux, dormir, 362. a dà de mulle, endurer, souffrir beaucoup de malheurs, 60. a dà cu órba, huer, 665.

Dă (a se), v. r. aller, se retirer, se mettre, 100. 423. 540. a se dà de censul morții, appeler la mort 631. a se dà după, se cacher derrière, 110. a se dà după pěr, obéir, faire ce que l'on exige de nous, 397. a se dà cu capul de, se cogner la tête à, 57.

Dă (a'și), v. se mettre, 108. se fourrer, 360. a'și dà cõste, se pousser du coude, 92.

Daca, conj. si, en cas que; passim.

Daca, conj. voyez dacã, lorsque, après que, 744.

Dahii, în locutiunea a rorbì dă-hii, dire des riens, 847.

Daperă (a), v. tirer, arracher, 241. v. a depărã.

Dar, s. n. don présent, charme, agrément, 566. 585. 717. qualité, 378. 638. în dar, gratuitement, 625.—Pl. daruri.

Dar, conj. mais, or; passim | mais encore, 270. 747. 804.

Dara, conj. mais, or, 9. 396. 664. voir dar.

Dare, s. f. action de donner, don || om cu dare de mânã, homme aisé, riche, 261.

Darimã (a se), v. r. s'abattre, 747.

Datã, s. f. fois. | o datã, une fois; passim.

Dator, adj. redevable, débiteur, 148. 278.—Fém. datórd; pl. datori, datóre.

De, prép. de; passim. | depuis, 632. 637. pour ce qui est de, 728. | sur, au sujet de, 136. 137. | de façon que, à, 573. 574. 702. 746. || pour, 127. 547. 565. 582. 681. 752. || avec, 476. à cause de, 310. 610. 632. 804. || aux, dans les, 330. || à, 24. 200. 296. 502. 594. 626. 653. 756. 803. | par. 315. 316. 403. 421. 477. 532. 557. 586. 630. 655. 688. || comme,

considéré comme, 734. 791. | que, 641. quoique, 583. du, des, 588. 634. 661. digne de, 608 de și, quoique, 547. 848. de loc à l'instant, 53. depuis, 160. de la, du fond de, 651. au point de, 55. cel de are, celui qui a, 674. bun de gurd, bavard, beau parleur, 182. a fi numai... de el, sa... seulement vaut quelque chose, 166. 191. a'l jupui de piele, l'écorcher, 419. bun de rorbã, bavard, 821. en, 643. 810.

De, conj. si, 2. 36. 53. 74. 93. 130. 304. 305. 486. 490. 577. 637. 640. 641. 650. 682. 717. 718. 720. 727. 751. 759. 768. 795.

De, adv. pour de cât, que, plutôt que, 220.

De, interj. quoi, 377.

De, prép. voir de.

De-a, sur, 33. 411. d'a buzele, a quatre pattes, 489.

D'a'n, sur, 409

Decât, p. de cât, plutôt que, que; passim. seulement, 176.

Deca, adj. num. card. dix, passim.

De-desubt, loc. adv. en dessous, 535.

Degerã (a), v. geler 457.

Degerat, adj. gélé, 37. 416.—Fém.

degeratũ; pl. degerați, degerate.

Deget, s. n. doigt, 102. 103. 104.

105. 106. 107. 108. 109. 110. 111.

112. 113. 360. 370. 435. 505. 846. |

a stã cu degetul în gurd, 1° res-

ter les mains dans les poches,

2° être sot, 3° être pauvre, 107. |

numai cu degetu, sans chemise,

107. | si numeripe deget, on peut

les compter sur les doigts, 109. |

nu scis sã 'și numere degetele,

c'est un sot, 109. i-a trecut

p'între degete, il lui a glissé entre

les doigts, 109. | a scî pe degete,

savoir sur le bout du doigt,

110 a se ascunde după deget,

chercher des faux-fuyants, 110. |

cât va dà din deget, jusqu'à son

dernier souffle, 111. | a bate

cu degetul, menacer du doigt,

111. a se trage în degete cu cine-

va, disputer avec quelqu'un,

111. arãtat cu degetul, montré

au doigt, 111. a purtã pe degete,

mener par le bout du nez, mener

à sa guise, 111. 112. a pune

- degetul pe rând*. mettre le doigt sur la plaie, 112. *a'și linge degetele*, s'en lécher les doigts, 112. | *a'și mușcă degetele*, s'en mordre les doigts, 113. | *a'și mânca degetele*, être un grippe sou 113. *a avé degetele lungi*, faire sa main, voler, 113.—Pl. *degete*.
- Degit, *s. n.* doigt, 111.
- Dejt, *s. n.* [Mold.] doigt, 106.—Pl. *dejta*.
- Dél, *s. n.* colline, coteau, 169. 532. 572. 705. *par'că aduce picerele de după dél*, il traîne la jambe, 407.—Pl. *déluri*.
- Delicat, *adj.* [néologisme] délicat, 249.
- Demăncare, *s. f.* manger, nourriture, 84. 438.—Pl. *demăncări*.
- Demăncare, *s. f. v.* *demăncare*.
- Demineta, *s. f.* [Bucov.], matin, 129.—V. *dîmîneta*.
- Departă (a), *v.* éloigner, 245.
- Departă (a se), *v. r.* s'éloigner, 536. 829.
- Departo, *adv.* loin, 68. 200. 248. 306. 310. 339. 342. 348. 446. 604. 667. 681. 727.
- Departo, *veți Departo*.
- Deperă (a), *v.* tirer, arracher, 241. *Veți a dăpără*.
- Deprindere, *s. f.* habitude, 770.—Pl. *deprinderi*.
- Deprinde (a se), *v. r.* s'habituer, s'accoutumer, 379.
- Des, *adj.* épais, touffu, 66.—Fém. *désă*; pl. *dești, dese*.
- Des, *adv.* souvent, 338.
- Deschide (a), *v.* ouvrir, 350. 364. 467. 810. 816.
- Deschide (a se), *v. r.* s'ouvrir 815.
- Deschis, *adj.* 20. 21. 121. 685. 806. *cu pieptul deschis*, ouvertement, 421.—Fém. *deschisă*.
- Desclei (a se), *v. r.* se décoller, 747.
- Descojat, *adj.* écorcé, 14.—Fém. *descojată*.
- Descrețire, *s. f.* action de défriser, 149. 284.
- Deșert, *adj.* vain, 43. 757. *în deșert*, en vain, 625.—Fém. *deșertă*.
- Desface (a), *v.* défaire. 3. 4. || défaire un maléfice, 379.
- Desfacut, *adj.* défait. *cu pieptul desfăcut*, bravement, 421.
- Desfrinare, *s. f.* débauche, 771.
- Desfrinat, *adj.* débauché, 291. || *gură desfrinată*, homme qui parle sans frein, 169.—Fém. *desfrinată*.
- Desfundă (a), *v.* déboucher. *a desfundă urechile*, frotter les oreilles, 463.
- Desghetat, *adj.* dégelé. || *a spune desghetat*, dire vertement, 744.
- Desgoli (a se), *v. r.* se dénuder, s'user, 174.
- Desgropă (a), *v.* déterrer, 617.
- Deslegă (a), *v.* délier, défaire, 148. 692.
- Deslegă (a se), *v.* se délier, 229.
- Deslușit, *adj.* clair, 575.—Fém. *deslușită*.
- Despedicat, *adj.* désentravé, 297.
- Despică (a), *v.* fendre, 159. 400.
- Despre, *prép.* de, sur, au sujet de, relativement à, 275. 189. 519.
- Deșt, *s. f.* doigt. 106. 398. *Veți deșt*.
- Dăștept, *adj.* éveillé, 546. 547.—Fém. *dășteptă*.
- Dășteptă (a), *v.* réveiller. 536. 747.
- Dășteptă (a se), *v. r.* se réveiller 547.
- Destul, *adj. et adv.* assez, suffisamment, 444. 457. 494. 706.—Fém. *destulă*; pl. *destuli destule*.
- Destupă (a), *v.* déboucher, ouvrir, 467.
- Devla, *s. f.* tête d'âne, porc etc. 50.
- Di, *s. f.* jour, 126. 144. 154. 155. 196. 286. 367. 371. 391. 495. 516. 536. 537. 538. 553. 600. 608. 620. 624. 642. 647. 650. 652. 653. 750. 751. 782. 806. 832 *cu zile a mână*, la mort dans l'âme. 252. | *a nu fi de zilele tote*, né avant terme, 407. *a avé zile*, avoir de longs jours à vivre, 531. 636.—Pl. *zile*.
- Di, *s. f.* jour, 652.
- Diavolie, *s. f.* diablerie, 739.—Pl. *diavoli*.
- Pice (a). *v.* dire, parler 2. 4. 37. 97. 99. 168. 177. 178. 275. 287. 326. 351. 373. 377. 500. 509. 519. 533. 538. 542. 543. 581. 604. 613. 633. 650. 691. 734. 759. 791. 807. 822.
- Pice (a) *v.* [Banat], parler, dire, 541.
- Pice (a se), *v. r.* se dire, 456.

DIH

- Dihai (mai), *loc. adv. [Mold.]*. 'pire que, 147.
- Dimerlie, *s. f. [Mold.]*, boisseau, 533. — Pl. *dimerlii*.
- Dimineța, *s. f.* matin, 502. 727. 752. — Pl. *dimineți*.
- Dimprotiva, voir *improtivă*.
- Din, *prép.* de, du, de la, des; passim. en, dans, 77. 135. 327. 834. de, de dans, 675. par, 244. 294. de, du haut de, 510. de, des. hors de, 544. 614. 712. 721. 807. à, 567. 782. depuis, à partir de, 444. d'après, à, 289. 789. 829. *a stringe din cur*, serrer les fesses, 99. *a dă din mână*, agiter les mains. *a stringe din umeri*, hausser les épaules, 452. *din nainte*, devant, passim, *pe din dos*, par derrière, passim,
- Din, *v. din*.
- Dinsu, *pron. pers.* il, lui 623. passim — Fém. *dînsa*.
- Dinte, *s. m.* dent, 14. 74. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 134. 145. 205. 223. 289. 453. 489. 543. 612. *cât te-ai scobi în dinte*, en un clin d'oeil 116. *i se clătănă dinții*, il va mourir, 116. | *nu-l mai dore dinții*, les dents ne lui font plus mal, 117. *a scôte cui-ra și dinții din gură*, mettre quelqu'un sur la paille, 117. *dinte pentru dinte și ochiū pentru ochiū*, oeil pour oeil et dent pour dent, 117. *bun de dinte*, mauvaise, langue, 117. *as-și arătă dinții*, montrer les dents, 118. *abell dinții*, ricaner 119. — Pl. *dinți*.
- Dintre *prép.* d'entre, de; passim. du, 328. du haut de, 509. 510.
- Dintru, *prép.* de, 266.
- Dira, *s. f.* trace, 11. 12.
- Discrețire, *s. f.* action de défriser, 284. Voir *descresțire*.
- Disface (a), *v. [Mold.]* défaire, défaire un sortilège, 379. Veđi *a desface*.
- Doa, deux, 281, voir *două*.
- Doae, deux, 228, voir *două*.
- Doar, *adv.* tout au moins, peut-être que, 712.
- Doară, *adv.* tout au moins, peut-être que, 712.
- Doba, *s. f. [Mold.]* tambour, 432. 755. Provincialisme pour *tobă*.

DOU

- Dobândi (a), *v.* obtenir, 84.
- Dobitoc, *s. m.* animal domestique, 372. 373. 576. — Pl. *dobitoca*.
- Doctor, *s. m.* docteur, 501. 503. — Pl. *doctori*.
- Doctorie, *s. f.* médecine, 2. 85. — Pl. *doctorii*.
- Dodii (in), *loc. adv. a vorli în dodii*, radoter, 847.
- Doftor, *s. m.* docteur, 502. 503. 533. — Pl. *doftori*.
- Doga, *s. f.* douve. *a ajunge (veni) în dogă copiilor*, tomber en enfance, 82. 528. *fi lipsește o dogă*, il a la tête fêlée. 298. *a ajunge în dogă morții*, être à l'agonie, 631.
- Dogit, *adj.* dont les douves sont tombées, 40. — Fém. *dogidă*.
- Dohtor, *s. m.* médecin, 668.
- Doi, *adj. num. r. card. masc.* deux; passim. — Fém. *două*.
- Doica, *s. f.* nourrice, 423. — Pl. *doiici*.
- Dolofan, *adj.* gros, bien rablé, 88. — Fém. *dolofandă*.
- Dolofeiu, *s. m.* Dolofeiu, nom d'homme, 73.
- Domn, *s. m.* Dieu, Seigneur, 77. 146. 234. 377. 495. 624. 691. 769.
- Domoli (a se), *v. r.* se calmer, s'apaiser, 115.
- Dôoa, *adj. num. card. fém.* deux, 752.
- Dor, *s. n.* désir et regret, 32. 203. | *de ce ți-e dor?* que désires-tu? 511. *a duce doru*, regretter, 413. 478.
- Dori (a), *v.* désirer, souhaiter, 2. 274.
- Dormi (a), *v.* dormir, 502. 513. 542. 547. 552. 737.
- Dormită (a), *v.* sommeiller, 547.
- Doroșteiu, *s. m.* Dorothee, 72. 73.
- Dos, *s. n.* envers. dos, 119. 120. 137. 263. 275. 320. 321. *pe dos*, à l'envers, 564; de travers, sans dessus dessous, 119. | *în dos*, par derrière, 119. 134. 135. 330. | *pe din dos*, par derrière, 643. | *a dă dos*, tourner les talons, 120. *a duce la dos*, ne pas tenir compte de, mépriser, 120.
- Dôue, *adj. num. card. fém.* deux, 782.
- Doue, *adj. num. card. fém.* deux, 325. passim.

DOU

Doue-șeci și cinci, *adj. num. card.* vingt-cinq, 95.
 Dovedi (a), *v.* l'emporter, 35. 46.
 Dovléc, *s. m.* potiron, citrouille, 50. — Pl. *dorlecti*.
 Drac, *s. m.* diable, 3. 4. 6. 13. 14. 78. 79. 126. 127. 146. 147. 148. 278. 282. 283. 284. 288. 290. 295. 297. 343. 348. 370. 371. 379. 394. 447. 476. 501. 588. 590. 607. 644. 689. 690. 766. 787. 811. *a fi urechia dracului*, être un coquin fieffé, 464. — Pl. *draci*.
 Dracie, *s. f.* diablerie, 370. 739. — Pl. *drăci*.
 Drag, *adj.* cher, aimé, chéri, 69. 123. 124. 168. 427. 740. 752. 790. 803. — Fém. *dragă*; pl. *dragi*, *drage*.
 Dragalaș, *adj.* charmant, aimé, 338. — Fém. *drăgălașă*.
 Dragastos, *adj.* aimant, plein d'amour, 294. — Fém. *drăgăstosă*.
 Dragoste, *s. f.* tendresse, affection, amour, 341. 342. 516. 559. 717. 809.
 Dram, *s. n.* mesure de pesanteur (3 gr. 37), 650. — Pl. *dramuri*.
 Drept, *s. n.* ce qui est vrai, juste, 758. 842.
 Drept, *adj.* droit, 21. 228. 254. || juste, 757. *a călca drept*, marcher droit, 512. *de-a dreptul*, tout droit, 411.
 Drept, *adv.* justement, équitablement, 729. 730. 745. 842. droit, tout droit, 214. 217. 745.
 Dreptate, ce qui est vrai, juste, 758.
 Druga, *s. f.* gros fuseau servant à filer les fils pour la trame, 3. 273. *a'și împărți mașele cu druga*, se quereller, se battre, 400.
 Drum, *s. m.* route, chemin, 12. 124. 376. 412. 473. 636. 721. 735. 770. 860. 826. 845.
 Duca (de), *loc. comp.*, *gata de ducă*, prêt à partir, 803. *pe picior de ducă*, au pied levé, 409.
 Duce (a), *v.* diriger, conduire, 34. 73. 387. 465. 636. 643. 644. mener, 264. 315. 636. 667. porter, 576. guider, conduire, 656. || *a se duce după*, suivre, 123. || *a o duce*, vivre, 774. *a ducă doru*, désirer, regretter 413. 478. || *a duce la dos*, mépriser, ne pas tenir compte de, 120.
 Duce (a se), *v. r.* s'en aller, partir,

DUP

7. 20. 33. 153. 154. 319. 344. 403. 492. 493. 506. 531. 532. 533. 594. 628. 643. 644. 730. 745. 798. 812. 820. s'allonger, 186. *a se duce de mână*, mener en tenant par la main, 656. *a se duce pe*, passer par, avaler, 320. *a se duce*, mourir, 705.
 Dulce, *adj.* doux, 14. 180. 223. 764. *fig.* doux, aimable, 26. 166. 195. 222. 516. 533. 717. 736. 737. 796. 802. 809. 810. 811. 815. plaisant, agréable, 609. douce, bonne, 300. *ochi dulci*, yeux doux, 364. *are un dulce și un amar*, il a du bonheur (joie) et du malheur (chagrin), 378.
 Dulcēța, *s. f.* douccur, 577. 804. — Pl. *dulceți*.
 Dulcile, *s. artic.* les jours gras (ceux qui précèdent le carême) 124.
 Duman, *s. m.* nom que les paysans donnent à leur boeuf. rustre, sot, 471.
 Duminica, *s. f.* dimanche, 548.
 Dumneșeu, *s. pr.* Dieu, 69. 85. 129. 130. 156. 167. 175. 249. 394. 438. 439. 463. 494. 501. 502. 537. 588. 590. 691. 708. 741. 748. 777.
 Dumnevoștra, *pr. per.* vos, les vôtres, 738.
 Dunare, *s. pr.* Danube, 747.
 Dupa, *prép.* après, 114. 124. 209. 227. 374. 450. 451. 457. 483. 497. 498. 619. 638. 667. 699. 749. 802. derrière, à la suite de, 110. 359. 407. 428. 461. 548. 551. 616. 629. 649. 788. | d'après, 14. 75. 289. 343. 378. 434. 576. 578. 789. selon, 68. 137. 139. 180. 219. 417. 699. 836. *după cum*, selon que, 223. 378. || semblable à, selon, 131. autour de, 112. pour, 636. 783. par dessus, 452. *după ce*, non seulement ..., 643. 648. 800. | *după ce*, non content de ... 791. | alors que, 521. pour de pe, de sur, 330. 356. 419. 601. 737. *a merge (se duce) după*, suivre, 122. 153. 154. 608. *a se luă după*, écouter les conseils de, 180. | *a se da după pînă*, obéir, faire ce que l'on exige de nous, 397. pour, du désir de, 187. 357.
 Dupcă, *s. f.* [Mold.] pièce de cinquante centimes, 671.

DUR

Duré (a), v. avoir mal, faire mal, 46. 56. 98. 106. 115. 117. 218. 223. 266. 269. 397. 437. 456. 478. 543. 549. 550. 551. 600. 793. 808. 814.
 Durere, s. f. douleur, 375. 495. 551. 568. — Pl. *dureri*.
 *Duróre, s. f. douleur, 551. — Pl. *durori*.

FAC

Dus, adj. parti. *cu ochi duși*, les yeux voilés, mourant, 365. — Fém. *dușă*.
 Dus, s. m. celui qui est parti. *dușii de pe lume*, les morts, 845.
 Dus, adv. profondément, 546.
 Dute'ncolo, va-t-en. *are pe dute 'ncolo*, il est repoussant, peu attrayant, 548

E

Ea, pr. per. elle; passim
 Ead, s. n. [*Mold*] enfer, 177. Voir *iad*.
 Eaurt, s. n. [*Mold*] lait caillé, 557. Voir *iaurt*.
 Eca, adv. voici, 837.
 Eh, interj. hé! 715.
 Ei, pr. per. eux, 674. à elle, 225. || lui, à lui 179. 503.
 Ei, 2-e pers. sing. du verbe *a voi*, pour *vei*; employé pour former le futur; *vei mărită*, tu marieras, 126.
 El, pr. per. il, le lui; passim.
 El, veđi *el*.
 Ele, pr. per. elles; passim.
 Ele, s. m. pl. génies malfaisants, 173.
 Epura, s. m. [*Moll*] lièvre, 155; veđi *iepure*. — Pl. *epuri*.
 Ér, adv. mais, passim; veđi *iar*.
 Éra, adv. mais, passim; veđi *tară*.
 Eri, adv. hier, 127. 516. 638. 642; veđi *ieri*.

Eși (a), v. sortir, 8. 42. 66. 78. 102. 119. 139. 169. 170. 191. 226. 232. 233. 235. 270. 274. 305. 311. 320. 369. 371. 438. 444. 457. 458. 492. 493. 531. 533. 552. 594. 614. 722. 815. 816. 825. pousser, sortir, 114. 116. 401. couler, 712. *a eși la obraze (ómeni)*, sortir du commun. 326. 351. *a eși din cuvintul cui-va*, désobéir à quelqu'un, 534. *de't ese sufletul*, à en perdre haleine, 573. *a eși în capăt*, s'entendre, 292. *unde o eși să eșă*, le sort en est jeté, 552. *a eși cu torba înaintea cui-va*, oser ouvrir la bouche devant quelqu'un, parler le premier, 833. — Voir, *a își et a ieși*.
 Eși, pr. per. son. sa, à lui, à elle, passim; veđi *țși*.
 Eți, pr. per. à toi, te, etc. 168. 544; voir *țți*.
 Ea, pr. per. moi; passim.

F

Facaleț, s. n. bâton qui sert à remuer la bouillie de maïs, 829. — Pl. *făcălețe*.
 Face (a), v. faire, construire, créer; passim. ouvrir, 360. 361. 364. | dépendre, faire passer pour, 566. valoir, 37. 155. 418. 485. 817. 822. 828. mettre bass, 552. 553. arranger, 433. 434 | concevoir, engendrer, 552. *a face un mare pas*, prendre une décision grave, 668. *a face ure-*

chi, comprendre, 463, *a face sârbdăro'e*, fêter tous les saints, 730. *a face cu ochiul*, faire de l'oeil, 341 365. *a face ochii patru*, ouvrir bien les yeux, 350. *a face ochi*, 1° ouvrir les yeux (petits des animaux), 2° se réveiller, 3° comprendre, 363. | *a 'i face pe obraz*, le traiter comme il le mérite, 326. *a face din nas*, approuver, 313. *a face cu mustița*, faire signe, 302. | *a face*

cu mdrăuă, faire signe, 269.
a'și face de cap, jouer sa tête.
 s'attirer des désagrément, 60.
a face vorbă, parler, 167. | *tot tu le faci*, c'est toujours toi qui es fautif, 201. *a face picior*, se sauver à toutes jambes, 413.
Face (a se, a 'și), *v. r.* se faire 11. 12. 66. 77. 100. 123. 257. 294. 360. 379. 392. 713. 769. 824. 826. 827. devenir, 207. 381. 485. 538. 606. 648. 686. 706. 709. naître, 652. 653. 817. se changer en, 709. faire le, 616. faire semblant, 461. 753. *se face*, cela fera, 795. *a se face de ris*, se rendre la risée de, 691. *i se face pșerul mdrăciucă*, ses cheveux se dressent sur sa tête, 400. 401. *a'și face obraz*, se faire une bonne réputation, obtenir du crédit, 323. *a'și face de cap*, *a'și face de ciolane*. *a'și face de năjit*, chercher plaies et bosses, 60. 68. 646.
Făcut, *adj.* fait, 127. 289. 301. 377. 434. 488. 647. *ășa și făcut*, aussi tôt dit, aussitôt fait, 542. *nimic de făcut*, rien à faire, 278. — *Fém.* *fă ută*; *pl.* *făcuți, făcute*.
***Fag**, *s. n.* rayon de miel, 131.
Fagur, *s. n.* rayon de miel, 229. 811. — *Pl.* *faguri*.
Faina, *s. f.* farine, 346. — *Pl.* *făini*.
Falanga, *s. f.* faloque, barre de bois sur laquelle on attachait les jambes de ceux, qui étaient condamnés à recevoir des coups de bâton sur la plante des pieds, 532.
Falcă, *s. f.* mâchoire, 120. 121. || *a fi tare în falci*, être énergique, 121. *a dă falci*, manger gloutonnement, 121. — *Pl.* *fălci*.
Fali (a se), *v. r.* se glorifier, s'enorgueillir, 9.
Fapta, *s. f.* acte, action, 808. 817. 820. 824. — *Pl.* *fapte*.
Făra, *conj.* sans; *passim.* || en moins, 115.
Farfurie, *s. f.* assiette, 569. — *Pl.* *farfurii*.
Fărtat, *s. m.* compagnon, camarade, 761.
Fasole, *s. f.* haricot, 476. — *Pl.* *fasole*.

Fată, *s. f.* fille, 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 397. 445. 553. 721. 722. 802. 843. || *fată mare*, pucelle, jeune fille, 122. 128. 129. 132. 133. 298. 485. 529. — *Pl.* *fete*.
Fața, *s. f.* face, visage, 119. 120. 133. 139. 200. 235. 236. 263. 270. 369. 440. 564. 569. 643. 702. 743. | *în față*, sous les rayons de, 774. *de față*, présent, 138. — *Pl.* *fețe*.
Fatatau, *s. n.* luronne, 139.
Fecior, *s. m.* fils, 140. 141. — *Pl.* *feciori*.
Feciorie, *s. f.* virginité, 553. — *Pl.* *feciori*.
Fel, *s. n.* espèce, 803. *la fel*, tel qu'il est, 679. — *Pl.* *feluri*.
Femea, *s. f.* femme, 143. 144. 145. 146. 148. 153. 154. 155. 156. 292. — *Pl.* *femea*.
Femeie, *s. f.* femme, 14. 75. 126. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 279. 281. 283. 288. 293. 422. 747. 824. — *Pl.* *femei*.
Fên, *s. n.* foin, 391. 489. — *Pl.* *fênuri*.
Fer, *s. n.* fer, 208. 260. 810.
Ferbe (a), *v.* bouillir, bouillonner, 711.
Ferbinte, *adj.* brûlant, 556. 595. — *Fém.* *ferbinte*.
Ferestră, *s. f.* fenêtre, 23. 390. 735. — *Pl.* *ferestre*.
Feri (a), *v.* préserver, garder, 156. 175. 377. 588. 691. 741.
Feri (a se), *v. r.* se préserver, se garder, se méfier, 291. 296. 394. 733.
Ferice, *adj.* heureux. | *ferice de*, heureux celui qui, 586.
Ferice, *s. f.* bonheur, chance, 586.
Ferit, *adj.* préservé, secret, 814. — *Fém.* *ferită*.
Festeli (a se), *v.* [*Mold.*] se salir, se souiller, 702.
Fet, *s. m.* enfant, 157. — *Pl.* *fești*.
Fetă (a), *v.* mettre bas, 553.
Fetat, *adj.* mis bas par, né de, 380. 525. *fetată*, qui a déjà en un enfant, 131.
Fetișora, *s. f.* fillette, 126. 136. — *Pl.* *fetișore*.
Fetișora, *s. f.* diminutif de *față*, 136. — *Pl.* *fetișore*.

Fi (a), v. être; passim. | *ce va fi*, qu'en adviendra-t-il, 657.
 Ficat, s. m. foie, 157. 158. 651. — Pl. *ficați*.
 Fie, 3-*e pers. sing. subj. pr. du verbe a fi*, inême, 14. *fie cât de mare*, si grand soit-il, 40 *ori-ce fie*, n'importe quoi, 173. *fie de ce*, de n'importe quoi, de tout, 423.
 Fie-care, pr. ind. chaque, chacun; passim.
 Fie-ce, pr. ind. chaque; passim.
 Fier, s. n. fer, 62. 186. 208. 532. 707. 743. 810. Veđi *fer*.
 Fiers, s. f. fiel, bile, 25. 135. 158. 168. 204. 223. 297. 330. 554. vé-sicule biliaire, 158. 797.
 Fierbe (a), v. bouillir, 272. 390. 711. | fermenter, 299.
 Fierbinte, adj. bouillant, brûlant, 476.
 Fiert, adi. bouillant, brûlant, 651. *a vorbă fiente și ne fiente*, parler à tort et à travers, 846.
 Fieș-care, pr. ind. chacun, chaque; passim.
 Fie-ce, pr. ind. chaque; passim.
 *Filarghirie, amour de l'argent, 771.
 Fimee, s. f. [Mold.], femme, 155. — Pl. *fimeî*.
 Fimeie, s. f. [Mold.], femme 149. 153. 155. — Pl. *fimeî*.
 Fin, s. n. veđi *fên*.
 Fior, s. m. frisson, 385. 554. — Pl. *fiori*.
 Fir, s. n. fil, 159. *fir de ață*, fil, 800. 801. *fir de păr*, cheveu, 149. 159. 284. 394. 395. 399. 801. *într'un fir de păr*, à un fil, 401. — Pl. *fire*.
 Fire, s. f. nature, 137. 283. *din fire*, naturellement, 294. 496. || *după fire*, tout naturellement, 699. *peste fire*, outre mesure, 699. — Pl. *firi*.
 Fiu, s. m. fils, 8. — Pl. *fiu*.
 Flamând, adj. affamé, 91. — Fém. *flamândă*; *flămânde*, *flămânde*.
 Flamândi (a), v. avoir faim, être affamé, 81.
 Flecar, adj. bavard, diseur de balivernes, 176. — Fém. *flecoră*.
 Fleonca, s. f. (pop.) museau, bec. | *bun de fleoncă*, bavard, qui à bon bec, 182.
 Flocai, (a), v. battre, 159.
 Flôce, s. f. pl. dans l'espresion:

norôce în flôce, lorsqu'un homme est battu en notre présence.
 Floraria, s. f. jardin, magasin ou marché aux fleurs, 609. — Pl. *florări*.
 Flôre, s. f. fleur, 56. 130. 132. 300. 305. 367. 537. 561. 569. 609. 610. 636. 647. 773. 781. *copil din flori*, bâtard, 86. — Pl. *fiori*.
 Fluier, s. n. flûte, chalumeau, 579. — Pl. *fluiera*.
 Fluier, s. n. tibia. *a cântă cu fluiera*, rester accroupi, les genoux très-rapprochés de la bouche, 159.
 Fluera (a), v. siffler, 348. 554. 555. 734. *a fluera din buze*, regretter une perte que l'on vient de faire, 28. *a fluera pe cine-ra*, se moquer de quelqu'un.
 Fluera-vint, s. m. comp. qui baye aux corneilles, 555.
 Foc, s. n. feu, incendie, 13. 72. 73. 168. 214. 248. 250. 294. 300. 390. 399. 432. 444. 557. 573. 709. 763. 768. | chagrin, peine, 201. *ar mânca foc*, il mangerait n'importe quoi, il est affamé, 502. || *frumôsă de foc*, belle comme un astre, 567 *a dă cu ochii în foc*, se tromper, être trompé, 332.
 Foc (de), adv. extrêmement, 292.
 Fotolog, s. et adj. qui bredouille; paresseux, fainéant, 555. Veđi *fomfolog*. — Fém. *fofologă*.
 Fôle, s. m. outre; ventre, estomac, 784. *a dă pe foi*, battre, 159. — Pl. *fôle* et *foi*.
 Folos, s. n. profit, avantage, 337, 436. 472. 561. 565. 692. 799. — Pl. *folose*.
 Folosî (a), v. profiter, être utile, 74. 285. 500. 660.
 Folosî, adj. qui tire un profit de, 77. — Fém. *folosită*.
 Fôme, s. f. faim, 270. 825.
 Fomfolog, adj. et s. qui bredouille; paresseux, fainéant, 555; veđi *fofolog*. — Pl. *fomfologă*.
 Fôrteca, s. f. [Mold.] ciseaux, 16. — Pl. *fôrfece*.
 Fôrtecî, s. n. pl. ciseaux, 221.
 Fôrte, adv. très, 295. *nicl pră-pră, nicl fôrte-fôrte*, ni trop, ni trop peu, 376.
 Fraget, adj. [Mold.] tendre, délicat, 231.

FRA

Framintă (a), *v.* pétrir, 154. 155. 286.
 Frânge (a), *v.* casser, rompre, briser, 80. 218. 314. 386. 427. 534. 688. 811.
 Frânge (a 'și), *v.* se rompre, 263.
 Frangole, *s. m.* nom propre, 540.
 Frânt, *adj.* brisé, 828. — Fém. *frântă*.
 Frasina, *s. f.* Euphrosine, 671.
 Frate, *s. m.* frère, 168. 329. 700. 732. 736. — Pl. *frați*.
 Frațila, *s. m.* nom propre, 73.
 Fracă (a), *v.* froter, 389. 521. 556. 575. 750. 751.
 Fracă (a se), *v. r.* se froter, 102. 362. 556. 593.
 □Frame (a), *v.* remuer, frémir, 320.
 Frica, *s. f.* peur, crainte, 154. 307. 450. 543. 762. *cacă-frică*, frousard, 507.
 Frig, *s. m.* froid, 179.
 Frige (a), *v.* rôtir, griller, 24. 135. 157. 168. 226. 272. 420. 476. 479.
 Frige (a se), *v. r.* se brûler, 556. 557. 558. 593.
 Friguri, *s. f. pl.* fièvre, 559. 575. 210. 600. | *a fi fript*, être pauvre, maigre, 560. *a fi fript de fome (sele)*, être à moitié mort de faim (de soif), 560. *fript de rușine*, honteux, 560. *a'i face dîle fripte*, lui rendre le vie dure, 536. 538. *a fi maște-fripte*, être un meurt-de-faim, 272. — Fém. *friptă*.
 Friu, *s. n.* frein, 167. 175. 225. 294. *a slăbi din friu*, lâcher la bride, 671. — Pl. *frie*.
 Frosina, *s. f.* Euphrosine, 671.
 Frumos, *adj.* beau, 2. 6. 13. 14. 78. 85. 138. 156. 294. 296. 305. 560. 567. 578. 579. 660. 707. 791. *ii șede frumos*, cela lui va bien, 563. 790. — Fém. *frumôsă*.
 Frumusețe, *s. f.* beauté, 130. 568. 569. 650. 770. — Pl. *frumuseți*.
 Frunte, *s. f.* front, 160. 161. 162. || *a fi frunte*, la fleur, ce qu'il y a de mieux, 129. 161. || *de frunte*, fleffé, 181. *a bate fruntea în nori*, porter sa tête comme un

FUS

Saint-Sacrement; être haut, 161. *a ridica fruntea sa*, le front haut, 161. *a fi fruntea coșii*, être sot, être le dernier, 161. — Pl. *frunți*.
 Frunza, *s. f.* feuille, 174. 595. 779. *a umblă frunza-le'ei*, bayer aux corneilles, 789. — Pl. *frunze*.
 Fudul, *adj.* [Mol.] orgueilleux, fier, 462. — Fém. *fudulă*.
 Fudulie, *s. f.* fierté, orgueil, 521.
 Fuga, *s. f.* fuite, 120. 266. 524. 569. 570. 571. *cu fuga*, au galop, 493.
 Fugi (a), *v.* fuir, s'enfuir, 30. 31. 98. 154. 168. 290. 394. 401. 525. 544. 571. 572. 573. 574. 588. 681. 691. 755. 813. *a'i fugi ochii*, ne pouvoir supporter l'éclat, 356. *juge de 'și scote ochii*, il fuit à en perdre haleine, 573. *a fugi nouă holare*, fuir par monts et par vaux, 573.
 Fuioga, in locuțiunea: *a umblă fus-tôyd*, paresser, bayer aux corneilles, 789.
 Fuior, *s. n.* quenouillée, 142. — Pl. *fuiore*.
 Fum, *s. n.* fumée, 54. 230. 291. *a até fumuri în creeri*, être pris de vin (fumées du vin), 93. — Pl. *fumuri*.
 Fumigă (a), *v.* fumer, 320.
 Fund, *s. n.* fond, 154. 201. 301. 532. 598. 599. 651. 689. 728. — Pl. *funduri*.
 Funis, *s. f.* corde, 205. 649. — Pl. *funii*.
 Fură (a). *v.* voler, 214. 361. *a fură cu ochii*, regarder à la dérobée, du coin de l'oeil, 363. *il fură somnul*, il s'endort, 738.
 Fură (a se), *v. r.* fuir. | *a'i se fură vedevile*, perdre la vue, 797.
 Furca, *s. f.* fourche, 56. 399. 400. | quenouille, 6. 300. 748. *vorbe de furcă*, paroles (dites à la veille) inutiles, sans valeur, 832. Pl. *furci*.
 Furtișag, *s. n.* vol, larcin, 241. — *furtișaguri*.
 Fus, *s. n.* fuseau, 300. — Pl. *fusuri*.

G

Gădilă (a), *v.* chatouiller, 574.
 Gădiliciu, *s. n.* [*Mold.*], déman-
 geaison, 574.
 Găhița, *s. f.* nom de femme, 72.
 Găie, *s. f.* épervier, 60. 273. 347.
 — Pl. *găi*.
 Gaina, *s. f.* péline, poule, 346. 628.
 745. 785. 788. — Pl. *găini* et *găine*.
 Gaină (a se), *v. r.* flenter, 548.
 Gainat, *s. n.* fiente de volailles,
 380.
 Galben, *adj.* jaune, 579. — Fém.
galbend.
 Galben, *s. m.* ducat, 485. — Pl.
galbeni.
 Galbén, *adj.* [*Mold.*] jaune, 708.
 Galbenare, *s. f.* [*Mold.*] jaunisse
 574.
 Galbéza, *s. f.* clavelée, 705.
 Galbin, *adj.* jaune, 574 — Pl. *gal-
 bine*.
 Galbinare, *s. f.* jaunisse, 577. 575.
a avé gălbinares, ne plus avoir
 un seul ducat, être pauvre 575.
a'gi inghiți gălbinares, s'effrayer
 mourir, 575.
 Gâlca, *s. f.* amygdale, *a frecă de
 gălci pe cine-va*, l'emporter sur
 quelqu'un, le battre, 575. — Pl.
gălci.
 Gâlcéva, *s. f.* dispute, querelle, 682.
 Gând, *s. n.* pensée, idée, 146. 201.
 282. 377. 447. 776. 785. 805. *du-
 pă gând*, comme on veut, 219.
 — Pl. *gânduri*.
 Gândi (a), *v.* penser, songer, 47.
 281. 296. 370. 438. 729. | s'ima-
 giner, croire, 129.
 Gândit, *s. n.* penser. *de gândit*,
 pour penser, 178.
 Gângav, *s. m.* bégue, 522. 575. —
 Pl. *gângavi*.
 Gângavi (a), *v.* bégayer, 522.
 Gărâi (a), *v.* crier comme les oies,
 155.
 Gard, *s. n.* clôture, haie, 15. 49.
 81. 489. 579. 580. 586. 664. 695.
a'gi pune gard la gură, se taire,
 163. — Pl. *garduri*.
 Gârla, *s. f.* rivière, 345. en grande
 quantité, sans cesse. 36
 Gârlan, *s. n.* gosier, 162. 749.
 Gâsca, *s. f.* oie, 155. 165. 288. 360.
 380. 780. — Pl. *gâsce*.

Gasi (a), *v.* trouver, 295 296 297
 324. 339. 381. 495. 788. ren-
 contrer, 516 parvenir à, 659.
l'a găsit băla, il est tombé ma-
 lade, 575. *l'a găsit gălbinares*,
 il a attrapé la jaunisse, 575.
l'au găsit lôte năbădăile, il a une
 attaque d'épilepsie, 645.
 Gasi (a se), *v. r.* se trouver, se
 rencontrer, 15. 47. 561. 621. 728.
lasă-mă în căt mă găsesc, laisse-
 moi comme je suis, 597.
 Gât, *s. n.* cou, 10. 162. 163. 164.
 455. 787. gorge, 162. 163. 320.
a o luă în gât, s'atteler à la
 besogne, 163. *a pune gâtul pen-
 t u cine-va*, garantir sur sa tête,
 163. *a'l dă de gât*, le perdre,
 163. *a se ține de gât cu*, être
 à tu et à toi, 163. *a 'gi rupe
 gâtul*, se perdre de réputation,
 ne pas réussir, 163. *pân'n gât*,
 beaucoup, 163. *a'l potriți din
 gât*, le tromper, 164. *a se strică
 la gât*, ne plus être bons amis,
 164. — Pl. *gâturi*.
 Gata, *adj. inv.* prêt, 130. 619. 803.
 827.
 Gati (a se), *v. r.* se terminer, s'a-
 chaver, 534.
 Gâtlan, *s. m.* gorge, gosier, 164.
 749.
 Gaunos, *adj.* creux, troué, vide,
 138. 564. 566. — Fém. *găunosă*.
 Gaura, *s. f.* trou, 247. 282. — Pl.
găuri.
 Geba, *adv.* inutilement, en vain,
 93. 192.
 Géba (de), *loc. adv.* inutilement.
 652. 653. 755. 848. sans rien
 faire, 729. pour ne rien dire,
 840.
 Geme (a), *v.* gémir, se plaindre,
 502. 576.
 Gemen, *adj.* jumeau, 732. 736. —
 Pl. *gemeni*.
 Gemetura, *s. n.* gémissément, ge-
 ingnement, 576.
 Géna, *s. f.* cil, 164. 362. *a lăsa
 genele* (baisser les yeux), se fâ-
 cher, 164.
 Genunchiu, *s. n.* [*Mold.*], genou,
 164. 165. — Pl. *genunchi*.
 Genuchiu, *s. n.* genou, 164. 165.

în genuche, à genoux, 445. | *genuche-gôle*, va-nu-pieds, 165. *a dà cu genuchiù*, repousser du pied, 165. *pân 'n genuchiù*, jusqu'aux chevilles, 165. — Pl. *genuche*.
 Ger, *s. n.* froid glacial, 632. — Pl. *geruri*.
 Gesta, *adv.* [*Mold.*] vite, 446.
 Ghebos, *adj.* [*Mold.*] bossu, 576. — Fém. *ghebósă*.
 Gheta, *s. f.* glace, 161. 185. 131. 427. 429. 432. 553. 557. 600. 701. Pl. *ghete*.
 Ghiara, *s. f.* griffe, 165 330. — Pl. *ghiare*.
 Ghici (a), *v.* deviner, 803.
 Ghies, *s. n.* poussée. *a dà ghies*, pousser, exciter, 576.
 Ghimpe, *s. m.* épine, 209. 414. 437. 730. 746 — Pl. *ghimpi*.
 Ginere, *s. m.* gendre, 619. — Pl. *gineri*.
 Gingie, *s. f.* gencive, 165. — Pl. *gingii*.
 Giol, *s. n.* enjou. *cu ochii la puiă de giol*, cherchant à voler quelque chose, 241.
 Giudeca (a), *v.* [*mo'd.*] juger, 661.
 Glas, *s. n.* voix, 576. 577. — Pl. *glasuri*.
 * Glava, *s. f.* tête, caboche, 41.
 Glezna, *s. f.* cheville (du pied), 30. 166. *până la glezne*, jusqu'aux chevilles, très-peu, 166. — Pl. *glezne*.
 Glonț, *s. n.* balle de fusil, 812. — Pl. *glonțe*.
 Gluma, *s. f.* plaisanterie, 77. 699. 895. — Pl. *glume*.
 Gogóșă, *s. f.* mensonge, 133. 275. | *a spune gogoși de tufă*, dire des mensonges, 743.
 Gol, *adj.* nu, 11. 301. 396. 714. | vide, 10. 235. 272. 391. *dracu gol*, un vrai diable, 6. 78. 79. — Fém. *gólă*; pl. *got*, *gôle*.
 Góla, *adj. f. s.* seule, sans rien d'autre, 704. — Pl. *góle*.
 Goni (a), *v.* poursuivre, 573. 788.
 Goz, *s. n.* fêtu de paille, 328. — Pl. *gozuri*.
 Graba, *s. f.* hâte, 649. || *în grabă*, en hâte, 848.
 Grabi (a se), *v. r.* se hâter, se presser, 730.
 Grai (a), *v.* parler, dire, 169. 224. 485. 577. 578. 730. 745. 758. 836.

Graiă, *s. n.* voix, 578. parole, 396. 578. — Pl. *graiuri*.
 Gramadi (a se), *v. r.* se presser, se hâter, pousser pour entrer le premier, 5.
 Gramadit, *adj.* entassé, amassé, 131. 536. — Fém. *grămădiă*; pl. *grămădiți*, *grămădite*.
 Grapiș, *adv.* en s'accrochant, 773.
 Gras, *adj.* gras, 64. 65. 91. 476. 578. 579. 580. 734. 790. — Fém. *grasă*; pl. *grăși*, *grase*.
 Gratie, *s. f.* grille, 579. — Pl. *gratii*.
 Grâu, *s. m.* blé, 30.
 Graunte, *s. n.* grain. | *a avé grăunțe în cap*, avoir une araignée dans le plafond, 50. *a fi sărit din grăunțe*, être toqué, 716. — Pl. *grăunțe*.
 Greă, *s. f.* enceinte, 580.
 Grébăn, *s. m.* épine dorsale. *e numai grébănu de el*, c'est une squelette, 166.
 Grecesca, *adv.* comme les Grecs, 208.
 Greșală, *s. f.* faute, 341. — Pl. *greșeli*.
 Greși (a), *v.* se tromper, 224. 375. 449. 758. 837. faire une faute, commettre une erreur, 484. 777.
 Greși (a), *v. p.* 484. Veđi *a greși*.
 Grașit, *adj.* fautif, 666. — Fém. *grășită*.
 Greș, *adj.* lourd, 438. | *a se lăsa greș*, montrer de la mauvaise volonté, 580. || *greu pămîntului*, l'ours, 480. 481. *a fi greș la cap*, avoir la tête dure, 51. | *a fi cur greș*, être gros et gras, 98. || *păcate grele*, péchés mortels, 342. *a fi greș de mână*, ne pas être adroit, 260. — Fém. *greă*; pl. *greș*, *grele*.
 Grău, *adj.* difficile, 750. 770. 842. 843. || grave, dangereux, 491. 685.
 Grău, *adv.* gravement, dangereusement, 501. 502. || *mai grău*, plus difficilement, 42.
 Griă, *s. f.* soin, souci, 74. 126 641.
 Griji (a se), *v. r.* [*Mold.*] s'inquiéter, se soucier, 653.
 Griu, *a. m.* veđi *grău*.
 Grópă, *s. f.* fosse, trou, 180. 345. 405. 406. 655. 656. tombe, tombeau, fosse, 73. 613. 614. 640. — Pl. *gropi*.

GRO

Gros, *adj.* gros, épais, lourd, 3. 18. 19. 64. 65. 609. *a fi gros de cap*, avoir la tête dure, 52. *a fi cur gros*, avoir du foin dans ses bottes, 99. *a fi gros de o-braz* (*obraz gros*), avoir toute honte bue, sans délicatesse, 324. 707. *a fi gros la pele*, 1° être patient, 2° avoir toute honte bue, 418. — l'ém. *grósă*.

Gros, *s. n.* gros arbre renversé par le vent, 275.

Groși (*pe*), in loc. *moși pe groși*, chose impossible, 275. *Acastă expresiune trebue să fie o corupțiune de la moși p'r și*.

Grôza, *s. f.* effroi. *grozile morții*, les affres de la mort, 631.

Grumaz, *s. m.* cou, nuque, 166. — Pl. *grumăji*.

Gui, *adv.* dans l'expression *gu-negui*, volens nolens, 746.

Gunoiu, *s. m.* impureté, fétu, 124. 327. 328. 329. 330. — Pl. *gunôte*.

Gura, *s. f.* bouche, 12. 17. 25. 40. 65. 88. 97. 106. 107. 115. 116. 117. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 200. 205. 217. 224. 227. 242. 243. 244. 250. 253. 268. 293. 289. 299. 305. 324. 332. 369. 393. 424. 440. 443. 446. 460. 477. 479. 480. 483. 484. 514. 526. 529. 533. 546. 576. 577. 624. 634. 678. 680. 681. 693. 724. 726. 742. 760. 770. 801. 807. 808. 825. 827. 830. 839. bouche, ouverture, 616. gueule, 628. 629. *bun de gură*, beau parleur, bavard, 182. *a'și păzi gura*, peser ses paroles, 183. *a'și pune gard la gură*, se taire, 183. *a'și îngrădă gura*, mettre un frein à sa langue, 183. *a arégura împedicală*, ne pas avoir la langue bien pendue, 183. *fi umblă gura ca curu*, il a de l'esprit comme mon cul, 183. *fi umblă gura ca răniță*, c'est un moulin à paroles, 184. *fi umblă gura ca o móră*, même sens que le précédent, 184. *a luă pėtră în gură*, affirmer sous serment, 184. *a'i dă și pe gură și pe nas*, combler de dons, de bienfaits,

GUR

184. *a avé gura impușidă*, mentir, 184. *a vorbi cu gura altuia*, parler pour un autre, parler entre ses dents, 185. *a vorbi cu gura pe jumătate*, ne pas dire franchement, parler bas, 185. *fi ródé gura ghépă*, il est bavard, 185. *fi taie gura (în săbii) (în fier)*, c'est un bavard, 186. *a vorbi cu două guri*, avoir la langue fourchue, 186. *a intră în gura lumii*, être critiqué, 187. *are apă în gură*, c'est un taciturne, 187. *'i-a venit apa la gură*, il est en danger, 187. *fi lasă gura apă*, l'eau lui en vient à la bouche, 187. *a prinde cu mâna la gură*, prendre sur le fait, 188. *a se sierge pe gură de un lucru*, renoncer à une chose, 189. *a'și pune gura la cale*, manger, 189. *a da gură*, tancer, crier, appeler 586. *gură lată, gură largă*, bavard, 189. *gură-cască*, musard, badaud, 189. 190. *a rămâne cu gura căscată*, rester bouche bée, 190. *gură-spartă*, bavard, 190. *a avé gură de cărpă*, être incapable de garder un secret, 191. *tócă gură*, bavard, 191. *parcă are călți în gură*, bégayer, 191. *l'a luat gura pe din nainte*, cela lui a échappé, 191. *a stă cu gura rece*, ne rien se mettre dans la bouche, 192. *a avé gura slobodă*, parler sans crainte, 192. *a avé gură*, oser dire, 192. *a avé gură mare*, parler haut, 193. *a nu fi gura cul-va chioră*, ne pas être muet, 193. *a'i umblă prin gură*, avoir sur le bout de la langue, 193. *a se uită în gura cul-va*, suivre les avis de quelqu'un, 193. *a face gura pilnie*, boire comme un tonneau, 193. *a purtă pre cine-va în gură*, médire de quelqu'un, 194. *a purtă pre cine-va în gură ca pe un sfânt*, louer quelqu'un, 194. *a avé gura strâmbă*, mentir, 194. *a strâmbă gura la cine-va*, se moquer de quelqu'un, 194. *a face gura pungă*, ser-rer la bouche, 194. *a fi bun de gură*, avoir bon bec, 194. *a fi rău de gură*, être mauvaise langue, 194. *gură de aur*, bouche d'or,

195. *a aré gura dulce*, avoir la parole mielleuse, 195. *ii merge gura capupăza*, il jacasse comme une pie borgne, 195. *a'i luă gura*, lui clouer le bec, 195. *a se sdrută în gură cu cine-va*, être à tu et à toi avec quelqu'un, 196. *cu gura căscată*, avidement, bouche bée, 196. | *a astupă (închide) gura cui-va*, lui chouer le bec, 196. *a unge cu gura*, dire des paroles mielleuses 197. *din gură în gură*, de bouche en bouche, 197. *gură în gură*, bouche à bouche, 197. |

în gura mare, à haute voix, 198. | *a intră în gura* être la fable de, 197. *a sdrî cu gura*, se mêler à une querelle, 197. — Pl. *guri*, *gure*.

Gurguiū, *s. n.* mamelon, bout du sein, 198. 446.

Guşa, jabot; gorge, 198. *ase umflă în guşă*, faire la roue, 198

Guşat, *adj. et s.* goitreux, 580. 581. | *guşat*, goitreux, idiot, 581. — Fém. *guşată*.

Gust, *s. n.* goût, 331. 612. 63 7. Gustă (a), *v.* goûter, 96.

H

Habar, *s. n.* souci, cure, 635. 636.

Hac, *s. n.* [Mold.], prix ce qui est dû. *a'i veni de hac*, en venir à bout, l'emporter sur, 148.

Haî, *interj.* allons, 704.

Hailea, *s. n.* le devant, 199.

Haina, *s. f.* habit, vêtement, 299.

• 737. — Pl. *haine*,

Halal, profit, 79.

Ham, *s. m.* harnais, 732. 745. — Pl. *hamuri*

Hap, dans l'expression: *a fi hap pe cap*, un prêté pour un rendu, 49.

Hapa, *interj.* hop! 101. *hăp-aşa*, hop, comme cela, 586.

Haram, *s. m.* perte, sans profit 79.

Hatir, *s. n.* passe-droit, faveur, 45.

Haz, *s. n.* agrément, 516.

Hazos, *adj.* pleine d'attrait, de charme, 567. — Fém. *hăzôsă*.

Hibi! *interj.* hu! 715.

Hir, *s. n.* fil, 284. — Voir *fir*.

Hirbuit, *adj.* délabré, 184. — Fém. *hirbuită*.

Hircă, *s. f.* crâne, tête de mort. || vieille femme, 198.

Hodorogit, *adj.* délabré, 184. — Fém. *hodorogită*.

Holera, *s. f.* choléra. || vieille sorcière, 581.

Homóce, *s. f. pl.* longs cheveux flottants, 198.

Hop, *interj.* hop! 715.

Hop, *s. n.* saut. | *a trece hopul*, sauter un obstacle, 581. *a fi hop de-o parte*, être un peu fêlé, 581.

Horă, *s. f.* hora, ronde paysanne, 128. 721.

Hospodar, *s. m.* [Mold.] patron, bon ménager, 561. — Pl. *hospodari*.

Hoţ, *s. m.* voleur, 289. 624. — Pl. *hoţii*.

Hotări (a), *v.* décider, 148.

Hrani (a), *v.* nourrir, 407.

Hrén, *s. n.* raifort, 379. 779.

Hursus, *adj.* [Mold.], maussade, triste, 99.

Huş-margina, [Mold] dans l'expression: *a umblă huş-margina*, 1° chercher à tromper 2° nager entre deux eaux, 789.

I

I et 'I, à lui, à elle, son, sa; passim.

'I pour *este*, est, 147. 154. 168. 180. 187. 200. 245. 246. 415. 563. 566. 569. 570. 602. 615. 633. 684. 706. 707. 760. 815. 821. 842.

Îa, *interj.* allons, voyons, 542.

Îad, *s. n.* enfer, 3. 177. 275. Voir *ead*.

Îar, *adv.* mais; passim. || tandis que, 14. 803 || de nouveau, 830. || c'est toujours, 282.

Îara, *adv. et conj.* mais, 168. de nouveau, 533. tandis que, 648.
 * Îasac, *s. n.* déconse, prohibition, 331.
 Îasca, *s. f.* amadou, 65. 600.
 Îaste, pour *este*, est, 794.
 Îași (a), *v.* [*Banat, Oltenie*], sortir, 179. 578. Veđi a țigî, a eși.
 Îaurt, *s. n.* lait caillé 476 556. 557.
 Îazma, *s. f.* monstre, fantôme, 249. — Pl. *îezme*.
 Icnî (a), *v.* [*néol.*], être secoué par des sanglots, sangloter, 581.
 Iconă, *s. f.* image, 375. — Pl. *icône*.
 Ideie, *s. f.* [*néol.*], idée, 43.
 Îeda, *s. f.* chevrette, 716.
 Îele, *s. f. pl.* génies malfaisants, 15.
 Îepa, *s. f.* jument, 24. 30. 643. 644. 699. 705. 732. 788. — Pl. *iepe*.
 Îepure, *s. m.* lièvre, 155. 298. — Pl. *îepuri*.
 Îepuresce, *adv.* à la façon des lièvres, 644.
 Îerba, *s. f.* herbe, 165 367. 511. 537. 718. 752. 817. — Pl. *ierburi*.
 Îeri, *adv.* hier, 127.
 Îerră, *s. f.* hiver, 101. 102. 632.
 Îertă (a), *v.* pardonner, 174. 438. permettre, 590.
 Îeși (a), *v.* sortir, 531. 775. Voir a eși.
 Îi, *pr. pers.* à lui, à elle, son, sa; passim.
 Îi, [*Mold.*] pour *este*, est, 153. 180. 247. 445. 455. 456.
 Îi, *pr. pers.* lui, le; passim.
 Îmbală (a), *v.* souiller de bave, mouiller de salive, 581.
 Îmbatatura, *s. f.* action de mouiller de salive, 581.
 Îmbetă (a), *v.* griser, 296.
 Îmbetrâni (a), *v.* vieillir, 73. 124. 148. 149. 281. 284 296 582 583. 584.
 Îmbliciū, *s. n.* fléau (à battre), 833.
 Îmblândi (a), *v.* calmer, 811.
 Îmblândi (a se), *v. r.* se calmer, 282.
 Îmbolditor. *adj.* piquant. || *vorbe îmbolditoare*, paroles blessantes, 814.
 Îmbolnăvi (a se), *v. r.* tomber malade, 503. 584.
 Îmbracă (a), *v.* habiller 79.
 Îmbracă (a se), *v. r.* s'habiller, 730.
 Îmbrățișă (a), *v.* embrasser, 584. 586.

Îmbrățișara, *s. f.* embrassement, action de serrer dans ses bras 585.
 Îmbucă (a), *v.* happer, 303.
 Îmbucatură, *s. f.* bouchée, 243. 807. — Pl. *îmbucături*.
 Îmi, *pr. pers.* à moi, mon, ma, me, pour moi; passim.
 Împacă (a), *v.* réconcilier, raccommoder, 503. mettre d'accord, 625.
 Împacă (a se), *v. r.* s'entendre, s'accorder, 292. 378.
 Împacat, *adj.* satisfait, tranquille, 215. — Fé.m. *împacată*.
 Împărți (a), *v.* séparer, diviser, 273. 399. 401.
 Împedică (a), *v.* entraver, 406.
 Împedică (a se), *v. r.* s'embarasser, 227.
 Împedicat, *adj.* entravé. a *avd gura împelicită*, avoir la parole difficile, 183.
 Împelițat, *adj.* incarné, 297. — Fé.m. *împelițată*.
 Împenat, *adj.* empenné, 632. — Fé.m. *împenată*.
 Împerat, *s. m.* empereur, 522. 615. 657.
 Împerați (a), *v.* régner, 657.
 Împetrit, *adj.* endurci, 204. — Fé.m. *împetrită*.
 Împinge (a), *v.* pousser, 585. 775.
 Împlei (a), *v.* tresser, 69. 89 422.
 Împletici (a se), *v. r.* s'enchevêtrer, s'embrouiller, 227.
 Împlini (a), *v.* exécuter, 148.
 Împodobit, *adj.* paré, 802.
 Împotriva, *prép.* voir *împotrivă*.
 Împrejur, *prép.* autour, 199.
 Împreuna, *adv.* ensemble, 104. 720. 779. 803. en même temps que, 439.
 Împrotiva, *prép.* contre, 534. 661. 688. *d'împrotivă*, au contraire, 169. 835.
 Împrumută (a) *v.* prêter. 144.
 Împrumută (a se), *v. r.* prêter, emprunter, 144.
 Împunge (a), *v.* piquer, 330. 530.
 Împuțit, *adj.* empesté, corrompu, 173 586. | a *avd gura împuțită*, être un fleffé menteur, 184.
 În, *prép.* en. dans; passim. en, avec, 64. 813. || sur, 20. 61. 74. 93. 160. 196. 256. 385. 400. 401. 410. 411. 414. 428. 433. 445. 476.

556. 557. 569. 651. 680. 681. 714. 717. 728. 792. 828. à, 10. 64. 65. 171. 255. 267. 445. 701. 713. 757. 784. 829. au, 22. 98. 308. 318. 532. 551. 701. 713. aux, 25. 93. 205. 467. des, 429. pendant, 528. par, 479. 480. 747. le, 100. 116. 650. vers, 120. parmi, 705. *a băgă în tuse*, affrayer. 784. *a se linge în bot*, être à tu et à toi, 19. *a se fi în în*, être fier de, 9. | *a se umfla în sprincene*, être fier, 434. | *a fi scurt în pas*, malechanceux, 667. *a băgă în seamnă*, faire attention, 4. *a fi tare în rînză*, être dur. méchant, 426. *a i căută în obroz*, écouter, avoir de la déférence pour, 325. *în cur*, assis, 514. *mare în trup*, de grande taille, 447. | *a răbdă în sec*, patienter sans obtenir, 332. **Înaci** (a), v. aigrir, 441. **Înaduși** (a se), v. r. transpirer, 228. **Înainte**, *prép.* devant, 8. || devant, en présence de, 92. 770. | au devant de, 139. 552. 797. 833. | en avant, 33. 162. 421. 444. || avant, avant de, 224. 641. || plus loin, 534. *a apucă (luă) înainte*, prendre les devants, 192. 517. 831. **Înainte**, *adv.* d'abord, 410. 581. **Înainte**, s. n. devant, 199. **Înainte**, *prép.* devant, 360. 363. **Înalbi** (a), v. blanchir, 284. **Înalt**, *adj.* haut, 261. 586. **Înaltă** (a), v. hausser, 452. **Înaltă** (a se), v. r. s'élever, 586. **Înapoi**, *adv.* en arrière, 101. 199. 613. 687. **Înăuntru**, *adv.* dedans, 564. **Înca**, *adv.* encore, en outre. déjà, davantage, au moins; passim. **Încă**, *adv.* au moins, 558. **Încăle**, *adv.* au moins, 558. **Încăldi** (a), v. réchauffer, 267. 585. 586. **Încăldi** (a se), v. r. se réchauffer, 133. 687. **Încălea**, *adv.* au moins, 558. **Încăleca** (a), v. enfourcher, 298. **Încăpe** (a), v. avoir place, 262. 493. 783. pouvoir entrer, 427. | contenir, 417. *nu și încăpe în peie*, il crève de vanité, 417.

Încarcat, *adj.* chargé, 528.—Fém. *încărcată*. **Începe** (a), v. commencer, 8. 176. 197. 577. **Începe** (a se), v. r. commencer, 532. **Încercă** (a), v. sonder, 103. **Înceiă** (a), v. clore. *a l înceiă cu vorba*, se moquer de lui, lui river son clou, 830. **Înceiat**, *adj.* entier, complet, 676. **Închide** (a), v. fermer, 176. 196. 345. 366. 624. 658. **Închide** (a se), v. r. se refermer, 633. **Închină** (a se), v. r. saluer, s'incliner, 125. *a se închină pînă-tecelui*, faire un Dieu de son ventre 392. **Închis**, *adj.* fermé, 203. 247. 543.—Fém. *închisă*. **Încins**, *adj.* fermé, 38.—Fém. *încinsă*. **Încleștat**, *adj.* serré fortement, 173.—Fém. *încleștată*. **Încôce**, *adv.* par ici, 572. **Încolo**, *adv.* de là, 845. *mai încolo*, plus loin, 540. | *a l luă încolo*, se moquer de lui, 602. **Încornorat**, *adj.* cornu. *vorba încornorate*, gros mensonges, 831. **Încotro**, *adv.* de quelque côté que, 593. **Încovoiat**, *adj.* courbé, (gros dos), 789.—Fém. *încovoiată*. **Încrîncină** (a se), v. r. [*Mold.*] se plisser. | *a se încrîncină carnea pe om*, avoir la chair de poule, 64. **Încrozniat**, *adj.* bossu, tordu. | *a fi îngrozniat*, être contrefait, au physique et au moral, 199. **Încrucișat**, *adj.* croisé, 21.—Fém. *încrucișată*. **Încurcă** (a), v. embarrasser, 538. **Încurcă** (a se), v. r. s'embarrasser, 229. **Încurcat**, *adj.* confus, 835.—Fém. *încurcată*. **Încuscă** (a se), v. r. s'allier (par mariage), 580. **Îndata**, *adv.* de suite: passim. **Înderet**, *adv.* en arrière, 578. **Îndestul**, *adv.* suffisamment, 706. **Îndestulă** (a se), v. r. se rassasier, 283. **Îndoi** (a se), v. r. se courber, se plier, 219. **Îndracit**, *adj.* endiable, 384.—Fém. *îndrăciută*.

îndreptă (a), *v.* redresser, 451. |
corriger, 428.
îndreptă (a se), *v. r.* se redresser
73. se corriger, 378.
îndrugă (a), *v.* filer grossièrement |
dire des riens, 275. 445. 586.
587. 828.
îndulci, (a), *v.* adoucir, rendre
doux, 169. 180. 222.
înduplecat, *adj.* qui plie, 688. —
Pl. *înduplecată*.
îndură (a se), *v. r.* consentir à,
636.
înel, *s. n.* anneau. bague, 103.
104. 170. 186.—Pl. *înele*.
înfiori (a), *v.* fleurir, s'épanouir,
200. 367. 584.
înfriçoşă (a), *v.* terrifier, 97. 98.
679.
înfriină (a), *v.* maîtriser, 97.
înfriină (a se), *v. r.* se contenir,
722.
înfumurat, *adj.* vaniteux, 308 —
l'ém. *înfumuraţă*.
înfundă (a se), *v. r.* s'enfoncer,
813. être acculé, être mis au
pied du mur, 786. 787.
îngadui (a se), *v. r.* [Mold.], s'en-
tendre, 770.
îngănat, *adj.* mêlé, *vorbă îngănată*,
bredouillement, 839.
îngenuchiă (a), *v.* abaisser. humi-
lier, 587. se ruiner, 587.
înger, *s. m.* ange, 369.—Pl. *îngerî*.
îngeresc, *adj.* d'ange, 801.
îngheţă (a), *v.* geler, glacer, 133.
211. 227. 408. 587. 607.
îngheţat, *adj.* gelé, 211.
înghimpă (a se), *v. r.* se piquer,
805.
înghiţi (a), *v.* avaler, 166. 229. 283.
575. 800. 807.
îngingia (a), *v.* commencer à faire
fortune, 165.
îngradi (a'şi), *v. a'şi ingradî gura*,
mettre un frein à sa langue,
183.
îngraşă (a), *v.* engraisser, 495 587.
îngraşă (a se), *v. r.* engraisser,
prendre de l'embonpoint, 368.
587.
îngreunata, *adj. f.* enceinte, 132.
îngrijii (a), *v.* prendre soin, 686.
îngrijii (a se), *v. r.* se précautionner,
7. se soucier. s'inquiéter, 653.
îngropă (a), *v.* enterrer, 73.
îngroşă (a), *v.* grossir. *îngroşe*

obrazul, il s'accoutume à sup-
porter les insultes, les coups
du sort, 324.
îngroşă (a se), *v. r.* s'épaissir, 191.
Inima, *s. f.* cœur, 25. 38. 43 115
134. 135. 167 178 199. 200. 201.
202. 203. 204. 205. 206. 207. 208.
209 210. 211. 212. 213. 214. 215.
216. 332. 337. 339. 343. 361. 371.
396 484. 566. 665. 684. 685. 686.
713. 749 761 766 799. *a'î eddé*
tronc la inimă, s'amouracher,
202. *a avé inimă verde*, être
joyeux. 203. *inimă nég-ă*, mé-
chant, 203. *inimă albastră*, cœur
attristé, 203. *a fi cu inima în-*
chidă (cernită), avoir le cœur,
en deuil, 203. *abrag la inimă*,
mauvais cœur, 203. *a avé scor-*
bură la inimă, être triste, 204.
inimă de pâră, cœur de rocher,
204. *inimă de aur*, cœur d'or,
204. *a avé inimă de fier*, avoir
le cœur plein de fiel, 204. *a*
avé inima legată cu curele, être
audacieux, courageux, 204.
mî-an sărat inima, j'ai un bau-
me sur le cœur, 204. *a'şi fine*
inimă cu dinţi, prendre son
courage à deux mains, mal-
triser son cœur, sa douleur, 205.
a'şi luă inima în dinţi (gură),
prendre son courage à deux
mains. 205. *'i-a prins inima*
muşcăi, son cœur s'est en-
durci, 206. *il ridică la inimă*,
il a des démangeoisons de par-
ler. 206. *ii cresce inima (de o*
schîopă) son cœur se gonfle
de joie, d'orgueil, etc. 206. *a*
fi cu inima mare, avoir le cœur
gros, 206. *cu inima cât un pu-*
rice, le cœur serré, 207. *i se*
strînge (strîcesce) inima, son
cœur se serre, 207. *a i se pune*
o pâră pe inimă, avoir un poids
sur le cœur, 207. *a'î stă pe i-*
nimă, avoir sur le cœur, 208.
a stă grocesce (câlare) în inima
cui-va, connaître les plus se-
crètes pensées de quelqu'un.
208. *a se pune călare pe inima*
cui-ra, imposer sa volonté à
quelqu'un, 208. *'i-a dat un fer*
a i prin inimă, il eut un ser-
rement de cœur, 208. *cu inima*
arsă, le cœur en deuil, 209. |

INI

a'i pune un ghimpe la inimă, lui mettre une épine au cœur, 209. *a'și călca pe inimă*, se décider (après longue hésitation), 209. *a'i sără inima din loc*, s'épouvanter, 209. *a nu-i fi inima la loc*, ne pas être content, 210. *a veni cut-va inima la loc*, se calmer, se tranquilliser, 210. *a s'friș inima cui-ra*... son cœur brûle de.... 210. *a rămâne cu inima friptă*, rester désolé, 210. *a'și răcori inima*, se venger, 210. *a unge la inimă (cu miere)*, mettre un baume sur le cœur, 211. *ii răde inima*, son cœur est tout joyeux, 211. *a fi cu inima înghesată*, avoir le cœur transi, 211. *'i-a trecut rece prin inimă*, il se sentit un frisson au cœur, 211. *i se răcesce inima*, son cœur se glace, 211. *a fi môle la inimă*, avoir le cœur tendre, 211. *a nu avé la inimă*, ne pas porter dans son cœur, 212. *cădăcios (chigăos) la inimă*, envieux, 212. *inimă de argint-viș*, avoir du vif-argent dans les veines, 212. *a fi cu inimă*, avoir du cœur, 212. *de inimă bună*, 1° par bonté d'âme, 2° de joie, 212. *inimă rea*, 1° mauvais cœur, 2° cœur attristé, 213. *a'i pune o bubă la inimă*, lui mettre la puce à l'oreille, 213. *a i să pune la inimă*, aimer quelqu'un, 213. *a le pune tote la inimă*, prendre tout à cœur, 213. *a i se lipi de inimă*, être aimable, 214. *a fi slab la inimă*, manquer d'énergie, 214. *a căce pre cine-va la inimă*, lui garder un chien de sa chienne, 214. *a avé foc la inimă*, 1° désirer ardemment, 2° être très-fâché, 214. *'i-a rămas la inimă*, cela lui est resté sur le cœur, 214. *'i-a mers drept la inimă*, cela lui a été droit au cœur, 214. *a fi cu inima împăcată*, avoir la conscience tranquille, 215. *ii dă inima brânci*, son cœur le pousse, 215. *a băga inimă în cine-ra*, lui mettre du cœur au ventre, 215. *a prinde lu inimă*, prendre courage, 215. *a i se idă inima*, perdre courage, 216.

INS

a'i face căfel pă inimă, l'irriter, 215. *'i-a cădūt inima în căldăt*, perdre courage, être amoureux, 216. *a cădă cu inima*, perdre courage, 216. *pând a dat inima din noi*, d'arrache-pied, 216. *din băierile inimă*, du fond du cœur, 216. *i s'a stricat inima*, il est tout triste, 216. *inimă de teiș*, cœur faible, 216. — Pl. *inimi*.
Inima, s. f. estomac, ventre, 217. 677.
Înînimă (a), v. prendre courage, commencer à faire fortune, 206.
Injură (a), v. injurier, 119.
Înlatură (a), v. dissiper, écarter, 689.
Înlauntru, adv. à l'intérieur, 564.
Înmulți (a), v. augmenter, 166. 820.
Înnecă (a), v. noyer, 94. 649. 822.
Înnecă (a se). v. r. se noyer, 232. 233.
Înnecat, adj. noyé, 361. — Fém. *înnecată*.
Înnecatură, s. f. étouffement, 587. — Pl. *înnecături*.
Înnodă (a), v. nouer, 126.
Înnoi (a), v. ressusciter, 617.
Înnoptă (a), v. venir (en parlant de la nuit) 839.
Însa, conj. mais, cependant; passim.
Însanatoși (a se), v. r. recouvrer la santé, 501.
Înscris, s. m. écrit, 828. — Pl. *înscrisuri*.
Înșelă (a), v. tromper, 661. 766. *un înșelăt-môrte*, un trompe la mort, 630.
Înșelă (a se). v. r. tromper, être trompé, 75.
Înșelator, adj. trompeur, 624. — Fém. *înșelătore*.
Însemnat, adj. marqué d'un signe, 394 588. 589. 590. — Fém. *însemnată*.
Înseră (a), v. venir (en parlant du soir), 839.
Înșiră (a), v. enfiler, 275.
Înșiră (a se), v. r. s'enfiler. 840.
Înșirat, adj. enfilé, 384.
Însură (a), v. marier (en parlant de l'homme), 124.
Însură (a se) v. r. se marier (en parlant de l'homme), 637.
Însuți (tine) toi, même, 700.

INT

Intăiu, *adj. ord.* premier. *cel d'întăi*, le premier, 668. *d'întăi*, la première, 557.
Intăiu, *adv.* d'abord, 169. 396. 477. 530. 548. *mai întăi*, d'abord, 328. *d'întăi*, d'abord, 515.
Intari (a), *v.* durcir | *a întări din piele*, patienter, refuser d'obéir, 418.
Intari (a se), *v. r.* durcir, 445.
Intarit, *adj.* durci, 420.
Intarită (a), *v.* exciter, 683.
Întelege (a), *v.* comprendre, 483. 532. 795.
Întelege (a se), *v. r.* s'entendre, 294. 742. vouloir dire, 722.
Întelegciune, *s. f.* sagesse, 568.
Întelept, *s. et adj.* sage, 29. 169. 224. 281. 290. 342. 343. 615.
Întepă (a), *v.* piquer, 230.
Întepat, *adj.* piqué. *întepat la limbă*, pris de vin, 228. *întepat la vorbă*, mordant en paroles, 836.
Întilni (a), *v.* rencontrer, 757.
Întilni (a se), *v. r.* se rencontrer, 155. 580. *a se întilni cu*, rencontrer, 735.
Întimplare, *s. f.* événement, 242. — Pl. *întimplări*.
Întinde (a), *v.* tendre 103. 241. 417. étendre, allonger, 235. 310. 412. allonger, agrandir, 693.
Întinde (a se, a 'și), *v. r.* s'étendre, s'allonger, 416. 590. 591. 592. 593. 669. allonger, agrandir, 693.
Întineri (a), *v.* rajeunir, 274.
Întocma, *adv.* exactement, 299. 369.
Întocmai, *adv.* exactement, 638.
Întorče (a), *v.* tourner, 61. 66. 139. 308. 430. 593. faire tourner, 451.
Întorče (a se a 'și), *v. r.* retourner, revenir, 525. 548. 594. 687. 814. 830. tourner 408. 593. 594. 613. se retourner 426. 543. pirouetter, 32. s'en retourner, partir, 493. *a'și întorče*, changer, revenir sur, 830. 831.
Întors, *adj.* châté, 41. *a fi întors de la fiță*, homme qui porte malheur à tout ce qu'il approche, 446. || *de întors*, pour recourber, 56.
Întors (de), pour courber, 56.

INV

Intră (a), entrer, 12. 42. 162. 163. 190. 197. 417. 438. 457. 458. 492. 493. 614. 631. 793. se fourrer, 808.
Intrat (la), à l'entrer, 594.
Între, *prép.* parmi, entre; passim.
Întrebă (a), *v.* demander, 136. 137. 491. 494. 501. s'informer de, 560. 561. 568.
Întrebă (a se), *v. r.* se demander, 500. 501.
Întrebare, *s. f.* demande, question, 658. 764.
Întreca (a), *v.* dépasser, surpasser, 278. 772.
Întreca (a se), *v. r.* dépasser les bornes, 830.
Întreg, *adj.* entier, 173. 280. 283. 446. vrai, complet, 168. 295. 300. *pe a'întregul*, complètement, 12; sans ambages, 843.
Întristare, *s. f.* tristesse, 533.
Intru, *prép.* en, dans; passim. | sur, 408. 409. 594. à, 401. 513. 801. de, 393. 443. 474. 603. *în'r'însu*, dedans, en lui, 291. 390.
Întunecă (a), *v.* rentrer après le coucher du soleil, 604.
Întunecat, *adj.* sans lumière, 627. — Fémi. *întunecată*.
Intuneric, *s. n.* obscurité, 360.
Inturui (a), *v.* aller, jacasser, 197.
Invechi (a se), *v. r.* vieillir, 685.
Invelitoare, *s. f.* couverture, 591.
Inverși (a), *v.* devenir vert, 362.
Inveseli (a se), *v. r.* se réjouir, 200. 332.
Înveș, *s. n.* leçon, 489. — Pl. *înveșuri*.
Înveță (a) *v.* apprendre, 23. 74. 81. 288. 294. 296. 436. 528. 616. 720. 777. 778. 785. 786.
Înveță (a se), *v. r.* apprendre, savoir, 89. 521. s'habituer à, 720. 781.
Învețatura, *s. f.* science, étude, 803. 820.
Învia (a), *v.* ressusciter, revivre, 6. 16. 617. 642. 674. repousser, 594.
Inviere, *s. f.* résurrection, 616. — Pl. *învieri*.
Învirti (a), *v.* tourner, 112. 224. faire tourner, 299.
Învirti (a se), *v. r.* tourner, tourner, 32. 370. 409. 594.

- Invoi (a se), *v. r.* s'entendre, 770.
 Inzabală (a), *v.* mettre le mors. 281.
 Inzobonița, *adj. f.* voilée, couverte du *zobon*, 127.
 Ion, *s. m.* Jean, 123. 826. 842.
 Iordache, *s. m.* Georges, 25.
 Irian, *s. m.* [*Banat*], raifort, 780. Voir *hîrén* vol. I. 691 et *hîrén*.
 Irina, *s. f.* Irène, 791.
 Isbi (a), *v.* frapper, heurter, 30. 223.
 Iși (a), *v.* sortir, 274. || devenir, 776. Veđi *a eșl*.
 Iși, *pr. pers.* à soi, à lui, à elles, son, sa; passim.
 Ismene, *s. f. pl.* caleçon, 580.
 Ispravă, *s. f.* effet, résultat, 126. acte, effet. 532. || *a dormi de tîdă isprava*, être mort, 546. — Pl. *isprăvi*.
 Ispravi (a), *v.* terminer, achever, 373. 532. 838.
 Ispravi (a se), *v. r.* se terminer, 570. 571. 642. | *s'a isprăvit lumea*, c'est le bout du monde, 653. 688.
 Istorie, *s. f.* récit, conte, 519.
 Istrati, *s. m.* nom d'homme, 70. 751.
 Ițe, *s. f. pl.* râteau (du métier à tisser). 69.
 Iți, *pr. pers.* te, ton, à toi, pour toi; passim.
 Iubi (a), *v.* aimer, 80. 129. 297. 487. 523. 734.
 Iubi (a se), *v. r.* s'aimer, 333.
 Iute, *adj.* vite, 531. 532. | vif, leste, 607. — Pl. *uști*.
 Ivan, *s. m.* Jean, 123.

J

- Jale, *s. f.* affliction, 625. — Pl. *jeli*.
 Jaratec, *s. n.* braise enflammée, 444.
 Jaratec, *s. n.* [*Mold.*], braise enflammée, 511.
 Jefuire, *s. f.* pillage. celui qui est pillé, détruit, 375.
 Jeli (a se), *v. r.* se lamenter, 595.
 Jelui (a se), *v. r.* se plaindre, 72.
 Joc, *s. n.* danse, 201. — Pl. *jocuri*.
 Jos, *adv.* en bas, 247. 802. | par terre, à terre, 283. 318. 445. 713. 820. à bas, 171. plancher, 57. || *în jos*. baissée. 38. 53; en bas, 790. *în sus și în jos*, de tous côtés, 474. *pe jos*, à pied, 493. 660. 707. || *de (pe) jos*, de terre d'en bas, 269. 602. 728.
 Jucă (a), *v. d.* insérer, 31. 296. 637. 813. *berner*, *rouler*, 281. || *jocă ochii în cap*, il a l'air déluré 348. || *a jucă pe palmă*, mener à sa guise, 387 || *s agiter*, 98. || *a jucă din*, remuer les, 33.
 Jucă (a se), *v. r.* jouer, 82. 127. 201. 771.
 Jucarie, *s. f.* jouet, 375. — Pl. *jucării*.
 Judecă (a), *v.* juger, 135. 148. 278. 729. 745. | apprécier, 136. 374.
 Judecata, *s. f.* jugement, 422. || sentence, 708. — Pl. *iudecăți*.
 Jumatate, *s. f.* moitié, 280. 382. 492. 704. 737. 781. — Pl. *jumătăți*.
 Jumatate, *s. f.* [*Mold.*], moitié, 185.
 Jumatate, veđi *jumătate*.
 Jupăneșă, *s. f.* servante, 522. — Pl. *jupăneșe*.
 Jupui (a), *v.* écorcher, 419.
 Jupui (ași), *v. r.* s'écorcher, 309.

L

- 'L, *pr. pers.* le, lui; passim.
 La, *prép.* à au, aux; passim. | chez, 114. 374. 474. 485. 496. 569. 614. 633. 654. | quant à, 435. | pour, 80. 577. 650. 717. | en, dans la, 538. 623. 770. 771 || vers, 623. 776. | contre, 423. 452 | sur, 505. |
 La (a), *v.* laver, 287.
 Lac, *s. n.* lac, 716. — Pl. *lacuri*.
 Lăcaș, *s. n.* demeure, 295.
 Lacat, *s. n.* cadenas, 178. 839.
 Lacat, *s. n.* cadenas, 167. 634. 839.
 Lacata, *s. f.* [*Mold.*] cadenas, 167.
 Lacom, *adj.* avide, 117. 332.

Lacomî (a), *v.* convoiter, 352.
 Lacomie, *s. f.* avidité, 283. — Pl. *lăcomii*.
 Lacrimă (a), *v.* pleurer, 298. 329. 595.
 Lacrima, *s. f.* larme, 425. 593.
 Lacrima, *s. f.* larme, 699.
 Lacui (a), *v.* habiter, 14. 292. 720.
 Laf, *s. n.* balivernes, 595. — Pl. *lafuri*.
 Lânga, *adj.* auprès de, 768. *pe lângă*, auprès de, 504. 568. en comparaison de, 300. *pe lângă că*, outre que, 791.
 Lapte, *s. n.* lait, 26. 282. 556. 557. 609. 651. *dinți de lapte*, dents de lait, 418.
 Larg, *adj.* large, 25. 185. 259. 426.
 Largi (a), *v.* élargir, agrandir, 259. 273.
 Lasă (a), *v.* laisser. quitter, abandonner, 7. 11. 27. 84. 156. 174. 176. 209. 251. 282. 344. 415. 421. 431. 442. 457. 498. 529. 541. 572. 596. 597. 632. 638. 639. 666. 708. 722. 734. 795. 835. 839. permettre, 11. 438. donner, 460. 494. *a lăsa buza*, faire la lippe, 27. *a lăsa genele*, baisser les yeux, 164. *a lăsa nasu jos*, baisser le nez, 318. *a lăsa bărbie*, engraisser, s'enrichir, 17.
 Lasă (a se), *v. r.* s'abandonner, suivre 397. renoncer, 4. 755. *a se lăsa greș*, faire des difficultés, 580. *a se lăsa môle*, être bon, faible, indécis, 612. *a nu se lăsa de cutînt*, ne pas en démordre, 534. *a se lăsa pe-o ureche*, négliger, 459.
 Lat, *adj.* large, 65. 189. 230. 295. 429. 835. — Fém. *lată*.
 Lat, *s. n.* largeur. *a dà latul pe spate*, s'étaler tout de son long, 429.
 Latră (a), *v.* aboyer, 154. 176.
 Laudă (a se), *v.* se vanter, 180.
 Launtru (în), *m.* dedans, 138. 564.
 Laurușca, *s. f.* lambruche, vigne sauvage, 594.
 Lautar, *s. m.* violoneux, ménétrier, 622. 760. — Pl. *lăutari*.
 Le, *pr. pers.* les; passim
 Léc, *s. n.* remède, spécifique, 295. 494. 496. 498. 499. 505. 533. 626. 685. 717. — Pl. *lécuri*.
 Léca (o), [*Mold.*] un peu, 509. 510.

Lecuire, *s. f.* guérison, 496. — Pl. *lecuiuri*.
 Legă (a), *v.* lier, attacher, 148. 228. 260. 261. 489. 549. 550. 649. 687. 692. 729. 746. 829. nouer, 341. bander, 354.
 Legă (a se), *v. r.* se lier, se paralyser, 228. *a se legă de*, s'en prendre à, 497. 664. *a'și legă capul*, se marier, 48.
 Légan, *s. n.* berceau, 81.
 Legat, *adj.* lié, 38. 204. 260. 616. 787. 801. bandé, 363. 805. bâillonné, 839. — Fém. *legată*.
 Legatôre, *s. f.* [*Mold.*] fichu, 551.
 *Lege, *s. f.* croyance, religion, 16. 439.
 Leica, *s. f.* diminutif de *lele*, 820.
 Leit, *adv.* tout-à fait, tout pareil, 61.
 Lele, *s. f.* se dit, à la campagne, à une soeur, à une amie, à une femme plus âgée; bonne amie, 416. 600. 681. 782. 848. *a umblă frunza lelei*, bayer aux corneilles, 788.
 Lemn, *s. n.* bois, 311. 545. 677. 745. 786. — Pl. *lemn*.
 Lene, *s. n.* paresse, 747.
 Leneș, *adj.* paresseux, 156. 439. 649.
 Lopedă (a), *v.* jeter, rejeter, 266. 634.
 Lepra, *s. f.* lèpre, 597.
 Leșină (a), *v.* défaillir, s'évanouir, 597. 635. 701.
 Leșinatura, *s. f.* homme de rien, 597.
 Lesne, *adj. invar.* facile, aisé, comode, 95. 96. 155. 171. 174. 217. 796.
 Lesne, *adv.* facilement, 283. 338. 374. 518. 520. 528. 594. 686. 740. 811.
 Leuca, *s. f.* ranche (d'un charriot), 11.
 Li, pour *le*, 72. 294.
 Licari (a), *v.* scintiller, 357.
 Liman, *s. n.* havre, port, refuge, 232. 233. 369.
 Limba, *s. f.* langue, 168. 169. 200. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 281. 574. 630. 682. *a 'și pune frîu la limbă*, mettre un frein à sa langue, 225. *a avé vîrma la limbă*, la langue lui démange, 225. *i s'a scurtat limba*, il ne peut plus parler

LIM

225. *a avé mâncădime de limbă*, la langue lui démange, 226. *il frige la limbă*, il a des démangeaisons de parler, 226. *a'și bate limba*, ne pas laisser sa langue en repos, 226. *îmi stă pe limbă*, j'ai sur le bout de la langue, 226. *a'î eși limba de un cot*, tirer la langue d'un pied de long, 226. *a așteptă cu limba scâdă*, attendre avec impatience, 227. *a alergă cu limba scâdă*, courir à en perdre haleine, 227. *a'î îngheță limba în gură*, être gelé de froid, avoir peur, 227. *l'a mușcat a'binele de limbă*, il est pris de vin, 227. *a i se împedică (împletică) limba*, avoir la langue pâteuse, 227. *a fi pișcat (prins) la limbă*, être pris de vin, 228. *nici limba nu'i a-sudă*, c'est un bavard, 228. *a legă limba cui-vă*, l'empêcher de parler, par crainte, etc, 228. *a avé limbă de aur*, être un St. Jean Bouche-d'or, 229. *a fi cu două limbi*, avoir la langue fourchue, 229. *a'și mușcă limba*, se mordre la langue, 230. *a'î trage de limbă*, lui arracher un secret, 230. *| s'o spargi cu limba*, c'est un travail de fée, 230. *a fi limbă-lată*, bégayer, 230. *a avé limbă lungă*, avoir la langue trop longue, 230. *a fi slobot la limbă*, avoir la langue bien pendue, 231. *a fi fraget la limbă*, être bavard, 231. *a înțeapă cu limba*, *a avé limba ascuțită*, avoir mauvaise langue, 231. *a prinde limbă*, 1° la voix lui revient, 2° il est pris de vin, 231. *limbă*, éclauteur, 231. *a'și fine limba în gură*, garder le silence, 232.

Limbut, *adj.* bavard, 225. 289. 643.

Lin, *adj.* tranquille 374. 766. calme, 534. 688.—Fém. *lindă*.

Linge (a), *v.* lécher, 19. 29. 112. 135. 244. 598. 599. 633. 680. 722.

Linge (a se), *v. r.* se lécher, 19.

Lingura, *s. f.* cuiller, 180. 557. 576.

Iniștit, *adj.* tranquille, 794.

Lipi (a), *v.* coller, 268. 285.

Lipi (a se), *v. r.* se coller, 214. 296. 686. s'attacher fortement, se cramponner, 559.

LUĂ

Lipic, dans l'expression: *rorbe cu lipic*, paroles qui charment, 834.

Lipca, *adv.* collé à, 599.

Lipicios, *adj.* attrayant, 565.—Pl. *lipiciosă*.

Lipiciu, *s. n.* attrait, charme, 600.

Lipit, *adj.* collé, 90.—Fém. *lipită*.

Lipitoare, *s. f.* sangsue, 26.—Pl. *lipitori*.

Lipsa, *s. f.* absence de, 35. 46. 119. *a fi în lipsă*, être dans le besoin, 771. *| a avé lipsă*, avoir besoin, 503.

Lipsi (a), *v.* manquer, 15. 73. 92. 296. 298. 369. 516. 517. 520. 603. *||* être absent, 138.

Listai, *adv.* [Mold.], absolument, précisément, 394.

Liulea, *s. f.* pipe, 325. Voir *lulea*.

Loboda, *s. f.* arroche (plante), 174.

Lac, *s. n.* place endroit, 14. 102. 171. 209. 292. 294. 372. 513. 514. 641. 684. 727. 730. 808. *în loc*, sur place. 746; à la place, 104. au lieu de, 476. *| la loc*, en place 210. *din loc*, de sa place, 684. *|| de loc*, de suite, 53. *a prinde loc*, être bien reçu, servir à quelque chose, 559.—Pl. *locuri*.

Locui (a), *v.* habiter, 766.

Logodit, *adj.* fiancé, 350.—Pl. *logodită*.

Lopata, *s. f.* pelle, 42. 266. 300. 651.—Pl. *lopești*.

Lor, *pr. per.* leur, à elles; passim.

Levele, *s. f. pl.* dans l'expression: *n'are lovele*, il n'a pas d'argent, 601.

Lovi (a), *v.* frapper, heurter, 31. 65. 413. 521. 600. 601. 751. *| a'î lovî unde'l dore*, toucher au défaut de la cuirasse, 600.

Lovi, (a se), *v. r.* se frapper, se heurter, 91. 106. 121. 329. 837. *||* se ressembler. 370.

Lovit, *adj.* frappé *e lovită*, c'est bien tapé, 601. *a fi lovit (din gile mari)*, être toqué, fêlé, 600.

Luă, *v.* prendre, attraper, enlever, 13. 15. 57. 85. 90. 97. 117. 129. 184. 198. 205. 239. 240. 263. 265. 345. 399. 403. 413. 419. 423. 424. 426. 438. 441. 445. 449. 455. 508. 518. 532. 534. 601. 602. 623. 624. 632. 634. 640. 641. 646. 670. 679. 680. 681. 717. 734. 744. 794. 806. 829. 830. 831. *a luă de pept*,

LUA

mettre la main à la poitrine, 421. *cât îl ea picerile*, à grands pas, 409. avoir, 51. *a luà în cap*, comprendre, 53. *a luà dîn minți*, faire perdre la tête, 74. *a luà pe credință*, avoir confiance, 81. 145. *a luà în picior* (*peste picior*) traîner par dessous la jambe, 82. 407. 408. *a o luà în gât*, s'atteler à, 162. *a luà în ris*, se moquer de, 691. *a o luà la sănătôsa*, décamper, 708. *l'a luat gu'a pe d'nainte*, cela lui a échappé, 191. *a'î luà gura*, le faire taire, avoir la langue paralysée, 173. 195. *a luà împrejur*, demander compte, 199. *a luà în nas*, il a été échaudé, 314. *a luà nas (obraz)*, devenir impertinent, 317. 323. *a luà la ochi*, jeter les yeux sur, surveiller, 354. *a luà de ochi*, séduire, captiver, 355. *a luà ochii*, perdre la vue, mettre un bandeau sur les yeux, 355. *a luà peste umăr*, se moquer de, 453. *a luà într-o ureche*, sans réflexion, 461. *a luà cuvintul*, couper la parole, 534.

Luà (a se, a'și), *v. r.* se prendre, se mettre, 33. 46. 142. 256. 261. 400. 411. 412. 444. se glacer, se figer, 229. *a'și lua în cap*, faire à sa tête, 53. *a se luà după*, suivre, 180. 374. 792. *a'și luà obraz*, devenir impertinent, 323. *a'și lua ochii*, lever les yeux, 349. *a'și lua vint*, naître, 486.

Luatura, dans l'expression : *n'are luidură*, propre à rien, 602.

Luci (a), *v.* briller, 348.

Lucră (a), *v.* travailler, 502. 838.

Lucra (a se), *vr.* l'on travaille, 42.

Lucrare, *s. f.* travail, 383. — Pl. *lucrări*.

Lucrat (de), pour ce qui est de travailler, 502.

MĂD

Lucrator, *s. m.* travailleur, ouvrier, 77. — Pl. *lucrători*.

Lucru, *s. n.* travail, 109. 139. 144. 156. 175. 180. 182. 183. 647. 821. 838. affaire, 616. acte, fait, action, 748. 807. chose, 116. 119. 249. 250. 263. 290. 291. 351. 477. 585. 694. 728. 794.

Lui, *pr. per.* à lui, son; passim.

Lulea, *s. f.* pipe, 325. 826. — Pl. *lulele*.

Lume, *s. f.* monde, 14. 57. 93. 111. 173. 174. 175. 187. 205. 393. 428. 451. 452. 499. 609. 624. 646. 653. 688. 704. 714. 744. 777. 780. 839. 845. *de pe ceea lume*, de l'autre monde, 743, 845. *a'și luà lumen în cap*, se sauver de par le monde, 57. 142.

Lumina, *s. f.* lumière, 369. 844. prune (des yeux) 232. *a fi lumina ochilor cui-va*, aimer quelqu'un comme la prune de ses yeux, 352. — Pl. *lumini*.

Lumină (a), *v.* éclairer, 370.

Luminare, *s. f.* lumière, cierge, 370. *a murî fără luminare*, mourir à l'improviste, 642.

Luna, *s. f.* lune, 51. 460. 553. 603.

Lunatic, *adj.* lunatique, 603.

Lung, *adj.* long, 9. 10. 69. 92. 106. 113. 165. 225. 230. 280. 281. 319. 396. 422. 454. 462. 493. 494. 546. 591. 737. 803. 818. 819. 835. *a ave mând lungă*, être voleur, 248. 258. *mai lung*, plus, plus loin, 375.

Lung, *s. m.* longueur, 309. 310.

Lungi (a), *v.* allonger, 313. 495. 667. 835.

Lungi (a se), *v. r.* s'allonger, 273. 462.

Lungime, *s. f.* longueur, 41. — Pl. *lungimi*.

Luntre, *s. f.* barque, 94. 95. 369. — Pl. *luntre*.

Lup, *s. m.* loup, 164. 168. 407. 552. 749. Pl. *lupi*.

Luptă (a se), *v. r.* lutter, 875.

M

M' pour *me*, passim.

Mac, *s. m.* pavot, 599. 607.

Macar, *adv.* tout au moins, même, 56. 161. 757.

Macină (a), *v.* moudre, 277.

Macruca, *s. f.* gourdin noueux, 67. 400. 401. — Pl. *măciuce*.

*Madular, *s. n.* membre 35. 46.

Mafteiū, *s. m.* Mathieu, 73.
Magar, *s. m.* âne, 45. 124. 125. 303. 463. 615. 808.
Maguli (a), *v.* flatter, 134.
Mahala, *s. f.* faubourg, quartier, 281. 698. — Pl. *mahalale*.
Maî, *adv.* plus; *passim.* encore, 116. 156. 176. 253. 306. 467. 468. 508. 509. 521. 529. 534. 537. 542. 538. 611. 648. 730. 745. 763. 777. 795. aussi, 561. 562. déjà, 44. presque, 185. 225. 774. || *maî... maî*, tantôt... tantôt, 740. *maî de diminěşă*, de plus grand matin, 727. *maî întăi*, d'abord, 328. | *maî bun*, meilleur; *passim.* *maî bine*, mieux; *passim.*
Maî, *interj.* eh! 123. 751.
Maica, *s. f.* petite mère, 74.
Maimuţa, *s. f.* singe, guenon, 79. 376. 568. — Pl. *mămuţe*.
Măine, *veţi mână*.
Mal, *s. n.* berge, bord escarpé, 232. 233. 510. 580. 767. — Pl. *maluri*.
Malaiu, *s. n.* pain de farine de maïs, 125.
Mama, *s. f.* mère, 4 83 129. 130. 131. 146. 287. 332. 517. 580. 581. 719. 721. 732. 752. 798. | *mama-foculuî*, esprit méchant et fort laid, 767. 791. — Pl. *mame*.
Mamaliga, *s. n.* bouillie très-épaisse de farine de maïs, 15. 128. 286. 829. 839. — Pl. *mămăligă*.
Mamucuţa, *s. f.* petite mère, 251.
Mamuţa, *s. f.* petite mère, 251.
Mână (a), *v.* conduire, guider, 335.
Mână (a se), *v. r.* se conduire, se guider, 655.
Măna, *s. f.* main, 48. 53. 91. 100. 103. 104. 105. 106. 108. 121. 171. 188. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 292. 341. 343. 505. 544. 547. 550. 628. 675. 728. 782. 783. 803. 811. || poignée, 442. || *a-mână*, dans la main, 246. 252. || *a fi o mână se-ă*, ne pas avoir de chance, 247. *a fi cu mână lungă*, être voleur, 248. 258. *a-şi spăla mânăle de*, s'en laver les mains, 249. *a se spăla pe mână de*, perdre, renoncer à, 250. *a dă cu mână în foc*, s'enrichir tout d'un

coup, 250. *a lăsa cu mână în gură*, tromper quelqu'un, 251. || *mâni piperate*, doigts crochus (se dit des voleurs), 251. *i s'au tăiat mânăle*, les bras lui en sont tombés, 251. 408. *sunt o mână şi un suşlet*, ce sont les deux doigts de la main, 251. *cu dălele a-mână*, tremblant de frayer, 252. | *cu capu a-mână*, à grand peine, 252. *a dă şi vin mână şi din picioare*, faire des pieds et des mains, 253. *dă şi din mână şi din gură*, il donne tout ce qu'il a, 253. *a-si muşcă mânăle*, s'en mordre les poings, 253. *a fi mână drăptă cui-va*, être la main droite de quelqu'un, 254. *a fi mână drăptă*, être adroit, 254. *cu mânăle la piept*, humblement, 254. *a pune mânăle pe piept*, mourir, 254. || *a-i pune mână în piept*, prendre au collet, 255. *a sta cu mânăle în sin (briă, golduri)*, rester les bras croisés, 255. *a prinde cu mână în sin*, attraper sur le fait, 256. *a-şi pune mânăle în cap*, a se luă cu mânăle de păr, rester stupéfait, 256. *a fi mână spartă*, être un panier percé, 256. *cu mână spartă*, sans compter, 257. | *a avé mână bună*, réussir dans ses entreprises, 257. *a fi bun de mână*, adroit, voleur, 183. 257. *a-şi fuce mână bună*, gagner les bonnes grâces de, 257. | *a fi cu mânăle de sore*, ne pas réussir dans ses entreprises, 258. *mână lungă*, pourvu de longues mains, 259. *a avé mână scurtă*, être sans influence, a-vare, 259. *a avé mână largă*, être généreux, 259. *a fi ager la mână*, avoir la main leste, être adroit, 260. | *a avé mână strinsă*, être serré, 260. *a fi mână de fier*, avoir une main de fer, 260. *a fi cu mânăle legate*, avoir les mains liées, 260. || *a-şi luă mână de pe cine-va*, ne plus protéger quelqu'un, 261. || *om cu dars de mână*, homme aisé, 261. *a-l pune la mână*, le tromper, 261. *a prinde la mână*, mettre la main sur, prendre sur le fait, 261. *a avé în (la) mână*,

MAN

avoir en son pouvoir, 262. | *o să vind (să cadă) la mâna mea*, il passera par mes mains, 262. 488. | *a dă pe (în) mâna cui-va*, confier, remettre au pouvoir, à la discrétion de quelqu'un, 12. 144. 193. 262. 263. 404. *a fi în bune mâni*, être en bonnes mains, 263. *a'și frânge mânele*, se mordre les doigts, 263. *a pune mână de la mână*, se cotiser, 263. *din mână în mână*, de main en main, 263. *mând în mând* d'accord, 264. *când te oîi aduce de mând*, quand les poules auront des dents, 264. *pe sub mând*, en sous mains, 264. *a bate mâna*, conclure un marché, 264. *lea-te de mând cu el*, vous pouvez vous donner la main, 265. | *a dă cu mâna de*, mettre la main sur, 265. *a fi peste mând* être trop loin, trop difficile à faire, 265. *o mând de*, une poignée de, 265. *a avé mâna curată*, avoir les mains nettes, 266. | *una la mând*, et d'une ! 266.—Pl. *mâni. mâini, mâne*.

Mâncă (a), *v. manger*, dévorer, 62. 63. 79. 112. 123. 154. 185. 256. 357. 390. 437. 444. 454. 466. 473. 490. 491. 495. 501. 502. 506. 508. 518. 580. 702. 753. 791. *a'și mîncă țilele*, le perdre, 538. *a mîncă pămîntul*, dévorer l'espace, 572. ronger, 37. *a mîncă cu ochii*, dévorer du regard, 356.

Mîncă (a), *v. démanger*, 12. 388. 421. 431. 719. 603. 604. *a'și mân à capul*, se perdre, 55.

Mîncă (a se, a'și), *v. r. manger*, se manger, 63. 298. 569. 768. 810. *a'și mîncă degetele*, être avare, 113.

Mîncare (de), *s. f. manger*, nourriture, 502. 599. 717. 827.—Pl. *mîncări*.

Mîncăriciu, *s. m. [Mold.]*, démangeaison, 266. 604.

Mîncărimă, *s. f. démangeaison*, 226.

Mîncăture, *s. f. démangeaison*, 226.

Manda, *s. f. Smaranda* (Esmeralda) nom de femme, 694.

Mândrila, *s. m. nom d'homme*, 73.

Mândruța, *s. f. diminutif de mândră*, belle 129

MAR

Mâne, *adv. demain*, 224. 286. 470. 480. 537. 695. 700. *ca mâne*, bientôt, 475.

Mâne (a), *v. [Mold.]*, rester, 24. 270. 391.

Mâneacă (a), *v. r. se lever au petit jour*, 604.

Mâneca, *s. f. manche*, 139.—Pl. *mâneci*.

Mângâia (a), *v. caresser, consoler*, 136. 240. 244.

Mângâiere, *s. f. consolation*, 501. Pl. *mângâieri*.

Mângâios, *adj. de consolation*, 533.—Fém. *mângâioasă*.

Mânie, *s. f. colère*, 534. 688. 639. 811. 815.

Mânios, *adj. violent, colère*, 295.—Fém. *mânișă*.

Mânji (a se), *v. r. se salir*, 351. 363.

Mântui (a), *v. sauver, délivrer*, 466.

Mânz, *s. m. poulain*, 552. 639. 788.—Pl. *mânji, mânzi*.

Mânzescă, *adv. comme un poulain. a rîde mînzescă*, rire et pleurer en même temps, 695.

Mânșușă, *s. f. petite main*, 251.

Mânșă, *s. f. petite main*, 251.

Maracine, *s. m. ronca*, 86. 511. 639. 788.—Pl. *mărăcini*.

Mare, *s. f. mer*, 108. 201. 283. 295. 340. 532. 812.—Pl. *mări*.

Mare, *adj. grand; passim. mare de ani*, âgé, 475. *în mare*, le principal, 661. *cel mari*, les grands, 815. *calcă a mare*, le roi n'est pas son cousin, 511. *a fi cu curu mare*, descendre de la cuisse de Jupiter, 102. *degetul cel mare*, le pouce, le gros orteil, 106.

* **Mare-ban**, *s. m. titre de noblesse*, 471.

Margaritar, *s. n. perle fine, perle*, 516. 517. 840.—Pl. *mărgăritari*.

Margarintar, *s. n. [Mold.] perle*, 520.

Margea, *s. f. perle*, 98. 123.

Margine, *s. f. bord*, 784.—Pl. *mărgini*.

Marica, *s. f. Mariette*, 72. 633.

Marița, *s. f. Mariette*, 72.

Marită (a), *v. marier*, 126. 136.

Marți, *s. f. mardi*, 553.

Marturisire, *s. f. aveu*, 765. Pl. *mărturisiri*.

Marunt, *adj. petit*, 422.

Maruntaie, *s. pl.* [*Mold.*] viscères, 273.
 Marunțel, *adj.* dimin. de *mărunt*, 607.
 Ma-sa, *m. com.* sa mère, 78. 83. 508. 552. 553.
 Masa, *s. f.* [*Mold.*] dent molaire, 266. 267. 269.
 Masa, *s. f.* table, dîner, 15. 66. 85. 125. 759. 760. 841. — Pl. *mese*.
 Masala, *s. f.* torche, 653.
 Mascara, *s. f.* bouffon, 698.
 Mascure, *s. m.* porc, 322.
 Masaa, *s. f.* dent molaire, 266. 267. 268. 269. 270.
 Maț, *s. n.* boyau, 60. 270. 271. 272. 273. 400. *mafe*, entrailles, 72. 73. 91. 137. *mafe-negre*, méchant, 271. *a fi mafe-fripte* (*mafe-gôle*), un meurt-de-faim, 272.
 Măța, *s. f.* [*Mold.*] chatte, 758.
 Mateiu, *s. m.* Mathieu, 72.
 Matușa, *s. f.* tante vieille femme, 5.
 Me, *pr. pos.* [*Mold.*] pour *mea*, mienne, 132.
 Me, *pr. pes.* me, moi; passim.
 Mea, *pr. pos.* ma, mienne; passim.
 Meduvu, *s. f.* moëlle, 607.
 Meiu, *s. m.* millet, 146. 540.
 Mel, *s. m.* agneau, 518. — Pl. *meț*.
 Melic, *s. n.* avives. *a't aci melicu*, savoir où le bât le blesse, 608.
 Meni (a), *v.* souhaiter, 74.
 Mer, *s. m.* pommier, 138. 781. — Pl. *meri*.
 Mer, *s. n.* pomme, 37. 115. 274. 490. 491. — Pl. *mere*.
 Mereu, *adv.* constamment, 501. *tot mereu*, sans cesse, 501. 837. 838.
 Merge (a), *v.* aller, 8. 20. 58. 101. 162. 195. 214. 264. 307. 318. 320. 411. 414. 608. 761. 775. marcher, 608. tourner, 724. *a mer e după*, suivre, accompagner, 122. 608. 616; aller chercher, 629. | *a't merge gura*, parler, 760.
 Meru-roșu, dans l'expression: *la Măru-roșu*, au diable Vauvert, 548.
 Meșina, *s. n.* basane, 485.
 Meșteșugos, *adj.* habile, 324. — l'ém. *meșteșugosă*.
 Meștina, *s. n.* basane, 485.
 Mesura, *s. f.* mesure, 167. 634. 700. 784. *peste măsură*, outre (sans) mesure, 839.

Mesură (a), *v.* mesurer, 833. arpenter, 788.
 Meu, *pr. pos.* mon, mien; passim.
 'Mi, *pr. per.* ma, moi, à moi; passim.
 Mi, *pr. per.* me, moi, mon; passim.
 Mi, [*Mold.*] pour *'mi-e*, m'est, 12.
 Miau, *interj.* miaù, 540.
 Mic, *adj.* petit, 40. 73. 74. 98. 106. 108. 109. 113. 364. 435. 446. 503. 508. 606. 608. 625. 686. 773. | *a fi mic la suflet*, manquer de grandeur d'âme, 441. (*fig*) *cei mici*, les petits, 815.
 Mie, *pr. pers.* à moi, 123. 124. 398. 609.
 Mie (o), *s. f.* mille, 169. 240. 242. 645. 822. 823.
 Miel, *s. m.* agneau, 168. 518.
 Miere, *s. f.* miel, 25. 112. 131. 134. 168. 211. 223. 229. 285. 330. 764. 811.
 Mieș, *s. n.* amande. *vorbe cu mieș*, discours bien nourri, 831. 847.
 Mijloc, *s. n.* milieu, 22. taille, 273. moyen, 296. | *a'și pune gâtul la mijloc*, garantir sur sa tête, 163.
 Mijlocal, dimin. de *mijloc*, taille, 273.
 Mila, *s. f.* pitié, 80. 86. 249.
 Milc, dans l'expression: *a tăcă milc*, ne pas ouvrir la bouche, 763.
 * Milostenie, *s. f.* charité, 783.
 Milostiv, *adj.* clément, pitoyable, 40.
 Milostivire, *s. f.* pitié, compassion, 40.
 Mincinos, *adj.* mensonger, faux, 396. — Fem. *mincinosă*.
 Minciuna, *s. f.* mensonge, 174. 245. 246. 621. 622. 828.
 Mine, *pr. per.* moi; passim. || *pe mine*, moi, 287.
 Minte, *s. f.* esprit, intelligence, 9. 10. 37. 38. 41. 43. 47. 69. 73. 80. 82. 98. 114. 115. 190. 280. 281. 377. 396. 422. 447. 475. 489. 490. 568. 605. 606. 665. 706. 768. || sagesse, 769. 779. | *cu minte*, sage, 2. 6. 768. 815. *a avé minte*, être sage, 123. *a ține minte*, ne pas oublier, 616. *a ajunge în mintea copiilor*, tomber en enfance, 491. *a prinde minte*, devenir sage, intelligent, 145.

MIN

491. *a scôte din minți*, tourner (faire perdre) la tête. 74.
Minți (a), *v.* mentir, 178.
Mirc, dans l'expression: *a nu țice nici mirc*, ne pas souffler mot, 540.
Mire, *s. m.* fiancé, 693 — Pl. *mîrî*.
Mirésa, *s. f.* fiancée. 636.
Miros, *s. n.* odeur, 296. 609.
Miroși (a), *v.* sentir. 305 314. 487. 609. 610. 611. 683. 684.
Mirșav, *adj.* [*Mold.*] dévergondé, 156. — Fém. *mîrșavă*.
Mișcă (a) *v.* remuer, 45. 611. 612. 640. 731.
Mișcă (a *se*), *v. r.* branler, 612.
Misidia, *s. f.* 612.
Mistui (a), *v.* digérer, 390. 437. ronger, 504.
Mititel, *adj.* tout petit, 72. 73. 721. — Fém. *mititică*.
Mocanesc, *adj.* de *mocan*, 492.
Mojic, *s. m.* rustre, vilain, 241.
Môle, *adj.* mou. 211. 218. 494. 529. faible, 273. sans énergie, 14. *a se lăsa môle*, céder, 612. conciliant, 688. — Fém. *môle*.
Molie, *s. f.* mite, teigne, 299.
Momela, *s. f.* intrigue, 739. 740.
Momiăla, *s. f.* intrigue, 739.
Móra, *s. f.* inoulin, 128. 149. 153. 184. 277. 298. 437. 724. 757. 814. *pétră de móră*, meule, 207.
Mormai (a), *v.* marmonner, grommeler, 612. murmurer, 437.
Mormaitura, *s. f.* grognement, murmure, 612. 839.
Mormint, *s. n.* tombeau. 5. 176. 656. — Pl. *morminte*.
Mort, *s. m.* mort, 229. 443. 614. 615. 616.
Mort, *adj.* inort. 130. 267. 471. 545. 552. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 674. 693. 711. 735. 806. 807. *os mort*, os mort, 384. *mort copt*, à tout prix, 617. *mort buștén (bumben)* raidi par la mort, 617. — Fém. *mórtă*.
Mórte, *s. f.* mort, 114. 451. 493. 502. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 639. 648. 705. 736. 773. 782. 801. 803. *a dat mîna cu mórtea*, il a été à deux doigts de la mort, 628. *a rădut mórtea cu ochii*, il a vu la mort de près, 628. *mórtea gănilor*,

MUL

vieille sorcière, 628. *a fi în gura morții*, râler, 629. *e un înșală-mórte*, c'est un trompe-la-mort, 630. *a fi uitat de mórte*, très-vieux, 630. *cu limba de mórte*, en mourant, 630. *a fi fără mórte*, être immortel, 631.
Moș, *s. m.* [*Mold.*] oncle. 547.
Moș, *s. m.* vieux, vieillard, 2 274. 275. 276. 490. 641. 773. père, (titre qui se donne aux personnes âgées), 37.
Mosor, *s. n.* bobine, 370.
Moșteni (a), *v.* hériter, 777.
Moț, *s. m.* huppe, aigrette, homme important, 715.
Motan, *s. m.* [*Mold.*], matou, 4.
Muc, *s. m.* morve, 633. 634. 635. *șterge-ți mucii*, ce n'est pas pour ton nez, 633. | *a lăa cui-va mucii de la nas*, moucher quelqu'un, 634. *e încă cu mucii la nas*, c'est un morveux. 634. | *frumósă de muc*, très-belle, 567.
Mucalit, *adj.* bouffon, 299. — Fém. *mucaliță*.
Mucea, *s. m.* morveux, 691.
Mucegaiu *s. m.* moisissure. *a prin-de inima mucagaiu*, vieillir, 206.
Mucos, *adj.* morveux. 561. 562. 634. 635. 676. Fém. *mucosă*.
Muera, *s. f.* femme; vești *muiera*.
Muiă (a), *v.* mollifier, amollir. *a'l muia efu (osele)*, le rosser d'importance. 66. 385. *a'l muia*, le faire céder, le battre, 635.
Muiă (a *se*), *v. r.* se mollifier. *a i se muia nasul*, perdre de sa fierté, 306 *a i se muia gura*, le prendre de moins haut. être plus réservé (en paroles), 195.
Muiere, *s. f.* femme. 1. 14. 15. 16. 17. 114. 249. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 368. 469. 609. — Pl. *muieri*.
Mult, *adj.* et *adv.* beaucoup, très; passim. *mai mult*, plus, 77; passim; nombreux, 248, plutôt. 615. *pră mult*, trop, 393. 523. 593. *cu mult*, de beaucoup 17. 40. 60. 73. 106. 104. 721. 821. 822. *cât de mu't*, autant que tu voudras, beaucoup, 754. *mulți*, nombreux, 168. 335. *de multe ori*, bien des fois, sou-

vent ; passim. — Fém. *multă* ; pl. *mulți*, *multe*.
Mulțime, *s. f.* multitude, grand nombre, 77. 533. — Pl. *mulțimi*.
Muma, *s. f.* mère, 83. 130. 131. *mumă-sa*, sa mère. 508. — Pl. *mume*.
Munci (a), *v.* travailler, 341.
Muncitor, *s. et adj.* travailleur, 371.
Munte, *s. m.* mont. montagne. 369. 646. 722. 747. 763. — Pl. *munți*.
Mura, *s. f.* mure, 180. 197. 361. — Pl. *mure*.
Muri (a), *v.* mourir. 125. 448. 490. 498. 501. 502. 577. 626. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 646. 647. 705. 778. 779. 780. 848
Muritor, *s. et adj.* mortel, 626.
Musca, *s. f.* mouche, 107. 190. 247. 686. 747. — *mușci*.
Mușcă (a), *v.* mordre, 29. 113. 154. 227. 530. 244. 253. 643. *a'și*

mușcă buzele, se mordre les lèvres, 29.
Mușța, *s. f.* fleur de moisissure, 546.
Mustaci (a), *v.* faire des façons, 302.
Mustața, *s. n.* moustache. 301. 302. 723. | *i's mustățile făcute pe ôlă*, *i-a crescut mustață în ôlă*, *trage la mustață*, c'est un ivrogne, 301. | *sus mustață ! bravo !* 301. || *a face cu mustața*, faire signe, 302. *a zîmbi pe sub mustața*, rire dans sa barbe. 302. — Pl. *mustăți*.
Musteța, *s. f.* [Mold.], vedi *mustață*.
Mut, *adj.* muet. 17. 289. 643. 644. 691. 754. 757. 763. 766. silencieux, qui se tait, 26.
Mutra, *s. f.* visage. *a face mutre cui-va*, faire vilaine figure à quelqu'un. 303. *nu e de mutra lui*, ce n'est pas pour son museau, 303. — Pl. *mutre*.

N

Nabadaie, *s. f.* épilepsie, 645. — Pl. *năbădăi*.
Nadejde, *s. f.* espérance, 571.
Nadușala, *s. f.* transpiration, 645 — Pl. *nădușeli*.
Nadușela, *s. f.* transpiration. 645.
Naduși (a), *v.* transpirer, 645.
Nainte (din), *adv.* en avant, devant, 191. 303.
Najit, *s. f.* otite. *își face de năjit*, il cherche plaies et bosses, 646.
Nalt, *adj.* haut, 580. 686. — Fém. *naltă*.
Naluca, *s. f.* spectre, fantôme, 559. 803.
Naluci (a), *v.* avoir une vision, rêver éveillé, 348.
Nap, *s. m.* navet, 53. 714. 782. — Pl. *napi*.
Napoï (din), *adv.* par derrière, 303.
Nara, *s. f.* narine. | *a se umflă în nări*, se donner de l'importance, se facher, 304. *omul acesta e cu bune nări*, cet homme a bon nez, 304. *a băgă pe sub nări*, manger gloutonnement, 304.
Narav, *s. n.* [Mold.] habitude (en mauvaise part), 436. — Pl. *năravuri*.
Narav, *s. n.* mauvaise habitude, 137. 369. 370. 371. 447.

Nas, *s. m.* nez, 160. 184. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 427. 610. 632. 633. 634. 667. 684. 691. 790. *a ride pe sub nas*, rire dans sa barbe, 308. *a'î ride în nas*, lui rire au nez, 308. *a'î întorce nasul*, lui tourner le dos, 308. *a băgă pe sub nas*, manger gloutonnement, 308. *a'și lălă (rupe, jupui) nasul*, se casser le nez, 309. *a pufă a nas belit*, puer le vin, 309. *a'și cunosc lungul nasului*, connaître sa valeur, 309. | *nu vede mai departe de cât lungul nasului*, il ne voit pas plus loin que le bout de son nez, 310. *nu vede de nas*, il ne se rend pas compte, 310. *a scó'e pe nas*, reprocher, 311. *a dà nas cui-va*, lui permettre des privautés. 311. | *a'î bate nasu cu vorba*, lui tenir des discours désagréables, 312. *a dà în nas*, reprocher, 312. *a dà peste nas*, donner sur les oreilles (doigts), 312. *a dà pre la nas*, passer sous le nez. faire sentir, 312. | *a dà cu nasu prin...* mettre le nez... 313. *a dà pre cine-va cu*

nasul, lui fourrer le nez dans, 313. *a dà din nas*, approuver ou désapprouver, 313. [*a cărmî (strîmbă) din nas*, faire la grimace, 313. *a'și lungi nasul*, devenir impertinent, 313. *a luă în nas*, souffrir, 314. *a'î tăiă (frânge, rupe, scurta)*, *nasu*, lui rabattre son caquet, 314 | *a'și turti nasul*, se casser le nez, 315. *a umflă nasul*, gonfler les narines, 315. *a duce de nas*, mener par le bout du nez, 315. *a'și luă nasu (la purtare)*, devenir impertinent, 317. | *a finé nasul sus*, être fier, 318. | *cu nasul în vînt*, nez au vent, 318. *a lăsa nasul în jos*, baisser le nez, 318. *cu nasul lung*, le nez long, 319. *a avé nas*, avoir du toupet, 319. *a dà n'as cui-va*, permettre trop de libertés (familiarités) à quelqu'un, 320.

Nascare, *s. f.* naissance, 496. 648. *Nascere*, *s. f.* naissance, 648.

Nasce (a), *v. naitre*, 646. 647. *ac-coucher*, mettre au monde, 722. 732.

Nasce (a se), *v. r.* naître, 291. 423. 646. 647. 736.

Nascut, *adj.* né, 29. 104. 647. || *mis au monde*, 786. — Fém. *născută*.

Nasfros, *adj.* susceptible, irascible, 313. — Fém. *năsfrosă*.

Nasos, *adj.* impertinent, 319. 320. — Fém. *năsosă*.

Nasui (a se), *v. r.* se comparer, aspirer à, 317.

Natura, *s. f.* nature, 460. 577. *naturel*, 244. 371. — Pl. *nature*.

Ne, *pr. pers.* à nous, nous. pour nous, 119. 295. 445. 531. 825.

Nea, *interj.* hue! 393.

Nea, pour *nenea*, 750. 751. 842.

Neacșu, *s. m.* nom propre, 791.

Ne-arat, *adj.* non labouré, 788.

Ne-audit, *adj.* inouï, 483. 648.

Ne-batut, *adj.* non battu, 149. 153. 277.

Nebun, *adj.* et *s.* fou, 70. 71. 124. 169. 290. 343. 489. 584. 694. 700. — Pl. *nebună*.

Nebun, *adv.* follement, 577.

Nebunesc, *adj.* fou, de fou, 738. 748. — Fém. *nebunăscă*.

Nebunie, *s. f.* folie, 73. 547. 772.

Necajl (a se), *v. r.* se tourmenter, s'irriter, 283.

Necajit, *adj.* misérable, malheureux, éprouvé, 536. 800. — Fém. *necajită*.

Ne-catare, *s. f.* manque de soins, abandon, 636.

Necaz, *adj.* ennui, chagrin, 320. *în necazul ei*, en dépit d'elle, pour lui causer du chagrin, 766. — Pl. *necazuri*.

Necaz, *adj.* ennui, chagrin, 136.

**Ne-certat*, *adj.* non puni, non battu, 277. — Fém. *ne-certată*.

Ne-chemat, *adj.* non invité, 808.

Ne-chibzuit, *adj.* inconsideré, 153.

Ne-cînsta, *s. f.* honte, 130.

Ne-coprins, *adj.* qui manque de, 38.

Ne-credincios, *adj.* de mauvaise foi, 807. — Fém. *ne-credincioasă*.

Ne-ferecata, *adj.* non rhablée (meule), 149. 153. 277.

Ne-fericata, *adj.* [*Mold.*], non rhablée (meule), 149.

Ne-fierte, *adv.* non cuites, 846.

Néga, *s. f.* nom de femme, 648.

Ne-gatit, *adj.* non paré, 299. — Fém. *ne-gătîtă*.

Negri (a 'și), *v. r.* noirceur, attrister, 124.

Negru, *adj.* noir, 1. 271. 339. 340. 351. 360. 363. 455. 456. 505. 648. *zile negre*, jours tristes, 126. *inimă neagră*, suflet *negru*, méchant, 203. 441. — Fém. *neagră*.

Negui, *adv.* dans l'expression, *gui-negui*, volens nolens, 746.

Neica, *s. m.* diminutif de *nene*, 741.

Ne-însirat, *adj.* non enfilé, 123. — Fém. *ne-însirată*.

Ne-însirat, *adj.* non enfilé, 123.

Ne-învețat, *adj.* ignorant, 76.

Ne-ispravita, *adj.* non terminé, sans cesse, 840.

**Ne-istovit*, *adj.* inachevé, 291.

Ném, *s. n.* race, lignée, 439. 676. — Pl. *némuri*.

Ne-maritata, *adj. f.* non mariée, 123. 133. 153.

Nemeri (a), *v.* atteindre juste, parvenir, rencontrer, 274. 371. 658. 659. 721.

Ne-milos, *adj.* cruel, sans pitié, 40. — Fém. *ne-milodă*.

NE-M

Ne-mustrat, *adj.* non réprimandé, 149. 153.
 Nenai, pour *nu ai*, tu n'as pas, se dit par corruption dans le langage des bohémiens, 682.
 Nene, *s. m.* terme de respect, se dit à un frère aîné, un parent ou un ami plus âgé, 842.
 Nen-to, pour *nene tēu*, 381.
 Ne-obrazat, *adj.* éhonté, 322.
 Ne-om, *s. m.* monstre, 381.
 * Ne-pedepsit, *adj.* non instruit, ignorant, même sens que l'ancien mot français *chastie*, 75.
 Ne-poftit, *adj.* non invité, 808.
 Ne-prețuit, *adj.* inestimable, 294.
 Ne-pricopsit, *adj.* ignorant, qui n'arrive à rien, 75.—Fém. *ne-pricopsită*.
 Ne-procopsit, *adj.* ignorant, qui n'arrive à rien, 75.
 Ne-reghilat, *adj.* [*i. old*] de *reghilă*, sérans, peigue pour la fille; non peigné, 163.
 Ne-respundere, *s. f.* pas de réponse, silence, 648.
 Ne-respuns, *s. m.* silence. 648.
 Nerod, *adj.* sot, 700. — Fém. *nerodă*
 Nerodescu, *adv.* sottement, 554.
 Ne-roditor, *adj.* stérile, improductif, 718.—Fém. *ne-roditore*.
 Ne-sacelat, *adj.* [*Mold.*] non étrillé, 153.
 Ne-sarat, *adj.* non salé, sans sel, 153. 833.
 Ne-sațica, *adj.* insatiable, 375. — Fém. *nesățioasă*.
 Ne-sciința, *s. f.* ignorance, 821.
 Ne-semenat, *adj.* non semé, 788.
 Nesocoti (a se), *v. r.* ne pas tenir compte de, négliger, 378.
 Ne-spalat, *adj.* non lavé, 162.
 Ne-spoit, *adj.* non étamé, 299.
 Ne-spuse, *adj.* non dites, 744.
 Ne-statornic, *adj.* changeant, 695.
 Ne-statornicie, *s. f.* inconstance, 375.
 Ne-suferit, *adj.* insupportable, 173.
 Ne-taiat, *adj.* non coupé, 39.
 Neteșea, propre, lisse, 129.
 Neteși (a), caresser, 13. 134.
 Ne-țeselat, *adj.* non étrillé, 149. 153.
 Ne-vatemat, *adj.* sain et sauf, 39.
 Ne-veșut, *adj.* qui n'a pas été encore vu, 648.

NOR

Nevêsta, *s. f.* femme, épouse, 84. 85. 127. 128. 283. 491. 502. 766. — Pl. *neveste*.
 Ne-vinovat, *adj.* innocent, 423. 708. 709. — Fém. *ne-vinovată*.
 Nevoe (cu), *adv.* difficilement, 685.
 Nevoie, *s. f.* effort, 772. souffrance, malheur, 168. nécessité, besoin, 81. 374. 490. — Pl. *nevoi*.
 Nevoiaș, *adj.* infirme, 649. 650. — Fém. *nevoiașă*.
 Ne-vorbite, *adv.* non parlées. men-songes, 846.
 Ne-vrute, *adv.* non voulues, 742. 743.
 Ni, *pr. pers.* nous, 796.
 Nici, *conj.* ni, ne, non plus; passim. même, 540. pas même, 37. 56. 113. 115. 176. 227. 267. 283. 299. 331. 414. 416. 419. 429. 455. 456. 493. 633. *nici o, nici un*, aucun, aucune; passim. non plus, 634. *nici odată*, jamais; passim. *nici cum*, nullement, aucunement, 9. 14. 104. 292.
 Nime, *pr. ind.* [*Mold.*] personne, 176. 191.
 Nimene, *pr. ind.* [*Mold.*] personne, 396. 560. 561. 579. 691. 777.
 Nimenea, *pr. ind.* personne, 281. 379. 396. 485. 561. 619. 654. 718.
 Nimeri (a), *v.* parvenir, à, trouver, 522. 659. 721.
 Nimic, *adv.* rien; passim.
 Nimica, *adv.* rien, 774. 838. || *de nimica*, sans valeur, de rien. 694.
 Nimine, *pr. ind.* personne, 758.
 Nimului, à personne, 758. 837.
 Ninge (a), *v. imp.* neiger, 731. 805.
 Nisca, *pron. ind.* certain, quelque, des. passim.
 Nisip, *s. n.* sable, 360. — Pl. *nisipuri*.
 Nișel, *adj.* un peu. 306.
 Nod, *s. n.* nœud, 320. — Pl. *n. duri*.
 Nodă (a), *v.* nouer, lier, 126.
 Noi, *pr. pers.* nous; passim.
 No șa, *s. f.* lanterne de sandale, lacet. 273. — Pl. *noșe*.
 Nopțe, *s. f.* nuit. 27. 292. 293. 553. 620. 653. 727. — Pl. *nopti*.
 Nor, *s. m.* nuage, 161. — Pl. *nori*.
 Noroc, *s. n.* chance, bonheur, 57. 159. 305. 375. 377. 555. 704. 728. 729. 730. — Pl. *noroc*.
 *Norod, *s. n.* peuple, 748. — Pl. *norode*.

Nostru, *adj. pos.* notre; passim
 Noû, *adj.* neuf. nouveau, 296. 299.
 460. 553. 562.— Fém. *nouă*; pl.
noi. nouă
 Noue, *adj. num. card.* neuf. 2-2.
 283. 293. 391. 403. 439. 507. 548.
 812.
 Noue-đeci, *adj. num.* quatre-vingt-
 dix. 391.
 Nu, *adv.* non. ne... pas; passim.
 Nuca, *s. f.* noix. 763. 815. 829.—
 Pl. *nuci*. !
 Nuia, *s. f.* baguette. 80. 81. 95.
 98. 416.— Pl. *nuiete*.
 Numa, *adv.* seulement, 207.
 Numai, *adv.* seulement. ne... que;

passim. mais. 438. *a rămas nu-
 mai umbra de el.* il n'est plus
 que l'ombre de ce qu'il était,
 450. pourvu que, 641. 839.
 Nume, *s. n.* nom. 533 541 795.
 Numeră (a), *v.* compter. 91. 109.
 Numerat, *adj.* compté, 537. — Fém.
numărată.
 Numi (a se), *v. r.* se nommer ;
 s'appeler. 14. 716. 808.
 Nunta, *s. f.* nocce. 619. 621. 622.
 625 670. 795.— Pl. *nunți*.
 Nuri, *s. m. pl.* charmes, attraits,
 grâce. 612. 650 770 804.
 Nurițe, *s. f. pl.* diminutif de *nuri*,
 650.

O, *adj. num. card.* devant un ad-
 jectif ou un substantif. une :
 passim.
 O, *pr pers. fém.* la, immédiatement
 à côté d'un verbe: *am vădut-o*,
o văd; passim.
 O, *pr. neutre*, le. l', cela, 305. 806.
 O, pour *ea*. 3-e *pers. fut. sing.* 130.
 305. 344. 476. 531. 712. 768.
 O, pour *eor*. 3-e *pers. fut. pl.* 344.
 O, pour *voiți*. 1-e *pers. fut. sing.*
 451.
 O, [Mold.] pour *a*, 106. 209. 391.
 621.
 Obiela, *s. f.* morceau de linge
 dont les paysans s'entourent les
 pieds. en guise de bas *a do mi*
obiela. dormir à poings fermés.
 546.— Pl. *obiela*.
 Obraz, *s. m.* visage. figure. face.
 136. 235. 236. 304. 305. 320. 321.
 322. 323. 324 325. 326. 327. 660
 713 723. 724. 748. *a ți pune obra-
 zul pentru cine-va*, répandre de qu-
 elqu'un, 321. *a aré obraz*. avoir
 de l'effronterie, 322. *obraz de*
căne (mascure). impertinent. 322.
a'i dă obraz, lui permettre cer-
 taines libertés, 323. *a luă obrăz*,
 devenir impertinent, 323. *a fi*
subțire de obraz. être sorti de
 la cuisse de Jupiter, être sus-
 ceptible. 324. *a fi gros de obrăz*.
 avoir l'épiderme peu sensible
 324. *a fi cu două obrăze*. homme
 à deux visages, 325. *a'i crăpă*

obrazul de rușine. crever de
 honte. 325. *a'i căuță în obraz*,
 le ménager. avoir de la déférence
 pour lui, 325. *a face cul-ra pe*
obraz. le traiter comme il le
 mérite. remettre quelqu'un à
 sa place, 326. *a spus de la*
obraz. dire en face, 326. — Pl.
obraji obrăzi.
 Obraznic, *adj.* impertinent. 314.
 — Fém. *obrasnică*.
 Obrintelă, *s. f.* inflammation. 684.
 — Pl. *obrinteli*.
 Obrinti (a se). *v. r.* s'enflammer
 (en parlant d'une plaie), 685.
 Obște (de), toutes choses. tout en
 commun, 390.
 *Oca, *s. f.* ancienne mesure de ca-
 pacité, 28.
 Ocara, *s. f.* insulte. affront. 701.
 Ochenat, *adj* qui a des yeux, 851.
 Ochișor, *s. m.* diminutif de *ochiș*,
 oeil, 725.
 Ochiu, *s. m.* oeil, 61 78. 80. 108.
 116. 117 177 241. 289. 292. 296.
 327. 328. 329 330. 331. 332. 333.
 334. 335 336 337. 338. 339. 340.
 341 342 343 344. 345. 346. 347.
 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354.
 355. 356 357 358. 359. 360. 361.
 362. 363. 364. 365 366. 391. 425.
 433. 434. 437. 477. 484. 499 507.
 508. 526 527. 543 563. 573. 628.
 654. 657. 658 661 662. 663. 669.
 670 673 676. 678. 679 696. 710.
 782. 797. 805. 806. *a'i unge*

ochi, lui graisser la patte, 344. | *îi sticles ochi în cap*, c'est un fourbe, 348. | *îi joca ochi în cap*, il a l'air déluré, 348. | *a' lucî ochi departe, a nălucl ochi cîi-va*, rêver les yeux ouverts, 348. | *a cîlă în ochi cîi-va*, montrer de la déférence pour quelqu'un, 349. *om cu patru ochi*, homme instruit, 349. *a umbă cu ochi logodiți*, être gris, 350. *a face ochi patru*, ouvrir de grands yeux, 350. *între patru ochi*, entre quatre yeux, 350. *cu ochi și cu sprincene*, manifeste, évident, 351. *i-a scos ochi ca de dubuțag*, le yeux lui en sortent de la tête, 352. *a avé ochi răi*, jeter des yeux d'envie sur, avoir le mauvais oeil, 352. *a dă cu ochi în foc*, tromper, 352. *e lumina ochilor*, je l'aime comme la prune de mes yeux, 352. *ca ochi din cap*, même sens que le précédent, 353. *a avé ochi cărpăți* être un sot, 353. *a l' legă la ochi*, le charmer, le tromper, 354. || *a luă la ochi*, mettre l'oeil sur, aimer, 354. *a l' apuca (ciupi) de ochi*, le tromper. l'éblouir, 355. *a luă ochi*, éblouir, 356. || *a' fugî ochi*, ne pouvoir soutenir l'éclat, 356. | *a sorbi cu ochi*, dévorer des yeux, 356. || *a' scripi ochi după cine-va*, désirer ardemment voir quelqu'un, 357. *a prăpădi din ochi pre cine-va*, regarder quelqu'un avec amour, 357. | *a' și scote ochi*, courir à perdre haleine, 358. *a avé ochi la spate (după cefă)*, avoir les yeux dans le dos, 359. *să'ți dai cu degitu în ochi*, à ne pas voir le bout, de son nez, 360. | *a se face în tuneric învinlea ochilor*, voir rouge, 360. *ochi de boi*, de grands yeux, 360. *ochi de găscă*, yeux de pervenche, 360. | *o hă de pisică*, yeux de chatte, 361. || *ochi de brăscă*, yeux de crapaud, 361. *ochi de basilic*, yeux de basilic, 361. *a dă ochi în gene*, fermer les yeux, 362. *cât te-ai țterge la ochi*, nici cât te-ai mănji la ochi, en un clin d'oeil,

362. 363. *a fură cu ochi*, regarder à la dérobée, 363. || *cu cîda ochiului*, du coin de l'oeil, 363. *a face ochi*, ouvrir l'oeil, commencer à comprendre, 363. || *a face ochi mari*, ouvrir de grands yeux, 364. | *a face ochi mici*, fermer les yeux, faire semblant de ne pas voir, 364. || *a face ochi dulci*, faire les yeux doux, 364. | *a vedé pre cine-va cu ochi s i*, voir par les yeux d'un autre, 365. *a face ochi rîdă*, jeter un regard circulaire, 365. | *a face cu ochiul*, faire de l'oeil, 365. | *cu achi dugh*, les yeux voilés, mourant, 365. || *a dă ochi peste cap*, s'évanouir, mourir, 365. | *a închi le ochi*, fermer les yeux, mourir, 366. *Odata*, une fois; passim. | *nîi o-dată*, jamais; passim. *de odată*, tout d'un coup, 714. *Odihi* (a se), v. r. se reposer, 495. 510. 650. *Odihiit*, adj. délassé. reposé, 582. 666.—Fém. *odihniță*. *Odini* (a), v. se reposer, 772. *Odorogi* (a), v. résonner, 40. *Oi*, interj. hélas! 495. *Oftă* (a), v. soupirer, 157. 650. 651. *Oftica*, s. f. phthisie, 651. *Ofticos*, adj. poitrinaire, phthisique, 651.—Fém. *oftică*. *Ogar*, s. m. lévrier. 530 531. *Ogheal*, s. m. [Mold.], couverture, 591.—Pl. *oghealuri*. *Oghial*, s. m. [Mold.] couverture, 591.—Pl. *oghialuri*. *Oglinda*, s. f. miroir, 68. 343. 736.—Pl. *oglinzi*. *Ohtica*, s. f. phthisie, 266. 651. *Oi*, pour *oi*, 1-er pers. fut. sing. 264. 519. 577. *Oie*, s. f. brebis, 72. 73. 374. 705. 808. 817.—Pl. *oi*. *Ōla*, s. f. pot, marmite en terre, 301. 489. 704.—Pl. *ōe*. **Ōlac*, s. m. chaise de poste, 492. *Oleolu*, interj. hélas! 571. *Olog*, adj. cul-de-jatte, perclus des jambes, 526. 651.—Fém. *olôgă*. *Om*, s. m. créature. homme, gens, 2. 23. 50. 51. 52. 53. 63. 64. 65. 68. 70. 74. 77. 78. 81. 105. 115. 117. 119. 128. 129. 136. 155. 156. 160. 167. 168. 169. 172. 176. 177.

178. 201. 229. 235. 261. 270 271.
 295 304 314. 320. 324. 332. 333.
 340. 343. 349. 366 367. 368 369.
 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376.
 377. 378. 379. 380. 381. 382. 390.
 394. 414. 433. 439 442. 447. 450.
 451. 474 488. 489. 491. 493. 494.
 495. 496. 497. 501. 502. 503. 509.
 510. 514. 519 528 529. 532. 534.
 537. 545. 549. 550. 561. 569. 576.
 578. 582. 583. 588. 590. 591. 604.
 623. 626. 636 637 638. 643. 649.
 650. 683. 689. 691. 697 700 707.
 733. 741. 747. 767 768. 770. 771.
 776. 778 779 785 789. 791. 801.
 803 805. 811. 817 822. 823. 827.
 828. 829 842 — Pl. *omeni*.
Omenie (de), *adv.* honnête, comme
 il faut, 178
Om-omenaș, m comp. hommie, ri-
 che et honnête, 381.
Omorî (a), *v.* tuer, 400. 601. 638.
 639 825.
Oparî (a se), *v. r.* s'échauder, s'é-
 bouillanter, 651. 652.
Opintî (a se), *v. r.* faire un grand
 effort, 158.
Oprî (a) *v.* arrêter, 169. 175. 240.
 mettre obstacle à, 175.
Opt, adj. num. card huit, 115. 308.
Opt-deci, adj. num. quatre-vingt,
 475.
Ôra, s. f. fois, 20. 45. 224. 513 514.
 557. 636. 752. 753. 795 — Pl. *ori*.
Orb, adj. aveugle 344. 522. 652.
 653 654. 655. 656 657. 658. 659.
 660 661. 662. 663. 664. 665. 691.
 721. 754. 843 844. — Fém. *ôrbd*;
 pl. *orbi, ôrbe*.
Ôrba, adj. aveugle. *a dâ cui-va*
cu ôrba, huer quelqu'un, faire
 fi de quelqu'un, 664.
Orbeș, s. m. taupe, 324.
Orbi (a), *v.* aveugler, 665. 666.
Orbiro, s. f. aveuglement, 666.
Orbiș, adv. aveuglément, 666.
Ôre, conj. est ce que, mais, 657.
Orî, conj. ou, ou bien, 572. 755.
 758. n'importe. partout, 503.

ori-ce, tout ce que, n'importe ce
 que, 74 173. 220. 390. 437. 447.
 475. *ori gi ce*, n'importe quoi,
 502. *ori ce fie*, n'importe quoi,
 528. *ori-cine*, n'importe qui,
 tout le monde, 125 | *orî gi cine*,
 quiconque, 180. *ori... ori*, ou
 bien... ou bien. 371. 415. *ori*
unde, partout ou, 285. *ori-ce*,
 toute chose, 577. *de multe ori*,
 souvent, 169 171. 220. 523. 764.
Ori, s. m. pl. pluriel de *ôrd*.
Orînduiala, s. f. ordre, 295.
Orz, s. m. orge, 165
Os, s. n. os, 37. 64. 217. 218. 219.
 382. 383 384. 385. 392. 419. 440.
 607. 734. 784. *cât îi pôte osul*,
 ce qu'il peut faire, 383. *a ajunge*
la os, la coupe est pleine, 383.
a'î dâ de os, le vaincre, 383.
a fi din os, être de grande race,
 383 *a fi din cei cu ôse spînte*,
 être descendu de la cuisse de
 Jupiter, 383. *a'î fi osul sfînt*,
 être un homme de bien, 384. |
a'î fi osul îndrăcit, être un mé-
 chant, 384. *ii numari ôse'le*. on
 peut lui compter les côtes, 384.
a fi numai ôse îngîrate, être un
 squelette, 384 *a fi cu ô ele pe-*
strișe, être mauvais 384 *a fi*
copt la os, être vieux, 385. *a'î*
mutâ ôsele. le rosser d'importa-
 tance, 385. *a băgă fiori în ôse*,
 glacer d'effroi, 385. *pân' la ôse*,
 jusqu'aux os, 385. — Pl. *ôse*.
Osanda, s. f. punition, 448.
Ôste, s. f. armée, 757. — Pl. *oști*.
Osteni (a), *v.* fatiguer, 282. 606.
Ostenit, adj. fatigué, 832.
Oșel, s. n. acier, 63. 306.
O.rava, s. f. poison, 168 299.
Otravi (a), *v.* empoisonner, 134.
 o), *s. n.* oeuf 123 202. 376. 485.
 512. 707. 803. 804.
Ouat, adj. pondue, 380. — Fém.
ouatâ
Oușor, s. n. lulette. *a căde ou-*
șorul, s'enrouer, 386.

P

Pacali (a), *v.* attraper, jouer un
 tour, 841.
Pace, s. f. paix. 156. 572. 761.
 794. jamais, 176.

Paduche, s. m. pou, 12. — Pl. *pă-*
duchi.
Paduchios, adj. pouilleux, 666. —
păduchișă.

PAD

Pădure, *s. f.* forêt. 456. 457.
Padureț, *adj.* sauvage. non greffé.
 491.—Fém. *pădurețică*.
Paguba, *s. f.* dommage, dégât. 156.
 554.—Pl. *pagube*.
Pahar, *s. m.* verre à boire. 630.
Pâine, *s. f.* pain; veđi *pâne*.
Paiu, *s. n.* fétu de paille. 107. 124.
 292. 327. 328. 391. 582. 654. 696.
 768. 828. *om de paie*. homme
 de paille, 380.—Pl. *paie* et *paș*.
Palavragiu, *adj.* hâbleur. 181.—
 Fém. *palavragiică*.
Palma, *s. f.* paume (des mains),
 80. 138. 386. 387. 388. 389. 390.
 398. 399. 422. 440. 725. souf-
 flet. gifle. 282. 515. empan
 (mesure de longueur). 161. 200.
 306.—Pl. *palme*.
Pamint, *s. n.* terre. pays. 23. 24.
 77. 120. 139. 175. 176. 297. 318.
 369. 406. 451. 480. 481. 483. 503.
 512. 543. 544. 570. 571. 572. 573.
 576. 617. 663. 677. 727. 734. 800.
 820. *a fi urechia pămîntului*.
 savoir tout ce qui se passe dans
 le monde, 463.—Pl. *pămînturi*.
Pân, *conj.* pour *până*, jusque. 242.
 243. 244.
Pâna, *conj.* jusqu'à, jusqu'à, 10. 30.
 31. 37. 59. 93. 115. 127. 160. 163.
 165. 166. 178. 242. 244. 286. 404.
 467. 468. 495. 591. 607. 625. 630.
 721. 816. 820. jusqu'à ce que,
 38. 65. 112. 116. 126. 180. 186.
 216. 275. 297. 359. 383. 398. 504.
 528. 539. 541. 577. 598. 696. 715.
 731. 776. 783. 787. 797. 802. ||
 avant que. 540. 581. 718. tant
 que. 73. 78. 83. 110. 298. | *până*
nu, avant de, 233. 721. | *până*
ce, tant que. 686.
Pândi (a), *v.* épier, 538.
Pâne, *s. f.* pain, 15. 115. 176. 286.
 773. 801. 810. *pâne caldă*, pain
 frais, 299.—Pl. *pâni*.
Pântec, *s. m.* ventre. 22. 68. 347.
 390. 391. 392. 393. *a se închină*
pântecului. faire un Dieu de son
 ventre, 392. || *a'și face pântecul*
balercă. boire comme un tou-
 neau. avaler comme un trou.
 392. || *a'și face pântecul cobză*.
 battre à plate couture. 393.
a fi lunt în pântec, être enceinte,
 392. || *a avé ose în pân-*

PAS

tece. *a fi cu pântecul la gură*,
 être enceinte, 392. 393. *a pune*
lumea în pântec, avaler comme
 un trou. 393.
Panteleimon (sfântu). Saint-Pan-
 teleimon, nom d'un hospice
 d'infirmités. 662.
Pantelimon, même sens que le
 précédent. 662.
Pântice, *s. m.* [Mold.] ventre, 392.
Pânza, *s. f.* toile. 131. 295.—Pl.
pânze.
Papă (a), *v.* manger 680.
Papara, *s. f.* sorte de panade au
 fromage, 557.—Pl. *papare*.
Papuc, *s. n.* pantoufle. 632.
Papura, *s. f.* carex. masette, lai-
 che, 118.
Papușoiu, *s. m.* [Mold.] maïs, 718.
Veđi popușoiu.
Par, *s. m.* pieu. 116. 732. écha-
 las. paissseau. 497.—Pl. *pari*.
Para, *s. f.* flamme. 248.
Para, *s. f.* poire. 495.—P. *pere*.
***Para**, *s. f.* para. centime; pl.
parale. argent, 173.
Par'ca, contract pour *pare-că*. on
 dirait que. comme si. 24. 99;
 passim
***Părcalab**, *s. m.* préfet. comman-
 dant d'une forteresse, 101.—
 Pl. *părcăli bi*.
Paré (a), *v.* sembler, paraître. 133.
 332. 344. 572. 574. 764. | *îmi*
pare bine, je suis ravi, 793. *îmi*
pare rău, je regrette. 526.
Pare (a se), *v. r.* sembler, croire,
 paraître, 78. 796.
Pare-ca, il paraît que, il semble
 que, comme si. 428: passim.
Parera, *s. f.* avis, opinion. 43.
 44.—Pl. *păreri*.
Pareț, *s. m.* mur. 57. 282; veđi
perete.
***Parigorie**, *s. f.* consolation. 501.
Parinte, *s. m.* père (en parlant à
 un prêtre). 599. pl. *părinți*,
 parents. 75. 80. 114.
Parte, *s. f.* côté. 393. 474. 581.
 603. *de o parte*. de côté, 771. ||
la o parte, de côté. 737. *în parte*,
 chacun de son côté. 694.
Parte, *s. f.* chance. *a avé ('i face)*
parte de, qu'il te soit donné
 d'avoir, 69. 681.
Pas, *s. m.* pas. 666. 667. 668.—
 Pl. *pași*.

Pasă (a), *v.* tenir à, s'intéresser, 550. 755.
 Pasat, *s. n.* bouillie de maïs moulu gros, 557.
 Pascu, *s. f. pl.* Pâques, 144. 650.
 Pascut, *s. n.* pâturage, 548
 Pasere, *s. f.* oiseau, 225. 786. — *Pl. păsări.*
 Paseresco, *adv.* à la manière des oiseaux, 847.
 Păși (a), *v.* marcher, 594.
 Pastră (a), *v.* garder, conserver, 219.
 Pat, *s. n.* lit, 296. 297. 495. 500. 591. 646. 735.
 Pați (a), *v.* souffrir, endurer, 160. 305. 805.
 Patima, *s. f.* haine, 685.—*Pl. patime.*
 Patimaș, *s. m.* patient, malade, 668.—*Pl. pătimoși.*
 Patimi (a), *v.* souffrir, pâtir, 46. 91. 378. 437. 439. 496. 777. 785.
 Patru, *adj. num. card.* 100. 159. 250. 334. 349. 350. 400. 467. 536.
 Patru-deci, *adj. num.* quarante, 133. 349. 475. 677. 690.
 Patrunde (a), *v.* pénétrer, 272. 757.
 Patura, *s. f.* couverture, 590. 591. — *Pl. pături.*
 Paza, *s. f.* garde, surveillance, 15.
 Pazea, *gare.* prend bien garde, 97; voir, *a păzi.*
 Pazi (a), *v.* surveiller, 155. 183. 219. 298. garder, protéger, 667.
 Pazi (a se), *v. r.* se garder de, 771.
 Pe, *prép.* sur, 15. 19; *passim.* | par, 135. 311. 457. 458. 492. 531. 564. 578. 636. 825 en, dans, par, 54. 184. 264. 316. 318. 499. 571. 610. par, à cause de, 214. 541. 643. 714. 716. à, aux, 262. 280. 492. 677. 737. pour, 165. 633. | de, du, 45. 633. contre, 747. | vers, 489. au sujet de, 421. formant l'accusatif sans se traduire en français, 80. 136. 236. 266. 284. 566. 700; *passim.* | unul pe altul, l'un l'autre, 663. *pe urmă,* plus tard, 45 *de pe,* du haut de, 510.—*Voir pre.*
 Pe, *prép.* voir *pe.*
 Pecat, *s. n.* péché, 140. 170. 341. 342. 438. 661. 681. c'est dommage, pure perte, 79.—*Pl. păcate.*

Pecingene, *s. f. [Mold.]* dartre, 669.—*Pl. pecingeni.*
 Pecingina, *s. f.* dartre, 669.—*Pl. pecingini.*
 Pele, *s. f. [Mold.]*, peau, 384. 393. 415. 416. 417. 418. 419. 479. 765. | nu'l mai încapsa pelea, il crève dans sa peau. 417. *a fi gros la pele,* être effronté, 418. *cât îi face pelea.* ce qu'il vaut, 418. *pele rea,* être un méchant, 419. *Voir piele.*—*Pl. pei.*
 Pelița, *s. f. [Mold.]*, peau fine, peau du visage, 394.—*Pl. pelițe.*
 Pentru, *prép.* pour, 100. 117; *passim.* en faveur de, 321. 322. 419. 422. 673. *pentru că,* parce que, 4. 488.
 Pepene, *s. m.* melon, 258.—*Pl. pepeni.*
 Pept, *s. m. [Mold.]*, poitrine, 254. 421. 425. *Voir piept.*
 Peptene, *s. m. [Mold.]*, peigne, 7. 8. *voir pieptene.*
 Per, *s. m.* cheveu, 149. 159. 256. 284. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 401. 401. 402. 403. 404. 405. 801. poil, 321. *în doi peri,* changeant, de couleur indécise, 359. 688. 832. *a avé peri răi în ochi,* avoir le mauvais oeil.—*Pl. peri.*
 Percea, *s. f.* toupet (de cheveux), 405. 469.—*Pl. percele.*
 Perciunat, *adj.* qui a des percluni, juif, 405.—*Pl. perciunați.*
 Perde (a), *v.* perdre, 220. 248. 516. 785. 833
 Perdea, *s. f.* goutte sereine, *a avé perdea la ochi,* ne pas comprendre, 669. 670.
 Pereche, *s. f.* paire, 460.—*Pl. perechi.*
 Perechie, *s. f.* paire, 461.
 Perete, *s. m.* mur, 57. 282. 663; voir *părete* — *Pl. pereți.*
 Perete, *s. m.* mur; voir *perete.*
 Peri (a), *v. [Mold.]*, périr. *i-a perit glasul,* il a perdu la voix, 577.
 Perit, *s. m. [Mold.]*, mort, 615.
 Perna, *s. f.* coussin, oreiller, 494. 501.—*Pl. perne.*
 Peros, *adj.* chevelu, qui a beaucoup de cheveux, 275.—*Fém. péroasă.*
 Pescar, *s. m.* pêcheur, 530.—*Pl. pescari.*
 Pesca, *s. m.* poisson, 544. 763.
 Peste, *prép.* sur, 19. 24; *passim.*

par dessus, 81. 365. 468. 522. 523. 586. sans, hors de, 700. 784. outre, 167. *a se dà peste cap*, faire la culbute, 20. 57. *a dà peste cap*, lever bien le coude. 57. | *totul merge peste cap*, tout va de travers, 58. *a dà peste cap*, cul per dessus tête, 449. *a luà peste picior*, traiter par dessous la jambe, 407. *peste mână*, loin qui ne convient pas, 265. *peste fire*, exagéré, 699.

Pestîn, *adv.* voir, *peșin*.

Pestriș, *adj.* moucheté, tacheté, 270. 271. 384. — *Fém. pestrișă*.

Petica, *s. f.* [*Mo'd.*], toile. 90.

Petra, *s. f.* pierre. 129. 169. 184. 204. 207. 294. 437. 532. 573. 677. 707. 748. *pétră 'n casă*, embarrass. 128. *în pétră secă*, sans succès, 512. — *Pl. petre*.

Petrece (a), vivre, 794.

Piața, *s. f.* marché, 814. — *Pl. piețe*.

Pic (un), *adv.* [*Mold.*], un peu, un instant, 510.

Pică (a), *v.* tomber, 95. 234. 317. 510. 633. 634. 777. | *n'o pică sânge*, ce ne sera pas la mort d'un homme, 712. *frumósă de pică*, très-belle, 567. | *pică în sôre*, de toute beauté, 567.

Picatura, *s. f.* goutte, 290. 733. — *Pl. picături*.

Picior, *s. m.* pied, 34. 35. 36. 45. 56. 58. 59. 169. 199. 251. 252. 253. 261. 341. 478. 663. 727. 406. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 511. 805. 846. | *a luà peste picior*, *a lua în picior*, traiter par dessous la jambe, 82. 407. 408. *'a în ghețat picerela*, il râle, 408. *i se tăie pîreriile*, cela lui a cassé bras et jambes, 408. *a pune piciorul în scară*, mettre le pied à l'étrier, 408. *cât s'ar întorce într'un picior*, en un clin d'œil, 408. *pe picior de ducă*, au pied levé, 409. *cât apucă piciorul*, à grands pas, 409. *a se topi d'a 'n picior*, sécher sur pied, 409. | *a călca pe picior*, marcher sur le pied, 410. *a călca în picior*, fouler aux pied, 410. *a căl a cu stîngul*, partir du pied gauche, 410. *a fi în picior*, être prêt à, 411. *asta*

merge chiar drept în picior, c'est un mensonge par trop évident, 411. *a căde în picior*, retomber sur ses pieds 411. *a'și luà picior*, *pe umere*, prendre ses jambes à son cou, 411. *a ô luà la picior*, filer rapidement, 412. *a dà cu piciorul*, mépriser, faire fi, 412. *culture în picior*, en personne, tout craché, 391. 413. 588. *în picior*, debout, 616. *a face picior*, partir, 413. *a bate din picior*, ordonner, 413. *nici picior de om*, personne, 414. *a fi bună de picior*, femme dévergondée, 414. *a se pune și'n picior și'n cap*, faire des pieds et des mains, 414. *a stă pe un bun picior*, être bien dans ses affaires, 415. — *Pl. picere, picior*.

Picuș, *s. n.* goutte, 291.

Piedica, *s. f.* entrave, 406. — *Pl. pîdici*.

Piele, *s. f.* peau, 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. Voir *pele*. | *a întâri din piele*, patienter, 418. *a fi subțire la piele*, être délicat, sensible aux insultes, 418. *a crește pielea pe cine-va*, se gonfler de joie. d'orgueil, 418. *a'i luà și pielea*, le laisser sur la paille, 419. *a nu'i fi pielea nici de ciur*, il n'est bon à rien, 419. *a'și pune pielea pentru cine-va*, garantir sur sa tête pour quelqu'un. 419. *a'i frige pielea*, lui rendre la vie dure, 420. *a'i rupe pielea*, le tromper, 420. *'i-o fac pe piele*, je t'arrangerai bien, 420. *a'și lăsa pielea unde-va*, y laisser sa peau, 421. *il mînăncă pielea*, la peau lui démange, 421. — *Pl. piei*.

Piept, *s. m.* poitrine, 241. 254. 255. 421. 422. — *Pl. piepturi*.

Pieptene, *s. m.* peigne, 7. — *Pl. piepteni*.

Pierde (a), *v.* perdre. 53. 103. 243. 248. 357. 422. 553. 675

Pierde-vara, *m. comp.* musard, bayer aux corneilles, 190.

Pierdut, *adj.* perdu, 546. — *Fém. pierdută*.

Pieri (a), *v.* périr, mourir, 156.

PIF

225. 291. 369. 375. 439. Voir *a perî*.
 Piftie, *s. f.* pieds de veau en gelée 557. — Pl. *pi tîi*.
 Pilda, *s. f.* image. 736. exemple, modèle, 375. — Pl. *pilde*.
 Pîi (a), *v.* limer. *a'şî pîlî măséua*, s'enivrer, 268.
 Pîlnie, *s. f.* entonnoir, 25. 193.
 Pînten, *s. m.* éperon, 30. — Pl. *pînteni*.
 Pipai (a), *v.* tâter, tâtonner, 670. 833.
 Piperat, *adj.* poivré, 251. 832. *are mîni piperate*, c'est un voleur, 251 — Fém. *piperatâ*.
 Pîrci, *s. m.* bouc. *a dâ pîrciâ babeî*, culbuter quelqu'un, 6.
 Pîreu, *s. m.* [Mold], ruisseau, 155.
 Pîrjolitor, *adj.* qui brûle, destructeur, 709 — Fém. *pîrjolîtore*.
 Pîrli (a) *v.* flamber, roussir, 124 582. tromper. 670.
 Pîrlit, *adj.* flambé. pauvre, indigne, 670. — Fém. *pîrlitâ*.
 Pis, dans l'express: *a nu zice nici pis*, ne souffler mot, 540.
 Pisâ (a), *v.* battre, 805.
 Pişâ (a), *v.* uriner. *a pişâ tot bu-tuci*, être sot et impertinent. 670.
 Pişâ (a se), *v. r.* uriner, 670.
 Pişat, *s. n.* action d'uriner, 670.
 Pişcă (a), *v.* pincer, piquer, 293, 468. 671. prendre un petit morceau, chiper, 611. 731.
 Pişcat, *adj.* pincé. *pişcat la lîmbă (rorbă)*, pris de vin, 228 836. — Fém. *pişcatâ*.
 Pişcatura, *s. f.* piqure, 671. — Pl. *pişcăturî*.
 Pisemne, *adv.* probablement, il paraît que, 431.
 Pisica, *s. f.* chatte. chat en général, 125. 287. 293. 361. 439 625. 721. 789. — Pl. *pisici*.
 Pişpai (a), *v.* chuchoter, 671.
 Pişpaitor, *adj.* intrigant, 672. — Fém. *pişpăitôrâ*.
 Pîste prép. [Mold]; voir *peste*.
 Pîstriş, *adj.* voir *pestrîş*.
 Pîua, *s. f.* moulin à foulon, 371.
 Pîzmui (a), *v.* jalouser, envier, 296.
 Place (a), *v.* plaie, aimer, 74. 235. 274. 316. 368. 375. 491. 562. 563. 564. 565. 568. 574. 590 591. 758. 826. 837. 841.
 Placut, *adj.* agréable, 488. 820.

PLI

aimable, plaisant, 811. — Fém. *plăcută*.
 Flaga, *s. f.* plaie, blessure, 672. — Pl. *plăgi*.
 Plamadî (a), *v.* travailler la pâte, 155. 286.
 Plânge (a), *v.* pleurer, plaindre, 74. 75 83. 201. 281. 347. 508. 509. 616. 672. 673 674 675. 676. 677. 692. 694 695 741. 775. pleurer sur le sort de, 80. 673.
 Plânge (a se), *v. r.* se plaindre, récriminer, 11. 71. 72. 115. 301. 674. *a se plânge de*, se plaindre de ne pas avoir, 396.
 *Plângere, *s. f.* pleur, lamentation. 699. — Pl. *plângeri*.
 Plânge-pele, *s. m.* sot, 676. — Pl. *plâng-r-pele*.
 Plânge-pişca, *s. m.* fourbe, sournois, 677. Pl. *plângs-pişcă*.
 Plâns, *s. m.* pleur, acte de pleurer, 622. 674. 677. 698. 699 700.
 Plânsore, *s. f.* acte de pleurer, 677. — Pl. *plânsori*.
 Plapama, *s. f.* couverture (de lit), 590. 591. Pl. *plapăme*.
 Plapomă, *s. f.* couverture (de lit), 590. 591. — Pl. *plapome*.
 Plati (a), *v.* payer. 416. 802. valoir, 37. 416. 832.
 Plati (a se), *v. r.* s'acquitter, 702.
 Plecă (a), *v.* partir, 649. 745. baisser, 318. | *a plecă după*, suivre, 649.
 Plecă (a se, a'şî), *v. r.* s'abaisser, s'incliner, 677. baisser, 305. 469 *a i se plecă*, avoir un embarras gastrique, avoir mal au cœur, 173.
 Plecat, *adj.* courbé, incliné, 38 39. 40. humble, soumis, 254. — Fém. *plecată*.
 Pleşni (a), *v.* se fendre, crever, 158. 325. 355 713. éclater, 577. frapper, 388.
 Pleta, *s. f.* tresse, longs cheveux, 422. 423. 469. — Pl. *plete*.
 Pleşuv, *s. m.* chauve, 177. — Pl. *pleşuvi*.
 Pleva, *s. f.* balle du blé. *a vorbi plevit*, dire des soranettes, 844. — Pl. *plevii*.
 Plimbă (a), *v.* promener. 463
 Plimbă (a se), *v. r.* se promener, 676.
 Plin, *adj.* plein, rempli; passim. | barbouillé de, 632. — Fém. *plîndă*.

Plisc, *s. n.* bec, 526. — Pl. *pliscuri*.
 Ploat, *adj.* mouillé par la pluie.
 789. — Fém. *plloată*.
 Plôie, *s. f.* pluie, 125. 291. 638.
 653. — Pl. *ploi*.
 Plouat, *adj.* mouillé par la pluie,
 731. — Fém. *plouată*.
 Plumb, *s. n.* plomb, 58.
 Pocit, *adj.* hideux, 299. — Fém.
pocită.
 Pocitura, *s. f.* être difforme, mon-
 stre, 678.
 Pociu, pour *pot*, je peux, 804.
 Pocni (a), *v.* éclater, s'entrecho-
 quer, 269. *a pocni în cap*, ve-
 nir à l'esprit, 840.
 Pod, *s. m.* grenier, 439. 479. 510.
 735. *podul palmei*, paume de
 la main, 399. — Pl. *poduri*.
 Podoba, *s. f.* parure, ornement,
 1. 294. — Pl. *podobe*.
 Pofta, *s. f.* envie, désir, 296. 375.
 Pofti (a), *v.* désirer, avoir envie
 de, 282. *poftim la masă*, veu-
 illez vous mettre à table, 66.
 Pogaciă, *s. n.* fouace. 177. 332. —
 Pl. *pogaco*.
 *Pohirni (a), *v.* faire remonter la
 pente, 748.
 Pohlea, *s. f.* taie sur l'œil, 679. —
 Pl. *pohlele*.
 Pohoiala, *s. f.* taie sur l'œil, 678;
 voir *puhoi*. — Pl. *pohoie*.
 Pôlă, *s. f.* giron. pan d'une robe,
 46. 72. 73. 74. 75. 280. 281. 426,
 784. — Pl. *pôle*.
 Polița, *s. f.* lettre de change, 245.
 — Pl. *polițe*.
 Poliție, *s. f.* police, 320.
 Poloboc, *s. n.* [Mold.], muid, 68. —
 Fém. *poloboce*.
 Pom, *s. m.* arbre, 75. 371. 509. 514.
 569. 718. 747. — Pl. *pomi*.
 Pômă, *s. f.* fruit, 75. raisin [Mold.]
 495. — Pl. *pôme*.
 Pomana, *s. f.* aumône (en mémoire
 d'un mort), 782. — Pl. *pomeni*.
 Pomeni (a), *v.* mentionner, parler
 de, 677.
 Pomeni (a se), *vr.* se trouver ino-
 pinément, 783. 840.
 Ponevos, *adj.* louche, 566. — Fém.
ponerôsă.
 Ponos, *s. n.* mauvais renom, 562. —
 Pl. *ponosuri*.
 Popa, *s. m.* prêtre, 82. 133. 303.
 681. 752. 753. 832. — Pl. *popi*.

Popânzac, *adv.* dans l'expres: *a stă popânzac*, se tenir droit et
 d'un air impertinent, comme
 le rat des champs, *popândă*.
 746.
 Popânzoi, *adv.* dans l'expres: *a stă
 popânzoi*, même sens que le
 précédent, 746.
 Popas, *s. n.* étape, halte, 160. —
 Pl. *popasuri*.
 Popinteu, *adv.* dans l'expres: *a sta
 popinteu*, même sens qu'à *po-
 pânzac*, 746.
 Popri (a), *v.* [Mold.], arrêter, 217.
 Popușoiu, *s. m.* [Mold.], maïs, 616.
 Porc, *s. m.* porc. 321. 508. 609.
 780. 796. 817. — Pl. *porci*.
 Porcesc, *adj.* de porc, 801. — Fém.
porcescă.
 Porni (a), *v.* diriger vers, disposer
 40.
 Porni (a se), *v. r.* partir, 459.
 Pornira, *s. f.* élan, 811. — Pl. *porniri*.
 Port, *s. n.* costume, façon de s'ha-
 biller, 836. 837. — Pl. *porturi*.
 Pôrta, *s. f.* porte cochère, 754.
 810. — Pl. *porți*.
 Porumb, *s. m.* [Mold.], pigeon,
 169. — Pl. *porumbi*.
 Porumba, *s. f.* prunelle (fruit du
 prunellier), 643.
 Porumbel, *s. m.* pigeon, 484. —
 Pl. *porumbel*.
 Poruncela, *s. f.* ordre, comman-
 dement, 435. — Pl. *porunceli*.
 Porunci (a), *v.* ordonner, 503. 657.
 Posomorit, *adj.* renfrogné, som-
 bre, 434.
 Post, *s. n.* maigre, carême, 553.
 Poșta, *s. f.* poste, 91. 160. chaise
 de poste, 493. — Pl. *poști*.
 Posti (a), *v.* faire maigre, 650.
 Potca, *s. f.* difformité, monstruosité.
 679. pieu, pisseau, 734. — Pl.
potce.
 Potcova, *s. f.* fer à cheval, 288.
 777. — Pl. *potcove*.
 Potcovit, *adj.* ferré, 473. — Fém.
potcovită.
 Poteca, *s. f.* sentier, 805. — Pl. *poteci*.
 Poticni (a se), *v. r.* faire un faux
 pas, broncher, 16. 335. 472. 655.
 Potoli (a), *v.* calmer, 624. 825.
 Potriva (de-o), semblable, 105.
 Potrivi (a), *v.* arranger, appliquer
 exactement, 164. 750. | com-
 parer, 609,

Potrivi (a se), *v. r.* se ressembler 104. 105. s'harmoniser, 834.
 Potrivit, *adj.* modéré, ni trop grand ni trop petit, 40.—Fém. *potrivită*.
 Povaui (a), *v.* conseiller, indiquer, 654. 750. guider, conduire, 655. 656.
 Poveste, *s. f.* conte, récit, 123. 534.—Pl. *povești*.
 Pra ina, *s. f.* perche, gaule, 308. 606.—Pl. *prăjini*.
 Prânz, *s. n.* midi, heure du dîner, 701.
 Prapadi (a), *v.* [*Mold*], perdre, 357.
 Prapadi (a se), *v. r.* s'anéantir, se perdre, 844. 848.
 Prapastia, *s. f.* précipice, abîme, 743.—Pl. *prăpăstii*.
 Pravali (a), *v.* renverser, 169. 728.
 Praznic, *s. n.* repos funèbre, 782.
 Pre, *prep.* sur, 25, 216; passim. en, 318 formant l'accusatif, sans se traduire en français, 12. 21. 40. 69. 104. 157. 163. 180. 214. 235. 272. 349. 705. *de pre*, d'après, 184.
 Prea, *adv.* très, trop, 17. 217. 369. 476. 811. [*prea mult*, trop, beaucoup trop, 523. *prea-prea*, trop, 376.
 Precum, *adv.* comme, ainsi que; passim
 Prelins, *adj.* bien léché, bien net, 599.—Fém. *prelină*.
 Prepeleag, *s. n.* rancher, échalas portant des barres servant à soutenir la vigne, 302.
 Pret, *s. n.* prix, 130.—Pl. *prețuri*.
 Pretutindeni, *adv.* partout, 306.
 Priaten, *s. m.* [*Banat*] ami, 166.
 Pricepe (a), *v.* comprendre, 41.
 Pricina, *s. f.* querelle, motif de querelle, 341. cause, motif, 621. 622. *din pricină*, à cause de, 594.—Pl. *pricini*.
 Pridvor, *s. n.* terrasse, 714.—Pl. *pridvóre*.
 Prieten, *s. m.* ami, 166.—Pl. *prieteni*.
 Prieten, *s. m.* ami, 85. 453.
 Priimi (a), *v.* recevoir, 23.
 Priința, *s. f.* avantage. *mai de priință*, préférable, plus avantageux, 406.
 Primavara, *s. f.* printemps, 773.

Primejdie, *s. f.* danger, 375. 494.—Pl. *primejdii*.
 Primi (a), *v.* recevoir, 614. 793. consentir, 759.
 Prin, *prep.* par, 197. 311. 458. dans 312. 430. à travers, au travers de, 1. 11. 12. 68. 131. 208. 211. 315. 359. 384. 398. 420. 427. 492. 735. *a't umblă prin gură*, avoir sur le bout de la langue, 193.
 Prinde (a), *v.* prendre, attraper, 38. 58. 188. 206. 235. 261. 274. 356. 425. 456. 463. 493. 531. 662. 663. 834. gagner, obtenir, 145. 215. 231. 491. *a't prinde somnul*, avoir envie de dormir, 738
a prinde loc, être bien reçu, avoir de l'influence, 559.
 Prinde (a se), *v. r.* se prendre, s'accrocher, 62. 347. 400. servir, bien aller, convenir, 808.
 Prins, *adj.* pris, attrapé, 21. 288 caillé, 556.—Fém. *prinsă*.
 Pripi (a se), *v. r.* se hâter, 848.
 Pripit, *adj.* fait à la hâte, hâtif, 666.—Fém. *pripită*.
 Prisosi (a), *v.* être en trop, 378.
 Privi (a), *v.* regarder, 137. 281. 554. 679.
 Privire, *s. f.* vue, regard, 356.—Pl. *priviri*.
 Proba, *s. f.* échantillon, 131.—Pl. *probe*.
 Procopsi (a se), *v. r.* s'enrichir, parvenir, 768.
 Promite (a), *v.* promettre, 273.
 Prost, *adj.* sot, bête, 190. 244. 423. 489. 565. 606. 650. 700. | mal, mauvais, 779.—Fém. *proastă*.
 Proțap, *s. m.* long bâton fourchu, 181. 300. 373.—Pl. *proțapuri*.
 Protiva (in), *loc.* contre, à l'encontre de 670. 723. Voir *în potrivă*.
 Protiva (din), *loc.* qui est autrement, 39.
 Prubului (a), *v.* [*Mold.*] comparer, arranger, 750.
 Prunc, *s. m.* enfant, nourrisson 83. 423.—Pl. *prunci*.
 Puchinos, *adj.* [*Mold.*] chassieux, 679.—Fém. *puchinosă*.
 Puharala, *s. f.* [*Mold.*] taie sur l'œil, 678. 679.—Pl. *puhărale*.
 Puica, *s. f.* poulette, | terme de tendresse, chérie, 839.

PUI

Puiu, *s. m.* petit d'un animal, 13. 490. *niel puiù de om*, absolument personne, 382.

Puiu-de-giol, *s. comp.* enjeu, 241.

Pumn, *s. m.* poing, 423 424. 425. 676. coup de poing, 66. 579. 843. *a'i bate în pumni*, lui faire la nique, 425.—Pl. *pumni*.

Pune (a), *v.* mettre, poser, 29. 32. 45. 53 54. 56. 58. 65. 99. 100. 102 106. 108. 112. 113. 124. 163. 165. 167 171 175. 183. 187. 188. 189 209 213. 225 247 249 254. 255. 256 261. 263. 267. 268. 318. 321. 322 354. 355. 360. 371. 376. 393. 406. 414. 419. 422. 428. 437. 444. 452. 454 457 465. 469. 476. 504. 550. 562. 582 598 636. 679. 686 687. 713. 746. 771. 779. 795. 807. 839. *a pune buza*, faire la lippe, 27.

Pune (a se), *v. r.* se mettre, 422. 431. 433. 445. 459. 484 *a se pune în (pe)*, se mettre sur, se mettre à, 56. 58. 60. 93. 100 207. 208. 213. 217. 401. 410. 414. 465. 537 570. 626 661. 802.

Punga, *s. f.* bourse, 48. 194. 248. 292. 575. 680. 681. 819. — Pl. *pungi*.

Punte, *s. f.* pont, 369.—Pl. *punți*.

Pupà (a), *v.* embrasser, 561. 562. 679. 681.

Pupà (a se), *v. r.* s'embrasser, 681.

Pupat, *s. m.* baiser, 681.—Pl. *pupături*.

Pupaza, *s. f.* huppe, 195. — Pl. *pupăze*.

Purcea, *s. f.* truie, 693.

Purcede (a), *v.* émaner, naître, 201. devenir, rester, 580.

Purcica, *s. f.* petite truie, 693.

Purece, *s. m.* puce, 207.—Pl. *pureci*.

Purica, *s. m.* puce, 155. 207. 473.

Purtà (a), *v.* porter, 8. 21. 79. 111. 112. 130. 194 245. 282. 432. 551. 682. guider, conduire, 657 mener, conduire, 315. 316. 318. 387. 562. 665. *a purtă cu vorba*, leurrer de belles paroles, 821.

Purtà (a se), *v. r.* se conduire, se comporter, 68. 132. 836. 837.

PUT

Purtare, *s. f.* usage. *a'și luă nasul la purtare*, devenir impertinent, 313. 317.

Purare, *adv.* toujours, 294.

Pururea, *adv.* toujours, 3. 22. 39. 298. 335. 528.

Pus, *part. pas.* de *a pune*, mis, 160. 171. 477.

Pușoa, *s. f.* fusil, 6 144. 812. — Pl. *pusci*.

Pusche, *s. f.* [Mold.] pustule, vésicule, 682.

Puschea, *s. f.* [Mold], 682; voir *pusche*.

Puschia, *s. f.* [Mold], 682; voir *pusche*.

Pustea, *s. f.* [Mold.], 682; voir *pushe*.

Pustiū, *s. n.* désert, 847.

Puț, *s. n.* puits, 716. 781. — Pl. *puțuri*.

Puté (a), *v.* pouvoir, 14. 38. 39. 56. 95. 119. 128. 138. 155 160. 166. 169. 173. 175. 176. 177. 181. 226. 227. 235. 244. 247. 248 274. 283. 292. 330. 341. 375. 377. 378. 379. 383. 407. 418. 426 428. 451. 457. 475. 488. 492. 509. 532. 577. 592. 599. 619. 621. 622. 650. 686. 714. 754. 755.

Puté (a se), *v. r.* être possible, 14, 373 423. 621. 627.

Putere, *s. f.* force, puissance, 373. 474 682. 683. 769.—Pl. *puteri*.

*Puterînța, *s. f.* force, 682.

Puternic, *adj.* fort, puissant, 280.

Puți (a), *v.* puer. sentir mauvais, 45. 99. 180 184. 309. 487. 508. 611. 683. 684. 718.

Puțin, *adj.* et *adv.* peu, un peu, 23 47. 92. 181. 460. 461. 502. 544. 577. 585. 610. 742. 749. 779. 793. 795. 819. 820. 822. 827. 838.

Puțin, *ad.* [com. Bihor, Ungaria], peu, 819. 827.

Putința, *s. f.* possibilité. | *peste putință*, impossible, 298.

Puțintel, *adj.* un petit peu, 13.

Putóre, *s. f.* puanteur, 126. 609.—Pl. *putori*.

Putred, *adj.* pourri, putride, 276. — Fém. *putredă*.

R

Rabdă (a), *v.* patienter, 332. se passer de, 391.
 Rac, *s. m.* écrevisse, 207. 711. — Pl. *raci*.
 Racila, *s. n.* lésion interne, mal sourd, 684; voir *rahild*.
 Rachita, *s. f.* osier, 44. — Pl. *răchite*.
 Rachiū, *s. r.* eau-de-vie, 831. — Pl. *rachiuri*.
 Radacina, *s. f.* racine, 779. — Pl. *rădăcini*.
 Rade (a), *v.* raser, 8.
 Rade (a se), *v. r.* se raser, 740.
 Raft, *s. m.* harnachement (d'un cheval, âne, etc.), 808.
 Rage (a), *v.* bengler, mugir, 125.
 Rahila, *s. n.* lésion interne, mal sourd, 684; voir *racild*.
 Raiu, *s. n.* paradis, 1. 5. 131. 155. 438. 439. — Pl. *raiuri*.
 Rana, *s. f.* plaie, blessure, 112. 295. 688. 685. 686. 687. — Pl. *răni*.
 Rani (a), *v.* blesser, 686. 813.
 Raniť, *adj.* blessé, 157. — Fém. *răniť*.
 Rapai (a), *v.* crépiter, claquer avec bruit, 445.
 Rapanos, *adj.* [Mold.] rogneux, rou-vieux, 415. — Fém. *răpănoasă*.
 Rapitor, *adj.* ravisseur, qui ravit, 624. — Fém. *răpitore*.
 Rar, *adj.* rare, peu nombreux, 66. 338. 340. — Fém. *rară*.
 Rar, *adv.* rarement, 796.
 Rasgaiať, *adj.* gâté, 76. — Fém. *răsgăiať*.
 Rasgaiať, *adj.* 761. voir, *răsgăiať*.
 Rasipitor, *adj.* prodigue, 156. — Fém. *răsipitoare*.
 Raťă, *s. f.* canne. *puil de raťă*. [Mold.], 751, *boboc de raťă*, 750. 751, canneton.
 Raťăci (a se), *v. r.* s'égarer, 687.
 Razimă (a se), *v. r.* s'appuyer, 449.
 Re, *adj. f.* [Mold.] pour *rea*, mauvaise, 415.
 Rea, *adj. f.* voir *rěŮ*.
 Rece, *s. m.* froid, 179. 430.
 Rece, *adj.* froid, 192. 211. 427. 476. 508.
 Reci (a), *v.* refroidir, 192. 211. 283. 825.
 Reci (a se), *v. r.* se refroidir, 687. 730.

Recori (a), *v.* rafraichir 210. *fig* rafraichir, 697.
 Recori, *s. f. pl.* frissons, 687.
 Rege, *s. m.* roi, 522.
 Remăne (a), *v.* rester, demeurer, 20. 27. 28. 53. 75. 76. 101. 107. 115. 131. 178. 190. 209. 210. 213. 214. 216. 248. 255. 322. 424. 450. 503. 506. 543. 652. 675. 686. 735. 757. 770. 822. 834.
 *Remas, *s. n.* pari, gageure, 16.
 Repedi (a se), *v. r.* s'élancer, 643. 688.
 Reposat, *adj.* mort, 443. — Fém. *rěposată*.
 Repune (a), *v.* mourir, 541.
 Rerunchiu, *s. m.* rognon, 425.
 Resari (a), *v.* se lever, 51. 596.
 Resarit, *s. n.* orient. est, 347.
 Resbate (a), *v.* pénétrer, passer au travers, 294.
 Resboiu, *s. n.* guerre, 15. 294. 299. — Pl. *rěsbăite*.
 Resbunara, *s. f.* vengeance, 709.
 Resfug, *s. n.* tournis, vertige, 688.
 Reshirat, *adj.* éparé, dans toutes, les directions, 282; pour *resfirat*.
 Respunde(a) *v.* répondre, 688. 747.
 *Respundera, *s. f.* [Mold.] réponse, 534. 688. 765.
 Respuns, *s. n.* réponse, 648. 689. 764. 765. — Pl. *rěspunsuri*.
 Restev, *s. n.* cheville du joug, 833. — Pl. *resteur*.
 Resturnat, *adj.* renversé, 169. — Fém. *rěsturnată*.
 Resuflă (a), *v.* souffler, respirer, 486. 689.
 Resuflă (a se), *v. r.* souffler, se reposer, 510.
 Retezat, *adj.* coupé net, bref, 534. — Fém. *retezată*.
 Re 1, *adj.* mauvais, méchant, mal, 63. 85. 106. 143. 155. 174. 176. 178. 182. 183. 194. 201. 213. 221. 272. 281. 282. 288. 290. 291. 294. 295. 298. 299. 352. 355. 358. 370. 371. 372. 415. 419. 436. 474. 504. 505. 530. 686. 713. 811. 812. 821. misérable, 781. grand, sérieux, 494. *mai rěŮ*, pire; passim *vis rěŮ*, cauchemar 805. — Fém. *rea*; pl. *rěi*, *rele*.

Reș, *s. n.* nial, 45. 379. 493. 689.
 Reu, *adv.* mal, 238. 327. 258. 337.
 512. 610. 636. 758. horriblement
 718. beaucoup, 297
 Revaș, *s. n.* billet, 694. — Pl. *rëveșe*.
 Rezmă (a se), *v. r.* s'appuyer, 689.
 Rezemîș, *adv.* [*Mold.*] dans l'ex-
 pression : *a vorbi rēzdmîș*, tenir
 ses promesses, 844.
 Rezimă (a se), *v. r.* s'appuyer, 449.
 Ricai (a), *v.* gratter (comme la
 poule), 206.
 Ride (a), *v.* rire, 78. 201. 211. 308.
 347. 424. 488. 574. 577. 677. 689.
 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696.
 721. 741. se moquer, 655. 677.
 698. 734. *a' ride mustața*. être
 content, ses moustaches com-
 mencent à pousser, 302. *a ride*
mânzește, rire et pleurer à la
 fois.
 Ride (a se), *v.* rire, 488.
 Ridică (a), *v.* lever, 161. élever,
 lever, 54. 318. 696.
 Ridică (a), *v.* enlever, 330.
 Ridică (a se), *v. r.* se dresser, 401.
 s'élever, 452. grandir, 128.
 pousser, 733.
 Rigăitura, *s. f.* rot, éruption, 697.
 Rine, *s. f.* gale, 697.
 Rinos, *adj.* galeux, 698. — Fém.
riîdsă.
 Rind, *s. n.* rang. *cu trei rînduri*
de lacrimi, à chaudes larmes,
 595.
 Rîndurea, *s. f.* hirondelle, 167. —
 Pl. *rîndurile*.
 Rinza, *s. f.* [*Mold.*], estomac, 426.
 Rînzos, *adj.* [*Mold.*], rancunier,
 204. 426.
 Ris, *s. n.* rire, 622. 675. 698. 699.
 700. 701. 804. *de ris*, risible,
 la risée de, 78. 691. 695. 701.
 Risgăia (a), *v.* gâter (un enfant), 76.
 Risipi (a se), *v.* se perdre, se rui-
 ner, 296.
 Rișnița, *s. f.* moulin à bras, 184.
 Rîvni (a), *v.* désirer ardemment,
 625. 661.
 Rob, *s. m.* esclave, 638.
 Rochie, *s. f.* robe, 289. — Pl. *rochiî*.
 Rod, *s. n.* fruit, 248. 718. 747. —
 Pl. *rode*.
 Rôde (a), *v.* ronger, grignoter, 55.

64. 115. 157. 185. 218. 274. 375.
 465. 701.
 Rodi (a), *v.* produire des fruits,
 297.
 Roditor, *adj.* fécond, 297. *pom ro-*
ditor, arbre fruitier, 371. — Fém.
roditoare.
 Român, *s. m.* Roumain, homme,
 en général, 14. 77. 234. 292.
 680. — Pl. *români*.
 Ros, *adj.* rongé, 466. — Fém. *roșă*.
 Roșata, *s. f.* rougeur, éclat du teint,
 569. 702.
 Roșiu, *adj.* rouge, 123. 276. 394.
 485. 579. 588. 741. 797. 804. —
 l'ém. *roșie*.
 *Rost, *s. n.* bouche, 195.
 Rosti (a), *v.* parler, 702.
 Rôta, *s. f.* roue, 452. 492. 637. 644.
 658. *a face ochii rôtd*, jeter un
 regard circulaire, 365.
 Rotund, *adj.* rond, 813. — Fém.
rotundă.
 Rugă (a), *v.* prier, appeler, 620.
 Rugă (a se), *v.* prier, 594.
 Rugini (a), *v.* se rouiller, 611.
 Rumân, *s. m.* 280. Voir *Român*.
 Rumegă (a), *v.* ruminer, 817.
 Rumeni (a se), *v. r.* rougir, deve-
 nir vermeil 504. 702.
 Rumpe (a), *v.* [*Mold.*] rompre, bri-
 ser, 573.
 Rump (a se), *v.* [*Mold.*] se rom-
 pre, 401.
 Rupe (a), *v.* rompre, briser, 89.
 163. 314. 385. 406. 420. 702.
 arracher, 765.
 Rupe (a se, a'și), *v. r.* se rompre,
 se briser, 11. 89. 190. 309. 401.
 413. 425. 513.
 Rupt, *adj.* rompu, brisé, 37. 59.
 89. 340. 429. 506. 694. 736.
 Ruptul (în), *loc. adv.* în ruptul su-
 fletului, à perdre haleine, 443. |
în ruptul capului, à aucun prix,
 jamais de la vie, 59.
 Rusasca, *adj. f.* [*Mold.*] du mas-
 culin *rusesce*, russe, 574.
 Rușine, *s. f.* honte, 130. 281. 314.
 325. 485. 509. *e rușine*, c'est
 honteux, c'est une honte, 598.
 — Pl. *rușini*.
 Rușinos, *adj.* honteux, 569. 570. —
 l'ém. *rușinosă*.

S

'S, 3-e pers. ind. pl. [*Mold.*] pour *is* (*sunt*), sont, 155. 301. 343. 602. 704. 811. 823.
 Sa, *adj. pos. f.* sa. sienne; passim.
 Sa, *conj. que*; passim.
 Sabie, *s. f.* sabre, 38 39. 178. 186. 220. 534. 688. 813. — Pl. *săbiî*.
 Sac, *s. m.* sac, 50. 154. 155. 616. 696. 763. — Pl. *saci*.
 Saca, *adj. f.* [*Mold.*] pour *sécă*. *mândă sécă*, homme sans aucune chance, 247. vide, 829.
 Şacar-macar, mot du jargon juif. *a umblă cu sacăr-macăr*, chercher à tromper, 789.
 Saftica, *s. f.* diminutif de Safta, Elisabeth, 72.
 Salcâm, *s. m.* acacia. *a vorbi salcâm*, parler d'une façon mielleuse, 846.
 Sale, *adj. pos. f. pl.* sa, 294.
 Şale, *s. f. pl.* région lombarde, reins, 426.
 Saltea, *s. f.* matelas, 590. — Pl. *saltele*.
 Samină (a), *v.* [*Mold.*] ressembler, 104.
 Samenă (a), *v.* [*Mold.*] ressembler, 10b.
 Sanatate, *s. f.* santé, 498. 702. 703. 704. 705. — Pl. *sănătăţi*.
 Sanatos, *adj.* sain. bien portant, 26. 202. 406. 497. 498. 500. 626. 706. 707. 708. salutaire, 569. 570. — Fém. *sănătoasă*.
 Sanătoşa, dans l'expression: *a o luă la sănătoşa*, se sauver, décamper 708.
 Sânge, *s. n.* sang, 3. 708. 709. 710. 711. 712. 713.
 Sângeră (a), *v.* saigner, 685.
 Şanţ, *s. n.* fossé, 715. — Pl. *şanţuri*.
 Sănţi (a), *v.* [*Mold.*], sanctifier, 372.
 Sapă (a) *v.* creuser, 637.
 Sapa, *s. f.* bêche, 42. 266. 651.
 Sara, *s. f.* pour *sără*, voir, 701. — Pl. *seri*.
 Sară (a), *v.* saler, 204. 441.
 Sarac, *adj.* pauvre, 81. 129. 234. 241. 497. 767. — Fém. *săracă*.
 Saracie, *s. f.* pauvreté, 129. 534. 623. 817. 818.
 Saracut, *adj.* pauvre, 416. — Fém. *sărăcuţă*.

Saramura, *s. f.* saumure, 419
 Sarat, *adj.* salé. *vorbe sărate*, mots d'esprit, agréables, 831.
 Sarcina, *s. f.* charge, 234. — Pl. *sărcine*.
 Sare, *s. f.* sel, 258. 354. 825. *vorbe cu sare*, mots plaisants, spirituels 833.
 Sari (a), *v.* sauter, 32. 61. 181. 197. 269. 359. 406. 496. 577. 633. 713. 714. 715. 716. 773. bondir trèsailir, 209. sortir de l'orbite, éclater, 343. 355. 676.
 Sarita, *s. f.* saut, hauteur d'une chute d'eau, 715. 716. — Pl. *sărîte*.
 Saritura, *s. f.* saut, 717. — Pl. *sărîturî*.
 Sarută (a), *v.* embrasser, baiser, 180. 244. 263. 339. 547. 661. 562. 604. 680. 717.
 Sarută (a se), *v. r.* s'embrasser, 196.
 Sarutare, *s. f.* baiser, 586. 717. — Pl. *sărutări*.
 Sarutat, *s. n.* baiser, 681. 717.
 Sat, *s. m.* village. 446. 489. 560. 657. 658. 724. *a fi urechea satului*, savoir tout ce qui se passe, 463. — Pl. *sate*.
 Saţ, *s. n. a nu are saţ*, être insatiable, 283.
 Satana, *s. m.* Satan, 148. 571.
 *Şatara, *s. f.* charge, fardeau, 433.
 Sătură (a se), *v. r.* se rassasier, 177. 390. 424. 437. 826. 829.
 Sau, *conj.* ou, ou bien; passim.
 Săvîrşi (a), *v.* accomplir, achever, 283. 297.
 Sbate (a se), *v. r.* se débattre, 717.
 Sberă (a), *v.* [*Transil.*] braire, 125.
 Sberă (a), *v.* braire, 126. 717.
 Sbirli (a se), *v. r.* se dresser, se hérissier, 401.
 Sbirnli (a), *v.* bourdonner, 28.
 Sbură (a), *v.* voler, 768. 786. 814. s'envoler, 129.
 Sburatui (a), *v.* [*Mold.*] lancer des morceaux de bois (*şburături*), 718.
 Sburdă (a se), *v. r.* folâtrer, sauter de joie, 718.
 Scăiu, *s. m.* chardon, 828.
 Scapă (a), *v.* échapper. se soustraire à, 109. 160. 283. 520. 627.

697. s'échapper, s'enfuir. 67.
139 524 576. lâcher, laisser
échapper, 718. 807. se sauver,
échapper au péril, 233 sauver,
234. 811
- Scapără (a), *v.* lancer des étin-
celles, 573. trembler, 26. cla-
quer, 269.
- Scăpare, *s. f.* salut, 11.
- Scara, *s. f.* étrier. 403. — Pl. *scări*.
- Scârna, *s. f.* merde. 718.
- Scarpină (a), *v.* gratter, 65. 235.
603. 604. 697. 719.
- Scarpină (a se), *v. r.* se gratter,
100. 719.
- Scarpinare, *s. f.* action de se grat-
ter, 431. 720.
- Scaun, *s. m.* siège. *a ară scaun*
la vorbă. parler sagement, 835.
- Schimbă (a), *v.* changer, 109. 831.
- Schimbă (a se), *v. r.* changer, 371.
- Schiop, *adj.* boiteux, 655. 660. 661.
662. 663. 691. 720. 721. — Fém.
schioapă; pl. *schiopi schiope*.
- Schiopă, *s. f.* empan, 206.
- Schiopată (a), *v.* boiter, 720. 721.
- Schipi (a), *v.* [*Banat*] cracher, 598.
725.
- Sci (a), *v.* savoir. 5. 25; passim.
connaître, 632; passim.
- Sciința, *s. f.* savoir. *preste sci-*
ință, sans le savoir, 557. — Pl.
sciințe.
- Scirții (a), *v.* grincer, 384.
- Sclipi (a), *v.* briller. 357.
- Scobi (a), *v.* nettoyer, curer. 116.
- Scobi (a se), *v. r.* se curer, se net-
toyer, 116. 268.
- Scobit, *adj.* creux, creusé, 268. 388.
- Scobori (a se), *v. r.* descendre, 722.
790.
- Scoborire, *s. f.* descente, 722.
- Scoica, *s. f.* moule de rivière, 476.
558. — Pl. *scoci*.
- Scop, *s. n.* but, 822. — Pl. *scopuri*.
- Scopit, *s. m.* châtre. 722.
- Scorbura, *s. f.* creux, cavité. 204.
- Scormoli (a), *v.* [*Mold.*] fouiller. re-
muer, 718.
- Scormoni (a), *v.* fouiller, remuer.
718.
- Scos, *adj.* tiré. 227. — Fém. *scosă*.
- Scôte (a), *v.* faire sortir, chasser,
54. 290. 291. 645. tirer, 226
tirer de, 262. 329. 500. faire
sortir, tirer de. 155. 420. 492.
423. 566. 753 arracher, 117.
268. 358. 359. 662. 663. pro-
duire, faire. 295. gonfler, faire
sortir de la tête. 352. faire
éclater, sauter, 573. crever. 722.
a scôte peri albi, faire blanchir
(les cheveux). 402. *a scôte din*
minți, faire perdre la tête, 74.
a scôte dator, prétendre que
quelqu'un lui doit. rester devoir,
148. 278. *a scôte din gură*, dire,
parler. 179. *a scôte la cupet*, men-
ner à bonne fin, terminer. 292.
a scôte pe nas, reprocher, 311.
a i scôte sufiețel, rendre la vie
dure, assassiner de ses prières,
441.
- Scôte (a-și), *v.* arracher. (à soi-
même), 340. 341. 344. 358. 359.
- Screme (a se), *v. r.* faire des ef-
forts, pour aller à la selle, 722.
- Scrie (a), *v.* décrire. 679.
- Scrinti (a), *v.* luxer. *a scrințiu'o*,
il a fait une gaffe, 722.
- Scris, être écrit, écrit décidé, par
le destin, 47. 160. dessiné. com-
me, une figure peinte, 567.
- Scrofa, *s. f.* truie, 693.
- Scubori (a se), *v. r.* [*Bosarab.*],
descendre. 722.
- Scufie, *s. f.* [*Mold.*], calotte, 517.
520. — Pl. *scufii*.
- Sculpă (a), *v.* cracher. cracher sur,
3. 390. 598. 722. 723. 724. 725.
726.
- Sculpa (a se), *v. r.* cracher sur
soi, 724.
- Sculpat, *s. n.* salive, crachat, 726.
- Scula, *s. f.* instrument, 147. —
Pl. *scule*.
- Sculă (a), *v.* relever, 807. || lever,
faire lever, 498.
- Sculă, (a se), *v. r.* se lever, 99.
129. 385. 496. 502. 509 529. 547.
726. 727. 728. se relever. 546.
- Scump, *adj.* cher, 802. précieux,
703. 704. — Fém. *scumpă*.
- Scund, *adj.* de petite taille, 728.
— Fém. *scundă*.
- Scură (a se), *v. r.* [*Mold.*] s'écouler,
se vider. *a i se scură ochii după*,
être amoureux de, regarder
avec amour, 357.
- Scurge (a), *v.* vider, 673.
- Scurge (a se), *v. r.* s'écouler. se
vicer. *a i se scurge ochii după*
être amoureux de, regarder,
avec amour, 357.

Scurt, *adj.* court. bref, 10. 19. 69. 259. 280. 281. 396. 423. 483. 667. 803. 820. 834.

Scurtă (a), *v.* raccourcir 225. 314. *a'i scurtă potecile*, mettre dans l'impossibilité de faire une chose 805.

Scurtă (a se), *v. r.* se raccourcir, 225.

Scuti (a), *v.* prescrire, exempter, 721.

Scutură (a), *v.* secouer, 728.

Scutură (a se), *v. r.* trembler, 64.

Se, *pron. 3e pers.* se, soi, à soi; passim.

Sei, *s. f.* selle, 843.—Pl. *șei*.

Sec, *adj.* sec. vide. *cap sec*, sot, 48. *a răbdă în sec*, attendre inutilement, 332. *a călă în pământ secă*, ne pas réussir, 512. *fém. secă*; pl. *șeci*.

Secă (a), *v.* tarir, épuiser. *a i se secă inima*, être anéanti. désespéré, 214. *a se secă la ficat*, même sans que la précédent, 158.

Secără (a), *v.* moissonner, récolter, 699.

Secriu, *s. n.* [*Mold.*], cercueil, 582.

Sede (a), *v.* rester, demeurer, 14. 21. 60. 73. 99. 118. 124. 127. 286. 288. 292. 547. 572. 599. 611. 616. 728. 732. 754. être assis. 208. s'asseoir. 95. 726. | rester, habiter, 720. 745. *a ședé pe u-rechiele cui-va*, presser, quelqu'un de ses requêtes, 467. *fi șede frumos*, cela qui va bien, 790.

Ședere, *s. f.* action de rester, 732.

Șeșut, *s. n.* derrière, 80.

Sema, *s. f.* compte, 344. *a băgă de semă*, faire attention, 721.

a băgă în semă, prendre en considération, remarquer, 4. 378.

Semenă (a), *v.* semer, 699. 732. 841.

Semenă (a), *v.* ressembler, 104. 105. 732. 733.

S-menatura, *s. f.* ensemencement. 371.—Pl. *semănături*.

Semeș, *adj.* hardi, arrogant, 324. *șemeș*; pl. *șemeși șemeșe*.

Semința, *s. f.* semence *a avé semînță în vorbă*, être légèrement pris de vin, 835. *a călă semînța de vorbă*, chercher quelle, 836.—Pl. *șemințe*.

Semn, *s. m.* signe, 68. 190. 686. —Pl. *șemne*.

Semnat, *adj.* [*B mat*], marqué, 733. —Fém. *șemnată*.

Șenin, *s. n.* serein, 161. beau temps, 125.

Șepte, *adj. ord. card.* sept, 115. 125. 133. 160. 161. 422. 603.

Șepte, *adj. ord. card.* [*Mold.*] sept, 224. 751.

Septemăna, *s. f.* semaine, 676 —Pl. *șeptemăni*.

Șeptemăna, *s. f.* [*Mold.*], semaine, 2.

Sera, *s. f.* soir 129.

Serbatore, *s. f.* fête. 4. 730. 800.—Pl. *șerbători*

Șerpe, *s. n.* serpent, 361. 427 —Pl. *șerpi*.

Șerpoca, *s. f.* femelle du serpent, 361.—Pl. *șerpoc*.

Șetș, *s. f.* soif, 125.

Șeu, *s. m.* graisse, 99. 425. 426.—Pl. *șeuri*.

Șeu, *s. m.* [*Mold.*] graisse, 425.—Pl. *șeuri*.

Șeu, *pro pos.* son. sien; passim.

Șeu, *conj.* ou, ou bien, 754.

Șfânt, *s. m.* saint, 194. 383. 384. 662.—Pl. *șfinți*.

Șfaramă (a), *v.* [*Mold.*] briser, 217.

Șfaramă (a) *v.* briser, 217

Șfaramă (a), *v.* briser, 218.

Șfat, *s. m.* conseil, discussion, 285. 435.—Pl. *șfaturi*.

Șfatu (a), *v.* conseiller, 496.

Șfinți (a), *v.* sanctifier, donner de la valeur à, 372.

Șfirti (a), *v.* grésiller, crépiter, 33. 210. 574.

Șfirleza, *s. f.* toupie, 299. —Pl. *șfirleze*.

Șfirși (a), *v. r.* se finir, se terminer, 370. 532. 683.

Șfirșit, *s. n.* fin, 489. —Pl. *șfirșituri*.

Șfirșit, *adj.* terminé, 537.—Fém. *șfirșită*.

Sgaibulița, *s. f.* petite égratignure, 733.

Sgăriă (a), *v.* égratigner, 16. 240.

Sgau, *s. n.* matrice, 78.

Sgorni (a), *v.* chasser, 290.

Și, *pr. p.s.* pour soi, son, sa; passim.

Și, *conj. et*; passim. déjà, 486. aussi, 7. 8; passim. encore, 563. même, 376. 450. 502. 650.

- jusqu'à, même, 419. *de Ți*, quoi-que, 570 590. *ca Ți*, comme, de même que, 146. 153. 615.
- Și, pour *ci* mais, 137.
- Și, *conj.* voir *Ți*.
- Sigur, *adj.* sûr, certain. 493. — Fém. *sigurd*.
- Sila, *s. f.* violence, 826.
- Simți (a), *v.* sentir. 425. 551.
- Sin, *s. m.* sein. 3. 256. 274 403. 426. 427. 490. 629 725 | *a stă cu mâinile în sin*, rester les bras croisés, 255. — Pl. *sinuri*.
- Sine, *pron.* soi, 180. 776. *de sine*, de lui même, 508. 509.
- Sine, *pron.* 776; voir *sine*.
- Singur, *adj.* seul, lui-même. 84. 97. 100. 180. 282 334. 379. 470. 497. 572. 637. 691. 727. 728. de-même, 509. — Fém. *singurd*.
- Șiotca, *s. f.* souche, 734.
- Șiretlic, *s. n.* fourberie, 822. — Pl. *șiretlicuri*.
- Slab, *adj.* faible, 4. 91. 214. 283. 476. 734 774. 811. maigre. maigre, 579. 743. — Fém. *slabă*; pl. *slabi*, *slabe*.
- Slabi (a), *v.* relâcher. | *a slăbi din frâu*, lâcher la bride, 293.
- Slabiciune, *s. f.* faiblesse, 375.
- Slanina, *s. f.* lard, 346. — Pl. *slănine*.
- Slava, *s. f.* éclat, renommée, 367. | *în slava cerului*, au plus haut des cieux, 696.
- Slobod, *adj.* non attaché, libre, 174. 192. 231. libre, qui parle sans retenue. 220. — Fém. *slobodă*; pl. *slobodi*, *slobode*.
- Slobodi (a), *v.* lâcher, 532.
- Sluga, *s. f.* serviteur, 447. — Pl. *slugi*.
- Sluji (a), *v.* servir, rendre service, 299. 344. 649. 633.
- Slut, *adj.* laid, 560. 643. 691. 734. 735. 791. — Fém. *slută*; pl. *sluți*, *slute*.
- Smântâna, *s. f.* crème, 671.
- Smerit, *adj.* humble, respectueux, 254. 766. — Fém. *șmeriță*; pl. *șmeriți*, *șmerite*.
- Smochina, *s. f.* figue, 815. — Pl. *smochine*.
- Smulge (a), *v.* arracher, 13. 735.
- Smult, *adj.* [Bucov] déplumé, 129. — Fém. *șmultă*.
- Snaga, *s. f.* moelle, sève, 735.
- Soba, *s. f.* poêle, 440. — Pl. *sobe*.
- Soc, *s. m.* sureau; 557.
- Socoti (a), *v.* penser, se figurer, 483. 653.
- Socoti (a se), *v. r.* se croire, être regardé comme, 522.
- Socotinta, *s. f.* jugement. 373.
- Socru, *s. m.* beau-père, 641. 727. — Pl. *socri*.
- Șold, *s. n.* hanche, 255. 427. — Pl. *șolduri*.
- Șolda, *s. f.* tromperie, au jeu des *arșici*. *a umblă cu șoldă*, chercher à tromper. 789
- Somn, *s. m.* sommeil, 295. 502. 735. 738. — Pl. *somnuri*.
- Șont, *adj.* bancal. surnom que l'ou donne aux Allemands. 738.
- Șpircaela, *s. f.* mensonge, tromperie. 789. — Pl. *șpircăele*.
- Șopta, *s. f.* chuchotement, chose dite à l'oreille, 738. 739. — Pl. *șopte*.
- Șopta, *s. f.* [Mold.] chuchotement, chose dite à l'oreille, 739. — Pl. *șopte*.
- Șoptela, *s. f.* chuchotement, 739. — Pl. *șoptele*.
- Șoptiela, *s. f.* chuchotement, 739.
- Sor, *s. f.* sœur, 630.
- Sora, *s. f.* sœur, 147. — Pl. *șurori*.
- Sorbi (a), *v.* boire, 356. 538. humer, 712.
- Sorbire, *s. f.* gorgée, 557. — Pl. *sorbiri*.
- Sore, *s. m.* soleil, 24 118. 217. 307. 539. 567. 586. 696. 744. 802.
- Sorece, *s. m.* souris, 11. 24. 31. 256. 270. 391. 625. 666. 722. — Pl. *șoreci*.
- Șoricu, *s. n.* couenne, 808.
- Șosela, *s. f.* chuchotement, 739. 740. — Pl. *șoșele*.
- Șoție, *s. f.* paire, 16. — Pl. *șoși*.
- Șovai (a), *v.* chanceler, hésiter, 740.
- Șpada, *s. f.* épée. 39.
- Spauma, *s. f.* effroi, 628. — Pl. *șpaima*.
- Spaimântă (a), *v.* effrayer, 679.
- Spală (a), *v.* laver, 235. 236. 249.
- Spală (a se), *v. r.* se laver, 26. 119. 189. 250. 298 711. *a se spală pe buze de*, renoncer à, 26.
- Spân, *s. et adj.* imberbe. 394. 588. 740. 741 742. — Pl. *șpânt*.
- Sparge (a), *v.* briser, détruire, 45 172. 230. 234. 506.

Sparge (a se), *v. r.* se rompre, se briser, 38. 283. 291. 375. 376.
 Spăriă (a se), *v. r.* [Banat & Trans.] s'effrayer, 3. 423.
 Spart, *adj.* cassé, brisé *gurd spartă*, bavard, 190. *mând spartă*, dépensier, 256. 257. dissous, 79. — Fém. *spartă*; pl. *sparți*, *sparte*.
 Spate, *s. n.* dos, 66. 96. 133. 134. 172. 359. 427. 428. 429. 430. 431. 457. 600. 681. 694. 843. *a pune la spate*, jeter au panier. 428. *a fi lut în spate*, avoir de larges épaules, 429. *a dă tatul pe spate*, s'étaler tout de son long. 429. *a nu se învârti cu spatele*, ignorer complètement, 429. *a fi rupt în spate*, être brisé de fatigue, 429. *a fi cu ghiata 'n spate*, être glacé de frayeur, 429. *a stringe din spete*, hausser les épaules, 430. | *a'și arăta spatele*, tourner l's talons, 430. *a fi spate cui-va*, être le soutien de quelqu'un, 430. *a aré spate*, être très-protégé, 430. — Pl. *spete*.
 Spəriă (a se), *v. r.* s'effrayer, 3. 725. s'effaroucher, 738.
 Șperla, *s. f.* [Mold.] scories, 360.
 Spin, *s. m.* épine, 330. 511. — Pl. *spini*.
 Spinare, *s. f.* dos, 92. 282. 431. 432. 433. 843. *a'i face spinarea tobă*, le battre, 432. *a trăi pe spinarea cui-va*, vivre aux crochets de quelqu'un, 432. *a'i căde în spinare*, lui tomber à charge. — Pl. *spinări*.
 Splina, *s. f.* rate, 443. — Pl. *spline*.
 Spori (a), *v.* avancer, 838. prospérer, 544. 577.
 Spre, *prép.* vers, 40. 301. 748.
 Sprincena, *s. f.* sourcil, 341. 342. 351. 433. 434. 435. *ales pe sprincenă*, trié sur le volet, 434. *a se umflă în sprincene*, être bouffi de vanité, 434. — Pl. *sprincene*.
 Sprincena, *s. f.* voir *sprincenă*.
 Sprincenat, *adj.* qui a de gros sourcils. *a fi sprincenat*, beau et le tain basané, 435. *ochenat și sprincenat*, patent, évident, 351. — Fém. *sprincenată*.
 Spuma, *s. f.* écume, 742. — Pl. *spume*.
 Spune (a), *v.* dire, parler, 85. 157. 224. 226. 275. 457. 484. 495. 519. 539.

541. 586. 616. 652. 742. 743. 744. 752. 776. 791. 803. 804. 844. *a spune de la obraz*, dire en face, 326. *a nu spune nici mîrcă*, ne pas souffler mot, 540.
 Spune (a se), *v. r.* dire, parler, 698.
 Spurcă (a), *v.* souiller, rendre impur, 170.
 Spurcă (a se), *v. r.* se souiller, devenir impur. 97.
 Spurcat, *adj.* souillé, impur, 158. 846. — Fém. *spurcată*.
 Spus, *adj.* dit, 744. — Fém. *spusă*; *spuși*, *spuse*.
 Spuzi (a), *v.* avoir une éruption, 744.
 Stapân, *s. m.* maître, 47. — Pl. *stăpâni*.
 Stup, *s. m.* ruche, 796. — Pl. *stupi*.
 Stă (a), *v.* rester, demeurer, 21. 24. 30. 72. 92. 107. 192. 203. 208. 255. 302. 330. 409. 414. 430. 432. 509. 510. 525. 593. 745. 746. être assis, 385. avoir, 226. être prêt, 133. 777. aller. 563. rester sans rien faire, 713. s'arrêter, 712. être, se trouver, 414. 415. 453. 547. tenir, 801. | se tenir, 163. consister, 14.
 Stafida, *s. f.* raisin sec, 804. Pl. *stafide*.
 Stana, *s. f.* Etienne, 571.
 Stanca, *s. f.* Etienne, 834.
 Stâng, *adj.* gauche, 410. 727. — Fém. *stângă*.
 Stînga, la gauche, la main gauche, 238. 435.
 Stîngaci, *adj.* gauche, maladroit, 746.
 Stapân, *s. m.* maître, 45 — pl. *stăpâni*.
 Stăpîni (a), *v.* maîtriser, 217.
 Stărçi (a se), *v. r.* se contracter, 207.
 Stat, *s. n.* taille, prestance, 435. 436.
 Stea, *s. f.* étoile, 118. 359. 543. — Pl. *stele*.
 *Șterc, *s. n.* ordure, 327.
 Șterge (a), *v.* essuyer, 633. 746. enlever, voler, 558.
 Șterge (a se) a'și; *v. r.* s'essuyer, essuyer. 18. 19. 210. 250. 310. 362. 747. *a se șterge pe buză*, (*gură*), ne pas obtenir, être obligé de renoncer à, 26. 189.

Sterp, *adj.* stérile, 747. — Fé.m. *stérpă*.

Stârpi (a sa), *v. r.* avorter, devenir stérile, 747.

Sticli (a), *v.* briller, 348.

Stilp, *s. n.* poteau, pilier, 16. — Pl. *stilpi*.

Știr, *s. m.* *Amaranthus sanguineus* 100.

Stomac, *s. n.* estomac, 436. 437. 438. — Pl. *stomacuri*.

Stomah, *s. n.* estomac, 436. 437. 438.

Strabate (a), *v.* pénétrer, traverser, 785.

Strain, *adj.* étranger, d'autrui, 252. 424. étranger, autre que le sien, 560. Fé.m. *străind*; pl. *străini*, *străine*.

Stramoș, *s. m.* ancêtre, 275. — Pl. *strămoși*.

Stramurare, *s. f.* aiguillon, longue gaulle qui sert à diriger les bœufs, 307. 308. — Pl. *strămurări*.

Stramurărița, *s. f.* 308; voir *strămurare*.

Strică (a), *v.* gâter, 45. 165. 234. faire du mal, 827.

Strică (a se), *v. r.* s'abîmer, se gâter, 79. 216. 437. se tordre de, 701. se rendre malade, 696. 769. 813. 845. *de se strică*, à en crever, 694. *a se strică la gât*, ne plus être en de bons termes, 164.

Stricat, *adj.* gâté, 184. 266. corrompu, vicieux, 77. — Fé.m. *stricată*.

Strigă (a), *v.* crier, 496. 665. 747. 756. 795.

Strigare, *s. f.* appel, cri, clameur, 748. — Pl. *strigări*.

Strimb, *adj.* de travers, 194. 729. 730. 745. *a călca strimb*, faire un faux pas, 512. — Fé.m. *strimbă*; pl. *strimbi*, *strimbe*.

Strimbă (a), *v.* tordre, grimacer, 194. *a strimbă din nas*, faire la grimace, faire un nez, 313.

Strimbă (a se), *v. r.* faire la grimace, 65. 73.

Strimt, *adj.* étroit, 426. — Fé.m. *strimtd*.

Stringe (a), *v.* serrer, 69. 99. 113. 124. 164. 165. 584. 748. amasser, économiser, 772. *cât ai*

stringe din ochi, en un clin d'œil, 363. *a stringe din piele*, patienter. 420. *a stringe din șoșe*, hausser les épaules, 430. *a stringe din umeri*, hausser les épaules, 452.

Stringe (a sa, a'și), *v. r.* se serrer, 207. ranger, serrer, 413.

Strins, *adj.* serré. *strins la mână*, économe, 260.

Stropi (a), *v.* arroser, 267. 268.

Stupi (a), *v.* [*Mold.*] cracher, 441. 598. 744.

Stupit, *s. n.* [*Mold.*] salive, 748. — Pl. *stupituri*.

Sub, *prép.* sous; passim. | *pe sub*. sous. 435. 646.

Subt, *prép.* sous; passim.

Subțire, *adj.* fin, délicat, 136. 305. 321. 324. 380. 418. 535. — Fé.m. *subțire*.

Subțioara, *s. f.* aisselle, 438.

Șuchiat, *adj.* [*Mold.*] creux, vide, 468.

Suci (a), *v.* tordre, tourner, 48.

Suciava, *s. f.* Suciava, anc. capitale de la Moldavie, 522. 659.

Sudóre, *s. f.* sueur, 341.

Șueră (a), *v.* [*Mold.*] siffler, 748.

Suferi (a), *v.* souffrir, supporter, 11. 574.

Suflă (a), *v.* souffler, respirer, 179. 466. 476. 556. 557. 651. 749. | siffloter, 28.

Suflare, *s. f.* souffle, 749.

Suflet, *s. m.* âme, haleine, 68. 139. 251. 293. 343. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 447. 448. 473. 476. 531. 573. 578. 825. *copil de suflet*, enfant adoptif. 85. 86. *intr'un suflet*, d'une haleine, 442. 443. *de îi ese sufletul*, à perdre haleine, 573.

Suge (a), *v.* sucer, 26. 112. 267. 607. têter, 83. 699. 828.

Sughiță (a), *v.* avoir le hoquet, 49.

Sui (a se), *v. r.* monter, s'élever, 61. 98. 296. 433. 713. 714. 749. 750. se dresser, 401.

Suire, *s. f.* montée, élévation, 750.

Suiș, *s. n.* au haut de la montée, 773. — Pl. *suișuri*.

Sulița, *s. f.* lance, 823. — Pl. *sulițe*.

Sună (a), *v.* sonner, résonner, 467. 528. 654. 750. 815.

Sunet, *s. n.* son, 100. 578. — Pl. *sunete*.

Superă (a), *v.* fâcher, 841.
 Superă (a se), *v. r.* se fâcher, 519.
 Supt, *p-ép.* sous, 454; voir *sub*.
 Suptîra, *adj.* fin, 321; voir *subţîra*.
 Sur, *adj.* gris, 402. — Fém. *surdă*,
 Şură, *s. f.* barge (longue meule).
 196 — Pl. *şure*.
 Surcea, *s. f.* copeau, 711. — Pl.
surcele.
 Surd, *adj.* sourd 17. 289. 644.
 654. 693. 750. 757. 788. — Fém
surdă; pl. *surdă*, *surde*.
 Sus, *adv.* haut, 57. 99. 101. 161.

247. 301. 713. 725. | en haut.
 714. 820. *în sus* en haut, 750.
 790; passim. *în sus*, en l'air.
 414. 474. 477. 598. 599. 723. 748;
 haute, relevée, 53. 54 *pe sus*,
 sur les bras, sans toucher terre.
 682; en marchant, debout, 779.
de sus, de haut. 848. *a călca*
de sus, être fier, 511.
 Suspin, *s. n.* soupir, 757. — Pl.
suspînuri.
 Suta, *s. f.* cent. centaine. 95. 96.
 155. 242. 676. 690. 823. — Pl. *sute*.

T

Ta, *adj. pers. fém.* ta, tienne;
 passim.
 Tabac, *s. m.* tanneur, 485. — Pl.
tabaci.
 Tacé (a), *v.* se taire, garder le
 silence, 4. 81. 167. 173. 201.
 297. 477. 577. 758. 759. 760. 761.
 762. 763. 794. 837. 838. 840. 843.
 Tace-face, *comp.* méchant et hy-
 pocrite, 762.
 Tacere, *s. f.* silence, 533. 758. 764.
 765. — Pl. *tăceri*.
 Taci-lale, *s. f. pl.* bavardages, 844.
 Tacut, *adj.* taciturne, silencieux,
 289. 295. 766. *pe tăcut*, en si-
 lence, silencieusement, 26. 485.
 — Fém. *tăcută*; pl. *tăcuţi*, *tăcute*.
 Tagărta, *s. f.* besace, hâvre-sac,
 273.
 Taiă (a), *v.* couper. 16. 22. 38. 39.
 63. 118. 159. 178. 186. 220. 221.
 394. 399. 455. 507. 595. 793. 830.
 supprimer, 542. *a nu tăia ca-*
pul pre cine-va, ne pas savoir
 faire, 37. 58. 370. *îl taie la fi-*
caşi, il est gelé, 157. *a't tăia*
nasul, lui rabattre le caquet,
 314. | *a't tăia cuvîntul*, lui cou-
 per la parole, 535.
 Taiă (a se), *v. r.* se couper, 39.
 215. 251. 408. 766.
 Taiat, *adj.* coupé. 39. 313. 314.
e buclăică tăiată (cap tăiat) cu-
tare, c'est un tel tout craché,
 61. 506. — Fém. *tăiată*.
 Taie-baba, *m. comp.* malamore. 5.
 Taie-fuga, *m. comp.* faux brave,
 571.
 Taina, *s. f.* secret. 85. — Pl. *taine*.

Taiuş, *s. n.* tranchant, 221. Pl.
tăiuşuri.
 Talaf, *s. n.* propos inutiles. bali-
 vernes, 595. 767. — Pl. *talafuri*.
 Talger, *s. n.* [Hasarab], assiette,
 569. — Pl. *talyere*.
 Talpa, *s. f.* talon, 37. 93. 444. 445.
 poutre semelle formant la base
 des maisons de paysans. 3. —
 plante des pieds. 444. 445. —
 Pl. *tâlpi*.
 Talpăşiţa, *s. f.* diminutif de *talpă*,
 Pl. *tălpăşiţe*.
 Tamăie, *s. f.* encens, 290.
 Tam-nesam, sans rime ni raison,
 845.
 Tâmpit, *adj.* stupide, idiot. 40.
 Tândă, *s. f.* nom propre de femme,
 694.
 Țap, *s. m.* bouc. 41. 714. Pl. *Țapi*.
 Țapura, en croc (en parlant des
 moustaches), 302.
 Tara, *onm.* désigne un bavardage
 perpétuel. 767.
 Tarbacela, *s. f.* dans les premiers
 jours du Carême, tous les chiens
 que l'on peut attraper sont at-
 tachés et battus d'une façon
 particulière, nommée *tărbăcelă*,
 197.
 Țărcat, *adj.* tacheté, 271. — Fém.
țărcată.
 Tărdiu, *adv.* tard, 296. 845. 547.
 674. 757.
 Tare, *adj.* fort, robuste, 169. 261.
 437. 446. 606. 767. à haute-
 voix, 97. *a fi tare de urechi*,
 avoir l'oreille dure. 460. 462
a fi tare în rinzi, entêté, tenace,

426. *a fi tare în falci*, ne pas céder, 121. | *a fi tare în coş*, robuste, 89. *a fi tare de cap*, avoir la tête dure, 49. || *a fi tare de căfă*, être riche, 65. || *a fi tare de chică*, être riche ou bien-partant, 67.
- Tare, *adv.* vite, 30. 813. || fortement, 127.
- Tare, *adv.* [*i. old.*] fort, très, 204. 707.
- Tata, *s. m.* père, 72. 73. 442. 495. 640. 732. 737.
- Tatucuţa, *s. f.* diminutif de *tată*, 251.
- Tatuşa, *s. f.* diminutif de *tată*, 251.
- Taun, *s. m.* taon, 107.—Pl. *tăuni*.
- Tavali (a se), *v. r.* se rouler, 297.
- Te, *pr. refl.* te, toi; passim.
- Teiu, *s. m.* tilleul. || en écorce de tilleul, 146. 729. 829. || *inimă de teiă*, cœur faible, 216.—Pl. *tei*.
- Témă, *s. f.* peur, 623.
- Teme (a se), *vr.* craindre, avoir peur, 3. 154. 450, 653. || se méfier, 556. 623.
- Temeiū, *s. n.* fondement, raison, 829.
- Temelie, *s. f.* fondation, 300.—Pl. *temelii*.
- Temetor, *adj.* jaloux, 294.—Fém. *temetóre*.
- Țepen, *adj.* raidi. || *a fi țepên*, être pris de vin, 767.—Fém. *țepëndă*.
- Țera, *s. f.* pays, terre, contrée, 101. 657. 658. 698. 812.—Pl. *țeri*.
- Țeran, *s. m.* paysan, 615.—Pl. *țerani*.
- Terciu, *s. n.* eau dans laquelle cuit la farine de maïs, pour faire la *mamăligă*, 557.
- Țerina, *s. f.* terre, poussière, 431. 728.
- Țerna, *s. f.* [*Mold.*] terre, 428.
- Țeu, *pr. pos.* ton, tien; passim.
- Ți et 'Ți, *pr.* te, 278.
- Ticalos, *adj.* misérable, indigne, 579.—Fém. *ticalôsă*.
- Tichie, *s. f.* bonnet, calotte, 516. 517. 520.
- Ticnit, *adj.* calme, paisible, 802.—Fém. *ticniță*.
- Ție, *pr. pers.* à toi; passim.
- Tifa, *s. f.* geste de mépris, 768.
- Țifloia (a), remplir, gonfler, 391.
- Tigae, *s. f.* poêle à frire, 347.—Pl. *tigăi*.
- Țigan, *s. m.* tsigane, bohémien, 100. 340. 643. 644. 705.—Pl. *țigant*.
- Tigva, *s. f.* calebasse-gourde, 50. 677. || caboches, 769. Voir *țegă*.
- Timp, *s. m.* époque, 730. | *la timp*, à temps, 843.—Pl. *timpuri*.
- Tinda, *s. f.* entrée, vestibule, 440.—Pl. *tinde*.
- Tine, *pr. pers.* toi; passim. || *tine-însuși*, toi-même, 700.
- Ținé (a), *v.* tenir, 21. 38. 67. 127. 205. 237. 246. 248. 272. 316. 318. 386. 387. 402. 424. 440. 551. || porter, 432. || surveiller, 220. || contenir, 417. 590. 591. || résister, supporter, 695. 767. || tenir pour, considérer comme, 41. | coûter, 173. supporter, tenir, 385. 408. || *a finé din urmă*, surveiller de près, 793. || *a'și finé capul*, vivre, subsister, 54. || *daca te fine părul*, si tu peux, 405. || *a fine-minte*, se rappeler, 279. 616. || *a finé calea*, poursuivre de ses assiduités, 791.
- Ținé (a se), *v. r.* se tenir, 136. 306. 318. 407. 563. 750. compter, être tenu pour, 765. || se cramponner à, 697. *a se finé în*, tenir à, 800. | *a se finé de*, suivre, poursuivre, 60. 102. 163. 321. 450. 664. 768.
- Tiner, *adj.* et *s.* jeune, 296. 299. 407. 469. 487. 491. 741. 768. 769. 770.—Fém. *tinêră*; pl. *tineri*, *tinere*.
- Tinerel, *adj.* jeunet, 342.—Fém. *tinerică*; pl. *tineri*, *tinerele*.
- Tinerete, *s. f.* jeunesse, 491. 623. 770. 771. 772. 773.—Pl. *tinerețe*.
- Tingire, *s. f.* casserole, 299. 598.
- Tinjala, *s. f.* deuxième limon antérieur du chariot trainé par les bœufs, 102.—Pl. *tinjele*.
- Țințar, *s. m.* cousin (insecte), 683. 790.—Pl. *țințari*.
- Țipă (a), *v.* crier, 181. 269. 773.
- Țirg, *s. n.* ville, 315 463 464. 785. || marché, 826. 827. *țirgu-cucului*, marché, 288.—Pl. *țirguri*.
- Tiri (a se), *v. r.* ramper, 677.
- Tiriș, *adv.* en rampant, en se trainant, 773.
- Tiris-grapiș, *loc. adv.* clopin-clopant, 773. 774.

Tiriş-gropiş, *loc. adv.* 774; voir *tiriş-grăpiş*.
 Tirit, *adj.* rampant, triste, 536.—
 Fém. *tirită*.
 Tiritură, *s. f.* traînée, femme de rien, 774.
 Tirla, *s. f.* parc à moutons, 705.—
 Pl. *tirle*.
 Tirţa-pirţa, *l. comp.* peu de chose, presque rien, 774.
 Țiță, *s. f.* téton, sein, 88. 89. 445. 446. 828.—Pl. *țite*.
 Țiul (a), *v.* bourdonner, 467.
 Tivga, *s. f.* voir *tigod*.
 To, pour *tău*, tien, 381.
 Toba, *s. f.* tambour, 432. 754. 755.—Pl. *tobe*.
 Tocă (a), *v.* hacher, 55, 191. || sonner (*la tocă*), 299. 467. 752. 753. 755.
 Toca, *s. f.* sorte de planche en bois, ou demi cercle en fer, servant de cloche pour les églises, 289. 299. 467.
 Toca-gură, *l. comp.* bavard, 191.
 Tocma, *adv.* justement, tout-à-fait, 114. 688. 766.
 Tocmai, *adv.* justement, tout-à-fait, 41. 653. précisément, 114.
 Tocmala, *s. f.* [*Mold.*] accord, entente, 827.—Pl. *tocmeli*.
 Toiag, *s. n.* longue canne, 641.—
 Pl. *toiage*.
 Țol, *s. n.* couverture, 590. — Pl. *țole* et *țoluri*.
 Topi (a), *v.* consumer, 559.
 Topi (a se), *v. r.* fondre, se dissoudre, 131, 307. 396. 409. 671. || fondre, maigrir, 437. 439. | *i se topește scuipatul în gură*, l'eau lui en vient à la bouche, 726.
 *Tópsesc, *s. n.* [*Mold.*], poison, 453.
 Topor, *s. m.* hache, cognée, 67. 298.—Pl. *topóre*.
 Tórce (a), *v.* tordre, filer, 529. 844.
 Tort, *s. n.* filasse de chauvre, de lin, etc, 295.
 Tot, *adj.* et *adv.* tout, 46. 57; passim. *lu tóte*, en toutes choses, toujours, 39. *intru tot*, en tout, 373. *cu totul*, entièrement, complètement, 559. 650. 696. *de tot*, complètement. 766. toujours, constamment, 8. 93. 137. 143. 144. 179. 201. 222. 275. 297. 479. 503. 504. 507. 511.

513. 528. 541. 564. 583. 593. 594. 633. 636. 670. 682. 740. 743. 757. 787. 826. 848. | malgré cela, encore, 2. 340. 396. 446. 509. 510. 611. 636. 762. 777. 828. || quand même, tout de même, 14. 126. 177. 178. 274. 283. 286. 292. 496. 626. 646. 650. 654. 671. 675. 680. 681. 689. 690. 703. 717. 767. 776. 801. 822. 840. aussi, 332.
 Tot-dé-una, *adv.* toujours, constamment; passim.
 Trage (a), *v.* tirer, 75. 82. 111. 230. 421. 551. 775. aller, être attiré vers, 373. tirer, entraîner, 631. 655. souffrir, endurer, supporter les conséquences, 42. 43. 47. 776. râler, 637. || sonner, 636. 753. *a trage cu urechia*, prêter l'oreille, 469 | *a trage bătaie*, battre, 98. *a trage la mîsea (mustață)*, boire se griser, 267. 301. *a trage de nas*, mener par le bout du nez, 316. *a trage la slînga*, voler, être fourbe, 435. *a trage cu pictorul*, souhaiter à autrui un bonheur qui nous vient, 413.
 Trage (a se), *v. r.* se tirer. *a se trage în degete cu*, être à couteaux tirés, 111.
 Trai (a), *v.* 7. 14. 36. 87. 104. 243. 292. 363. 378. 394. 432. 489. 521. 524. 544. 587. 588. 636. 638. 639. 720. 768. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 785. 759. 801. 839. || durer, exister, 103.
 Traista, *s. f.* besace, 49. 205.
 Traiu *s. n.* existence, vie, 274. 290. 781. 782. 801.—Pl. *trăsurî*.
 Trancăni (a), *v.* bavarder, jacasser, 782.
 Trandafir, *s. m.* rose, 609.
 Trândavie, *s. f.* paresse, fainéantise, 771.
 Trânti (a), *v.* lancer, jeter 530. 814. 833.
 Trântitură, *s. f.* lutte, action de terrasser, 16.
 Tras, *p. p.* tiré. *tras de păr*, tiré par les cheveux, 403.
 Trasni (a) *v.* provincialisme pour *a trosni*, craquer, éclater, 467.
 Trebă, *s. f.* travail, occupation, 181. 235. 298. 610. 762. 774. 819. 820. 821. 838. chose, 501. *a*

- (nu) *avé trebă*, (ne pas) avoir d'occupation, 729. 840, *om de trebă*, homme de bien, comme il faut, 2. 235.—Pl. *treburi*.
- Trebui (a), *v.* falloir, devoir, être nécessaire, 8. 41. 84. 146. 154. 160. 171. 236. 238. 306. 341. 369. 371. 376. 439. 475. 486. 516. 517. 520. 615. 685. 691. 716. 719. 739.
- Trebuința, *s. f.* besoin, nécessité, 503. 653.—Pl. *trebuințe*.
- Trece (a), *v.* passer, 1. 11. 12. 68. 81. 109. 110. 124. 203. 275. 303. 322. 427. 430. 514. 581. 620. 658. 751. 782. 794. 795. 804. 817. | passer, faire passer, 197. | surpasser, 494. passer, s'user, 584. | dépasser, franchir, 705. || sauter, passer, 715. | *a'l trece nădușelile*, être dans les transes, 645. || *a trece cu vederea* ignorer quelqu'un, ne pas en tenir compte, 797.
- Trecz (a să), *v. r.* passer, se faner, 773. | *se trece*, ou lui passe, ou lui permet de, 825.
- Trecut, *s. n.* et *adj.* passé, 3. 131. 211.
- Trasă (a), *v.* battre (une récolte), 788.
- Trei, *adj. num. card.* trois, 20; passim.
- Trei-dăci, *adj. num.* trente. 115.
- Tremură (a), *v.* trembler, 320. 645. 782. 783.
- Trépad, *s. n.* [*Mold.*] marche, marche forcée, 782. Voir vol. I, *trapăd*.
- Trapadata, *s. f.* [*Moll.*] jambe, pied, 446.—Pl. *trapădate*.
- Trépta, *s. f.* marche (d'escalier), 714.—Pl. *trepte*.
- Trestie, *s. f.* jonc, roscau, 688.—Pl. *trestii*.
- Trezi (a să), *v. r.* s'éveiller, 471. 783.
- Trii, *adj. num. card.* [*Mold.*] trois, 557.
- Trimite (a), *v.* envoyer, 629.
- Trimite (a), *v.* envoyer, 649.
- Tronc, tout d'un coup, 202. 530.
- Troncari (a), *v.* bavarder, jacasser, 826.
- Tropa, *interj.* imitative du claquement que font les savates, lorsque l'on marche, 632.
- Trosni (a), *v.* craquer, éclater, 121. 270.
- Trup, *s. m.* corps. 46. 106. 164. 202. 343. 437. 439. 446. 447. 448. 493. 706.—Pl. *trupuri*.
- Trupi (a) *v.* [*Mold.*] danser, être joyeux, 743.
- Tu, *pr. 2-a pers.* tu, toi; passim.
- Tufa, *s. f.* arbrisseau très feuillu, 571. *gogoși de tufă*, mensonges, 743. rien 48.—Pl. *tufe*.
- Tufan, *s. m.* jeune chêne, 510.—Pl. *tufani*.
- Tuleiü, *s. n.* poil naissant, 127.—Pl. *tulei*.
- Tumba, *s. f.* culbute, 449.
- Tun, *s. n.* canon, 707. 755.—Pl. *tunuri*.
- Tunde (a), *v.* tondre, 20. 518. 520. 547.
- Tunde (a se), *v. r.* être tondue. se faire tondre, 518. 520.
- Tur, *s. m.* fond du pantalon, 174.—Pl. *turi*.
- Turcesc, *adj. turc*, 5 —Fém. *turcescă*.
- Turma, *s. f.* troupeau, 489. bande, 155.—Pl. *turme*.
- Turnă (a), *v.* verser, 783. 784.
- Turti (a), *v.* aplatir, écraser, 315.
- Turui (a), *v.* bavarder, jacasser, 289.
- Tuse, *s. f.* toux, 587. 784.
- Tuși (a), *v.* tousser, 815. 842.
- Tutun, *s. n.* tabac, 791. 826.

U

- Ucide (a), *v.* tuer, 178.
- Ud, *adj.* mouillé, 653.—Fém. *udă*; pl. *uđi, ude*.
- Udă (a), *v.* mouiller, 734.
- Udatura, *s. f.* arrosage, 297.
- Uită (a), *v.* oublier. 136. 137. 229. 243. 244. 475. 617. 630. 686. 796.
- Uită (a se), *v. r.* regarder, jeter un regard sur, 137. 193. 292. 346. 435. 521. 678. 691. 784. 785.
- Uită (a să), *v. r.* s'oublier, 338.
- Uitat, *adj.* oublié, 490. 630.—Fém. *uitată*.

Uitatură, *s. f.* regard, 785. — Pl. *uitătură*.
 Umblă (a), *v.* aller, marcher, 49. 50. 52. 53. 54. 70. 94. 183. 184. 189. 190. 227. 318. 350. 363. 423. 461. 514. 629. 646. 720. 721. 777. 785. 786. 787. 788. 789. 805. || chercher à, s'efforcer de, 585. 617. aller, voyager, 778. | passer, 263. || se conduire, traiter, 291. 504. | a *umblă după*, tourner autour, rechercher, 131; chercher, chercher à, 848 a'i *umblă prin gură*, avoir sur le bout de la langue, 193.
 Umblare, *s. f.* démarche, 789. — Pl. *umblări*.
 Umblet, *s. n.* démarche, 789. — Pl. *umbleturi*.
 Umbra, *s. f.* ombre, 86. 369. 395. 447. 448. 449. 450. 451. 559. — Pl. *umbre*.
 Umed, *adj.* humide, 831. — Fém. *umedă*.
 Umer, *s. n.* épaule, 33. 217. 245. 411. 451. 452. 453. — Pl. *umere* et *umeri*.
 Umeri (a se), *v. r.* mettre l'épaule pour, 493.
 Umflă (a), *v.* enfler, gonfler, 66. 303. 31b. 843. | a *umflă de chird*, tirer les cheveux, battre, 67.
 Umfla (a se), *v. r.* s'enfler, se gonfler, 18. 198. 303. 434.
 Umflat, *adj.* gonflé, 26. 790. — Fém. *umflată*.
 Umple, (a), *v.* emplir, remplir, 97. 126. 533. 784.
 Umple (a se), *v. r.* s'emplir, se remplir, 391. 442.
 Un, *adj. num. card.* un; passim. *una*, une chose, 134. 542. *ca una* pareilles, 105. *câte unul*, *unul câte unul*, un à un, 423, 434. — Fém. *ună*; pl. *uni*, *une*.
 Ude, *adv.* où, 3, 4; passim. || là où, 77, 125; passim. || dans lequel, 37.
 Unde-va, *adv.* quelque part, 310. 421. 665.
 Undița, *s. f.* ligne (à pêcher) 530. 544.
 Unge (a), *v.* oindre, 18, 168. 197. 211. 330. 344. 345. 530.
 Unghie, *s. f.* ongle, 453. 454. 455. 456. 719. *unghie și carne*, ce sont les deux doigts de la main,

453. | *a'și arătă unghiele*, montrer les griffes, 455. *nici odt unghia*, rien du tout, 455. | a *prins la unghii*, les griffes lui ont poussé, 456—Pl. *unghii*.
 Uns, *adj.* graissé, 491. — Fém. *ună*; pl. *unși*, *unse*.
 Untura, *s. f.* graisse, 483. 633. 790.
 Ura, *s. f.* haine, 172.
 Urcă (a se), *v. r.* monter, 61. 811. 713. 790. s'élever, 503.
 Urda, *s. f.* sorte de fromage blanc, 282. 753.
 Urdu-balea, *loc adv.* inopinément et désagréablement, 433.
 Urduros, *adj.* chassieux, 634. 790. — Fém. *urdurôsă*; pl. *urduroși*, *urduröse*.
 Ureche, *s. f.* oreille, voir *urechie*.
 Urechie, *s. f.* oreille, 54. 56. 178. 186. 300. 336. 345. 346. 391. 427. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 477. 492. 493. 551. 738. 753. 764. 755. 756. 841. chas. 796. | a *fi într-o urechie*, avoir la tête felée, 461. a *se face într-o urechie*, faire semblant ne pas comprendre, 461. | a *fi tare de urechi*, avoir l'oreille dure, 462. a *avé urechi lungi*, être un sot, 462. a *se lungi urechile cui-va*, avoir les dents longues, 462. | a *fi urechia satului (tirgului, pământului)*, savoir tout ce qui se passe, 463. a *avé urechi de cârpă*, entendre mal, 464. a *pune mult pe-o urechie*, s'ennivrer, 465. a'i *róde urechile*, lui rebattre les oreilles, 465. || a *s'face tot urechi*, être tout oreilles, 466 *pân' în urechi*, jusqu'aux oreilles, 467. a *ascultă cu o urechie*, prêter une oreille distraite, 468. | a *troge cu urechia*, prêter l'oreille, 465. — Pl. *urechi*.
 Urgie, *s. f.* courroux, 748.
 Uri (a), *v.* haïr, détester, 803.
 Uri (a se), *v. r.* s'ennuyer, 729.
 Urit, *adj.* laid, odieux, 220. 295. 305. 566. 790. 791. 792. — Fém. *urită*; pl. *urîți*, *urîte*.
 Urit, *s. n.* laideur, 790.
 Uriă (a), *v.* hurler, 784. 792.
 Urma, *s. f.* trace, 684. 792. 793. de *pre urmă*, suivant, qui suit,

URM

557. || *pe urmă*, ensuite, 477.
732. || *mai pe urmă*, plus tard,
80. || *în (la) urmă*, à la fin, 115.
692; en fin de compte, 580 ||
690. || *mai în urmă*, plus en der-
nier, 692. || *de pe urmă*, de la
fin, 727. || *din urmă*, de la fin, le
dernier, 515.
Urmă (a) *v.* suivre, venir, 699. 700.
Urs, *s. m.* ours, 92. 122. 123. 153.
154. 602. 776. — Pl. *urși*.
Ușă, *s. f.* porte (de maison), 66,
125. 492. 735. 755. 756. 810. —
Pl. *ușe, uși*.
Uscă (a), *v.* sécher, mettre à sec,
793.

VED

Uscă (a se), *v. r.* sécher, 247. || se
dessécher, 367. 475. 594.
Uscat, *adj.* séché, 587. || desséché,
804. — Fém. *uscată*.
Uscat, *s. n.* terre ferme, 649.
Ușor, *adj.* léger, 52. 234. 245. 260.
281. 370. 722. || facile, 155. 237.
Ușor, *adv.* facilement, 225. 518. 685.
Ustură (a), *v.* cuire, brûler, 686.
693. 694.
Usturime, *s. f.* cuisson, 321.
Usturoiū, *s. m.* ail, 14. 99.
Ușurel, *adj.* diminutif de *ușor*,
léger, 52. — Fém. *ușurică*; pl.
ușurel, ușurele.
Ușurință, *s. f.* légèreté, 829.

Va, *3-a pers. ind. sing.* du verbe
a voi, vouloir, 286. 624.
Vacă, *s. f.* vache, 92. 106. 376. —
Pl. *vaci*.
Vacar, *s. m.* vacher, 566. — Pl.
vacari.
Vad, *s. n.* gué, 295. — Pl. *vaduri*.
Vadră, *s. f.* mesure de capacité,
799. — Pl. *vadre*.
Vaeta (a se), *v. r.* se lamenter,
se plaindre, 72. 579.
Vai, *interj.* hélas! malheur à! 34.
35. 37. 80. 101. 417. 488. 605.
719. 756. || *cu chiū, cu vai*, à
grand peine 524.
Vaietă (a se), *v. r.* se lamenter,
se plaindre, 91.
Vaită (a se), *v. r.* se lamenter,
se plaindre, 72. 91. 282. 794.
Val, *s. n.* rouleau, 146. — Pl. *valuri*.
Vale, *s. f.* vallée, 100. 405. 474.
523. 572. 661. 728. — Pl. *văli*.
Vameș, *s. n.* douanier, 737.
Vapsea, *s. f.* [Mold.], couleur, 661.
— Pl. *văpsele*.
Vară, *s. f.* été, 632. 675. 767. —
veri.
Vargă, *s. f.* verge, baguette, 80. ||
a tremură ca varga, trembler
comme la feuille, 783. — Pl.
vergi.
Varsă (a), *v.* rejeter un liquide
que l'on a dans la bouche, 169.
527. — Voir *a versă*.
Varză, *s. f.* chou, 129. 798. — Pl.
verze.

Vas, *s. n.* vase, vaisseau, vais-
selle, 283. 305. 390. 598. — Pl.
vase.
Vasilic, *s. m.* basilic, 261.
Vatemă (a), *v.* causer du tort, du
dommage, 220.
Vatră, *s. f.* foyer, 127. 735. — Pl.
vetre.
Vătraiū, *s. n.* fourgon, tisonnier,
781.
Vé, *pr. pers.* vous; passim.
Vechiū, *adj.* vieux. ancien, 460.
489. 491. 685. — Fém. *vechie*.
Veci (de), *loc.* éternel, 737.
Vecin, *adj.* voisin, 328. — Fém.
vecină.
Vecui (a), *v.* bien vivre, 779.
Veđ, *s. m.* ouïe, 794.
Vedé (a), *v.* voir, considérer, 6. 58.
66. 67. 78. 79. 137. 154. 156. 250.
285. 297. 309. 310. 327. 330. 331.
322. 333. 334. 335. 337. 342. 343.
344. 345. 346. 349. 355. 364. 365.
376. 388. 394. 396. 398. 399. 477.
480. 481. 482. 529. 533. 574. 580.
583. 596. 628. 648. 662. 664. 678.
685. 686. 691. 694. 714. 744. 751.
754. 783. 786. 794. 795. 799. 797.
798. 805. 826. || s'occuper de,
443.
Vedé (a se), *v. r.* se voir, 2. 23.
38. 79. 85. 93. 131. 303. 338. 390.
483. 705. || être visible, 685. ||
paraître, sembler, 106.
Vedere, *s. f.* vue, regard, 310. 661.
797. — Pl. *vederi*.

VÊD

Védi (a), *v.* dévoiler, déceler, 68.
 Veni (a), *v.* venir, arriver, 66. 74.
 78. 80. 98. 168. 187. 192. 210. 226.
 443. 475. 490. 491. 492. 493. 496.
 497. 518. 539. 547. 572. 608. 623.
 639. 640. 699. 745. 775. 777. 778.
 798. 799. 830. 841. || *convenir*, 610.
 || *tomber*, 82. 180. 262. 528. ||
 avoir envie de, 403. 693. 695. ||
vorba vine, c'est une façon de
 parler, 834. || *a'i veni de hac*, en
 venir à bout, 148.
 Venin, *s. n.* poison, 295. 538. 799.
 Veninà (a), *v. r.* s'envenimer,
 s'empoisonner, 650.
 Ver, *s. m.* cousin, 632. — Pl. *verî*.
 Verde, *adj.* vert, 22. 174. 203. 276.
 298. 333. 339. 359. 380. 511. 587.
 595. 718. 806. 846. — Pl. *verqi*.
 Verde, voir *Burtă*.
 Verde, *adv.* vertement, 743.
 Veriga, *s. f.* anneau, chalon, 281.
 — Pl. *verige*.
 Verme, *s. m.* [*Mold.*], ver, 379. 779.
 — Pl. *vermi*.
 Versà (a), *v.* verser, 799. || émettre,
 645. || répandre, 423. || vomir, ren-
 dre, 172. 272.
 Versat, *s. n.* petite vérole, 800.
 Versat, *part. pas.* répandu, 709.
 Versatura, *s. f.* vomissement, 800.
 — Pl. *versături*.
 Vesteji (a), *v. se* faner, se flétrir,
 568.
 Vesteji (a se), *v. r.* se faner, se
 flétrir, 367.
 Vesti (a) *v.* annoncer, 445.
 Viclén, *adj.* rusé, fourbe, 294. 530.
 807. — Fém. *viclénă*; pl. *vicleni*,
viclene.
 Vie, *s. f.* vigne, 594. — Pl. *viî*.
 Vierme, *s. m.* ver, 225. 780. — Pl.
viermi.
 Viéta, *s. f.* vie 80. 136. 137. 202.
 282. 289. 345. 625. 667. 737. 773.
 800. 801. 802. 807. || *în vieiă*, ja-
 mais de la vie, à aucun prix, 85.
 Vietui (a), *v.* vivre, 803.
 Vietuire, *s. f.* vie, existence, 804.
 Vifor, *s. m.* tempête, 688. — Pl.
vi'ore.
 Vin, *s. m.* vin, 156. 299. 491. 612.
 772. — Pl. *vinuri*.
 Vina, *s. f.* veine, 247. 712. || mus-
 cle, force, 14. 62. 440. 469. 691.
 698. || *a avé vîndă*, être fort, 469. ||
a fi ture de vîndă, être vigou-

VIT

reux, 446. || *bundă de vîndă*, vi-
 goureux, de complexion amou-
 reuse, 295. 487. — Pl. *vîns*.
 Vinat, *s. f.* chasse, 788.
 Vînde (a), *v.* vendre, 419. 486. 533.
 Vîndecă (a), *v.* guérir, 457. 686.
 Vîndecă (a), *v.* guérir, recouvrer
 la santé, 484. 685. 686.
 Vîdicat, *adj.* [*Mold.*] guéri, 492. —
 Fém. *vîdicată*.
 Vîno 'ncôce, *s. n. m.* à m. viens
 ici. || *a fi cu vîno 'ncôce*, avoir
 du charme, de l'attrait, 472,
 798. 799.
 Vînos, *adj.* fort, énergique, 469. —
 Fém. *vînoasă*.
 Vînt, *s. m.* vent, 175. 192. 318.
 384. 466. 530. 531. 533. 670. 723.
 724. 734. 748. | *pet*, 804. | *a'gi*
luă vînt, s'emballer, 486. || *a se*
dă în vînt, se démener, faire
 l'impossible pour, 423 | *a gonî*
vînturile, bayer aux corneilles,
 788. || *a vorbi în vînt*, parler en
 l'air, 734. | *'i-a rămas vorba în*
vînt, sa requête n'a pas été
 écoutée, 834. || *slab de'l bate*
vîntul, si faible qu'un souffle
 le renverserait, 734. || *a face*
vînt cui-va, pousser quelqu'un,
 510. — Pl. *vînturi*.
 Vipera, *s. f.* vipère, 453. — Pl. *vipere*.
 Virf, *s. n.* sommet, 401. bout, 109.
 110. — Pl. *virfuri*.
 Viri (a), *v.* fourrer, mettre dans,
 49. 306. 427. 499. 807.
 Viri (a se), *v. r.* se fourrer, se
 glisser, 442.
 Vîrsta, *s. f.* âge, 445. 804. — Pl.
vîrste.
 Vîrtos, *adj.* [*Mold.*] fort, robuste,
 708. || *mai vîrtos*, encore plus,
 396.
 Vis, *s. m.* rêve, 735. 804. 805.
vis rău, cauchemar, 805. — Pl.
vises et *visuri*.
 Visă (a), *v.* rêver, 429. 547. 805.
 806.
 Vişa, *s. f.* nom de femme, 30.
 Vită, *s. f.* bête à cornes; au plu-
 riel, *vîte*, bétail, bestiaux, 373.
 536.
 Viţa, *s. f.* pied de vigne, 298. 497.
 594. — Pl. *viţe*.
 Viţel, *s. m.* veau, 548. — P. *viţel*.
 Vitez, *adj.* brave, vaillant, 439. —
 Pl. *viteji*.

Viū, *adj.* vivant, en vie, 63. 613 614. 615. 806. 807. | pleine de vie, énergique, 827. || *de viū*, de son vivant, tout en étant encore en vie, 615; tout vivant, 484.

Vlad, *s. m.* dim. de Vladislav, nom d'homme, 791. 800.

*Voda, *s. m.* prince régnant, 178.

Voe, *s. f.* volonté, assentiment, 2. — Pl. *voi*.

Voî, *pr.* vous; passim.

Voi (a), *v.* vouloir 130. 154. 155. 168. 233. 286 330. 397. 494. 501. 747. 794. Voir *a vroî*.

Voie, *s. f.* bonne volonté, 722. — Pl. *voi*.

Voinic, *adj.* brave, beau gars, 98. 156. 280. 380. 606. 608. 716. 731. 746. 770. — Pl. *voinici*.

Voinicie, *s. f.* bravoure, 92.

Voința, *s. f.* volonté, vouloir, 199.

Voios, *adj.* allègre, dispos, 199. 296. 706. — Fém. *voioasă*; pl. *voioși, voioșe*.

Vopsi (a se), *v. r.* se teindre, se colorer, 804.

Vorba, *s. f.* mot, parole, 3. 43. 167. 169. 171. 276. 279. 281. 312. 445. 478. 483. 509. 534. 538. 575. 621. 698. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. langage, façon de s'exprimer, 566. 789. || *altă vorbă*, c'est une autre affaire, 824. || *a se depărtă cu vorba*, s'éloigner de son sujet, 829. || *a veni la vorba cui-va*, reconnaître que quelqu'un avait raison de dire, 830. || *ași întorce vorba*, revenir sur une promesse donnée, 830. || *a lua vorba din gură*, couper la parole, 830. || *a schimba vorba*, rompre les chiens, 831. || *vorbe umede (fără miez)*, vaines paroles, 831. || *vorbă de clacă (furcă)*, paroles inutiles, 832. || *vorbe în doi peri*, mots à double sens, 832. || *vorbe sărate*, mots pleins de sel, 833. || *a nu se potrivea la vorbă*, ne pas être d'accord (sur quelque chose), 834. *a fi scump la vorbă*, être avare de paroles, 835. ||

a acé sămînță de vorbă, être pris de vin, 835. — Pl. *vorbe*.

Vorbi (a), *v.* parler, dire, 26. 65. 70. 97. 121. 134. 167. 173. 174. 185. 186. 224. 275. 460. 477. 615. 634. 677. 678. 729. 730. 742. 745. 751. 758. 760. 783. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. | dire du mal, 134. || *a vorbi de rău pe*, dire du mal de, 327. 328. || *de vorbit*, pour parler, 178. || *a vorbi ca baba chioră (oră)*, parler sans ambages, 843. || *a vorbi de pe cal (șea)*, parler à cheval, parler de haut, 843. || *a vorbi răzemiș*, parler ferme; 844. || *a vorbi ple-vii*, dire des riens, 844. || *a vorbi de pe ceea lume*, se faire des contes bleus, 845.

Vorbit, *adj.* parlé, dit, 814. 846. — Fém. *vorbită*; *vorbiți, vorbite*.

*Vornic-mare, *s. m.* ministre de l'intérieur, 97.

*Vorová, *s. f.* [*Mold.*] parole, entretien, 808. 811. 848. — Pl. *vorove*.

Vostru, *adj.* et *pr. pos.* votre; passim.

Vrabie, *s. f.* moineau, piérrot, 490. — Pl. *vrăbii*.

Vrăjmaș, *s. m.* ennemi, 453.

Vre, *pr. indéf.* quelque, 6. 298. 519. 551.

Vrednic, *adj.* digne, capable, actif, 143. 369. 560. — Fém. *vrednică*.

Vrednicie, *s. f.* mérite, activité, 41.

Vreme, *s. f.* temps, époque, 78. 82. 131. 375. 477. 491. 694. 695. 772. 808. 814. || *vremea de apoi*, le jugement dernier, 614. — Pl. *vremuri*.

Vrere, *s. f.* volonté, vouloir. 281. 683. — Pl. *vreri*.

Vroi (a), *v.* vouloir, 130. 155. 167. 233. 286. 337. 378. 433. 434. 439. 452. 501. 510. 571. 662. 762. 771. Voir *a voi*.

Vrut, *adj.* voulu. || *a vorbi vrute și ne-vrute*, parler à tort et à travers, 742. 743. 846. — Fém. *vrută*; pl. *vruți, vrute*.

Vulpe, *s. f.* renard, 725. — Pl. *vulpi*.

Vultur, *s. m.* vautour, 274. — Pl. *vulturi*.

Z

Zăbovi (a), *v.* retarder, 838.

Zacare, *s. f.* [*Mold.*]. maladie, 533. 848.

Zace (a), *v.* garder le lit, être malade, gésir, 496. 848. || se trouver, 565. 568.

Zadar (in), *loc. adv.* en vain, inutilement, 702. 717.

*Zadar (intru), *loc. adv.* en vain, 717.

Zamá, *s. f.* jus, 476. 557. 558.

Zapadá, *s. f.* neige, 131. — Pl. *ză-peđi*.

*Zapis, *s. n.* écrit, engagement, 777. — Pl. *zapise*.

Zări (a, *v.* apercevoir, 154.

*Zavistie, *s. f.* malveillance, intrigue, 375.

Zdranga, *m. imit* pan, pan, 69.

Zémă, *s. f.* jus, 305. 476. 558.

Zestre, *s. f.* dot, 131.

Zid, *s. n.* mur, 763. — Pl. *ziduri*.

Zidire, *s. f.* créature, 691.

Zimbi (a), *v.* sourire, 302. 848.

Zmag, *s. n.* mauvais goût, 508.

Zoica-bătă, dans l'expres: *a um-biă zoica-bătă*, être ahuri, bayer aux cornesilles, 788.

Zuluf, *s. m.* papillote, 469. — Pl. *zulufi*.

GLOSAR

MACEDO-FRANCES

A

- A, *pr. dém.* le, la, celle, 171, 329. 705. 707. 742.
- Acăţare, *v.* accrocher, attraper, 596. 663. 812.
- Acăţare (s'), *v. r.* s'accrocher. || entreprendre, 471.
- Acătat, *adj.* conçu, 141.
- Acea, *pr. dém.* ce, 246. || cette, 459.
- Acel, *pr. dém.* celui, 75. 457. 473. 474. 509. 589. 813.
- Acel, *pr. dém.* celui, 141
- Aclo, *adv.* là, 550.
- Acşi, *adv.* ainsi, 798.
- Acumperare, *v.* acheter, 841.
- Adavdzăare, *v.* ajouter, augmenter, 810.
- Aduçere, *v.* apporter, amener, 222. 494. 578. || rapporter, 809.
- Afiare, *v.* trouver, obtenir, 379. 578. || trouver, rencontrer, 607. 656.
- Agărşire (s'), *v. r.* s'oublier, être oublié, 338.
- Agîungere, *v.* atteindre, 592.
- Ahăt, *adj.* autant, 778.
- Ahănte, *adj. f. pl.* autant, 44.
- Ahoria, *adv.* autre chose, 842.
- Ahtare, *adj.* tel, 36. — Pl. *ahărîrî*.
- Alagare, *v.* courir, 473. 474.
- Alagare, *s. f.* marche, voyage, 473.
- Alagat, *adj.* celui qui marche, voyageur, 474.
- Alănt, *adj.* autre, autrui, 96.
- Alant, *adj.* autre, autrui, 105.
- Alasare, *v.* laisser, 596.
- Alfa, alpha, 546.
- Alghire, *v.* blanchir, 332.
- Altu, *adj. ind.* autre, 11, 134. 329. 724. 820.
- Amărire, *v.* met de l'amertume, rend amer, 222.
- Amél, *adj. pos.* le mien, 96.
- Aminduă, *adj. et pron.* les deux, 236.
- Amintat, *adj.* qui a profit, avantage, 761.
- Amorţire, *v.* être agacé (en parlant des dents), 140. 141.
- Anathimare, *v.* anathémiser, 784.
- Añiurzire, *v.* sentir bon, 478.
- Anvirtère, *v.* tourner, diriger vers, 223.
- Apa, *s. f.* eau, 710.
- Aprindere, *v.* allumer, 11.
- Arana, *s. f.* plaie, blessure, 686.
- Aravdare, *v.* patienter, supporter, 473.
- Ardere, *v.* brûler, 11.
- Aremănere, *v.* rester, demeurer, 76.
- Areu, *adj.* mauvais, méchant, 170. 812. 813.
- Aridere, *v.* rire, se moquer, 692.
- Armănere, *v.* rester, demeurer, 76.
- Aroş, *adj.* rouge, 536.
- Arsarire, *v.* sauter, franchir, 715.
- Arsarit, *adj.* sauté, franchi, 715.
- Aruşire, *v.* rougir, 138.
- Aruşie, *s. f.* honte 509.

Asburare, *v.* voler, 786.
 Ascăpare, *v.* échapper, 692.
 Ascuchère, *v.* cracher, 724.
 Ascultare, *v.* écouter, 841.
 Aşi, *adv.* ainsi, de même, 798.
 Aspardzere, *v.* briser, 221. 222.
 Asparzere, *v.* se gâter, 129.
 Aspru, *s. n.* aspre (monnaie), 822.
 Asunare, *v.* sonner, 756.
 Asupră, *prép.* dessus, dehors, 536.
 Atât, *adj.* autant, 592.
 Aurlare, *v.* hurler, crier, 754. 792.
 Auş, *s.* et *adj.* vieux, ancien, 140. 141. 489.

Auşire, *v.* vieillir, 583.
 Auşiatec, *s. f.* vieillesse, 771.
 Avdire, *v.* entendre, 457. 539. 813. 842.
 Avdire (de), pour entendre, 457.
 Avère, *v.* avoir, 8. 9. 177. 218. 249. 331.
 Avegliare, *v.* surveiller, 171.
 Avégliare (s'), *v. r.* se garder, se préserver, 771.
 Avzire, *v.* voir *avzi*.
 Avzire (de), voir *avzire*.
 Axen, *adj.* étranger, 235.

B

Bagare, *v.* mettre, 170. 459. 583. 589.
 Bănare, *v.* vivre, 778.
 Bană, *s. f.* vie, 802.
 Barba, *s. f.* barbe, 8. 9. 11. 741. 742.
 Bărbat, *s. m.* homme, 17.
 Barbaţie, *s. f.* âge mûr, 771.

Bată, *s. f.* paume (de la main), 138.
 Batere, *v.* frapper, battre, 293.
 Bitisire, *v.* terminer, finir, 595. 838.
 Bostan, *s. m.* citrouille, 47.
 Breare, *v.* regarder, 331.
 Bun, *adj.* bon, 222. 473. 578. 741. 751.

C

Ca, *conj.* comme, 138. 489. 552. 574. 813. || pour, pour que, 786. 820. || pour *di cât*, que, plus que, 220. || de, 35. 509.
 Că, *conj.* que, 653.
 Ca, *conj.* que, 674. 650. || car, 141. 724.
 Cădere, *v.* tomber, 509. 510. 721.
 Cafca, *s. f.* orbite, 332.
 Caftare, *v.* chercher, 623. || chercher, demander, 173. 177. 655.
 Cal, *s. n.* cheval, 812.
 Cama, *adv.* plus, 220. 592.
 Cămbana, *s. f.* cloche, 813.
 Când, *adv.* lorsque, 286. 460. 623. 651. 813.
 Cându, *adv.* lorsque, 460. 551.
 Câne, *s. m.* chien, 686.
 Cap, *s. n.* tête, 17. 35. 36. 42. 47. 171. 293. 551.
 Capra, *s. f.* chèvre, 9.
 Căptin, *s. m.* peigne, 8.
 Cara, *conj.* si, 331. 478.
 Cara, *pr. rel. m.* celui qui, 593.
 Care, *pr. rel. m.* qui, lequel, celui qui, 172. 286. 293. 474. 651. 652. 838.

Carî *pr. rel.* qui, lequel, quel, celui qui, 8. 83. 106. 171. 178. 473. 719. 727. 761. 784. 792. 841.
 Casă *s. f.* maison, 129. 474.
 Cât, *adj.* et *adv.* combien, autant, autant que, 44. 140. 176. 592. 778. || tout ce que, 222. 829.
 Cathe, *pr. ind.* chacun, 550.
 Căthi, *adj. m. pl.* autant, 371.
 Ce, *pr. rel.* qui, 223. 286. 338. 457. 474. 509. 589. || ce que, 170. 380. 471. 683. 692.
 Cel, *pr. rel.* celui qui, 8.
 Cerga, *s. f.* couverture, 592.
 Cérnere, *v.* tamiser, 286.
 Cernica, *s. f.* mûre (noire), 183.
 Chéptene, *s. m.* peigne, 8.
 Chétra, *s. m.* pierre, 129.
 Chiardere, *v.* perdre, 474.
 Chirdut, *adj.* perdu, 756.
 Chirie, *s. f.* loyer, 173.
 Chiusel, *s. m.* imberbe, 742.
 Ci, *pr. rel.* qui, 246. 473. || ce qui, 246.
 Cişor, *s. m.* pied, 35.
 Cîemare, *v.* appeler, 623.
 Córdă, *s. f.* corde (à violon), 220.

CRE

*Credera, *v.* croire, 820.
 Crêscara, *v.* pousser, 47. 741. 742.
 782.
 Cruce, *s. f.* croix, 17.
 Cu, *prép.* avec, 17 105. 141. 182.
 220. 331. 494. 588. 614. 661. 719.
 812.
 Culeș, *s. m.* sauce blanche, 651. 652.
 Cum, *adv.* comme, de même que,
 786. 798.

FAP

Çumâg, *s. n.* gourdin, 96.
 Cumperare, *v.* acheter, 829.
 Cunac, *s. n.* distance entre deux
 relais, 727.
 Curmare (s'), *v. r.* se terminer,
 finir, 743.
 Curuire, *v.* tailler, préparer, 134.
 Curund, *adv.* promptement, vite,
 238. 473.

D

Da (a), *v.* donner, 83. 177. 673.
 820. || confier, 656. | rendre, 601.
 Dadun, *adv.* ensemble, 842.
 Dala, *s. m.* babeurre, 651.
 De, *prép.* et *conj.* à, 35. | de, 242.
 De cât, *conj.* que, 129. 592.
 Desirinare, *s. f.* libertinage, 771.
 Di, *prép.* de, 96. 106. 129. 141. 332.
 454. 471. 536. 552. 574. 583. 588.
 653. 655. 692. 719. 736. 744. à,
 35. | de dans, 329. | *di ci*, que,
 141. que, plutôt que, 96. 457.
 si, 754.
 Di cât, *conj.* plutôt que, 138. 674.
 Picere, *v.* dire, 829.
 Dicum, *conj.* comme, 379. 798.
 Din, *prép.* de, des, 170. 332. || par,
 avec, 344.
 Dinapoi, *adv.* par derrière, 134.
 Dinte, *s. m.* dent, 140. 141. 225.
 Diparte, *adv.* loin 331.
 Disicare, *v.* fendre, 172.
 Diua, *s. f.* jour, 286.
 Dizîierdat, *adj.* gâté, trop caressé,
 76.

Dizîierdat, *adj.* gâté, trop caressé
 76.
 Dôga, *s. f.* couverture, 592.
 Doi, *adj. num. card.* deux, 243. 331.
 Doue, *adj. num. card.* deux, 542.
 Drac, *s. m.* diable, 17. 380.
 Pua, *s. f.* jour, 286.
 Ducere (s'), *v. r.* s'en aller, 549.
 756. 798
 Dulça, *adj.* doux, 223. 578. 809. 810.
 Dulçi, *adj.* doux, 809.
 Dumneșeu, *s. m.* Dieu, 589.
 Duoi, tous deux, 656.
 Dupa, *prép.* après, 474.
 Durere, *v.* faire mal, avoir mal.
 106. 172. 178. 223. 550. 551. 792.
 Dzada, *s. f.* bille de sapin, 751.
 Dzarl (de an), *l. com.* dès l'aurore,
 727.
 Dzedit, *s. n.* doigt. 105. 106.
 Dzena, *s. f.* cil, 344.
 Dzicere, *v.* dire, 177.
 Dzicere, *v.* dire, 539. 542. 715.
 Dzua, *s. f.* jour, 178. 286. 607. 751.

E

Ea, *pr. pers.* elle, 218. 623
 Eșire, *v.* sortir, 170.

Eu, *pr. pe. s.* moi, 331. 539. 542
 726. 760.

F

Făcere, *v.* faire, 42. 222. 379. 380.
 761.
 Făcere (s') *v. r.* se faire, devenir
 141. 710. 742. 744.

Făcere (s') *v. r.* se faire, devenir,
 489. 710. 741.
 Fația, *s. f.* visage, figure, 236.
 Fapt, *adj.* fait, créé, 786.

FĂR

IU

Fără, *prép.* sans, 47.
 Farmintare, *v.* pétrir, 286.
 Farmitare, *v.* pétrir, 286.
 Fată, *s. f.* fille, 128. 129. 140. —
 Pl. *fête*.
 Față, *s. f.* face, 134. 138. 724.
 Fecior, *s. m.* enfant, 83. 140. ||
 garçon, 140. 141.
 Fecsor, *s. m.* enfant, 141.
 Feta, *s. f.* fille, 129.—Pl. *fête*.

Ficior, *s. m.* enfant, 75. 76. 140.
 141. 673.
 Fôme, *s. f.* faim, 141.
 Frândzere, *v.* rompre, briser, 218.
 Fremintare, *v.* pétrir, 286.
 Ftohia, *s. f.* pauvreté, 819.
 Fudzire, *v.* fuir, 574.
 Fugire, *v.* fuir, 623. 813.
 Fur, *s. m.* voleur, 596.

G

Ghenire, *v.* venir, 623. Voir *a gheni*.
 Ghiani, *s. m.* Jean, 751.
 Ghine, *adv.* bien, 129. 138. 510.
 674. 724.
 Ghini, *adv.* bien, 510. || *ma ghini*,
 mieux, 96.
 Ghios (di pri), en dessous, 536.
 Ghiu, *adj.* vivant, 614.
 Gioto, *s. m.* Gioto, nom d'homme,
 751.

Giumitate, *s. f.* moitié, 736.
 Glărice, *v.* s'abêtir, 583.
 Graiū, *s. n.* mot, parole, 578.
 Grindă, *s. f.* poutre 329.
 Grôpă, *s. f.* fossé, 656.
 Gugoș, *s. n.* balle (de fusil), 813.
 Gură, *s. f.* bouche, 170. 172. 173.
 177. 178. 182. 183. 223. 242. 792.
 Gușe, *s. f.* cou, 141.

H

Har, *s. n.* grâce, 309.
 Hire, *v.* être, 9. 35. 75. 140. 332.
 784.
 Hlavra, *s. f.* fièvre, 705.

Henire, *v.* advenir, 242. Voir *a gheni*.
 Hop! *interj.* hop! 715.
 Hopa! *interj.* hop! 715.
 Hôra, *s. f.* fois, 824.

I

I, est, 246.
 Ici, *adj.* chaque, 686.
 Icido, *adj.* toute, chaque, 498.
 Ierba, *s. f.* herbe, 782.
 Iinire, *v.* venir, 798. Voir *a gheni*.
 Imnare, *v.* aller, marcher, 786.
 În, *prép.* en, dans, 474. 494. 683. ||
 sur, 17.
 Înainte, *prép.* avant, 141.
 Înçernere, *v.* tamiser, 286.
 Încolo, *prép.* loin, au delà, 653.
 *Încredere, *v.* croire, 707.
 Îndrédzere(s'), *v. r.* s'arranger, 741.
 Indulçire, *v.* adoucir, rendre doux,
 222.

Induperare (s'), *v. r.* s'appuyer,
 se cogner, 653.
 Îngalbinere, *v.* jaunir, 138.
 Inimă, *s. f.* cœur, 183.
 Întâiîu, *adv.* d'abord, 674.
 Învirtire, *v.* retourner, remuer,
 223.
 Învastă, *s. f.* femme, 128.
 Invețare, *v.* apprendre, 473.
 Iînvie, *adv.* vite, 813.
 Îsire, *v.* sortir, 552.
 Își, *pr. pers.* à lui. se, 293.
 Îu, *adv.* où, 35. 235. 550. 551. 592
 603. 724. 782.

L

L, *pr. pers.* le, 222. 550. 551. 603. 727.
 La, *prép.* à, 656. 683. || à la, 223. 754. || chez, 225. || la se, ce que, 683.
 Lândet, *adj.* malade, 707.
 Lângóre, *s. f.* maladie, 494.
 Lapte, *s. f.* lait, 141. 651.
 Largu, *adv.* loin, 588.
 Le, *pr. pers.* les, 222. 812. 829.
 Legare, *v.* lier, attacher, 551.
 Legare (s'), *v. r.* se lier, s'attacher, 550. || chercher à, s'engager à, 683.
 Lemargu, *adj.* avide, 332.
 Lemn, *s. m.* bois, 549.
 Lenevire, *s. f.* paresse, 771.
 Li, *pr. pers.* à lui, à elle, lui, elle, 83. 177. 309. 509. 607. 719. || leur, à eux, 673.

Lia, *v.* est, 141.
 Liî, *pr. pers.* à eux, 141. 653.
 Lilice, *s. f.* fleur, 183.
 Limbă, *s. f.* langue, 218. 221. 222. 223. 225. 230.
 Lindzere, *v.* lécher, 686.
 Lingere, *v.* lécher, 724.
 Lipsire, *v.* falloir, 771. 820. || faire défaut, 35.
 Loc, *s. n.* place, 552. 578. 653.
 Lu, *pr. pers.* le, 596.
 Lucru, *s. m.* chose, 741. 754. || travail, 595. 838.
 Lui, *pr. pers.* sa, 792. || sien, 171.
 Lume, *s. f.* monde, 494. 589.
 Lundzit, *adj.* allongé, couché. || malade, 501.
 Lung, *adj.* long, 89. 396. 397.
 Lup, *s. m.* loup, 574.

M

Ma, *conj.* mais, 9. 309. 329. 331. 473. 839. || plus, 129. 138. 141. 182. 286. 583. 653. || *ma ghini*, mieux, 96.
 Macă, *conj.* si, 756.
 Macare, *v.* démanier, 235. 603.
 Macare, *v.* manger, 454.
 Măcare, *v.* manger, 140. 141.
 Maşinare, *v.* moudre, 178. 724.
 Mână, *s. f.* main, 105. 182. 236. 242. 246. 249. 656.
 Măncare, *v.* manger, 141.
 Mărcuş, *s. n.* lait caillé, 652.
 Mărcat, *s. n.* lait caillé, 651. 652.
 Mare, *adj.* grand, 727. 807. 817.
 Mă-sa, pour, *mumă sa*, sa mère, 83.
 Măsea, *s. f.* dent molaire, 223.
 Măşea, *s. f.* dent molaire, 223.
 Mas, *adv.* seulement, 741.
 Maşi, *adv.* seulement, 47. 551. || mais, cependant, 218.
 Măşi, *adv.* de suite, 623.
 Mbitat, *adj.* ivre, 756.
 Me, *pr. pers.* me, moi, 331. 596. 674.
 Mea, *conj.* mais, 140.
 Meduă, *s. f.* moelle, 607.
 Măncsuna, *s. f.* mensonge, 246.
 Mescire, *v.* régaler, 756.
 Mi, *pr. pers.* 510. 550. 674. 724.
 Mic, *adj.* petit, 807.

Milie, *s. f.* mille, 822.
 Mincună, *s. f.* mensonge, 246.
 Minduire, *v.* penser, réfléchir, 839.
 Minduire, *s. f.* pensée, 47.
 Minte, *s. f.* esprit, intelligence, sagesse, 44, 371. 396. 397. || *cu minte*, sage, 141. -- Pl. *minţi*.
 Minte, *s. f.* intelligence, esprit, 36. 89. -- Pl. *minţi*.
 Misură, *s. f.* mesure, 249.
 Măcare, *s. f.* femme, 17.
 Măiare, *s. f.* femme, 286.
 Móra, *s. f.* moulin, 724.
 Mort, *adj.* et *s.* mort, 614.
 Mórte, *s. f.* mort, 494. 623. 737. 802.
 Mósa, *adj. f.* vieille (femme), 652.
 Mula, *s. f.* mule, 293.
 Muşieră, *s. f.* femme, 286.
 Muşiere, *s. f.* femme, 286.
 Muşre, *s. f.* femme, 293.
 Mult, *adj.* beaucoup, 76. 129. 220. 222. 242. 473. 474. 578. 592. 809. 819. 838. 839.
 Mumă, *s. f.* mère, 673.
 Munte, *s. m.* montagne, 172.
 Mur, *s. m.* mur, 653.
 Murire, *v.* mourir, 784.
 Muscatură, *s. f.* bouchée, 807.
 Mutrire, *v.* regarder, rechercher, 309.

N

Ñ, *prép.* pour in, dans, 223.
Na, *adj. n. card* une, 683. 721.
Nare, *s. f.* nez, 309.
Nascândi-ori, *adv.* bien des fois, 242.
Nat, *s. m.* petit enfant, 489.
Ndredzere, *v.* arranger, 221.
Ne, *pr. pers.* nous, 223.
Ne, *conj.* ni, 812.
Neçi, *conj.* ni, 128, 380.
Ne-nvețat, *adj.* mal élevé, non instruit, 76.
Ne-invițat, *adj.* mal élevé, non instruit, 76.
Ne-pedepsit, *adj.* sans instruction, 75.

Nepimt, *adj.* sans être poussé, de lui-même, 509.
Nêsa, *pr. pers.* elle, 494.
Ñi, *pr. pers.* nous, notre, 460. 542.
Nimal, *adv.* assez, 177.
Ninscint, *adj. num.* les uns, 225.
Nipoi, *adv.* encore, 177.
Nô, *adj. num. card.* un, 96.
Nostru, *adj. pos.* notre, 218. 705.—
Fém. *nôstră*.
Nu, *adv.* non, ne pas, 35. 83. 105. 106. 129. 141, etc.
Nuști, *adv.* précisément, 510.
Nvețare, *v.* apprendre, 778.
N'yie, *adv.* rapidement, 473.

O

O, *pr. pers. f.* la, 223. 623.
Ocîiu, *s. m.* œil, 329. 331. 332. 333. 338. 344. 655. 663.
Om, *s. m.* homme, 44. 222. 332. 371. 379. 489. 550. 583. 588. 771. 786. 802.
Oporire (s'), *v. r.* se brûler, s'échauder, 651.

Oporire (s'), *v. r.* se brûler, s'échauder, 652.
Ôră, *s. f.* fois, 220. 242. 683. 820.—
Pl. *ori*.
Orb, *adj.* aveugle, 653. 655. 656. 663. 756.
Os, *s. n.* os, 218.—Pl. *ose, ôsi*.
Ôspet, *s. m.* hôte, ami, 810.

P

Paltare, *s. m.* dos, derrière, 724.—
Pl. *păltări*.
Pân, *prép.* jusque, 242.
Pâna, *prép.* jusqu'à ce que, 501. 715. || jusque, 592. 651.
Parere, *v.* sembler, 653.
Pâriguire, *s. f.* consolation, 501.
Pe, *prép.* sur, 459.
Peapin, *s. m.* melon, 248. — Pl. *peapiñi*.
Per, *s. m.* poil, 574. || cheveu, 396. 397.
Pi, *prép.* sur, 724. 782.
Pindzere, *v.* pousser, 510.
Pipon, *s. m.* melon, 248. — Pl. *piponi*.
Plândzere, *v.* pleurer, 141. 673. 674.
Plăndzere, *v.* pleurer, 84.
Plândgere (s'), *v. r.* se plaindre, 509.
Pôrta, *s. f.* porte cochère, 754.

Porñire, *v.* partir, s'élancer, 813.
Pravatos, *adv.* fort fortement, 792.
Pre, *prép.* sur, 96. || dans, 589.
Preapôia, *adv.* ensuite, 715.
Pri, *prép.* sur, 96. 536.
Prindere, *v.* commencer, 673.
Procopsit, *adj.* instruit, enrichi, 75.
Prota, *adv.* d'abord, 715.
Prună, *s. f.* prune, 141.
Pruscuchire, *v.* éclabousser, salir, 141.
Puñiu, *s. m.* oiseau, 786.
Pungă, *s. f.* bourse, 141.
Puñga, *s. f.* bourse, 293.
Purtare (s'), *v. r.* porter, être porté, 248.
Puscla, *s. f.* peste, 784.
Putere, *v.* pouvoir, 75. 76. 218. 222.
Putere, *s. f.* pouvoir, force, 683.
Puțin, *adv.* et *adj.* peu, 474. 839.

R

Reu, *adj.* méchant, 589. Voir *arêu*.

S

'S, *pr. pers.* pour *își*, se, 454. 686.
'Ș, pour *sunt*, sont, 589.
Să, *conj.* que, 140. 222. 331.
Sade, *adv.* seulement, 742.
Sămbătă, *s. f.* Samedi, 141.
Sănătate, *s. f.* santé, 705.
Sanatos, *adj.* bien portant, 707.
Sândze, *s. m.* sang, 710.
Sänge, *s. m.* sang, 710.
Sângze, *s. m.* sang, 710.
Satulătă, *s. f.* rassasiement, 331.
Săturare, *s. f.* rassasiement, 177.
Sbor, *s. m.* mot, parole, 807. 809.
810. 812. 813. 819. 820. 822. 829.
Sburire, *v.* parler, 134. 760. 838.
839. 841. 842.
Sburire, *s. f.* parler, 173.
Scarchinare, *v.* gratter, 235.
Scire, *v.* savoir, 474. 551. 761. ||
s'attendre à, savoir, 623.
Scinceame, *s. f.* avarice, 771.
Scop, *s. m.* but, 549.
Scoters, *v.* enlever, 607. arracher,
663. | déterrer, 751.
Sculare (s'), *v. r.* se lever, 726. 727.
Scurt, *adj.* court, 89. 396. 397.
Se, *conj.* si, 674.

Ședere, *v.* s'asseoir, 726. rester,
474.
Semn, *s. m.* signe, défaut physi-
que, 588.
Sémn, *s. m.* signe, défaut physi-
que, 589.
Sghilire, *v.* se lamenter, 595.
Sgramare, *v. r.* se gratter, 603. 719.
Si, *pr. pers.* se, 719.
Și, *conj.* et, 89. 105. 138: passim. ||
aussi, 9. 473. 651. 652. 761.
Șile, *s. f.* ordure, balle (du blé), 329.
Singur, *adj.* seul, 380.
Siňgur, *adj.* seul, 96.
Sócia, *s. f.* paire, 236.
Somn, *s. m.* sommeil, 736.
Spán, *s. m.* glabre, 741.
Spélare, *v.* laver, 236.
Stichire, *v.* cracher, 724.
Subțire, *adj.* mince, 230.
Suflare, *v.* souffler, 651. 652.
Suflit, *s. n.* âme, 501.
Sum-soara, *s. f.* aisselle, 248.
Sup, *prép.* sous, 454.
Surd, *adj.* sourd, 754. 756.
Sut, *adj. num.* cent, 96.

T

Tăcere, *v.* se taire, 760. 761. 829.
Taliare, *v.* se couper, 225.
Taliare (s'), *v. r.* se couper, 220.
Taľliare, *v.* couper, 106.
Tapurnă, *s. f.* prune verte, 140.
Te, *pr. pers.* te, 141. 331. 592. 674.
Teü, *pr. pos.* tien, 329.
Thimnițire, *v.* encenser, 756.
Ti, *pr. p. te*, 106. 223. 235. 551. 592
pour toi, 459. | pour, 173. 822:
Ți, *pr. te*, 542.
Țigara, *s. f.* cigarette, 11.
Tindere (s'), *v.* s'allonger, s'éten-
dre, 592.
Tine, *pr. pers.* toi, 542. 551. 674.
724. 726. 760.
Ținere, *v. r.* se tenir, 248.

Tinerete, *s. f.* jeunesse, 771.
Tini, *pr.* toi, 331.
Ținți, *adj. num. card.* cinq, 105.
Ținut, *adj.* gardé, 820.
Țir, *s. f.* tamis, 536.
Țița, *s. f.* mamelle, sein, 83. 673.
Tot, *adj.* tout, 286. 839.
Tot-una, *adv.* toujours, 761.
Tra, *prép.* pour, 756.
Tradzera, *v.* tirer, 42.
Traóra, *adv.* de suite, 724.
Trap, *s. m.* fossé, 715.
Trécera, *v.* passer, 782.
Tri tu, *conj.* parmi, 128.
Tru, *prép.* dans, 246. 473. 651. 652.
Trup, *s. n.* corps, 96.
Țșor, *s. n.* pied, 592. — Pl. *Țșóri*.

TU

ZIG

Tu, *prép.* dans, 17. 134. 246. 329.
552. 651. 652. 724. || la, 105.
Turnare (s'), *v. r.* revenir, s'en
retourner, 549.

Tuși, *s. f.* toux, 784.
Tut, *adj.* tout, 178. 222. 286. 741.
742.

U

Uă, *adj. num. card. f.* une, 724.
Un, *adj. num. card. m.* un, 105.
134. 331. 550. 596. 822.
Ună, *adj. num. card. f.* une, 542. ||
pareille, semblable, 105.
Unghie, *s. f.* ongle, 454.
Ungle, *s. f.* ongle, 719.
Unzire, (s'), *v. r.* ressembler, 478.

Uprise (s'), *v. r.* s'échauder, se
brûler, 651. 652.
Urecîe, *s. f.* oreille, 457. 459.
Urecîie, *s. f.* oreille, 460.
Urit, *adj.* laid, 813.
Uscare (s'), *v. r.* sécher, se des-
sécher, 471. 724.
Uvreiü, *s. m.* juif, 705.

V

Va, *v.* il (elle) veut, 106. 286. 332.
473. 478. 656. 742. 792.
Vă, pour *va*, *ind. fut.* 332.
Vai, *interj.* malheur, à, 35. 719.
Vai, dans le verbe, *vai vëdă*, il
verra, 344.
Vêr, *pr. ind.* quelque, 683.
Vêr, *pr. ind.* quelque, 838.
Vërde, *adj.* vert, 782.

Vidère, *v.* voir, 329. 331. 332. 344.
460.
Vidère (s'), *v. r.* se voir, 338.
Vindère, *v.* vendre, 829. 841.
Vinere, *v.* venir, 798.
Vita, 2-e lettre de l'alphabet grec,
β, 542.
Vrère, *v.* vouloir, 140. 177. 331.
510. 674.

Z

Zeană, *s. f.* cil, 332.

| Zigar, *s. m.* lévrier, 812.

GLOSAR

ISTRIO-FRANCES

A

<p>A, <i>déterm. fém. s. la.</i> 332.
 Abunde, <i>v.</i> abonde, 701.
 Afià (a se), <i>v. r.</i> se gagner, s'obtenir, 717.
 Alți, <i>adj. m. pl.</i> autres, d'autrui, 157.
 Amindó, <i>adj. f. pl.</i> toutes deux, 236.
 Âmnà (a), <i>v.</i> aller, marcher, 786.</p> | <p>An, <i>s. m.</i> an, année, 779.
 Apa, <i>s. f.</i> eau, 557.
 Are, <i>3-e pers. s. ind. pr.</i> il (elle) a, 38. 47. 218. 559. 697.
 Arte, <i>s. f.</i> art, adresse, 779.
 Aru, <i>3-e pers. pl. ind. pr.</i> ils (elles) ont, 344.
 Aşa, <i>adv.</i> ainsi, 646. 779.
 At, <i>adj. ind.</i> autre, 779.—Fém. <i>ata</i>.</p> |
|--|--|

B

<p>Bate (a se), <i>v. r.</i> se battre, 47.
 Beseda, <i>s. f.</i> mot, parole, 810. 813.—Pl. <i>besede</i>.
 Beter, <i>s. et adj.</i> vieux, 770.
 Bire, <i>adv.</i> bien, 157. 567. 813.
 Bol, <i>s. f.</i> maladie, 498.—Pl. <i>bole</i>.</p> | <p>Bur, <i>adj. m.</i> bon, 766. 770. 800.—Fém. <i>bura</i>; pl. <i>buri</i>.
 Bura, <i>adj. f.</i> bonne, 810.
 Buri, <i>adj. m. pl.</i> bons, 874.
 Buşni, <i>s. f.</i> baiser, 717.</p> |
|---|--|

C

<p>Cacea, <i>3-e pers. s. ind. pr.</i> il chasse, prendre en pêchant, 544.
 Cacu, <i>3-e pers. p. ind. pr.</i> ils sallisement, ils embrennent, 140.
 Cada, <i>adj. f.</i> chaude, 557.
 Când, <i>conj.</i> lorsque, 770.
 Cântune, <i>s. m.</i> mur, 293. — Pl. <i>cânturi</i>.
 Cap, <i>s. m.</i> tête, 38. 47.</p> | <p>Care, <i>pr.</i> celui qui, 557.
 Care, <i>adj.</i> claire, certaine, évidente, 626.
 Carle, <i>pr.</i> pour <i>carele</i>, qui, celui qui, 47. 157. 541. 544. 559. 608. 642. 647. 697. 759. 770. 786. 800.
 Casa, <i>s. f.</i> maison, 140. 293.
 Ca şi, <i>conj.</i> de même que, comme, 608.</p> |
|---|--|

CAS

GUT

Castel, *s. m.* château, 800.
Cavtă (a), *v.* soigner. avoir soin de, 157.
Ce, *pr.* que, 177. 344.
Cela, *pr.* celui, 667.
Celui, *pr.* ceux, 157. 344.
Cerușe, *s. f.* cendre, 407.
Cessi (a se), *v. r.* se gratter, 697.
Che, *conj.* car, 407.
Ctuda, *adj.* beaucoup, 810.

Conferme, *3-e p. s. ind. p.* il confirme, il consent, 759.
Corac, *s. m.* pas, 589. 667.
Cruto, *adv.* très, 810.
Cu, *prép.* avec, 47. 334. 608. 717. 779.
Cum, *conj.* comme, 646. 779.
Cuntentu, *adj.* content, heureux, 647.

D

Dă (a), *v.* donner, 177.
De, *prép.* de, du, des. 47. 157. 338. 567. 589. 667. 779. | par. 5. 57. 589.
De ca, *adv.* si, après, 642.
Dice (a), *v.* dire, 174.
Dinte, *s. m.* dent. 224.
Doi, *adj. num. card.* deux, 334.
Domn, *s. m.* Dieu, le Seigneur, 589.

Dore, *v. 3-e pers. ind. pr.* fait mal, 224.
Dormi (a), *v.* dormir, 544.
Dos, *s. m.* dos, 218.
După, *prép.* selon, suivant, 667.
Dzedzet, *s. n.* doigt, 105. — Pl. *dzădzeti.*
Dzivi (a), *v.* vivre; voir *živî.*
Dzivut, *s. m.* vie; voir *živut.*

E

'En, *prép.* dans, 162. 407. 701.
(E)rde, *s. f.* rire, 701.
(E)rde (a se), *v. r.* rire 770.

(E)rpă, *s. f.* morceau de rocher, grosse pierre, 47.

F

Faca, *s. f.* visage, 236.
Face (a), *v.* faire, 162. 218. 374. 541. 642. 667. 762. 813.
Fali (a), commettre une faute, 47.
Fati, *s. m. pl.* enfants, 157. Voir, *fêt.*
Febra, *s. f.* fièvre, 559.

Fecior, *s. m.* enfant, 140. — Pl. *feciori.*
Fet, *s. m.* enfant; voir *fati.*
Fi (a), *v.* être, 407. 647.
Foc, *s. m.* feu, 407.
Fost, *part. pas.* été, 766.
Frică, *s. f.* peur, 557.

G

Godăș (se), *3-e pr. s. ind.* se réjouit, 642.
Gras, *adj.* gras, 374.
Grumb, *adj.* mauvais, laid, 813.
Fém. *grumbă*; pl. *grumbi*, *grumbe.*

Gulob, *s. m.* pigeon, 140. — Pl. *gulobi.*
Gulub, *s. m.* pigeon; voir *gulob.*
Gură, *s. f.* bouche, 174. 177. 701. 779. — Pl. *guri.*
Gut, *s. m.* cou, gorge, 16.

I

- 'I, 3-e pers. s. ind. pr. est, 177.
557. 626. 667. 770. 736.
Iama, s. f. gouffre, 177.
Ie, pr. lui, 157.
Ie, 3-e pers. s. ind. pr. est, 770.
- Iednac, adj. pareil, 105.
Irina, s. f. cœur, 338.
Istina, s. f. vérité, 174.
Iuva, adv. où, 223. 224.

L

- La, prép. à, 654.
Largo, adv. loin de, 338. 589.
Lăsă (a), v. abandonner, quitter,
642.
Li, pr. à elle, 177. les, 344.
- Lui, pr. pour lui, 544.
Limba, s. f. langue, 218. 223. 224.
Lu, art. du, 701.
Lume, s. f. monde, 642.
Lup, s. m. loup, 608.

M

- Ma, conj. mais, 218.
- Maere, 3-e pr. s. ind. pr. il va,
102. 608. Voir, a merge.
Mai, adv. plus, 177. 334.
Malura, s. f. malheur, 162.
Măncă (a), v. manger; voir, măn-
râncă.
Mancele, adj. le premier, 667.
Mără, s. f. main, 236.
Mărâncă, 3-e pers. s. ind. il (elle)
mange, 177.
Merg, 3-e pers. pr. ind. ils (elles)
vont, 157.
Merge (a), v. aller; voir, maere,
merge.
- Misăe (lui se), il rêve, 544.
Misle, s. f. cervelle, 38.
Moré (a), v. devoir, 559. 647. 697.
More (se), v. on meurt, 779.
Móre, 3 e pr. s. ind. il meurt, 642.
646.
Mort, adj. mort, 786.
Morte, s. f. mort, 626.
Mugnit, adj. fou, 701.
Muîere, s. f. femme, 293. 374. 717.
Mun (mai), adv. plus, 177. 334.
Muri (a), v. mourir, 559. 642.
Muşat, adj. beau, 564. 567.—Fém.
muşată.

N

- Nasce (a), v. naître. 646. 647.
- Nazat, adv. jamais. 766.
- Neca, prép. que, 47. 374.
- Nego, adv. plutôt que, 334.
- Niș, pr. ind. rien, 541.
- Nu, p. nég. non, ne ... pas, 47.
105. 157. 218. 223. 344. 498. 541.
544. 567. 717. 766. 786. 813.
- Nutru, (én), adv. dedans, 407.

O

- Oclîu, s. m. oeil, 332. 334. 344 ;
voir, uocliu.—Pl. oclîi.
- Om, s. m. homme, 162. 293. 374.
- Omîri, s. m. les hommes, 374.
- Opt, adj. num. card. huit, 589.
- Orb, adj. aveugle, 589.
- Os, s. n. os, 218.

P

Pamete, *s. f.* jugement, 642.
 Parte, *s. f.* part, 332. partie, 779.
 Patru, *adj. num.* quatre, 334.
 Picior, *s. m.* pied, 344. 407. 667.—
 Pl. picióre.
 Piséit, *p. p.* écrit, 766.
 Pisi (a), *v.* écrire; voir *piséit*.
 Plänge (a), *v.* pleurer, 770.

Plate, *3-e pers. ind.* (il) paye, 47.
 Pliase, *3-e pers. ind.* (il) plait, 564.
 Pod, *s. f.* moitié, 779.
 Port, *3-e pers. pl. ind.* portent, 344.
 Pote, *3-e pers. s. ind.* il peut, 407.
 Pure (a), *v.* mettre, 223. 407.
 Purtá (a), *v.* porter; voir, *port*.

R

Race, *adj.* froid, 557.
 Resbi (a), *v.* rompre, briser, 218.

Riba, *s. f.* poisson, 544.—*Pl. ribe.*

S

Sa, *pr. pos.* sienne, 800.
 Sacu, *adj. ind.* chaque, 38.
 Sae, *pr. pos.* sienne, 38. 332.
 Sänge, *s. n.* sang, 709.
 Sar, *adj.* bien portant, sans danger, 498.—*Fém. sâră, pl. sări. säre.*
 Scrabu, *s. m.* gale, 697.
 Scrigne, *s. f.* porte-monnaie, 47.
 Scu, *3-e pers. pl. ind.* sont, 105. 498.
 Segnéit, *adj.* marqué, 589.
 Sgori (a se), *se* brûler, 407.
 Sgorit, *adj.* brûlé, 557.

Și, *con.* et, 140. 236. 293. 332. 407. 567. 589. 646. 762. 779. | aussi 557. 770. 779. | *ca și*, de même que, comme, 608.

Sparaș, *3-e pers. s. ind.* il épargne, 800.
 Spală (a), *v.* laver, 236
 Stecla, *s. f.* verre, 47.
 Steptă, *3-e pers. s. ind.* il (elle), attend, 626.
 Sto, *adj. num.* cent, 589.

Stufaș (se), *3-e pers. s. ind.* il se rassasie, 567.

T

Tacaș, *adj.* passé sous silence, 766.
 Tacé (a), *v. r.* se taire, 759. 762.
 Te, *pr. te*, 223. 407. 626.
 Țire, *3-e pers. s. ind.* il (elle) tient, 293.
 Tirer, *adj.* jeune, 770.—*Pl. tireră.*
 Tot, *adj.* tout, 105. 498. 564.—
 Pl. toți.

Tot, *adv.* toujours, constamment, 541.
 Tradze (a), *v.* tirer, aller vers, 244. 709.
 Trat, *adj.* seul, 717.
 Trei, *adj. num.* trois, 293.

Tucaș, *3-e pers. s. ind.* il hache, 223.

U

Un, *adj. num. card.* un, 717.
 Uocliū, *s. m.* oeil, 338; voir *ocliū*, —*Pl. uoclii.*
 Ur, *adj. num. card.* un, 293. 646. 800.

Urá, *s. f.* heure, 626.—*Pl. ure.*
 Urlaș, *3-e pers. s. ind.* il hurle, 608.
 Ușa, *s. f.* porte, 667.

VA

ZIV

V

Va, <i>3-e pers. s. ind.</i> il veut, 332.	Vedé (a), <i>v.</i> voir; voir, <i>se vaéde</i> .
647. 810.	Vinà (a), <i>v.</i> vivre; voir, <i>se vite</i> .
Vaede (se), <i>v.</i> l'on voit, 334.	Vine (se), l'on vit, 779.
Vavic, <i>adv.</i> toujours, 174	Viiu, <i>adj.</i> vivant, en vie, 642. 647

Z

Zaposto, <i>adj.</i> boiteux, 589.	Živi (a), <i>v.</i> vivre, 779.
Zice (a), <i>v.</i> dire, parler, 541. Voir	Živut, <i>s. m.</i> vie, 800
<i>dice.</i>	

E R R A T A ¹⁾

Pag.	8, linia	19, <i>s-căptinli</i> în loc de <i>ș-căptin li</i> .
»	17, »	18, a se adaogă: și bun de gură.
»	17, prov.	2753, <i>barbie</i> în loc de <i>bârbie</i> .
»	36, linia	27, <i>gârlă</i> în loc de <i>gîrlă</i> .
»	36, »	32, <i>gârlă</i> în loc de <i>gîrlă</i> .
»	42, »	22, 192 în loc de 129.
»	64, prov.	2982, <i>A fi</i> în loc de <i>A A fi</i> .
»	68, »	3005, <i>A'i trece</i> în loc de <i>A trece</i> .
»	69, linia	8, <i>Pănteca</i> în loc de <i>Paotece</i> .
»	73, »	2, <i>mai</i> în loc de <i>m i</i> .
»	73, prov.	3022, <i>imbetrănit</i> în loc de <i>imbatră it</i> .
»	74, »	3025, <i>innee</i> în loc de <i>inec</i> .
»	74, »	3029, <i>copiii</i> în loc de <i>oopiî</i> .
»	75, linia	1, <i>Ce ? 'fi</i> în loc de <i>Ce'fi</i> .
»	76, prov.	3034, <i>Remâne</i> în loc de <i>Ramă e</i> .
»	81, »	3057, <i>sarac</i> în loc de <i>serac</i> .
»	85, linia	31, <i>Și</i> în loc de <i>si</i> .
»	86, »	16, <i>pripas</i> în loc de <i>pripaz</i> .
»	87, »	39, <i>hœrentem</i> , în loc de: <i>herentem</i> .
»	90, »	3, 3082 b în loc de 3082.
»	96, »	9, <i>Ma ghini</i> în loc de <i>Maghini</i> .
»	96, »	12, 167 în loc de 168.
»	97, »	15, <i>Ilfoș</i> în loc de <i>Ilfof</i> .
»	105, »	19, <i>dzădzéti</i> în loc de <i>zăzėti</i> .
»	113, prov.	3177, <i>măncă</i> în loc de <i>mușcă</i> .
»	113, »	3180, <i>stringe</i> în loc de <i>strânge</i> .
»	121, »	3220, <i>tare</i> în loc de <i>fare</i> .
»	124, »	3232, <i>stringi</i> în loc de <i>strângi</i> .
»	131, »	3268, <i>fatata</i> în loc de <i>fatata</i> .
»	134, »	3284, <i>dinți</i> în loc de <i>dinți</i> .
»	141, »	3314, <i>măci</i> în loc de <i>măți</i> .
»	158, »	3368, <i>versă</i> în loc de <i>varsă</i> .
»	166, »	3409, <i>inmulțesce</i> în loc de <i>immulțesce</i> .
»	177, »	3463, <i>sa-cafta</i> în loc de <i>sa-aftă</i> .
»	180, linia	8, <i>efflare</i> în loc de <i>effl + e</i> .
»	204, »	15, <i>nemilos</i> , în loc de: <i>milos</i> .
»	222, »	33, <i>mărasci</i> în loc de <i>murasci</i> .

¹⁾ Afară de mici excepții, acest errata nu îndreptăză de cât greșeliile saū omisiunile, din proverbe saū din locuțiuni. Celelalte, ne presintănd un interes deosebit, s'aū trecut cu vederea.

- Pag. 224, linia 1, *tradze* în loc de *tradje*.
 » 225, prov. 3697, La niscinți tali dinți, ș-la niscinți în loc de
La născântă tali dinți, ș-la născântă.
 » 227, linia 14, numai, în loc de: uumai.
 » 235, » 18, *măcă* în loc de *macă*.
 » 236, » 32, *și* în loc de *șî*.
 » 240, » 16, *Prov.* în loc de *Proa*.
 » 240, » 30, 5), în loc de 4).
 » 242, » 3, *dice*, în loc de: *điee*.
 » 246, » 12, *mând* în loc de *mană*
 » 264, » 21, *en* în loc de *eu*.
 » 268, » 4, *POBORAN* în loc de *CBORAN*.
 » 286, » 29, *ințernă* în loc de *ințérna*.
 » 286, » 32, *ințérne* în loc de *ințérne*.
 » 295, prov. 3995, *credincioasă* în loc de *crodecincioasa*.
 » 296, » 4004, *sa* în loc de *să*.
 » 296, » 4005, *imbetrănesce* în loc de *imbatranesce*.
 » 301, linia 4, *fricos*, în loc de: *frumos*.
 » 331, » 16, *Brea-me* în loc de *Breama*.
 » 344, prov. 4203, *Celi* în loc de *Celi*.
 » 350, linie 10, *bét*, în loc de: *băt*.
 » 368, » 18, *ce'i* în loc de *cei*.
 » 382, prov. 4388, *Nici* în loc de *Nici*.
 » 409, linia 1, *ințirî* în loc de *ințérî*.
 » 411, » 16, *pieds* în loc de *pied*.
 » 423, prov. 4582, *cu* în loc de *câte*.
 » 431, » 4625, *țerina* în loc de *țerină*.
 » 435, » 4646, *stânga* în loc de *stângă*.
 » 453, » 4739, *vraimaș* în loc de *vraimaș*.
 » 467, linia 21, *trăsnesc* în loc de *trăsnesc*.
 » 473, prov. 4832, *manânci* în loc de *manânci*.
 » 488, linia 17, 172; III, în loc de: 1 I.
 » 488, » 20, *noi* în loc de *n*.
 » 502, prov. 4966, *nu móre* în loc de *numóre*.
 » 510, linia 10, *odihnesce o* în loc de *odihnesce*.
 » 521, » 19, *venit* în loc de *șenit*.
 » 522, prov. 5050, *busta* în loc de *busna*.
 » 526, linia 25, *se adaogă la fine: și se cértă*.
 » 532, prov. 5099, *impenat* în loc de *impanat*.
 » 538, linia 10, *folos*, în loc de: *foios*.
 » 542, prov. 5145, *va* în loc de *vu*.
 » 542, » 5146b, *dziçi* în loc de *dziți*.
 » 544, » 5159, *lii* în loc de *lii*.
 » 546, » 5171, *a se adaogă la fine: Acelaș înțeles ca la No.*
 5170.
 » 574, » 5296, *galbenare* în loc de *gălbênare*.
 » 589, » 5364, *șe* în loc de *ce*.
 » 592, linia 1, *șerga* în loc de *șerga*.
 » 592, » 8, *Tîndi-ți* în loc de *tîndi-i*.
 » 617, prov. 5480, *inoiêasca* în loc de *inoiêasca*.
 » 626, linia 12, *la capul liniei se adaogă: 5507*.
 » 638, » 4, *la capul liniei se adaogă: Vreă să*.
 » 646, » 31, *nusce* în loc de *naste*.
 » 647, prov. 5604, *cuntentu* în loc de *contentu*.
 » 685, » 5740, *sa'i*, în loc de: *sa'i*.
 » 689, linia 13, *a se intercală, între liniile 13 și 14,*
 titlul: **A RÊSUFLA**

Pag. 699, linia	35,	<i>plânsul</i> în loc de <i>plînsul</i> .
» 709, »	46,	<i>tradze</i> , în loc de <i>traje</i> .
» 712, »	9,	<i>dôra</i> , în loc de <i>doara</i> .
» 712, »	13,	<i>dôr</i> în loc de <i>doar</i> .
» 719, »	15,	<i>ușgîla-î nu si sgrămă</i> în loc de <i>ușgîl a-î nu si sgrîmă</i> .
» 719, »	17,	162 în loc de 62.
» 724, »	25,	<i>îu</i> în loc de <i>Tu</i> .
» 724, »	31,	<i>îu</i> în loc de <i>Tu</i> .
» 743, prov.	5992,	ceea în loc de cea.
» 748, »	6023,	<i>pohirni</i> în loc de <i>pohârni</i> .
» 751, linia	17,	<i>băș</i> în loc de <i>băș</i> .
» 755, prov.	6045,	<i>surdului</i> în loc de <i>surdului</i> .
» 770, »	6114,	<i>tirer</i> în loc de <i>tiner</i> .
» 770, »	6117,	<i>betrînețe</i> în loc de <i>betrinețe</i> .
» 772, »	6126,	<i>intrece</i> , în loc de <i>intre</i> .
» 779, »	6160,	<i>vecuit</i> în loc de <i>vacuit</i> .
» 807, linia	28,	<i>Mușcătură</i> în loc de <i>Muscătura</i> .
» 813, » 37 & 38,		<i>glonț</i> , în loc de: <i>săgătă</i> .
» 813, »	40,	<i>Urtele vorbe</i> , în loc de: <i>Urta vorbă</i> .
» 822, »	33,	I în loc de II.
» 835, »	31,	cine scie, în loc de: cine nu scie.

SCARA

	<i>Pagina</i>
TITLU; CHIPUL LUI ANTON PANN	I — VI
BIBLIOGRAFIE	VII — XIX
SEMNE CONVENȚIONALE	XIV — XX
CAP. IV. OMUL ȘI ORGANELE SALE.	
Omul în genere. -- Bărbat. -- Femeie. -- Copii --	
Organe. — Membre	1 — 470
CAP. V. DESPRE VIÊȚA FIZICĂ.	
Trupul omului. -- Stările, facultățile și mișcările	
sale. — Viéță. — Mórte. — Infirmități. — Bóle. —	
Mișcări. — Cele cinci simțuri. — Somn. — Visuri.	472 — 848
GLOSAR ROMÂNÓ-FRANCES	849 — 922
GLOSAR MACEDO-FRANCES	923 — 930
GLOSAR ISTRIO-FRANCES.	931 — 986
ERRATA	937 — 939
